
3 1761 06584567 9

Bidrag til en Ordbog

over

Gadesproget

og saakaldt

Daglig Tale,

oplyste med over 5000 Exempler, hentede fra trykte Kilder, og med Henvisning til beslægtede Ord og Talemaader i andre Sprog.

Ved

V. Kristiansen.

[Fausbøll]

Kjøbenhavn.

Boghandler H. Hagerups Forlag.

1866.

Bidrag til en Ordbog

over

Gadesproget

og saakaldt

Daglig Tale,

oplyste med over 5000 Exempler, hentede fra trykte kilder, og med Henvisning til beslægtede Ord og Talemaader i andre Sprog.

Ved

V. Kristiansen.

Kjøbenhavn.

Boghandler H. Hagerups Forlag.

1866.

Louis Kleins Bogtrykkeri.

Fortale.

Hvad jeg her fremlægger for offentligheden er et forsøg i lignende retning som Hotten's Slang Dictionary, der udkom i London første gang 1859 og fjerde gang 1865, og denne ordbog har givet mig ideen til dette mit arbejde.

Hotten's Dictionary var ikke noget nyt. Der fandtes allerede tidligere i Engelsk skrifter af samme slags. Grose's Classical Dictionary of the Vulgar Tongue, der udkom første gang 1785 og tredje gang ved Pierce Egan 1823, var det vigtigste, men der gaves ikke få andre, som man kan se af den ‚Bibliography of Slang, Cant and Vulgar Language', der ledsager udgaven af Slang Dictionary fra 1864. Også i Fransk og Tydsk gives der lignende arbejder. I Paris udkom i 1865 Larchey's Les Excentricités du Langage i 5te udgave, og tidligere havde Franskmændene D'Hautel's Dictionnaire du Bas-Langage, T. 1—2, Paris 1808, Le Roux's Dictionnaire Comique, Satyrique, Critique, Burlesque, Libre et Proverbial, Amsterdam 1718, (også i nye udgaver Lyon 1735, 1750 og 1752, Amsterdam 1750 og 1787 og Paris 1808), hvilket sidste havde givet Grose ideen til hans Classical Dictionary, og allerede 1640 Oudin's Curiositez Françoises, der optryktes igjen 1656. Det tydske studenterlivs sprog er samlet i Vollmann's Burschicoses Wörterbuch, 1—2 Th., Schaffhausen 1846.

Således har der alt længe været ordbøger i denne retning; og gjenstanden er heller ikke ny, tvertimod den er vel endog så gammel som sproget, i alle tilfælde så gammel som den comiske og satiriske Literatur. Der er bleven sagt (Slang Dict. 1864, 33), at man kan finde Slang hos Aristophanes, Plautus, Terents, Athenæus, og at Martial er fuld deraf, og en anmelder af Slang Dict. i Athenæum for 1864 Nr. 1931 har exempel-

vis fremdraget adskillige latinske udtryk som bevis herfor. Dog var det først ved det røre, der opstod i England ved udgivelsen af Hotten's Dictionary, at sagen fik mere almindelig interesse. Jo mere nemlig opmærksomheden henvendtes på denne gjenstand, desto mere kom man til den erkjendelse, at Slang allerede var overordentlig almindelig. Det viste sig, at Slang brugtes i alle lag af samfundet, at der fandtes: Fashionable eller Upper-class Slang, fremdeles Parliamentary, Military, University, Legal, Literary, Stage, Civic, Shopkeepers', Workmen's Slang, ja endogså Religious Slang, hvilket sidste sandsynligvis hidrører fra, at religionens tjenere i England og Nordamerika, i deres nidkjærhed for at udbrede christendommen til alle, føre religionen ud på gaden og blive street-preachers, hvorved de løbe ind i den samme fare, som Grundtvigianerne hos os, nemlig selv at synke ned til det lave, medens de bestræbe sig for at drage det lave op til sig. Der er bleven sagt (Dickens, Houshold Words Nr. 183, 74 b): „so universal has the use of slang terms become, that, in all societies, they are frequently substituted for, and have almost usurped the place of wit. An audience will sit in a theatre and listen to a string of brilliant witticisms, with perfect immobility; but let some fellow rush forward and roar out ‚It's all serene', or ‚Catch 'em alive, oh!' (this last is sure to take) pit, boxes, and gallery roar with laughter," og (sammesteds 75 a): „you shall not read one single parliamentary debate as reported in a first-class newspaper, without meeting with scores of slang words. Whatever may be the claims of the Commons' House to collective wisdom, it is as a whole an assembly of educated gentlemen. From Mr. Speaker in his chair to the Cabinet ministers whispering behind it — from mover to seconder, from true blue protectionist to extremest radical, Mr. Barry's New House echoes and re-echoes with slang. You may hear slang every day in term from barristers in their robes, at every mess table, at every bar mess, at every college commons, in every club dining-room," og man har spurgt: „can it be that we are the most vulgar of people?" (Slang Dict. 1861, 40.) Mange forfærdedes over denne ‚universality of Slang' og flere engelske forfattere beklage dets omsiggriben. I en af de nyeste romaner hedder det: „I highly disapprove of the absurd practice, so common with young men of the present day, of expressing their ideas in that low and incomprehensible dialect, termed ‚Slang'" (Frank Fairlegh 1, 210, Leip-

ziger udgave, se endvidere Wittrup's interessante uddrag i indbydelsesskriftet fra Arendals Real-Skole for 1863 side 15 og flg.), men til samme tid formå forfatterne ikke at unddrage sig dets magt, men bruge det selv mere og mere. „I en tidligere Periode har Dickens yttret: ‚Slang will be forgotten, when civility becomes general'; men hans tyveaarige fortsatte Skribent-Virksomhed efter hiin Tid har, baade for hans eget og Andres Vedkommende, hidtil ladet denne Prophetie uopfyldt" (Wittrup 9).

Og er det sandsynligt, at man kan standse strömmen? jeg frygter for, at det ikke vil lade sig gjöre, thi den overvældende magt, som det lavere sprog i den senere tid har fået, ligger åbenbart i nutidens stærkere frihedsliv og i den folkelige retning, som samfundet mere og mere har taget. Derfor er det også, at det samme element hos os navnlig er kommen frem efter 1848. Dette vulgære sprog høres nu ikke blot på gaden, men også, ofte meget plat, fra scenen („Jeg kjender Calchas, han vil steile", Den skjönne Helene.) og truer i den sidste tid med at trænge ind i familierne, hvilket vistnok enhver familiefader burde gjöre sit til at forhindre, såfremt han ønsker, at der skal herske en god tone i hans nærmeste kreds. Ved her at have samlet noget af hvad der hører herhen, har jeg, næst efter at have haft et rent sprogligt formål, tillige i vort land villet henlede opmærksomheden på faren og søge at vække modstanden mod samme, og jeg antager, at når folk en gang have fået öjet åbnet for den utilbørlige overskriden af grændsen, ville alle dannede mennesker være enige om at bandlyse gadesproget fra ethvert godt selskab og overlade det til gadedrenge og de Grundtvigianere, i hvis smag det falder.

Jeg har kaldt det, jeg her har ydet, bidrag, thi det er kun en begyndelse og kan upåtvivlelig rigelig forøges. Jeg har kun samlet dertil i omtrent 2 år, men er vis på, at havde jeg udsat afslutningen deraf endnu et par år, vilde jeg kunne have bragt det op til det dobbelte. Oprindelig havde jeg tænkt på kun at sætte på titelbladet: ordbog over det lavere folkesprog, men kom ved nærmere eftertanke til den erkjendelse, at man rigtigst kunde bruge benævnelsen Gadesprog for det laveste sprog og så ved siden deraf beholde udtrykket daglig tale, som allerede ved lang brug har fået et slags hævd, skjönt det i og for sig er meget vagt, for det sprog, som gjör overgangen fra det höjere til det lavere, fra det skjönne til det uskjönne, fra det ædle til det uædle, hvilke

sidste to udtryk bedst betegne modsætningen mellem to væsentlig forskjellige bestanddele, der altid ville findes i sproget, selv om de enkelte ord eller talemåder i tidernes løb kunne gå over fra den ene klasse til den anden, enten ved fra det almindelige at synke ned til det particulære eller ved at hæve sig fra det particulære til at blive noget almindeligt, så at det samme tilfælde indtræder som i moden, nemlig at hvad der til én tid er smukt og elegant kan til en anden tid blive afstikkende og frastødende eller omvendt. Hvad der tilsigtedes optaget i denne ordbog, var alt hvad der er bleven betegnet som: ‚pøbelsprog‘, ‚lav eller laveste talebrug‘, ‚plat sprog‘, ‚det vulgære sprog‘, ‚skjødesløs tale‘, ‚hverdagssproget‘, ‚daglig tale‘ osv. i modsætning til: ‚det rene, dannede skriftsprog‘, ‚god stil‘, ‚almindelig og dannet talebrug‘, ‚dannet tale‘, ‚ren tale‘ osv. Men jo mere man fra ‚pøbelsproget‘ kommer op til ‚daglig tale‘, viser sig vanskeligheden i at drage en grændse og afgjöre hvad der hører med til daglig tale og hvad ikke, med andre ord: hvad man skal tage med og hvad man skal lade ligge. Afgjörelsen vil i mange tilfælde bero på et rent skjön, og jeg håber derfor også, at ingen vil gå i rette med mig i så henseende, medens jeg dog selvfølgelig gjærne vil høre afvigende meninger, der udgå fra et andet skjön. To slags ord og talemåder har jeg med villie udeladt, nemlig skjældsord og alt hvad der hører ind under det liderliges område. Skulde jeg have taget den første klasse med, vilde bogen være svulmet altfor stærkt op, jeg tror også, at disse ord hensigtsmæssigst kunne behandles særskilt, som et hele for sig, og derved måske endogså yde et bidrag til culturhistorien; nogle få har jeg dog medtaget, navnlig sådanne, der stå i forbindelse med og tjene til at oplyse andre opførte ord. Med hensyn til den anden klasse af ord ville vist alle være enige med mig i, at jeg har gjort rettest i at forbigå dem, i alle tilfælde har jeg selv den gode bevidsthed, at jeg på det ligefrem gemenes område ikke er gået såvidt som Videnskabernes Selskabs Ordbog.

I den lavere talebrug findes der to bestanddele, som især falde i öjnene, det er enkelte gammeldanske ord og så en mængde fremmede ord.

Sådanne ord som: ‚sla‘, ‚trads‘, ‚handklæde‘, ‚hardt‘, ‚myre‘, ‚spöre‘, ‚balbér‘, ‚salvét‘, ‚fange an‘ have været meget gode ord, brugte i god stil på en tid, da sproget endnu vaklede mellem to former eller ikke havde nogen anden; det er først i det öjeblik, at den ene af

to former får overhånd, eller der fremstår en ny, som fortrænger en tidligere, at den anden bliver particulær og derved plat. Og der fremkommer på denne måde den interessante tilsyneladelse, at det selvsamme ord, netop fordi det er gammeldansk, i nutiden på én gang både kan være ædelt og uædelt efter det sted, hvor det bruges. Således er det jo almindelig bekjendt, at det ord ‚æde' i det religiøse sprog („Tager dette hen og æder det! Det er mit Legem, som gives for Eder!") er et ædelt udtryk, medens det ellers endnu kun bruges af bønderne, og i dannet tale om dyrene.

De fremmede ord ere for största delen af tydsk herkomst, og selv om også adskillige ere oprindelig franske, eller skrive sig fra Hollandsk, Latin, Engelsk, eller vel endogså høre hjemme i endnu fjernere liggende sprog, så ere de fleste dog rimeligvis gjennem Tydsk (Höjtydsk eller Plattydsk) vandrede ind til os.

Er nu overhovedet tilstedeværelsen af fremmede ord i vort sprog en ydmygelse for os, et tegn på vor fornedrelse? Jeg har tidligere selv stået på puristernes standpunkt, men jeg må tilstå, at jo mere jeg har studeret sprog, desto mere er jeg kommen bort derfra, og jeg svarer derfor: nej, det er kun et tegn på et naturligt forhold, idet verdensmagten er stærkere end den enkelte nation og civilisationen går sin gang uafhængig af de enkelte folkeslag. Dens bølgeslag skyller altid noget op til hver enkelt nation, og de fremmede ord ere ofte et tydeligt, historisk vidnesbyrd om gangen i et folks dannelse. Er der da intet folk, spörger måske en eller anden, der er frit for sådanne fremmede elementer, intet sprog, der er rent? nej, den nyere sprogvidenskab har på det tydeligste godtgjort, at der ere meget betydelige fremmede bestanddele i alle mulige civiliserede sprog, selv i de alderældste, skjönt folkene dog den gang stode hinanden langt fjærnere end nu. Og kunde det vel være anderledes? nej, thi de forskjellige folkeslag ere i tidernes løb idelig blevne blandede med hinanden, snart i större og snart i mindre grad, og fra én side betragtet kan man kalde hele historien en historie om folkenes blanding. Lad os blot se hen til de tre nationer, som i nutiden repræsentere civilisationens höjdepunkt. Er den franske nation ren? nej, den er opstået ved en blanding af Galler, Romere (og Grækere), Franker og Normanner, og finde vi ikke spor af alle disse folks mål i det franske sprog? Er det engelske folk rent? nej, det er fremgået af en blanding af Britter,

Angelsachser, Danske og (franske) Normanner, og skinne ikke alle disse folkeslags mål igjennem det engelske sprog? Og Nordamerikanerne? ere de rene? ere de ikke meget mere et sammensurium af alle verdens nationer, og bærer ikke deres sprog allerede tydelige mærker deraf? (Se Fortalen til Bartlett's Dictionary of Americanisms.) Og er det vist, at Yankee'erne alt nu, skjönt så ung en nation, i visse henseender ere det mest fremmelige folk på jorden og sandsynligvis med tiden ville blive det i alle henseender, får det da ikke meget mere udseende af, at der, for at frembringe den störste fuldkommenhed i menneskeheden, kræves den störste blanding af alle forskjellige individualiteter, ligesom naturforskerne have betragtet en sammenblanding af de forskjellige Dyrearter som et middel til deres forædling.

Men sprogvidenskaben har ikke blot vist, at flere af de mest civiliserede sprog således fra begyndelsen af ere opståede ved en blanding af forskjellige sprog, den har også godtgjort, at de samme sprog derefter, i århundredernes løb, stadig have modtaget en tilsætning af fremmedartede elementer efter den forskjellige indvirkning af den ene nation på den anden. Og hvorfor skulde det samme ikke vedblive at finde sted? er det ikke tvertimod sandsynligt, at det i fremtiden vil ske i en endnu höjere grad, jo mere skrankerne mellem de forskjellige folk over den vide jord nedbrydes og nationerne ved den ene almindelige civilisation sammensmælte til ét folk, til én menneskehed, eller, som christendommen udtrykker det, blive til én hjord under én hyrde.

Jeg ser således, når jeg betragter sagen fra et historisk standpunkt, ingen mulighed for at holde fremmede ord ude, og gå vi ud fra de factiske forhold, synes det ligeså lidt muligt. Lad os se hen til de store byer, culturens brændpunkter, er dannelsens sprog der rent? tale de lærde rent? tale kjøbmændene rent? tale håndværkerne rent? Og mon det nogen sinde er muligt at få disse folk til at tale rent? nej, og hvorfor? fordi strömningen ikke går fra neden opad, men fra oven nedad, ej blot i den enkelte by og i det enkelte land, men i den hele verden. Culturen er det generelle moment, det almindelige, der til evig tid vil vedblive at påtrykke det particulære, det enkelte sit præg.

Jeg ser heller ingen nytte i at søge at fortrænge de fremmede ord, der allerede ere optagne i sproget, såmeget mere som en masse af dem allerede ere over 200 år gamle hos os og ere blevne brugte selv af vore

bedste skribenter. Hvad vilde vi opnå ved at udstøde disse? at vi fjærnede vore bedste forfattere fra os. Man skal overhovedet ikke kaste noget bort, som allerede er almindelig brugt, når man ikke vil gjöre sit sprog fattigt og indskrænket. *Ordforråd er tankeforråd*, og selv om vi have meget gode danske ord, der ere aldeles enstydige med de fremmede, så kan skribenten dog ofte ønske afvexling i udtrykket, for ikke at blive monoton, og ofte viser det sig tillige, at de oprindelig enstydige ord, i tidernes løb, ved at anvendes i forskjellige stilarter, tilsidst kunne få en lidt forskjellig betydning og tanken således nuanceres. Bör man modvirke sligt? nej. Overhovedet må man aldrig glemme, at sproget kun er et *middel* for tanken, en stige, ad hvilken den forsøger at klyve tilbage til den himmel, hvorfra den er udgået. Man kan derfor også sige, at det i og for sig er ligegyldigt, hvordan et ord lyder, når det blot udtrykker en tanke. Det er kun hensynet til de udannede, der gjör det ønskeligt, at sproget ikke *på én gang* eller *altfor pludseligt* overvældes med nye, fremmede elementer, eftersom det da bliver for besværligt for dem at følge med. Men dannelsen lægger sig netop for dagen i at kjende og at kunne benytte hele sprogets allerede tilstedeværende rigdom (bevis: vore störste forfattere), og når jeg vil hæve de lavere klasser op til dannelsens höjdepunkt, så sker det kun ved at hæve dem op til kjendskab og forståelse af sprogets mangfoldige bestanddele, hvorigjennem civilisationen som gjennem årer udbreder sig til det hele samfund, og ikke ved at pine tankernes mangfoldighed sammen i de få ord, som de i deres indskrænkede kreds have lært at kjende. Fra dette *ordrigdommens* synspunkt bliver det også ønskeligt, at der ikke blot optages ord fra *Gammeldansk*, *Svensk* og *Norsk*, men fremfor alt fra *dialecterne*, og dette er såmeget mere naturligt, som deslige ord ligge os nærmere og ere kjød af vort kjød og blod af vort blod, og derfor ikke stikke af, men med lethed gå over i sproget. Forøvrigt er det utroligt, hvor hurtigt selv rent fremmede ord kunne gå over i sproget, så de inden kort tid klinge aldeles hjemlige og ingen aner, at de ere fremmede. Jeg behøver blot at nævne udtrykkene ‚at fure‘, ‚give Fur‘, der stamme fra Fransk og vel neppe ere 50 år gamle i Dansk. ‚Passiar‘ og ‚passiare‘ lyde også meget godt, og dog må disse to ord stamme fra udlandet, da de kun ere omtrent 100 år gamle. Mon sligt ikke er et godt bevis for, at det sproglige stof i og for sig er en ligegyldig ting.

Sluttelig må jeg gjöre undskyldning for, at jeg har medtaget lidt, der egentlig ikke hører herhen, men til sproglæren, nemlig former som ‚gren‘, ‚våren‘, ‚vætt‘, ‚hanses‘ osv. Herfor håber jeg dog at få tilgivelse.

Hvad der af nyt er ydet ved dette mit flidsarbejde, er omtrent 1000 ord og talemåder, der hverken findes i Molbechs eller i Videnskabernes Selskabs ordbog, foruden at det meste hos mig er oplyst ved exempler af trykte kilder, hvilket sjælden er tilfældet i hine to ordbøger.

Med disse forbemærkninger overgiver jeg denne bog til publikums velvillige omdömme.

22de September 1866.

V. K.

Forklaring af nogle af de betydeligere Forkortelser.

And. = H. C. Andersen.
Ar. Hv. = Arild Hvitfeldt.
Bagg. = Jens Baggesen.
Br. Wört. = Bremisches Wörterbuch 1—5, 1767—71.
Cl. R. = Claudius Rosenhoff.
Cold. Dict. H. = P. J. Colding, Dictionarium Herlovianum 1626.
Dalin = A. F. Dalin, Ordbok öfver Svenska Språket 1—2, 1850—53.
D'Hautel = D'Hautel, Dictionnaire du Bas-Langage 1—2. 1808.
Dähnert = J. C. Dähnert, Platt-Deutsches Wörterbuch 1781.
Egilsson = Sv. Egilsson, Lexicon poet. antiquæ linguæ septentrionalis 1860.
F. N. = Folkets Nisse.
Gíslason = K. Gíslason, Dönsk Orðabók 1851.
Gr. = J. N. F. S. Grundtvig.
Heg. eller Hegel. = Peder Jenssön Hegelund.
Heg. Cal. = Hegelunds Calumnia. Heg. Sus. = Hegelunds Susanna.
Heib. = Heiberg.
Heyse = J. Chr. A. Heyse, Handwörterbuch der deutschen Sprache 1—2 Th. 1833—49.
Holb. = Holberg.
Hv. = Arild Hvitfeldt.
Just., S. F. = Hieronymus Justsøns Samsons Fængsel. Just. Sal. Hyld. = Justsöns Salomons Hylding.
Larchey = L. Larchey, Les Excentricités du Langage 4 éd.
Le Roux = Le Roux, Dictionnaire Comique 1—2. Lion 1752.
M. 2. eller Molb. = Molbechs Danske Ordbog, 2. Udgave.
Molb. Dial. = Molbechs Danske Dialect-Lexikon.
Molb. Gloss. = Molbechs Danske Glossarium eller Ordbog over forældede danske Ord.
Möller eller P. Möller = P. Möller, Ordbok öfver Halländska Landskaps-Målet.

Oudin = A. Oudin, Curiositéz françoises.

Schambach = G. Schambach, Wörterbuch der niederdeutschen Mundart 1858.

Schütze = J. Fr. Schütze, Holsteinisches Idiotikon 1–4. 1800–6.

Skuespil = Skuespil til Brug for den danske Skueplads 1775 flg.

Sl. Dict. eller Slang Dict. = The Slang Dictionary, London 1864.

Sten eller J. Sten S. = Jens Steen Sehestædt.

Stephanius = St. Joh. Stephanii Nomenclator Latino-Danicus. Pars altera.

Tych. = Chr. Lassen Tychonius.

V. eller V. S. O. = Videnskabernes Selskabs Ordbog.

Wadsk. = Wadskiær.

Vollmann = I. Vollmann, Burschicoses Wörterbuch 1–2, 1846.

Øhl. = Øhlenschlæger.

1771 = en Samling af Smaaskrifter fra Trykkefrihedens Tid i 7 Bind, som findes paa Universitetsbiblioteket.

** tilkjendegiver, at et Ord eller en Talemaade hverken findes i Molbechs eller i Videnskabernes Selskabs Ordbog;

*M. at samme mangler i Vid. Selsk. Ordbog, men findes i Molbechs;

V.* at samme findes i Vid. Selsk. Ordbog, men mangler i Molbechs.

Side 43, Linie 5 fra neden læs: k o r a s i i Stedet for: korasig.
— 94, — 15 f. n. udslet: k a n.
— 130, — 14 f. n. tilföj efter gal: i Forbindelse med Forholdsordet „i".
— 176, — 15 læs: m a s s i v i Stedet for: rund.
— 198, — 1 læs: λκυρε i Stedet for: κυρε.
— 269, — 14 læs: e i n e m i Stedet for: einem.
— 270, — 18 læs: e t (Skrabsammen) i Stedet for: en.

 Tillæg, Forbedringer og Oplysninger (f. Ex. om, hvor saadanne Ord og Talemaader stamme fra som: Basseralle, Dikkedarer, at kvæle Abekatten, slaa til Søren osv.) modtages med Paaskjønnelse og ville altid sikkert komme mig til Hænde, naar de sendes til mig **gjennem Hagerups Boghandel.**

Aal** i Talemaaderne: gjøre, blive, være til Aal = gjøre, blive, være til Skamme. Aal, Aal, Aal! tilraaber man spottende den, der er bleven skuffet i sine Forventninger og ikke har opnaaet, hvad han eftertragtede.

I veed, at jeg er en stor Digter, der har *gjort* Søren Kirkegaard *til Aal.*

F. N. 1865, 22, 5.

Og dette skal være Mo'er Svendsens Skaal, Hurra.
Hun *gjorde* Fa'er Svendsen saa ofte *til Aal*, Hurra!

Mo'er Svendsen (Drikkevise, hos Büchler).

Om jeg ogsaa *bliver til Aal,* saa er der jo ingen, der seer det.

Hostraps Gjenboer 69.

Af Hjertets Lyst jeg vil Dig nu besynge.
Dog ak! jeg *bliver* ganske vist *til Aal.*

Vise af P. B. 18. Febr. 1856.

Tilsidst, de komme hist!
Fuldbyrdes nu skal vor List;
Men naaer den ei sit Maal,
Er vi *Aal.*

Chor af et Besøg. Se Placaten til Studenterf.s Forestill. paa Hofth. 19. Maj 1852.

Udkommen er og faaes hos Forfatteren: Dansk Ordbog af I. Levin. 1ste Hefte A - *Aal.* Priis 48 sk.

Kjøbenhavns Adressecomptoirs Efterretn. 8. Marts 1860.*) F. N. 1860, 477. 10. 472, 4.

Jfr. Schütze, Holst. Idiot: *aalwaalsch*, albern, unstät, sich ohne Richtung u. Zweck, gleich dem Aal hin u. her bewegend; wie das Holl. *aalweetig*, petulant. Wenn *Aalk* un *Albret* tosamen kamt, wird von zwei dummen Menschen zweierlei Geschlechts gebraucht.

aale** = gjøre til Skamme.

Flux Isak vendte sig nu til Zeline:
Et Ja hun gav, dertil en naadig Mine.

---

*) Dette Avertissement var en Mystification. Der var nemlig ikke den Gang, er ikke senere, og vil, desværre, vel heller aldrig komme noget af hin meget omtalte Ordbog.

Fuldkommen var nu Maalet.
Sit Hjerte hun ham svor
Og han var ikke *aalet*,
Men i Sindet stolt og stor.

Vise (unævnt Personlighed vedk.).

AalehovedV. M. = Tosse.

Og har saa dit *Aalehoved* gjort Dig en eneste fornuftig Tanke om den Ting?

Evald, Vald. Krones U. 1, 207.

Abekat** i Talemaaden: at kvæle Abekatten = at tage stærkt til sig af berusende Drikke.

Hvor er nu han, hvis Sange her
En Latterstorm fremkaldte?
Og han, som Tale holdt for hver
En Abekat, han qvalte?

Brødrene i Krigen! 9. Dec. 1850. (Vise i Studenterf.)

Og alle Slags Folk de staae os bi,
Ja, om det saa er vort Politi,
Saa si'er det lige det samme som vi:
Nu vil vi *kvæle Abekatten.*

Et lidet Sjunge-Chor ved Fastelavnstider 1862, af C. M. (Vise i Studenterf.)

Dog nok om det; thi senere man *qvælte*
En Abekat just for det nye Par.

Vise til C. Videbech, 29. Oct. 1865.

AbekatteriV.* = Narrestreger.

Nu drev Nøden Directionen til at angle efter Søgning ved ogsaa at optage de ham endnu vederstyggeligere *Abekatterier* „Merlin Dragon" og „Vulcani Kjæp".

Overskou, D. Skuepl. 2, 70.

Abespil = Narrestreger, Løjer.

Troer Du, min Tøs, at en gammel Karl, som jeg, *driver Abespil med* de Ting, som vort Lands Sæder og Skikke ansee for hellige?

Chievitz, Fra Gaden 214.

Tydsk: *Affenspiel.*

adjøs** = adieu, farvel. Hostrups Gjenb. 34. Fransk: adieu.

afdanket** = afskediget; afbrugt.

... som en *afdanket* Kammertiener havde givet hende for en lille Søndags Tieneste.

1771, 11, 15.

Det seer ud som en Smedesvend og en *afdanket* Underofficeer.

Hostrups Gjenb. 17.

Mars i en *afdanket* Officiersuniform.

Olympen i vor Tid. Burlesk Farce 1863, S. 12.

Tydsk: *abdanken* = afskedige.

afstive** = styrke. Overført fra Bygningskunsten.

De holde ud uden at blinke fra fire om Eftermiddagen til fire om Morgenen, naar her er „lang Øvelse", og „*afstive sig*" blot hver Time med et Glas varmt Punsch.

F. N. 1861, 521, 3.

AftningV. M. = Aften.

Og saa plejer vi alletider at tilbringe *Aftningen* sammen i rigtig Fryd og Gammen.

J. Birke-Riis, Balders-B. 8. 5. Hostrups Gjenb. 119.

Jfr. Engelsk: *evening*.

Agter-Castel** pænt Udtryk for Rumpe.

Men der maatte han smage den Gamles Sværd, som gav ham saadant et Bagsmæk paa *Agter-Castellet*, at han skvat ned, og var halv død.

Grundtvigs Saxo 2, 32.

Jfr. Schütze, Holst. Idiot.: Achterpoort, *Achterkasteel*. Ligesaa hos Dähnert.

allenfals** = i al Fald.

Tør jeg besvære Aftenposten
Med ringe Raad imod Kiighosten:
Stød Nelliker en Morgen smaae,
Kom dem i Miød, og drik dem saa.
Hvis du er ikke inden Aften
Som den, der aldrig haver havt'en;
Saa kan du sige *allenfals*:
Hr. Medicus! Løgn i jer Hals!

Wessels Digte ved Levin 263.

Langt hellere døe med Ære, end leve med Skam; thi om en liden Stund er *allenfalds* dog Livet forbi, men Skammen døer aldrig.

Grundtvigs Saxo 1, 88. 45. 253. 2, 265; Brage-Snak 151.

Ja saa kan vi jo *allenfals* vente saalænge, til De faaer det.

Hostrups Gjenb. 83. 174.

Hvis han knækker ei sin Hals,
Slipper han dog *allenfals*
Ikke for en — Lussing.
F. N. 1861, 540, 3. 523, 16.

Tydsk: *allenfalls.*

allerhelvedes,** To. og Bio., = forfærdelig, mageslos. Jfr. Helvede.

Ja siden igaar er du rigtignok bleven en *allerhelvedes* Karl.
Hostrups Gjenb. 187

ampligere, amblegere** = anbringe, anvende, ansætte.

Nu skal du tage til Kjøbenhavn og see at blive *ampligeret* ved et af de store Etablissementer.
Hostrups Spurv i Tr. 30.

Ja han bliver nok godt „*amblegeret*“.
F. N. 1862, 600, 8 604, 9

Fransk: *employer.*

anbelange[V. M.] = angaa.

... men hvad mig *anbelanger*, saa skjøtter jeg sgu ikke synderligt om Barnemad.
Hostrups Gjenb. 79.

Tydsk: *anbelangen.*

And** = en opdigtet, løgnagtig Fortælling, som man udgiver for sand. Jfr. Røverhistorie. Toldbodrotte.

Barestens det nu er sandt!
For man jo ei vide kan
Om det Hele er en — *And!*
F. N. 1861, 532, 10. 1860, 491, 4

„Flyveposten“ har en lille interessant Notits om chinesiske Høns; den slutter sig til Bladets store Fortjeneste af de danske *Ænder.*
F. N. 1861, 529, 6.

Der er i disse Dage udkommet en lille Piece, betitlet „Hønseavlen“. Vor spekulative Samtidige, Jacob Davidsen, agter efter Forlydende at skrive en Pendant hertil: „Om *And*eavlen“. Hans store Fagkundskab i denne Retning borger for, at „et i Literaturen længe følt Savn“ herved vil blive afhjulpet.
F. N. 1861, 748, 11.

Oversættelse af det Franske: *canard.* Jfr. Oudin, Le Roux, D'Hautel og Larchey.

Ansigt** i Forbindelsen: at skjære Ansigter = at fordreje Ansigtet, gjøre Grimacer.

Imens han med stigende Forbauselse saae paa de *Ansigter*, som Hr. Rønike *skar* til en yderligere Illustration af sin Fortsættelse.

Chievitz, Japhet 2, 152.

Corporalen: Godt. Men naar det nu er en rigtig krabat Korn-Snaps, du har faaet, hvad gjør du saa ikke. Jens: Saa *skær'* jeg ikke *Ansigter* ad den.

F. N. 1860, 464, 12.

Tydsk: *Gesichter schneiden.*

ase** = anstrænge sig, arbejde med Møje og Besvær, slide og slæbe.

Fedtet braser,
Kokkepigen *aser.*

Øhlenschlægers Digterv. B. 21, 1852, S. 194.

Du maa stride og stræbe,
Slide og slæbe,
Du maa *ase* og samle
Lidt af Alt.

Velkomst til Russen. (Cantate i Studenterf.)

+ frem.

Man kunde ikke *ase sig frem.*

Andersen, Nye Ev. og Hist. 4. Saml. S. 56.

+ ud.

... at selv Dyr, som ellers godt kan svømme, naar de komme der, *udase sig* og forgaae.

Grundtvigs Saxo 2, 2.

De komme langveisfra, nysselige Bønderpiger, med store Kurve, hvis Indhold de uddele til det forfrosne og *udasede* Mandskab.

Fædrelandet 24. Febr. 1864. Dagbladet 1864, 39, 13.

Molb. Dial.; *asa sig,* släpa sig på bakdelen, Dalin; jfr. Møller, Hall. Dähnert: *asen,* im unreinen sudeln. Im Mecklenburgischen heisst *asen* eine schmutzig nasse Arbeit thun. *Im Gelde asen,* vielen Verkehr mit Gelde haben, Brem. Wörterb. *Sik afaasen,* sich abmüden, Schütze, Holst. Idiot. V. S. O. har et Udso. *asne.*

babab ell. **baba!** siger man til Børn, naar de ville røre noget, som de ikke maa komme til.

bable,[V. M.] **bavle**** = före meningsløs, intetsigende Tale. (Især om Børn.) Det tilsvarende Hovedo. er **Bavl.**

Til Qværnen igien, nu nok er *bablet.*

Just. Sams. Fængs. O 2. P. Syv, Betænkn. 7.

Engelsk: *babble, blab.* Hollandsk: *babbelen.* Plattydsk: *babbeln.* Dähnert; *bawweln,* Schambach Jfr. Islandsk: *babb* og *babba.* Fransk: *babil, babiller.*

BagbenV. M. i Talemaaden: at sætte sig paa Bagbenene = gjøre Modstand, sætte sig op imod.

... som langt fra at ville lystre, *satte sig* ordenlig *paa Bagbenene* imod ham.

Grundtvigs Saxo 2, 19.

Overpræsidenten *satte sig paa Bagbenene* og foreslog at lade det Projekt fare.

F. N. 1861, 544, 6.

Man frygter for en saadan Optræden, dersom Mellemstaterne virkelig skulde *satte sig paa Bagbenene.*

Berlingske 1864, 20, 6.

Jfr. Schütze: *He settet sik up de Achterpoten:* er ermannt, wehrt sich, lässt sich nicht hudeln.

BagbæstV. * kaldes et Menneske, der bærer sig klodset og dumt ad.

Hun er jaloux, det *Bagbeest,* som Diævelen, det har jeg nok mærket.

Holb. Comedier ved Boye 371 b. Mollere, Fr. Skole (hos Paulli) C 3 Ryg.

Hør Du er imellem os sagt det største *Bagbæst,* jeg endnu har truffet paa.

Chievitz, Fra G. 234.

Næ — hvor vi have været nogle *Bagbæster,* at vi ikke lod Lier passe sin Læst og Tillisch sit Theater.

F. N. 1861, 517, 6. 557, 3.

Hollandsk: *bakbeest,* ein grosses, plumpes Thier; wird auch von grossen, ungestalteten leblosen Dingen gesagt; *een bakbeest van een mensch,* ein Tölpel, ein dicker, grosser, ungeschichter Kerl; *een bakbeest van een schip,* ein plumpes Schiff, Tross u. Overmann. *Bakbeest,* ein gemeines Scheltwort auf ein dickes, ungeschliffenes Weibsbild, Dähnert.

bakke opV. M. = sætte Mad frem.

Provianten slap — alligevel paany
Bagges op her paa Bellevue!

D. g. S.s Viser 17.

BalberV. M. = Barber.

Man Doctor kaldte ham, skiønt han kun var *Balbeer.*

Holberg, P. Paars ved Liebenb. 83. 87. 136.

Er det — er det *Balbeer* — nei!

Hostrups Spurv i Tr. 80.

V. S. O. T. 1, 1793 opfører *Balbeer* som den almind. Form og henviser ved *Barbeer* til *Balbeer*, Molb. 1833 omvendt. Ordet har altsaa tidligere været ædelt, men er nu uædelt. I Tydsk samme Forskjel mellem *Barbier* og *Balbier*. Jfr. barbere.

Ballon** i Talemaaden: nu gaar Ballonen = nu begynde Løjerne. Helms, Nogle Vers 68.

balstyrigV. M. = ustyrlig, uregjerlig.

En *balstyrig* Konge forderffuer Land oc Folck.
Bibel 1550. (Se Molb. Dansk Gloss.)

Rasende oc *Baldstyrig*.
Skonning, Hed. Phil. 121.

Hvorfor giør hand sig saa *baldstyrig*?
Moliere, Fruent. Skole (hos Paulli) B 2. D 11.

Jo meer den spæde Hingst sin Moders Ømhed mærker,
Desmeer *baldstyrig* han fløy over Eenemærker.
1771, 6 B. 17, 10. Grundtv., Brage-Snak 130.

Naa, — nu ligge vi da mere magelig i Sengen, siden vi blev Hr. Holsteen quit. — den *balstyrige* tydske Rad.
F. N. 1861, 532, 12.

En permitteret Sømand bødede 2 Rd. for i Fuldskab at have gjort Optøier i Gjæstgivergaarden Dannebrog, samt været *balstyrig* mod de Betjente, der transporterede ham ud.
Dags-Telegr. 1864, 186, 7.

Jfr. Colding, Dict. Herl.; Möller Hall.; *Balstürig*, frevelhaft, gewaltthätig, Brem. Wörterb., unbändig, Dähnert. *Balsturig*, widerspenstig, Tross; jfr. balhoorig (baloorig), betäubet, harthörig, Kramer, og baldadig, Kramer og Tross.

bandsat,V. M. To. og Bio., = forbandet, slem, gal; meget, overmaade.

Jeg troer hand bliver reen *Bandsat*.
Paulli, D. Seend. Blinde 49.

Det er ude med mig for dette *bandsatte* Brevs skyld.
Moliere, Fr. Skole (hos Paulli) C 4.

Det er *bandsat* koldt i Aften.

Jfr. Möller, Hall.

Bangenet** = Bajonet. (I skjemtsom Tale.)

Og Jens sleb sin *Bangenet*.
F. N. 1861, 517, 6. Microscopet 1856, 34, 8 a; 39, 6 a.

Nebelong især
Var smuk som Bombardeer,
Med Uniformen slaaet op til Nakken ungefæhr
Og ingen *Bangenet* paa Geværet!
D. g. S.s Viser 28. Dags-Telegr. 1866, 25, 9.

Ligesaa i Plattydsk, se Schütze 3, 327. Fransk: *baïonnette*.

Bank** i Talemaaden: over en Bank = i det Hele taget, i Gjennemsnit.

Over en Bank, saa husk paa, Niels, at de Fugle, som synge for tidligt, dem ta'er Katten.
Evald, Vald. Krones U. 1, 211.

Öfver en bank, *alla öfver en bank*, egentl. alla hela bänken utåt, d. v. s. allesamman utan undantag Dalin. Tydsk: *durch die Bank*.

Bankekjød** = Bank, Prygl.

Vi arbeidet Dag, og vi arbeidet Nat,
Der vanked Prygl, naar ei vi tog fat,
Og *Bankekjød* vi fik hver Dag.
Men det var rigtignok paa vor Bag.
Neger-Vise (hos Büchler).

For Preusserne veed vi, at *Bankekjød* er
Nødvendig, see derfor saa kommer de her.
J. S., Ny Sang f. d. tappre Lands. (hos Büchler).

banke sig op** = slaa sig op, hæve sig, stige, forbedre sin Tilstand.

Krebs er kommen til Kjøbenhavn i det Haab at *banke sig op* til en Hummer; blot han ikke kommer tilbage til Skjelskør som en pillet Reie.
Pjerrot 1865, 44, 5.

barbere,** i overført Betydn., = medtage ilde.

Sæbe Folk ind og *barbere* dem, det forstaaer Du tilgavns.
Bøgh, Nytaarsn. 1850, 6 b.

Rusland bliver mere cultiveert,
Adelen er blevet slemt *barbeert*:
Keiseren har nylig den forbudt
Bønderne at give mere Knut.
F. N. 1 60, 457, 4. 489, 14. 474, 12.

„Dagbladet" og „Folkets Avis" *barbere* den forulykkede Literat Karup.
F. N. 1861, 515, 5. 530, 4.

Den skjønneste Kunst, der er øvet her,
Og som man har applauderet,
Er den, at Hr. Clemens Petersen er
I „Dagbladet" bleven *barberet.*
F. N. 1861, 523, 3.

Tydsk: *barbieren.* (Ital. barbiere = en Barber, Ital. og Lat. barba = Skæg).

bare,[v. M.] **baresten,**[**] **barestens**[**] = kun, blot.

... og han vilde slaae alle Guderne ihjel, *bare* Gudinderne Sif og Freya, dem vilde han levne Liv i.
Grundtv., Br. Snak 159.

Jo vist kan De. Vil De nu *bare* høre.
Hostrups Gjenb. 21. 123.

Probeer De *baresten,* saa godt De kan.
Hostrups Gjenb. 121.

Nej, naar hun *barestens* vil have mig, for der er nu denne hersens Student.
Hostrups Gjenb. 19.

Barestens jeg nu havde en god Smedelære til ham.
F. N. 1861, 513, 13. 1860, 465, 15.

Bas[v. *] i Talemaaden: at spille Bas (med) = spille Mester, hovmesterere, behandle vilkaarlig, lege med.

Ha, Ha, Monsieur, er det Jer, der er saa Dumdristig, at I saaledes tør *Spille Bads med* min Reputation.
Molière, Le Depit Am. 1724 (hos Paulli) C 3.

Rundt omkring os mange Katte
Med Fornuften *spille bas.*
Fastel. Vise af Dr. B-o, 1836, (i Studenterf.).

Her Vantro, Ondskab ikke kan
For Djævelskab sig bare,
Skal *spille Bas med* hellig Mand
Og fræk hans Dont forklare
Sch. Staffeldts Levnet af Liebenb. 2 D. 543.

Han var nemlig En af de Illyriske Sø-Røvere, der *spillede Bas* paa Havet.
Grundtv., Hdb. i Verd. Hist. 1, 517.

Baas Meister auf einem Handwerke, der Gesellen hält; it. überhaupt ein Meister, ein Herr; *de man moet baas in 't huis zyn,* der Mann muss Herr im Hause seyn; *zyn wyf speelt den baas,* seine Frau ist Herr im Hause, M. Kramer, Woordenboek der Nederlandsche en H. Taal. Jfr. Schütze, Holst. Idiot., Molb. Dial. og Möller, Hall.

BasseV. M. forekommer nu kun i overført Betydning = en stor, stærk og anseelig Karl.

Min Nabo sig indbilder meer
End nogen Tyrkisk *Basse*,
Endskiønt hand har kun Carakter
Udaf den sidste Classe.

Falster, D. u. Rangsyge 1722, A 2.

Bruges i en hel Del Sammensætninger, som:

1. **Brumbasse, Brumlebasse** = et vrantent, vredladent Menneske; en Canon.

Min Søn! Du træffer visse Klasser,
Som brummende kun gaae afsted:
Indlad Dig ei med *Brumlebasser*,
Saa Du tilsidst maa brumle med!

Cl. Rosenhoffs Digte 152.

... men han anspænder dog hver Muskel, medens han, bøiet stærkt forover, lægger alle Kræfter til for at faae *Brumbassen* frem.

Dagbladet 1865, 37, 9.

Plattydsk: *Brummbart*, Dähnert.

(2. **Brydebasse**, luctator, Colding, Dict. Herl.

Hør *Bryde Basse*, du stal vor Port
Kand du oc ey tage Sallen bort?

Just. Sams. F. Bl. S.; S. II. 27. Peterson, Lit. Hist. 2, 245.)

3. **Bulderbasse** = et støjende, opfarende Menneske.

Bulderbassen af N. Th. Bruun. Kbh. 1815.

(4. **Huggebasse**, Nør-Nissom, Spec Dom. B 4. Petersens Lit. Hist. 2, 265.)

5. **Knurrebasse**, murmurator, Colding, Dict. Herl.

Vor Fader er en Knark, og ret en *Knurre-basse.*

P. Pedersen, Don Pedro 34.

6. **Spradebasse**, „En, som sprader eller viser en pralende Adfærd, og endskiøndt han er et Faar, vil synes en Basse“, P. E. Müller, D. Syn. 2. Udg. „Fastuosus“, Colding, Dict. Herl.

Det er en underlig Besøgelse vi har faaet i Dag, og jeg gad gierne vidst, om denne Fraste skal regnes iblandt *Spradebasser* eller ey.

Biehl, Haarkl. 41.

Alt hvad vi erhverve paa vore Reyser nu omstunder, er at kunde med en Slags Ferdighed radbrekke det Franske Sprog, og overgaae al Verdens Petits Maitres eller *Spradebasser* i ødeleggende og foragtelige Daarligheder.

1771, 5 B. 14, 3.

Smaae Herrer og *Spradebasser* kan dog være til Nytte, ligesom hine Slaver i Sparta, hvilke man drak drukne, for at biebringe de Unge Afskye for Drukkenskab.

D. Viborger Samler 1774, S. 386. Øhl. Kanarif. 41.

De er vel aldrig bange for den lille *Spradebasse?*

Bøgh, Nytaarsn. 1850, 15 b.

7. **Springbasse** = Friskfyr, ubesindigt Menneske.

Men der hør ikke til *Springbasser* og Vildhierner.

Langebeks Nye Prøve af Skr. 16.

8. **Vildbasse**, i overført Betydn.. = et vildt, ustyrligt Menneske.

Men det var grov Spøg de *Vild-Basser* havde for.

Grundtvigs Saxo 1, 102.

Islandsk: *bassi*, en Bjørn, et Vildsvin. Gl. Sv. *basse*, galt, svin, Möller, Hall. (*Vildbasare*, af basa, odygdig, yr, oregerlig pojke; tygellös, utsväfvande yngling, Dalin, har vel neppe noget med Basse at gjøre.)

Basse,v.* „alt Hvedebrød af mindre Størrelse", Molb. Dial.

Worm i Trekort aldrig snød —
Rochow tidt en „*Basse*" nød.

Microscopet 1856, 6, 6.

Basseralle** = Samtale om Ubetydeligheder; lystig Sammenkomst.

Det almindelige Valfartssted for Bourgeoisiet og de Studerende, i hvis *Basseraller* „den gamle Lars" stadig deeltog o. s. v.

Flyveposten 1845, 88, 10.

Vi havde os leiret ved Trenens Bred,
Der *slog* vi en lumsk *Basseralle.*

Helms, Nogle Vers 28.

Da Møllen standsed, saa gik vi sammen
Til Banegaarden at *holde* der
En lille luun *Basseralle* — ja men
Det skulde hellere vi ladt vær!

Vise om Slaget ved Ringsted af -h -e.

Hun stod og *slog en Basseralle af* med en af sine gode Veninder.

Dette Ord forekommer hverken i nogen af vore danske Ordbøger eller i Fremmedordbøger.

batteV. M = forslaa, strække til, nytte.

Nu bad da Kongen sin Syster give ham en Taar for Tørsten, som kunde *batte*.

Grundtvigs Saxo 1, 248. 2, 282. J. Birke-Riis, Balders-B. 13.

Men lidet *batter* Mandemod
Og Styrke mod de Døde.

Ingemann, Vald. d. Store 19.

Men — hvad *batter* Overmod?

Cl. Rosenhoff, Digte 71. 102

Jeg troer, min Sjæl, jeg vil underskrive 2 Gange, for at det kan *batte* lidt mere.

F. N. 1864, 30, 8. 1862, 612, 3. Wengels Efterl Skrifter 1, 45.

Tydsk: *baten, batten* = nutzen, helfen, Heyse. Jfr. Molb. Dial.

Batterier** kaldes i overført Betydning et Fruentimmers Bryster, f. Ex. Naa, sikke Batterier hun har!

bavle, se: bable.

bebæ, se under: Bæ.

bedriveV. M. = bestille, tage sig for.

Nu hvordan har I levet
I al den Tid —
Jeg takker, godt.
Hvad har I selv *bedrevet?*

Bøgh, Nytaarsn. 1850, 11 a.

Svensk: *bedrifva*. Plattydsk: *bedriiwen*, Dähnert Tydsk: *betreiben*.

befippetV. M. = forlegen, forvirret. Jfr. forfippet.

Hvorfor den er saa sky, *befippet*,
Som Pudelhund, om Vintren klippet,
Som en Declamator i Knibe —?
See — det kan de jo let begribe!

Chr. Winther, Nogle Digte 47. Chievitz, Japhet 1, 167. Bøgh, Dit og D. 1862, 225.

Saa det er vel ei saa sært, at paa Nippet
jeg var at blive en Smule *befippet*.

Persiflex, Theaterkrisen og Journalisterne 8.

Af *fippe* (se V. S. O. og Molb. Dial.) = løbe med korte, hoppende Trin; jfr. Tydsk: *fippern* = sich schnell und zitternd hin und her bewegen, Heyse.

Betippelse[V. M.] = Forvirring. Folkets Avis 1865, 254, 2. Jfr. Forfippelse.

begaa sig, se under: gaa.

beklumret[V. M.] = tung og trykkende.

Han skal ei Hel-Veien træde
Hinke til Kval,
Pinebænken ei klæde,
Hel! i din skumle, *beklumrede* Sal!
Grundtvigs Saxo 1, 36.

Tydsk: *beklommen*.

Bekomst[V. M.] = Saameget som behøves. det Tilstrækkelige. Jfr. Rest.

. . . saa Edderen væltede ud, og Uhyret fik sin *Bekomst*.
Grundtvigs Saxo 2, 17.

Hele Byen vrimlede af sorte, vanskabde Spøgelser, som gjorde en forfærdelig Støi, saa baade Øine og Øren fik deres *Bekomst*.
Grundtvigs Saxo 2, 228.

Nu har Retten havt sin Gænge,
Hver en Buk, som man begik
Hele Aaret, langt om længe,
Sin *Bekomst* til Afsked fik.
Julevise 24. Dec. 1838 af *α. τ.* (i Studenterf.).

Og derpaa siger hun: „Er Kuben tom,
Saa kan I flagre i min Have om,
Fra Blomst til Blomst;
Hver sin *Bekomst*
Til Vinterforraad kan sig hente".
D. g. S.s Viser 11.

Vilde de have spenderet en Kardæske, kunde de vel nok have givet os vor *Bekomst*.
Dags-Telegr. 1864, 139, 5. Grundtvigs Saxo 2, 314.

Sammenlignes kan Betydningen af *bekommenlich* i Tydsk (se Grimm) og *becoming* i Engelsk. Plattydsk: *Ik heff min Bekumst*, Schütze, Dähnert.

Ben, i overført Betydn., = a. [V.] Styrke, Kraft; Vanskelighed; b. i Forbindelsen: [V. M.] Ben i Næsen eller Panden = Kløgt og Kraft; c. i Talemaaden: [V.] at komme paa Benene = komme til Kræfter; endelig d. i Talemaaden: [V.] at give (gjøre) En Ben at gaa paa = faa ham til at gaa. Jfr. Nakke.

Riim nu lad fra Læben falde,
Som har *Been* og selv kan gaae!
Champagne-Sang (i Studenterf. 1832).

En Rebus „med *Been* i".
F. N. 1861, 521, 14.

Men her er alligevel ingen befunden, som haffuer tord fordriste sig til dette Arbeide, oc er vel mueligt, at nogle haffue forsøgt det, oc haffue kædtis ved at forfølge det, der de fornomme, at Saxo haffuer hafft *Been vdi Næsen.*
Vedels Saxo Fort. B 4.

Det skulde en Anden sagt og ladt mig høre, da vilde han aabenbar faaet at føle, om der endnu var Staal i min Kniv eller *Been i min Næse.*
Grundtv., Brage-Snak 193. Grundtv., Saxo 2, 57.

Op derfor alle Mand, Hver og Een,
Og istemmer Alle Tonen:
Gid Himlen, den sætte *i Næsen Been*
Paa Hall og paa hele Nationen!
F. N. 1861, 548, 3. 501, 6.

Hvad derimod *Been i Næsen* angaaer, da vilde samme, under vore nuværende europæiske Forhold og Forviklinger med Tydskland, være af stor Nytte.
F. N. 1860, 472, 5. 1862, 599, 16.

Han skal profecto befinde, at der er endnu Karle paa Academiet, som har *Been i Panden*, og at jeg er god Academicus tam in marte quam in arte.
Holbergs Com. ved Boye S. 247 a.

Troe mig, Jens Pedersen har gammel *Been i Panden*,
Han saadant vel forstaaer trods I og nogen anden!
Holb. Peder Paars ved Liebenberg 205.

Vi derimod som Folk med gamle *Been i Panden*, staae — eller sidde fast.
N. T. Bruun, B. og C. 1, 120.

Da var jeg ikke saa from som nu,
Da havde jeg *Been i Panden.*
Chr. Winther, Nogle Digte 75.

Viglet *kom* dog imidlertid ved Hjelp af Skaaninger og Sællandsfarer, igien *paa Benene.*
Grundtvigs Saxo 1, 192.

Fort gaae din Gang, som jeg har befalet dig, eller jeg skal *giøre dig Been at gaa paa.*
Paulli, D. Seendls Blinde 65.

Tydsk: *Einem beine machen*, Grimm. Plattydsk: *He kann nig up de Been kamen*, Dähnert.

Bentøj, især i Forbind.: et godt Bentøj = stærke ell. velskabte Ben.

ud til Bens[V. M.] = gjenstridig, opsætsig.

Gid Pocker havde Kiærlighed, og alle smucke Piger med, som først lader sig Laacke, og siden giør sig *ud til Beens*.
Moliere, Le Depit Am. (hos Paulli) D 6.

Jo, seer Du, vi pleie jo altid, naar „Schlesvigholsteinerne" gjøre sig *udtilbeens*, at trække Kjolen af dem og, istedetfor at banke Manden, at banke Klæderne.
F. N. 1861, 549, 6.

daarlig til Bens** = daarlig til at gaa.

bene** = løbe.

Saadan gik 'et ein zwei drei —
Men foruden Venten
Benede en Leberi-Lakei
Efter Assistenten.
Vise om Hertugen af Choiseul Praslin (af -h -e, hos H. P. Møller).

+ af.

Hør, Alexander, Du maa endelig tjene mig i at blive her og tage imod Lovtrækkerne, medens jeg *bener af* for at hilse paa Kurfyrsten.
Dagbladet 4. Sept. 1861, Sp. 4.

+ herhid.

Der er No'ne, som der mener,
At han med sin Sekundant
Allerede *herhid bener* —
Barestens det nu er sandt!
F. N. 1861, 532, 10.

Sammenlign hermed Vedels Saxo 420: Da maatte Venderne *giere Been*, oc rømte at Marcken.

benauet,[V. M.] **benovet** = ængstelig.

Den Kongemand var aldrig før,
Benauet som en Skrædder.
P. D. Faber, Rørdr. 72.

benovet jeg spidser mit øre.
Volle Jerriksøn, Kostymeballet 15. Febr. 1847. (Vise i Studenterf.)

Tydsk: *benauen*, Grimm Hollandsk: *benaauwen*.

Benauelse[V. M.] = Ængstelse. Øhl. Trill. fra D. 179.

Besked i Talemaaden: **at gjøre Besked = gjøre Fyldest, gjøre god Tjeneste, vise sig nyttig; gjøre det af med.

I Kamp *Beskeed den gjorde*
Som baade Sværd og Skjold!
Grundtvigs Saxo 1, 24.

Ligesom hun ogsaa lovede ham et Sværd, der i al Slags Strid kunde *giøre Beskeed.*
Grundtvigs Saxo 1, 80.

... saa næste Morgen var Landet oversaaet med Græs-Hopper, og de *gjorde Beskeed med* Spelten og Hveden.
Grundtvig, Hdb. i Verd. Hist. 1, 93.

Svensk: *Göra besked för sig* säges äfven om den, som med allvar, drift och ordentlighet uträttar, hvad honom uppdrages, anbefalles, helst om arbetsfolk, Dalin V. S. O. og Molb 2 have ikke denne almind. Betydning.

beskidt, se: σκιδε.

Beskub** i Forbindelsen: paa bedste Beskub = svigagtig, bedragerisk.

Befolkningen „averterer“ selv „*paa bedste Beskub*“
Dags-Telegr. 1864, 309, 2.

Det er Uret imod Manden, og kun et maadeligt Exempel at give, at man, naar man handler med Folk, skal leve *paa bedste Beskub* med hinanden og benytte sig af jammerlige Formalitetsfeil for at vinde store Midler.
Tscherning i Landsth.s Forhandl. 1864, 29 Møde.

beskuppe** = narre, bedrage.

Ja om en ung catholsk enfoldig Knøs
Man havde ind til hende sluppet,
Jeg troer, han bleven var *beskuppet*
Og Heeden havde for lidt meer end Skiærsild taget.
Wessels Digte ved Levin 92

Men jeg saae en anden Røver
Nylig næsviis, som man ret
Gav paa Danner-Mandom Prøver,
Ja, *beskuppede* saa net,
At han langt fra Tønder Guld
Fik kun een tre Fierding fuld.
T. C. Bruun, S. Skrifter 4, 19.

Ja, Du Trøsteren var
For Enhver, som sig bar
Lad't af Spisevarter *beskuppe.*
F. N. 1869, 378, 4

Tydsk: *beschuppen*. V. S. O. har ‚beskuffe' i samme Betydning; jfr. H. Just. Salom. Hyld. 2 Ryg.

besynderligV. M. = særdeles.

Skulde De derfor ikke have *besønderlig* godt af, for ti Francs at faae en af de 500 smukt syede og skaarne sorte Orleans-Paletoter osv.

Bøgh, Dit og D. 1860, 13.

Mhd. *besonderlich* = besonders, Grimm.

Besyv*M. = Stemme, Mening.

Naar disse magre Aar er omme,
(Gud lad dem ikke vorde syv!)
lad Glæden see den Time komme,
da den *faaer indført sin Besyv!*

N. T. Bruun, Bagateller 15.

See kun Træet, hvor brillant!
Giv nu hver *sit Besyv*, er der Nogen, som klager?
See kun Kronen, hvor charmant,
Tæt behængt af de herligste Sager!

Om Juletræet 29. Dec. 1840 af Henrik Liremand (Vise i Studenterf.).

Og det vil give deres (Secternes) Butikker og religiøse Snurrepiberier megen Anseelse, naar de *give deres Besyv* med i det store Kirkespørgsmaal.

F. N. 1860, 476, 12.

BetV. M. = Tab, Nederlag.

... At slipper han uskadt fra denne Sag,
Skal ikke hele Jorderigs Grether
Ham bringe nogen Tid i flere slige *Beter*.

T. C. Bruun, Fritimer 69.

Det fæle Danmark os ei sætter *Beter*,
Saalænge vi blot har: Vor Fætter Peter.

F. N. 1861, 526, 15.

Fransk: *bête*.

V. M. Brugt som To.

Møde vi En af de Færre
I det fierde Facultet,
Der med Vaas og — Meget værre
Troer at giøre Smagen *beet*.

Dr. Balfungo, Fastelavns-Vise 1831 (i Studenterf.).

Ak: jeg kan tænke, I har seet,
Hvad nys i „Posten" Een fortæller,
At hver, som er *paa* Penge *beet*,

Behøver blot jo før jo heller
At ta'e herud, saa blier han rig.
D. 16. Juli 1836 af H. & H. (Vise i Studenterf.). F. N. 3. Jan. 1863.

betutteV. M. = forvirre.

Hin tanded Hugorm og den brodded Snog og Slange
Sig giennem Hoben snoor, *betuttede* og bange.
Kingo, Anhang Aij.

Men jeg holder saa meget af Hende, og den Kierlighed er det der giør mig meest *betutet*.
Moliere, Fr. Skole (hos Paulli) C5. A5. C2. D2

. . . der fegtede paa Løve-viis,
Snart giorde Rom *betuttet*,
Snart leyrede sig om Paris
Og holdte den indsluttet.
Wadskiær til J. Als A3.

Saa skal da ingen Overtroe
Mig giøre saa *betutted*.
At jeg mit Forsæt ændre skal.
Tych. Vers 328. 213.

. . . thi Rytteren blev saa *betuttet*, at han ei turde sinke sig med at trække den ind over Broen.
Grundtvigs Saxo 2, 3. 32. 248. Nyt theol. Bibl Bd. 19, 67.

Hvilken Pragt og hvilket Væsen!
Rent *betuttes* jeg min Ven.
D. 17. Apr. 1863 af V. R. (Vise i Studenterf.)

Værten gaaer *betuttet* bort.
Cl. Rosenh., Digte 175.

Tydsk: *verdutzt* (landsch. auch *bedutzt*), mittelh. *betützen*, betäuben, bethören, Heyse; jfr. *bedust*, *betust*. Schambach.

BetuttelseV. M. = Forvirring.

Da vil det gaae, som der om Troldene berettes,
Naar man fornøyer Børn med Barne-Stue-Snak,
I hvad *Betuttelse* at de af Soelen sættes,
Om de ey lukker for sit Underjords-Gemak.
Wadskiær, Skue-Plads 292.

Alt sees saa klart som hans Overbevisning om hans Sags slette Stilling, og hans *Betuttelse* over de alvorlige Nederlag, hans Parti led, saasnart det viste sig paa den Kampplads, som det betraadte med skingrende Musik og Seiersraab.
Dags-Telegr. 1864, 255, 1.

bevendtV. M. = beskaffen, af Betydenhed.

Oc er paa det siste fuld lidet *beuent.*
Weigere, Ræffue-Bog. 12.

At det med Enkers Graad er ligedan *bevendt.*
Wessels Digte ved Levin 164.

...at en hovedløs Hær er kun lidet *bevendt.*
Grundtvigs Saxo 1, 158.

Er Du bange for at høre
At Din Tro er slet *bevendt.*
Cl. Rosenhoff, Digte 280.

Svensk: *bevändt.* Tydsk: *bewandt.*

bide sig fast,** i overfort Betydn., = sætte sig fast.

bide fra sigV. M. = værge sig. Colding, Dict. Herl. Molb. Ordspr. 304. Folkets Avis 1864, 289, 5.

bide paa,*M. i overført Betydn., = lade sig lokke. F. N. 1864. 30, 10.

biderhvas** = meget skarp. V. S. O. har bidhvas.

... skjøndt dog Damerne Skade og Ran den Dag endnu vare temmelig *biderhvasse* efter den svære Storm af Vest til Nord.
Dagbladet 1866, 29, 11.

Bier** i Talemaaden: det er ens Bier = det er ligemeget. kommer ud paa Et.

De gaae, saa vidt jeg veed, paa lige mange Been,
Et det da ey *eens Bier*, hvad nogen faaer for een.
Wadskiær til C. Schmidt A 2.

binde an medV. M. = give sig i Kast med, i Strid med.

Mit Øye hænger fast ved Slottets høye Pande,
Som med Planeterne saa tapper *binder an.*
Wadskiær, Skue-Plads 252. Holb. Heltehist. 1, 19.

Saaledes torde jeg *binde an med* hvilken Professor og Magister det skulde være.
1771, 7 B. 19, 3.

... men derfor blev
Den ogsaa Satans Deel, som deraf skrev
Sig Overherre, og med Magt fordrev
Enhver som voved *an med ham at binde.*
T. C. Bruun, Frit. 51.

... og Knud fandt det ikke raadeligt *at binde an med* saa mægtige Modstandere.

Grundtvigs Saxo 2, 306. Hr. Sørensen 1865, 43, 10.

Tydsk: *mit einem anbinden.*

binde paa Ærmet[V. M.] = bilde ind.

Og let han Folk *paa Ærmet binder:*
Det Hele skeer ved — Hexeri.

Cl. Rosenh., Digte 286.

Tydsk: *einem etwas aufbinden.*

Bisselæder[V. M.] i Talemaaden: at have Bisselæder i Skoene eller Saalerne = have stor Flakkelyst, megen Uro paa sig. M 2.

Saasnart Klokken slaaer 5, da er det, som om han havde *Bisselæder i Saalerne*, og afsted maa han til Klubben.

F. N. 1861, 534, 5. Molb. Ordspr. 304.

bitte,[V. M.] **bitterste, bitteste** = lille, mindst.

Thi jeg er Jupiter, og denne lille *bitte* . . .
Han er Mercurius.

Wessels Digte ved Levin 77. 57. Baggeson, Ev og com. Fort. 1807, 1, 92.

Fra Cousine røved nys
Jeg et lille *bitte* Kys.

Microscopet 1856, 40. 8 a. Grundtvigs Br. Snak 202.

Men Faren for en saadan Forvildelse er paa intet Gebeet af Sprogvidenskaben saa stor som netop i det Synonymistiske, hvor det bestandig gjelder om flne Tankebestemmelser, om *smaabitte* Distinctioner.

Levin, Til Kr. af d. Syn. 47. F. N. 1862, 603, 4.

Dit utaknemlige Skarn, som ikke skjønner det *bitterste* paa. at vi have saadan en sød lille Gjenboerske.

Hostrups Gjenb. 48.

... men ikke kom der den aller*bitteste* Krølle paa Halen.

J. Birke-Riis, Balders-B. 7.

P. Möller, Halländska: *bittersta.*

Bitter** = Bittersnaps.

Lad Russere og Britter
I Persien lege Skjul —
Her ta'er vi os en *Bitter*
Og lege lystigt Juul.

Microscopet 1856, 39, 6 b.

Bjørn** = Rus.

Første: Uf, Petersen, sikken *en Bjørn* jeg har iaften! Anden: Nei, min Ven, Din er kun en lille, men min *Bjørn* er meget større.

F. N. 1862, 617, 7.

Dyretæmmeren Croquet har i Paris aflagt en Visit hos en stor hvid Bjørn ved at gaae ind i dens Buur. Man maa selv *have en Bjørn* for at driste sig til et saadant Vovestykke.

Hr. Sørensen 1863, 164, 4.

Naa, han trækker saamænd af med en ordentlig „*Bjørn*".

F. N. 1865, 20, 6.

Jfr. Hollandsk: *den beer loslaten*, sich jeder möglichen, rasenden Unbesonnenheit überlassen, Tross.

Blaa** = (et blaat Øje) Bank, Prygl; en Femrigsdalerseddel.

Han gjør nok Hanebeen til min Tøs! Der har han *en* „*Blaa*" for sin Uleilighed.

F. N. 1861, 521, 3.

Igaar han kom: „Du maa lade
Mig faae blot *en Blaa!* det er galt,
Du faaer den imorgen" — ak Skade,
Man kan ikke troe paa Alt.

J. S., Tro bare ikke paa Alt (Vise hos Strandberg).

BlaarV. M. i Talemaaden: at stikke (sætte, putte) Blaar i Øjnene = narre, skuffe, bedrage.

(... at I vil *giøre Blaar af* mine Øyen, og bilde mig ind osv.

Paulli, D. Seendis Blinde 37. Jule-Stuen 29.)

... thi Vitolf *satte* dem saaledes *Blaar i Øinene*, at osv.

Grundtvigs Saxo 2, 89.

„Argus" maa ikke troe at kunne *sætte os Blaar i Øinene*.

F. N. 1860, 464, 14.

Det gik nu lystigt hver Dag! Hun sagde, at jeg havde *puttet* hende *Blaar i Øinene*, og jeg sagde, at hun havde taget mig ved Næsen.

Splinterny Vise om Manden, som havde faaet en Kone fra Ægteskabscontoiret (hos Nielsen og Strandberg).

Har intet at gjøre med Blaar = Hør, men maa være opstaaet af det Gammeldanske *Blaane*, Flert. *Blaaner* (Taage, Jfr. Molb. Gloss., V. S. O., M. 2. og Molb. Dial.) ved Sammentrækning paa samme

Maade som i Svensk blånor sammendrages til blår. Jfr. Tydsk: Einem einen blauen Dunst vormachen.

Blaastrømpe** = en Kvinde, der optræder som Forfatterinde eller beskjæftiger sig meget med Litteraturen.

Vi have jo desuden vor Clara Raphael og andre *Blaastrømper.*

F. N. 1861, 530, 13.

Oversættelse af det Engelske: *blue-stocking* (Tydsk: Blaustrumpf, Fransk: bas bleu). Om Oprindelsen til denne Benævnelse hedder det i Boswell's Life of S. Johnson 1799 vol. 4 p. 110:

About this time (1781) it was much the fashion for several ladies to have evening assemblies, where the fair sex might participate in conversation with literary and ingenious men, animated by a desire to please. These societies were denominated *Blue-stocking Clubs*, the origin of which title being little known, it may be worth while to relate it. One of the most eminent members of those societies, when they first commenced, was Mr. Stillingfleet, whose dress was remarkably grave, and in particular it was observed, that he wore blue stockings. Such was the excellence of his conversation, that his absence was felt as so great a loss, that it used to be said, „We can do nothing without the *blue-stockings*"; and thus by degrees the title was established. Miss Hannah More has admirably described a *Blue-stocking Club*, in her *„Bas Bleu"*, a poem in which many of the persons who were most conspicuous there are mentioned.

Bladsmører se under: smøre.

blank** = bar, blottet (for Penge).

Det er interessant engang at være saa *blank.*

Chievitz, Japhet 1, 52.

Tydsk: *blank*, Fr. *blanc* osv. paa lignende Maade.

blanke af** = gjøre blank, blotte (for Penge, Midler, Ejendom).

Nu er jeg dobbelt *blanket af*: først spillede jeg Pengene af Lommen og Frakken af Kroppen, og senere kom Politiet og *blankede* mig *af* ved at slaae Døren ind til mig, tage hvad der laae paa Bordet og bagefter mulktere mig.

F. N. 1862, 584, 15. 1861, 531, 5.

Fransk: *mettre à blanc.*

bleg se under: Næb.

blisset** = drukken, beruset.

Og i et Vertshuus der han fik
Saamange, at forvisset
Jeg er om, at den søde Drik
Ham havde gjort lidt „*blisset*“.

F. N. 1861, 523, 11. 1865, 40, 7. Microscopet 1856, 28, 6 a.

Kan vel neppe være andet end det engelske *blessed*, der er brag hjem af vore Matroser.

Bloksbjerg** bruges i forskjellige Forbindelser, navnlig naar man ønsker Fortred over Andre. Jfr. Hekkenfeld.

Jeg var tilfreds de sad paa *Bloxbierg.*

Paulli, Jule-Stuen 46. Holb. Com. ved Boye 327 b.

Jeg var tilfreds de kiøre ad *Bloksbierg* dermed og med dig med, din letfærdige Taske.

Paulli, D. Seendis Blinde 65.

Men nu gesvindt fortræk og væk til *Bloksbierg* far.

Bruuns Fritimer 73. 93.

Tydsk: *Blocksberg* = Brocken. Hol' der Teufel seinen geliebten *Blocksberg*, Heines Briefe an Moser 93. Jfr. *Blocksbarg*, Schambach.

Blyhat,** i overført Betydning = Rus.

Paa en fornøielig *Blyhat*, vedblev han, idet han stødte an mod mit Glas.

Chievitz, Fra Gaden, 28.

Saa, nu er denne Aften gaa't
Med Alvorsord og Gammenslag,
Og hvem der har en *Blyhat* faa't,
Har nok for næste Dag.

Ploug, Vise ved den Nord. Høitid 1845.

Nødig man taaler i vor By, at
Digteren fugter sit Talent;
Men en phantastisk lille *Blyhat* —
Den kan han dog være bekjendt.

E. Bogh, Nytaarsnat 1850, S. 4 a.

De nye Bybudde gaae med Messingkasketter og de gamle Sjouere med *Blyhatte.*

F. N. 1861, 554, 10. 1860, 494, 13.

Onde Tunger rigtignok paastaae,
— Men det maa ei reflecteres paa —
At han stadig gaaer med *Hat af Bly*,
At hver Aften han sig faaer en ny.

F. N. 1860, 433, 13.

Slkken en *Hat* de havde, ja den var ikke saa lille, den var temmelig svær. Hvad sa'e Deres Kone, da De kom hjem? Hun var saa arrig, at hun slog alting itu tilligemed *Blyhatten*.

(Tyroler) Ferdinands Vise: Nu skal de faae een af mine Forglemmigeier.

I Casino var i Torsdags Nat
Bal og Maskerade,
Mange fik sig der en „lille *Hat*",
Alle vare saa glade.

Microscopot 1856, 45, 7b. Wengels Efterl. Skrift. I, 30.

Jfr. Fransk: *casquette* (Larchey og Littré).

Blære,** i overført Betydning = et opblæst, indbildsk, vigtigt Menneske, der overalt søger at træde frem og gjøre sin Personlighed gjældende.

Den meerumschlungne Herre,
Som Hertug kald s,
Som sidst ei fik – desværre! —
En knækket Hals,
Bilder sig ind at være
En stor Patron,
Skjøndt han er kun en *Blære*
Og stor Kujon.

Landsoldaten (Vise hos Strândberg).

Oldenburg-Peter, det er en *Blære* –
Naa — Herregud — Hvad skulde han ellers være?

Peter 1865, 15, 4.

blære sig** = gjøre sig vigtig, gjøre sig til, opføre sig som en Blære.

Skarn kaster nu Disciplen paa sin Lærer,
en „Bille" viser Haan imod en „Hjort".
En Skuespiller *sig* af Kunsten *blærer*,
og Directeuren -- kommer vel tilkort.

H. J. Gr., Studentercarnaval 22. Marts 1855 (Vise i Studenterf.).

Man til Anstændigheden kun sjelden Hensyn ta'er,
Man lapser og man *blærer sig* og skaber sig til Nar.

C.—St., Det er noget med det mere! (Vise hos Büchler).

Jochum spendeerte Penge som Sand,
Alle blev bedt til Gilde,

Inger var net — naar han nu blev Mand,
Ret han *sig blære* vilde.

J. S., Amagerpigen og Gardisten (Vise hos Strandberg).

Du kan ikke gaae forbi et Speil, uden at *blære Dig* og gloe i det.

Evald, Vald. Krones U. 1, 205.

Blæreri** = Vigtigmageri.

Men tag Dig vel iagt for at undre Dig over det; ingen *Blærerier* med hvad Du har seet her i Byen, eller saadant Noget.

Evald, Vald. Krones U. 1, 210.

blæse En et Stykke*M. = ikke ændse, ikke bekymre sig om, ringeagte.

... gav han sig kiæk i Fare, ret som han *blæste* And med al hans Kunst *et Stykke.*

Grundtvigs Saxo 2, 16. 57. 282. F. N. 1864, 26, 6.

blæse adV. M. = ringeagte, lade haant om, bekymre sig lidet om.

De *blæste ad* et Liv, de skulde kiøbe paa deres Æres Bekostning.

Grundtvigs Saxo 2, 284. 94. 1, 249.

Thi det er Ungdommens Kjendemærke at leve sit egentlige Liv i sig selv, stille og indadvendt, i Tanke og Drøm, og i sin Stræben mod et reent aandeligt Maal at *blæse ad* Pengeposer og Kammerherrenøgler og alle Jordens øvrige Guder.

Hostrups Spurv i Tr. 12.

Svensk: Det *blåser* jag *på.*

Blæse** i Forbindelsen: Blæse være med, hvormed man vil udtrykke, at man blæser ad Noget, ikke bekymrer sig, lader haant derom.

Blæse være med den Beskytter.

Gr. Hdb. i Verd. Hist. 1, 151.

Hostrup han var saa ondskabsfuld;
Nu vil vi tage vor Opreisning!
Blæse med Poesiens Guld:
Vi har Tanker med Messing-Gesveisning!

Chr. R., Filistersang 21. Jan. 1856 (Vise i Studenterf.). Grundtvigs Saxo 2, 37.

Løgn det er min Equipering —
Jeg er født i Kjøbenhavn,

Driveri er min Haandtering. —
Blæse med mit Døbenavn.
Revue des deux mondes. Nov. 1861 (Vise Studenterf.).

Nei, *blæse være med* Frankfurterforsamlingen.
F. N. 1861, 524, 9. 555, 5.

Ja *blæse være med* det, sagde han.
J. Birke-Riis, Balders-B. 10.

Altsaa! Riv de gamle Minder ned,
Sporveisvogne større Plads behøve;
Blæse være med en Sandstens Løve,
Man har tre af Sølv at rutte med.
Cl. R. i Dags-Telegr. 1864, 197, 1.

Blæst,** i overført Betydn.. = Vigtighed; forekommer hyppigst i Talemaaden: at gjøre Blæst = gjøre sig vigtig, gjøre sig til. Jfr. Vind.

I vort Rigsraad vi har
Tydske Mandfolk saagar,
Men ved dem der en frygtelig *Blæst* er.
Microscopet 1856, 7, 1

Fy dig an, din Skiænde-Giæst!
Hvor du staaer der og *gier Blæst!*
Grundtvigs Saxo 1, 236.

Dragonen tumler vindigt sit Dyr og gjør *Blæst.*
Helms, Nogle Vers 6.

Hvad har Øhlenschlæger da egentlig gjort for den danske Literatur, siden man *gjør* saa megen *Blæst* af ham?
F. N. 1860, 512, 6. 1861, 529, 4.

Blod,V.* i overført Betydn., i Talemaaden: at lægge Hovedet i Blod = nøje at overtænke for at udfinde Noget.

E. N. haffue *lagt Hierne i Bløed*,
At mand skuld' icke see nogen støed.
H. Just. Sal. Hyld. 15.

Og mange Mennesker *have lagt deres Hoveder iblød* forat udfinde og construere Redningsstiger.
F. N. 1860, 468, 9. Pjerrot 1863, 13, 3.

Paa Svensk ligesaa: *lägga sitt hufvud i blöt.* Jfr. Molb. Ordspr. 305.

Bok se Buk.

bom,V. M. **bum**, Biord med forstærkende Betydning i Ordene: bomstille og bomstærk. Grundtvigs Saxo 1, 240. Brage-

Snak 248. Hostrups Gjenb. 166. Grundtv. Saxo 1, 159. Plattydsk: *boomstill*, *boomstark*. Tydsk: *baumstark*.

Bopælen.[**]

Kjære Læser! Kjender Du *Bopælen*? Ja, er Du en Kjøbenhavner, saa veed Du nok, at det er den lille uhyggelige Kjælder i Gothersgade, hvor Kjøbenhavns Politichef har sin private Bolig.

F. N. 1861, 528, 11.

Borte,[**] Biordet brugt i Ammesproget som Egennavn.

Aa—aa—aa! Hvor er de 171,500 Rdlr., som Vridsløsefængsel har faaet i Underballance? „*Borte har taget dem!*"

F. N. 1860, 484, 1.

bralle op[v.*] = tale højrøstet, bruge store Ord.

... saa gik han nu tæt ind under den danske Leir, og *brallede op* endnu høiere i Dag end i Gaar.

Grundtvigs Saxo 1, 160.

... bar sig ad, som han var splittergal og *brallede op* paa det Frækkeste, at han vilde flytte Valhall til Jotunheim og rive Asgaard ned i Bund og Grund.

Grundtvigs Br.-Snak 159.

bralle ud[v.*] = ved højrostet Snak at udbrede.

Men om jeg ogsaa taug som en Fisk, saa vilde mine Fruentimmer selv *bralle* det *ud*.

Chievitz, Japhet 1, 44.

Jfr. P. Möller, Halländska: *ballra* prata fort och mycket. Isl. *bralla*. Tydsk: *brallen*. Eng. *to brawl*. Fransk: *brailler*. Molb. Dial.

Bramarbas[**] = Skryder. J. v. Tyboe i d. tydske Overs. af Holb.

bramarbasere[**] = at bruge store Ord og vidtløftig Tale.

For rigtig at nyde dette tydske Væsen maa man i selve det *bramarbaserende* Tungemaal læse Beretningerne.

Dagbladet 1864, 273, 8.

Svensk og Tydsk ligesaa.

Brand[**] = Rus.

Og har Du Dig en *Brand*,
Saa knapt Du stavre kan,
Saa syng en Bommeling, det er den bedste Sang iland.

J. S., Bommeling, Bommeling, op med en dansk Bommeling (Vise hos Strandberg). Dagbladet 1864, 258, 7.

Tydsk: *Brand*, Vollmann.

Brander,[v] i overf. Betydn., = vittig Bemærkning.

Branderne fløite
Aldrig saa flinkt til Punschens Sprøite.
D. 29. Dec. 1858 af O. (Vise i Studenterf.)

Han samled op hver *Brander*, der var sagt
I Snapsthingssalen og Foyeren.
E. Bøgh, Dit og D. 1860, 128. Dags-Telegr. 1866, 25, 9.

Brille[V. *] i Talemaaden: at sætte En Briller paa = skuffe, narre.

Thi dend som krog Lowe stiller
For sin Næste svigelig,
Oc *paa* hannem *setter Briller*
Hand maa vel forsickre sig osv.
Gerners Hesiodus 69.

Kort sagt, hun *sætter* hannem *paa*
Een *Brille* efter anden,
Hun stempler ham et V og K
Forblummet udi Panden.
Falster, Disse T. o. Opt. 17. Paulli, Jule-St. 49. Tych. Vers 115.

Naar kunne man ikke *sætte* en kiærlig Ægtemand *Briller paa*, og naar kunne man ikke ved Kunst bedrage en øm Kone?
1771, 6 B. 15, 18.

Jfr. Colding: Dict. Herl. Ii 5 b bis. Steph. 538, 36. P. Eliesens Skrift. ved Secher 1, 1: sette oss glarøgne paa næse. Tydsk: *einem Brillen aufsetzen*.

bringe se: Torv.

broget[V. M.] i Talemaaden: at gjøre det broget for En, i overført Betydn., = indviklet, møjsommeligt, besværligt.

Men hvad er det dog for Noget!
Du mig snart det *gjør* for *broget*!
P.-Müller, Nye Digte 206.

Jfr. *Ile makt et alltobunt*, er macht es zu toll, Schütze, Heyse.

Brumbasse se under: Basse.

brumle,[V. M.] **brumme,** i overført Betydn., = at være utilfreds, give Ondt af sig.

Indlad Dig ei med Brumlebasser,
Saa Du tilsidst maa *brumle* med.
Cl Rosenh., Digte 152.

Tydsk: *brummen*.

Brumlebasse se under: Basse.

Brummen** = Fængsel, navnlig Politiets Arrestlocale.

Den, der har mindste Plet paa sit Lædertøi, eller der ikke har pudset sine Knapper som Sølv... ham skal jeg faae besørget 3 Dage i *Brummen.*

Microscopet 1856, 4, 7.

Hun og Kontoristen (tænk en-
gang), de blev i *Brummen* sat,
Begge To paa Tyvebænken
Kom nok den selvsamme Nat.

F. N. 1860, 498, 16. 501, 6. 488, 4. 1862, 601, 13. 1863, 34, 16.

Hvis Du som en Besat
Gjør Spektakler en Nat,
Vist i *Brummen* Du kom,
Om Din Lomme var tom.

Kjøbenhavn er deilig (Vise hos Strandberg).

Brun** = en Halvhundreddalerseddel; en Tidalerseddel.

Naa, lille go'e Sørensen, naar jeg foreløbigt faaer en „*Bruun*", saa skal Du være fri for mig i de første Dage.

F. N. 1862, 616, 16. 1861, 534, 9.

Brydebasse se under: Basse.

Brædtv.* i Forbindelsen: paa ét Brædt = samlet, paa én Gang.

Betænk dog: Ni hundrede Rigsdaler *paa eet Brædt!*

Arnesen, En Aften paa Billardet 35. Øhl. Kanarif. 15.

Men saamegen og saa forskjellig Slyngelagtighed finder man dog, Gud skee Lov, aldrig i Virkeligheden *paa eet Brædt.*

E. Bøgh, Dit og D. 1860, 78.

Tydsk: *auf einem Brette.*

brænde inde med** = ikke at faa anvendt, brugt, afsat.

„*At brænde inde med* Noget, er, som vist baade Damer og Herrer veed, en meget god Dansk Talemaade, men en slem Ting, som bliver dobbelt ubehagelig, naar man hører det anmærket i saa varmt et Sprog, som vort Modersmaal er, og udtrykker derfor med gloende Ild det Uheld at komme bagefter med Noget, som, brugt i rette Tid, kunde gjort ypperlig Virkning.

Grundtvigs Brage-Snak 288.

brosig** = hovmodig.

Han vilde heller være Høvding kun for Torne og Tidsler paa Øens fede Agre, end for et velhavende og *brøsigt* Folk!

Grundtvigs Saxo 2, 267.

Nu vil hun vist ikke være saa *brøsig.*

Chievitz, Japhet 1, 63.

Ussing anførte ingen Grund for sin Paastand, men anbragte et Par flyvepostlige Talemaader i sit meget korte og meget *brøsige* Foredrag.

Dags-Telegr. 1864, 150, 1. F. N. 1865, 52, 15.

Plattydsk: *brösig* og *bräsig.* Jfr. Molb. Dial.

Brøsighed** = Hovmod.

Hun vil vistnok nu fortryde sin *Brøsighed.*

Chievitz, Japhet, 1, 63.

Buk,V. M. **Bok** = Fejl.

Men giør De mindste *Bok* i Ritual,
De svarer mig en lige Kapital.

Wessels Digte ved Levin 196.

Og græd af Ærgrelse, som rigtignok
Han havde Aarsag til ved slig en *Bok!*

Bagg., Eventyr og e. F. 2, 115.

Nu har Retten havt sin Gænge,
Hver en *Buk*, som man begik
Hele Aaret, langt om længe,
Sin Bekomst til Afsked fik.

Julevise 24. Dec. 1838 af *a. r.* (i Studenterf.).
F. N. 1864, 26, 6.

Tydsk: *einen Bock schiessen.*

Bulderbasse se under: Basse.

Bule** = et simpelt Beværtnings- eller Forlystelsessted.

Især er der saa mangen Kræmmersvend,
Faldera!
Der netop altid skal paa *Bulen* hen.
Faldera.

F. N. 1860, 513, 13. 1862, 605, 8.

Han lever kun af Brændevin og af at spille Kort.
Han streifer om paa *Bulerne* og dovner Dagen bort.

En væmmelig Schofelist (Vise hos Büchler)

Det er vistnok til stor Skade,
At vor skjønne Markedsgade

Har en *Spille- og Dandsebule*
Og endnu Mere, som den maa skjule.
F. N. 1860, 491, 13.

Prindsensgade. Her skal i gamle Dage have været nogle slemme *Bazetbuler*.
F. N. 1860, 468, 6.

Mindes du endnu hiin Midienat, da Du, for at faae Klubmedlemmerne paa Døren, lovede at følge med og traktere dem allesammen med Kaffe i en ubekjendt „*Natbule*“.
F. N. 1861, 524, 11.

Da Karup holdt sit „Faare“drag i *Dandsebulens* Sal,
Og laved Vers paa 20 Alens Længde,
Saa troede man naturligviis, at han var bleven gal.
Dog strømmed Folk derhen til ham i Mængde.
C.-St., Det er noget med det mere! (Vise hos Büchler).

Bulehat** = en (gammel) Hat med Buler i. Helms, Nogle Vers 81.

bum se: bom. **Bummert** og **bumre** se: Tillæg og Rettelser.

bumre,** **bumle**** = holde (støjende) Drikkegilde. F. Ex. vi bumrede i Gaar Aftes til ud paa Natten. Bummelfest nennt man auch wol einen Pöbelschmaus, Schütze. Jfr. dundre.

buse ud medV. M. = i Overilelse at fortælle hvad der burde ties stille med.

For nu at udslette den Mistanke, var de samme Karle uforsigtige nok til at *buse ud med* deres egen Misgierning.
Grundtv. Saxo 2, 308. Brage-Snak 94.

... hvilken Sætning den naive Geheimeraad Tillisch var uforsigtig nok til ... at *buse ud med* i Folkethinget.
Fædrelandet 1863, 19. Sept. Sp. 1, 1864, 30. Marts Sp. 3.

Svensk: *busa*.

BussemandV. M. = et Spøgelse, hvormed man skræmmer Børn, for at bringe dem til at være rolige, Fanden. Falster, Daarers al. Lev. A 4 Ryg. Helt, Poet. Skrift. 6. Wessels Digte ved Levin 109. Plattydsk: Butzeman, Busseman, Butteman. Vielleicht ist es nur eine euphemistische Bezeichnung des mit Hörnern versehenen und als stossend (butzen) gedachten Teufels, Schambach.

Buxer i Talemaaderne: v.*at have Hjærtet i Buxerne = være forknyt, bange; v.*at bære Buxerne = befale, have Magten (om Konens Herredømme i Ægteskabet).

Hans *Hierte* længe stoed, som Muur, paa rætte Sted,
Til det (som Skib i Grund) *i Buxerne sank ned.*
Holb., Peder Paars ved Liebenberg 118.

Cor metu palpitat, Mit *Hierte pikker i mine Buxer.*
O. Lades Phraser B 2².

Han mønstrer Drengenes *Buxer*, men
Seer ei, at *Hjertet vi har i vore.*
D. 1. April 1859 af O. (Vise til G. Rode i Studenterf.)

Tydsk: *das Herz is ihm in die Hosen gefallen; die Frau trägt die Hosen.* Engelsk: *to wear the breeches*, Slang Dict.

Buxefeber** = Skræk, Frygt.

Hans Majestæt Konge Bomba jun. har i de sidste Dage lidt meget af „*Buxefeber*".
F. N. 1860, 483, 11.

Holstenerne begynde at faae *Buxefeber* over den forestaaende Exekution.
F. N. 1861, 524, 5.

Paa mit Tog i Jylland led jeg af en stærk *Buxefeber* og Tunghed i Hovedet.
F. N. 1865, 27, 14. 21, 8.

Svensk: *byxångest*, Dalin.

By** i Talemaaden: at gaa (være) i Byen = svire og sværme.

Og paa den eensomme Gade drog
Folk, som kun „*gik i Byen*".
F. N. 1865, 21, 9.

Grunden til hans Gadespektakler var, at han havde været formeget „*i Byen*" den Aften.
Dags-Telegr. 1864, 227, 10.

Bygænger.** **Bysvend**** = Svirebroder.

Bæ** = Snavs (Ammesproget). C'est du caca, sige Franskmændene til Smaaborn for at afdrage dem fra noget, D'Hautel.

bebæ** = besudle.

Herhjemme, hvor mangt Klods af raat Genie
Al Tanke, Vid og Smag og Konst *bebæer*,
Blev hvert et Digt. jeg drømte mig, til Steen.
Bagg. Værker 2. Udg. 3, 156.

Bælam** = Lam. (Børnesproget.) Plattydsk: Bälamm. Engelsk: baa-lamb.

bælleV. M. for bælge = fylde (sin Bælg, Bug med Drik).

...thi langt fra at sidde og *bælle sig*, sagde han, tager jeg det saa knapt som mueligt.

Grundtv. Saxo 2, 220.

Hvor Æggesnapse man *bælled'* i Halsen.

F. N. 1858, 375, 3.

Islandsk: *belgja*. Svensk: *belga*.

BørsV.* = Pengepung.

Ifald hans fulde *Børs* for os er tom.

Øhl. Trill. fra D. 30.

Svensk: *börs*. Tydsk: *Börse*. Fransk: *bourse*. Engelsk: *purse*.

Børst,*M. **Bøst**V. M. = Bank, Prygl.

Han kunde jaget bort min Hund med nogle *Børst*.

Wessels Digte ved Levin 82.

Selv i Mailand
Børst der vanker.

Commercen i Aaret 1848 (Vise hos H. P. Møller).

Saa, hvis vor Fjende først faaer *Børst*,
saa segner jeg med Lyst.

Sang for Orlogsgaster (Vise hos Strandberg).

børste,*M. **bøste**V. M. = banke, prygle, tugte.

Skal jeg føre toe af mine Folk hid, der kand *Børste* dine Lænder.

Moliere, Le Depit Am. (hos Paulli) C 6.

Dog Franske! eet jeg bede vil
Af Jer, og Tydsklands Fyrster,
At Rankerne I spare vil,
Naar I hinanden *børster*.

Drikkesang af Grundtvig 5. Febr. 1794.
T. C. Bruuns Skrifter 4, 61.

Naar Oprør over Jord gaaer hen,
Blier Russen kaldt af bange Fyrster,
Og Russen Folkets Rygge *børster*,
Til det blier skikkeligt igjen.

Russens Indvielse. Cantate i Studenterf., 3. Dec. 1819.

Jeg er villig til og øvet i at foretage mig Alt, hvad der forefalder ved en Redaction; saasom at *børste* Eiderdanske og banke Grundlovstilbedere.

F. N. 1860, 513, 9.

Derovre i Amerika man Bomuld ikke høster,
Nei der er Fanden løs, og man hinanden *bøster*.
F. N. 1862, 579, 10.

+ af.

. . . saa skal I *børste* mig ham *af* saa hands Ryg kan huske det.
Moliere, Fr. Skole (hos Paulli) C 12.

Gammeldansk: *böste*. Molb. Gloss. Svensk: *bösta*, Dalin. I Plattydsk betyder *düchtig bösten* sehr schelten, Schütze, Holst. Idiot.

Børste,** **Bøste** = (i Almindelighed) et frastødende, sært eller simpelt Menneske med lave Tilbøjeligheder.

Hør, veed De hvad! De Fruentimmer er dog nogle løjerlige *Børster*.
Hostrups Gjenb. 22.

Da kom der to rædsomme *Børster*
Spadserende paa deres Fod,
Den Ene bestandigen tørster
Saa grumt efter uskyldigt Blod.
Microscopet 1856, 12, 2.

Sørensen: Har Du seet den Buste af Wiehe, som Hr. Hartvig har modelleret? Skrøder: Ja! Sørensen: Hvad synes Du om den? Skrøder: Den er langt bedre, end den, som jeg saae i „Fædrelandet", da Wiehes Brev blev offentliggjort: der havde Ploug kun modelleret en — „*Bøste*",
F. N. 1860, 480, 8. 472, 9. 474, 3.

bøs** = vred, bister.

Mig tyckis det er en mectig Knøss
Hand træder her for som hand var *bøss*.
Just. S. F. B 2.

Mand skal ick' altid være *bøess*,
Men vndertiden sla Gecken løess.
Just. S. Hyld. C c iij d.

Det Svenske Riges Sverd bleff ved at om sig hugge.
Dog Blodet strømmed ud aff alle Skibe-lugge
Indtil det som et Vrag bleff mast og reddeløs
Da Admiralen bad Qvarteer som før var *bøs*.
Kingo, Søe-Slaget. G iij Ryg. Wadskiær til Fursmann B 2. Tych. Vers 212.|

Derpaa stak han begge Hænder i Lommen, lænede sig tilbage og saae meget *bøs* ud.
Chievitz, Japhet, 2, 50.

Da Ilden sidste Gang var løs,
Kom Corpset lidt til Skade,
Thi Bille havde været *bøs*
I et af sine Blade.

P. Faber, For 1 Skilling 1857 (Vise). Microscopet 1856, 46, 4 b. F. N. 1862, 589, 15.

Svensk: *bös*. Tydsk: *böse*.

Bøsse** i Talemaaden: at spytte i Bøssen = erlægge Mulkt, rykke ud med Penge.

Ja, hvis vi forgribe os paa disse Væddemaalspenge, da komme vi ikke alene til at give dem fra os igien, men ovenikjøbet til at *spytte i Bøssen* med den Smule, vi end har tilbage.

Grundtv. Saxo 1, 89. J. Birke-Riis, Balders-B. 7.

Jeg skulde *spytte i Bøssen* til de fattige Huseiere og holde dem „skadesløs“ for deres ledigstaaende Leiligheder.

F. N. 1860, 483, 7. 11. Hr. Sørensen 1862, 93, 15.

Vise om de saameget søgte og efterspurgte Løverdagssold i Studenterf.; hvorlunde Fatter Crone udsendte sine onde Engle, som slog en Klo i Musasønnerne, og hvorlunde kun fire af dem maatte *spytte i Bøssen*.

F. N. 1863, 43, 3.

I ældre Tid hed det: at blæse i Bøssen. Se V. S. O.

... saa ville vore feede Kornpugere komme til *at blæse i Bøssen* for alle de Comedier, som de har spillet med Dannemarks Korn.

1771, 6 B. 13, 9.

Plattydsk: *In de Büx blasen*, Strafgeld geben, Schütze.

bøste se børste.

Bøtte,** i overf. Betydn., i Talemaaden: at holde sin Bøtte = holde sin Mund, tie stille.

Cabus se under: Hoved.

Cachot** = Fængsel.

I Aaret attenhundred og sex og halvtreds
Blev Freden høitidelig sluttet:
Og Alle, som ikke var med den tilfreds,
Blev strax i *Cachotterne* puttet.

Microscopet 1856, 3, 2.

Mindste Risico, ja den er blot,
At Du bliver puttet i *Cachot*.

F. N. 1860, 483, 14.

Kommer Du hjem efter Tappenstregen,
Kommer Du i *Cachotten.*
F. N. 1861, 529, 9. 1862, 612, 15.

Fransk: *cachot.*

Cadaver** = det menneskelige Legeme som livløst; Mennesket som et halvdødt, livløst Væsen.

Og saa begyndte han at slaae
Paa, at hun skulde hans *Cadaver*
(Som var af Mened blevet „maver")
Tae sig lidt af; thi
Prindsen trængte til Amnesti.
F. N. 1860, 480, 10.

Jeg vilde gjerne spørge Doctoren, hvad jeg skulle gjøre ved *Cadaveret*, — jeg lider saa forskrækkeligt af Hypokondri.
F. N. 1861, 531, 10.

Da omsider han Laasen fra Døren brød,
Laae Mutter paa Gulvet næsten som død,
Men strax lidt Kaffe han til hende laver,
Og saa kom der Liv i det gamle *Cadaver.*
Mo'er Svendsen (Drikkevise hos Büchler).

Han tabte nemlig Bevidstheden, trillede under Bordet og laa der som død. De øvrige Krogjæster bar derpaa *Cadaveret* hjem.
Fædrelandet 1864, 273, 3.

Bruges ogsaa som Tillægsord:

Ind kom Kammerpigen trippendes galant,
Spurgte: „Hvad behaver?"
Men ved nøiere Eftersyn hun fandt
Fruen rent *cadaver.*
Vise om Hertugen af Choiseul Praslin (hos H. P. Møller).

Manden var i den Grad *Cadaver*, at Lægen ikke kunde hjælpe ham.
Dags-Telegr. 1864, 230, 6.

Latin: *cadaver.*

CaliberV.* = Slags.

Skal jeg troe, at Sara klapper Abraham saa tit paa Laaret, som Madam B i Aften vil giøre ved mig, for at faae mig til at bekiendtgiøre fleere Stykker af samme *Kaliver.*
1771, 6B. 15A 5c.

Fransk: *calibre.* Ligesaa i Plattydsk, se Schütze: *Kaliber.*

Callads se Collats.

Callún,V. M. „I det lavere Sprog bruges det om Menneskets Indvolde. Han satte ham ned, saa det rystede i hans Kallun. At vende sit Kallun ɔ: brække sig. ‚Skiønt tappere Kallun i Helteliv sig rørte‘. P. Paars 3. B. 2. S.“ V. S. O. **Jeg skal vende dig din Callun = jeg skal give dig en Dragt Prygl.

De bliver ey saa hastig vaer
Paa Gade eller Stræde
En Pige, som det mindste har,
Der kand et Øye glæde,
Før deres Hierte og *Kalund*
Begynder sig at røre.
Wadskiær til Knudsøn 2.

Plattydsk: *Kalunen.* Tydsk: *Kaldaunen*, Middelald. Latin: *calduna*, Græsk: *χολάδες*, Heyse. P. Möller, Halländska.

Calot se under: Hoved.

Canél** i overført Betydn. = Irettesættelse, Tugtelse. Ogsaa i Forbindelsen: Skidt eller Canel = noget Slet (eller slet Intet) eller noget Udmærket, intet Middelmaadigt.

Skjæbnen mig driller,
Det blev nu min Deel:
Hvergang jeg spiller,
Faaer jeg *Kaneel.*
Hostrups Intrig. 62.

Saa greb jeg Sværdet, og overalt hvor Dansken saae mig,
Smurte han Haser, for ej at faae *Kaneel.*
E. Bøgh, Nytaarsnat 1850, 13 a.

Ivrigt forneden
Røres der Grød i Itzehoe-Reden,
Grød af det ægte Frankfurter-Meel,
Og vor Jens har parat sin *Caneel,*
Hvis den muligviis bliver lidt sveden.
Den 29. Dec. 1858 af O. (Vise i Studenterf.)

capitelfast** = sikker i sin Kundskab.

Exordium jeg fandt med Hast,
Det passte eller ikke,
Var overalt *Capitelfast*
Og færdig paa en Prikke.
Wadskiær til C. Flyng B.

caput,*M. som To. og Bio., = fortabt, ødelagt.

...Om nogen Straale sig til dem i Bierget trænger,
At min Herr Bierge-Mand paa Timen er *caput.*
Wadsklær, Skue-Plads 292.

Ja, selv i Institut
seer man Handelens Dæmon regierer,
og til han er *caput*
Ungdomslæreren leger Grosserer.
N. T. Bruun, Bagateller 1813, 7.

Sæt ligefor mig en yndig Glut
med brune Øine, som Svovelstikker,
hvis Smiils Pistol giør en Karl *caput,*
og sigter rigtigt, men aldrig klikker.
N. T. Bruun, Bacchus og C. 1, 36.

Man blev saa travrig stemt, fik Lyst at græde
ved Tanken om, at Verden var *caput.*
Da lød Champagnens Knald! I Nuets Glæde
kom, lad os sprænge Vrøvlet bort med Krudt.
H. I. Gr., Studentercarnaval 22. Marts 1855 (Vise i Studenterf.).

Det vared ei længe før han blev saa skudt,
At Kjærlighed gjorde ham ganske *kaput.*
Sminke-Thoras Levnet (Vise hos Büchler).

Dengang jeg blev Rekrut,
Var Humeuret *caput.*
J. S., Soldaterliv (Vise hos Strandberg).

Alexander ved Mødet gaaer neppe *kaput,*
Hans Skytspatron er den russiske Knut.
F. N. 1860, 504, 3. P. D. Faber, Rørdr. 85.

Tydsk og Plattydsk: *kaput,* Br. Wört. og Schambach. Ligesaa i Svensk, se P. Möller. Fransk: *capot.*

Cardús se under: Hoved.

Careth** i Talemaaden: at være (kjøre) vild paa Carethen = være forstyrret, forvirret, vild.

Hvor er Støvets tunge Kofte,
Som os ellers slutted ind?
Hullerne i Gulv og Lofte,
Trappens svigefulde Trin?
Hvad er hændt og hvad er skeet?
Jeg er vild paa min Kareth.
Den 17. April 1863 af V. R. (Vise i Studenterf.)

Eller er den *kjørt vildt paa Karethen?*
Vise af O. i Studenterf. 13. Juni 1857.

Carmenade** = Carbonade. F. N. 1862, 612, 13. (Blot Kjøbenhavnsk?)

carnifle,[V. M.] **carnøfle,**** **canølle**** = banke, prygle, mishandle.

Fordi han blev *karniflet* af
De grove Saracener.
Tych. Vers 346.

... thi hvo skulde vel viise stridbarere Helte i sin Æt og Folke-Færd, end den, som nedstiger fra de Cimbrer, et Folk, som deres Navn lyder, nemlig rette Kiæmper og Nordiske Nephilim, der *karniflede* heele Verden.
Wadskiær, Skue-Plads 133.

Her den stakkels Pave gaaer,
Hvor man ham „*kanøfler*",
Staklen han ei reddet faaer
Sine gamle Tøfler.
F. N. 1861, 516, 14.

Svensk: *karnyffla*, Dalin. Tydsk: *karniffeln*. Plattydsk: *karnuffeln*, Br. W., *karnüffeln*, Schambach.

carriolsk** = stiv som en Karriolhest ɔ: meget ubøielig, stivsindet. M. 2.

Det Skarn, som væk vilde løbe.
Som gjore sig *karriolsk*;
Naar Schossig nu blot lod sig døbe —
For Kätchen hun er nok katholsk!
F. N. 1860, 490, 10.

catholsk** = forstyrret, gal. Se under: Hoved.

Caveline** = Caroline. (Blot Kjøbenhavnsk?)

Sværmerisk seer han paa rullende Sø,
Si'er: „*Caveline*, Naturen er deilig,"
Og *Caveline*, en rødnæset Mø,
Svarer: „Det ta'er Du ei feil i."
Microscopet 1856, 38, 2 a. F. N. 1866, 8, 11.

Christian Firtal** var indtil i Fjor Navnet paa et Beværtningslocale i Nr. 4 (nyt Nummer 8) paa Amagertorv.

Han bad mig derfor, snarest muligt, at gaae hen paa *Christian Fiirtal*, hvor han vilde sidde og opklare Sagen for mig.
Hostrups Gjenb. 154.

Cleresi,** i alm. Betydn., = Samling, Hob.

De Paver, Keisere, hvis hele *Cleresie*
Man for det meeste burde hænge
Har boet deri.
Bagg., Ev. og c. F. 2, 159.

Ligesaa i Plattydsk, se Schütze. Spansk: *clerecía.*

Codille*r i Talemaaden: at styre hele Codillen = lede det Hele, staa for den hele Sag.

Men jeg kan da ogsaa der see, at det er ham, der *styrer hele Codillen* deroppe i Rigsraadet.
Pjerrot 1865, 46, 4.

Collats,v.* **Callads,**** **Galads**** = Drikkegilde.

...och lade baade Muncke och Gecke spotte Gudz skick, oc bande oss och dricke deris *Collatz* och gestebud met oss.
P. Lauridsen, Underv. om Præsteembede,
jfr. Petersen, Den d. Lit. Hist. 2, 205.

Komme fler' til vort *Kollas*,
Maa vist Maven bøde.
Dr. B-o., Fastelavnsvise 1836 (i Studenterf.).

Ja, ved et ægte Bursch*calas*,
Der er Gud Komos paa sin Plads!
Vise af den forvandlede Regentianer 16. Febr. 1839. (Studenterf.)

Lirum! Larum! Peer og Poul og Mads,
Alle høre skal om vort *Kallads!*
Om Juletræet 29. Dec. 1840 af Henrik Liremand (Vise i Studenterf.).

Og mine Vers ved hvert *Calas*
Var Duften af den hele Stads.
Chr. Winther, Nye Digte 124.

Ja, om det var Bal, han vilde tage
Ingen af os med til sit *Kalads.*
Til Studenterne fra Damerne (Vise).

Træffer jeg ham! Du gode Gud,
Frier han og jeg blier Brud.
Saa skal Du til Bryllupsstads.
Jo det blier vist en artig Spas,
Der blier et net *Galads.*
Tjenestepigernes Skovtour (Vise hos Strandberg).

Latin: *collatio.*

Colør se: Couleur.

Commers, Mers**** = Løjer og Lystighed, Støj og Allarm.

Men fortæl mig dog om *Komersen* I havde, hvad for en Fyr havde den lange Grethe med?

Kbh.s ny Aftenpost 1816, 12.

Fra Besvær og Mas
Gaaer til *Mers* og Kras
Vor Sejlads.

Hostrups Gjenb. 65.

Valgscene i 5te Distrikt. A: Men hvad Pokker, B! Hvad vil Du her? Du hører jo til 1ste Distrikt. B: Ja, men her bliver meest *Kommers.*

F. N. 1861, 537, 6.

Baner, hvorom der har væ't *Kommers,*
Have vi, saagar paalangs og tvers.

F. N. 1861, 515, 3. 534, 16.

Fransk: commerce (af Lat. commercium) synes ikke at kunne bruges i denne Betydning. Derimod betyder *Commers* i Tydsk: Trinkgelage, Burschensoff, Hochgelage, se Vollmann.

Compan,V.* Kumpan, Kompen,V.* Kumpen.V.*** „Bemærker egentligen en Selskabsbroder eller Staldbroder; men bruges nu omstunder alene i en forhadt Bemærkelse, og kaldes almindelig Kompen. Han er en liderlig Compan eller Kompen". V. S. O.

... saa wii huerken hørde til theres aarsag om vor Clagemaal the loffuet saa vel, ey heller om noghen theres Dommer the truede saa fast met, vthen een *kompaen* the haffde ther, som kaldtes Doctor Niels Stoegefyer, huilcken ther saa lengi gick och trabede at Børne quade wiiser om en.

Dansk Magazin 1, 93.

Jeg spurde j greb en stærcker *Compan.*

Just. S. F. M2. Nyerup og Rahb., Digtek. Hist. 2, 98.

Hvor har jeg det dog hart for denne *Kumpen.*

Moliere, Le Depit Am. (hos Paulli) D3. Paulli, Jule-Stuen 10. 11.

Hun kunde for sin Død Mads Hansen ikke lide,
De Børster i hans Skiæg de vare alt for stride,
See! sagde hun hvordan han mig paa Hagen stak,
Da han mig kyssede den *Kumpen*, saa det smak.

Wadskiær til Horn 3.

Jeg er, uden at rose mig selv, baade artig og velskabt, og meere værd end Tyve af disse Lands-Bye *Kompener*, som ingen Levemaade veed af at sige.

Ch. Biehl, Haarkl. 50.

Som mig har Du havt mange Venner flere;
Saa egen en *Kumpan* i visse Maader
Dit Levnetsløb knap flere kan levere.

Ohl. Erindr. 3, 49. Blicher, E. Bindstouw 30.

Tydsk: *Kompan* eller *Kumpan*, nicht aus dem franz. compagnon verderbt, sondern mit diesem gleicher Abstammung aus dem mittl. lat. com-panis od. com-paganus, Brod- od. Gaugenosse, Heyse; jfr. Grimm.

Concept** i Talemaaden: at gaa fra (osv.) Concepterne = tabe (osv.) Fatningen.

...og just i det samme Forstyrrer i mig, saa jeg *kommer fra alle mine Concepter.*

Paulli, Jule-Stuen 15.

Den Steen de slængte ned efter Hovedet af Jer, den har vel noget *forrycket Jere Concepter.*

Moliere, Fr. Skole (hos Paulli) C Ryg.

Ham skyldte Byen sin Frelse, medens derimod de Andre alle havde *været fra Concepterne.*

Dags-Telegr. 1864, 278, 3.

Latin: *conceptus*, *conceptio*, af concipere. Fransk: *concept*, *conception*.

Conditor** i Forbindelsen: en fin Conditor = et snildt Menneske, En, der handler med hemmelige Formaal for Øje, har Bagtanker.

Keiseren er en *„fiin Konditor“*,
Naar han for Konger gjør Visitter.

F. N. 1861, 554, 3.

Maaskee er Indsenderen en Konditor, som paa denne Maade vil skaffe sig og Standsfæller nogen Søgning i denne stille Tid, men han er ikke, hvad man kalder *„en fiin Konditor“*.

Dagbladet 1864, 183, 7.

Ordet synes ikke i noget andet Sprog at bruges i denne Forbindelse.

Confect,v.* i overført Betydning, (oprindelig i ironisk Tale) = Behandling, Medfart.

Paa disse Ord man saae en haard *Confect* at vanke:
Med knytte Næver Ruus begyndte ham at banke,

Den anden derimod ham stærkt paa Klingen gik,
I Haaret begge to de strax hinanden fik.
Holb. P. Paars ved Liebenberg 222, 147.

Grove Folk skal have grov *Konfækt.*
1771, 3 B. 24, 24. Dagbladet 1865, 22. Sept. S. 13.

Men at fredelige Vandrere, der begave sig rolig til deres Hjem, have faaet samme *Confect*, er ikke i sin Orden.
F. N. 1860, 462, 10. 1861, 514, 6.

Couleur,** **Colør**** = Farve. Fransk: *couleur.*

Courage,** **Couragie, Curasie, Kurage, Korage, Coras** = Mod (i skjemtsom Tale). Jfr. curassig.

Det var ellers ikke got, at denne martialske Goût skulde saaledes nu omstunder regiære hos Fruentimmeret, thi da vilde det i sin Tiid blive vanskeligt for mig og andre, som har kun maadelig *Courage*, at faae en Kone.
Wadskiær, Skue-Plads 196. Heiberg, De Uadskill. 49.

Disse Creature taber derved all deres *Couragie.*
1771, 6 B. 4.

Saa, hei lystig *Koras!*
Skiær vi Rumpen af Mads.
Grundtv. Saxo 1, 48.

Ja, Herre, hvor kan han forlange, at jeg skal have saamegen *Curasie* som han.
Hauch, Contrast. 35.

Lad mig nu see, Jørgen, at Du har *Courasi*, naar Du skal tale med hende.
Hauch, Søstr. paa K. 17. Dagbladet 1864, 264, 9. F. N. 1865, 40, 7.

Fransk: *courage.*

courassig,** **curassig, korasig** = modig. (I skjemtsom Tale).

Din Blomsters Tjd saa giffver,
sig fra det attende Aar,
Med Fryd du dennem driffver,
Til fire oc tiufv' du naar,
Deylig, skiøn, herlig, lystig,
Du da fremtræder her,
Oc giør dig til ret *korasig*
Acter ey Disciplin meer.
Moltkes Psalme-Bog 1664, S. 2 (ɔ: 3).

Jeg kløede mig bag Øret og grundede lidt,
Jeg tog til mine Buxer, men betænkde mig tidt;

Snart var jeg *curassig*; men naar kun Uglen skreeg,
Saa vilde jeg slet ikke gaae til Troldstuens Eeg.

Chr. Winther, Digte, gl. og nye, 231. Wengels Eft. Skrifter 2, 58.

Men skjøndt Noter han gi'er fra sig,
Er han ei meget *couraesig*.

Microscopet 1856, 35, 7 b.

Courmager** = En, der gjør Cour. (Fransk: *faire la cour.*) E. Bøgh, Dit og D. 1861, 9.

crepere** = omkomme, dø. (I skjemtsom og spottende Tale.)

Saaledes pleyer den største Skildere mangen Gang fast at *crepere*, naar derimod en Grov-Smidd eller Børsten-binder sidder varm inden Vegge.

Wadskiær, Skue-Plads b 4. 1771, 73. 8, 35.

Men havde nær af Angest gar *crepert*.

Wessels Digte ved Levin 88. Bagg. Ev. og c. F. 1, 98. Øhl. Kanarif. 39.

Han er jo uden Fare, og er en sund og stærk Dreng, der ikke *kreperer* af saa lidt.

Chievitz, Fra G. 212. Hostrups Gjenb. 90.

Det Allereneste, som man
I denne Jammer haabe kan,
Det er, at det vil gaae ham galt
Med denne Mængde engelsk Salt,
Og at han vil *crepere*
Af det og andet Mere.

P. Faber, For 1 Skilling 1857 (Vise).

Herunder hviler Danmarks Rige, der *kreperede* af Mangel paa Enighed.

F. N. 1861, 531, 3. 521, 11. 1860, 491, 12.

Tydsk: *crepiren*. Fransk: *crever*, jfr. Le Roux og D'Hautel.

crepere** = pine, ærgre, forbittre.

Det kan *crepere* en Mand, at sige Farvel til Boutik og Beboelsesleilighed, naar man, som jeg, har boet her i en Række af Aar.

Chievitz, Japhet 2, 83.

Fransk: *crever*.

creperlig,** **kraperlig** = ærgerlig.

Men *krapeerligt* er det dog alligevel.

Hostrups Gjenb. 20.

Det er saa gyselig *krepeerligt* med saadant et Menneske! Jeg er gudskelov ikke sunket saa dybt, at jeg falder for den første Pægl.

F. N. 1860, 482, 8.

curassig se courassig.

curere*M. = helbrede.

Ligesom det er jeres Øjne alleene der har giort ham hans Skade, saa er det og jeres Øjne alleene der kand *curere* ham.

Moliere, Fr. Skole (hos Paulli) B 4.

Min Søn skal *curere* hende, min hierte Jomfrue!

Holb. Com. ved Boye 280.

For at *kurere* denne Meen,
Man lader Smeden, Stædets Doctor, hente.

Wessels Digte ved Levin 94, 145. Cl. Rosenhoff, Digte 412. Grundtv. Hdb. i Verd. Hist. 1, 138.

Tydsk: *curiren.* Latin: *curare.* Engelsk: *to cure.*

daarekistegalV. M. = aldeles afsindig.

. . . at jeg dig kan fortælle,
At den, som saadan Gunst beviste sin Rival,
Ei ædelmodig var, men *Daare-Kiste gal.*

Wessels Digte ved Levin 26.

Var det ikke *daarekistegalt*, at hige efter laaset og forbudent Gods, og forsmaae den Skat man finder paa alfar Vei.

Grundtv. Saxo 1, 90. Hr. Sørensen 1865, 50, 5.

Dada** = Smæk. (Ammesproget.)

Naar Folk forkeert i Blade skrive,
Professor Steen *Dada* dem give.

F. N. 1860, 502, 8.

Men saa baade Smaa og Store
Fik af Stokkene *Dada.*

F. N. 1860, 498, 15. 486, 4.

Vi skulle hertil føie den Anmodning til Publikum, naar det bliver Vidne til kaade, kritiske Drengestreger, da at give vedkommende Unge ordentlig *„Dada“.*

F. N. 1862, 600, 6.

DagV.* i Talemaaden: at give En en god Dag = ikke bekymre sig om, ikke ændse.

Han sig befrier
Og Folket *gi'er*
En god Dag, og op i alle Partier
Han nu maa gaae.

F. N. 1860, 468, 4.

Daler** bruges, naar man spøger med smaa Børn og siger: *giv mig en Daler* = et Slag i Haanden.

DandsV. M. i Talemaaden: at gaa bag af Dandsen = komme til kort, ligge under, blive besejret.

(Ja denne hellige skinn oc glantz
Føre mang' en Herre *bag i dantz.*
H. Just. Sal. Hyld. 17 Ryg.)

Naar man *gaaer bag af Dandsen*, som Forfatter.
Bagg. Værker 5, 185.

Din stakkels gammel Stork, der saa *gik bag af Dands.*
Grundtv. Saxo 2, 195. Helms, Nogle Vers 81.

O, Folkething, hvad har du faaet?
En Journalist. Hr. Hansen!
Nu Menigmand kan staae sig godt,
De gaae ei bag ad Dandsen.
F. N. 1861, 538, 14.

Blandt dem, som havde tegnet sig for Billetter, fandtes mange Dandserinder. Det er smukt, at de, som ere ved Dandsen, tænke paa dem, der ere — *gaaede bag af Dandsen.*
F. N. 1860, 469, 6. 475, 3.

dandseV. M. i Talemaaden: at dandse efter Ens Pibe eller Fløjte = rette sig efter Ens Villie.

Det kand sig oc derhen vel stribe,
Vden du *dantzer* snart *effter vor Pibe.*
Hegelunds Sus. 15.

Men naar jeg blir lidt gammel i Sadelen, tar jeg Skildtet ind, og min gode Frue skal siden *dandse efter min Pibe.*
Holb. Com. ved Boye 351 b. Heiberg, De Uadskill. 39.

„Nu er han vor med Hud og Haar!"
Udraabte Jupiter med Pathos —
„Efter vor Fløite han dandse skal,
Og aldrig han tør løbe fra os!"
F. N. 1861, 550, 4.

Tydsk: *nach eines Andern Pfeife tanzen.*

David se under: Øl.

dejse*M. = falde omkuld, falde (efter en vaklende Bevægelse).

Fra Dem jeg maatte, som De veed,
Selv samme Aften, førend Sol gik ned,
Til Pustervigs Udødelige *deise.*
Bagg. Værker 5, 31.

Længe, længe Hatten stod
Gyldent i Purpur kneiser;
Men — hvad batter Overmod?
Den tilsidst i Gruus dog *deiser.*
Cl. Rosenh., Digte 71.

I Casino holdt der Møder blev,
End'lig vi os reiste,
Og til Kongen man Adresser skrev,
Mangen Stormand *deiste.*
Cômmersen i 1848. Kbh. 1848 (Vise hos H. P. Møller).

Slaae — Hr. Sørensen, slaa til,
Indtil Fyren *deiser!*
F. N. 1860, 469, 4.

I Byen, hvor hans Moder boer,
Han ned just monne *deise.*
Pjerrots Liv og L. Blad 9.

P. Möller, Halländska: *däjsa.*

Del** i Udtrykket: de Dele = de Ting, Sligt.

Tage bliver værre Dag for Dag.
Hans Lyst er at kjævles. Jeg er kjed af *de Dele.*
Hertz, Sv. Dyrings Huus 97.

Ja men hør, hvor kan jeg befatte mig med *de Dele?*
Hostrups Gjenb. 21.

. . . naar eens Skræder var lumsk nok til at komme med *de Dele.*
Chievitz, Japhet 1, 72.

Det kommer nu bare af, at jeg aldrig før har beskjæftiget mig med *de Dele.*
Chievitz, Japhet 2, 40.

Hvad *de Dele* angaaer osv.
Evald, V. Krones U. 207.

den** Fælleskjønnet af det paapegende Stedord brugt med Underforstaaelse af et Begreb, der fremgaar af Sammenhængen.

Han er *den!*
Chievitz, Japhet 1, 42.

De skulde see, hvor jeg kunde gi'*en*,
Sparkede ud med Arme og Been.
Helms, Nogle Vers 73.

Ja Bomuldstøi, pas paa, det Luxus bli'er,
Til Hverdagsbrug nu Fattigfolk i Silketøi *den* gi'er.
F. N. 1862, 598, 15.

Den er altfor tydelig.
Oldfux 27. Marts 1864.

Den var værre!
F. N. 1864, 2. April, Sp. 1.

Den gaaer ikke, Granberg!
Dagbladet 1864.

Den gaaer ikke i Længden.
F. N. 1864, 19, 5.

De af tre Forfatninger ei een
Faaer — jeg mener blot at „*den* er reen“.
F. N. 1865, 19, 4.

Drabanten han bragte vor Helt den Besked:
„Vil Du see Du snarligen kommer afsted!“
Den var jo værre.
Peter 1865, 15, 2.

Naa, sagde Crilles, *den* var jo reen!
Jo, Du er minsæl en deilig En!
Der boede en Bonde i Magleby (Vise hos Strandberg).

der, dir**** = deres.

Nu skal vort heele Grandelav
Jer som *dir* Prest antage,
Oc naar de sidder i *dir* Lav
At æde Kneppekage osv.
B. F.s Ærevers i Gerners Hesiodus.

Een ham en Kringle giêr; een anden en Makron,
At han ey sladre skal og være *der* Patron.
1771, 6B. 17, 26.

Nu til Norge Du gaaer,
Og der Hjerterne faaer
Vist *der'* Knæk ved de brændende Sole,
Som i Ho'edet Du har.
F. N. 1861, 533, 16.

Svarer til *jer*.

deranV.* = stedt i en vis Tilstand. Jfr. heran.

Om man i det samme kom til at sette Jeres Forsickring paa Prøve, saa maa skee I vilde være Ilde nock *der an*.
Moliere, Le Depit Am. (hos Paulli) B. Fr. Skole (hos Paulli) B 4.

Det Land har end blandt sine andre Grændser
Et „Schleswigholstein“ — det er slemt *deran*.
F. N. 1860, 467, 4.

Tydsk: übel *daran* sein. Svensk: vara illa *deran*.

desentere** = desertere. Hostrups Gjenb. 187.

desformedelst** = fordi. Jfr. formedelst.

Denne Veterans øverste Etage er ikke i den bedste Orden, *desformedelst*, at alle fem Skruer ere meget løse.
F. N. 1860, 474, 6.

... at Redactionsstenografen ikke kunde følge Talerne, *desformedelst* at de talte i Munden paa hinanden.
F. N. 1860, 467, 5.

desse** = dette, (kun Kjøbenhavnsk?).

Ja jeg iler til Lykke og Lyst;
jeg skal ind for at trykke
Frøken Luise til *desse* Bryst.
Hostrups Spurv i Tr. 170.

Og vi, vi loe med, til han kom os for nær,
Men saa sa'e Hr. Sørensen: Hvad er *desse* her?
Troer han, at vi vil la'e os træde paa Tæer?
F. N. 1861, 534, 15. 514, 11.

I Islandsk bruges *þessi* kun for Hankjøn og Hunkjøn, men i Svensk høres i daglig Tale *dessa*, *desse* for alle tre Kjøn.

Dideriktør** = Directeur.

... og maatte der da snarest stemmes paa en *Dideriktør*, hvis Valg formedelst min Sygdom frabedes.
Nøtheniana 10.

Dikkedarer** = unødvendige Vidtløftigheder.

... hvis Oplæsning med øvrige *Dikkedarer* varer over en stiv Time.
Dags-Telegr. 1864, 302, 7.

Dingeldangel,V.* **Dingeldang**** = løst paahængende Stads.

Hall Gud for „Indrømmelser“ var
Og glæded sig ved „*Dingeldangen*“,
Og da vi seiled med Sørensen,
Med Gud han dandsed Cancan'en.
F. N. 1861, 550, 4.

Derfor ere de ikke reent renonce, thi de have Jernkors og meget andet *Dingeldangel*, som de pynte sig med i trefarvede Baand.

Dagbladet 1864, 197, 6. Andersen, Nye Ev. og Ilist. 2 R. 3. Saml. 71.

Af *dingle* og *dangle*. Engelsk: *dingle-dangle*.

diske op med*M. = opvarte med, komme frem med.

... og naar de mangle virkeligt Stof for deres Fantasier, er det ikke sjeldent at see dem *diske op med* en eller anden Drøm.

Dagbladet 1862, 196, 9.

... og idelig *disker han op med* Løgne, som intet Menneske kan falde paa at troe.

Fædrelandet 1864, 163, 7. Flyveposten 1864, 8. Juni, Sp. 8. F. N. 1860, 469, 11.

Engelsk: *dish up*. Tydsk: *auftischen*.

Dit og Dat** = dette og hint, det ene og det andet, et og andet, adskilligt.

Det hielper ey han siger: Moer!
O farer dog lidt sagte!
Ney hun vil have *dit und dat*
Og saadan skal det være.

Wadskiær til Nyesom C 3 Ryg.

Naar jeg formaaer, jeg gierne vil
En Draabe drikke af og til;
Om hver en Mand og hver Madame
Kun foretoge sig det samme,
De klamredes da ei saa tidt
Om *Dit og Dat*, og Fias og Sk ...

Wessels Digte ved Levin 252.

Han Hader var af Ægtestanden,
Af Frygt for *dit og dat* i Panden.

Wessels D. ved Levin 111. Bagg. Ev. og c. P. 1, 94. 2, 126.

Om Paul, om Peer har sagt
Dit eller Dat, har ingen Magt.

Chr. Winther, Nye Digte 126.

Dit og Dat fra 1860 flg. Feuilletoner af E. Bøgh.

Nu gjør man hverken *Dit eller Dat*,
Uden at spørge om Loven det nægter.

Bare jeg tordner og lyner en Nat
Faaer jeg strax Klammeri med en Vægter.
Olympen i vor Tid, Farce 1863, S. 13. F. N. 1861, 555, 13.

Plattydsk: *dit un dat.* Engelsk: *this and that.*

Djævel** == Menneske i Talemaaderne: en rig Djævel, en stakkels Djævel. Jfr. Oudin under: *diable.* I Tydsk bruges *Teufel* paa samme Maade.

djævleblændtV. M. == satanisk, forfærdelig.

... og saa var hun ovenikiøbet saa *dievleblendt* at veie og maale alt hvad jeg hentede.
Breinholms Christianshavnspostens Korresp. 1810, Nr. 1. Skuespil 2 B. 1776, D. r. Søn 84.

Schenstrøm bliver *djævleblændt.*
Studenter-Carneval i Casino 20. Marts 1862. (Program.)

Donner, Donnert**** == Rus.

Kunde det nogensinde falde Dig ind, at drikke Dig en *Donner* paa et fremmed Sted, iblandt lutter ubekjendte Mennesker?
Chievitz, Japhet 1, 43.

Fylderi, Snapsen fra Morgen til Aften, au diable! i en evig Døs, det er ligesaa væmmeligt, som det er opmuntrende i et godt Lag at faae sig en *Donner.*
Chievitz, Fra G. 28.

Petersen forklarede, at han havde været saa mægtig fuld, at han maatte sove *Donneren* ud hele den næste Formiddag.
Dags-Telegr. 1865, 29, 10.

Synge og løbe Fastelavn Natten lang,
Og imorgen gaae hjem med en *Donnert* og en Present.
Poetisk Smadskebøtte Nr. 1, for Malersangforeningens Medlemmer.

Dette Ord kommer sandsynligvis af Udsagnsordet: *dundre*, der i ældre Tid ogsaa findes skreven: donre, og i o. B. er == svire; man siger ogsaa: *en dundrende Rus* (Folk. Avis 1864, 170, 3) og taler om at have Tømmermænd i Hovedet. Ordet burde i saa Tilfælde, i Overensstemmelse med den nuværende Retskrivning, skrives: *Dunder*, ligesom Under af undre. Jfr. V. S. O. et Dunner og M 2 et Dunder.

donners se dunders.

Dont,[*M.] **Dunt**[**] = Gjerning, Arbejde, Syssel.

...Jeg liden Forskiel seer
I vor Profession: eens *Dunt* det moxen er.
Holb. P. Paars ved Liebenberg 252. P. Pedersen, Don Pedro 1, 61.

Men at du din *Dont* forlader osv.
Wessels Digte ved Levin 225. Grundtv. Saxo 1, 265. 293. Liebenberg, Sch.-Staff. Levnet 2 D. 543.

V. S. O. skriver: *Doent*. Plattydsk: *Doond*, Dähnert.

Drabant[**] = et stort, stærkt, afstikkende Menneske. „Ordet *Drabant* torde rätteligen böra härledes ifrån *Drabba*, v. n., då det ursprungligen skulle betyda: Stridsman, Kämpe.“ Dalin.

Drag[V. M.] = Slag.

...og Kæmpen selv, da han kom frem, fik et *Drag*, saa han gik over Ende.
Grundtv. Saxo 2, 88. 1, 144.

Nakkedrag[V. M.] = Slag i Nakken.

...da vilde De visselig løbe imod en Muur, skamstøde deres Pande og faae et mærketegnet *Nakkedrag*.
1771, 5 B. 1, 101.

...og da han ved Udgangen vilde kysset hende, gav hun ham et *Nakkedrag*, saa han slog Næsen imod Bro-Stenene.
Grundtv. Saxo 1, 153. Øhl. Digterv. 21 B. 204.

See, der har Du et *Nakkedrag* for dine Optøier!
F. N. 1861, 527, 4.

...gjorde jeg et Indhug og lod *Nakkedrag* regne ned over de respective Rygstykker.
F. N. 1860, 471, 13.

dratte[V. M.] = falde.

Ja det var ikke sjelden, at et Spyd havde løbet Veiret af sig under Veis, saa det kun tørnede ganske løselig...og *drattede* saa i Vandet.
Grundtv. Saxo 1, 142. 2, 284. Bagg. Ev. og e. F. 1, 31. T. C. Bruun, Skrifter 4, 59.

Dratter jeg, saa skatter vi, men vinder jeg Seier, os selv vi eier.
Grundtv. Saxo 1, 159.

Udstrakte vel sin Haand og Kongens Fod omfatted',
Men hæved' den for høit, saa Kongen baglænds *dratted'*.
Brøndsteds Bidrag 2, 229.

Men Pigen *drat* til Jorden som en Sild.
Hillerups Digte 32. Kaalunds Saml. Digte 155.

Men, som allerbedst han staaer,
Han et Puf i Siden faaer,
Og i Rendestenen *dratter.*
Microscopet 1856, 38, 6 b.

Da Reactionens Hane goel
Du opsteg som en prægtig Sol,
Men *dratted* inden mange Dage
Til Jorden som en Pandekage —
Og kravled til Skjelskør tilbage.
Pjerrot 1865, 75, 3.

+ ned.

En Igel suer Blod, indtil hun fuld *neddratter.*
Falster, Gierigheds Afm. 4.

Fanden, fra den Tid han *drat*
Ned fra Himlen i den Mose, osv.
Bagg. Værker 2, 237. N. T. Bruun, Bacchus og C. 1, 117.

+ om.

Af Skræk han *dratted' om* paa Stand.
Pjerrots Liv, Bl. 6.

+ omkuld.

Nu er der intet Spørgsmaal om, han holder jo Stand, at sige, til han *dratter omkuld.*
Grundtv. Saxo 1, 196. 240.

Det Islandske og Svenske: *dratta* har faaet en lidt forandret Betydning, hvorimod Isl. *detta* og Svensk *drälla* (for *drätla*) i Betydning ligge nærmere. Jfr. P. Möller, Hall.

drippe[v.*] = dryppe.

Men hvad er det Mutter? det *dripper* jo ovre fra Tagrenden, der maa være et Hul.
Hostrups Gjenb. 163.

drive[v. M.] = gaa ørkesløs omkring, være ørkesløs.

Af alle mulige Tilbøieligheder veed jeg mig nemlig ikke at være i Besiddelse af nogen saa prægnant som netop denne Lyst til at *drive* osv. (Se hele Stedet.)
Chievitz, Fra G. 2.

Fruen traf ham tilsidst: „Hvorfor *driver*
Du i Kjøkkenet tidligt og seent
Vi behøve ei slig Kjøkkenskriver,
Vi kan selv holde Kjøkkenet reent".
J. S., Hvorledes Konen ikke kunde begribe hvad Manden altid bestilte i Kjøkkenet. (Vise hos Strandberg.)

Driver,[v. M.] **Drivert**[**] = En, der gaar ørkesløs omkring, En, der ikke tager sig noget Alvorligt for, et ørkesløst Menneske.

Emilie ansaae jeg dog for en altfor anstændig og dannet Pige, til at ville tale med en *Driver*, der træffer hende paa Gaden.

Chievitz, Fra G. 65.

Veiret var langtfra smukt, thi det var koldt og smaaregnede af og til, men Saadant afficerer ingenlunde en *Driver*.

Chievitz, Fra G. 3.

Lad vor Nissetegner, den *Drivert*, levere Folketaleren i fuld Vask.

F. N. 1861, 526, 3. 1862. 612, 15.

Driveri[v. M.] = Ørkesløshed.

Løgn det er min Equipering,
Jeg er født i Kjøbenhavn,
Driveri er min Haandtering; —
Blæse med mit Døbenavn.

Revue des deux mondes. Nov. 1861 (Vise i Studenterf.).

drone[**] = drukne.

Thi „Tiden" den staaer op igjen,
I Lethe den ei *droner.*

F. N. 1862, 578, 7. 1866, 2, 11.

Husk, at det er Lumbyes Toner,
Al din Sorg i dem Du *droner!*

Til H. C. Lumbyes Priis, 14. Nov. 1863.

Der stod jeg og vidste ikke ret, om jeg skulde redde Kapellanen fra at *drone* eller Frøknen fra at brænde.

J. Birke-Riis, Balders-B. 23.

Kunde han, saa *dronede* han mig gjerne i en Theskefuld Vand.

Dags-Telegr. 1865, 172, 9.

Engelsk: *to drown.*

Drukkendiderik[**] = et fordrukkent Menneske. F. N. 1860, 498, 6. 1861, 518, 12. 522, 14.

Drønnert[**] = et tvært eller sendrægtigt Menneske.

Hviil derfor i Fred, Du *Drønnert!*

En Vrøvleroman, 1862, S. 31.

Afledt af Udsagnso. *dryne, drynne* (drynte, drunte). Jfr. Svensk: *drönare, drönig* af dröna, Dalin. Plattydsk: *Drönert* auch Drönkötel, einer der die Worte zieht und dehnt, Schütze.

Dukkert** = Neddypning under Vandet. (Svømmersproget.)

Man bærer den Lille hen til Præsten,
Der faaer han en *Dukkert* osv.
Ny Vise (til Olsens Bryllup 1864?)
F. N. 1864, 20, 12.

dumpe$^{V.M.}$ = falde; i overført Betydn. = **falde igjennem, ikke bestaa, ikke blive antaget.

Thi det er taabeligt, at man sig lader *dumpe*,
Man ramme, hvor man vil, paa Ager eller Sumpe.
Wadskiær til C. Schmidt A 2. P. Pedersen, Don Pedro 37.

...men Følgen, at
Han vilde *dumpe* med, naar denne drat,
Derom han drømmed ingenlunde.
Bagg. Ev. og c. F. 1, 31.

Fra Luften nys jeg *dumped*.
Pjerrots Liv, Blad 17.

Hvorfor kaldte man et af disse Jernbanesystemer, som *dumpede* i Rigsdagen, for Redekam-Banen?
F. N. 1860, 472, 8.

I. A. Hansen *dumper* som Viceformand.
F. N. 1860, 467, 6.

Svensk: *dimpa*. Islandsk: *dumpa*.

Dumrian*$^{M.}$ = et dumt Menneske.

I ere og blive det Ypperste nogen *Dumrian* kan ønske sig.
1771, 5 B. 17, 29.

En uvidende Nar lader sig snarere belære end en lærd *Dumrian*.
Microscopet 1856, 22, 3 b.

Tydsk: *Dummerjan*, se: Grimm. Svensk: *Dummerjöns*.

dunders,** **donners**** i Talemaaden: at tale dunders til En = tale strængt til ham.

dundre** = svire. Jfr. Donner, Donnert og bumre.

dundre for,** i o. B., = tale strængt til.

Naa saa gik jeg ned og hentede Fatter, og han *dundrede for* hende saa det knagede.
Hostrups Gjenb. 93.

Svensk: *dundra*. Islandsk: *duna*, *dynja*.

Dunk[v. m.] = et dumpt lydende Slag, Bank; Tugtelse.

Saa rædsomt klang de hule *Dunk*
I Hvalvets krumme Bugter.
Chr. Winther, Nogle Digte 141.

En Mand saae man ret con amore
At give en god Skandinav;
Det ærgrede alle de Store,
Og veed Du vel saa, hvad de gjorde?
Et *Dunk* de i Nakken ham gav.
Microscopet 1856, 49, 8 b.

Borgen, som har faaet *Dunk*
Af den lille Bille,
Komme vil forklædt som Munk.
F. N. 1860, 465, 5.

Islandsk: *dúnkr*, Bjørn H. Jfr. Rask i Tidsskr. f. Nord. Oldk. 2, 63.

dunke[v. m.] = give Dunk, banke; tugte.

Capitainen lo, saa at han et Par Gange fik Maden i Vrangstruben, og Vilhelm maatte *dunke* ham i Ryggen, for atter at bringe Orden i Sagerne.
Chievitz, Fra G. 133.

Ja, nu har den liberale Funke
Fænget! Emanuel og Cavour
Har en Hær af Præster og Munke
Som vil Pio nono gjerne „*dunke*“
Og selv Pavestolen give Fur.
F. N. 1860, 478, 3.

Svensk: *dunka*, Dalin og P. Möller. Islandsk: *dúnka*, Bjørn H.

durch,** **durk**** bruges, til Overflod, som Forstærkelse i Forbindelse med igjennem, og i Talemaaden: at løbe durch = løbe løbsk.

Nu brede vi det derover, og naar de saa kommer og sætter sig, saa falde de *durk* igjennem.
Hostrups Spurv i Tr. 138.

Naa — Kamelerne de smurte Hase,
Det var som de skulde *løbe durch*.
D. g. S.s Viser 17.

Ligesaa i Svensk: *durk igenom*. Tydsk: *durch*. Durchlaufen synes ikke at bruges i Betydn. af at løbe løbsk, som derimod hedder: *durchgehen* ligesom i Svensk: *gå durk* eller *durka*.

durchdreven,** **durkdreven**** = snu, forslagen.

Gamle, *durkdrevne* Spillere paastaae, at vi bør spille den ud jo før jo hellere.

F.N. 1860, 471, 10. Skuespil 3 B. 1777, Crispin 68.

At Høkerne sælge Brændeviin i Smug kan neppe forpurres, saalænge de ere saa *durkdrevne* at forære Kjøberne en Pot Brændeviin, men derimod lade dem betale et Bundt Svovlstikker til 1 Skilling med 17 Skilling.

F. N. 1860, 492, 14.

I Nat har man gjort Indbrud i G.s Butik ved paa en temmelig *durkdreven* Tyvemaner at smøre Tjære paa Papir og lægge det paa Ruden for uden Støi at kunne trykke den ud.

Dags-Telegr. 1864, 278, 9.

Tydsk: *durchtrieben.*

Durkløbv.* = „en altfor hyppig og altfor rigelig Afføring", Thorn. Sundh. Lex. Tydsk: Durchlauf.

dvask** = dorsk, sløv. V. S. O. og M. 2 have et Tillægsord *dvas* (af A. S. dwæs, sløv, taabelig), men give det Betydn. af: grov, ubehagelig. I Følge Brem. Wört. betyder *dwatsk* i Hamborg dum. Dähnert har *dwatsch*, *dwatzig* = albern; sinnlos.

Dyrendalv.* = stort Sværd, Værge. (Nu mest i skjemtsom Tale.)

Han til Caminen løb, en mægtig Brand der tog,
Og med den samme paa Skibsfolket heftig slog;
Men saasom den var krum, saa vilde han den rette,
Og for sit høyre Knæ begyndte den at sætte,
Men ikke kom ihu i saadan Hidsighed,
I eene Ende at hans *Dyrendal* var heed.

Holb. P. Paars ved Liebenb. 224.

Da den udsendte aarlig Aar
En Sverm af unge Helte,
Der havde *Dyrendal* ved Laar,
Og Tælge-Kniv i Belte.

Wadskiær til J. Als, A 3.

Det Sprog, for hvis Forsvar Hr. Levin alene troer sig berettiget til at drage sin *Derandal.*

Flyveposten 1846, 250, 7.

Han hængte der sin Jernhat
Og sin *Dyrendal* paa Knag.

Chr. Winther, Hjort. Flugt 204. Dagbladet 1864, 15. April, Sp. 17.

Grev Sponneck har trukket en vældig *Dyrendal*,
Og dermed han Carl Ploug vil myre.
F. N. 1866, 10, 11.

„Var fordum et egentlig Navn paa Kiempen Rolands Sverd i de 12 Jævningers Historie." V. S. O. Jfr. Oudin 136. 154. Littré. Molb. Gloss.

dænge[V. M.] forbunden med Forholdso. *over*, *paa*, *til* = overøse, tildække.

Den styrtede Minister og hans Medskyldige bleve *overdængede* med alt tænkeligt Dynd og Skarn.
Petersen, Den d. Lit. Hist. 5, 314, 336. Bøgh, Dit og D. 1862, 160.

... og de kappedes ret om at *dænge* Pile og Spyd *paa* de taalmodige Kroppe.
Grundtv. Saxo 1, 141.

Før Prygl *paa* ham *dange*,
Som var han en Hund.
Cl. Rosenhoff, Digte 411.

... og lærde dem, ei at bruge Sværd til Hellesponterne, hvorimod de forstod at hærde sig, men *dænge* dem *til* med Steen.
Grundtv. Saxo 2, 217.

Svensk: *dänga*. Islandsk: *dengja*.

Dodbider[V M.] = et trægt og slovt Menneske.

Da jeg hverken er *Dodbider* eller Hospitalslem, vil jeg tillade mig nærmere at oplyse, hvorledes det virkelig er grumme galt fat.
Hostrups Gjenb. 42. Grundtv. Saxo 2, 52

Han har vel heller Intet at tale om, den *Dødbider*.
Chievitz, Japhet 1, 44. Microscopet 1856, 30, 2 b.

... det ægte Kvindelige hos os, som vi for vor egen, for Poesiens, for Kvindens, for hele Menneskehedens, for Sandheds og Kjærligheds Skyld, skal holde des høiere i Ære, jo mere *Dødbidere* laste og Narre spotte det.
Grundtvigs Brage-Snak 71. 82. 220.

En „*Dødbider*" kalder man Den, der hverken har Liv eller Lyst til at handle, tænke eller føle, der Intet gider og Intet gjør ... vil man rejse ud i Landet — ligemeget hvorhen, naar man kun kommer ud til en Egn, hvor „det levende Ord klinger lifligt paa Folketunge, uden at være forfusket af Skole-Væsen og Bog-Sprog", saa skal man høre, at det ikke hedder Dødbider, men: *Dørbider*. En Smule Eftertanke vil strax forklare dette Ords Etymologi. Det er en

overført Benævnelse, som oprindelig er hentet fra Knive eller Sværd, hvis Eg (*Bid*) var bleven stump (*døvt*) og derfor ikke duede til Noget. Man taler om, at „*døve* Knive ere Fingrene værst"; enhver Eventyrfortællerske vil vide, at den røde Traad, som Ridderen bandt om Hjelmen, *døvede Bidet* paa alle Øxer og Sværd, og enhver Høstkarl, som man giver en Lee, hvis Eg lægger sig, naar han har hugget et Par Skaar, vil forsikkre, at det er en rigtig „*Døvbider*", han har faaet fat i.

E. Bøgh, Dit og Dat 1861, 112.

Dødbideri** = Sløvhed; Aandløshed.

For det veed vi jo Allesammen, at det Examens-Væsen, det er det bare *Død-Bideri.*

J. Birke-Riis, Balders-B. 6.

døddrukken** = overstadig drukken.

Eller drømmer jeg og ligger maaskee *døddrukken* i Grøften udenfor Lars Mathiesen?

Hostrups Gjenb. 69.

...som man skulde antage svævede i en øieblikkelig Livsfare, men som ved nærmere Eftersyn kun var *døddrukken.*

Dags-Telegr. 1864, 217, 9.

Engelsk: *dead drunk*, jfr. Herrigs Archiv B. 28, 398.

DøjtV. M. = Hvid.

... Og jeg jer læger ey i tre til fire Dage,
Da vil jeg ey en *Døit* begiære for Umage.

Holb. P. Paars ved Liebenb. 138.

Jeg Boet mindste *Døit* ei kunde spare.

Wessels Digte ved Levin 143. Bruuns Fritimer 147.

Da Frøk'nen nu ei har en eneste *Døit*,
Hun hvidsker og sukker: jeg elsker Dig høit.

Microscopet 1856, 21, 6.

Uf! Ikke en *Døit.*

F. N. 1862, 606, 7.

Hollandsk: *duyt.* Tydsk: *Deut.* Jfr. Dötgen, Wadskiær, Skue-Plads 279.

ellevild*M. = afsindig; forviltret, overvættes overgiven.

Kongen sagde strax, at enten maatte den Svend være engleviis eller *ellevild*, thi der laae alt for meget Dybsindigt i det Par Ord.

Grundtvigs Saxo 1, 174. Brage-Snak 21.
Wielands Saml. af Vers 2, 114.

... og de vare som *ellevilde* af Glæde.

Andersen, Nye Ev. og Ilist. 2 R. 3. Saml. 17.

Jfr. Molb. Ordsprog 309.

En** = et Slag.

Var det ikke af Respect for Jupiter og Apollo, saa skulde jeg give dig *een* paa din Momiske Snude.

Holb. Com. ved Boye 317 b.

Hame gav ham med sin knytte Næve *En* lige i Næse og Mund.

Grundtv. Saxo 2, 27.

Han havde givet en Kulsjover, der vilde tænde sin Cigar hos ham, en forsvarlig *en* paa Hovedet.

Dags-Telegr. 1864, 213, 10. F. N. 1862, 577, 8.

Han stak mig *en* ud, saa jeg drat.

J. S., Soldaterliv (Vise hos Strandberg).

Ligesaa i Plattydsk, f. Ex.: He givt em *Een* up sin best Oog, Schütze 3, 167. Ek gêwe dek *en'n* an den kölschen, Schambach 108 b.

EndeV. M. = pænere Udtryk for „den Del, hvorpaa man sidder“. Jfr. Popo; **at bukke begge Ender sammen, i o. B., = fuldstændig magte.

Op griber da jert Bæger og fylder det paa Stand,
Og letter eders *Ende* fra Sædet!

D. g. S.s Viser 29.

Ja hvis man Magten med Riset bar,
Fik mange paa *Enden* og mange paa Ho'det;
Paa Ho'det fik de, som Hoved har,
Paa *Enden* fik Adel og Prindser af Blodet.

H. P., Fastelavnsvise 1865.

.. saa det danske Folk, der havde saa priseligt et Efter-Mæle, skulde nu ikke alene sees over Skuldrene, men saa godt som spyttes i Øinene af dem de før havde *bukket begge Ender sammen* paa.

Grundtv. Saxo 1, 161.

Ja, svarede Stærkodder, jeg er Mand for at *bukke begge Ender sammen* ikke blot paa Een af jer, men paa saamange som har Lyst.

Grundtv. Saxo 2, 46.

endeklemt** = urolig, ængstelig.

Saa *endeklemt* Kisten havde været, inden hun fik Tieneren forlokket, saa hierteklemt blev hun siden, da hendes Kierlidtgot tog bort med Capitainen i en anden Garnison.

1771, 6 B. 15, 66.

Sligt gjorde mig hel ilde stemt;
Jeg rendte om saa *endeklemt*,
Og pønsed Dag og Nat, hvordan
Jeg skulde gribe Sagen an.

Chr. Winther, Nye Digte 116.

Svensk: *ändaklämd*, P. Möller, Hall.

endevende,[*M.] **ende og vende**[V.*] = vende op og ned paa.

Det er og bliver en underlig Klat
Af Kage, hvordan man den *ender og vender*.

Bagg. Ev. og c. F. 1, 262. 264.

Den diævels Fætter var (den værste af de tvende)
Just sindet, næste Gang, naar de kom hen
Til det barbariske Morads igien,
Deri dem reent at *endevende*.

Bagg. Værker 6, 316. And. Event. 1850, 239.

Hos en Bonde *endevendte* de alle Sengene.

Dagbladet 1864, 1. Marts, Sp. 10.

entholde[**] = afholde.

Under 11. Sept. fik Chr. Madsen et Tilhold fra Politiet om at „*entholde*“ sig fra Dandsebodeier Sørensens Salon.

Dags-Telegr. 1864, 237, 10. Folk. Avis 1865, 36, 7.

Tydsk: *enthalten*.

Erik,[**] **Mester Erik** = Spanskrøret, Stokken som Strafferedskab.

Men han sagde: hvis Du ei
Rupper Dig, saa kommer Saras
Mester Erik over Dig!

Dansk Album 1845, 154.

... hvori de, hvis de undlade dette, trues med Afsættelse, Konfiskation af Gods og endelig *Mester Erik* ɔ: en preussisk Krigsret.

Dags-Telegr. 1864, 143, 2.

Dette Udtryk synes at være brugt første Gang af Holberg, se Jeppe paa Bierget 1. Acts 1. Sc. „Det eneste, han er bange for, er Mester Erich (*saa kalder jeg Krabasken*).“

Etage[**] i Udtrykket: øverste Etage, i overført Betydn., = Hoved, Hjerne; at have Værelser til Leje i øverste Etage = have et tomt Hoved, være dum; at have en ledig Etage det samme.

Man har Exempel paa, at unge Idioter, der have havt samme Skavank paa *den øverste Etage* som Hr. Karup, ere blevne saavidt helbredede, at man turde lade dem gaae uden Spændetrøie.

F. N. 1862, 608, 5.

Ih, — har ikke hvert Medlem, som er i Augustforeningen, en — *ledig Etage?*

F. N. 1865, 35, 6.

Fransk: *auoir des Chambres à loüer*, ou *des chambres vuides* dans le cerueau, i. estre vn peu fol, Oudin 62. 327. I Engelsk bruges *garret* for Hoved, Slang Dict.

etter** = efter. Helms, Nogle Vers 74. 80.

evigV.* = fuldkommen; overvættes.

Men naar jeg fortæller Dig det, saa kan Du være *evig* vis paa, at det er en Hemmelighed og det en sikker.

Evald, V. Krones U. 1, 207.

O, Rimestad, o Rimestad!
Nu vil Du være *evig* glad.

Spidsmusen 1865, 5, 2.

I Tydsk bruges *ewig* paa samme Maade.

expedere** = gjore det af med, skaffe afveien.

Tjen mig nu i at *expedere* dette lille tydske Utydske paa en honnet Maade!

E. Bøghs Nytaarsnat 1850, 15b.

Vent bare til jeg har faaet mig en Arving til, saa skal vi snart faae Paven *expederet.*

F. N. 1862, 597, 12.

Fransk: *expédier.*

FaddersladderV. M. = „vidtløftig Snak om ubetydelige Ting". V. S. O.

Nu bliver der ingen længere *Fadder-Sladder* af.

Paulli, D. Seendis Blinde 33. Jule-Stuen 13.

Faddersnak*M. d. s. Nør-Nissom, Spec. Dom. B 4 Ryg. Wielands Saml. af Vers 2, 119. Wadskiær, Skue-Plads 177. Petersens Lit. Hist. 2, 265.

Fadermordere** = store opretstaaende Flipper.

Grosserer Olsen faaer Patent paa at lave *Fadermordere* af Papir og vævet Stof.

F. N. 1861, 536, 4.

Brave Frantz med Glas i Øiet og de stive *Fadermordere* om Halsen!
F. N. 1861, 560, 6.

I Tydsk bruges *Vatermörder* i samme Betydning, jfr. Herrigs Archiv 28, 407.

FandenV.* siges at ride En, naar Vedkommende bærer sig forrykt ad; og V.*Fanden siges at være løs (siden Historien om Fanden i Laxegade lægges undertiden til: i Laxegade), naar noget Usædvanligt er hændet og noget Forfærdeligt vil ske.

Jeg troer *Fanden rider* dend Tøs.
Paulli, D. Seendis Blinde 60.

Fanden reed dem skinbarlig.
Grundtv. Saxo 2, 92.

Og giør mig ingen af jer Frigge vred:
Thi hør jeg det, saa bliver *Fanden løs.*
Bagg. Ev. og c. F. 2, 106.

Jeg skulde hilse Deres Majestæt saa flittigt og sige, at *Fanden er løs i Laxegade.*
I Karriere 1863, S. 27.

fange anV.* = begynde, tage fat paa, gjøre.

Ingen vil sig dog forbarme,
Ingen ret er Jesu Ven,
Folket *fanger an* at larme,
Skyder sig til Keiseren.
Kingos Psalmer ved Fenger 2. Udg. 147.

Siig kort, hvor Giftermaal skal lyksom *fanges an.*
Falster, Frieri og G. B 3.

Hvad skulde jeg Stymper *fange an*?
Jeg maatte Skaalen smage.
1771, 3 B. 31, 7.

Aa han lærte mig, hvorledes jeg skulde *fange det an*, og saa sagde jeg det til hende, og saa bleve vi enige.
Hostrups Spurv i Tr. 30.

Tydsk: *anfangen.*

farligV. M. = meget. En *farlig* stor Marck, Spøgelse. Colding, Dict. Herl.

Fart i Talemaaderne: **at være paa Farten, **at skulle paa F. = at være i Bevægelse, at skulle løbe omkring fra et Sted til et andet.

Men nu skal Du min Sjæl sove, imens jeg hviler mig en Smule herhenne ved Kakkelovnen, indtil jeg igjen *skal paa Farten.*

Chievitz, Fra G. 212.

Fatter** = Fader.

Hvad *Vatter* vil, vil Mutter med,
Hvad han ey vil, hun ikke.

Wadsklær til Nyesom C4.

Igaar min Kone med sin lille Datter
Et Tog sig foretog til Bakkehuset,
Imedens hjemme sad den stakkels *Fatter.*

Øhl. Erindr. 3, 49.

Fatter vilde rigtignok have, at han skulde være Kobbersmed, men jeg syntes det var bedre, om vi gjorde ham til Præst.

Hostrups Gjenb. 90.

Tydsk: *Vatter*, Heyse.

fedt,V. M. som To. i Intetk. og som Bio., bruges ironisk = lidet betydende, lidet, lidt.

Har du ikke læst i din Lærebog, at han skal være dit Hoved, og du skal gjøre hvad han siger? Ja men han siger jo ingenting. Det er lige *fedt*, du skal gjøre det alligevel.

Hostrups Spurv i Tr. 81.

For Folk, som taler alle Sprog, er det nu lige *fedt.*

Fabers Landsoldat.

En Jøde var han forresten,
Men det er nu lige *fedt.*

F. N. 1860, 490, 8. Wengels Eft. Skr. 2, 43.

Ja skul kun; det jeg *fedt* mig bryder om.

Bruuns Fritimer 85.

Fingrene fine og *fedt* vilde due
Til at faae Bugt med en haardnakket Bue.

Grundtv. Saxo 2, 113.

Du tuder Kvinde! Det skal hjelpe *fedt!*

I Karriere 1863, S. 28.

feje af,V. M. i overf. Betydn., = affærdige, gjøre det af med i en Fart.

... og ihvor skrap hans Pen og var, saa er det derfor heller ingen Løgn, at den dog maatte være ganske anderledes skrap, naar den paa tyve Blade skulde, ei som nu

affeiet, men udtrukket og udtrykt hvad der er mørkt og sammenpresset nok i Saxos de ti første Bøger.
Grundtv. Saxo 1, XXV.

Under næsten uafbrudte Bifaldsraab fremstillede han med en mærkelig Klarhed Sagens egenlige Kjerne — *affeiede* Modstanderne med nogle Spydigheder osv.
Billes Skizzer fra E. 2 R. 380.

fejendes** = flot, stadselig.

De var saa *feiendes* klædt, at jeg ikke troede mine egne Øine.
Chievitz, Japhet 2, 78.

fejl** = lidet.

... saa keer han sig *Feyl* efter al den Slæb og Umage, som han skal bogne under heele Dagen igiennem.
1771, 6 B. 13, 17.

Jeg brød mig *feil* om Oberstens Familie.
Hertz, Amors G. 40.

femV.* i Talemaaden: at lade fem være lige = ikke at tage det saa nøje, ikke synderlig at bekymre sig om Noget, være ligegyldig.

Muser, o beskjærm vor Stat!
Bacchus, bevar blandt os dit Rige!
Giv os et skikkeligt „Seniorat",
Som *la'r fem være lige!*
Den 16. Juli 1841 af P. L. M. (Vise i Studenterf.)

Jfr. Molb. Ordspr. 311.

FidtV. M. i Talemaaden: at dryppe En i hans eget Fidt = „overbevise een om en Feiltagelse med det, som han selv har sagt eller giort". V. S. O., jfr. Molb. Ordspr. 311; at give eller faa (have) sit Fidt = tugte eller tugtes, jfr. Molb. Ordspr. 324.

Desaarsag giør I bedst, at holde Mund, og lade mig svare, som kiender de Karle, og veed *at dryppe dem i deres eget Fidt.*
Grundtv. Saxo 2, 226. F. N. 1866, 13, 6.

Naa, —`saa vil Bøgh nok *faae sit Fidt!*
F. N. 1863, 40, 10.

... det glorværdige og rare Bajonnetangreb ved Jagel, hvor vore egne Stridsmænd *finge deres Fidt:* tydsk Krudt forfra og danske Bangeneter bagfra.
F. N. 1866, 8, 6.

Nu dette nedrige Mandfolk Schmidt
Næste Gang skulde *ha'e sit Fidt.*
F. N. 1860, 477, 4.

fidte** = bære sig svinsk ad, søle.

Men naar man lever i et, skal man sgu ogsaa drikke Landets Produkter, og meget heller end jeg vil ligge og *fidte* i Vinen, vil jeg gaae ind i den totale Rungeneringsanstalt.
Hostrups Gjenb. 7.

FidtefadV. M. i Talemaaden: at komme i Fidtefadet = komme i Forlegenhed.

Saa en General, en gammel Rad,
Kom nok *i* det samme *Fidtefad,*
Som Minister Bruck, og med Gevalt
I en Guldsnor Begge har sig kvalt.
F. N. 1860, 487, 4.

God Dag Hans, — Assessoren gav mig Lov til at besøge Dig, nu da Du har bekjendt Alt, — det var dog ogsaa forskrækkeligt, at Du skulde *komme i Fidtefadet!*
F. N. 1863, 22, 10.

Jfr. Molb. Ordspr. 311, Dial. Lex. 109.

Fif** = Kunstgreb, List.

Saaledes brugte hun nu samme *Fif* med Amlet, som hun saae, han før havde brugt.
Grundtv. Saxo 1, 187.

Vi ville ikke lade os narre af slige plumpe *Fif.*
Berlingske Tid. 1864, 265, 2. 201, 15.

Artiklen udvikler derpaa, hvorledes dette „Kunststykke med Dhrr. Kronsyndici" kun er et *Fif* for at hale Tiden ud.
Dags-Telegr. 1865, 6, 4.

Tydsk: *Pfiff.*

fiffig** = listig, snild.

Jeg har altid sagt, og siger endnu, Du er sku *fiffig,* og sandt at sige, det maae der ogsaa til, naar man skal komme ud af det i disse Tider.
Kbh.s ny Aftenpost 1816, 45.

Hos Pariserne seer man det samme, men hos en af de *Fiffigste* saa jeg idag alle Priserne noterede en Franc billigere, end hos hans Naboer.
E. Bøgh, Dit og D. 1860, 15.

Tydsk: *pfiffig.*

Fiffighed** = Snildhed. Wengels Eft. Skr. 3, 18. Tydsk: *Pfiffigkeit.*

Fifficus** = et fiffigt Menneske. Tydsk: *Pfifficus.*

Filur[V.*] = et underfundigt Menneske, en Gavtyv.

Jeg veed, *Filuren* i Berlin,
Han gjerne Kiel vil „hohle".
F. N. 1863, 52, 16. 50, 3.

For den sidste *Filur*
Ham gav Grækerne Fur.
Prinds Vilhelm (Vise hos Strandberg).

Fransk: *filou.*

Filureri** = Underfundighed.

Andre igien gaar med een Machiavello over Politiens tilbørlige Skridt, og misbruger den til *Fillurerie* og Falskhed.
Hørnings Mor. og Polit. Bibel 4.

Ja, hør, kom nu inte med *Filurerier*, Du gamle!
Hr. Sørensen 1862, 93, 3.

φιμσε, μιλδερε εδτρυκ φορ: φισε.

Finger i Talemaaderne: [V.M.]at have Fingre i, [*M.]at faa Fingre i (paa) = have, faa fat paa; [V.*]at gjøre lange Fingre efter = attraa, søge at tilegne sig; [V.M.]at se En paa Fingrene = efterse, holde skarpt Øje med ham. [V.M.]Paa Fingrene = udenad, nøjagtig. Jfr. klø, slikke.

„Hvorhen saa silde?" Vi sprang i hans Baad,
Der begyndte at vippe og slingre;
„Til ‚Indrømmelsernes Land', til Jupiters Hof,
I Hr. Hall vil vi have Fingre".
F. N. 1861, 550, 3.

De ældre Damer havde engang *faaet Fingre i* ham, og han maatte holde her.
Chievitz, Fra G. 186.

Nei, ræd er den, som kaster hvad Godt han *fik Fingre paa.*
Grundtv. Saxo 1, 90. 91. 140. 148. 187.

... og veed hver en Krog og Bugt i Havet *paa sine Fingre.*
Skuespil 3 B. 1777, Søe-Havnen 19, 2 B. d. r. Søn 74.

Tydsk: *lange Finger machen*, Heyse, Schütze 3, 199; jfr. Molb. Ordspr. 311. Fransk: savoir une chose *sur le bout du doigt.*

langfingret[V.M.] = tyvagtig.

... og hvad Menneskeligt skulde da vel den baade *langfingrede* og befingrede Krabat svare til, uden netop „Haanden med alle fem Fingre".
Grundtv. Brage-Snak 88.

Med frelst Samvittighed kunde Pigen henlede Opmærksomheden paa sin mangeaarige, men altfor *langfingrede* Ven.
Dagbladet 1865, 238, 10.

Langfingreri,** **Langfingeri** = Tyvagtighed, Tyveri.

Saadan man fremmer sit Lands Industri
ved *Langfingreri.*
Hostrup, Eventyr p. F. 9.

Sluttelig fremstilledes en lille 10aars Knegt, der ... nu igjen havde gjort sig skyldig i *Langfingeri.*
Dags-Telegr. 1865, 148, 10.

fingerereV.* = dreje og vende mellem Fingrene, beføle.

Kan du ikke ogsaa lade være at *fingerere* Katten?
Eva Haller, En Fortæll. 1864, S. 9.

... og i et smukt Solskinsveir finde de en uhyre Fornøielse i at drive frem og tilbage ved Seinens Bredder, medens de *fingerere* ved de gamle støvede Bind med samme Vellyst som den, hvormed en Gnier berører sine Dukater.
Dagbladet 1864, 309, 11.

Svensk: *fingra.* Tydsk: *fingern.* Engelsk: *to finger.*

Finkel,V. M. **Finkel-Jochum**V.* = slet Korn-Brændevin.

Men Offentligheden! maa jo tænke, det bliver en umoralisk Bog saasom lugtende efter *Finkel,* som da ikke er godt for Bogens Afsættelse.
Nolbeniana IV.

... thi det koster kun at spendere en Pægel *Finkeljochum* paa dem, saa kan man faae dem til at ride hid paa Kosteskafte.
Holb. Com. ved Boye 328b.

Hvor ofte vandrer I ikke i de Nye-Boder, hvor man fra øverst til nederst besmører eder med Sirup og kaster eder oven i Kjøbet gemeent *Finkel-Jochum* i Hovedet?
1771, 5B. 16, 21.

At dig *Finkel-Jochum* smager,
Og hver Copek dig fradrager,
Derom man vel mumlet har;
Herre Gud! om nu saa var.
Wessels Digte ved Levin 225. Øbl. Kanarif. 81.

Tydsk: *Finkeljochen,* Heyse: aus der rothwälschen Diebessprache, von dem jüdisch-deutschen *Jochen,* Wein, und *finkeln,* kochen.

FinteV. M. = Rænke, Kneb; Skose.

... heldst efterdi Menniskens Natur er gierne begierlig efter at høre Nyt og politiske *Finter*.

Hørnings Mor. og Polit. Bibel 1, 15.

Gudinden ved sig selv af saadan *Finte* loe.

Holbergs P. Paars ved Liebenb. 199.

Det er ikke at beskrive, hvad *Fynter* der er hos min Søster Frøiken Fikke.

Holb. Comoedier ved Boye 345 b.

Jeg veed alle de Trækker og jeg kand alle de *Finter* uden ad paa mine Fingre, som vore gode Fruentimmer bruge for at trække os Mandfolk op.

Moliere, Fr. Skole (hos Paulli) A 3 Ryg.

Hun sendte mig med Fakkelild
At lede dig igjennem Veiens *Finter*
Og Skovens Labyrinther.

P. D. Fabers Rordr. 51

Tydsk: *Finte*. Fransk: *feinte*.

fire,[V. M.] i o. B., = give efter.

Vilt du for Herren ey vige eller *fire?*

Just. Sal. Hyld. 51 Ryg.

Hvad gielder, Lykken *fiirer*, naar
Dend seer Dig saa bestai dig?

Falsters Recomm. B 2.

... saa ham nyttede det aldrig at *fire for*, vilde man have nogen Nytte af ham, maatte han tages med en Trumf.

Grundtv. Saxo 2, 89.

Oprørerne behøvede da vel ingenlunde at *fire for* den forhadte Konge.

Barfods Fædr. Hist. 2. Udg. 391. Overskou, Danske Skuepl. 2, 42.

Til Sørensens store Angst og Gru
Hall igjen begynder at — *fire*.

F. N. 1860, 471, 4. 462, 4.

Jfr. Cold. Dict. Herl. og Steph. Nomencl.

Firkant.** „Opvarteren bragte nemlig vel Spiritus-Næring, men denne var indesluttet i en fiirkantet hvid Flaske og var ikke Andet end fuselfri, dansk-national Kommenaquavit af den bekjendte gode Brøndumske. Han skjænkede i et lille Glas for Gjæsten: det var ‚en Fiirkant'. Ved at erkyndige mig nærmere, fik jeg Aarsagen til Benævnelsen at vide. Conditorerne maae ikke udskjænke dansk Bræn-

deviin, kun Genever. Men da mange Gjæster meest ynde det nationale Product, har man fundet paa at udskjænke en dansk Snaps af fiirkantede Geneverflasker, for saaledes at bevare Skinnet. Den kaldes en ‚Fiirkant', og for hver Kant beregnes en Skilling." Flyveposten 1861, 244, 5.

φις = *„εν φιερτ σομ ικκε ὁερες"*, M 2. *βεδρε: εν ϋινδ σομ σλιππες ϋδ αφ ενδεταρμεν μεδ εν σαγτε ϋισλεν.*

λιγε ομ λιγε — φις φικ φιερτευς δαττερ.
P. Laale ved Ley 23.

Dat veniam corvis, vexat censura columbas, *ἁν ταγερ φισεν ϋαρε, ογ λαδερ φιερτευε φαρε.*
O. Lades Phraser b 3.

δεν, σομ φοεροτ βλι'ερ φισεν ϋαρ, ερ φισενς φα'ρ.
Alm. Mundheld.

σϋενσκ: φις. ενγελσκ: φισε ογ φουσε ογ φιζζλε, Grose.

φισε = *ατ σλιππε εν ϋινδ ϋδεν στοει. σϋενσκ: φισα.*

φισερ = *εν, δερ φισερ.*

Similis simili gaudet, *φισερεν φικ φιερτερευς δαττερ. λιγε ομ λιγε.*
O. Lades Phraser F.

ενγελσκ: το φιζζ ογ φιζζλε = *το μακε α ισσιγ σουνδ.* Webster.

fiske,** i overført Betydn., = fange, faa fat paa, erhverve, sætte sig i Besiddelse af.

Men hør engang, Du lade Drog,
Som Herre-Trappen visker,
Som med din hykle-mading-krog
Dit Brød og Velfærdt *fisker.*
Falsters Recomm. B 3.

Lad de to Rivaler see,
Hvor de saa kan *fiske!*
Her i Huset hente de
Neppe nok — en Svedske.
Hostrups Gjenb. 89.

... en stor meerumschlungen Sø, hvori Hertugen af Augustenborg — med Tab af sine fire Fingre — vilde *fiske* sig en Krone.
F. N. 1860, 465, 5.

En Ting er at *fiske* Abonnenter, en anden Ting at holde paa dem!

F. N. 1860, 475, 13.

Jfr. Molb. Ordspr. 311.

fiske opv. M. = tage op af Vandet.

De slap imidlertid begge med det kolde Bad, da først Konstablen og lidt efter Kanoneren bleve *fiskede op* igjen.

Dags-Telegr. 1865, 12, 10. Kingo, Søslaget G iij 3.
Microscopet 1856, 42, 7 a. Bøghs Dit og D. 1862, 63.

fix, v. M. som To. og Bio., = snild, behændig, fuldendt; fix og færdig = fuldkommen færdig.

Adonia er ung, en Herre saa *fex*,
Kong Dauid er gaml' oc nu afflex.

H. Just. Sal. Hyld. 14.

Tre qvarter langt dit crummnings ved,
Om du det *fix* vilt haffve.

Gerners Hesiodus 97.

Saa har de Pre og de la Motte
Og fleere Franske Dames giort,
Der torde *fix* sin Klinge blotte
Og fegte for Pariser-Port.

Wadskiær til Lützøn B.

Jeg er en Konstner *fix*, kand alles Øyne blinde.

Schönau, Lærde Fr. 396.

Rundt han vimsed, strunk og *fix*.

Grundtv. Saxo 2, 34.

Nei, Jokum! Du er *fix*. Gid jeg faae Skam!
Du veed at vælte ret itide.

P. D. Faber, Rørdr. 86.

Præsidenten er *fix*,
Men saa gruelig strix.

Microscopet 1856, 11, 2.

Med sværtet Ansigt Narren
Saa vever og saa *fix*,
Sprang om og gjorde Løier
Og vifted med sin Brix.

Chr. Winther, Hjortens Flugt 161.

... og som saa behændig kunne føie Ordene sammen efter en given Melodi, at der kommer en velklingende Sang eller en *fix* lille Vise ud deraf.

Fædrelandet 1866, 14, 5.

Og da nu al denne Herlighed stod *fix og færdig* osv.

F. N. 1861, 536, 5.

Efterat Forterne vare *fix og færdige*, kom osv.
Dags-Telegr. 1865, 29, 4.

Tydsk: *fix und fertig*. Plattydsk: *fix*, fest, mannhaft, Schütze 1, 320 og 3, 342: stark, brav; schnell, hurtig, flink, behend, Schambach.

fixe op** = pynte op, stadse op.

... eller ogsaa har den ligefrem tyvstjaalet den fra Søren Kierkegaard, *fixet* lidt *op* paa den og saa præsenteret den som noget ham tilhørende Hittegods.
Dags-Telegr. 1865, 176, 7.

Saa fik hun sig en Kræmmersvend,
En af de flotte unge Mænd,
Nu blev hun fiin og *fixet op*,
Ja, for hun havde en deilig Krop.
J. S., Om Maren Svlpdatter (Vise hos Strandberg).

fixereV. M. = narre, gjøre Nar ad.

En anden derimod I ikke crediterer,
Just for han ærlig er, og eder ey *fixerer*.
1771, 6 B. 45, 15. Jnst. S. Fængsel O 4. Falster, Frieri og G. A 4 Ryg. B. Paulli, D. Seendis Blinde 61. Wadskiær til Fursmann A 4. Tych. Vers 380.

Ei du Slyngel! vil du *fixere* en brav Mand?
Holb. Com. ved Boye 322 a. 245 a.

Tog Kongen nu virkelig feil af Oldingen, og lod sig *fixere* af Kvinde-Skikkelsen.
Grundtv. Saxo 1, 154. P. D. Faber, Rørdr. 131.

Jfr. Colding og Stephanius. Tydsk: *vexiren*.

Fixfaxerier** = Kunster, Kneb. Pjerrot 1865, 83, 1, jfr. Baggesens Værker 6, 334. Faxen = Spässe, Faxenmaker = Spassmacher, Schütze. Fickfacken = unzuverlässig oder närrisch reden oder handeln, Schambach. Hollandsk: fikfakken = have travlt med Ingenting, være stundesløs, fikfakkerij = Lapperie, Fjas, Jæger.

FjasV. M. = Narreværk, Narreri.

De Moralister, som beklage,
At *Fjas* og Galskab alle Dage
Meer Overhaand i Verden faaer,
De vide ikke hvad de sige;
I klogt og galt den voxer lige.
Wessels Digte ved Lovin 70. 66. 91. 125. 184. Bagg. Ev. og c. F. 1, 124. Grundtv. Saxo 1, 211.

Naar vi Sandhed skal bekjende,
Er det *Fias* med alskens *Fias*,
Naar det ei faaer Ende.
Rahbek.

Gaaer det galt i en Huusholdning, hedder det altid: det er Konen, der har Skyld deri, Alt gaaer med til Stads og *Fjas*.
F. N. 1861, 534, 5.

fjaseV. M. = drive Spøg, gjøre Narrestreger.

Drik Punsch, vær doven og *fjas* med Piger.
M. C. Bruun, Ar. Cat. 18.

Og Hr. Bearn, som Du uafladelig *fjasede* med, osv.
Chievitz, Fra G. 176. F. N. 1862, 591, 8.

\+ bort.

Hver Gang at den Tanke faldt mig ind, at jeg var ikke kommen til Verden, for at pynte mig, for at snakke, besøge og *fiase* Tiden bort, osv.
1771, 6 B. 20, 10.

. . . vort Liv er for kort
Til vi med Lege tør *fjase* det *bort*.
Kaalunds Fabler 1845, Nr. 37. Hauch, S. paa Kinnek 8.

\+ hen.

Ja, mens du i Lyst og Gammen
Flagrer, *fjaser* Livet *hen*,
Sukke, synke under Skammen
Alle ægte Dannemænd.
Grundtv. Saxo 2, 75.

Jfr. Svensk: *fjäsa* = vara öfverdrifvet artig mot någon, og Halländska: *fjåsa* = kurtisera, P. Möller.

FjaseriV. M. = Narreri. 1771, 6 B. 15, 44.

φιεϱτ = „*εν ȣινδ, σομ μεδ εν λυδ σλιππες ȣδ αφ ενδεταϱμεν.*" M. 2.

όπ, όπ, ȣ́ιδ πεϱδτ,
δετ εϱ αλδϱιγ ȣεϱτ,
ικκε μεϱ', ενδ εν φεϱτ.
H. Just. Sal. Hyld. 11 Ryg.

μεν φικ ατ όεϱε δετ, σομ μινδστ ȣαϱ δεννεμ κιαεϱτ,
ατ σααδαν στοϱ αλλαϱμ ȣαϱ ϱενδετ αφ εν φιεϱτ.
Holb. P. Paars ved Liebenb. 125. 127.

δετ εϱ ει εν φϱȣε σαα βαεϱτ,
ȣ́ν μαα ει άȣε σιν πισσεφιαεϱτ.
Molb. Ordsprog 276.

σȣενσκ: φιεϱτ. ιςλανδσκ: φϱετϱ. ενγελσκ: φαϱτ. τυδσκ: φαϱζ.

φιερτε = ατ σλιππε εν υινδ μεδ στοερρε ελλερ μινδρε λαρμ.

μυυς φιερτερ ει σομ ἑστ, υδεν ρουυ ρευνερ.
Molb. Ordspr. 50.

σϑενσκ: φιερτα. ιςλανδσκ: φρετα, φρατα. ενγελσκ: το φαρτ. τυδσκ: φαρζεν.

fjolletV. M. = tosset.

Fjollet er du, som jeg seer,
Men hvad er du saa vel meer?
Grundtv. Saxo 1, 234.

Svensk: *fjollig*, af Islandsk: *fól*. Gammeldansk: *Fool*, Molb. Gloss. Engelsk: *fool*.

Fjong** i Talemaaden: at sætte Fjong paa = gjøre fin, elegant, sætte Sving paa. Fransk: *Fion* = Élégance, raffinement. Larchey. D'Hautel.

fjong** = pæn og pyntelig.

fjongse op** = pynte op, stadse op, pudse op.

Naa, Student, De boer jo ganske kjønt. Her kunde blive nyssellgt, naar her blev lagt nyt Gulv, og Loftet blev hvidtet, og Væggene blev *fjongsede* lidt *op*.
Hostrups Gjenb. 162.

fjottet*M. = tosset, taabelig.

... og sendte ham et Par Øine, der øieblikkelig slog hans til Jorden, saa Brillerne næsten klirrede derved, og han stod flau og flad og *fjottet* som den personificerede Forlegenhed.
Chievitz, Fra G. 207.

FjæsV.* = (grimt) Ansigt, (i spottende Tale). Jfr. Gefæs.

Junior Philopatreias skal gaae paa fire Been, ligesom Kong Nebucadnesar, og æde Græs med de andre fæle Bæster, indtil hans blege og gustne *Fiæs* bliver saa trivelig og anseelig, som det her neden under staaende smukke Ansigt.
1771, 5 B. 13, 16. Sknespil 4 B. 1778, D. b. Elsker 43.

Men har han anden Faer end som min General,
Saa lyver Junkers *Fies*, hvis ei, saa er jeg gal.
Wessels Digte ved Levin 127. Bagg. Ev. og c. F. 1, 66.

Det Bæst *er* smal som en Spadserestok
med ildrødt *Fiæs*, og Øine luerøde,
i Hodet har det Fluer, men ei nok
af Hjerne, til dem ordentlig at føde.
O. Bagge, En Avlsfejde 39. 37.

Tilmed den Dag, de Prindser loved', og den Dag,
De, smukke Dame! Disses Levnet læser,
Har to, sig ei i Mindste lignend', *Fjæser.*
P. D. Faber, Rørdr. 26. Øhl. Trill. fra D. 26.

Kom frem af din Rævehule, Chr. Rasmussen! Sid ikke der saa lumsk og bid mig i Hælene. Lad mig see Dit rette *Fjæs*, hvis Du tør vove det, og jeg skal give Dig Tak for sidst.
Nøtheniana 3. Microsc. 1856, 36, 6 b.

Alverden veed om hans Fødder,
At de var hvide og smaa —
Hvordan han saae ud i *Fjæset*
Ret Ingen har Rede paa.
E. Bøgh, Dit og D. 1862, 8. Chr. Winther, Hjort. Flugt, 2. Oplag, 164.

Fransk: *face.* Latin: *facies.*

Melkefjæs** = et Ansigt med bløde Træk uden Udtryk.
...og nu kan jeg see paa dit *Melkefjæs*, om Du hører efter.
Evald, V. Krones U. 1, 206.

flankere = spadsere omkring, drive om uden Maal og Med.
Plattydsk og Hollandsk: flankeren, Schambach.

flaske sigV. M. = føje sig, lykkes, gaa efter Ønske.
I Pressen har været en Revolution,
— Ja, i Maanen Du har vel hørt Klasket
Af Buchheisters Kindhest; — dog for Krabbe det har
Trods „Fædrelandet" ikke *sig flasket.*
F. N. 1863, 28, 4.

Plattydsk: *flasken.*

Flause** = flau, taabelig Bemærkning, kaadt Indfald.
Troer De jeg vilde sige *Flauser*, naar De ene hørte derpaa?
Chievitz, Fra G. 121.

Forskaan os for dine *Flovser!*
Hostrups Spurv i Tr. 3.

Ingen *Flauser* eller Lapserier, Niels!
Evald, V. Krones U. 1, 206.

...at jeg „skal slippe for denne Gang", men at han for Fremtiden vil frabede sig *Flauser* af lignende Art.
C. Hohlenb., Dhrr. de Coninck og Lange 8.

Tydsk: *Flausen* synes ikke at bruges i denne Betydning.

FlintV. M. i Talemaaden: at springe i Flint = rase i Forbittrelse.

Jeg maa blive gal, jeg maa *springe i Flint.*
Moliere, Fr. Skole (hos Paulli) C4.

Gak nu, og æd din Død i dine Harme-Griller,
Gak nu, og *spring i Flindt*, gak nu og skriv Pasqviller.
Tychon. Vers 76.

Da skabdes det Æble, og voxde i Løn,
Som haver i Verden ei Mage,
I Arv har det gaaet fra Fader til Søn
I trende Stærk-Odderes Dage;
Ei stikker det, om saa han *springer i Flint*,
Selv Ormen, som snoer om Midgaard sig trindt!
Grundtv. Saxo, Indledn. Digt.

Jfr. Molb. Ordspr. 312.

flot, V. M. som To. og Bio., = fri, utvungen; rundhaandet; rigelig.

Fik Du Laud, fik Du Haud, fik Du Non — ligegodt!
Er Du kun flink og *flot!*
Russens Indvielse. Cantate i Studenterforeningen 3 Nov. 1849.

Husk, at snart Du jo
Uden Fare hjem kan drage .
Nok saa *flot* og fro
Ad Tschernings Hængebro!
Den 29. Dec. 1855 af D. (Vise i Studenterf.)

Det er *flotte* Damer, disse franske Theaterenker og Soubretter! Men *flot* maa De ogsaa spilles.
Bøgh, Dit og D. 1860, 154.

Han spiller den *flotte* Cavaleer.
F. N. 1860, 485, 6.

Og Lag paa Lag saa fyre vi,
Og flinke Kokke hyre vi,
Og *flotte* styre vi
Vort eget Skib.
Den 29. Apr. 1861 af O. (Vise i Studenterf.)

Flot Musik du faar paa Tromme.
Glückst. Digte 15.

Men finder, her er sundt og godt,
Skjøndt Leiligheden ei er *flot.*
For d. gamle Stok, 30. Dec. (1862? Vise i Studerterf.).

Da kom en Tid, Studentens Hjem
Fra hine Sale flytted,
Da ung og *flot* med Fynd og Klem
For Liv han Pænhed bytted.

E. F. Kock, Stud. Hjem (Vise i Studenterf. 26. Sept. 1863).

Den Ringe maa bukke
Uskyldighed sukke,
Mens *flaadt* lever Hvermand af Giæld!

Grundtv. Saxo 2, 81.

Men Maalet, hvorefter de styre *flot:*
Vidundernes Kyster med Længslens Slot,
Tro mig! det kjender af Sagnet de godt.

Til Reg. Hostrup 21. Jan. 1856 af E. (Vise i Studenterf.)

Kom da hid og kjøb en Vise,
Og betal den kun lidt *flot.*

Revue des deux mondes. Nov. 1861. (Vise i Studenterf.)

Seil I kun *flot* ned ad Glædens Elv!

D. g. S.s Viser 25.

Ei skal vi trippe smaat,
Nei, vi vil dandse *flot.*

Den nye Hopsa (Vise hos Strandb.).

Gudskelov for den Høst vi fik iaar,
Snart i Loen med Tærsken rask det gaaer,
Vi vort Arbeid fik lønnet saa godt,
Derfor lever iaften vi *flot.*

Høstvise (hos Strandb.).

Saa kan han leve godt
Og regjere saa *flot.*

Prinds Vilhelm (Vise hos Strandb.).

Men det seer dog saa *flot* ud med de store Glas foran sig!

J. S., Jo mere jo bedre (Vise hos Strandb.).

Tydsk: *flott.* (Schütze 3, 344). Jfr. Fransk: à flots, à grands flots = en abondance, en foule.

flotte sig** = bære sig flot ad.

Der er Een, som ret sig gotter,
Fire Baiere han nød,
Hist er Tvende, som *sig flotter*
Med en Portion Smørrebrød.

Poetisk Smadskebøtte Nr. 1, for Malersangforeningens Medl.

Flottenberg** i Talemaaden: at give Flottenberg = spille den Flotte, bære sig flot ad.

Flue,^V.M.^ i o. B., Grille; i Talemaaderne: at faa Fluer i Hovedet = blive forstyrret; at have Fluer i Hovedet = være forstyrret; at sætte en Fluer i Hovedet = gjøre ham forstyrret.

Skiønt *Fluer* sværmed ham i eget Hierne-Kar.
P. Pedersen, Don Pedro 1, 45.

Blodet torde maaskee strax komme til Opkaag hos ham derover, men lige meget, naar han kun ingen *Fluer fik i Hovedet.*
1771, 7 B. 4, 43.

Fluer i Hovedet altsaa, det har somme Herrer længe sagt, jeg *havde.*
Grundtv. Brage-Snak 97.

Een Kurv har mangen en *i Hov'det Fluer sat;*
Men to — Gud frie mig! jeg blev desperat.
Bagg. Ev. og c. F. 2, 220.

Imidlertid *satte* Esbern sin Daattersøn, Ubbe, Konge-*Fluer* i Hovedet.
Grundtv. Saxo 2, 258.

Om det er Havre eller Kul, der har *sat* det *Fluer i Hovedet,* vides ikke med Bestemthed.
F. N. 1862, 608, 13.

Jfr. Molb. Ordspr. 312. I Svensk betyder *sätta en myror i hufvudet* at förorsaka en bekymmer, Dalin.

flunke^V.M.^ = straale, skinne.

Paa Jægertrøien *flunkede* hver Knap som en Ducat.
Chr. Winther, Digte, gl. og nye 224.

Først saae jeg glimre som *flunkende* nye
Bannere fem Gange Ti under Skye.
Grundtv. Saxo 1, 276.

... endog den første Etages røde Logekanter og brogede Blomsterpragt *flunkede* ligesaa muntert som sædvanlig.
Dagbladet 1863, 28. Dec. Sp. 13.

Opstaaet af: *funkle* ved Omsætning af *l.*

flux^V.M.^ = i en Fart, strax.

Du slogst for dig *flux* met din Haand.
Heg. Sus. 8. Ar. Hv., Bispe-Kr. A 1j Ryg.

Flux! jeg har nødig nu at bruge en reen Skiorte,
Den ligger i mit Skriin; men Skrinet er jo borte.
Holb. P. Paars ved Liebenb. 171.

Jeg Parenthesen ender,
Gaaer *flux* til ham som brænder.
Wessels Digte ved Levin 174.

Stærkodders Næse var for god, til ei at lugte *flux*, hvor al den Kiærlighed kom fra.
Grundtv. Saxo 2, 57. 120. P. D. Faber, Rørdr. 83.

Tydsk: *flugs*. Svensk: *flux*.

flyv. M. = give, overlevere, overgive.

Kunde i *fly* mig min Hest igien.
Vedels 100 D. Viser G v.

Fandens Moder *flyede* ham engang fire Geeder at vogte udi hendes Fraværelse.
Holb. Fabler 109. Comedier ved Boye 244 a.
Mor. Tanker 1, 29.

Og i faar at *flye* mig hende paa et Sted som er noget mørkere.
Moliere, Fr. Skole (hos Paulli) D 3.

... og jer *Fliede* hand til Moder at opdrage.
Moliere, Le Depit Am. (hos Paulli) D 6 Ryg.

Omsider et levende blev mig *flyet*.
Bagg. Ev. og c. F. 1, 251.

De maa *fly* mit Brev til Pram.
Daae, Udvalg af Br. 11. Heib. Julesp. 149.
Rosenk. D. Dram. Skr. 71.

I Svensk er *fly* nu ligeledes forældet og provindsielt, Dalin.

flæbev. M. = græde og klynke. (Bruges med Spot og Foragt om den Grædevorne.)

Du Gnier hist, som paa Guldet slæber,
Ei fri Dig kjøber din Pengesæk!
For Alvor nu Du, o Hykler! *flæber*,
Thi Masken listed' sig Døden væk!
Kaalund, Saml. Digte 184.

Hvad *flæber* du for?
F. N. 1860, 470, 14.

Af *Flab*, ligesom i Svensk: *lipa* af *lip*. Halländska: *fläbba*, P. Möller.

Fløjelshandsker** i Talemaaden: at tage med Fl. paa = tage blødt paa, behandle lempfældig.

Ruslands Haand er haard, og Regjeringen *tager* ikke *med Floielshandsker paa* de erobrede Folk.
Dags-Telegr. 1865, 285, 3.

Fløjte se under: dandse.

fløjte for** = smigre, indsmigre sig hos.

Og Dronning Victoria høit er
Paa Straa i Italiens Sag;
For Louis Napoleon *fløiter*
Hun nu hver evige Dag.
F. N. 1860, 474, 4. 491, 5.

Et amerikansk Blad fortalte for nogle Uger siden, at der i Amerika fandtes Muus, som kunde synge. Humbugets Hjem er overtruffet af os; thi vi have en Spidsmuus, der i „Danmark" *fløiter for* — Hall.
F. N. 1861. 549, 13. 1862, 584, 11.

fløjtenV. M. = tabt, til Grunde, borte.

Vil det saa blive ved, da troer jeg, inden Aar
At han gaaer *fløyten*, og den sidste Olie faaer.
Holb. P. Paars ved Liebenb. 159. 171; Com. ved Boye 320a.

Spil Broder, spil kun frisk, saa længe Du har Penge.
Og naar de *fløiten* er, saa kan du dig jo hænge.
1771, 6B. 16, 14. Bagg. Ev. og c. F. 2, 125.
Grundtv. Saxo 1, 286. 2, 82.

Jeg gaaer op i Højden,
Saa lad dem gaae *fløjten!*
Hostrups Gjenb. 89.

Hvor nu man frydes ved samme Høi,
Gik Havet op i de svundne Dage.
I Mulm og Nat ved Tritoners Støi
Hr. Evan vaagned' med Suk og Klage.
Hans Skib gik *fløiten* paa disse Kyster.
Drikkevise 1810 (i Studenterf.).

Og bli'er de ueens, kommer Bals-
lew ganske sikkert om en Hals:
Naar Bille ta'er til Sprøiten,
Gaaer Brandmajoren *fløiten*.
P. Faber, For 1 Skilling 1857. (Vise.)

Mig har de nu berøvet min Fløite, — den er *fløiten*, og jeg selv skal nok snart samme Vei.
F. N. 1860, 502, 11.

Plattydsk: *fleuten gaan*, Brem. Wört.

Fløsv. M. = en aabenstaaende, med Underlæben hængende Mund. Ogsaa om Personen.

Naa, lad os gaae hjem og see paa Tøsen,
Det nytter jo inte at hænge med *Fløsen.*
J. S., Vise om Matrosen. (Vise hos Strandberg.)
P. E. Petersen, Digte og S. 1, 78.

Foder,v. * **For** bruges ogsaa (i skjemtsom Tale) om Menneskenes Maaltid, naar man vil udtrykke den blot dyriske Tilfredsstillelse.

...Mars ogsaa som en Mand
Fortære kan sit *Foer.*
Wessels Digte ved Levin 66.

Dybt inde, hvor Dryaden boer,
Det ta'er sit første *Fo'er.*
D. g. S.s Viser 21.

Disse Ord udtaltes af en Menig, der laa og „tog sig sit *Foder*".
Fædrelandet 1864, 291, 5.

fodre,** **fore** = indtage sit Foder.

...medens han selv gaaer ned i en Kjælder for at *fore.*
Dags-Telegr. 1865, 119, 10. A. Hansen, Dalby Pr. 28.

I Tydsk bruges *Futter* og *futtern* paa samme Maade.

fodse se: fose.

Fold** i Talemaaden: at slaa sine Folder = vise sig, optræde paa en iøjnefaldende Maade; more sig, slaa sig løs.

forandre sigv. M. = gifte sig. Junge, D. nordsjæll. Landalmue, 2 Opl. 13. Ligesaa i Plattydsk: *sik verändern.* Schütze.

forbistret,v. M. som To. og Bio., = slem; overmaade.

...saa vil jeg heller høre tale om Fanden, end om dette hands Foster de *forbistrede* Julestuer,
Paulli, Jule-Stuen 23.

Samme Bjørn havde ellers ogsaa en *forbistret* slem Bol-Bider.
Grundtv. Saxo 2, 3.

Naar kun blot den *forbistrede* Muse
Havde ladet mig Stakkel i Ro.
Helms, Nogle Vers 73. A. Hansen, Dalby Pr. 6.

Er Tillægsf. af det i ældre Tid brugte Udsagnso. *forbistre*, se Colding og Stephanius, samt P. Eliesens Skr. ved Secher 1, 169, 177. Heg. Sus. 9 b.

forbløffe,V.M. tidligere ogsaa: **forbluffe**V.M. = skræmme, forvirre.

Pas paa dit Snit, og lad dig ey *forbluffe!*
Øhl. Poet. Skr. 1805, 2, 334. Wessels Digte ved Levin 232. Bruuns Fritimer 73. 129. Grundtv. Saxo 1, 194. 201. Dannevirke 4 B. 203.

Fædrelandet lader sig derimod ikke saa let *forbløffe.*
Flyveposten 1864, 166, 1.

Tydsk: verblüffen. Plattydsk og Hollandsk: *verbluffen.* Svensk: *förbluffa.*

fordæktV.M. = skjult, hemmelighedsfuld.

... at naar man kun forstaaer hinanden, er hvad man kalder „halv *fordækt*" den allermorsomste Maade at tale sammen paa.
Grundtv. Brage-Snak 97.

Tydsk: *verdeckt.*

fordærvet,V.* brugt som Bio., = til Fordærvelse, saaledes at man tager Skade.

Folk havde nær leet sig *fordærvet* over den Snak.
Grundtv. Saxo 1, 169.

forfippetV.* = forlegen, forvirret. Jfr. befippet.

... og skiøndt jeg vel, som Fanden,
Forfippet blev, saa tumled jeg dog ei,
Som ofte før, paa Gulvet.
Bagg. Ev. og c. F. 1. 186.

Forfippelse** = Forvirring.

...thi han følde sig truffet, og i al sin *Forfippelse* tilstod han at han havde vanæret Dronningen.
Grundtv. Saxo 1, 245.

forfjamske** = forvirre, forstyrre.

Jeg taler ikke Dilettanteriets Leflesprog, der *forfjamsker* alle Ord.
Levin, Den nye Docentpost 46.

Skal for en Slægt, *forfjamsket* og forkuet,
Jeg synge hvad jeg veed vil Ingen røre?
Plougs S. Digte 389.

Det skulde gjøre os ondt, om det er „Pjerrots“ Physiognomi, der har *forfjamsket* vor V. i den Grad, at han snakker saa kulsort.
Pjerrot 1865, 56, 6.

Først kom en af de mest *forfjamskede* Korrespondenter for Provindspressen.
Dagbladet 1864, 280, 1.

Der var en Usikkerhed over Memoreringen og en *forfjamsket* Uro over Udførelsen.
Dags-Telegr. 1865, 40, 4.

V. S. O. har *fjamsk* og *forfjamset.*

Forfjamskelse** = Forvirring, Forstyrrelse.
Hvorimod den *Forfjamskelse,* der kan have givet sig Luft hos Tjenestepiger og Haandværkssvende derved, at de styrtede til Sparekasserne for at udtage deres Oplagspenge og byttede deres Femdalersedler, end ikke for Sølv, men for Guld, som de kunde bære paa sig, hører til de Fænomener, som ere uadskillelige fra politisk bevægede Tider.
Dagbladet 1864, 167, 1.

forfløjenV. M. = vild, forrykt.
Maaskee naar hun kommer her fra Stedet hun kunde vel da faae andre Tanker, og lade denne *forfløyen* Kierlighed fare.
Moliere, Fr. Skole (hos Paulli) D 8 Ryg.

Man tog mig denne Gang ikke med i Lauget, det er sandt; men det var virkelig af en *forfløyen* nye gal Mode.
1771, 5 B. 16, 17.

... men det var dog, mener jeg, et *forfløient* Ord!
Grundtv. Saxo 1, 228. Brage-Snak 228.

Gud maa vide, hvorledes han er falden paa dette *forfløjne* Indfald.
Petersen, Danske Lit. Hist. 1, 173.

Han er en Modens Springfyr og *forfløien.*
H. Hertz, Am. Geniestr. 20.

Tydsk: *verflogen* synes ikke at bruges i denne Betydning.

forgabe sig iV. M. = lade sig hæftig indtage af.
For min skyld Mands-Personerne
Sig i vort Huus *forgaber.*
Falster, Doll-Huus A 4. Wadsk. Skue-Plads 244.
Wessels Digte ved Levin 206.

Mama er saa *forgabet i* sin Datter,
Hun ingenlunde afsee hende kan.
Bruuns Fritimer 148.

... thi hvem der er *forgabet i* sig selv, har gierne Skade paa Øinene.
Grundtv. Saxo 1, 93. Br.-Snak 183.

Tydsk: *vergaffen* paa samme Maade.

Forglemmigej,** i o. B., = Bank, Prygl. (Egentl. d. blaa Plet efter et Slag.)

Sang om Oberstlieutenant C. Beck, 1ste Regiments brave Commandeur, der leverede Tydskerne *en Forglemmigei* ved Oversø.
Vise hos Strandberg. F. N. 1861, 520, 4.

forhippet paaV. M. = ivrig efter.

Den lærde Nattergael, som lær ham sine Triller,
Blev mangen Gang viist af, naar han *forhippet* var
At lære Skaden Alt, det han i Munden bar.
1771, 6 B. 17, 19. Kbh.s ny Aftenpost 1816, 9.

Eller gaaer det maaskee med Selskabet ligesom med de smaae Børn, der ere kiede af det idag, som de igaar vare *forhippede paa.*
L. Engelstofts Skr. 3, 300. Overskou, D. Sknepl. 1, 30. Levin, Synon. 44.

Halländska: *förhabba sig* = förhasta sig, P. Möller.

forlibe sigV. M. = forelske sig.

Dend der er *forliebt*, foretager sig ofte det, som er langt dristigere end saa.
Paulli, Jule-Stuen 49. Moliere, Fr. Skole (hos Paulli) C 5. Tychonii Vers 75.

Hvis Skiønhed Jupiter *sig* selv *forliebte* i.
Wadskiær, Skue-Plads 236. 1771, 6 B. 15, 49.

Tydsk: *sich verlieben.*

forlorenV. M. = tabt, fortabt.

Hvor meget mindre skal saa mange, alle store, (Gjerninger)
Og alle værdige, at præges ind i Guld,
Sin Ære-Obelisc paa Verdens Torv forlore,
Før heele Verden gaaer *forloren* og omkuld.
Wadskiær, Skue-Plads 281.

Efterat han med sit Sværd havde gjort alle sine Naboer hvad Ulykke han kunde, var han bange for at det skulde

ruste, og hans Tapperheds-Rye gaae *forloren*, dersom han sad med Hænderne i Skiødet.

Grundtv. Saxo 1, 194. Nord. Myth. 1808, S. 5.

Og jeg er *forloren*, hvordan det saa gaaer,
Og alt for et eneste Lam.

Wilster, Den Undvegne. F. N. 1860, 476, 4.

Tydsk: *verloren*, af hvilken Tillægsf. man i ældre Dansk ogsaa dannede et Udsagnso. *at forlore*, hvis tilsvarende Form i Svensk, *förlora*, endnu bruges den Dag i Dag.

formedelst** = fordi. Jfr. desformedelst.

Grundtvigianerne skrev Alle i Avisen,
Formedelst Steen havde sagt det var skidt.

Helms, Et Par Digte 100.

forplumreV. M. = forstyrre, forvirre; forplumre sig = blive forvirret, løbe surr.

Thi Fanden, som man veed, fast aldrig slumrer,
Vor Jeppes Fryd igien endeel *forplumrer*.

Baggesen, Ev. og c. F. 1, 90.

... at F. maaskee kan blive mig en slem Karl og *forplumre* alle mine Udsigter.

Worm i N. Theol. Bibl. 142.

Men nu er Overraskelsen *forplumret*.

H. Hertz, Svaneh. 21.

Han *forplumrer* vore Hjerner
Med sin slemme Spaadom blot.

Cl. Rosenhoffs Digte 300.

Han pauserede kun for at give Cancellisten Tid til at *forplumre sig*.

Chievitz, Fra G. 193.

Men Hr. Petersen har dog vist her *forplumret sig* en Smule.

H. Hertz i Berlingske 1866, 25, 3; Nyaarsgave f. 1832, 160.

Svensk: *förplumpa sig*. Tydsk: *verplämpern*.

forsoren** = ugudelig, gudsforgaaen, fordømt; rask.

Og saa at see saadan en rigtig opbyggelig, *forsoren* Smedefamilie, der endnu ikke har glemt at nyde Minuttet!

Hostrups Gjenb. 68.

Ja, hvor Folk dog kan være *forsoren!*

F. N. 1860, 476, 4.

Kritikken, som stikker i hans Bart,
Ja, — jeg vil nu være *forsoren* —

Et kritisk Skjæg han skaffer sig snart,
Om saa han skal ta'e et forloren.
F. N. 1861, 523, 4.

forstikkeV. M. = skjule.

...eller har *forstucken* sig i et Muse-Hul.
Paulli, D. Seendis Blinde 88. P. Pedersen, Don Pedro 34. 1771, 5 B. 13, 15. 15, 56. Grundtv. Saxo 1, 72. 158. 43. Bagg. Gjeng. Till. 63.

Tydsk: *verstecken.*

fortV. M. = hurtig.

Chr. Hansens Uhr gik en halv Time for „*fort*".
Dags-Telegr. 1865, 98, 10.

fortrække se under: trække.

forvildret,V.* **forviltret**** = vild, forstyrret; uredt, bragt i Uorden. Jfr. vilter.

...blant et evig ulyksaligt og *forvildret* Selskab.
1771, 6 B. 18, 7. 35, 4.

...et Spilværk for nogle *forviltrede* Menneskers ubesindige Griller.
1771, 6 B. 38, 11.

...med et uredt og *forvildret* Haar.
Chievitz, Fra G. 76.

Tydsk: *verwildert.*

forvrøvle se under: vrøvle.

fose,** **fodse**** = bortstøde med Foden, sparke, behandle med Haan og Foragt, foragte.

Naar du paa Ærens sted og stool
Blant andre mig opsatte,
At Lykken som en Middags-Sool
Mit Levnet motte glatte:
Mig selv jeg offte da har glemt,
Og *foodsed*, som vaar meer end slemt,
Dend Nedrig' og Forlatte.
Kingos Sjunge-Chor ved Hamm. og R. 148, 13.

Pak dig du nedrige Lømmel, og i det han sagde disse Ord, *fosede* han Jeppe langs ned af Trapperne.
1771, 6 B. 43, 7.

Danskerne sparke mig, Tydskerne *fose* mig! Ak! hvor skal jeg vende mig hen?
F. N. 1861, 534, 1.

Han synger Dansk i frien Luft,
Han ei sin Fortid *foser*,
Ham blomstrer end med Juni Duft
Upsalas røde Roser.
Vise til P. L. Skau.

+ bort.

Og Hvo, som vove tør at føle meer,
At være meer end Hverdagsstymperne,
Det er en farlig Mand for Landets Fred,
Og han bør *foses bort* og trædes ned.
Øhl. Dina 23.

Fresbærre** = Frederiksberg. Øhl. Kanarif. 43.

Friskfyr se under: Fyr.

Frø i Talemaaden: hun er nærved at gaa i Frø, der bruges i o. B. om en Pige, der begynder at blive for gammel til at giftes. Hr. Sørensen 1866, 1, 8.

Fugl*M.* i Talemaaden: at lade den Fugl flyve = opgive noget, give Afkald paa noget.

fugtigV.* = drikfældig.

Nu var der imidlertid en *fugtig* Broder, som i sin dybe Hierte-Sorg, over at han skulde tage Afskeed med den kiære Flaske osv.
Grundtv. Saxo 2, 219. J. Sten S., Pig. Speyl C ij Ryg.

Hvor går det dog til med vor bolig?
den gamle gemytlige sal,
selv vor läsestue så rolig,
overalt et rent bachanal;
med hedenske guder, gudinder
og fauner, satyrer ifläng,
anført af den *fugtige* dreng,
her jeg jo finder.
Volle Jerriksøn, Kostumeballet 15. Febr. 1847 (Vise i Studenterf.).

O Preussen!
Din Skaal vi drikke først.
Hold Du din Ære saa kydsk og tugtig,
Som Fritz Berliner er tydsk og *fugtig*,
Da savner — den aldrig Vind og Tørst.
Vrøvl. D. 7. Dec. 1850 (Vise i Studenterf.).

fuldV. M. = drukken.

Kom, bad dig, Orm! du plettes jo endnu
af Jordens Muld,
ei ganske tom er Bollen end, og du
ei ganske *fuld.*

Hostrups Viser og Vers 80. Wengels Eft. Skrifter 2, 40.

I Svensk bruges *full*, i Tydsk *voll* paa samme elliptiske Maade, hvorimod i Fransk siges *plein de vin.*

I Betydning af: overstadig drukken have vi Sammensætningerne:

1. kanonfuld,** eller **kanon**** alene.

Kanoner rask Du færdes med,
Og viser Du har Kraften;
Men da vi leve her i Fred,
Bliv ei *kanon* i Aften.

Vise for Fr. Lillie 1842.

Hvilken Stormagt i Europa er for Øieblikket *kanonfuld?*

F. N. 1860, 490, 11.

I Følge Larchey betyder i Fransk *canon* petite mesure de liquide, fort en usage chez les marchands de vins de Paris; han føjer til: n'oublions pas que canon signifie *verre* dans le vocabulaire des francs maçons. Jeg ved ikke, om vort Udtryk skulde staa i Forbindelse hermed, eller ogsaa være at henføre til den franske Talemaade: *il est bourré comme un canon* (se D'Hautel under canon), der dog kun synes at bruges om Fraadsere.

Man kunde maaske ogsaa sætte denne Talebrug i Forbindelse med Tydskernes *Kanonen*, der bruges om schwere Stiefel bis an die Knie (med Hensyn til hvilke Baggesen i sin Tid sagde om de tydske Studenter, at de fordybede sig i Philosophi og Støvler), naar man husker paa, at vi have Talemaaden: *at være paa Støvlerne*, og at Tydskerne bruge *bestiefelt* i Betydning af at have en Rus, se: Vollmann.

2. lynendefuld,** eller **lynendetrequartfuld.****

Fritz Fuchs skulde drikke sig saa *lynendefuld*,
Saa hele Slesvigholsteen skulde falde omkuld,
Hvis jeg var Keiser i Aften!

Var jeg blot Keiser i Aften (Vise hos Büchler).
Dags-Telegr. 1865, 281, 10.

I Svensk: *blixtfull.*

3. placatfuld** eller **placat**** alene, end yderligere forstærket ved **lynende.**

Nei, stop Kammerat!
Jeg er ikke *placat*,
Og saa skavede sig Tydsk'ren, som han var desperat.
Høstmark, Sang om Matrosen (hos H. P. Møller).
Fædrelandet 1864, 291, 6.

Men jeg skal drikke ham saa *lynende plakat*, saa han ikke kan see sine egne Øjnestene.
Hostrups Gjenb. 22.

I Svensk ligesaa: *plakat*, Dalin.

4. **pærefuld**,*M. jfr. pære.

Thi skiøndt han alt var *pærefuld*, saa vilde
Han dog i Kieldren, efter mere Viin.
Øhl. Trill. fra D. 135.

...men overstadig, og hvad man reent ud sagt kalder *pærefuld*, blev han da ogsaa.
Grundtv. Brage-Snak 158.

Det Allerrimeligste af Alt er nok forresten det, at jeg er *pærefuld*.
E. Bøghs Nytaarsnat 1850, S. 4 a.

5. **snydefuld**V.* (for: snudefuld, V. S. O.; jfr. Fuldesnude).

Jeg kryber ei i Skiul,
Og endnu meer,
Som ofte skeer,
At jeg er *snydefuld*.
Vise. F. N. 1864, 4, 3.

6. **sprøjtefuld**V.* eller **sprøjtende fuld**.**

Hun er *sprøitefuld*.
Andersen, Nye Ev. og Hist. 2 R. 3 Saml. 14.

7. **stjærnefuld**.V.*

Men naar Nattens Lys udstrømme,
Hver Mand fro sit Bæger tømme
For de røde Stjerners Guld,
Til han selv er *Stjerne-fuld!*
Studentersang i det Grønne af F. J. H(ansen).
16. Julii 1836. (Studenterf.)

Jeg drak en Flaske og jeg drak to,
Og pludselig blev det lyst, kan I tro!
Ja det er underligt nok paa min Ære!
Jeg blev løftet op i de himmelske Sphærer,
Hvor Alting straaled som Sølv og Guld —
Jeg var aldeles *stierne-fuld*.
Vise i Polytechn. Forening, 7. Nov. 1857.

Fuldsnude, Fuldesnude**** = et drukkent Menneske.

Os Tiden nu bebuder,
At Folk gaae hen til Ro;
Men mange *Fuldesnuder*
Kan neppe gaae paa To.
Maskeradesang. Frølunds Almanak 1846.

(Før du skal døe af Tørst, saa har du soret paa
At du langt hellere dig selv ihiel vil drikke.
Viis dig da som en Helt, og lad os see at ikke
Du ædrue, men *med en fuld Snude* bort kan gaae.)
1771, 6 B. 16, 13.

Fur** i Talemaaderne: at faa Fur og at give Fur = blive jaget bort, jage bort.

Da i Onsdags jeg gik og feied,
Vor Logerendes han gjorde lidt Plaiseer,
Og i Stuen vi rendte og leged',
Ja, — min Pige, Du veed nok, hvad der skeer,
Tænk den Satans Kjælling stod paa Luur,
Hun kom frem og Studenten han *fik Fuur*.
Tjenestepigernes Sladder-Vise (hos Nielsen og Strandb.).

Vil Kongen, som klemmes af Cavour
Og Garibaldi, i denne (Maaned) *faae Fur*.
F. N. 1860, 487, 3. 1862, 615, 16. 1864, 4, 4.

I Neapel er der nu rigtig Commers,
Kong Bomba synger paa det sidste Vers.
Ifald man for Alvor *Fur* ham *gi'er*,
Han Æseldriver i Rom nok bli'er.
F. N. 1860, 492, 3.

Four. Se dit aussi d'un lieu où l'on enferme toute sorte de gens sans aveu, qui battent le pavé à Paris, et quand ils y sont une fois enfermés, on les enrôle par force. Un *four* est une chambre voûtée où il n'entre aucun jour. Ces fours sont en très-grand nombre à Paris: ils rapportent par an plus de 2000 hommes au Roi .... *Envoyer sur le four.* Envoyer quelqu'un promener, se soucier peu d'une personne. Saaledes i Le Roux's Dictionnaire Comique. A Lion 1752. Larchey har: *Faire Four*: Être mal accueilli. — Se disait autrefois des comédiens qui renvoyaient les spectateurs parce qu'ils n'avaient pas assez de monde pour couvrir leurs frais. La salle, privée de l'éclairage ordinaire, ressemblait alors à un vrai four. Det vilde være interessant at vide, hvem der først har indført dette franske Ord i Dansk, det er vel næppe gammelt.

fure** = give Fur.

Kommer Du derimod paa Steder, hvor saadan Dands ikke taales, saa bliver Du *furet*.

F. N. 1861, 525, 15. 1860, 494, 3. 1862, 607, 8.

Fut** = Fyrighed, Liv.

Du har ingen Flugt i Tanken, Christoffer! saadan som jeg, der er ingen rigtig *Fut* i Dig, ikke det mindste Sprit.

A. Hansen, Dalby Præsteg. 33.

Vi har en Dirigent, med Liv,
med Lyst, med Aand, med Krudt,
Med Poesi og Phantasi,
kort sagt, en Mand med — *Fut*.

Poetisk Smadskebøtte Nr. 1, for Malersangforeningens Medlemmer.

Bedes sunget med *Fut*.

Ny Vise (til Olsens Bryllup 1864?).

futte*M.** = brænde hurtig af med en Lyd, der høres omtrent som ‚fut'.

Ilddrengene fra Faklerne saa lystelige fløi
Og *futtede* og spruttede og stak tilveirs — o hoi.

Hr. Sørensen 1863, 150, 6.

fyge sammen** = fare løs paa hinanden.

Der ikke blunede for Kugler,
Men gave paa hinanden Fyr,
Og *føge sammen* som to Ugler
Og som to gridske Tiger-Dyr.

Wadskiær til Lützou B Ryg.

FyrV. M.** = (ungt) Menneske.

Havde Eva havt saa gode Tanker om sin Adam, saa havde den *Fyr*, som hun drømte om, ikke kommet hende saa betænkelig fore.

1771, 6 B. 15, 56.

Han hen til *Fyren* gik.

Wessels Digte ved Levin 114. 131.

Der var engang en ung, honet Person,
Rask, flink, fornem, thi *Fyren* var Baron.

Bruuns Fritimer 102. 13. 65. 114. Rimerier 180.
Bagg. Ev. og c. F. 2, 155.

Thi naar man sig smigrer:
„Nu mener Glutten Dig!“

hun smidsker til *Fyhren*
ved Siden af mig.
N. T. Bruun, Bacchus og C. 1, 161.

Hvem mægter at styre
Og raade de *Fyre*,
Der hugge saa drøit?
Grundtv. Saxo 1, 19. Horsens Skoleprogram 1844, 20.

Svensk: *fyr*, Dalin. Jfr. i den ældre Edda: *fírar* og *fyrvar*, Egilsson.

1. **Friskfyr***M. = et Menneske, der er altfor rask, affærdigende og hensynsløs i sin Adfærd.

...uden at tænke paa, hvor ilde det anstaaer Oldingen at spille *Friskfyr* og Støver.
Flyveposten 1847, 6, 9.

(Top! siger
Gemeenlig alle Kammerpiger
Til Forslag om at gaae paa Eventyrer
For at opstøve *friske Fyrer*.
Wessels Digte ved Levin 129.

Der var tre *friske Fyrer*,
Som søgte Eventyrer.
Sammesteds 138.)

2. **Friskfyreri**** = altfor rask og ungdommelig Adfærd.

Kun vilde jeg, at vore Recensentere ikke skulde lade saadant *Friskfyrerie* i Historien gaae upaaanket hen.
J. Møllers Nye theol. Bibl. B. 19, 207.

3. **Springfyr**V. M. = et flygtigt og ustadigt Menneske.

Han er en Modens *Springfyr* og forfløien.
H. Hertz, Am. Geniestr. 20.

Det kan blive til Noget, naar saadan to *Springfyre* skulle ud i Verden sammen, som Herren og Niels.
Evald, V. Krones U. 1, 205.

fyrgterlig,** **frygterlig,**** som To. og Bio., = frygtelig, forfærdelig.

Jeg derfor tænker: Verden staaer
Vist ei til Paaske næste Aar,
Og at en *frygterlig* Comet
Den tager paa sin Bangenet.
Microscopet 1856, 34, 8 a. 36, 2 a.

Det varer formodentlig ikke længe, inden vi faae *„fürchterliche“* Bank af Franskmændene.
F. N. 1862, 598, 6.

Istedetfor det *fyrgterlige* Vaaben: Bajonetten osv.
F. N. 1862, 610, 11.

Mod Sprøitens Captain lød jo Bifaldet rund'lig,
Og derover blev han temmelig indbildsk;
Men Lieutenanten Laurbær ei fik, og misund'lig
Blev han nu, og saa blev han *fyrgterlig* krakilsk.
F. N. 1860, 486, 4.

Tydsk: *fürchterlich.*

fægte,V.* i overført Betydn., = tigge. Jfr. Hæl.

Retsmødet aabnedes med, at Vidneforklaringer afgaves af en Politibetjent og et Vidne mod de to Personer, der forleden vare anholdte for Betleri. Da den ene Person haardnakket negtede at have *„fegtet“* osv.
Dags-Telegr. 1864, 185, 8.

A. Hør Du! Jeg har Intet havt at fortjene hele Vinteren! Og Du?
B. Heller ikke en Døit! Der skal være over 100,000 brødløse Arbeidere i hele Landet.
A. Ja vel, og derfor mener jeg, at Armeen skulde reduceres.
B. Hvad skulde det hjælpe til?
A. Jo, seer Du: hvad Nytte er Soldaterne til, naar Borgerne alligevel maa *fægte sig igjennem?*
F. N. 1860, 468, 16.

Han *fægter sig igjennem*, saalænge det kan gaae,
Indtil sit Opholdssted han paa Gaarden søge maae.
En væmmelig Schofelist (Vise hos Büchler).

Tydsk: *fechten.*

FætterV.* bruges undertiden i ren Almindelighed for: Menneske, og = Fyr.

En løierlig gammel *Fætter* har han været alle sine Dage.
A. Hansen, Dalby Præsteg. 8.

... men førend den Tid var min Fætter en lystig *Fætter.*
Den hopper vi inte paa! (Vise hos H. P. Møller).

Plattydsk: *Vedder* ist oft freundliche Benennung einer jeden männlichen Person, Schambach.

føjteV. M. = løbe, strejfe hist og her uden at have noget Alvorligt at tage sig for.

See til, du ei saa ofte *føiter*,
Med hine Sancte Hanses Tøiter.
P. D. Faber, Rørdr. 57. Holb. Com. 277 b.

Jeg har gaaet i Skoven og mødt Eventyrfrøkenen, der altid var ude at *føite*.

Andersen, Nye Ev. og Hist. 2 R. 3. Saml. 11.

\+ afsted.

Han gav ham en Mark og *føited'*
Tversover Gaarden *afsted.*

Helms, Nogle Vers 60.

\+ om, omkring.

Jeg er kuns bange for at dersom det kommer ud iblant Folck, man skal da faa mig at *føite om* Bye med.

Moliere, Fr. Skole (hos Paulli) C5. Tych. Vers 334. Skuespil 2 B. 1776, Dobleren 113.

. . . og at han vel kunde begribe, at hun fandt det behageligere at *føjte omkring* ved Nattetider end at opfylde sine Pligter og føre sig anstændigt op.

Chievitz, Fra G. 42. J. Sten S., Pig. Speyl C7.

\+ ud.

Omsider giftes denne Brud,
Og Manden bliver Fader,
Ved det at Fruen *føjter ud*
Paa Bal og Mascarader.

Falster, Disse T. o. Opt. 17.

\+ udenlands.

Kort sagt; For disse Poster mand
Ej *Udenlands* tør *føjte;*
Til saadan Ungdoms Ildebrand
Vi selv har Vand og Sprøjte.

Falster, D. daarl. udenl. Rejse 1721, B 2.

gaa$^{V. M.}$ = kan lade sig gjøre.

Den *gaaer* ikke, Granberg.

Vise.

De troede nok, det gik ved „Nissen"s Hof ligesom ved det kgl. Kapel; man løber lige ind fra Gaden og — vips! op paa „første Plads!" Nei, det *gaaer* virkelig ikke, Høistærede!

F. N. 1861, 550, 12.

Tydsk: *gehen* paa samme Maade.

gaa an$^{V.*}$ = begynde.

(Saa ville Graads oc Grædens Bønner først *angaa.*

Arndts Parad. Urteg. 1664, XVj a.)

Før Krigen den *gik an*, da man Folk hørde raabe:
Af saadan General hvad Lykke kand man haabe?

Holb. P. Paars ved Liebenb. 87. 88. 90. 233.

Engelsk: *to go on.* Tydsk: *angehen.*

begaa sigV. M. = hytte sig, værge sig, komme ud af det, hjælpe sig igjennem.

Vilt du da *begaae dig* vel i Verden, saa see altid til at fragaae din Vrede iblant Menniskene.
Hørnings Mor. og Polit. Bibel 1, 33.

Da for din Sikkerhed din Myndighed du maa
Handthæve, om du vil fremdeeles *dig begaae.*
Holb. P. Paars ved Lieb. 78.

See! om I *Eder* vil *begaa,*
Og u-foragtet blive,
I Ærbarhed nødvendig maa
Sit Pass og Afskeed give.
Falsters Daarers a. L. B 2.

Hvor vilde de stackels Qvindfolk *begaae sig,* havde De icke os Mandfolk at trøste sig ved.
Paulli, Jule-Stuen 37. 6.

Levede jeg i Kbh., da var jeg ikke saa ømfindtlig; thi der kan man nok *begaae sig,* om man en Gang imellem kommer for Skade at skrive noget Sladder.
Breve fra og til J. L. Heiberg 127.

Ligesaa i Svensk: *begå sig.*

gaa paa KlingenV. M. = trænge ind paa. Wadskiær til Horn 3 Ryg, til Fursmann B. Grundtv. Saxo 2, 130. 154. Cl. Rosenhoffs Digte 405.

gaa paa Livet,*M. det samme. 1771, 6 B. 20, 5. Tydsk: *einem zu Leibe gehen.*

gaa løs paa** = komme til, gjælde.

Saasnart Guldsmeden mærkede at det skulde *gaae paa* Slagsmaal *løs,* blev han heel betuttet.
Grundtv. Saxo 2, 32.

gaa paaV. M. (Tonen paa sidste Ord) = gaa løs paa, angribe, fortrænge.

Han *gaaer paa,* som om han havde flere Liv hiemme.
Molb. Ordspr. 313.

Hr. Sørensen er i en Tilstand, som om En havde udtalt det fromme Ønske: „Gid Vandet maa rende a' Dig;“ men han slider for Fædrelandet og *gaaer paa* med Dødsforagt.
F. N. 1861, 537, 10.

I tusinde Aar over Eidren han saae,
Men Dansken var seig og *lod ei sig gaae paa.*
M. Gjorup, Sang for Landsoldater.

Gaarden** = Ladegaarden, Fattighus og Arbejdshus ved Kbh.

Gaasevin** = Vand. Sthen, Kortvending, V. 2081. Tydsk: Gänsewein, Vollmann. Jfr. Molb. Ordsprog 314: Gaasen er lystig i sin Viinkielder.

Gade i Talemaaden: at gaa om i en anden Gade = forandre sig.

Men *gaaer* det ei snart *om i en anden Gade*,
Er „Berlingske" selv om et Aar — gaaet ind.
Peter 1865, 15, 4.

Gadetøjte se under: Tøjte.

Galads se Collas.

GalejV.* i Talemaaden: at være paa Galejen = have indladt sig paa noget, som har skadelige Følger for En.

Da kommer vist den Dag I vil begræde,
Jer Fod betraade Ægtestandens Vei;
Naar I med væmodsfulde Siel maae qvæde:
Hvad ville vi dog vel *paa den Galei!*
Bruuns Fritimer 99.

Havde man dog bare ei,
Vovet sig *paa den Galei!*
Vise i Studenterf. 9. Marts 1851.

Mutter hun skjænder og tager paa Vei:
„Hvad vilde du osse *paa den Galei!*"
F. N. 1860, 477, 3.

Men var vi længe *paa Galeien*,
Tilsidst den blev os dog for grov;
Derfor vi bygged os en egen
Ved dagligt Slid og natligt Sjov.
D. 29. April 1861, af O. (Vise i Stud.)

Denne Talemaade har sin Oprindelse fra Moliere's: „Que diable allait-il faire à cette Galère?" i Stykket: Les Fourberies de Scapin.

Galerøjs** = et altfor lystigt Menneske.

GalfrandsV.* = et overdrevent lystigt Menneske.

Af to Onde maatte han heller være *Gallfrantz* end Storelasse.
Skuespil 2 B. 1776. Den ryggesl. Søn 3.

Galimathias** = meningsløs Tale.

Men den *Galimatias* lod
For mørk for vor Princesse.
Wadskiær til Nyesom B 3.

Naar Hr. Simplex betegner vor Tids Aand som det store Frafalds Aand, som vil afskaffe al Regjering og alt Herredømme paa Jorden, røber han enten en mageløs Uvidenhed, eller han taler fuldstændigt *Galimathias.*

Dags-Telegr. 1864, 277, 4. Overskou, D. Skuepl. 1, 129.

Om Oprindelsen se Littré, Dict. de la langue franç.

Gammel** = Dukkert, se dette; i o. B. = Tugtelse.

... en uskyldig Anecdot om *en Gammel,* der nær havde kostet ham Livet, da han ikke kunde holde Veiret, til han kom op igjen.

Chievitz, Japhet, 1, 167.

Hør, min kiære Pavst! rigtigt nok puster han sig op som en Karnøffel, men om han saa var en Styrvolt, saa skal han dog see, at jeg kan stikke ham saadan en *Gammel* ud, at osv.

Raketten 1832, 1, 326.

gammel** i Talemaaden: at snakke Gammelt = føre en gemytlig Samtale.

... og lykkes det at faae vor Kanon frelst, hvilken Glæde skal det saa ikke være at høre den fra Dybbøl Bakke *snakke Gammelt* med de tydske Hallunker!

Dagbladet 1865, 37, 9.

gar se under: saagar.

garve,V. M. i overført Betydn., i Talemaaden: at garve Ens Skind, Rygstykker = banke ham, gjennemprygle ham.

For de leve vil af Mindet
Om den Nat, de paa en Flok
Sørensener *garved' Skindet,*
Med den gule Bambusstok!

F. N. 1860, 498, 16.

Jeg sigter her til en af Galathea's Garversvende, der paa det mindeværdige Togt og paa Garvemesterens Befaling *garvede* Mandskabets *Rygstykker.*

F. N. 1861, 551, 5. 1860, 463, 7.

Engelænderne sige paa samme Maade: *I'll tan your hide,* se Slang Dict., Tydskerne: *einen gerben,* Heyse.

gasse** = gjore godt; **gasse sig** = gjøre sig til Gode. Jfr. P. Möller, Hall., og Dalin: *gassa,* starkt uppvärma, *gassa sig,* med välbehag utsätta sig för hettan af solen eller brinnande eld.

GastV. M. = den onde Aand; en usleben Person.

...Til døde plages, nu en Unger-Svend, en Møe
Af en fortvilet Skielm, *en Gast*, en Ridder-Røe.
Holb. P. Paars ved Lieb. 239.

Du skulle have een af disse fine og falske Koner, disse spitzfindige *Gaster*, som veed at overdylle deris Mænd med Venlighed.
Amphitryon A sidste Side.

En ung forfløien *Gast* en Enke pryglede,
Indtil hun peu à peu af Tamp creperede.
1771, 7 B. 15, 10.

...gid Fanden tage Fanden!
Den *Gast*, og ingen anden,
Har giort mig Grøden sort
Og stiaalet Mælken bort.
Wessels Digte ved Levin 154

Naar eenlig allerbest hun sad
Og Rosenkrandsen gjennembad,
Strax er den slemme *Gast* tilrede.
Bruuns Fritimer 22.

Med Jetten holdt vi Stevne.
Og stimedes heel fast,
Ei vilde Liv vi levne
Alt i den lede *Gast*.
Grundtv. Saxo 2, 12.

Tydsk: *Gast*. Jfr. Molbech, Dansk Gloss.

1. **Kapergast***M. = En af Mandskabet paa et Kaperfartøj.

2. **Orlogsgast**V.* = Matros til Orlogs.

3. **Rimegast**V. M. = en slet Digter.

O gid dog hver en *Rimegast*
Af dit Exempel vilde lære,
At kiempe mod den slemme Last
Paa Prent kiedsommelig at være!
Baggesen, Digt til Balladebarden.

4. **Sviregast**V.* = Svirebroder.

En Kræsen *Svire-Gast* slet følger Martis Fahne.
1771, 6 B. 45, 14.

søg mig ud en Mand i Hast!
var det end en *Sviregast*,

siger ei
naar kun jeg
faaer en Makker paa min Vei!

N. T. Bruun, St.-Hans-Dags-Festen 50. Grundtv. Saxo 1, 218. Øhl. Trill. fra D. 164.

gebommerlig,** To. og Bio., = vældig, forfærdelig.

Det var da en *gebommerlig* Løgn.

F. N. 1860, 462, 11.

I det Samme slaaer Schou mig en *gebommerlig* Lussing, saa jeg drat' i Rendestenen.

Dags-Telegr. 1865, 252, 10.

Kalkunen har mishandlet den Stakkel meget *gebommerlig*.

F. N. 1860, 465, 15.

gebrokken** = fordærvet, forvansket, halvt det Ene og halvt det Andet, hverken det Ene eller det Andet.

Fordi en Holstener bliver Chef, behøver Theatret ikke just strax at blive tydsk. det kan som Overgangsperiode mod det Ideale, mod det Venskab, vi har i Udsigt fra Tydskland, foreløbig blive „*gebrokkent*". Og det er rigtigt og „statsmandsmæssigt" beregnet af Statsmanden Tillisch og desuden i fuldkommen Harmoni med Bygningen. Toppen er *gebrokken* — Stammen er *gebrokken* — Roden vil blive *gebrokken*. Leve det *Gebrokne!* Det kgl. Theaters Personale vil vist modtage „*det Gebrokne*" med 9 kraftige Hurraer. At Fru Heiberg i sin ensidige Partilidenskab har trukket sig ud af det *Gebrokne*, maa vistnok beklages, men at Agnes Lange vil tilfredsstille alle billige Fordringer i ovennævnte Retning, bør ikke betvivles.

Fædrelandet 1864, 189, 9.

De Danske...see med en vis Ærbødighed op til hine, der kunne tale „*gebrokkent*" Dansk.

Dagbladet 1864, 236, 15.

Imidlertid gav Nogle af Mængden sig i Snak med Matroserne ombord og forbavsedes over, at de næsten Alle talte „*gebrokkent*".

Dags-Telegr. 1864, 233, 3.

Hvis den kongelig danske Nation er, som vi haabe, rigtig *gebrokken*, maa den øieblikkelig erklære Grækenland Krig.

Pjerrot 1865, 45, 3.

Tydsk: *gebrochen*.

gedult** = skjult, hemmelig.

gefaldeV * = behage.

...men mig synes at ingen Steder har *gefallet* mig bedre i Syeningen, end Agterstingene.

1771, 6 B. 15, 77

Tydsk: *gefallen.*

gefærlig.** To. og Bio., = forfærdelig. (Skjemtsom Tale.)

Dog stundom ud fra sit Skjul han flyer
Og seer paa Gjenboernes Fagter;
Men da er han en *gefærlig* Fyr,
Man ej med Næverne ham magter.

Hostrups Gjenb. 191.

Ja Du er en *gefærlig* En,
Det veed vi saa'gu Alle —
See derfor lod Professor Steen
Dig heller ikke falde.

Velkomstsang ved Examensgildet d. 7. Nov 1857 (Vise i Polytechn. Forening?).

Men skrig dog ej saa *gefærlig!*
Jeg sla'er dig jo bare ihjel.

Hostrups Gjenb. 150. F. N. 1860, 472, 3. 464, 5.

Lad kun Critikken fornemt smile
Ad det forvovne Gjøglespil!
Bedst var det, om den gik til Hvile —
Den trænger *gefærligt* dertil.

E. Bøghs Nytaarsnat 1850, S. 4 a. Microscopet 1856, 35, 7 a.

Tydsk: *gefährlich.*

Gefæs** = Ansigt. (Bruges med Foragt.) Jfr. Fjæs.

...som ikke veed at der er god Forstaaelse imellem Pigen og det systematiske Isabelle-*Gefæs*.

1771, 6 B. 15, 49.

Sandsynligvis en Sammenblanding af Gesigt og Fjæs, se disse.

GejstV. M. = Aand. (Skjemtende Tale.)

Hun loe af alle Historier om *Geister* og Spøgelser.

Holb. Com. ved Boye 321 b.

„Du aldrig bliver gift, hvis det i Dag ei skeer!"
O! alt for fæle Drøm! mig synes, at jeg seer
Endnu den sorte *Geist* osv.

Wessels Digte ved Levin 3. 8.

Tydsk: *Geist.*

gemen[V. M.] = almindelig: (skjemtende Tale) [V. M.]det gemene Bedste. I Talemaaden: [V. M.]at gjøre sig gemen med = omgaaes fortrolig med. (Bruges med Foragt.)

(... At ofre sin Forstand og Tiid
Til *det gemeene Beste.*
Falster, Disse T. o. Opt. 7.)

Din Eftergivenhed gaaer altfor vidt,
Du offrer dig, for *det gemene Bedste.*
Øhl. Trill. fra D. 24.

Troer du, at jeg *gjør mig gemeen med* saadan en forbandet Tøs.
Hostrups Gjenb. 134. 1771, 6 B. 17, 23.

Tydsk: *sich mit Jemand gemein machen.*

gemenlig,[V. M.] **gemenligen** = almindeligvis. (Skjemtende Tale.)

Vi er *gemeenlig* meest forpikket paa,
Hvad vanskeligst vi kunde faae.
Wessels Digte ved Levin 203.

Man troer *gemeenlig*, een, som hænger,
Af alting mindst til Støvler trænger.
Bagg. Ev. og c. F. 1, 227. Grundtv. Saxo 1, 198.

Jeg kan sgu ikke gjøre Studenten mere latterlig, end som den Slags Folk *gemeenlig* er.
Hostrups Gjenb. 21. F. N. 1861, 534, 16.

Gemenskab[V. M.] = Fællesskab.

Ovenstaaende 3 Ord brugtes tidligere i ædel Stil, men nu ere de sunkne ned til den uædle. De hidrøre fra det Tydske: *gemein.*

Geschichte** = Historie, (opdigtet) Begivenhed. (Skjemt. Tale.)

Men, hvad der er det Mærkeligste ved denne Ildebrandshistorie, det er en *Geschichte*, som nu er kommen for Dagen, om en ung Pige, der har tjent hos min Tante, men blev jaget bort for hendes uanstændige Opførsels Skyld.
Chievitz, Fra G. 91.

Med Kunsten gaaer det kun meget slet,
Man faaer kun fade *Geschichter.*
Microscopet 1856, 45, 7 a.

Engang imellem bør enhver Redacteur opvarte med en eller anden „fürchterlig *Geschichte*“, som den næste Dag maa erklæres for Løgn.
F. N. 1860, 475, 5.

Tydsk: *Geschichte.*

Gesigt** = Ansigt. (I spottende og skjemtende Tale.)

Skulde jeg forliebe mig i det Hunde-*Gesigt?*

Molieres Le Depit Am. (hos Paulli) D.

Tydsk: *Gesicht.*

gesvindt,[V.*] To. og Bio.. = hurtig. Tych. Vers 342. 1771. 6 B. 43. 14. Tydsk: *geschwind.* Bruges ogsaa i Svensk.

Gesvindighed[V.*] = Hurtighed, Hast, Fart. 1771, 6 B. 12, 12. Wessels Digte ved Levin 260. Tydsk: *Geschwindigkeit.*

Gevalt[V. M.] = Vold, Magt.

Og det kan ikke nytte alt det jeg protesterer og retirerer, for saa bruger han *Gevalt* og lader mig hverken Ro Dag eller Nat.

Hostrups Gjenb. 53.

Siegumfeldts „Kys med *Gevalt*".

E. Bøghs Dit og D. 1861, 139.

Aa, *Gevalt*, Hjælp!

F. N. 1865, 6, 1. Øhl. Triil. fra D. 61 Heiberg, De Uadskiil. 77.

Tydsk: *Gewalt.* Bruges ogsaa i Svensk.

gevaltig,** To. og Bio., = voldsom, forfærdelig.

I Italien var der *gevaltigt* Røre

Helms, Et Par Digte 100.

Ja saadant et Frieri hjælper *gevaltigt*, det er ligesaagodt som en Aareladning.

Hostrups Gjenb. 140.

Derpaa ved Nattetid
Sværmed vi hid og did
Slog da *gevaltig* til Søren.

Glæden leve! 4. Juli 1847 (Vise).

Alle disse Præstemænd
Gjorde et *gevaldigt* Spænd.

P. E. Petersen, Saml. Digte og S. 1, 28.

Med ham er det gaaet *gevaltig* tilbage.

Helms, Nogle Vers 84.

Han sa'e: Kan De inte Baronen skaffe fri,
For nu er han *gevaltig* i Knibe.

F. N. 1861, 534, 15.

Tydsk: *gewaltig.*

Gir** = Rus.

Vi holde ikke her af Nattesvir
Og anden fæl Charivari,
Men ta'er os gjerne dog en lille *Gir*
Den syvende i Februari.
Den 7. Febr. 1839 (Vers til Hans).

Men min Svoger, Commerceraaden, kommer sjelden hjem før Kl. 3 og da sædvanligviis med en lille *Gier*.
F. N. 1861, 534, 5.

Gruelig Sorg der er blandt Vægterne,
Det gaaer aldrig godt, det skal man see!
Hvordan mon nu lukket ind man bli'er,
Fald man kommer med en lille *Gier?*
F. N. 1862, 615, 15. Dags-Telegr. 1866, 83, 10

En Aften kom Fatteren hjem fra en Sviir,
Mo'er Svendsen, hun saae han havde en *Giir*.
Mo'er Svendsen (Drikkevise hos Büchler).

Er vel afledt af Sø-Udtrykket: *gire* = afvige fra Coursen, Svensk: *gira*. *Gir*, ett fartygs afvikelse åt någondera sidan af kursen, Dalin.

give*M. = forestille, give sig ud for at være, lade som man er, bære sig ad som.

Mon ham det være kan,
Der *gi'er* den pene Mand.
Chievitz og Recke, En Fortid 41.

Hr. Sørensen er ogsaa vred, den Krabat!
Han *gi'er* bestandig – en fin Diplomat.
F. N. 1860, 463, 3. 1862, 598, 15.

Tidt min Kone *gi'er* Xantippe,
Naar jeg stundom en vil nippe.
En Drikkebroder (Vise hos H. Bakke).

give sigV. M. = vaande sig.

give af sigV.* = yttre, fremkomme med.

...som forgangen Dag havde været i Skolen og *givet* knubbede Ord *af sig* angaaende Børnenes Lærdom.
J. Birke-Riis, Balders-Baalet 11.

Plattydsk: *von sek gêwen*, Schambach.

gjortV. M. = forbi, ude.

Der seer man, hvor snart det er *giort* med os!
Skuespil 3 B. 1777, Barberen 105.

Engelsk: *done* og Tydsk: *gethan* bruges paa lignende Maade.

γιοερε[V.*] = *φορρεττε σιν νοεδτοερφτ; ιφρ. σκιδε.*

...ϑι δετ ερ ιο εν σκαρυς φυγλ, δερ γιοερ ι σιν εγεν ρεδε.

Gr. Saxo 1, 231. P. E. Petersen, Digte og S. 1, 71.

\+ *βε.*[V.*]

άν άυδε ογσαα λαεστ ομ κεισερ καρλ δεν στορε, ιλιγεμαασε ομ στεργκ-οδδερ, σομ βεγιορε δε τυδσκε κιεμπερ.

Holb. P. Paars ved Lieb. 87. 239. J. Sten Seb., Pig. Speyl C 7 Ryg. 1771, 6 B. 16, 8.

In promptu omnia habet, *άν ερ σαα ομύγγελιγ, σομ φογδεν, δερ βαρ κανδ ινδ, φοερενδ άν βεγιορδε σιγ.*

O. Lades Phraser c 3[3].

ετ άρ ιεγ λενγε κιδστ, ατ φλυερ ιντετ σπαρερ,
νει! δε υόεφλιγε τιτ γυλδετ σελυ βεγιοερ.

Formaning til Hr. Reisers alt før ubillige Bedømmere S. 1.

γιοερε (σκιδε) ι συιερτεν[**] = *κομμε γαλτ αφστεδ, κομμε γαλτ φρα νογετ.*

νι σκυλδε υελ ογσαα τιλ „βερλινγσκες" πορτ
ογ λαδε διστρικτςλαεγεν φοελε σναερτεν —
ακ νει! άν άρ ναεστεν ινγεντινγ γιορτ,
ογ νααρ άν άρ γιορτ, άρ δετ υαερετ ι συαερτεν.

H. P., Fastelavnsvise 1865.

gjøre det[V. M.] = holde ud, bære sin Tilstand, staa imod, blive i Live. Jfr. gjort, udgjort.

Min Farbroder *giør* det ikke længe; thi jeg troer neppe, at han lever denne Nat over.

Holb. Comedier ved Boye 251 a.

Fransk: *Il ne la fera pas longue*, i. il ne vivra pas longtemps, Oudin 239.

gjøre, gjøre i[**] = handle, gjøre Forretninger i, handle med.

Det er aldeles vist, jeg har det fra en Grosserer, som *gier* paa England.

A. Hansen, Dalby Pr. 9.

For at tilfredsstille dette indædte, men barnagtige Had, har man allieret sig med Bondevennerne og *gjør* man i Demokratiet.

Fædrelandet 1866, 8, 4. F. N. 2 Apr. 1864.

glatvæk[**] = uden videre (Omstændigheder), strax.

...og stødte snart paa et Dige, som dog ikke standsede ham, thi han satte *glatvæk* over det paa sin Hest.

Grundtv. Saxo 2, 146, 265.

Vi skal indrømme, at Begrebet Ejendomsret ikke er synderligt skarpt begrændset i Musikhandelen, og at man i det ene Land *glatvæk* tager Overtryk af Noderne osv.
E. Bøghs Dit og D. 1861, 269.

Provinc. Tydsk: *glattweg*, Heyse.

Glugger,V.* **Glukker**V.* = Øjne.

...naar der er kommet en Rovfugl mig i Møde, og med at kaste sine stive *Glukker* paa mig, ligesom har truet at rive mine Øyne ud.
1771, 6 B. 15, 35.

Thi giør Mama forfærdelige *Glukker*.
T. C. Bruuns Fritimer 157.

Thi spile vi *Glukkerne* dumt og sløvt.
Øhl. Fiskeren 165.

Søen vendte alle *Glugger*.
Cl. Rosenh. Digte 231.

Flertallet af *Glug* = et Hul, en Aabning, navnlig for Lyset. Islandsk: *gluġgr*; jfr. Molb. Ordspr. 85 og Dansk Gloss. I Chr. Winthers Haandtegn. 20 bruges det om Øret:

Da lagde til *mit Øres Glug*
Hun tæt sin Læbe heed,
Og lod et Ord, og lod et Suk
Sig snige dybt derned.

Glut,V. M. Kjælenavn navnlig for en ung Pige.

Min lile *Glut* vilde du være god,
Om Samson sig saa fange lod.
Just. S. F. G 3.

Man saae ham allene, at bisse hvert Øyeblik paa Dagen ind til sin *Glut*, for af giøre sin Opvartning hos hende.
1771, 6 B. 15, 71.

Vil Du Musiken høre,
En *Glut* i Dandsen føre,
Da gaae i Salen ind!
Ny Kjæde-Vise (hos Behrend).

GnavV. M. = et gnavent Menneske.

Gud fri os fra det *Gnav!*
Øhl. Trill. fra D. 38.

Gniepind*M. = Gnier.

Hvad seent og suurt den *Gniepind*,
Med Niding-Sind,

Fik skrabet. fltlet sammen,
Det blev nu Bytte uden Blod
For hver en Kæmpe djærv og god,
Som tjende Rolv med Gammen.
Grundtv. Saxo 1, 120.

Gnist** = en lille Rus.

Han drev Tiden i Nyborg hen med Svir og Sværm, ja, han kom endogsaa et Par Gange „med en *Gnist* paa", naar vi stillede
Fædrelandet 1864, 291, 6.

gnobbe, **gnubbe**** = gnide (især om Kvæget).

Hr. Rugaard benytter enhver Leilighed til at „*gnobbe*" sig op ad Hs Kgl. Høihed.
F. N. 1861, 539, 10.

Jfr. Molb. Dial. *gnibbe* og *gnubbe*. Plattydsk: *gnuppen*, Schambach

gnuffe** = støde, slaa. Jfr. knubse.

L. Jensen og M. Nielsen vare ragede uklar i Anledning af en Kommode. som de begge vilde transportere, og saa havde de „*gnuffet*" hinanden og revet hinandens Klæder i større og mindre Stykker.
Dags-Telegr. 1865, 290, 9.

Plattydsk: *knuffen*? Schütze.

god*M. bruges ironisk om den, der blotter sig, siger en Dumhed eller bærer sig tosset ad. F. Ex.: hvad gi'er du mig for ham, er han ikke god! Paa samme Maade siges i Fransk: Il est bon = il est drôle, amusant, se Larchey.

Godtfolk** = Folk i venlig Tiltale eller Omtale.

Er det ikke Ondskab at ville skære Maven op paa *Godtfolk?*
Holb. Com. ved Boye 665 b. Skonning, Mirab. 64.

Og jeg veed vel hvad det har kostet adskillige *got Folk*, at de haver taget alt for Forstandige Koner.
Moliere, Fr. Skole (hos Paulli) A 3 Ryg.

. . . saa giv mig i det mindste den Standhaftighed som jeg seer hos saa mange *gotfolck*.
Sammesteds C 4 Ryg.

Og jeg skal lære Eder til, hvad det er at forføre *gotfolkes* Børn.
Paulli, Jule-Stuen 50. Holb. Com. ved Boye 316 b.

Ja sætter Jer *godt Folk*.
Wessels Digte ved Levin 76.

Thi saadan stedse man de *godt Folk* jo afmaler.
Bruuns Fritimer 51.

Cupido, som fordi han Dag og Nat
Sig moerer med at bringe dit og dat
I *godt Folks* Pande om.
Bagg. Ev. og e. F. 2, 168.

Der er Noget i, hvad de *Godtfolk* sige.
Bøgh, Dit og D. 1860, 41. 1861, 44.

Digteren stod op; hans Ansigt straalede ligerviis som en Forklarets Aasyn efter *Godtfolks* Sigende skal straale.
En Vrøvleroman 1862, S. 13.

godt Vejr,* i o. B., i Talemaaden: at bede om godt Vejr = bede om Tilgivelse, Mildhed, Skaansel. Fædrelandet 1865, 304, 13.

graa Ærter,** i overført Betydn., = Kugler.

Og Windisch-Grätz og Hr. von Wrangel nok
Graae Ærter vil
Nu lave til,
Som fælt i Frankfurts Vom vil rumle.
Jens Pind, Vise om de tydske og danske Pølser 1848. Dagbladet 1864, 49, 10.

Gribbenille*M. = en hæslig Kvinde.

Mon Menelaus ey gav Helten af hans Lande,
At Dronning Helena en *Gribbenille* var.
Wadskiær, Skue-Plads 175. Breinholms Christianshavnspostens Korrespond. 1810, Nr. 1.

...og bød Nogen mig ti *Gribbeniller* for een Skiønhed, og, naar jeg sagde: nei, mange Tak, bød mig Hundrede og Tusinde, saa vil Damerne ikke fortænke mig i, at Haarene reiste sig paa mit Hoved.
Grundtv. Brage-Snak 354.

Islandsk: *gribba*, Gíslason.

gribe anV.* = begynde, tage fat paa.

Jeg vil da med Længsel afvarte, hvorledis hand agter at *gribe* sin Sag *an*.
Paulli, D. Seendis Blinde 70.

I Svensk ligesaa: *gripa an*. Tydsk: *angreifen*.

gribe sig anV. M. = anstrænge sig.

Nok er det, at han *greb sig an* af alle Kræfter, og søgde paa alle optænkelige Maader, at faae de Øien-Laage lettede.
Grundtv. Saxo 2, 98. 294.

I Svensk ligesaa: *gripa sig an.* Tydsk: *sich angreifen.*

Grimrian** = et grimt Mandfolk.

Griin = **overvættes Latter, Løjer.

Lærde ey andet nogen Sind,
End spee oc spotte, lee oc *grind.*
Helvad. Formularbog, Indl. Vers til 2 P.

En Bonde mistede paa engang tyve Sviin,
Saa det for hannem var ej nogen skiemt og *griin.*
Kaalunds Beskriv. over Møen C 3 c.

Hvad blev der nu af Commis'en?
Han tumled med Doris sig om,
Og holdt et frygterligt *Griin,*
Og saa han i Tugthuset kom.
Microscopet 1856, 36, 2 a. 26, 6.

Derfor Læser gak der hen,
Der er gruelig *Griin* og Spænd.
F. N. 1864, 4, 4.

Med sin Violin
Han vandred fra Berlin,
At see paa vore Løier og høre paa vort *Griin.*
D. g. S s Viser 28.

Naar jeg den gamle offrer Viin,
Saa er det for at være fiin,
Og bare for at *ha'e lidt Griin*
Med denne hersens nye.
D. g. S.s Viser 44.

Alt hvad der kommer fra Frankfurt, har bestandig *været til Griin* for det øvrige Europa.
F. N. 1861, 528, 6.

Hans Productioner ere i den sidste Tid blevne saa „muropikographiske", at vi maae begynde, som Jupiter siger, „at *gjøre Griin" med* ham.
F. N. 1861, 561, 5. Peter 1865, 22, 3. 41, 1.

grinev. M. = le paa en hæslig Maade.

Jeg seer eder vel hisset staa oc *grinde,*
Wi ville ret strax hen til eder finde.
Heg. Susanna 33.

Ind kommer Cham og seer med en løssagtig Mine
Sin nøgne Fader an. hand tager til at *grine*.
Kingo, Anhang A ij 4.

Hvor vreed end Fogden var, saa maatte han dog *grine*,
Da han paa Degnen saae, med hvilken ynksom Mine
Han laae paa sine Knæ.
Holb. P. Paars ved Lieb. 80.

Naar en andægtig Elskovsbrand
I hendes røde Øjne *griner*.
Sch.-Staffeldts Skrifter 3, 2, 7.

Hist fra Skovens grønne Buske
Kom de grimme Vildmænd frem.
Hørte Bæknet, Trommen, Fløiten,
Grinte, dandste, glædte dem.
Øhl. Nord. Guder 199. Erindr. 3, 50.

Men da Trompet og Fløite klang,
Og Ballet atter var i Gang,
Jeg sneg mig ud og *green* i Smug,
Saa jeg fik Krampe i min Bug.
Chr. Winther, Nye Digte 112.

Men vanvittigt *griinde* den fortvivlede Smed,
Saa Svalen over Døren den vaagnede derved.
Chr. Winth. Digte, gl. og nye, 212.

+ ad.

Hvem vil nu *ad* os *griine?*
Gerners Hesiod. 177. Paulli, Jule-Stuen 19.

Og oplyse Staden med
To Journaler og et Blad,
Belial ei *griner ad.*
T. C. Bruuns Skrifter 4, 13.

Ja — og jeg var Nummer fyrre, og saa kaldte de Andre mig Fyrrepind — hahaha! det har Mester saa tidt *griint af* (ɔ: ad).
Hostrups Spurv 26.

De veed jo, England har en Tvist
Med Keiserdømmet China,
Og det var overmaade trist
Og ikke til at *grin' af* (ɔ: ad).
P. Faber, For 1 Skilling 1857 (Vise).

+ be.

Jeg er Rigsdagsmand selv,
Derfor indseer I vel,

Dette Rigsraad mig fælt int'resserer,
Skjøndt det er nu saa flint,
Bli'er det grueligt *begriint*,
Alle Bladene det karrikerer.
Microscopet 1856, 7, 1

+ skogger.

„Ti Hoveder", var Lokes Ord,
„Maa Fyren have!"
Høit *skoggergrinte* Asathor,
Det klukked' i hans Mave.
Kaalunds Saml. Digte 13.

+ ud.

Imedens de Udvalgte dem *udgrine*
Fra Paradisets Blomsterbeed.
T. C. Bruuns Skrift. 4, 150.

Og mig og Christensen det gik elendigt,
Vi Menigmand af Byen — *grintes ud.*
F. N. 1861, 530 8. 1864, 26, 7.

Svensk: *grina.* Engelsk: *to grin.* Plattydsk: *grinen.* Højtydsk: *greinen.* Jfr. Molb. Ordspr. 317.

grinagtig** = latterlig.

Hør, veed du hvad! du er udmærket *griinagtig!*
Hostrups Spurv 4.

... har vakt megen Munterhed paa Grund af det *grinagtige* Lys, hvori Figuren som oftest viser sig.
F. N. 1860, 468, 8. 1861, 535, 3.

GrinebiderV. M. kaldes En, der idelig ler, selv ved mindste Foranledning.

Jeg skal bryde Halsen paa een af disse *Griinebiddere* paa Timen.
Molieres Le Depit Am. (hos Paulli) D9.

... thi hvem der er en *Grine-Bider* paa sit Handværk, bør giøres til Latter.
Grundtv. Saxo 2, 25. 46. Pjerrot 1865, 45, 6.

Gripominus** = Retsbetjent.

Saa sover lovfældt Debitor,
Og tænker mindst at udenfor,
Et Par *Gripominusser* vente.
Bruuns Fritimer 29.

Det skal jeg sige Dig: Igaar ved Aften,
Just som jeg staaer med Riven i min Haand,
Og danner i Alleen Flammegange,

Indtræder der en styg *Gripominus*,
I sorte Klæder, og med hvide Flipper
Foran paa Brystet, og befaler mig osv.
Heibergs Nina 123. De Uadsk. 31.

Plattydsk: *Griephummers*, *Griephomines*, se Schütze. Fransk: *gripimini*, se Le Roux.

grise til** = smudse. tilsøle.

Han havde nægtet at befordre en fuld Person, „der vilde *grise* hans nye Sæder *til*".
Dags-Telegr. 1864, 237, 10.

GrobianV.M. = et grovt, plumpt, ubehøvlet Menneske.

... og faldt som en *Grobian* med Døren ind i Huset til Skiøn Freya.
Grundtv. Brage-Snak 178. Saxo 2, 327. Nyerup og Rahbeks Digtekunst 2, 99.

Tydsk: *Grobian* af grober Johann, jfr. Dumrian. Svensk: *Grobian*.

grosgesnossen,** en spøgefuld Oversættelse af *storsnudet*.

grosmægtig** = en anseelig Person, der føler sin egen Storhed og viser det i sin Fremtræden. (I skjemtende og spottende Tale.)

At saadan en fornemme horned Ven
Kom ridende *grosmægtig* til ham hen.
T. C. Bruuns Fritimer 52.

Tydsk: *grossmächtig*.

grublisere** = gruble.

Hvo er det som altid er veltilfreds,
om Lommen ei prydes af gangbare Mynter,
som kan være glad i gemytlig Kreds,
selv om en Rykker i Madskabet grynter,
som ei *grubliserer*,
men philosopherer:
„Hvad ikke man har, det jo ei generer?"
En brav Student.
Vise i Studenterf. 3. Oct. 1857.

Men tænk ei meer paa dette;
Thi der er Ting, min Kjære,
Hvorover Mennesket
Bør ikke *grublisere!*
A. Rosenkilde, Lars og M. 16.

grumme[V. M.] = overmaade.

Du er *grumme* misundelig.
Grundtv. Saxe 1, 89.

Jeg vilde rigtignok *grumme* gjerne have to hundrede.
Arnesen, En Aften paa Billiardet 38. Hostrups Gjenb. 42. Microscopet 1856, 28. 7 a.

Grunker[V. M.] = Penge, Midler.

Men som Adel uden Odel og Junker uden *Grunker* pleier ikke meget at gjælde osv.
Wadskiær, Skue-Plads 133.

De, som have meest *Grunker*, gaae oftest klædt allersimpelst.
1771, 6 B. 13, 20.

Han til sin Dulcinea gaaer,
Sin Elskov ivrigen afmaler,
Og om tiltænkte *Grunker* taler.
Wessels Digte ved Levin 175. 194.

Nok naar du veed, det var en gammel Knegt,
Der havde ret forskrækkelige *Grunker*.
Bruuns Fritimer 89.

Jeg *Grunker* har, men ingen Sværd.
Grundtv. Saxo 1, 119. 150. Bagg. Værker 6, 60 Ohl. Trill. fra D. 54.

En Tredie med Ho'ede og dertil *Grunker*,
Er vred, fordi han ei blev Kammerjunker.
F. N. 1860, 501, 3.

Hun udsuger ikke Landets Velstand for at opdynge sig en Formue af tilsmudsede *Grunker*.
E. Boghs Dit og D. 1861, 214.

Splinterny Vise om Manden, som havde faaet en Kone fra Ægteskabscontoiret, og hvorledes det viste sig, at hun hverken havde *Grunker* i Lommen eller Tænder i Munden.
(Hos Nielsen og Strandberg.)

Gruss** = skrap Modtagelse, Tugtelse.

Vaar du dig vel for Joabs *grysse*
Met skarpe Zabel pleyr hand at kysse.
H. Just. Sal. Hyld. 27.

Og kom nu ikke her og skjæld mig ud for Arbeidsmand, eller jeg skal lære Dem *Grussen*.
Chlevitz, Fra Gaden 59.

Han kunde ham ikke fordrive,
Saa hentede man Nummer To:
Han kunde ham „*Grussen*“ give,
Og saa fik man endelig Ro.
F. N. 1860, 472, 11.

Saa gav han ham den første *Gruss*,
Og det var En paa Kassen.
F. N. 1862, 577, 8.

Tydsk: *Gruss*.

Gryn,** i overført Betydn., = Penge, Grunker.

See her er *Gryn;* fem hele slette Daler.
Bruuns Fritimer 123.

Enkemadame Mehl testamenterer Kjøbenhavns Commune en stor Pose *Gryn*.
F. N. 1860, 479, 6. 487, 12.

Hr. Holmblads Stearin var næsten gaaet med,
Saa han har tjent sig rigtig gode *Gryn* derved.
Hr. Sørensen 1863, 150, 6.

Og Sidse var nu Datter af Fogeden i Byen,
Hun havde Køer og Heste, paa Kistebunden *Gryn*.
Jens og Sidse (Vise hos Strandb.).

græsselig,V. M. To. og Bio., = skrækkelig, forfærdelig.

Det fjerde Ord var *græsseligt*,
Og aldrig hørte Himlen Sligt:
„Min Gud, min Gud! hvi haver Du
I denne Nød forladt mig nu?“
Kingos Psalmer ved Fenger 164. 1771, 6B. 19, 11.

... og allerede den første Dag skal der være skeet saa *græsseligt* et Nederlag, at osv.
Grundtv. Saxo 1, 279.

Svensk: *gräslig*. Tydsk: *grässlich*. Engelsk: *grisly*.

guddommeligV. M. = dejlig, yndig, udmærket.

Denne Theaterdragt klæder mig *guddommelig*.
F. N. 1866, 2, 1.

I Svensk bruges *gudomlig* paa samme Maade.

Guddommelighed** i Talemaaden: i én G. = i en Uendelighed, uafbrudt.

De giver hende Presenter og beder hende til Selskaber *i een Guddommelighed*.
Hostrups Spurv i Tr. 75.

gudsforgaaenV. M. = ugudelig, ryggesløs. Jfr. Krop.

...og hans Sønner, to *gudsforgaane* Kroppe, satte sig nu i Spidsen for et Tog mod Philisterne.

Grundtv. Hdb. i Verd. Hist. 1, 147.

gudsjammerlig,V. M. To. og Bio., = elendig, ynkelig.

Han skreg *Guds-jammerlig* og styrtet baglænds om,
Og laae reent hielpeløs, indtil en Hyrde kom.

1771, 6 B. 17, 11. 3 B. 31, 5.

Den Bager græd *Guds jammerlig,*
Da man ham førte væk.

Wessels Digte ved Levin 138.

Vi kunne nu, som saa mange Andre, give os til at vrøvle *gudsjammerligt* om Nedlæggelsen af Pennen, indre Tilfredshed og deslige.

F. N. 1862, 596, 3. Nord. Skoletid. 1863, 7 B. 28.

Ifølge en af de mange Loyalitetsadresser, som strømme ind til Kongen af Preussen, er det Gud selv, der regerer Preussen. Den gode Gud maa tilgive os, men hvis det er Tilfældet, saa fører han „*gudsjammerligt*" Regimente.

F. N. 1862, 612, 11.

Gummer** i Talemaaden: at give, faa eller skulle have paa Gummerne = tugte, blive tugtet, eller skulle tugtes.

Hvad han har gort? han har gort det, at han er en Flab, og at han *skal have paa Gummerne.*

Hostrups Gjenb. 148.

Kom nu ligesaagodt med den strax, ellers veed De nok, De *faaer paa Gummerne.*

Sværmere 1863, 23 Maj. Andersen, Nye Ev. og Hist. 2 R. 3 Saml. 14.

Gynge** i Talemaaderne: at faa i Gyngen, at gaa i G., at komme i G., at være i G., der bruges om den, der har ladet sig lokke til et Skridt, hvis ubehagelige Følger han ikke kan undgaa.

Derfor vil vi brygge paa,
Vi kan dem *i Gyngen faae!*

F. N. 1853, 50. 1860, 471, 13.

Og træk saa frem en Gyngehest,
For nu er jeg forfalden.
Det er De ogsaa, kan jeg troe,
Om lidt saa *gaae* vi begge to
I Gyngen, i Gyngen,
Ikke sandt, Holst, Damkier og Bohr!

P. Faber, Den 4 Febr. 1855. (Vise.)

Om Damerne jeg ei vil synge,
Da Manden Qvindens Hoved er;
Dog Damerne *kom* net *i Gynge*,
Hvis en Rubrik jeg aabned her.
P. E. Petersen, Digte og S. 1, 50. 55.

Dog i Europa er hvert et Land
nu *kommet* godt *i Gynge*
Ved Politik, og godt det kan
sin „Lott ist todt“ nu synge.
Ja vist, ja vist, de er' i saadan „Noth“
At Allesammen de kan variere: „Lott ist todt“.
F. N. 1862, 579, 10. 1863, 22, 16.

Endskjøndt det ikke
Er godt at *være*
I Gyngen, maa De
Det dog probere...

Ja, mine Herrer! at *være i Gyngen* skal være endogsaa ubehageligt, men at *gaae i Gyngen*, ja see det er Noget, hvortil der udfordres Kjendskab til Livet.
(Tyroler) Ferdinand, Mine Erindr. fra Dyrehaven. (Vise.)

Disse Talemaader have maaske deres Oprindelse fra den Scene i J. L. Heibergs De Uadskillelige, hvor Hummer mod sin Villie kommer op at gynge.

HaarV.* i Talemaaden: at have Haar paa Tænderne = være klog, erfaren.

Hun *havde paa Tænder*
Og *Haar*, kan man troe;
Ja, klog var paa Krigen
Den Kvinde som Faa.
Grundtv. Saxo 2, 161.

hakke paa.V. M. i o. B., = dadle.

De, som dette Partie ved alle Leiligheder *hakker paa*, osv.
Flyveposten 1865, 224, 6.

hale** = hole, faa fat paa, vinde.

Den runken Hippentrip fornam af Lauras Tale,
At der ved klygtig Snak var icke deert at *hale*.
P. Pedersen. Don Pedro 1, 64.

Medens hele Verden kives og slaaes, sidder han ved sin Porter og Beufsteg, gottende sig i sin havomkrandsede

Lænestol og reiser sig først, naar der uden Risiko er Noget at *hale*.
F. N. 1860, 506, 13.

Svensk: *hala*. Tydsk: *halen*, *holen*. Engelsk: *haul*.

hale ind[V. M.] = indhente, naa.

Vips! flyver han fra Dovres Huler,
Og hurtig, som en Vind,
Vor Odin *haler ind*.
Bagg. Ev. og c. F. 2, 131.

Jeg har saamæn længe kunnet see Dem, og saa skyndte jeg mig alt hvad jeg kunde for at *hale* Dem *ind*, for det er dog saa morsomt at være to.
Hostrups Spurv i Tr. 23.

Tydsk: *einholen*. Plattydsk: *inhaalen*, Schütze.

Hals i Talemaaderne: at blive, komme, [V.M.]være om en Hals = være uden Redning, være fortabt; at [V.]faa eller [M.]skaffe sig af eller fra Halsen = frigjøre sig for; at [M.]have, faa eller skaffe sig paa Halsen = være eller blive besværet af; at strække eller [V.]række Hals = hengive sit Liv, dø, omkomme; [V.M.]over Hals og Hoved = ilsomst.

Og bli'er de ueens, *kommer* Bals-
lew ganske sikkert *om en Hals*.
P. Faber, For 1 Skilling. 1857. (Vise.) Colding, Dict. Herl. X 5.

Preusserkongen han *er om en Hals*,
Bismark dandser med ham „sidste Vals“.
F. N. 1862, 615. 15. Heiberg, Julespog 108. Colding, Dict. Herl. G 5 b. D d 8. Øhl. Kanarif. 82.

... indtil han faaer *skaffet sig* denne Fiende *af Halsen*.
1771, 6 B. 12, 9.

Jeg altid maa see til, at jeg det saadan mager,
At jeg *paa Halsen* og ey Kræmmer-Svenne *faaer*.
Holb. P. Paars ved Lieb. 101. Grundtv. Saxo 2, 44. F. N. 1860, 465, 15.

Men jeg saae gierne, at han *havde* saadan en Feber *paa Halsen*, som jeg trækkedes med forgangen Aar.
Holb. Com. ved Boye 319 b.

See! saadan en Straf kunne De *skaffe* mig *paa Halsen* ved Deres Sladdervurrenhed.
1771, 6 B. 15, A 4.

Her var da gode Raad dyre, Sværdet over Hovedet, og Døden for Øinene, Alle nær ved at *række Hals* for den Enes Skyld osv.

Grundtv. Saxo 1, 155. 269. Hdb. i Verd. Hist. 1, 188.

Hand er *over Hals og Hoved* kommen her i Dag.

Paulli, D. Seendis Blinde 64. Grundtv. Saxo 2, 256.

Jfr. Molb. Ordspr. 318. Svensk: *ha, få, skaffa någon på halsen, vara om en hals.* Tydsk: *einen auf dem Halse haben, sich etwas vom Halse schaffen, über Hals und Kopf.*

Halv** i Talemaaden: det Halve er nok, der bruges, naar man vil udtrykke, at noget finder Sted i overvættes Maal.

...hvor der blev gjort saa megen Høitid ad ham, at *det Halve var Nok.*

Grundtv. Saxo 2, 256.

Da fik vi det saa varmt, at *det Halve var nok.*

Helms, Nogle Vers 9.

De Folk, der er saa satte,
Saa fede og saa glatte,
Saa *det Halve er nok!*

V. R., Den 21. Dec. 1865. (Vise i Stud.)

Halv Historie** = et halvt Glas Gammel-Roms Toddy. Flyveposten 1861, 244, 6. Dagbladet 1865, 156, 13.

hamle op med,V. M. i overført Betydn., = maale sig med, naa.

...For Pokker, hvem kan *hamle*
Med Qvindfolk *op* i List?

Hertz, Amors Geniestr. 6.

han** = ham. (Kun Kjøbenhavnsk?)

Men gid jeg bare kunde sla'e *han* ihjel.

Hostrups Gjenb. 86. 130. 150.

Handklæde** = Haandklæde.

handtereV. M. = haandtere.

(Oc Jorden vel *handtere.*

Gerners Hesiod. 191.)

Kaste-Spyd er deres ypperste Vaaben, i at *handtere* dem lede de om deres Mester.

Grundtv. Saxo 1, 289. 207.

Svensk: *handtera.* Tydsk: *hantiren.*

HandteringV. M. = Haandtering.

Herved mindes vi om de mangfoldige *Handteringer* og Næringsveie, der gives i Verden.

Grundtv. Hdb. i Verdens-Hist. 1, 23.

Du skal holde dig ved din *Handtering* og huske paa, at du kun er Øltapper.

Hostrups Gjenb. 12.

Svensk: *handtering.* Tydsk: *Hantierung.*

Haneben*M. i Talemaaden: at gjøre Haneben til = gjøre Cour til.

Han *gjør* nok *Hanebeen* til min Tøs! Der har han en „Blaa" for sin Uleilighed.

F. N. 1861, 521, 3. 550, 3. 1862, 614, 9.

Jeg skal give Dig, din Gavtyv! Gaaer Du forsorne Dreng og *gjør Hanebeen* til min Kone. Tju! Afsted med Dig.

(Tyroler) Ferdinand, Optegnelser over Dyrebavens Rariteter 1863. (Vise.)

hanebene** = gjøre Haneben, Cour.

Og nu mærkede jeg, hvordan den Lurendreier, skjøndt han var gift, gik og *hanebenede* til min Kjæreste.

J. S., Soldaterliv (Vise hos Strandberg).

hanses** = hans. (Kun Kjøbenhavnsk?)

Er det kanskesens *hanses* Muur?

F. N. 1861, 558, 12. 1862, 603, 15. Wengels Efterl. Skrift. 23.

hardt,** Tillægsord i Intetkjøn og Bio., = haardt.

(... Os gaar din Modgang *hart* til Hierte.

Holb. P. Paars 1720. 1 Bogs Slutn.

Ja den stackel er villig nok til at betale, men Pengene sidder saa *hart* hos Ham.

Paulli, Jule-Stuen 7. 21.)

Alle Piger faae en Mand:
jeg kun gaaer i eenlig Stand!
det er *hart!*
det er svart!
lad det dog faae Ende snart!

N. T. Bruun, St. Hans-Dags-Festen 49.

Gammeldansk: *harth*, Molb. Gloss. Islandsk: *harðr.* Tydsk: *hart.* Engelsk: *hard.*

Harnisk i Talem.: V.*at bringe og V.M.komme i Harnisk = gjøre og blive forbittret. Svensk: *sätta i harnesk.* Tydsk: *in Harnisch bringen.*

Has[V. M.] i Talemaaden: at faa (gjøre, skaffe) Has paa = faa (gjøre, skaffe) Ende paa.

Naar jeg tænker kun paa, at Toe Fingers Breed af et Lumpen Kaald Jern i Livet, er nock til at *giøre Has paa* den beste Karl, saa Isner mit Blod i mig.
Moliere, Le Dépit Am. (hos Paulli) D 4.

Ja, ja, Journalisterne og Directionen *skaffer* os nok *has* paa dette Tøi.
Skuespil 3 B. 1777, Barberen 15.

Snart *paa* en Flaske *faaer* man *Has*;
Bollen et større Omfang eier;
dog naar man tømmer tidt sit Glas,
vinder man dog omsider Seier!
N. T. Bruun, Bacchus og C. 1, 130.

Hvem skulde tænke, at et Bjerg, der ligger i Snee og Iis, skulde endda kunne have det saa hedt, og aldrig kunne *faae Has paa* sin Ild.
Grundtv. Saxo 1, 9. 36. 2, 195.

Haser[V. M.] i Talemaaden: at smøre Haser = fare afsted, skynde sig bort, løbe sin Vej. Jfr. Hæl.

... saa Harald, deres Høvding, maatte igjen *smøre Haser* ad Tydskland til.
Grundtv. Saxo 2, 252.

Lidt efter rykkede en lille Afdeling af det kgl. danske Infanteri ind i Phønix, hvorefter da Karup *smurte Haser*.
Hr. Sorensen 1862, 103, 6. 1864, 202, 7.

Naa — Kamelerne de *smurte Hase*,
Det var som de skulde løbe durch.
D. g. S.s Viser 17.

... at vor Reaction var saa fortredelig sindet under Krigen og altid raadede til at kaste Vaabnene og *smøre Haser* istedetfor at holde Stand og bide fra sig.
Folkets Avis 1864, 289, 5.

Hat se Blyhat og Karl.

hegle igjennem,[V. M.] i overført Betydning, = fælde en skarp Dom over, uden Skaansel at blotte alle Ens Svagheder og Fejl.

Somme Tider *hegler* han Øvrigheden her i Stiftet *igiennem*.
Holb. Comoedier ved Boye 100 a. 365 b.

Derpaa fuldte de store Schismata, saa at der i lang Tiid vare 2 Paver paa een gang, hvoraf enhver med største Hid-

sighed forsvarede sin Ret, og *igiennemheglede* Levnet og Lærdom.

Holb. Kirke-H. b3.

Hans Mund, som næsten var forslidt ved at *giennemhegl*e Brocman, brugte han nu til at Catekisere for Pigen.

1771, 6B. 15, 71. Grundtv. Saxo 2, 58.

Tydsk: *durchhecheln.*

hegle paa[V. M.] = ideligen at dadle.

Jeg gandske vist tilstaaer, at der er nok, som *heyler*
Paa andre Folk, endskiøndt det er een Sag, som feyler,
At Qvinder eene er blant dem, som *heyle* vil;
Thi Mandfolk hører og selv denne Classe til.

Antigrammata Nr. 1, Svar paa Nr. 10.

Hejgut** i Talemaaden: at spille Hejgut med = drive Gjæk med, behandle overlegent.

Det er denne Slubbert af Nisse, som nu har hittet paa at *spille Heigut med* mig.

F. N. 1861, 527, 5.

Er vel en nyere Form for *Hejdukke.*

Hekkenfeldt** bruges i forskjellige Forbindelser, navnlig naar man ønsker Fortred over Andre.

Ad *Hekelfeld* lader vi staa.

Just. S. F. S3. Vedels Saxo A iij Ryg. Heg. Cal. 6b.

Far du til *Hekkenfeldt* med din raisoneren.

Paulli, Jule-St. 32. H. Skonning, Mirab. 102.

Der er saaledes en rar Egenskab, som vi Danske tidligere i ikke ringe Grad have besiddet, men som nu staaer i Begreb med at *gaae ad Hækkenfeld til*, hvis den ikke allerede komplet er fløiten, og det er: Gemytlighed.

F. N. 1861, 517, 10.

Og bander friskt en lille Død og Pine,
At Mutters ene hun istand til er,
Her Urian *til Hekkenfeld at skikke.*

T. C. Bruun, Fritimer 59.

Ved dette Ord oplyses det Plattydske: *Heckebarg*, som Schambach ikke har forstaaet. *Hekkenfeldt* (Hekla) og *Bloksbjerg* (Brocken) ere begge Djævelens Opholdssteder, hvor Hexene til visse Tider samles med „Gamle Erik“, jfr. Werlauffs Antegn. 2. Udg. 392 flg. Wadskiær, Poet. Skuepl. 139.

hellers** = ellers.

...om jeg *hellers* i min Fortvilelse kand finde osv.

Moliere, Le Dépit Am. (hos Paulli) C7.

hellesens** = ellers.

Det skulde De *hellesens* inte.

Hostrups Gjenb. 146.

helskindet*M. = ubeskadiget, uskadt.

Hvordan det end gaaer denne Gang, saa slipper jeg neppe *heelskindet* derfra.

Skuespil 4 B. 1778, 170.

... et Land der ikke er at løbe til, og hvor ikke mangen skal rose sig af at have været, og være kommet *heelskindet* hjem.

Grundtv. Saxo 1, 12. 70. 215. 2, 315. Brage-Snak 160.

... og hvor ubetænksomt jeg endog undertiden har styrtet mig ind i de meest forrykte Affairer, er jeg stedse sluppet *heelskindet* derfra.

Chievitz, Fra G. 30.

Svensk: *helskinnad* bruges paa samme Maade.

Helvede i Forbindelserne: at **gaa (rejse osv.) ad Helvede til = til Fordærvelse, Ødelæggelse, Tilintetgjørelse, og at V.*gjøre En Helvede hedt = volde ham megen Bryderi. Det kan endvidere her bemærkes, at af 3 Caffehuse i Skindergade, som fortrinsvis besøges af Studenter, det ene (paa Hjørnet af Skindergade og Kjøbmagergade mod Syd) kaldes *Helvede*, det andet (paa Hjørnet af Skindergade og Kjøbmagergade mod Nord) *Himmerig*, og det tredie (paa Hjørnet af Skindergade og Fiolstræde) *Skjærsilden.* Helvede er det ældste og Skjærsilden det yngste. Værten i Himmerig kaldes „vor Herre“, han har forøvrigt før været Vært i Helvede.

helvedes,V.M. To. og Bio., = forfærdelig, mageløs. Jfr. allerhelvedes.

En forskrækkelig Tieneste og altid en *helvedes* Støien.

Skuespil 3 B. 1777, Barberen 43.

henses** ell. **hendeses** = hendes. (Kun Kjøbenhavnsk?)

Mens hun sov og tænkte Pokker
Ei paa Sjou, da kom den Klokker
Listendes paa Hosesokker
Ind i *henses* Kammer.

Vise om Hert. af Ch.-Praslin (hos H. Møller).

heranV.* = stedt (i en slem Forfatning). Jfr. deran, komme an.

Omsider tænkte han: det briste eller bære!
Du kommen er *heran*, du her igiennem maa.
Wadskiær til Forsmann Bb.

Tydsk: *heran*.

herre, **here**, **hersens**** i Forbindelse med det paapegende Stedord denne.

„Ane!" sagde jeg, „hvad er *dette herre?*"
Hostrups Gjenb. 93.

Naa det er da kiønt, at du ikke ogsaa er gaaet ind i *disse hersens* Maadelighedsindretninger.
Hostrups Gjenb. 5. F. N. 1862, 604, 7.

At Tiderne sig forværre,
Hører man jo overalt,
Men jeg synes, *desse herre*
Virkelig er lidt for galt.
F. N. 1861, 514, 11.

Og hvad Hundene angaaer, saa skal der være en Bulbider imellem, som, naar man giver den en Pen mellem Poterne, kan skrive en bidsk Artikel ligesaa godt som *dennehersens* I. Levin.
F. N. 1860, 478, 10. 487, 3.

For nu at tage Stødet a'
For de Skjalde, vi ei kan undvære,
En mindre dito siger: Ta'
Og lav et Kræmmerhuus af *dette here*.
D. g. S.s Viser 64. Evald, V. Krones U. 208.

herse** = holde En i uafbrudt Beskjæftigelse med en og samme Gjerning, trække En igjennem.

Saa blev Mester Konrad fra Brandenborg Prindsens Lærer, og det var farligt, hvor han *hersede* ham i Latinen.
Barfods Fortæll. af F. H. 2. Udg. 377.

Jfr. Molb. Dial.

herunter** i Talemaaderne: at gaa herunter = gaa til Grunde; at være herunter = være i daarlige Omstændigheder, ilde stedt, fortabt; være modløs.

Skulde Verden ei ved en Komet
Gaa i Vasken eller blive beet,
Den da ved Concert og Galideri
Gaaer herunter, og det blier forbi.
F. N. 1862, 615, 15.

Og jeg, som havde været rent *herunter*
Og siddet indesluttet, taus og stum,
Jeg følte mig saa lystig, glad og munter,
At selv jeg Viser sang for Publicum.
Korfitsen, Esprit de Vald. 111.

Fransk: estre bien *bas*, i. bien malade, item, à la fin de ses biens, Oudin. Engelsk: *down* upon one's luck, unfortunate; *down* in the mouth, disconsolate, Slang Dict.

Hest i Talemaaderne: **at komme til Hest, blive sat til H. = komme i Forlegenhed, blive ilde stedt; **at sætte sig paa den høje Hest = vise sig overmodig, Tydsk: sich auf's hohe Pferd setzen, Engelsk: to ride the high horse; at slide osv. som en Hest = i højeste Grad, ligesaa i Svensk.

hestedumV. M. = meget dum. F. N. 1865, 22, 5.

HestepæreV. M. = „en af de pæreformige Klumper, som Hestes Ureenlighed adskiller sig i, naar de kaste den fra sig". V. S. O.

Den Torbist bort fra Lauget løb
Brumm, brumm!
Og i en *Hestepære* krøb
Summ, summ!
N. T. Bruun, St. Hans-Dags-Festen 33.

Jfr. *Peerappel*, Schütze 1, 45.

Hib,** **Hip**** = Slag; Tugtelse.

Af samme Grund som Side*hieb* og Skoser,
Hvis Braad i Viddets Honning svøbtes ind,
Behage mig, endskjøndt de traf mit Skind.
H. Hertz, Am. Geniestr. 4.

Jeg tvivler ikke om, at Holberg, som alle Satirikere, efter at være udæsket ved en saa lumpen Anklage, siden har givet Rostgaard mangt et *Hip*.
Petersen, D. Lit. Hist. 4, 540.

Det er vistnok Grunden til, at Hr. Ploug er saa sorrigfuld isinde, og at han har givet Hegermann-Lindencrone et Par *Hib*.
F. N. 1861, 539, 5.

Kjøbenhavn jeg vilde gjerne
Give *Hib*, men vover knap!

Hillemænd! jeg heldig slap:
Axelstad er Mandens — Hjerne.
Cl. R. i Dags-Telegr. 11 April 1864.

Tydsk: *Hieb.*

hidsblæsende** = hæseblæsende. Se dette. V. S. O. skriver: heedblæsende.

...ihvorvel vi mene, at den *hidsblæsende* Travlhed, der nu besjæler Skolerne, gjør det vanskeligt for dem at holde Blikket stadig fæstet paa det ene Fornødne.
R., Om det lærde Skolevæsen 2, 45.

himleV. M. = gaa til Himlen; dø; **henrives, henrykkes.

Dog vil I endelig, at Verset det skal *himle*,
Saa vil jeg kaage op en gammel Lection.
Wadskiær til G. Fursmann A 3 b.

...og St. Peder kysser ikke en *himlet* Pave-Siel troefastere, end hun vil kysse mig.
1771, 6 B. 15, A 5, 2.

Men jeg saae Statsmanden svimle
Paa sin høie Hylde slemt.
Ja, fra Øster-Fælled *himle*
Stærkt bereedt, men ubeqvemt.
T. C. Bruun, Skrifter 4, 8. Helms, Nogle Vers 63.

Saalænge jeg har hørt Tale om Theatret og Theatrene, har jeg hørt vore kjøbenhavnske Turister svimle og *himle* over Pariserscenens uopnaaelige Fortrin.
Bøgh, Dit og D. 1860, 42.

...og som *himler* af klassisk Begejstring for de uefterlignelige Beethowenske Toner.
Bøgh, Dit og D. 1860, 119.

Tydsk: *himmeln.*

Himmerige se under: Helvede.

hip som hap, Hips som HapsV.* = lige god.

Og troede en Slurk Miød og en Slurk Poesie
Var *hip som hap.*
Bagg. Ev. og c. F. 2, 113.

Forresten vor Skiønhed, rød og blaae,
Er *hap som hip.*
Alt Nyttigt bør giennem Munden gaae.
Det er hans Princip.
Øhlenschlæger.

De andre Mænd er vist ei meget bedre.
Det alt er *Hip som Hap!*
Øhl. Trill. fra D. 32. Pjerrot 1866, 93, 4.

Hip se Hib.

Historie se: Halv Historie.

hit** = hid; i Forbindelsen: at komme hit med = give hid, rykke ud med.

Naa kom *hit*, Christen! Nu skal du op at præke.
Hostrups Gjenb. 109. 130.

Hahaha! Politistudent! Nej nu maa du sgu *komme hit med* et Pant, for det passer ikke.
Hostrups Gjenb. 99.

Svensk: *hit*.

hitteV. M. = finde.

Fra Issen til min Fode-Saal
Du kan Ureenhed *hitte*.
Kingos Psalmer ved Fenger 95. 46.

Den store Plessen nu sin Dyds Besoldning *hitter*.
Tych. Vers 101.

Skiøndt intet Folk paa Jorden er saa dumt,
At jo en Enkelt man i samme *hitter*,
Der veed at skiælne mellem ret og krumt osv.
Bagg. Ev. og c. F. 1, 162.

Vel at man stundom *hitter*
En Samarit imellem Isralitter!
Øhl. Røver-B. 15.

Nys *hittedes* en Flod med Mælk og Vand.
P. D. Faber, Rørdr. 83. Grundtv. Hdb. i Verd. Hist. 1, 80.

Men hvad er det? hvor er Løjtnanten? Vi skal nok *hitte* han.
Hostrups Gjenb. 150.

\+ op.

...at Apostlerne selv, i Fald de havde været lærde Mænd, kunde have *ophittet* den Lærdom, som de tillagde deres Mester.
Holb. Kirke-H. 13. Heltehist. 1, 2. Bruuns Fritimer 34.

\+ paa.

...levede derfor udi stor Bekymring, og vidste ikke at *hitte paa* noget sikkert Middel til at afvende den Ulykke.
Holb. Heltehist. 1, 96. 79.

... og Skabhalse vare de, saa de *hittede paa* alle muelige Skarns-Stykker.

Grundtv. Saxo 1, 224. 2, 85. Ohl. Trill. fra D. 109.

... saa maae vi først see at *hitte paa* en anden Drik.

Hostrups Gjenb. 39. Bøgh, Dit og D. 1862, 262. Levin, Synon. 44.

+ ud af.

.. men hvorledes Maskinmesteren skulde *hitte ud af* denne Pokkers Historie med Ravnene, det var os ubegribeligt.

Bøgh, Dit og D. 1861, 222.

Svensk: *hitta*.

hivev. M. = drage Aanden med Besvær, være trangbrystet, føre en sygelig, kummerfuld Tilværelse.

At han sig selv fornærmer, ved at slaae
Til Ridder af Parnassets Ørn hver Skriver,
Som med en Pen bag Øret op vil gaae,
Men ved hvert andet Halvskridt puste maa,
Fordi han, uden Digtertunge, *hiver* —

Bagg. Gjeng. 87.

Jeg stønner, jeg *hiver*,
Jeg hvæser, jeg piber,
Naar mæle jeg vil.

Grundtv. Saxo 2, 190.

Der gaaer man og *hiver* og tviner,
Har ei Appetit til sin Mad.

Blache, Arosia 200.

Hans Ganger stod og *hived*
Skindmager, i sin Baas.

Chr. Winther, Haandtegn. 26.

Savner man Pleie, man *hiver*.

Pal.-Müller, Ad. Homo 3, 138.

... at Patienterne i Regelen ikke ere sengeliggende syge, men gaae og „*hive*“ — rigtignok stundom sig selv og Andre til Byrde.

Ing. Hæmorrh. mere 1854, S. 2, Forord.

Jeg ligger her og *hiver*.

Sværmere 1863, 20. Juni, 195.

+ efter.

Jeg kan ei gaae 100 Skridt uden at *hive efter* Veiret.

J. Møller, Nyt theol. Bibl. 19, 234.

hive*M. = kaste.

Men nu skal du *hive*.

Hostrups Gjenb. 99.

+ ind.

Saa kommer deres Ven og *hiver* Kager *ind* af det aabne Vindue.

Chievitz, Japhet 1, 66.

Men da Kapellanen saae Bogen i hendes Haand, skreg han „en Bog endnu!“ snappede den og *hev* den midt *ind* i Baalet.

J. Birke-Riis, Balders-B. 22.

Hivert** = (Slag, Overhaling,) Rus.

Jeg og saa min brave Sivert
Faae os mangen Gang en *Hivert*.

(Tyroler) Ferdinand, Nok Een af mine Egne (Vise).

Og kommer jeg Stakkel saa engang hjem og har en lille *Hivert* paa, saa hedder det strax: „Hvor har Du været henne, Du er jo fuld!“

H. C. Lange, La, da, di, da! (Vise hos Strandb.).

Gaaer man paa Sold, især paa to,
Man trænger til en *Hiver'* —
Det Fugtige, det veed vi jo,
Bort gjennem Soldet siver.

F. N. 1860, 505, 13.

hjaske se: jaske.

HobenV.* = Hob.

Jeg kan ikke nægte, man jo har snakket mig en *Hoben* for om Dem.

Skuespil 3 B. 1777, Crispin 78.

Han har sagt hende en heel *Hoben* Grovheder.

Skuespil 4 B. 1778, 116.

Plattydsk: *Hoopen*, Schütze.

HocuspocusV.* = Kunster, Krumspring, Narrestreger.

Saamænd! Vi giorde langt bedre, at vi lod alle disse *Hockus pokus* fare, giv hid det skal være dig forladt.

Moliere, Le Dépit Am. (hos Paulli) D 3. Bruuns Fritimer 99.

... et nationalt Theater, der ikke lammede sin egen Kraft ved Kunsten uvedkommende kostbare *Hocuspocus*.

Overskou, D. Skueplads 1, 165.

... og nu giver den lille Julia en Solo med alle mulige kunstneriske *Hokuspokus* tilbedste paa sit Instrument.

Bøgh, Dit og D. 1862, 216.

Om dette Ords Oprindelse se: Brand, Pop. Antiq. 3, 35. Heyse.

Hode se: Hovede.

holde forV. M. = blive lagt Beslag paa, gjøre Tjeneste.

Kort, som *holdt for*, naar det kom til Stykket

J. R., Til Carl Borgaard. (Vise i Studenterf. den 23. Aug. 1851.)

De enten forbigaae med Taushed eller udtale ingen Dadel over Kong Hanses Forhold i denne Sag, medens Christiern den Anden saa meget stærkere maa *holde for*.

Allen, 3 nord. Rig. Hist. 2, 347.

holde haardtV. M. = være vanskeligt.

holde hér** = holde for, se dette.

Hans Tunge, som han før hvædsede imod Forskierernes Dumhed, med falske Lovtaler, den maatte nu *holde her* til at sige hans Hiertes Mening.

1771, 6 B. 15, 71.

De ældre Damer havde engang faaet Fingre i ham, og han maatte *holde her*.

Chlevitz, Fra G. 186.

Endelig mødte han det en Nat paa den brolagte Korsvei udenfor Porten og nu maatte Spøgelset *holde her*.

Holst, Fort. og Sagn 26.

Tydsk: *herhalten*.

holde til medV. M. = staa i ukysk Forhold til, ligge i med. Ogsaa i o. B. om dadelværdige Forbindelser overhovedet.

Faar hun uskyldig skyld at *holde til med* Manden.

J. Sten S., Pig. Speyl C 8 Ryg.

holde tæt,V. M. i overf. Betydn., = tie.

Ret som en vindtør Jolle
Med sprukket Bord og Bræt,
Den Frues runkne Hjerte
Ei kunde *holde tæt*.

Chr. Winther, Hjort. Flugt 145.

hole** = tilegne sig, sætte sig i Besiddelse af, bemægtige sig, faa fat paa.

Men hun Soldaticos bad den og den sig *hole*.

Wadskiær, Poet. Plukke-Finker 3 b.

Tænk, jeg *holer* — nu kommer det bedste —
da i Medgift en halv Million.

Hostrups Spurv i Tr. 169. Gjenb. 89.
F. N. 1863, Nr. 52.

Mener Du, at der er noget at *hole* hos den Fyr der kommer?

Microscopet 1856, 29, 4.

Paa Anstand og en smuk Person
Nu ingen mere stoler;
Hør Visen om den unge Jon,
Som Politiet *holer*.
Vise om den unge Jon.

Han var reent bansat til at gaae
Og „*hole*“ Voëtmanns Æbler.
Arlaud, Sorøvise 29. Juni 1862.

Tydsk: *holen*.

Hollænder** i Talemaaden: at være skabt som en Hollænder = være ubehændig, enfoldig.

...thi han gaaer rimeligvis ud fra den Forudsætning, at alle Danskere, som kjøbe Pomaden, ere *skabtë som* — *Hollændere*.
F. N. 1860, 473, 13.

Englænderne synes at bruge *a Dutchman* paa lignende Maade, naar de f. Ex. sige: If I don't succeed, I'm a Dutchman. Se: Herrigs Archiv 34 B., S. 136.

Horn,V. M. i overført Betydning, i Talemaaderne: at have et Horn i Siden paa = bære Nag til; at løbe Hornene af sig = rase ud.

Det var imidlertid ikke ham selv, men Dronningen, som *havde et Horn i Siden paa* Alf.
Grundtv. Saxo 2, 105. 126.

...at de maaskee har ventet, ligesom vi, at de ubesindige forargelige Skribentere dog en Dag skulde *løbe Hornene af sig*, og holde inde med deres vanskabte Tanker.
1771, 6 B. 38, 10.

...og blev, da han havde *løbet Hornene af sig*, en herlig Mand.
Grundtv. Saxo 2, 270.

Jfr. Molb. Ordspr. 321. Paa Svensk: *han har ännu ej stött hornen af sig, hafva, få horn i sidan till någon*, Dalin. Paa Tydsk: *sich die Hörner ablaufen od. abstossen,* Heyse, Schambach.

HoseV. M. i Talemaaden: at gjøre sine Hoser grønne, i overført Betydn., = søge at vinde, indsmigre sig, indynde sig.

...som gav ham det Raad, at han maatte see til at *giøre sine Hoser grønne* hos Frode, ved en eller anden besynderlig Tjeneste.
Grundtv. Saxo 1, 238. 2, 98. Øhl. Kanarif. 32.

Goldschmidt *gjør sine Hoser grønne* i Tydskland.
F. N. 1860, 493, 5.

Jfr. Molb. Ordspr. 321.

hoveV. M. = lide, synes om, tiltale.

Naar det er artigt giort, saa hver mand kand det *hofve.*
Arreboes Hex. Ærevers d 3.

Jeg *hover* deres Tale.
Tych. Vers. 358. Saml. af adsk. Skr. Sorø 1765. 1 B. 1 Stykke 128.

Snart Ugler, snart de Nattergale *hover.*
Bruuns Fritimer 154.

I „Barnlige Kierlighed“ meest mig *hoved*
Den første Scene, hvori blev sovet.
Bagg. Ev. og c. F. 1, 275; Værker 4, 180. Øhl. Digterværk. 21 B. 194.

Det *hover* mig ellers ikke, at osv.
J. L. Heiberg, Julesp. 148. Cl. Rosenh. Digte 403.

Dialectisk Form for *huge* (jfr. Svensk: *hågas*), ligesom *Hov* i den jydske Dialect og i Gammeldansk forekommer i Stedet for *Hug, Hu* (jfr. Svensk: *håg*).

Hoved, i overført Betydn., i Talemaaderne: V. M. at faa i Hovedet = begribe, indse; **at faa, skulle have og give paa Hovedet = blive revset, skulle revses og revse; V. M. at have noget i Hovedet = være beruset; V. M. at støde for Hovedet = fortørne. Til Overflødighed føjes det til Tillægsordene: arrig, catholsk, gal.

Hvor mange skiønne Hug maa man ei giennemgaae,
Før man *i Hovedet* kand Exercitzer *faae!*
Holb. P. Paars ved Lieb. 253. 1771, 7 B. 4, 24.

Og kan han det System ei *i Hovedet faae,*
Saa fatter han det nok, naar hans Blik falder paa
De mange tusind Ruder, baade store og smaa,
Og paa sine revnede — Buxer.
F. N. 1861, 534, 16.

I Kunster er det nyeste Nyt:
At Macbeth paa Scenen er gaaet,
Og Høedt jo for hver ungdommelig Hex
Saa voldsomt *paa Ho'edet har faaet.*
F. N. 1860, 464, 4.

Naa, hvad mon det blev til med Politiet, som skulde *have paa Hovedet* af Borgerrepræsentanterne?
F. N. 1860, 464, 10.

Udi Sverig (skulde man vel troe det?)
Svenske Raader mod de Norske gaaer. —
De vil deres Konge *„gi'e paa Ho'edet“*,
Notabene: „Kronen“; — dog nok Modet
Lønnet bli'er, og de *paa Ho'edet faaer!*
F. N. 1860, 478, 4.

I Storeheddinge har en Bundtmager nylig anlagt Sag mod en Skræder, fordi denne har syet Kaskjetter. Det er vistnok ganske naturligt for den førstnævnte Professionist at vende det Lodne ud; Retten har imidlertid frifundet Indklagede, fordi den ansaae det for en fri Næringsvei at *give* Folk *paa Hovedet.*
F. N. 1860, 469, 6.

Det er igrunden for ikke at *støde* Moniteuren *for Hovedet.*
F. N. 1860, 462, 5. 470, 5.

Nu er Madam Mortensen bleven *catholsk* i Hovedet over at hendes Mand ikke maa holde Talen.
Wengels Eft. Skr. 2, 53.

Det er just det som giør mig saa *gal i Hovedet.*
Moliere, Fr. Skole (hos Paulli) C4. Evald, V. Krones U. 1, 206.

Svensk: *stöta för hufvudet, få i hufvudet.* Tydsk: *einen vor den Kopf stossen, etwas im Kopfe haben, in den Kopf kriegen.* Franskmændene sige: *donner sur le nez à quelqu'un*, Bescherelle.

I Stedet for Hovedet bruges undertiden Hovedets Bedækning: (Jfr. Hylleke og Krukke.)

Og tog Du blot en Forsmag Dig paa Russen,
Strax blev Philistren arrig i ****Kabussen.*
Russens Indvielse. Cantate i Stud. 3. Nov. 1849.

Hør, gjør mig nu ikke gal i ***Kalotten* med saadanne nærgaaende Bemærkninger.
F. N. 1862, 596, 12.

Den eene truer Mars med Undergang og Knuus,
Den anden tænker, at faae Phoebum ved ***Kardus.*
Wadskiær, Skue-Plads 305. Skuespil 2 B. 1776, Den ryggesl. Søn. 91. P. D. Faber, Rørdr. 122.

Og tænk Dem, en af dem traf Fru Vest lige i *Kardusen.*
Chievitz, Japhet 1, 66.

Men midt under Elskovsrusen
Kom „Onkel“ som Trediemand.
At han fik dem i *Kardusen*
Begriber natyrligviis man.
F. N. 1860. 490, 8. 1861, 527, 4. 542, 4.

Dermed var den Besøgelse forbi,
Som giorde Odin reent konfus i sin V·*Paryk*.
Bagg. Ev. og c. F. 2, 116.

Bliver min Skiebne saa gal i *Parykken*,
At den mig skielder med tordnende Røst.
N. T. Bruun, St. Hans-Dags-Festen 21.

Nu blev jeg for Alvor gal i *Parykken*.
Raketten 1832, 1, 324.

Plattydsk: Ik foor em in de *Prük*, Schütze.

Hovede, Hode**** = Hoved.

Man siger: den Fyr har et ypperligt *Ho'de*.
Microscopet 1856, 22, 4.

Og kløgtige *Ho'der* skrev deilige Oder.
Helms, Nogle Vers 66.

... maa jeg sige Dig, at jeg ikke kan faae følgende Ting ind i mit trekantede *Hovede*.
F. N. 1861, 562, 11.

Sikken et *Hoede*, oh lala!
Den skj. Helene ved Recke 4. Korfitsen, Espr. de Vald. 96.

hoven,** i o. B., = hovmodig, brøsig.

Der stod han med sin Knebelsbart,
Sit *hovne* Blik — jo det var rart.
Microscopet 1856, 34, 8 b.

Napoleon, vor fine Ven,
Han passer, vi er' vaagne,
Hvis vi ei havde ham, jeg troer
S'gu ei, vi var' saa *hovne*.
F. N. 1862, 612, 3.

Hvad siger Du, er Du *hoven*?
Wengels Eft. Skrift. 1, 18. Hr. Sorensen 1865, 36, 8.

Denne Bismarck, der har været ligesaa *hoven*, som om han var Seirherre fra Austerlitz og Jena osv.
Fædrelandet 1866, 71, 2.

HudV. M. i Talemaaden: at skjælde En Huden fuld = skjælde En dygtig ud.

Da jeg hørte, hand tog saa afstæd, saa tog jeg bladet fra Munden, og *skieldte ham Huuden fuld.*
Paulli, D. Seendis Blinde 41.

Hvori skal jeg staae dig bie? Det er dog vel aldrig i at *skiælde* Leander *Huden fuld?*
C. Biehl, Haarkl. 35.

Da nu Kongen, hendes Fader, *skiældte hende Huden fuld,* fordi hun ikke vilde ægte Roster osv.
Grundtv. Saxo 1, 152. 2, 46.

Hue** i Talemaaden: at faa en Hue = blive narret.
Enhver kjender det gjængse Mundheld, der anvendes naar Nogen er bleven narret, bedraget eller slaaet en Plade nemlig: Naa — der har han *faaet en* ordentlig *Hue!*
F. N. 1866, 4, 7.

hugge** = slaa Klo i, fange, faa fat paa.
Hertugen han *hugged'* hende
Til sit Huus som Lærerinde.
Vise om Hertugen af Choiseul Praslin (hos H. P. Møller).

+ til.
... at hans hele Regiment i hele 6 Døgn havde været uden Naturalforpleining, saa at de havde været henviste til at leve af, hvad de, som man siger, kunde „*hugge sig til*“.
Berlingske 18. Febr. 1864, Sp. 5.

hugge i sig** = spise, æde med stor Graadighed.

Huggebasse se under: Basse.

hugget eller stukketV. M. i Talem.: det er hv. hugget eller stukket = hv. det ene eller det andet, middelmaadigt, daarligt.
Langt fra at jeg vilde rose det, som er *hverken hugget eller stukket,* det er ilde skrives, men jeg vil alleene her opmuntre enhver til at skrive det, som got og sundt er.
Dauw, Hør Du D. M. 6.

... for dette hersens Penne-Mæle er som Gud og Hver-Mand veed *hverken hugget eller stukket.*
J. Birke-Riis, Balders-B. 5.

Jfr. Molb. Ordspr. 322. Svensk: *hvarken hugget eller stucket.* Tydsk: *weder gehauen noch gestochen.*

Huj,V.* især i Forbindelsen: i Huj og Hast = i overvættes Fart.
Vi faar vel i een *hui* og ill (iil?)
All hvis vi os begiere.
Wielands Saml. af Vers 2, 129.

Der blifver mange Gift, som stoere Middel faaer
Med deres Festemand dog med en *Huy* forgaaer.
J. Sten S., Pig. Speyl Biij.

Jeg Stymper veed nu ey, om jeg mig vilde flaae,
En Smedde-Svend i slig en *Hui og Hast* at faae.
Wadskiær, Poet. Plukke-Finker 4. Kingo, Chr. 5 Lod. a iij Ryg. Clitaus Tidsf. 46.

Mærk! Havde han ei løbet fast,
Var Tingen ikke skeet i saadan *Huj og Hast.*
Wessels Digte ved Levin 184.

Hvor *i Hui*, ved Verdens Ende,
Stærke Hvirvler Himlen vende!
Grundtv. Saxo 2, 73.

Desaarsag foer han *i Hui og Hast* over til Jylland, for at hjelpe sine Undersaatter.
Grundtv. Saxo 2, 281. 3.

Colding, Dict. Herl., har: *i en hui*, raptim. Svensk: *i en huj.* Tydsk: *in einem Hui*, *huien* oberdeutsch für eilen, Heyse.

Hul V. M. = Fangehul, Fængsel.

De hentede i Politikjælderen 2 Betjente, som kastede ham i *Hullet.*
F. N. 1861, 522, 13.

En rig Skræder i Helsingør puttes i *Hullet*, fordi han vil agere Fyrbøder og brænde sit Huus af.
F. N. 1861, 529, 5.

Svensk: *hål* og Tydsk: *Loch* paa samme Maade.

hul, V. M. i overført Betydn., = kløgtig, snedig, underfundig.

Tw besinder, ath mange wdi thenne tid haffwe stort omhygge for rygte oc naffn, fordi wilde tw oc saa giffue tilkende, ath tw wast *hwll* oc diyb, oc maa wel sckee, tw haffde reffnet oc sprucket aff wijsdom och dybhed, wden tw haffde hannwm wdtspiwdt i thette tith obne breff.
P. Eliesens D. Skr. ved Secher 1, 65.

...thi hun saae, han var *huul*, og troede ham ikke paa et Haar.
Grundtv. Saxo 2, 209. 289.

Guds Død! hvor han er *huul!*
H. Hertz, Amors Gen. 88.

Engelsk: *hollow* paa samme Maade.

Hule,** i overført Betydning, = en ussel, mørk Bolig.

Skulde det blive den sidste Fastelavn,
Vi træde paa disse slidte Fjæle,
Skal Mahognistole snart ta'e os i Favn,
Og Marmor faae Spark af vore Hæle,
Saa vil vi ofte dog mindes denne Dag
I den gamle *Hule* med det muntre Lag,
Hvor tidt under Lystigheds spillende Flag
Her sad en Hoben tørstige Sjæle.

C. M., Et lidet Sjunge-Chor ved Fastelavnstider 1862. (Vise i Stud.)

Hulter til BulterV.* = i en forvirret Sammenblanding.

Men saa mønstrede Ring til Hest den hele Mangfoldighed, som han fandt staaende *Hulter til Bulter*, en Klat hist og en Klat her.

Grundtv. Saxo 2, 171.

Alt ligger *hulter til bulter* i een og samme Krog.

J. L. Heiberg, Julesp. 5.

Men saa stormede Menneskeheden frem som om den var gal, og den Ene faldt over den Anden, saa Alt havde gaaet *Hulter til Bulter*, om jeg ikke havde standset det Hele.

E. Bøgh, Nytaarsnat 1850, 4 b.

... hvori „Hamlets geniale Fremstiller" ligger *Hulter til Bulter* med aflagte Balkrandse, gjennemsvedte Silkemasker osv.

E. Bøgh, Dit og D. 1861, 140.

Svensk: *huller om buller.* Plattydsk: *holl un boll*, Schütze. Tydsk: *holter polter.* Hindustansk: *ultá pultá*, Pott: Die Zigeuner 2, 191. Plattydsk: *holter de polter*, Schambach. I Fyen betyder *Hulter* Uorden, se Molb. Dial. Lex. (Engelsk: *higgledy-piggledy.* Fransk: *pêle-mêle.*)

Humeur** i Talemaaden: Der er Humeur i Sprøiten = Liv i Tingene. Se Visen hos Strandberg: Gud lad os aldrig mangle Penge!

Hummer*M. = et lille, usselt Værelse.

Herregud, vi have dog havt mangen fornøielig Time i det gamle *Hummer.*

Chievitz, Fra G. 7.

Humpel,V. M. **Humpling**** = et stort, klumpagtigt Stykke.

Gav' I den lumpen Sølv-Skee vek,
I vilde derfor have Smek
I tre til fire Dage,

Og æde Brud og Brudgom ud,
Ja vel en *Humpel* i en Klud
Derfra med Eder tage.

Wadsklær til J. Krag A 4.

P. Möller, Hall. *hompling.* Colding, Dict. Herl., har *humpelvorn* og *Jordhumpel.*

HundV.* i Talem.: at gaa i Hundene = gaa til Grunde, ødelægges, blive til Intet. („Siges især om forsultne Dyr, som døe paa aaben Mark, og opædes af Hunde.“ V. S. O.)

Jeg mercker nok at dersom min ulyckelige Skiæbne fuldfører det den truer mig med, saa maa jeg vist nok *gaa i Hunde.*

Moliere, Fr. Skole (hos Paulli) C 4.

Ængstelse Rod i
Mit Sind havde slaaet,
Nær var mit Mod *i*
Hundene gaaet.

Hostrups Intrig. 62.

Nu jeg har den ny Constellation
Udstudeert: der hos enhver Nation
Noget er, som sikkert tyder paa,
Jorden snart *i Hundene vil gaae.*

F. N. 1860, 487, 3.

En ny Arbeiderforening stiftes, og den gamle *gaaer i Hundene.*

F. N. 1860, 501, 6. 1861, 562, 14.

Det bayerske Øl *gaaer* dog tilsidst *i Hundene.*

F. N. 1861, 531. 10. Flyveposten 5. Nov. 1861.

Men Duellen den *gik i Hundene;*
For Thomsen krøb i et Musehul.

F. N. 1860, 466, 4. 463, 11. Microscopet 1856, 18, 3.

Gamle Nathanson vi fik igjen,
Nu *i Hundene gaaer* Bageren.

F. N. 1865, 19, 4.

Men det er utaknemmeligt af Reactionen at lade „Kronen“ *gaae i Hundene.*

Fædrelandet 1865, 2, 7.

Engelsk: *to go to the dogs.* Tydsk: *auf den Hund kommen.*

Hundehvalp** = en qvart Flaske Rødvin. F. N. 1861, 527, 4.

Hundekunster** = simple, lave, usle Løjer; Kneb.

Da Lømlerne drukne var blevet,
Saa drev de med Guddommen Spot,
Og *Hundekunster* blev drevet;
Men det bekom dem ei godt.
F. N. 1860, 472, 9.

Og nu vil jeg for syvende og sidste Gang spørge: Hvorledes vil alle disse *Hundekunster* ende?
F. N. 1860, 492, 11.

Hundeliv** = et usselt Liv. Evald, V. Krones U. 1, 206.

hundse** = behandle med Haan og Foragt.

...maalde Kæmpen med Skrædder-Alen, og *hundsede* ham som en Tølper.
Grundtv. Saxo 2, 52.

Ude i Europien
Folk er reent aflave,
See kun i Italien,
Der de deres Pave
Hundser og behandler groft,
De vil ham paa Vartov Loft
Gjerne have kastet.
F. N. 1862, 596, 4.

Lad de preussiske Spidstampe lade sig *hundse* værre end Hr. Sørensen her.
Pjerrot 1863, 13, 3. Dagbladet 1864, 30. Jan. Sp. 2.

hundsk*M. = nedværdigende, nedrig.

...og det lod ordenlig, som Ansigtet blev endnu stivere for ret at trodse den *hundske* Begegnelse.
Grundtv. Saxo 2, 284.

HurlumhejV.* = forvirret Larm, Forvirring.

Kiære sig os hvad er dette for en *Hurlumhey*?
Moliere, Fr. Skole (hos Paulli) D11.

Jeg fik en sælsom *Hurlumhei*
I Hierne og i Isse.
Tych. Vers 219.

Hvad her blev for en *Hurlumhei*,
Beskrive ikke kan, og ei beskriver jeg.
Wessels Digte ved Levin 154.

„Ei!“ sagde han, „Ei! Ei!“ — og intet meer end „Ei!“
Fik Tungen Stunder til i Tankens *Hurlumhei*.
Bagg. Ev. og c. F. 1, 94. 181. 2, 138. 224.

Men tiltrods for *Hurlumheien*
Han i Stuen gaaer og staaer,
Eller purrer i sit Haar,
Som om Intet var iveien.

H. Hertz, Digte 1851, 1, 225. F. N. 1860, 466, 9. 1862, 601, 13.

Colding, Dict. Herl., har: *Huirlumhei* i vejret, confluges. At *hvirre*, *hurre*, jfr. Engelsk: *hurl*wind og *whirl*wind; Plattydsk: *hurreln* = wirbeln, Schambach.

Hus, i overført Betydn., i Talemaaderne: at [V. M.]holde Hus = gjøre Forstyrrelse, hærge; at [V. M.]holde Hus med, = skjælde, ilde medhandle.

Og ikke nok med det; men Qvinden — vidste du
Hvordan hun *holder Huus med* mig ulykkelige!

Bagg. Ev. og c. F. 1, 29. 2, 188. Hegelund, Cal. 24 Ryg.

Ak, Pernille! Det er et Fandens *Huus*, disse Gratulantere *holde*.

J. L. Heiberg, Julesp. 141. Hegelund, Cal. 28.

Jfr. Molb. Ordspr. 322.

husere[V. M.] = gjøre Forstyrrelse, hærge. Grundtv. Saxo 1, 59. 2, 91. 241. Cl. Rosenh. Digte 287. Plattydsk: *huuseeren*, Schütze. Tydsk: *hausiren*, hausen.

hvems,** **hvemses**** = hvis. (Kun Kjøbenhavnsk?)

Hvems er det deilige Barn?

Heib. Ev. i Ros. II. 11. Peter 1864, 2, 3.

hvims se: vims.

hvirre se: virre.

Hvishvas se: Visvas.

Hylde[V. M.] i Talemaaden: at komme paa en fejl (rigtig) Hylde, i overført Betydn., = paa en fejl (rigtig) Plads, i en forkert (rigtig) Livsstilling.

Hjertensudgydelser af en hypochonder Grillefænger, der er *kommen paa en feil Hylde*.

Fædrelandet 1864, 270, 6.

Jfr. Molb. Ordspr. 323.

Hylleken** i Forbindelsen: Giv ham en paa Hylleken = en paa Hovedet. Jfr. under: Hoved. Hyllike, Holleke = et Slags Barnehue, Molb., V. S. O.

HyreV. M. = Arbejde, Bryderi. Jfr. Læs.

Jeg udi denne Sag har *havt min hele Hyre*,
Saa mange Narre at regiere, raade, styre.
1771, 7 B. 15, 22.

Sit fulde Hyre har Enhver maaskee med sin.
Øhl. Kanarif. 122.

Ak, Pernille! Det er et Fandens Huus, disse Gratulantere holde. En stakkels Tjenestekarl kan *have sin fulde Hyre* med dem.
J. L. Heiberg, Julespøg 141.

Der kunde selv opvakte Drenge...*have deres fulde Hyre* med at tilfredsstille de opstillede Fordringer.
R., Om det lærde Skolev. 2, 22.

Mit Hele i Tiden ei let vil døe,
Det Stormagten *voldte* tidt *Hyre*.
F. N. 1861, 528, 10.

I „Schleswigholstein“ gaaer det galt,
De schwartz-roth-goldne Tyre
De stanger stadig Dannebrog,
Og Hall han *har sin Hyre*.
F. N. 1862, 579, 11.

hytteV. M. = vogte, beskytte, tage i Vare.

Et Pigebarn som Lise ikke længe
Kan *hytte sig* uskadt i slige Klør.
Bruun, Fritimer 95. Saml. Skrift. B. 4, 131.

Lammene *hytte sig* selv kan du tro.
Øhl. Digte 1811, 1, 162. Svar til Abrah. 15.

...Jeg skal
Nok *hytte mig* for Kjærlighedens Fare.
H. Hertz, Am. Geniestr. 57. 20.

Hver *sig* dog *hytter*, saalænge han kan!
Grundtv. Saxo 1, 78. 199. 100.

Gud *hytter* nok Træet for Slud og for Blæst.
Cl. Rosenh. Digte 40. Nyerups Levnet 76.
N. theol. Bibl. 19, 227.

Aa — duer han noget, saa *hytter* han *sig* nok.
Hostrups Gjenb. 34.

Fanden *hytter* nok Sine.
Oldfux. 18. Marts 1864, Sp. 6.

Tydsk: *hüten.*

Hægter,** i overført Betydn., = Midler, Formue, Penge; Kræfter.

Omsider (for at giøre Reisen kort)
Han finder sig, veiledet af en Vægter,
Fuldkommen sund og frisk, om ei *ved alle Hagter*,
Tæt ved den ærlige Bormesters Port

Bagg. Ev og c. F. 1, 99.

Men hvis vi vil *komme til Hagterne*,
Saa maae vi gaae rundt om som Vægterne,
Nytaar vi ønske maae Slægterne.

Den 30. Dec. 1850 af O. (Vise i Stud.) Fædrelandet 1865, 149, 12.

Nu vanker der ei *Hagter*,
Naar han ved Nytaarstider gaaer
Med Haabets glade Vinger
Og Sørensen en Plade slaaer
Som Ildens Undertvinger!

F. N. 1860, 479, 4.

Jeg havde just været ude og seet til de to Smaa-Folk, om det Kram havde *hjulpet dem til Hægterne*, som Dyr-Lægen havde ordineret.

J. Birke-Riis, Balders-B. 6.

Hæl[V. M.] i Talemaaderne: at fægte med Hælene = løbe sin Vej, flygte; og at smøre Hæle = skynde sig bort, løbe sin Vej. Jfr. Hase.

Men da Skotterne fik at vide, at de Danske vare ganske anderledes velbevæbnede end de, saa holdt de det for raadeligst, *at fægte med Hælene*.

Grundtv. Saxo 1, 91.

Saa sandt, min Hr. Guichard, De har to *Hæle* kiær,
Smør dem, naar De ham seer, han ellers dem afskiær.

Wessels Digte ved Levin 181.

Han *smurte Hæle* — vilde flye,
Men paa hans Fødder hang sig Bly.

*Cl. Rosenhoff, Digte 184.

hænge i[**] = holde ud.

Hang i Kjøbenhavner! jeg tænkte saa smaat —
Saa bli'er Du Baronesse og faaer det saa godt.

Sminke-Thoras Levnet (Vise hos Büchler).

Dengang de skulde Bryllup ha'e,
Musiken *hængte* godt *i*.

J. S., En Pokkers griinagtig Historie (Vise hos Strandberg).

hæseblæsende,*M. **hæsblæsende,***M. To. og Bio., = stønnende, forpustet, ilfærdig. Jfr. hidsblæsende.

Jeg kom *Hæseblæsendes* Løbenes.
Moliere, Fusentast, Comoedie oversat 1723, C8.

Hand *heese-blæsend* løb og kom til Roderige.
P. Pedersen, Don Pedro 40.

...løbet *hæsblæsendes* om i min Kielder...
1771, 6B. 15, 76.

Mig synes du kommer noget *hesseblæsendes* afsted med al din Alvorlighed.
Sknespil 2 B. 1776, Den ryggesl. Søn 78.

Ha, ha! sagde Amlet, saa var det dig! jeg saae nok Noget, der kom meget *hæseblæsende* flyvende med et Straa paa Ryggen, og et Haneskiæg i Rumpen!
Grundtv. Saxo 1, 169. 2, 89.

Næste Dag fremkom en *hæsblæsende* Berigtigelse i „Berl. Tidende".
Fædrelandet 1864, 258, 6.

Det er høist uforstandigt af „Berl. Tid."s *hæsblæsende* Redakteur, at han ikke ganske rolig følger den givne Anviisning.
Dagbladet 1864, 271, 5.

Jfr. Plattydsk: *häsepesen*, *häsebesen*, sich geschäftig anstellen, it. nach dem Othem schnappen, Brem. Wört. Schütze, Holst. Idiot. 1, 71. 111; *häsebäsen*, Dähnert., *hassepassen*, Schambach. Hollandsk: *hassebassen*.

højstens** = i det Højeste. Pjerrot. 1865. 45, 5. Tydsk: *höchstens*.

HøneV.* i Talemaaden: at have en Høne at plukke med En = have et Mellemværende at afgjøre, Noget at fordre Regnskab for, Forklaring om, at bebrejde En; jfr. Molb. Ordspr. 324. Engelsk: I have a crow to pick or pluck with you, Slang Dict.

Høvl,** i overf. Betydn., = Tugtelse, Irettesættelse.

Kom inte til mig med Sludder og Vrøvl,
For saa *faaer* du Fa'en skal hente mig *Høvl*.
Herr Sørensen og den lille Vildtydsker Kbh. 1851. (Vise.)

Ja Danmark, det har „Maaneskin“ fra Landet,
Fra Stændersalen Tydsklands Eccho: Vrøvl.
Man jo i sin Tid Sprogene har blandet,
Og derfor Modersmaalet nu faaer *Hovl.*
F. N. 1860, 467, 4.

Naar Sørensen kedes ved Tidens Vrøvl,
Og Tydskland ham Næser dreier,
Saa vil han det ikke *give Hovl*;
Nei — han vil kun drikke sin Baier.
F. N. 1860, 481, 15. 1864, 7, 15.

Skal jeg aldrig meer mit Slesvig eie,
Skal „Schleswigholstein“ ei af Jens *ha'e Hovl.*
F. N. 1864, 35, 9.

høvle paa,** i overf. Betydn., = ilde medtage, rive ned paa.

Kun Christen-Kierlighed mig, andet ei, indblæste
Den Lyst at *høvle* lidt *paa* Smagen hos min Næste.
Wessels Digte ved Levin 247.

Og længe øvede han sit Geni
Og *hovled'* løs *paa* Høedt og Hall og Bille.
Bøgh, Dit og D. 1860, 128. F. N. 1861, 530, 5.

Tydsk: *hobeln* bruges paa lignende Maade.

iligeveller,** **illigiveller** = alligevel.

Det er ganske rigtig, Mester, det glemte jeg; men han har dog *illigiveller* inte Lov til at være grov.
Hostrups Gjenb. 102.

Mig er det ligegyldigt — jeg skal *iligeveller* ha'e mig en Luur.
F. N. 1861, 533, 4.

immer,V. M. **immervæk**** = altid.

Bar er dog *immer* en broderløs Bag.
Grundtv. Saxo 1, 130. 11. 55. 71.

Han passer *immer* paa som en Smed.
Hostrups Gjenb. 59.

Det giver sig *immervæk*, naar vi først komme sammen.
Hostrups Gjenb. 19.

...og bad jeg Mester om Forlov,
saa svared' han mig *immervæk:*
Fornøj dig blot saalænge
det ikke koster Penge!
Hostrups Spurv i Tr. 28. 79. Microscopet 1856, 11, 2. 34, 8. J. Birke-Riis, Balders-B. 10.

Tydsk: *immer.*

inte** = ikke.

De lade, som de troer, at han *inte* meer er fri,
Og selv vil de dog ha' ham i det tydske Slaveri.
P. Faber, Den t. Landsoldat.

Ach, det skulde jeg *inte* gjort.
Hostrups Gjenb. 58. 103.

Det skulde De *inte* ha'e gjort, Hr. Reiersen!
F. N. 1862, 603, 11.

Men Gud bevare mig, Hr. Olsen! hvorledes er det dog muligt, at eet Menneske kan drikke saameget Brændeviin? — Hør jeg skal sige Dem, Hr. Petersen! naar jeg drikker en Snaps, bliver jeg strax et andet Menneske, og det er da *inte* urimeligt, at det andet Menneske ogsaa faaer en Snaps? Hvad?
F. N. 1861, 542, 7. 534, 15. 535, 8.

Opstaaet af det ældre *intet* i Betydn. af ikke, f. Ex. „Tar jeg *intet* feil", Moliere, Fr. Skole (hos Paulli) A 9. „En unyttig Jordens Byrde, som *intet* duer til nogen Ting," Brev t. Philopatreias 1771, S. 69. 87. Svensk: *inte*.

JammerskadeV. M. = stor Skade. Grundtv. Saxo 2, 231. J. Birke-Riis, Balders-Baalet 5. Tydsk: *Jammerschade*.

jaske,V. M. **hjaske**V. M. = udføre noget skjødesløst og uordentligt.

Jeg Stakkel hiemme, træller, slæber, *jasker*,
Og nænner knap mig selv at spise mæt.
T. C. Bruuns Frit. 124.

\+ af.

...og knap kan De læse, hvad jeg har *afhiasket*.
Engelstofts Breve 318.

...medens andre „hans samlede Skrifter" af 1805 af Forlæggeren skammeligen *afjaskedes*.
Ursin, Bogtrykkerk. 80.

\+ for.

...hvor daarligt er det da ikke, at du vil *forjaske* en uskyldig Skiønhed.
1771, 6 B. 15, 69.

\+ sammen.

Forf. maa enten i høj Grad mangle Sprogsands eller have *sammenjasket* sit Arbejde paa en overordentlig skjødesløs Maade.
Tidsskr. f. Philologi og P. 1865, 148. Maanedskrift f. Lit. 1829, 1 B. 235.

+ ud.

Thi Guder, naar de andet har at gjøre,
Saa *jaske* de Personer *ud* i Hast,
Der kun som Biting til det andet Skabte hører.
Bagg. Ev. og c. F. 2, 90.

JavV.* = Hast; Tummel, Løjer.

...Der leer af Livets hele *Jav*.
Bagg. Værk. 6, 88. Gjeng. 36.

Hvad her nu er en *Jav* igjen,
Som Huset skulde revne!
Man synger, leer, gjør Cour og Spænd,
Alt efter bedste Evne.
Plougs Vise: Blæst, 24. Jan. 1841.

Men De havde saadant et grueligt *Jav*.
Hostrups Spurv i Tr. 23.

Lad dem, der skjændes for at faae lidt *Jav*,
Forbittre mig den dyrekjøbte Hæder!
H. Hertz, Gjeng. Breve 120.

Bør i Skriftsproget hedde: *Jag* (af jage) som Tag af tage osv. Saaledes skrive ogsaa Molbech og V. S. O.

Jens** i Forbindelsen: Pigernes Jens = Kvindernes Yndling.

Da saaes tidt *Pigers Jens* det Slot at gjæste.
P. D. Faber, Rørdr. 57. Grundtv. Brage-Sn. 171.

See, det vil De allernemmest kunne aflure den, der alle sine Dage har været Damernes Kjæledægge...den, der i Ordets egentlige Forstand har været det, som vi unge Mennesker i Hovedstaden saa Satans rask kalde *Pigernes Jens*.
Chievitz, Japhet 2, 147.

Jens** = den danske Landsoldat.

Et Hurra for Danmarks trofaste Værn:
Soldaten, vor' prøvede *Jenser*.
Ny Fædrelands-Sang (hos Strandberg). F. N. 1860, 467, 4.

Nei, kun en Hær paa Fastlandet, kun en Hær, som vil og skal slaaes ved vore *Jensers* Side, kun en Hær, der kommer som Broder til Broder, og ærlig og trofast opfylder sin Broderpligt, kun den er Danmark til Nytte, kun den er de forenede Riger til Ære, kun den kan udrette Noget til hele Nordens Held.
Fædrelandet 1864, 69, 4.

jer,** **jert**, **jeres**V. M. = Eders. Jfr. der.

jolle af[v. m.] = kjøre afsted paa en lille, let Vogn.

Det er ikke længe siden, at „Dagbladet“ i Anledn. af et politisk Møde yttrede, at Odense neppe vilde undlade, ved enhver Leilighed at melde sig som „første Sprøite“. Dette er virkeligt saa eiendommeligt for Byen, at der ved den næste Udgave af Munthes Geographi kunde tilføies: „kjører første Sprøite“. Den *joller af* i en saadan Fart, at den ofte endog distancerer Hovedstaden.

Illustr. Tid. 1863, 24. Maj, Sp. 1.

jolre** = jolle.

Saa kom der et Kjøretøi *jolrende* alt hvad Remmer og Tøi kunde holde.

J. Birke-Riis, Balders-B. 23.

Jon** = et raat og udsvævende Menneske.

Det kan vistnok ogsaa gjøre sin Virkning, uagtet jeg i dette Tilfælde vilde have foretrukket at spænde *Jonen* i Rendestenen.

Chievitz, Japhet 1, 103.

Julle** = Julie. Microscopet 1856, 44, 5 b.

justement,** **jøstement** = just, netop.

Det er *justement* derfor, jeg har sla'et en Klo i dem.

Hostrups Gjenb. 18. Moliere, Fr. Skole (hos Paulli) B 2. Øhl. Kanarif. 51. F. N. 1861, 562, 3.

Fransk: *justement.* Ligesaa i Plattydsk.

Justitsraad** kaldes en Gade-Vægter hyppig i Folkemunde. Se: Om Vægtere og Vægtersangen (af Cl. Rosenhoff) 14. Bøgh, Dit og D. 1861, 42.

Jux** = daarligt Tøj; Løjer. P. E. Petersen, Digte og S. 1, 60. Tydsk: *Jux* synes ikke at bruges i den første Betydning. Schütze har dog foruden ‚Spass‘ ogsaa ‚Dreck, Unrath‘.

Juxeri** = daarligt Tøj. 1771, 7 B. 15, 21.

Jærn** bruges i overført Betydn. om et kraftigt og dygtigt Menneske, der kan sætte noget igjennem, f. Ex. ‚Han er et rigtigt Jærn‘.

Balthasar Christensen det er et *Jern* —
Fik han ei valgt den Væver udi Mehrn?

Nyt af Aaret (Vise hos E. Pinger) 1848.

Kaal[v. M.] i Talemaaden: at gjøre Kaal paa, i overf. Betydn., = gjøre Ende paa, gjøre det af med.

Jeg troer gierne, hans ædle Maal
Var at Oplysning og Dyd udbrede,
Ved Lærens Bliidhed at Hiertet lede,
Og *giøre*, om det var muligt, *Kaal*
Paa hine Ulve i Faare-Klæder.
T. C. Bruuns Skrift. 4, 73.

Gjør paa den sidste Flaske *Kaal!*
Fyld Glassene til fulde Maal!
Bagg. Værk. 2. Udg. 2, 209. Ev. og c. F. 1, 16.

Og det var en haard Dyst for Gram, men han fik dog *gjort Kaal paa* hele Klatten.
Grundtv. Saxo 1, 25. 2, 131. F. N. 1861, 519, 13. 6. Fædrelandet 1864, 270, 6.

Fransk: *faire des choux de qc.* = gjøre med Noget hvad man vil, Borring.

Kaffeknægt** = en Kop Kaffe med Rom i.

Kaffemøller** kaldtes forhen billedlig de Bondervogne, der fra et Sted udenfor Porten (Østerbros Triangel og senere ogsaa Nørrebro lige indenfor Søen) befordrede Kjøbenhavnerne om Sommeren frem og tilbage mellem Byen og Dyrehaven. Bruges nu ogsaa om Kapervogne.

Under en lystig Opsang spadserede man omkring i Skoven og tog hjem paa en *Kaffemølle*.
Microscopet 1856, 19, 2.

Kage[v. M.] i Talemaaden: at mele sin Kage = gjøre sig Fordel, sørge for sine egne Interesser.

Huus-Fogden har dig lært et X for V at tage,
Og af din Herres Meel at *meele* digt *din Kage*.
Falster, Gierigheds Afmal. 5. Grundtv. Saxo 1, 190.

Hver *mele* vil *sin* egen *Kage*.
Øhl. Holbergs Jubelfest 37.

Haha! Saa nu skal jeg ind og *mele min Kage*.
Hostrups Gjenb. 90. P.-Müller, Nye Digte 241. F. N. 1861, 546, 15. Hr. Sørensen 1863, 150, 5. 6. 164, 4.

Det (England) kan *mele sin Kage*, medens de Andre segne under Byrden af de Vanskeligheder, som det fremkalder og vedligeholder.
Dagbladet 1864, 197, 2.

Kaje se: Keje.

kakkeV. M. = forrette sin Nødtørft. Plattydsk: *kakken.* Engelsk: *to cack.* Latin: *cacare.*

kalfatreV. M. = gjøre om paa, ændre, bearbejde.

Saa at Præstestanden er sig nu i eet og alt ikke meere selv liig, uden hvad dens Dragt alleene anbelanger, og den vil min Herre have *Kalfatret* og beskaaren.

Brev til Philopatreias 1771, S. 33. Wessels Digte ved Levin 131.

Jo visselig vil vi beholde vor elskværdige Brændeviin, og naar vi ikkun har det, saa maae man *kalfatre* saa meget med det øvrige, som man gider.

1771, 6B. 13, 6.

Hvad hjalp min Protest, man gjorde mig endeel Complimenter; men *kalfatres* skal jeg med hele Resten.

Møllers Nyt theol. Bibl. 19, 65.

\+ om.

Saa Skiæbnen os et Puds har spillet.
Vi see, den ei vor Død har villet,
Og, paa det at vi ei omkom,
Har vores Skrift *kalfatret om.*

Wessels Digte ved Levin 232.

...aldrig omskrev og *omkalfatrede* han noget saa ofte.

N. M. Petersen, D. Lit. Hist. 5, 1, 339.

Svensk: *kalfatra.* Tydsk: *kalfatern.* Hollandsk: *kalfateren.*

Omkalfatring** = Forandring. Overskou, D. Skuepl. 1, 141.

Kalkeballen** kaldtes før Stedet Nr. 38—41 (nyt Nummer 5) i Lille Kannikestræde, hvor der i den senere Tid blev givet Skuespil kun af Dilettanter. (Ogsaa alene kaldet „Ballen“ eller „den dramatiske Skarnfjerding“.)

Det Huus hvor før man dyrkede
Thalias ædle Kunst,
Og hvor man tidt sig styrkede
Mod Livets Prosadunst,
Det Huus har Pøblen nu saa fræk
For *„Kalkeballen“* kaldt —

Microscopet 1856, 46, 8a.

kalkunskeV. M. kaldes de rige og anseelige Bønder, der ere store paa det og hæve sig over deres fattige og uanseelige Jævnlige.

Og skulde denne, som er fød
Kun af *kalkonske Bønder*
Og aldrig tiente for sit Brød
Med Støvere og Mønder
I Junkers Gaard til Hove,
Men dog har slig hofmodig Aand,
Sig frem paa Gulvet vove
Paa sin Kalkonsk, jeg mener, med
En lang opstukket Hale osv.
Wadskiær til B. Flyng B2b. Tych. Vers 282.

Kallún se Callun.

KamV.M. i Talemaaden: at skære over én (samme) Kam = behandle éns, uden at gjøre Forskjel.

Han *skiærer* alle dem kun *over samme Kam.*
Øhl. Kanarif. 68.

... naar han *skar* de Lærde i Danmark og i Hertugdømmerne *over een Kam*, og sagde osv.
N. M. Petersen, D. Lit. Historie 4, 532.

Man kan heller ikke *skære* alle Præster *over een Kam.*
F. N. 1860, 466, 14. 464, 15.

Svensk: *skära alla öfver en kam.*

KamélV.* bruges i overf. Betydn. om en ussel Hest.

Naa — *Kamelerne* de smurte Hase,
Det var som de skulde løbe durch.
D. g. S.s Viser 17.

Kammeret** = Politikammeret, Politistationen.

Men om man slæbte dem strax paa *Kamret*,
Naar der var spildt en Spand reent Vand kun,
Nei, der var vist blevet farligt jamret,
Hvis man saa pedantisk var i Babylon.
Den nyeste Babylons-Vise (hos Strandberg).
P. E. Petersen, Digte og S. 1, 81.

KammersV.M. = lille Kammer.

Spør mand icke saadant vd først, da bliffuer det siden et wroligt Ecteskab, oc ingen Fred, hvercken i Stuen eller i *Kammersit.*
Nør-Nissom, Spec. dom. B 4.

Hun er endnu paa sit *Kammers.*
Paulli, Jule-Stuen 36. 48.

Da skjød de Slaa fra Døren,
Da blev han lukket ind;
Ham førte til et *Kammers*
En gammel runken Qvind.
Chr. Winth. Hjort. Flugt 181. 53.

Jfr. Molb. Dial.

kanonfuld se under: fuld.

kanskesens,** **kaskesens, kanskesigen** = kanske.

Jeg skal foreløbig tale med en af mine Diplomater — *kanskesens* han kan hjælpe mig med et fredeligt Middel.
F. N. 1860, 470, 5.

Er der *kaskesens* No'et istykker?
F. N. 1860, 471, 7.

Kanskesigen De inte veed
At der gives et saadant Sted,
Hvor Skrædd're assureres kan,
Ligesaavel som hver anden Mand?
P. E. Petersen, Digte og S. 1, 76.

Kant** i Talemaaden: at komme paa Kant med = komme paa en spændt Fod, i Strid med.

Han med vores Politi *paa Kant*
Kommet var osv.
F. N. 1861, 515, 3.

De *kom „paa Kant"* med mine Systemer.
F. N. 1861, 534, 16.

Heltzen er *kommen* med Grylle *paa Kant.*
F. N. 1865, 5, 11.

kant og klarV. M. = fuldstændig færdig og i Orden.

Herved erindres Dig, at Du engang som andre,
U-agtet ald den Glands, der fra Din Throne gaaer,
Igiennem Orme-Land til Himmelen skal vandre,
Hvor Kronen *kant og klar* og færdig til Dig staaer.
Wadskiær, Skne-Plads 276.

Og rap paa Fod med den Her Pastor skrider
Til Peers Hytte hen, hvor alting var
Paa rede Hænder ganske *kant og klar.*
T. C. Bruun, Fritimer 81.

Thi rask Du gjorde, som Dragonen,
Alt *kant og klar* i kort Galop!
N. T. Bruun, Bacchus og C. 1, 131.

Kantøffel, Katøffel**** (= Kartoffel) i Forbindelsen: en heldig Kantøffel, der bruges om den, der uforskyldt opnaaer noget, der har Held med sig.

Og Hr. Schossig, ja han
Er en lykkelig Mand,
Saadan rigtig *en heldig Kantøffel.*
F. N. 1860, 506, 3. 1863, 22, 8.

Kong Otto — ja, tænk Dig, han har faaet Fuur,
Fordi han var saadan en Bøffel,
En Søn af Prinds Christian nu Konge er, —
Ja, den Mand er *en heldig Kantøffel!*
F. N. 1863, 28, 3. 1864, 2 April, 6.

Schütze har ikke det Plattydske: *Kantüffel* i denne Forbindelse.

kanøfle se: carnifle.

Kaperkuske** kaldes de Kuske, der holde med deres Vogne paa Steder, hvorfra der er stærk Færsel, og som *kapre* Folk til deres Vogne, som derfor kaldes *Kapervogne.*

De har for Øjeblikket ikke bedre Udsigter, end *Kaperkudskene* vilde have, naar Jernbanen til Dyrehaven var kommen i Stand.
E. Bøgh, Dit og D. 1862, 60.

kapre*M. = sætte sig i Besiddelse af noget, man har jaget efter, eftertragtet.

...Gaaer ind, og der ei Øie faaer paa fleere
(At sige Mennesker), men paa en Gryde Grød,
Grød kogt i Vand, den *kaprer* han.
Wessels Digte ved Levin 153.

Kapret har vi nu det gyldne Skind;
Derfor kan vi gjerne pakke ind.
Efter Juletræet den 27 Dec. 1851 (Vise i Stud.).

Er dette de tvende nordiske Kongers Møde ikke det bedste Svar, der kan gives Preussens og Tydsklands Ønske om at blande sig i vore Anliggender, om at fortydske Slesvig, om at *kapre* vore østersøiske Havne.
F. N. 1860, 486, 15.

Svensk: *kapa, kapra.* Tydsk: *kapern.*

Kareth se: Careth.

Karl[V. M.] = Menneske; i Talemaaden: at være Karl for = være i Stand til; at være Karl for sin Hat = kunne klare for sig.

...hvor man maa hytte sig selv og er blottet for al muelig Bistand, der kiendes det bedst, hvad *Karl* man er.
Grundtv. Saxo 1, 163.

Er du *Karl for* at slaaes?
Grundtv. Saxo 2, 46.

...jeg har rigtignok altid troet, at Du var en forsoren Slagsbroder, som var *Karl for* at tage din Mand, naar det kniber.
Arnesen, En Aften paa Billardet 12.

Og jeg skal strax vise, at jeg er *Karl for min Hat.*
Holb. Com. ved Boye 283b.

karnifle, karnøfle se under: carnifle.

karriolsk se: carriolsk.

Kasse**[**] i Forbindelsen: paa Kassen = paa Øret i egentlig og uegentlig Betydning.

Skjøndt Krabbe han var den seirende Part,
Da „Berlingske“ *fik paa Kassen*,
Saa kom det dog med Renter igjen
Og „Danmark“ det blev paa Pladsen.
F. N. 1863, 28, 4.

Der klages paa Tømmerpladsen
Af dem, som skjærer Langsaug;
Men havde de *faaet paa Kassen*,
Saa havde de nok skreget: „Au!“
T. I. Voli, Nye Vise om Tivoli.

Derpaa kommer tykke Lassen,
Gi'er mig straxen *En paa Kassen*.
F. N. 1862, 579, 4. 1863, 28, 4. 1864, 7, 15.

Kasse[V. M.] = Pengekasse; at være pr. Kasse = godt forsynet med Penge.

Paa eengang reiste han bort paa den vilde Sø
Og tog min *Kasse* med, — men ikke mit Adieu!
Øhl. Kanarif. 81.

Har Du seet, at Toldforvalter Holstein i Frederikshavn er stukket a' med *Kassen?*
F. N. 1862, 603, 11.

Atter dukker der en Embedsmand op, som har grebet for dybt i *Kassen.*

F. N. 1862, 605, 5.

Svensk: *kassa,* Tydsk: *Kasse,* Italiensk: *cassa* og Fransk: *caisse* bruges paa samme Maade.

Kasse** = et gammelt, daarligt Hus.

Du gamle røde *Kasse!*
Nu er din bedste Tid forbi,
Nu skal du miste din Poesi,
Den er jo netop vi!

V. R., Flyttetanker 13 Juni 1857 (Vise i Stud.).

...og vil man, forat bøde lidt paa de gale Tider, svie *Kassen* af, saa har man knap faaet strøget Svovlstikkerne osv.

F. N. 1860, 483, 7.

Da føler Du, hin gamle *Kasse* ofte
Drivkassen var for svangre Frihedsfrø.

Ved Indvielsen af Studenterf.-Bygningen 17 April 1863.

Italiensk og Latin: *casa.* Een oolen *Kassen* nennt man aber auch ein altes Haus, Kutsche, Schiff, se Schütze.

Svedekasse** kaldes et Hus og Lign. med indskrænket Lejlighed, i hvilket man, naar mange der ere forsamlede, snart kommer til „at svede Tran“.

Stakkels gamle Rønne! Ulyksalige *Svedekasse!* Dine Dage ere snart talte!

Sværmere 1863, 166.

Kassen** = Fangehullet, Fængslet. Jfr. Hul.

Nu er vor Hæder visnet hen,
Og derfor sørger Massen —
Men mest dog Rasmus Jørgensen,
Skjøndt han er sat i *Kassen.*

F. N. 1860, 479, 4.

Et Aar i *Kassen* nu skal han,
Og der forbedres han nok,
Og bliver dydig, ifald han
Vil følge den øvrige Flok.

F. N. 1861, 551, 4. 515, 5.

Da nu alt blev klart i *Kassen,*
Førte man mig op til Madsen,
Han en Tale for mig holdt,
Der har alslags Bedring voldt.

En Tour paa Stigen (Vise hos H. P. Møller).

katholsk se under: Hoved.

Kattepine[V. M.] i Talemaaden: at være i Kattepine = i Knibe, i slem Forlegenhed.

Kan Hr. Ven nu sige, hvad man skulde gribe til i saadan *Kattepine*!

Thortsen, Thalia 328.

Du er nu slemt i *Kattepinen*.

F. N. 1861, 521, 15.

Kegle[V.*] = et Menneske, hos hvem der i en eller anden Henseende er noget Afstikkende.

Han fik to lange *Kegler*
I Hallen indkaldt.
„Nu skal I," skreg han, „faae
Eders Haansord betalt!"

Chr. Winther, Hjortens Flugt 194.

Hil ham, den „lillebitte Mand!"
Vi aldrig Dig, Du „*Kegle*" glemme
— — — — — — — —
Læg bort nu I *Kegler* jer' Gaffel og Kniv,
Nu Halsen vi vil til at smøre.

Viser til Søren (Tofte) 22 Marts 1853 og 55.

Og de fleste Rigsdagsmænd underskreve Adressen paa 9 *Kegler* nær, der vare fraværende.

F. N. 1861, 517, 6.

Feires bør jo den Bedrift,
Naar en *Kegle* bliver gift.

Vise.

Strax hun gi'er sig til at skrige:
Nu begynder han at seile,
Du er ret en drukken *Kegle!*

En Drikkebroder (Vise hos H. Bakke).

Dette Ord har vel oprindelig i overf. Betydning været brugt om *et langt, smalt Menneske*, altsaa paa lignende Maade som *Register*.

Keje,[**] **Kaje** = Kjæbe, Kjæft, Mund.

Bruger du *Keie* i Aar som i Fjor!

Grundtv. Saxo 1, 132.

Og der blev ført en lærd Passiar,
Hansen stak dem dog Alle.
Jøsses Navn, sikken *Keie* han har,
Det gik som en Kjep i en Skralde.

Helms, Nogle Vers 76.

Naar man skal vælge, skal man el solde,
Men skal man solde, saa mener jeg
Med Politik skal man *Kaien* holde;
Men saadan tænkte nu de Andre el.

Vise om Slaget ved Ringsted.

Hold saa *Keien.*

F. N. 1865, 6, 7.

Dette Ord maa være det samme som det Gammeldanske: *Kege, Kjæg* (se V. S. O.), hvis tilsvarende svenske Form er: *keke, kek, käke, käk,* og som paa Norsk lyder: *kjakje* = Kjæbe. Plattydsk: *Keeke,* se Schütze.

kere sig omV. M. (i ældre Tid: efter) = bryde sig om.

Men dog har jeg, Gud skee Lof, lært nogenlunde at være taalmodig og ikke *kere mig efter* disse forgiftige Spie-Fluer der beklikker end ogsaa den allerbedste Salve.

Hornings Mor. og Polit. Bibel 1, 17.

Om de missundere med deres dunst og taager
Hand ej *sig kere* tør.

P. Syvs Sprogk. 115.

Saa maa I da vide, at Kiærlighed *kier sig* ingen Forklædning *efter.*

Moliere, Le Dépit Am. (hos Paulli) A 11.

Du *derom* dig ei *keerer.*

Tych. Vers 253. Kaalund, Møen A 3 b.

Hvorom vi *os* vil ganske ikke *kiere.*

Bruuns Fritimer 45. Skuespil 4 B. 1778, 311.

Lige godt, hvordan man er:
derom jeg *mig* ikke *keer'!*

N. T. Bruuns St.-Hans-Dags-Festen 50.

...kaster Skarn paa eders Stand,
ker' sig ej *om* Mening.

O. Bagge, En Avisfejde 54.

De skal slets inte *kere Dem om* hvad jeg mener.

Hostrups Gjenb. 81.

Er det for en Danne-Mand som Dem at *kære sig om* saadan noget Pøjt.

J. Birke-Riis, Baldors-B. 10.

Engelsk: to *care* for. Tydsk: sich an etwas *kehren.*

Kikkert** i Talemaaderne: at faa i Kikkerten = faa Øje paa; og at have i K. = have sin Opmærksomhed henvendt paa.

...fordi denne i al Gemytlighed havde *faaet* nogle badende Nympher *i Kikkerten.*

F. N. 1862, 585, 7.

Naadige Herre! jeg er nu ikke mere forlegen for at vide Aarsagen til Deres Forklædning: De *har* denne smukke Pige *i Kikkerten.*

Skuespil 3 B. 1777, Barberen 18. 4 B. 485.

De vare sjælden sammen, men *havde* dog immer hinanden *i Kikkerten.*

Sn. Sturl. ved Grundtvig 2 Udg. 418.

Deres Dovenskab, Underofficeer Adam, *har* jeg længe *havt i Kikkerten.*

Microscopet 1856, 4, 7.

Vi en Skovtour tidt *i Kikkerten har havt,*
Men der blev ei virket med den rette Kraft.
Naturen den begeistrer og gjør Hjertet ømt og let,
Vi glæded' os i Tanken alt, skjøndt det var ei saa ret;
Thi Dagen, ja den kom, og den svandt bort igjen,
Og Touren, ja — den *havde vi i Kikkerten.*

Poet. Smadskebøtte Nr. 1, for Malersangforeningens Medlemmer.

Svensk: *hafva något i kikaren.*

Kil** = Bank, Prygl. F. N. 1863, 52, 16. 1864, 5, 11.

kile paa** (med Tonen paa sidste Ord) = banke løs paa.

Sørensen sin Tønde har
Faa't og *paa den kiler.*

F. N. 1860, 469, 4.

kile paaV. M. (med Tonen paa sidste Ord), undertiden med Tillæget: Skindmæren, = skynde sig.

Men saa maatte jeg skifte Tonen,
Tænkte igjen paa Professionen,
Og saa *kilte* jeg *paa*'en igjen
Ligesom Ferdinand Ludvigsen.

Helms, Nogle Vers 74.

Lad mig see, Du *kiler paa*, det Bedste Du kan.

F. N. 1864, 30, 10.

kileM. = løbe, ile.

Luna blegnende i Vesten smiler,
Da han ned ad Gaden *kiler.*

F. N. 1862, 617, 4.

+ afsted.

...han *kilede afsted*, uden saameget som at sige Farvel eller saadant Noget.

A. Hansen, Dalby Pr. 26.

Svensk: *kila*. Plattydsk: *kilen*.

kimse ad[v. M.] = slaa med Nakken ad, forsmaa.

Sure i Gaarden, og søde i Borgen,
Kimse i Dag de, og kysse i Morgen.

Grundtv. Saxo 1, 21. 154. 173. 184.

Tusinde Bagladnings Enfelds Rifler i Hænderne paa øvede Skytter ere en Hjælp, som ingen forstandig General vil *kimse ad*.

Dags-Telegr. 1864, 113, 5.

Gid aldrig vi saa kloge os indbilder,
At vi kan *kimse ad* de Pølsegilder!

D. g. S.s Viser 6.

Islandsk: *kíma at*.

Kinder,[**] **Kinders**[**] = Børn.

Det kan jeg li',
Kinder, at I
Slaaer Gjækken løs engang imellem

D. g. S.s Viser 2.

Men saa var der ret en forsoren En
Han fyldte sine Buxelommer med Steen
Og sagde: „Hør *Kinders* nu Sagen er reen,
Nu skal vi hos Holmfeld til Gilde.

F. N. 1861, 534, 15.

Tydsk: *Kinder*. Plattydsk: *Kinders*, *Kinners*.

Kindhest[v. M.] = Ørefigen.

Jeg gaff oc hende en *kindhæst*, at baade Næse oc mund stode i Blod.

Vedels Saxo 122.

Knytte Næven, blive vred,
Og en *Kindhest* give ham.

Kingos Psalmer ved Fenger 2 Udg. 115.

Betænk kun, hvor det os i sidste Feyde gik!
Paa disse Ord Per Ruus en vældig *Kindhest* fik.

Holb. P. Paars ved Lieb. 100. T. C. Brunns Skrifter 5, 147.

I Pressen har været en Revolution,
— Ja, i Maanen Du har vel hørt Klasket
Af Buchheisters *Kindhest;* — dog for Krabbe det har
Trods „Fædrelandet" ikke sig flasket.
F. N. 1863, 28, 4.

Ernst indigneres og vil trække blank; hans Gemalinde søger at berolige ham, men faaer en *Kindhest.*
Studenter-Carnevalet i Casino 20 Marts 1862, 12. (Program.)

Islandsk: *kinnhestr, kinnestr,* Egilsson. Jfr. Molb. Gloss. under: Kindpust.

KisselinkeV. M. = et letfærdigt Fruentimmer.

...Da seer en Moder vist
At *Kisselincken* har fortilig Riset mist.
J. Sten S., Pig. Speyl A iiij. B iiij Ryg. Bv Ryg. P. Pedersen, Don Pedro 1, 44. Holb. Com. ved Boye 351 a.

Opret et Ruffer-Huus, hold spæde *Kisselinker,*
Som muntre Øine har, og net med R..... svinker.
1771, 7 B. 15, 4. 3 B. 31, 6. Gardinpræd. 10.

Repp henførte i sine „Dano-magyariske Opdagelser" dette Ord til det Ungarske: *kisleanyka.* Prof. Oppermann bemærkede i sin Anmeldelse af Repps Pjece, at hvis Ordet ikke fandtes i Dansk før Holberg, syntes det rimeligt, at det var hjembragt af danske Tropper, der under Fred. 4. kæmpede i Ungarn. Da det nu imidlertid allerede forekommer i J. Steen Sehestædts Pigernes Dyd- og Laster-Speyl 1671, maa det altsaa være indkommen tidligere.

kisselinke** = gantes, spøge.

Den Tid du anvender paa at løbe og *kisselinke* med hende, anvend du den paa at læse.
1771, 6 B. 15, 69.

KirsebærV.* i Talemaaden: at plukke Kirsebær med = give sig i Lag med.

Med store Herrer, *Kirsebær*
At plucke, icke raadsomt er.
Just. Sams. Fængsel D.

Professor Holst *plukkede Kirsebær med* I. Levin, men slap „langtfra ikke" godt derfra, da han fik Stenene i Øinene.
F. N. 1860, 513, 4.

Kis,V. M. **Kiskat,**** **Kispus**V.* Navn for Kat. Svensk: *Kis, Kisse.* Islandsk: *kisa.* Tydsk: *Kieze, Kitze,* die weibliche Katze.

kisteglad** = saare glad.

...saa faae vi dygtig at fortjene, og skulde jeg saa inte være *kisteglad?*

F. N. 1862, 604, 10.

De kan troe, at vi bleve *kisteglade*, da vi der fik Kig paa den mageløse folkelige Tale, som Præsten i Skjolde, den Degn paa Bjerrelide, havde holdt.

J. Birke-Riis, Balders-B. 14.

Kix** = Skjemt, Løjer.

Rundt han vimsed, strunk og fix,
Tripped som en Frue,
Gjorde Miner, *Kix* og Knix,
Kiælen som en Due.

Grundtv. Saxo 2, 34.

Han er uforskammet nok til at blande sig i Dandsen og gjøre *Kix* med Nymferne.

Bøgh, Dit og D. 1860, 62.

Kjæbelæder** = Mund, Snakketøj. Jfr. Mundlæder.

En han havde Ild i Totten,
En gik rundt med Æbeler,
Han var ynkelig paa Potten,
Brugte stygt sit *Kjæbelæ'er.*

F. N. 1864, 4, 3.

KjæftV. M. = Mund. Ikke en Kjæft = ikke et Menneske, hver Kjæft = Alle og Enhver.

Ja femten Øhrfligen paa din *Kiæft*, din doven Esel.

Paulli, Jule-Stuen 10.

De veed selv, at naar *Kieften* kommer i gang paa Qvindfolkene, at den ey er saa let at tilstoppe igien.

1771, 7 B. 17, 9. Skuespil 2 B. 1776, Dobleren 20.

Tvi dig, du Hrimthurse leed!
Huden er spettet, og *Kiæften* er breed.

Grundtv. Saxo 1, 45. J. Birke-Riis, Balders-Baalet 27.

Hold *Kjæft!* Det er mig, der taler med Hr. Ravn.

Hostrups Spurv i Tr. 53. 148.

Ei hviler *nogen Kjævt* paa grønne Øre,
Men alting røres for at see og høre.

P. D. Faber, Rordr. 42.

...og lader dem hænge af Alexander, *hver Kjæft*, paa en skyfalden Stratonide nær.

Grundtv. Hdb. i Verd. Hist. 1, 192.

Svensk: *håll käften.* Engelænderne sige paa samme Maade: *hold your jaw!* Slang Dict.

KjællingV. M. = Kjærling.

Kjællinge-Sladder,V. M. **-Snak**V. M. = ugrundet, løs, intetsigende Tale. Skuespil 3 B. 1777, Barberen 46.

Kjæp** i Talemaaden: det gaar som Kjæp i Hjul = i en frygtelig Fart.

Og naar han er paa den, saa *gaaer* det
Ret *som Kjæppen i Hjulet*, naar det
Rundt snurrende gaaer.

F. N. 1860, 477, 4.

kjæphøjV. M. = overmodig, førende store Ord.

Hvor *kæphøi* jeg derfor end var, det Første, jeg kom til England osv.

Grundtv. Brage-Snak 146.

Kjæphøjethed** = Overmod.

Bedst mærkedes den stigende Deeltagelse gjennem Acteurernes *Kjæphøjethed.*

Overskou, D. Skuepl. 2, 42.

kjære Moder** = Beden, Bønfalden.

...End Hunden Jeppe, som trods alle Noder,
Trods al hans Giøen, Springen og Allarm,
Brød sig om ingen *kiere Moder.*

Bagg. Ev. og c. F. 1, 139.

kjævle, kjævlesV. M. = bruge Mund, stride, kives, strides. Jfr. ævle.

...Ak gode Gud! jeg har
Jo *kiævlet* meer end I...

Øhl. Correggio 56.

Edens Have, seer I den?
Eva-Grüne *kævler*
Med Hr. Adam-Sørensen.

F. N. 1866, 14.

...han fandt det ikke Umagen værdt at *kjævles* om ingenting.

N. M. Petersen, D. Litt. Hist. 4, 526.

V. S. O. og M. 2 anføre ogsaa Formen: *kjægle*, jfr. L. Daaes Udvalg af Breve fra Nordmænd 52, Norsk: *kjekla*, se Aasens Ordbog. Svensk: *kübbla*.

KjøbV. M. i Talemaaden: at give Kjøb = give efter.

...hvor han først sloges med Kong Dian saalænge, til han *gav Kiøb* osv.

Grundtv. Saxo 2, 255.

Saa spurgte han mig, hvor gammel jeg var,
Og mumled: „han *giver* nok *Kjøb*".

Wilster, Den Undvegne. F. N. 1864, 8, 6. Tillæg til Berlingske 1864, 6. Maj, Sp. 2.

Svensk: *gifva køp*.

KjødhovedV. M. = dumt Menneske.

. . og ethvert *Kydho'ede* ka nu nok begribe, at det inte var til Korets Fordeel.

F. N. 1860, 492, 10.

KjølhalingV. * = Tugtelse. Engelsk: *keel-hauling*, Slang Dict.

kjøreV. M. = jage; kjore paa Døren = jage bort.

ieg hannum aff Danmark *kørdte*.

Riimkrøn. ved Molbech 68.

+ bort.

Det rette lyuss oc dag er nw kommet som *bortkørde* mørked.

Chr. Pedersens Skrifter.

Dersom du aabner din Mund, for at tale videre derom, da skal jeg *kiøre* dig *paa Døren*.

Holb. Comoedier ved Boye 39b. Overskou, D. Skuepl. 1, 241.

+ ud.

Men Nykkerne af Lise-Moer
Kand ey saa let *udkiøres*.

Wadskiær til C. Plesner B.

Der gik han ind, *kiørde* alle Hestene *ud*, og vilde just til at trække sin egen derind osv.

Grundtv. Saxo 2, 146.

Svensk: *köra*. Tydsk: *kehren*.

kjøre** i Talemaaden: at komme (godt) op at kjøre = være ilde stedt. (Skjemtende Tale.)

Nei, hvilket Røre!
kom skal I høre,
Jo, vi er rigt'nok *kommet op at kjøre*.

Oldfux 1864, 31. Jan., Sp. 1.

Naa, lille Ferdinand Ludvigsen! Du er saamænd *kommet* godt *op at kjøre!*

Vise om Manden, som havde faaet en Kone fra Ægteskabscontoiret (hos Nielsen og Strandb.). Wengels Eft. Skrifter 3, 32.

kjøre i Ring med,V. M. **kjøre om med,**** **kjøre med**** = behandle vilkaarlig, handle med En efter Ens egne Luner.

Anseer du Borgerskabet, som din Regierings Grundpillere, da giv det saa stort Raaderum, at det kan *kiøre i Ring med* de andre Stænder.

1771, 7 B. 11 b, 15. Grundtv. Hdb. i Verd. Hist. 1, 190.

...see *i Ring*

Kjør man *med* de Bønder.

F. N. 1861, 557, 10. G. Rode, Renaiss. 71.

Men nu er nok *kiørt om med* Smagen.

Wessels Digte ved Levin 241.

kjøre paaV.* (med Tonen paa sidste Ord) = ivrig arbejde paa.

Men jeg frygter kun for at den Lømmel har *kiørt paa* men hand har haft Svøben, og at hand er gaaet noget for viidt frem i Sagerne.

Moliere, Fr. Skole (hos Paulli) B 5.

Jo taaligere de Danske tog imod hvad man gav dem, des ivrigere bleve Friserne til at *kiore paa.*

Grundtv. Saxo 1, 85.

Men Kunsten er lang og Timerne faa —
Kjør paa!

Velkomst til Russerne (i Studenterf.) 26. Sept. 1863.

KjøreV. M. i Talemaaden: i ét (én) Kjøre, i ét Kjøre væk = uden Afbrydelse, ud i Et.

...og raabte *i eet Kjøre væk,* at de skulde kalde Doktor Harpe-Stræng og Holger Danske.

J. Birke-Riis, Balders-B. 25.

Kjørind** = Adgang.

Først da han havde faaet boret saa mange Huller, som han meende Skibene kunne behøve, for at gaae til Bunds, lod han Tollene trække ud, saa Vandet fik frit *Kjørind.*

Grundtv. Saxo 1, 71. 190. 2, 213.

Det er høist besynderligt, at enkelte Viinkjældere kunne have frit *Kjør-ind* hele Natten, medens andre strax ved første Forseelse blive mulkterede.

Hr. Sørensen 1862, 93, 15.

Kjørom** = tyk Mælk, rørt sammen i en Slags Vælling med Sukker og revet Brød.

Kjørsammen** = forvirret Blanding af uensartede Ting.

Men, hvis nogen kan andet end smile ved det Bevis på Disputatsernes Vigtighed, der har indlistet sig i dette *Kørsammen*, at „Leibnitz nemlig samlede på Disputatser“, så må han vistnok ikke være meget lattermild.

Nordisk Ugeskrift 1837, 416b.

Klababbelse** = Hjærtebanken.

...han Krampe, Sting og Hovedpine fik,
Klababbelser, Opstigelser, Kolik.

Bagg. Ev. og c. F. 1, 45.

klappes og klares,^V. M.^ i o. B., = gjøres fuldstændig færdig, fuldkommen afgjøres. Bruges især i Tillægsf.: klappet og klaret.

Og med Guds hielp skal det være *klappet og klart* i Morgen den Dag.

Moliere, Fr. Skole (hos Paulli) A 2.

Da og det Elskovs Tog strax *klapped* var *og klart.*

P. Pedersen, D. Pedro 4.

See, nu var da Alting *klappet og klart.*

Grundtv. Saxo 1, 189.

Jeg lang Betænkning hader,
Jeg handler helst i Fart,
Og saa var snart det Hele
Baade *klappet og klart.*

Chr. Winther, Hjort. Flugt 140.

Sludder, han er ikke saadan rigtig forlovet, men det skal nu Altsammen *klappes og klares*, naar han kommer derover.

Ewald, V. Krones U. 1, 107.

At klappe, at kryste imellem Hænderne: bruges i Særdeleshed om at klappe Tøi, hvori der er kommet Stivelse. V. S. O. *At klare* Lintøi, vaskede Klæder ɔ: skylle dem paa ny efter Vadsken, for at hænge dem op til Tørring. M. 2. Jfr. Plattydsk: *klapp un klar*, Brem. Wört.

klappe af,^V. M.^ i o. B., = banke, prygle, tugte.

Hver *klapped* Svenske *af*,
da hand kom der i Landet.

Kaalund, Moen A 4 a.

Siden det udkom, har man seet mange Piecer at komme for Lyset, hvoriblandt de fornuftigste *klapper* dig lystigen *af.*

1771, 3 B. 3, 3.

Gud! hvor skal jeg *klappe* dem *af!*
Rosenkilde, Dram Skræd. 65.

Svensk: jag skall *klappa* dig, Dalin.

klappe sammenv. M. = bringe sammen ved Giftermaal.

...den Gamle vil
Sin Datter med Brienne *klappe sammen.*
Hertz, Am. Geniestr. 9. Maanedsskrift for Lit. 17 B. 329.

klappe ud** = ved Klappen med Hænderne at kalde ud af Dandsen.

Det vared dog ei længe,
Saa blev han *klappet ud,*
Thi Alle vilde dandse
Med den vakkre, unge Brud.
Chr. Winther, Hjort. Flugt 115.

klarev. M. = bringe i Orden, bringe paa det Rene, hjælpe ud af en Forlegenhed.

Lad dem komme i Flok
Om vort lille Land,
Jeg tænker dog vel nok,
Vi os *klare* kan.
Dansk Krigssang f. alle Vaab. (hos Strandb.).

Hand dend Sag best kunde *klare.*
Gerners Hesiod. 23.

Naa saa det er *klaret?*
Hostrups Gjenb. 188.

Klatv. M. = ringe Antal, en Smule.

Jeg holder dog *een Klatt* af ham.
Paulli, Jule-Stuen 35. Øhl. Kanarif. 71.

...og kom igjen, ikke med en *Klat* Folk i et Par Skibe, men med hele Sverrigs forenede Magt og Styrke.
Grundtv. Saxo 1, 195. Kaalunds S. Digte 12.

klatte bortv. M. = give ud i mange smaa Dele.

Det er ikke sødt, at *klatte bort,* hvad man surt har fortjent.
Grundtv. Saxo 1, 87. Illustr. Tid. 1865, 298, 298.

klatte med** = d. s., give ud i smaa Partier, være knap med.

Og skjøndt hans Skolemester ej
Med Skjænd og Hug just *klatted'.*
Pjerrots Liv og Levnet, Bl. 4.

klemme paaV. M. (med Tonen paa sidste Ord) = med Iver at tage fat paa.

Det gik galant, „Touren" er arrangeret, og nu *klemmer* man *paa*, baade i Orkestret og paa Gulvet.
F. N. 1861, 521, 3.

Saa *klem paa.* Jo før vi blive færdige, des bedre!
F. N. 1861, 531, 5.

KlikV. M. = Plet.

Hver den *Klik*, jeg paa Din Ære
Haver, som en Daare, kast',
O, lad den dog aldrig være
Mig en evig Skjændsels Last!
Kingos Psalmer ved Fenger 145.

Det er ikke dine Gierninger du skal døe for, men dine løgnagtige Ord, i det du vil sætte et fornemme Fruentimmer saadan *Klik* paa.
Holb. Comoedier ved Boye 347 b. 1771, 5 B. 1, 75.

De Franske har en sælsom Skik,
Paa hver Provinds, hver Bye at sætte *Klik*.
Wessels Digte ved Levin 187. Bruuns Frit. 146.

At jeg har anlagt Sag mod Forf. af „Orpheus i Underverdenen" for det *Klik* han har sat paa min Hustru Eyredices gode Navn og Rygte, bekjendtgjøres herved.
F. N. 1860, 506, 12.

Svensk: *klick.* Tydsk: *Kleck.*

beklikkeV. M. = sætte Plet paa.

...mange beskemme, baguaske, *beklicke* og beryctе.
Rein. Foss. 8. S. Povelson Jnd. Pros. Dan. næstsidste Side.

...men dog har jeg, Gud skee Lof, lært nogenlunde at være taalmodig og ikke keere mig efter disse forgiftige Spie-Fluer der *beklikker* end ogsaa den allerbeste Salve.
Hornings Bibel 1, 17. Grundtv. Saxo 2, 302.

Og bødet og *beklikket*
Var hans Hoser og Vest.
Chr. Winther, Haandtegn 40. Cl. Rosenhoff, Digte 384.

Colding, Dict. Herl. Svensk: *beklicka.* Tydsk: *beklecken.*

KlikV. M. i Talemaaden: at slaa Klik, i overført Betydn., = slaa fejl, ikke lykkes.

Hjem til mit Huus jeg tankefuld gik,
Jeg vilde sove — ak, det *slog Klik.*
Hostrups Gjenb. 143.

klikke,** i overført Betydn., = slaa fejl, ikke lykkes.

Og naar vi saa herovre
Faaer „Brødre“ samlet stolt,
Til dine norske Svovre
Du skulde Talen holdt;
Naar det nu for os *klikker*,
Og Rée han gi'er Kritikker,
Har Du det forvoldt!
(Til) Joh. Forchhammer 9. Sept. 1859 af V. R (Vise i Studenterf.)

Svensk: *det klickade för honom.*

Klin** = Bank.

Mørk var din Fortid, Rus, som Gravens sorte Skrin.
Paa Klassens Bænk opsled Du Dine Buxer.
Med Græsk og med Hebraisk og med Latin
Din Hjerne proppedes af vrantne Skolefuxer,
Og lærte Du det ei — o vee! — saa fik Du *Klin.*
Russens Indvielse, Cantate i Studenterf. 3. Nov. 1849. P. E. Petersen, Saml. Digte og S. 1, 31. F. N. 2. April 1864.

kline løs paa** = banke løs paa.

...og nu begyndte vi at *kline løs paa* Preusserne.
Folkebladet 1864, 61, 10.

Klo,V. M. i o. B., = daarlig Haandskrift. F. Ex. Det var da en forskrækkelig Klo. Jfr. Kragetæer.

Klods** i Forbindelsen: paa Klods = paa Credit.

Thi *paa Klods* at leve
Som saa mangen Greve,
Det er netop i en fiin Couleur.
P. E. Petersen, Digte og S. 1, 9.

klods se: klos.

klodse** = forslaa. .

Klodstørv** bruges, i overført Betydning, om nogle store firkantede Firskillingskager, der faas hos Conditorerne.

klodunse** = støde, puffe.

Naar nogle af dem under Forretningen, seer sin Lige- eller Undermand at begaae noget, som de af Nidkierhed for Skolens Honeur, ei kan lade gaae uhævnet, saa *klodunser* de ham lidet, snart i Hovedet, snart paa Ryggen.
1771, 6 B. 10, 14.

Klokke[V. M.] i Talemaaden: at vide, hvad Klokken er slaaet, i overført Betydn., = vide, hvorledes det forholder sig med noget, hvorledes en Sag hænger sammen, paa hvad Punkt den er.

Naar af min beste Moer jeg saadan Tale hører,
Naar hun paa eders Viis om slige Sager rører,
Jeg allereede veed, jeg allereede seer
Af lang Erfarenhed, *hvad Klokken slagen er.*
Jeg svarer ej et Ord, men strax gaaer hen til Krukken,
Jeg finder, den er tom; jeg merker, hun er drukken.
Holb. P. Paars ved Lieb. 208; Com. ved Boye 321 a.

Vend Ryggen. Thi du merker her,
Hvad Klocken den er slaget,
At Glutten af Indbildning er,
Forgiort og oppedaget.
Falsters Doll-Huus A 4. Daarers a. L. B 2.

Men da Kong Daarne mærkede, *hvad Klokken var slaaet,* og havde slet ikke Mod paa at mødes i Marken med saadanne Folk, saa sammenkaldte han Rigens Høvdinger.
Grundtv. Saxo 1, 69. 106. 286. 294. Rosenkildes Dram. Skræd. 10.

Det skal man just læse...for at vide, *hvad Klokken er slagen* på det skandinaviske Ur.
P. Hjort, Sendebrev til C. Ploug 13.

Men det var den smaae Axeline,
Hun mærked, *hvad Klokken var slaaet,*
Saa tænkte hun: Død og Pine,
Hans Hjerte har Doris faaet.
Microscopet 1856, 36, 2 a. 37, 2 a.

Engelænderne sige paa samme Maade: *He knows what o'clock it is,* Herrigs Archiv 28 B. 394. Plattydsk: *Ik höre wol, wat de Klokke sleit,* Brem. Wört.

Klokker,[*M.] i overf. Betydn., = dumt Menneske, En der udfører noget daarligt.

Klokker Hansen bliver Ridder af Vasaordenen — maa dog bestemt ikke være saa stor en *Klokker.*
F. N. 1861, 519, 3.

klos$^{V. M.}$ (paa, op til) = tæt, nær. Engelsk: *close.*

kluddre$^{V. M.}$ = udføre et Arbejde daarligt.

Men der skal jo ogsaa Nogle til
Den høiere Tidsfordriv,
Lad dem kun *kludre* saa flot de vil!
Saa kommer i Kludene Liv!

Chr. R., Fastelavn 1853 (Vise i Stud.).

+ for.

Vi sende jo dog ikke vore Børn i Skole for at faae dem kasserede og *forkluddrede* tilbage.

R., Om det lærde Skolevæsen 2, 60.

Og hvilket *forkluddret* Dansk plages man ikke ofte med i Dagblade og Oversættelser!

Fædrelandet 31. Marts 1864, Sp. 3.

+ sammen.

...der af Eddas Ord *sammenkludrede* sig Skamler, paa det Folk skulde tro: De vare store.

Grundtv. Nord. Myth. XII.

De maa jo dog kunne begribe, at den Kritiker, der altid har hævdet Idealets Fordringer... ikke kan gaae hen og *sammenkludre* et saa kjedeligt... Arbejde.

Bøgh, Dit og D. 1862, 261.

Fra Skolen af have vi medbragt en vis Færdighed i at *sammenkluddre* nogle Sætninger, som vistnok ikke have noget tilfælles med godt Latin.

R., Om det lærde Skolevæsen 2, 78.

Svensk: *kludda.* Tydsk: *klötern*, Heyse.

Kluderi$^{V. M.}$ = daarligt Arbejde.

...uagtet alle Lagets Mestere enstemmigen erklærede hans Arbejd for *Kluderi.*

Politivennen 1798, 360.

...noget saadant *Kluderi* kan de ikke holde oppe.

Microscopet 1856, 28, 2 b. Hr. Sørensen 1865, 50, 14. 11.

Svensk: *kludderi.*

Kluk$^{V. M.}$ = Slurk, Taar.

Tilsidst han lagde Haanden
Paa Bug og drog et Suk,
Og sagde, „Hør nu efter!"
Og tog et vældigt *Kluk.*

Chr. Winther, Hjort. Flugt 180.

kluntet,[V. M.] To. og Bio., = klodset, plump, ubehændig.

Man vil see, at det er en meget *kluntet* Maade, paa hvilken Forandringen er foretagen.

Dagbladet 1864, 279, 1.

...bar sig rigtig nok lidt *kluntet* ad, men blev dog ikke røbet.

Grundtv. Saxo 2, 254.

.. og Jon Olafsen, der noget *kluntet* har beskrevet hans Levnet osv.

N. M. Petersens Lit. Hist. 4, 355.

Svensk: *klunsig.*

klynge op[V. M.] = hænge.

Da sagde Tyven saa: Naar du i denne Sommer,
Naar jeg *opklynget* er, til Møens Klint hiemkommer.

Kaalunds Møen D3.

.. blev jeg saa desperat, at jeg efter min Salig Hr. Faders Exempel, som og engang havde villet hænge sig, besluttede at *klynge* mig selv levendes *op.*

1771, 7 B. 19, 11.

Klynkerads[**] = Klynken.

Hocus, Pocus, Filias!
Vi Fiolen lade sørge!
Hvortil skal det *Klynkerads?*

Rahbek.

Klø[V. *] = Bank, Prygl.

Husker I Bilskov og Oversø
Sankelmark ei at forglemme.
Korsbevars hvor I fik *Klø.*

J. F. Petersen, Tydskernes Forglemmigei (Vise hos H. P. Møller).

Vi maatte som Hunde vogte Tyve,
Staae i Lænke og gjøe,
Thi ellers der vankede *Kløe* —

Neger-Vise (hos Büchler).

klø[V. *] = banke, prygle.

Og kunde jeg først blot de Gabhalse *kløe,*
Saa vilde jeg finde mig let i at døe.

J. S., Den lystige Stedfortræder (Vise hos Strandb.).
F. N. 1861, 548, 16. 1864, 2. April, Sp. 9.

+ af.

...men Adam kom luskendes paa dem *kløede* Eva dygtig *af,* fordi hun havde tilstædet Melchisedech for megen Friehed osv.

1771, 6 B. 15, 80.

Men han skal faae Dada,
Slyngelen ham skal vi nok *klø a'*.
Hertugens Fremtidsudsigter (Vise hos S. L. Møller).

\+ igjennem.

Om han opnaaer sin Hensigt, er meget tvivlsomt, da Jens kun forstaaer og vil have at gjøre med een Politik, nemlig den, at *kløe* Tydskerne *igjennem*.
Folkebladet 1864, 88, 8.

\+ paa.

Ja, men maatte vi saa bare først faae Lov at *kløe paa* dem!
Fædrelandet 1864, 89, 5.

Det hjælper sku ikke, Karle, I maa frem igjen og *kløe* dygtigt *paa* dem.
Folkebladet 1864, 55, 5. F. N. 1861, 515, 3.

klø efterV.* (ad), i overført Betydning, = være begjærlig, lysten efter.

Min *Næse* effter saadant *klør*.
Just. S. Fængsel K 3. Hegelunds Cal. 34 Ryg.

Thi der jeg fik det træe at see,
Hvor *ad* min *næse kløde*,
Da monne strax dets billede
For hovedet mig støde.
Wielands Saml. af Vers 2, 106.

Jeg veed nok, hvad din *Næse kløer efter*, naadige Frøiken!
Holb. Com. ved Boye 345 b.

Naar man til noget føler stærke Drifter,
saa siger man: *derefter Næsen kløer*.
N. T. Bruun, Bacchus og C. 1, 163.

...der sagde, at det nok var de fire Brune, min *Næse kløede efter*.
Chievitz, Japhet 2, 76.

Baron J. Rosenkrantz's *Næse kløer efter* en Amtmandspost.
F. N. 1860, 484, 4.

Fru M. Bojesen faaer en Guldmedaille — Hr. I. Levins *Næse begynder at kløe efter* en lignende Medaille.
F. N. 1861, 515, 5.

O! Hvad. *Kløer Hænderne* paa mig at gi den Lymmel paa Kiæften.
Paulli, Le Depit Am. B 7.

...avindsyge Hegle-Hoveder, hvis *Fingre* fornemmelig *kløe efter* hvad som gjør Opsigt.
Grundtv. Saxo 1, 2. 296.

Hans *Fingre kloede* altid *efter* at smække hvad der blæste sig op.

Grundtv. Saxo 2, 31. 88.

En, hvis *Fingre kloe efter* en god Blokade.

F. N. 1861, 534, 14.

Knald,** i o. B., = Lystighed, Gilde.

Justeerkammeret giver et stort *Knald* i Politigaarden.

F. N. 1862, 602, 11.

Gi'er Du et ordentlig *Knald*, saa skaffer jeg Penge endnu i Aften.

Arnesen, En Aften paa Billardet 36.

Alle de Andre skal paa Bal,
Mon vi da hjemme blive skal,
Nei vi vil ha'e et riglig *Knald*.

Tjenestepigernes Skovtour (Vise hos Strandberg).

Knap** i Talemaaden: at dreje En en Knap, i overf. Betydn., = at narre, bedrage En; ogsaa, i overfort Betydn., = Hoved, og brugt i Flertallet = Penge.

Ei hvad! en god Dag giver jeg den Gamle,
Og med Plaiseer jeg *dreier* ham *en Knap*.

Hertz, Am. Geniestr. 5.

„Nyhedsposten" (Søn af Eduard Meyer)
Leve skal, skjøndt mangen *Knap* han *dreier*.

F. N. 1860, 511, 3. 462, 14. 469, 11.

„Daily News" mener, at Lorden har ladet sig *dreie en Knap* af Baron Schleinitz.

F. N. 1861, 518, 6. Illustr. Tidende 17. Apr. 1861 S. 239.

I Frankrig, i en ny Avis,
Napoleon han klapper
Nationen, og han *dreier* selv
Avisens bedste *Knapper*.

F. N. 1862, 598, 15.

Her var for Caperne et slet Forhaabnings Cap,
Thi kom der een iblant i Biskop Axels Kikkert,
Da kom han tilig nok, og mistede sin *Knap*.

Wadskiær, Skue-Pl. 226. Ewald, Fam. Nordby 2, 88.

Knapmager,** i o. B., = Plattenslager, Bedrager.

Blandt den Masse Industridrivende, som have erholdt Understøttelse af det Reiersenske Fond, findes 1 Knapmager. Dette beroer vistnok paa en meget stor Feiltagelse; thi

saavidt vi vide, ere over de to Trediedele af det Antal, der aarlig erholder Understøttelse af Fondet, nogle af vore største *Knapmagere.*

F. N. 1860, 477, 10.

KnarkV. M. = en gammel, stiv og vranten Person.

Vil jeg da tale paa vort gavn,
At jeg det spil fortryder,
En *knark*, en knurrer er mit navn,
Mig givis mange lyder.

Wielands Samling af Vers 1, 49.

Don Pedro hvisker ud: ô tier, tier stille!
De gamle *Knarker* vil sig nødig lade drille.

P. Pedersen, Don Pedro 38.

Han skiød med ildrød Piil,
strax *Knarken* brændte;
Men den, han brændte for,
Cupido Iispiil sendte.

Wessels Digte ved Levin 174. Skuespil 3 B. 1777, Barberen 75.

Ei sandt? En gammel *Knark*, af ydre Væsen sat.

Øhl. Kanarif. 33.

Han er nemlig Frugten af et af disse tvungne Giftermaal, hvor en Pige mod sin bedre Villie nødes til at ægte en gammel, rig *Knark.*

Flyveposten 1866, 75, 3.

Jfr. *knarvorn* = knurvorn. Svensk: *knarra, knarrig.*

Knas = V. M. Slikkeri; Lækkeri; **Lystighed, Gilde, Fornøjelse.

Til saadan Retters lecker *Knas*
Haff een Drick Miød tilrede.

Gerners Hesiodus 196.

I skal have saa store Tak for Eders Gaase-Pylser og grønsaltet Gaasekiød med Huedboll og Hafver-Suppe og andet gaat *Knas.*

Nye Danske Magazin 2, 8.

Hvor lifligt saadant *Knas* (Frugt)
om Sommer-Tide smager,
Naar Solens hede Brand
et tørstigt Hierte plager.

Helts Poet. Skrifter 28.

Fra Besvær og Mas
Gaaer til Mers og *Knas*
Vor Sejlads.

Hostrups Gjenb. 65.

Aa, det maa være *Knas* at boe ligeoverfor Regensen!
Hostrups Gjenb. 77.

Knast,[V. M.] i o. B., = et Menneske, der udmærker sig i en eller anden Henseende.

Nu denne *Knast* for gal til Bunds at være,
Til Køis med ret en deilig Unge krøb.
T. C. Bruuns Fritimer 89.

Plattydsk: *een olen Knast*. Brem. Wört.

knastens** = udmærket.

Det vilde være *knastens*, hvis du kunde komme herover i Juleferien.
F. N. 1863, 23, 10.

Kneb[V. M.] = List.

Thi Ærligheden der sit Sæde fæstet har,
Hvor langt fra Staden, langt fra *Kneb*,
Bedragerie er over hvers Begreb.
Wessels Digte ved Levin 96. 1771, 5 B. 23, 25. 28.
Grundtv. Saxo 1, 212. 2, 183. 219.

Plattydsk: *Knêp*, Schambach. Holl. *kneep*. Tydsk: *Kniff*.

Knebber[V.*] i Talemaaden: at lade Knebberen løbe = lade Munden løbe, snakke væk.

...eller for at *lade Knævren* saa høyt *løbe*, at de, som overgive sig til de sødeste Følelser, Musiken opvækker, blive betagne al Følelse og Hørelse.
1771, 6 B., 15, 35.

Knejpe** = ringe Bolig, Hus, Værelse; men navnlig et simplere offentligt Locale.

Paa *Kneiper* just ikke jeg sværmer,
Dog her kommer jævnlig jeg hen.
Hostrups Gjenb. 15.

Jeg træder paa det bonede Gulv i den oplyste Sal, og ikke paa den tilrøgede *Kneipes* sandede Bræder.
Chievitz, Fra G. 114.

Ved den Du ikke blot kom ud hos Eibe,
Men Du har Digternavnet naaet,
Som blev Dig spaaet
Af Dine Venner paa Regensens *Kneipe*.
Præstens Studerekammer 21. Jan. 1856, af P. R. (Studenterf.)

Ja, nu bort de drog,
Kneipen de os overlode;

Men at sørge dog
Aldrig her har været Mode.
Den 29. Dec. 1855 af S. (Vise i Studenterf.).

En *Kneipe* saae han, et gammelt Skuur;
Paa Bjelken hang der til Skildt en Flaske.
Drikkevise 1840 (i Studenterf.).

Her er „Kronprindsen", — det vil da sige, det er ikke den rigtige gamle Prinds, men Navnet er flyttet med *Kneipen*.
F. N. 1861, 524, 12.

Helligdage. Stor Hofsorg paa Dandse*kneiperne*.
F. N. 1861, 529, 6.

Tydsk: *Kneipe*.

knibe[V. M.] brugt upersonligt == det er trangt, vanskeligt.

De, som er en Mand, der veed Raad, naar *det kniber*, sig mig nu, hvor skal vi faae Ministre fra?
F. N. 1860, 467, 10. Bøgh, Dit og D. 1861, 178.

Nei, man vil nok skraale paa os,
Naar *det kniber* rigtig haardt.
F. N. 1861, 514, 11.

...at han nogensinde havde været i et saadant Forhold til en Jomfru, hvor det kunde *have knebet for ham*.
Chievitz, Japhet 2, 35.

Nu *kniber hun for* mig.
F. N. 1863, 50, 6. 1860, 469, 3. Wengels Skr. 2, 44.

knibe** = sætte sig i Besiddelse af, bemægtige sig, stjæle.

Der er mange deilige Fæstegaarde paa Godset, Niels; kan Du engang, naar Du gaaer af, *knibe* en af dem, saa kan der blive en heel Proprietair af Dig.
Ewald, Vald. Krones U. 1, 209.

Han skal ha'e *knebet*, siger man,
Mangt lækkert Stykke „Fem-Mad".
Sorøvise 29. Juni 1862 af Arlaud.

Fortæl dit store Fædreland,
Hvad ranet blev og *knebet*,
Fortæl: trods det, ei nogen Mand
Mod Dig har Dolken slebet.
Dags-Telegr. 1864, 174, 1.

I Svensk bruges *knipa* og i Engelsk *pinch* i samme Betydning.

knibe herfra** = smutte bort.

At jeg ogsaa da
Er *kneben herfra.*
Hr. Sørensen 1863, 168, 5

Tydsk: *durchkneifen* og *erkneifen* = sich davon schleichen, fortgehen, Vollmann.

knibe ud** = smutte bort.

En Ballade om Underbarnet Kätchen Renz, der, efterat være stukket a' een Gang og lykkelig og vel paagrebet igjen, fandt Leilighed til at „*knibe ud*“, just som hun skulde have en stor Benefice.
F. N. 1860, 490, 7. 1863, 50, 1. 1864, 2. Apr. Sp. 1.

Monrad *kneb* jo *ud*, da det kneb.
F. N. 1860, 464, 16. Dagbladet 22. Juli 1863, Sp. 3. 1865, 212, 8. Berlingske 1864, 19. Marts Sp. 3

Madame Torre *kniber ud.*
Chievitz, Japhet 1, 122.

Knibtang** = en sort Kjole. Jfr. Spidskjole.

Hvis vi ikke endnu i vor Tid besad historiske Afbildninger . . . vilde vi . . . ligesaa lidt . . . kunne forstaae, hvorledes den Uting, som kaldes „en sort Kjole“ — Bondesproget „Spidskjole“, i plat Stiil „*Knibtang*“ — er opstaaet.
E. Bøgh, Dit og D. 1862, 113.

Knips, **Kneps**** i Talemaaden: at slaa Knips = ringeagte, lade haant.

Holst med sin „Kridtstreg“ som Ridder gaaer,
Og *Knips* i Lommen ad Casino slaaer.
F. N. 1860, 464, 3.

En Anticlimax, Lütken, Krebs,
En Liebenberg, von Haven,
Og de som slaa i Lommen *Kneps*
Og have Ondt i Maven.
Pjerrot 1865, 56, 4.

Tydsk: *Knipps.* Jfr. Knep, Molb.

KnivV. M. i Talemaaden: at sætte En Kniven paa Struben, i overf. Betydn., = true til det yderste, tvinge ved Trusler. Grundtv. Saxo 1, 222. Svensk ligesaa: *sätta någon knifven på strupen.*

Knix** = hurtig og kort Knæbøjning.

Men derved det for denne Gang skal blive,
Thi nu maae Pigebarnet gaae;
Som giør sin *Knix*, en venlig Afsked tager, osv.
Bruuns Fritimer 41.

Rundt han vimsed, strunk og fix,
Tripped som en Frue,
Gjorde Miner, Kix og *Knix*,
Kiælen som en Due.
Grundtv. Saxo 2, 34.

Tydsk: *Knicks.*

knixe** = gjøre en hurtig Knæbøjning.

Ved Kirkeporten seer jeg den hele Ungdom staae,
De Bønderpiger *knixe,* de store med de smaae.
Andersens Digte 1830, S. 71.

Tydsk: *knicksen.*

knob** eller **knop**** = udmærket.

Den (Syvspring) skulde De see, den er *knob.*
Chievitz, Fra G. 126.

Læs da i Hjertets Microskop:
„Kong Larsen, han var — *knoop!*"
Vise 26. Aug. 1838.

Knub,** i overf. Betydn., = rask Karl. Jfr. *Knups* ein Mensch von kurzer Statur, Schambach.

knubbesV.* = kives, smaaskjændes.

De ere de bedste Venner, som *knubbes* lidt iblandt.
Norsk Illustr. Nyhedsblad 1863, 17, 80.

knubbetV.M. i Forbindelsen: knubbede Ord = trodsigt Svar, onde Ord.

Skal jeg tage imod *knubbede* Ord oven i Kiøbet?
Skuespil 2 B. 1776, Den ryggesl. Søn 29.

Men I maa give Tid en lille bitte,
Og ingen *knubbed' Ord.*
Bagg. Ev. og c. F. 1807, 1, 92.

Hold dog nu op med de *knubbede Ord!*
Grundtv. Saxo 1, 132. Hdb. i Verd. Hist. 1, 117.

... som forgangen Dag havde været i Skolen og givet *knubbede Ord* af sig angaaende Børnenes Lærdom.
J. Birke-Riis, Balders-B. 11. Berlingske 1864, 125, 5.

Knubs** = Slag (med knyttet Næve eller en massiv Gjenstand).

...men naar man har en Knippel i Haanden, kan man let faae isinde at give en Modstander et lille *Knubs* og ved en Fejltagelse gjøre det saa grovt, at etc.
Bogh, Dit og D. 1861, 46.

Du kjælede for ham med *Knubs* og med Dask.
Hr. Sørensen 1862, 134.

...skulde ikke anerkjendes som Politibetjent, men betragtes som en Assistent Hindsberg og have diverse *Knubs*, indtil Skildtet og Numeret kom frem.
F. N. 1860, 504, 8.

Manden maatte trække sig tilbage med adskillige *Knubs* og Buler i Hovedet.
F. N. 1862, 585, 7.

knubse, knupse** = slaa (med knyttet Næve eller en rund Gjenstand); tugte.

...som den ene Gang efter den anden blive *knupsede* paa Næsen for deres Næseviished...
1771, 6B. 5, 3.

Men vi har ogsaa *knupset* Løjtnanten ordentlig.
Hostrups Gjenb. 188.

Hør Karle, I veed jo at jeg flere Gange under Exercitsen har *knubset* Jer, puffet Jer og fugtlet Jer?
F. N. 1862, 608, 9.

Hvor mange Berusede, der ere blevne fosede, *knubsede*, stødte med Pigkjæppen og snørt gule og blaae, førend de kom til at gynge paa den meget smalle Stige, til Skade for Lemmer og Helbred, hører til Politiarresternes Mysterier.
Om Vægtere og Vægtersangen (Kbh. 1862) 13.

Hun er desuden ved Tidens Fremskridt ikke blot stor lyrisk og dramatisk Digterinde, men hun „skriver ogsaa Klager og giver Møde i Forligelseskommissionen", og saa *knubser* hun de andre Digtere.
Pjerrot 1863, 7, 4. Illustr. Tid. 28. Febr. 1864.

Knude*M. i Talemaaden: at gjøre Knuder = gjøre Vanskeligheder, volde Bryderier, vise sig opsætsig.

Han havde *gjort* endel *Knuder* i en Beværtning i Aabenraa og havde slaaet en Betjent paa Planeten.
Dags-Telegr. 1864, 229, 9.

Og jeg skal sige Dem: eet Fruentimmer i Huset kan saamænd *gjøre* en stakkels Mand *Knuder* nok, at man ikke ovenikjøbet skulde opdrætte en Snees Veninder.

J. S., Vor Herre bevare mig (Vise hos Strandb.).

knupse se knubse.

Knurrebasse se under Basse.

KnurrepotteV.M. = et vrantent og utilfredst Menneske. Skuespil 2 B. 1776, Dobleren 33. J. Sten S., Pig. Speyl B 8 Ryg.

knuse,** i o. B., = faa Bugt med, gjøre det af med, sætte Veje for.

Men jeg kan magelig *knuse* et Par Glas, og er heller ikke bange for at give en Bolle.

Chievitz, Japhet 2, 154. 16.

Englænderne sige: *crack* or *crush* a bottle. Slang Dict. Plattydsk: ver*knûsen*, verdauen, Schambach.

knusende** = overvættes.

Tak! „Fædrelandet", det er som før,
Saa *knusende* gal paa Hr. Schele.

F. N. 1862, 597, 4.

knutte** = give Knut, (russisk Svøbe).

Tænk, Keiseren er „Bondeven",
og det deraf man slutter,
„Intelligente" Embedsmænd
dem hænger han og *knutter*.

F. N. 1862, 579, 10.

Knæ i Talemaaderne: V.M.at komme paa Knæerne = komme tilagters, i en daarlig Tilstand; V.*at være paa Knæerne = være i en maadelig Forfatning.

Ney Bispen heele Stiftet bær,
Af Beenet Bispen bæres,
Saa Stiftet *kommer jo paa Knæer*,
Om Bispens Been afskiæres.

Wadskiær til Nyesom C. Ryg. Skue-Plads 237.
P. E. Petersen, Digte og S. 1, 55.

Knæver se Knebber.

KogebogV.* i Talemaaden: det er ikke efter min Kogebog = det er ikke noget, jeg synes om.

Kokkerads** = Kokkereren. Grundtv. Saxo 2, 66.

Kokkereren** = megen kunstforstandig Kogning.

Nu er al *Kokkereren* Fias.

P. D. Faber, Rordr. 65.

kolhøgen** = stolt, overmodig.

Over denne Regners lange Fraværelse stødte sig imidlertid de *kolhogne* Jyder.

Grundtv. Saxo 2, 246.

komme an** = komme nærmere, tage fat, begynde; i Forb. med Bio.: ilde, fælt o. s. v. = komme i Forlegenhed, jfr. deran og heran.

Kom an da, sagde Paars, vi alting maa forsøge.

Holb. P. Paars ved Lieb. 201. H. Just., Sal. Hyld. 42 Ryg. 31.

Har du Mod, saa *kom an.*

Grundtv. Saxo 1, 201. 2, 97.

Jeg er til Lystighed altid parat!
sæt mig paa Prøve! *kom an*, Kammerat!

N. T. Bruun; Bacchus og C. 1, 74.

Kom an! Hvormange I end er — jeg skal slaaes med Jer Allesammen.

F. N. 1860, 464, 15. 1861, 542, 4.

Kom an hvis Du tør.

Lad Tydsken kun komme (Vise hos Strandberg).

Mine Herrer! Atter skal De
Faae en Sang af Ferdinand
Vel at mærke dog, ifald De
Siger: Ja, *kom an!*

(Tyroler) Ferdinand, Nok Een af mine Egne (Vise).

Jeg *fælt* er *kommen an* tre, fire Gange.
Bliv af min Skade klog, lad du dig ikke fange!

Wessels Digte ved Levin 171.

Engelsk: *come on.*

Koras se Coras.

Kost** = Bank, Prygl; Tugtelse.

Gid Schweizerne Preussernes Krigshær just
Maae gjøre saa hullet som Schweizerost,
Kort sagt: Gid den maa faae ordentlig *Kost!*

Den 30. Dec. 1856 af O. (Vise i Studenterf.)

koste** = tugte, straffe; bortjage.

Minister Bluhme *kostes* skal
Og David gaaer i Stykker.

F. N. 1865, 3, 3.

Hvorledes kan man afskedige eller „*koste*“ en Reserveofficeersaspirant for en — ikke vanærende — Forseelse, medens man seer igjennem Fingre med og ikke afskediger en Anden, der begaaer samme Dumhed i en langt høiere Grad.
F. N. 1862, 572, 4.

Nu ere Augustinerne da blevne *kostede* tilstrækkeligt.
F. N. 1865, 23, 10.

Ærgerlig blev vor Svedskeprinds,
Gruelig gal han blev til Sinds,
Kostede Svenden strax sin Vei.
Hr. Sørensen 1866, 8, 4.

KrabaskV. M. = Pidsk, Svøbe.

Jeg strax tilbage i Contoret stille gik,
En ærlig god *Krabask* med Hast i Haanden fik.
Holbergs P. Paars ved Lieb. 163.

Jeg skal spendere een *Krabask* til din Puckel, Næsviis!
Paulli, Jule-Stuen 9.

Skal min *Krabask* herned
af Veggen og af Sømmet,
Saa vær forsikret, jeg
Jêr Mores lære skal.
Wadskiær til Fursmann B 2.

Jeg har seet *Krabasken* kalde
Bonden stundum til en Gaard,
Som han lod end meer forfalde,
For at kunne næste Aar
Blive den Ulykke qvit,
Og som mindst dog trælle frit.
T. C. Bruuns Skrifter 4, 27.

Men er ei hjemme han til 12,
Han faaer vist af *Krabasken*.
F. N. 1860, 505, 13.

Tydsk: *Karbatsche*. Svensk: *Karbas*.

KrabatV. M. = (ustyrlig) Karl.

For hver dit Øye naar mand holder en Ducat,
Saa er du seendes en Stokke-blind *Krabat*.
Falster, Gierigheds Afmal. 5.

Vidste i kuns hvor lidet det var at bygge paa saadanne *Krabaters* Ord.
Paulli, Fruent. Skole B 6.

See! Jydebatter, som *Crabater* kan sig røre.
Tychonii Vers og Indf. 54.

Var han end Svend Feldings Lige.
Jeg skal spørge den *Crabat*,
Om han ikke har hørt sige
Hvor det gik med Goliath?
Wadskiær til Randrup B.

Saa gaaer det alle syndige *Krabater*.
Wessels Digte ved Levin 180. Grundtv. Saac 1, 209. 258. 2, 257. Bagg. Ev. og e. F. 2, 155.

Hurra! Jeg er Landsoldat,
Jeg i Krigen gaaer som en rask *Krabat*.
Jens Kulsviers Liv-Arie (hos Strandberg).

Tydskerne er nu atter
Paa Spil, paa Spil,
Derfor vi de *Krabater*
Nu vil, nu vil,
See om vi kan kurere,
At ei, at ei,
De nu kommer mere
Paa den Galei.
Landsoldaten (Vise hos Strandberg).

Hr. Sørensen er ogsaa vred, den *Krabat!*
Han gi'er bestandig — en fin Diplomat.
F. N. 1860, 463, 3.

Plattydsk: *Krabâte* = scherzhafte Benennung eines kleines Kindes. Zur Zeit des 30jährigen Krieges wurden in Norddeutschland die Kroaten so genannt, Schambach. Svensk: *Krabat.* Fransk: *cravate* = Croat, Littré.

**Brugt som Tillægsord i Betydning af: kraftig, dygtig, fortrinlig, udmærket:

Men den Viin er sgu *krabat*.
Hostrups Gjenb. 170.

I ældre Tid man paastod at —
Ja overalt der hørtes,
At Dansk var slet, var ei *krabat;*
Men Alt, hvad der indførtes,
See det blev rost, og det blev priist.
Det var i Alles Munde.
Vise til Burmeister 7. Jan. 1855.

Men naar det nu er en rigtig *krabat* Korn-Snaps du har faaet, hvad gjør du saa ikke?
F. N. 1860, 464, 12.

Endnu *krabatere* er dog den Undskyldning.
Fædrelandet 25. Aug. 1862.

kradse** bruges i o. B om den Pirring, der fremkaldes ved Nydelsen af en stærk Drik.

Snapseflasken tømmes glad,
Ja for Viin er saa lind, Snapsen *kradser* bedst.
(Tyroler) Ferdinands Vise: Et Bryllup paa Landet.

Kradser*M. = en stærk Drik, Snaps.

Jeg trænger forbandet til noget Solidt oven paa al den Stads. *En Kradser?* Hvad Hr. Capitain? spurgte Vilhelm.
Chievitz, Fra G. 131.

Drik ud denne *Kradser* —
Og fyld paany dit Krus.
Velkomstskaal til Russerne. Ved et Russold 3. Nov. 1849 (i Studenterf.).

Tydsk: *Kratzer* bruges om slet Vin.

Kraft i Forbindelsen: **paa Kraft = stærkt.

I Vartou snuser Folk *paa Kraft.*
P. E. Petersen, Digte og S. 1, 40.

Kraftkarl** = kraftigt, dygtigt Menneske.

Kragetæer,V.M. i o. B., = daarlig Skrift. Jfr. Klo.

Krakiler** = chicaneust, trættekjært Menneske.

8 vordende Jurister, der ville lære at prostituere sig som store Dosmerpander og *Krakilere*, kunne faae baade Arbeide og Underviisning hos Aarhuus's største Jammerjunker.
F. N. 1860, 472, 13.

Plattydsk: *Krakeler*, af krakelen = zanken, Brem. Wört. *Krikeler*, *krikelig*, Schambach. Holl. *Krakkeeler*, krakkeelen. Navneordet *Krakeel* findes allerede hos S. Terkelsen, jfr. G. Rode, Renaiss. 108.

krakilskV.* = chicaneus, ondskabsfuld.

Det giorde ham stødt paa Mansketten,
og da jeg troede Alt forbi,
han ret *krakilsk* tog fat paa Trætten,
og sagde: „end gaaer Du ei fri!"
N. T. Brunn, Bacchus og C. 1, 58.

En Aftenstund, da S. og hans fidus Achates R. befandt sig i særdeles *krakilsk* Humeur som en Følge af en stærk Ebbe i Pungen osv.
F. N. 1861, 532, 3. 1860, 473, 12. 484, 5. Petersen, D. Lit. Hist. 4, 146.

Holl. *krakkeelig.*

Kram** i Talemaaderne: at have Ens Kram = magte En; at passe i Ens Kram, naar man med Foragt taler om noget, en Anden synes om.

Før var han arrig, ubændig og bister,
Vulkan kan nu magelig *have hans Kram.*
Helms, Nogle Vers 85.

Saa kostbar gjør han (Paven) sig vel,
Men dog jeg troer Emmanuel
Vil *have hans Kram.*
Det skjønne Europa, Nov. 1861 (Vise i Stud.)

...men hvem der kan *ha'e hans Kram*, det er hans Kone.
F. N. 1865, 52, 15.

KrammeriV. M. = ringe, daarligt Gods.

...men foreviste dem derimod nogle smukke Tørklæder og andet *Krammerie*, hvad jeg havde, og fik dog snakket Nogen af dem nogle af mine Vare paa.
Raketten 1832, 1, 277.

Plattydsk: *Krâmerie*, Schambach.

Krams** = Krimkrams, se dette.

Og hvilken Postil blev ei for lille,
Hvis alt det *Krams* skulde staae deri?
Bagg. Ev. og c. F. 1, 266.

KridtV. M. = Laan, Credit. Jfr. 1771, 6 B. 45, 16.

Men da jeg ei er pengegridsk,
Jeg kjøbe vil — *paa Kridt* — en Pidsk!
P. Faber, Den 4 Febr. 1855 (Vise).

S. besad en høi Stjerne hos Værten, fordi han aldrig tog *paa „Kridt“* og drak mange Snapse til sin Mad.
F. N. 1861, 531, 5.

Jeg solder saamæn altfor tidt,
Og drikker allermeest *paa Kridt.*
(Tyroler) Ferdinands Vise: Nu skal De faae een af mine Forglemmigeler.

Tydsk: *Kreide* = Rechnung, Borg, Heyse. *Auf Kreide nehmen*, Vollmann. Plattydsk: *up Krite halen*, Brem. Wört.

Kridthus,V. M. i overf. Betydn., = Gunst, Yndest.

Paa nogen Tid er I ikke længer i Frue Leonores *Krithuus.*
Skuespil 4 B. 1778, S. 92.

Nu har jeg jo et Løfte at holde mig til, saa det gjælder blot om stadigt at avancere i Hr Smidts *Kridthuus*, saa jeg kan rive Studenten af Pinden.
Hostrups Gjenb. 88.

Tydsk: *in der Kreide stehen.*

KrigV.* i Talemaaden: at ville have sin Krig frem = ville sætte sin Villie igjennem.

Ja, De veed da nok, hvordan Herrerne er, naar de *vil have deres Krig frem* saa skal Damerne opoffres.
Grundtv. Brage-Snak 178. Grundtv. Saxo 1, 28.

KrimskramsV. M. = „Allehaande ubetydelige, barnagtige Smaating, uordentlige og regelløse Figurer, og deslige". V. S. O.

Poetiske Plukke-Finker Af allehaande *Krims Krams* Til en Bi-Rett Paa Brøllups-Festen osv.
Wadskiær.

De fleeste lade dog for nærværende Tiider de naturlige Haar sidde, men de giøre dermed saa meget *Krims-Krams*, at jeg ikke kan skrive det alt.
1771, 6 B. 25, 20.

Krinkelkrog, KringelkrogV. M. = „et Sted med vildsomme Kroge og Bugter". M. 2.

Og dend Kanine-Konst, i Jord at boore sig,
Med mangen *Krinkel-Krog*, blev øved mesterlig.
Kingo, Chr. 5. Leding-Tog a iij.

Ustridigt; thi de kunde gierne sparet
Beskrivelsen i Helved, hvor jeg har
Med Dante hver en *Krinkelkrog* befaret,
Da ung endnu jeg i Seiladsen var.
T. C. Bruun, Skrifter 4, 151. 2, 14.

...og Monsieur G. sløyfede sit Huusets *Krinkel-Kroge*, for af dem samtlig at giøre en stor Gaard for en fornemme Herre.
1771, 6 B. 45, 19.

Derpaa søgde han om Natten, i en Jolle, giennem adskillige *Krinkelkroge*, at liste sig bag paa den fiendtlige Flaade.
Grundtv. Saxo 1, 83.

...som skulde giennemstreife Egnen i alle dens *Kringel-Kroge.*
Grundtv. Saxo 1, 292.

Jfr. Colding, Dict. Herl. Engelsk: to *crinkle* = sno sig.

kro sig[V. M.] = bryste sig, gjøre sig til, være stolt, opblæst.

Saaledes sidder Fluen i sit Solskin,
Inddrager Næring med sit Sugerør,
Kroer sig i Varmen af de lette Vinger.
Øhl. Stærkodder 75. 1771, 6 B. 15, 45.

...Han *kroer* forfængelig
Sig af sin skiønne Spindelvævevinge.
Øhl. Fiskeren 173.

Ræk mig Eders fine Jomfruhænder,
Af hvis Arbeid tit I *Eder kroe!*
Cl. Rosenh. Digte 56.

Hist paa sin Kuløe
Nordhavets Dronning,
Gamle Britania,
Hyllet i Damp af
Dampmaskiner,
Mægtigt *sig kroer!*
Kaalund, Saml. Digte 78. Overskou, D. Skuepl 1, 168.

Krog[V. M.] i Talemaaden: at bide paa Krogen, i overf. Betydning, = lade sig lokke.

Det var Noget Slaverne gad hørt, de *beed* virkelig *paa Krogen*, og blev deres egne Angivere.
Grundtv. Saxo 1, 267.

Krop[V. M.] = Menneske.

Huad? see I mig an for saadan en mand
Som liuer oc dicter vden al Sand?
Oc saadan en Gudsforgangene *krop*,
Som træder Løgn vnder Fødern' op?
Hegelund, Sus. 26b.

...allesammen bomstærke Karle og forvovne *Kroppe.*
Grundtv. Saxo 2, 44. 301. Brage-Snak 130. 293.

Svensk: *kropp* paa samme Maade.

Krukke,[**] i overf. Betydn., = Hat. Jfr. Hoved.

Uagtet min Kone ikke er af den bedste Slags og ofte truer mig, naar jeg nipper for meget af Brændeviinsdunken, saa er min ægteskabelige Myndighed dog ikke gaaet saa ganske i Vasken, at hun vover at give mig „Dunk i *Krukken*".
F. N. 1861, 524, 15.

Brændehandler Wøhrden klagede over Arbeidsmand Jens Johansen, der havde slaaet W. saaledes „i *Krukken*“, at Hatten foer ham helt ned over Øinene.

Dags-Telegr. 1864, 221, 9.

KrusedulleV.* = Krølle, Snirkel, Kruse.

Mig synes, at I maatte grue
For Eders fine Jomfru-Hud,
For Eders Kniplings-*Kruseduller*,
Som lettelig kan stikkes an.

Wadskiær til Lützou A 2, til C. Schmidt B 4. Skue-Plads 170. Bagg., Danfana 1, 326. F. N. 1864, 19, 6.

Plattydsk: *Krusedulle*, Schütze, Schambach.

krusetV. M. i Talemaaden: at gjøre En Hovedet kruset = volde Bryderier, forvirre.

Vist icke, og det er det som *giør* mit *Hoved* saa *Kruset*.

Paulli, Jule-Stuen 16. Hegelunds Cal. 40 b.

En distilleret Ild af tretten Helveder
Og ni og tredive bandsatte Furier,
Som huses i mit Brøst, mig *Hovedet giør' kruset*.

Wessels Digte ved Levin 60.

Du Thor kan passe midlertid paa Huset!
Men *giør* mig ei mit gamle *Hoved kruset*.

Bagg. Ev. og c. F. 2, 106. 250. Grundtv. Hdb. i Verd. Hist. 1, 179. Øhl. Kanarif. 51.

Hvordan lever Theatret mon?
Gjør Høedt dem *Hovedet kruset*?
Nei, Tillisch ham instruerer og lær'
Hvordan man er Mand i Huset.

F. N. 1862, 597, 4. 611, 14. 604, 7.

Tydsk: *kraus* paa lignende Maade.

kukkelure, kukkulureV.* = sidde stille hen i ensomme Tanker.

At De udi mit Føde-Land
Sig skulde see saa vel i Stand,
Men jeg skal *kukelure*
Saa længe uden Brød og Brud,
(Hvortil det seer kun taaged ud)
Forinden disse Muure.

Wadskiær til C. Plesner B 2 b.

Men havde nogen kun hørt, hvad jeg hørte i alle de Aftener, som de havde Huuset fuld af Fremmede og Spille-

Giæster, og jeg imidlertid maatte sidde og *kukulure* i det lille Kammer næst ved osv.

1771, 5 B. 1, 82. 7 B. 11, 4. P. Pedersen, Don Pedro 37.

Hvor Ladhed, Dumhed, Overtroe
Endnu i dunkle Celle boe,
Og inden tykke Klostermure;
Saa mangen Glut til Vellyst skabt,
Er nu for Verden evig tabt,
Og maae i Mørket *kukkelure*.

T. C. Bruuns Fritimer 15. Grundtv. Saxo 1, 40.

Imens nu Grethe gjorde det, gik Hexen op til Buret, hvor Hans sad, og *kukkelurede*, og kjedede sig ret jammerligt ved at sidde der allene.

M. Winther, D. Folkeeventyr 1, 4.

...thi siden Islænderne havde solgt Fædernelandet til de Norske Konger, *kukelurede* de for det Meste i deres Krog, og tabde efterhaanden hele deres Navnkundighed.

Grundtv. Brage-Snak 315.

Rundt omkring, hvorhen man seer,
Genier i gyldne Bure
Sidde taust og *kukkelure*.

H. Hertz, Digte 1851, 2, 225.

...Naa, reis jer op!
Vi vil ej sidde her og *kukkelure*,
nu vil vi have Løjer, ikke sandt?

Hostrups Drøm og Daad 43.

...indtil de skiltes ad af en Politibetjent, som bragte dem til Stationen, hvor de maatte *kukkelure* nogle Timer i Detentionslokalet.

Dags-Telegr. 1866, 53, 10.

Plattydsk: *kukeluren*, Brem. Wört., jfr. Schütze: *kunkelluuren*.

Kurv[V. M.] i Talemaaderne: at faa eller at give en Kurv, i overført Betydn., = faa Afslag, naar man frier, eller give en Frier Afslag. J. Sten S., Pig. Speyl D iij Ryg. Wadskiær, Skue-Plads 208. 1771, 6 B. 15, 44. 7 B. 7, 61. Jfr. Colding, Dict. Herl. H. I Svensk paa s. M. *gifva en friare korgen, få korgen*, Tydsk: *einem einen Korb geben, einen Korb bekommen*.

kuske, **kudske**[V. M.] = kue, tvinge, revse, tugte.

...hvor en vældig Kæmpe vilde *kudske* Nisse-Kongen Hather til at give ham sin Daatter.
Grundtv. Saxo 2, 95.

Det maa man kalde, at narres med Døden,
Det vil der Kraft til: at *kudske* sig saa,
Smerte som Griller af Hovedet slaae.
Grundtv. Saxo 1, 127. Brage-Snak 319.

Men han er, som Luther, ikke god at *kudske.*
J. Møllers N. theol. Bibl. 19, 256.

Her staaer Eva med Corset
Midt i Edens Have,
Adam *kudsker* hun saa net,
Hun er reent af lave.
F. N. 1862, 570, 3.

Dette Udso. kommer sandsynligvis af kugse (af kuge = kue), ved Omsætning, ligesom huske af hugse, og har næppe noget at gjøre med det Tydske: kuschen af Fr. coucher.

kvabset, **qvabset**[V. M.] = meget fed, lasket.

Forestiller Eder en kort, tyk Person, med et *kvabset* Ansigt, røde, nedhængende Kinder.
Schaldemose, Kr.-Lises Æventyr 6.

Jfr. *Qvabrer* = dirrer af Fedme, V. S. O. *Qvabbe* (Holl. Quab. Plattydsk: Qwabbe, Qwabbel) = Doglæp paa Qvæg, M. 2. Islandsk: *kvap* = løst og blødt Kjød, Jonsson. Plattydsk: *quabbelig*, *quabbeln*, Br. Wört. *Quabbe, Quapsack* = ein Mensch mit einem Hängebauche, ein dicker unbehülflicher Mensch überhaupt; *quappig* = sehr fleischig und fett, Schambach.

Kvalm, **Qvalm**[V. M.] i Talemaaden: at gjøre Kvalm = gjøre Støj og Ophævelser.

Gjør ingen *Qvalm* — det gaaer ikke an her.
E. Bøghs Nytaarsnat 1850, 12 b.

„Noget maatte der gjøres!" om det saa ikke blev Andet end *Kvalm.*
Bøgh, Dit og D. 1862, 264.

Kvas, **Qvas**, i Talemaaderne: **at gaa i Kvas = at gaa itu, knuses; **at slaa i Kvas = slaa itu, knuse.

At ei blot som Helte med Flitter og Stads
Paa Scenen vi give den Stærke,

Men og hvor det gjælder kan *slaae i Kvas*,
Skal Verden idag faae at mærke.
D. g. S.s Viser 3.

Af *kvase*, Engelsk: *to quash*, Tydsk: *quetschen*.

Kvæk, QvækV. M. = Kny, Lyd, Ord, Yttring. Jfr. Muk.

Raabte De? Jeg — nej
Ikke et *Kvæk*.
Hostrups Gjenb. 183.

Af *kvække*, Engelsk: *to quack*, Tydsk: *quaken*.

Kværk, QværkV. M. = Strube, Hals.

Flux han jer knytter om *Kværke*
Rebene stærke.
Grundtv. Saxo 1, 20.

Gid alt hvad nu er i vort Liv,
Som før var paa Talerken,
Maa smukt forenes uden Kiv,
Og Ingen staae i *Qværken*.
Vise 25. Febr. 1836.

Jeg saae nu til min Forbauselse, at jeg havde taget et stakkels Bybud i *Qværken*, der var aldeles uskyldig.
F. N. 1862, 595, 14. P. E. Petersen, Digte og S. 1, 8.

Sangen blev siddende i *Kværken* paa mig.
J. Birke-Riis, Balders-B. 9.

Islandsk: *Kverk*.

kyleV. M. = kaste.

Peter havde travlt med at forhindre Flora i at *kyle* Glas og Talerkener i Hovedet paa Erik.
Chievitz, Japhet 2, 184.

+ ind i.

...har villet stikle paa de lystige Scener, der, til hans Forargelse, bleve *kylede ind i* dem.
Overskon, D. Skuepl. 1, 34.

+ ned.

Kants Kritik d. r. V. „*kyles*“ *ned*, som en Apollo af Skyerne, for at bevise noget, som Anmeldelsens Forfatter selv ikke ret veed Besked om.
Repert. for Fædrel. Religionsl. 4 II. 63.

KyshaandV. M. i Forbindelsen: med Kyshaand = særdeles gjærne.

Odin tog naturligviis *med Kyshaand* imod det Kiærtegn.
Grundtv. Saxo 1, 42. 260.

...men derimod er overbeviist om, at „Raketten“ med *Kysshaand* tager imod, saa sendes det Dem herved.
Raketten 1832, 1, 375.

Kæfert, Kæfer**** = Rus.

Ho, ho! herude
Er bedst at være,
Man ugeneert
Kan sin *Kæfert* bære.
(Tyroler) Ferdinands Vise: Mine Erindr. fra Dyrehaven.

At slaaes med sligt Kadaver,
Som knapt kan ene staae,
Som med en *Kæfer* raver,
Den hopper vi inte paa!
Den hopper vi inte paa! (Vise hos H. P. Møller).

Mon dette Ord ikke skulde være det Tydske: *Keffer*, ein Hebezeug?

laadenV. M. i Talemaaden: at vende det Laadne ud, i overført Betydn., = vise sig mandhaftig, optræde med Kraft, gjøre Modstand; blive ugunstig.

Snart *vender* Lykken *ud* det Glatte, snart *det Løine.*
Øhl. Kanarif. 112.

Ja hør! Du skulde dog engang igjen tale alvorlig med hende og ret *vende det Lodne ud*, hvis hun gjør Vanskeligheder.
Hauch, Søstr. paa Kin.

Vor Stilling til Tydskland hører nok til
Det Standpunkt, man kalder det raadne;
Det Hele er, fordi at Hall ei vil
Vende ud mod Tydskland *det Laadne.*
F. N. 1860, 491, 4.

Nys Carlisterne *det Laadne ud*
Vendte, men saa sendte hun dem Bud,
Hængte Nogle, og Partiet kan
Ei sig staae, hun ta'er dem Mand for Mand.
F. N. 1860, 487, 4. 466, 12. 1862, 578, 11.

LabV. M. i Talemaaden: at suge paa Labben = have det knapt.

Paa Labben gaaer det an *at suge*
i Nødsfald, allerhøist et Aar;
men daglig denne Cuur at bruge
er meer end Mennesket formaaer.
N. T. Bruun, Bagateller 15.

Laban** = et uvornt Menneske.

Labanstreg** = uvorn Opførsel.

Ingen *Labanstreger*, Niels, naar Du nu kommer til Gyldenholdt, hører Du?
Ewald, V. Krones U. 1, 205.

Lag, Laug i Talemaaden: V.*at give sin Skilling med i Laget = yde sin Del til noget, give sit Bidrag.

Der har været talt og skrevet saameget om Politiet, at jeg ogsaa har Lyst at *give min Skilling med i Lauget.*
F. N. 1860, 471, 13. P. D. Faber, Rørdr. 130.

Colding: *Giffuer sin part i laffuet*, dare symbolum.

lala** = nogenlunde.

Men hvad Finheden, Ynden, Smagen og Skjønheden angaaer — ja da er det rigtignok kun saa *la-la.*
Fædrelandet 1864, 223, 7. Heiberg, Nei 8.

Fransk: *la la.* Bruges ligeledes i Tydsk, se: Vollmann.

Lampe** i Talemaaden: at have en paa Lampen = være beruset.

Man bør aldrig gaae lige hjem, naar man *har en paa Lampen.*
Chievitz, Japhet 1, 174.

Jeg *havde* en svær *Een paa Lampen* forleden Aften.
Sammesteds 2, 49.

Og vi fanged galant
En fordrukken Skersant,
Thi han *havde en* Lille *paa Lampen.*
Microscopet 1856, 46, 4 b. 31, 8 a.

Naar jeg bare „*En paa Lampen*“ *har*,
Seer jeg Alt i Verden soleklar.
F. N. 1862, 615, 15. 1861, 519, 11.

lange = V.M.naa, række; **at lange En en = slaa til En, give En et Slag.

Men Cap'tainen sprang hen
Til den dristige Svend,
Og *langed ham En* over Nakken.
Microscopet 1856, 46, 4 b.

Men saa *langede* Laursen *ham* jo *En*,
Saa han glemte at staae paa sine Been.
Vise om Dragon Laursens Tapp. (hos Strandb.).

+ til.

Da Jeppe tankefuld, bekymret, bange,
Forsøgte, svedende, *til* næste Bye at *lange.*

Bagg. Ev. og c. F. 1, 106. P. Pedersen, Don Pedro 1, 61.

Raaber: at Pilatus maa
Stor Unaade vente paa,
Om han slipper denne Fange,
Som *til* Kronen turde *lange.*

Kingos Psalmer ved Fenger 147.

Ja sætter Jer godt Folk,
Og *langer til* vor Skaal.

Wessels Digte ved Levin 76. 155. Bruuns Frit. 92. Ingemann, Vald. den Store 30.

Svensk: *langa.* Tydsk: *langen.*

langfingret, Langfingreri se under: Finger.

LanghalmV. M. i Talemaaden: at tærske Langhalm, i overført Betydn., = arbejde forgjæves, søge Udbytte, hvor intet Udbytte er at faa, behandle et forslidt, indholdsløst Emne.

Til Gjengjæld *tærsker* man Dag ud og Dag ind *Langhalm* paa det Gamle.

Fædrelandet 1864, 223, 6. Mollers N. theol. Bibl. 19.

Langkaal** i Forbindelsen: Løjer og Langkaal = rigtig Løjer.

langsommeligV. M. = meget lang.

...saa hans Moder, som ikke havde seet ham i *langsommelig* Tid, turde neppe kiendes ved ham.

Grundtv. Saxo 1, 99. 229. Bagg. Værker 6, 132.

LapperiV. M. = Ubetydelighed, Daarlighed, Usselhed.

Naar slige ting forgaa, da Herrens frygt bestandig
Alleene er, og sig forholder stedse mandig,
Og giver himlens børn et nøisomt taaligt sind;
Alt andet uden den er *lapperi* og vind.

Falster, Frieri og G. A 4 Ryg. Hegel. Cal. 42 b.

Men bliver det til *lapperie* med Brølluppet, saa er det icke min skyld.

Paulli, Jule-Stuen 61. Wielands Saml. af Vers 3, 173.

...Jeg vilde ikkun lære
Det som i Skolerne man kalder Prosodie,
Og andre Sager, som tilhører Poesie.

Jeg vilde viide om de Guder og Gudinder,
De 9 Madamer, som i alle Vers man finder,
Permadsens Helicon, som altiid kommer for;
Thi derudi jeg seer, at Digte-Konst bestaaer.
Ach! svared Verten da, min kiære Ven og Skriver
Alt dette *Lapperie* til Sagen intet giver.
Holb. P. Paars ved Lieb. 218.

Var det imellem Mars og Venus der blev trettet,
Om saadant *Lapperie*, da gik det vel saa an.
Wadskiær til Fursmann Bb.

Jeg springer reent forbi
Alt Frierflas og *Lapperie*.
Wessels Digte ved Levin 125.

Ventelig har noget *Lapperie* foraarsaget Trætte imellem jer.
Skuespil 2 B. 1776, Den givte Phil. 41.

Bødning er altid *Lapperie*.
Grundtv. Saxo XXXII. 1, 254. Ewald, Fam. Nordby 1, 73. Hr. Sorensen 1865, 50, 9.

Tydsk: *Lapperei*.

Laug se Lag.

Lemmedasker** = en lang, leddeløs Person. F. N. 1860, 483, 8.

LeverV.* i Talemaaden: at tale fra Leveren = tale rent ud, sige sin Mening uden Omsvøb og Forbehold.

Han havde i sin lange Tjeneste lært at føre et temmelig poleret Sprog, men paa hans eget Territorium, især naar han ret *talte fra Leveren*, gik det i en anden Tone.
Ewald, V. Krones U. 1, 205.

Ja, mit ærede tilstedeværende og fraværende Publikum! det er tungt at maatte *tale fra Leveren*, men sandt er 'et illigeveller: Fruentimmerne er Skyld i, at mangen brav Viinflaske maa række Hals.
(Tyroler) Ferdinands Vise: Nok Een af mine Egne.

...for jeg smasker nu aldrig paa hvad jeg vil sige, men lader altid stryge *lige fra Leveren*.
Hostrups Gjenb. 18.

levereV. M. = give, overgive; og i Talemaaden: V.*at være leveret = være ilde stedt, fortabt.

Fra Herrens egen Mund og Ord,
Og fra hans Naades rige Bord,

Har jeg annammet det, jeg her
Leverer Eder en og hver.
Kingos Psalmer ved Fenger 96.

...og at I vilde tillade mig at jeg maatte *levere* denne smukke Jomfrue i Eders Hænder.
Moliere, Fr. Skole (hos Paulli) D 2 Ryg.

Derhos befoel Kongen sine Lade-Fogeder og Skriverne, at der ei længer maatte *leveres* Folket Straa til Tegl-Værket, men at de skulde selv samle Straa og desuagtet *levere* samme Antal Sten daglig.
Grundtv. Hdb. i Verd. Hist. 1, 89.

Det hjalp ogsaa rigtig, thi han havde nu godt ved at rive de Andre omkuld, og saa *var de leverede.*
Grundtv. Saxo 1, 249.

Dog, naar M. han sover ud en Rus,
Saa værer bare stille som en Muus!
Vækker Du ham, *er Du godt leveert*
Og Dit Renomée er rent spoleert.
F. N. 1860, 483, 14.

Naa, er De allerede inde i Ludvig den 14. Historie? Saa *er De leveret*, Krone!
Ewald, V. Krones U. 2, 17. Den skjønne Helene ved Recke 14.

Plattydsk: *levern, he is levert*, Brem. Wört. Tydsk: *liefern.*

likke se under: *μαας.*

LimstangV. M. i Talemaaden: at løbe med Limstangen = lade sig narre, blive skuffet.

Mine Huusfolk tar mig for En, der *løber med Liimstangen.*
Holb. Comoedier ved Boye 346 b.

Bittert maa jeg sande nu, at Rygtet og kan *løbe med Liimstangen* for en Blomsterkost, thi grusomt er jeg skuffet i mine Forventninger om dig.
Grundtv. Saxo 1, 259. Hdb. i Verd. Hist. 1, 163.

Jfr. Molb. Ordsprog 332. Svensk: *löpa med limstången.*

LippeV.* = Læbe.

Noch findis it andit slags Mennisker, haffue *Lipper*, neden for Munden, saa wnaturlige brede, at osv.
Skonnings Mirabilia 5. Heg. Calumnia 34.

Dem, har man ikke Aarsag til
At bide i sin *Lippe,*
Naar man det ret betænke vil
Hvor de os veed at klippe?

Wadskiær til Knudsen 2.

Ah hvilke Elfenbeens Pallisader! og hvor ere de *Lipper* kysselige!

Skuespil 4 B. 1778, 290. M. C. Brun, Poet. Forsøg 31. T. C. Brunn, Fritimer 114.

Øiet stirrer stivt og de sittrende *Lipper*
Stamme frem uforstaaelige Ord.

Schaldemose, Fabelbog 1833, 1, 39.

Tydsk: *Lippe.*

LireV.* i Talemaaden: at smøre sin Lire = sørge for sin egen Fordel.

Her Theatrene armeerte
Staae, — ja, der er fire,
Som jo blive arrangeerte,
Og *de deres Lire*
Smøre vil.

F. N. 1860, 495, 4.

Hr. Birch og Moltzen *der' Lire*
Har smurt, hiin er ble'en Direktør.
Og denne han kjør nu med Fire
Og holder for Heltzens Dør.

F. N. 1865, 12, 12.

Hansen, „Journalist", skjøndt han hør til dem paa Fire,
Forstaaer dog som „Stillingskommissair" *at smøre sin Lire.*

F. N. 1866, 13, 11.

lirkeV. M. = haandtere lempelig, gjøre noget med Lempe.

Jeg af min Hierne-Tot lit meere piller, *lirker.*

Kaalunds Møen B b.

Hun forstaaer at *lirke,* at faae sin Villie.

Andersen, Nye Ev. og Hist. 2 R. 3 Saml. 24.

Den syvende *lirkede* med sine Fingre saa lættelig oven paa hendes fiine Skind-Buxer.

1771, 6 B. 15, 45.

...og ved at *lirke for* hende, fik jeg da at vide, at Emma et Aar før sit Bryllup var reist til Badene, og at der undertiden kom en Kone med et lille Barn paa Armen og besøgte Fruen.

Chievitz, Fra G. 145.

Virginie gik bort
saa sagte, som hun kunde,
Og *lirked* Døren *i*.
P. Pedersen, Don Pedro 36.

De leve, blomstre og bestaa,
For Folkesangen virke!
See herpaa end et Glas vi maa
Igjennem Ganen *lirke*.
For Frederiksborgerne af 50. 5. (Vise.)

Naa, saa den lille Rikke, han gaaer og *lirker med*, er altsaa min smukke Gjenboerske?
Hostrups Gjenb. 71.

Svensk: *lirka*.

Lirumlarum** = usammenhængende, indholdsløs Musik.

...mens der dog er Mulighed for, at En eller Anden kan have komponeret noget endnu kjedsommeligere *Lirumlarum*, end Musiken til „Pierre de Medicis".
Bøgh, Dit og D. 1860, 61.

Ligesaa i Svensk, se Dalin.

Liv** i Talemaaden: at sætte til Livs = sluge, nedsvælge.

...saasom han trøstede sig ved, at han snart kunne i Odins Himmel komme til at smause saa meget Miød, han gad *sætte til Livs*.
1771, 6 B. 13, 14.

LivsbrødV.* i Talemaaden: at give En sit Livsbrød, i overført Betydn., = gjøre det af med, dræbe En.

Kan der da vel nogen undres over, at Cain engang i Hidsighed *gav* Abel *sit Livs-brød?*
1771. 6 B. 15, 31.

...til hans Staldbrødre kom og *gave* den *sit Livsbrød*.
Grundtv. Saxo 1, 15. 23. 41. 71. 210.

Lod** i Talemaaden: at gaa med Lodder = udføres ved nærlige Midler, ved Bestikkelse, ad Omveje.

Ja hvem der vandt, Hurra for ham!
(Men jeg vandt ikke, det var en Skam)
For dettè her *med Lodder gik:*
En slet Trafik!
Vise 30. Dec. 1853 af „Ben. Israels" Efterfølger (Studenterf.).

Avancement kalder man Noget, som *gaaer med Lodder*.
F. N. 1861, 538, 12.

Lomme, i overført Betydn., i Talemaaderne: *M·at have i sin Lomme = have i sin Magt; *M·at stikke i Lommen = tage taalig imod en Fornærmelse uden at gjøre Modstand.

„Bondevennernes“ gyldne Tid
Man mener at være kommen.
Alt ved det Gamle er; thi som før
Har Hansen hver Bonde *i Lommen.*

F. N. 1860, 484, 4.

Det seer nu strax ud, som om det var Hr. Sørensen, der havde Finantserne i Lommen; men i Virkeligheden er det Finantsudvalget eller Finantsministeren, der *har* Hr. Sørensen *i Lommen.*

F. N. 1860, 485, 6.

Han ikke nødig har for nogen sig at krumme,
En Kindhest taale og den *stikke i sin Lomme.*

Holb. P. Paars ved Lieb. 100.

λορτ[V. M.] = *σκαρν αφ μεννεσκερ ογ δυρ, δογ σομ οφτεστ μεδ τανκεν ομ εν βεστεμτ φαστέδ ογ φορμ.*

δυ κανστ υελ πλοκκε εν κραγε λορτ.

H. Just. Sal. Hyld. 28 Ryg.

Comedendo mortuus est, *άν φικ δεν δοεδ, σοερενς σο φικ. δεν ααδ σιγ ιιελ ι εν λορτ.*

O. Lades Phraser B 2.

άν ερ εφτερ ννκ. σου σοεν εφτερ εν λορτ.

Sammesteds A 3.

σσενσκ: λορτ.

lovlig[V. M.] = temmelig.

Ja nu maa jeg slutte for denne Gang, for Klokken er allerede bleven *lovlig* mange.

J. Birke-Riis, Balders-B. 29.

Lukaf[V. M.] = Aflukke.

...hvorpaa han var ikke seen med at tømme det underjordiske *Lukaf.*

Grundtv. Saxo 2, 17. 235.

lukt** = lige. Til Overflod sættes undertiden ‚lige‘ foran det; jfr. durch igjennem.

...og løb *lukt* igiennem luende Baal.

Grundtv. Saxo 2, 92. 1, 170. 252. 265.

Jeg har løbet *lukt* ind i Løvens Strube.

Hostrups Gjenb. 62.

I Spidsen var Hedin heel uforfærdet,
Han satte *lukt* over Grøft og Gjerdet.
Kaalund, Valkyrie 41.

...idet denne (Brorsen) maa se bort fra Tiden *lukt* ind i Evigheden for at faa Trøsten af et Suk.
F. Helveg, Hen til Kristus 41.

Men saa gik han paa de lange Reiser, seilede *lige lukt* ind i Middel-Havet, og op til Hellespont.
Grundtv. Saxo 2, 262.

Da lokke Skov og Mark os smukt
Til freidig Vandring giennem Landet;
Er det for hedt, man *lige lukt*
Sig plumpe kan med Fryd i Vandet.
Chr. Winther, Morskabsbog 2. Andersen, Nye Ev. og Hist. 2 R. 3 Saml. 16.

Skulde ikke dette Ord være en anden Form af det Svenske: *rakt* = lige?

lumpeV. M. i Talemaaden: at lade sig lumpe = lade sig haane, behandle med Ringeagt.

„Hvad Pokker bestiller De? Sidder De og pimper alene?“ „Ja, min Ven, det er af Patriotisme, thi naar Skandinaverne komme, saa maa man være vant til Touren og ikke *lade sig lumpe*. Det vilde jo være forfærdeligt, hvis vi Danske maatte stikke op for Svenskerne.
F. N. 1862, 585, 8. 598, 5. 616, 16.

Peer vil ikke staae tilbage for Povel, og Povel vil ikke *lade sig lumpe* af Peer, og følgelig illuminere de begge.
Dagbladet 1863, 9. Marts, Sp. 8.

Tydsk: *sich lumpen lassen*.

lumpenV. M. = ringe, ussel.

Ja det er rett noget Magt paaliggende, en *Lumpen* Julestue.
Paulli, Jule-St. 23.

Men at gaae hen og lade sig paa et offentlig Sted mane for *lumpen* 3500 Rdl., dend Spot raaber om Hevn.
Paulli, Jule-St. 30.

Svenske d. s. Tydsk: *lumpicht, lumpig*.

LumperiV.* = Ubetydelighed.

Ja da hafde jeg noget at bestille og bryde min Hierne med saadan *Lumperie*.
Paulli, Jule-St. 13.

Tydsk: *Lumperei*.

*υμρε** = φιμσε, δογ σααλεδες ατ δερυεδ ναυνλιγ ταενκες παα εν υεδόλδενδε υρενλιγγιοερεν αφ λυφτεν.*

lumsk,*M. som Bio., = stærkt, meget.

Men man kjeder sig dog *lumsk* i disse dannede Cirkler
Chlevitz, Fra G. 24. Hostrups Tordenv. 181

lun,** som To. og Bio., = klog, snu.

Du skal bære Din Livree-Frakke, som om Du var født med den, og gaae stille og *luunt* og passe Din Dont.
Ewald, V. Krones U. 1, 206.

LunteV. M. i Talemaaden: at lugte Lunten, i overført Betydn., = mærke hvad der er i Gjerde, paa Færde.

Marine *Lugtede* nock *Lunten.*
Moliere, Le Dépit Am. (hos Paulli) B 4.

Men jeg *lugter Lunten*, Hr. Orgon maae uden Tvivl have fortrydt Accorden, derfor søger han ved disse Optøger at faae mig paa Døren med det Gode.
Skuespil 3 B. 1777, Crispin 86.

...men der er dog heller ikke noget Spørgsmaal om, at hun var jo snu nok til at *lugte Lunten*, og see, at den gamle Svend havde noget Andet bag Øret.
Grundtv. Saxo 1, 152. 2, 29. Øhl. Kanarif. 93.

Tydsk: *die Lunte riechen.*

LurV. M. = (kort) Søvn.

For at befordre Middags*luren*
I Tidende man sad og læste.
P. D. Faber, Rordr. 83.

Jeg skal illigeveller ha'e mig en *Luur.*
F. N. 1861, 533, 4.

Mens de troe vi faae en *Luur*,
Skal vi nok i den fri Natur
Faae os en Gyngetour.
Tjenestepig. Skovtour. (Vise hos Strandb.)

Svensk: *lur.*

lureV. M. = sove. Svensk: *lura.*

lureV. M. = narre.

Mvncken tencker han seg ett raadt,
huor han skal bonden *lure.*
C. Bruun, Viser fra Ref. 39.

De Jydske Perler, *luur* du dem!
De seer nok hvem de lader
Sig fiske af og føre hiem.

Wadskiær til Nyesom A 4 Ryg. Skue-Plads 268.

Men see om ikke Ridderen
Han fandt endda til hende hen
Og vidste dem at *lure.*

Wadskiær til C. Plessner A 4 b.

Luur Satan! han qvid juris nok forstaaer.

T. C. Bruuns Fritimer 66. F. N. 1862. 597, 5.
Chievitz, Japhet 2, 223.

Svensk: *lura.*

Lurendrejer[V. M.] = en fiffig, snu, lumsk Person.

Men Svenskerne, som havde Skielmen bag Øret, laae som paa Gløder, smuttede efterhaanden, som *Lurendreiere,* ud af Herberget osv.

Grundtv. Saxo 1, 106. 158. 168. 184. 263.

Og hun omfavnede Antonie og Fru Vest og Erik Storm, hvem hun dunkede i Ryggen og kaldte en *Lurendreier.*

Chievitz, Japhet 2, 193.

Jeg skulde formene, at Østerrigerne, som gamle *Lurendreiere,* have narret Hr. von Bismark.

Flyveposten 1864, 135, 7.

Svensk: *lurendrägare,* smuglare. Plattydsk: *Lurrendreier* ist insonderheit beim Seehandel gebräuchlich, wenn einer mit falschen Pässen, Flaggen etc. fährt, Schütze 1, 251.

Lurifas[V.*] = Skjælm, Bedrager.

Saa lad da *Lurifas* sig selv i Harme tære,
Vi gratulere Dig, Din Rang, Din Stand, Din Ære.

Tych. Vers 79. Wielands Samling af Vers 5, 73.

Svensk: *lurifax.*

λυς[V. M.] *ι ταλεμααδεν: σαεττε λυς ι σκινδπελσεν* = *βαεκκε σπλιδ.* Molb. Ordsprog 128.

λυσανγελ[**] = *εν υβετυδελιγ, σμααλιγ περσον.*

luset[V.*] = lav, gemen, gjerrig.

...en Kong Huglet, som havde et propfuldt Skatkammer, men var alligevel saa *luset,* at da han engang forærede et Par meget nette Skoe bort, nændte han dog ikke at lade Remmerne følge med.

Grundtv. Saxo 2, 24.

Platt.: *luusig,* Schütze. Tydsk: *lausig.* Jfr. V. S. O. *Lusing* = Gnier.

Lussing[v.*] = Ørefigen, Slag.

...gav Stærkodder, med begge sine Kieppe, dem hver en *Lusing*, saa de drattede.
Grundtv. Saxo 2, 187.

Skal jeg reise til Kbh. og give de Coninck en *Lussing?*
F. N. 1861, 532, 5. Microscopet 1856, 34, 8 b.

Hansen spurgte nu en Betjent, om denne ikke skulde have seet en Fyr, der var kommen løbende forbi, da denne Person „skulde ha'e sig en ordentlig *Lussing*".
Dags-Telegr. 1864, 197, 8.

lynende[**] føjes som forstærkende Bio. til adskillige Tillægsord. Jfr. fuld.

De Stormænd vidste slet ingen Besked,
men saa blev Kejseren *lynende* vred.
Hostrups Spurv i Tr. 132.

Og neppe saae Dyret han, førend
Han blev saa *lynende* vred;
Men Katten den sad nu i Døren
Og anede ingen Fortred.
Microscopet 1856, 12, 2.

Jeg er *lynende* gal
Paa den frække Karl.
Microscopet 1856, 28, 6 b.

Lyv[**] pænt Udtryk for Løgn.

Hvis det ei er *Lyv*.
F. N. 1863, 46, 16.

Paa Hindsholm Land
Der boede en Mand,
Som skjældtes for en „Tyv!"
Men blev det til *Lyv*.
F. N. 1865, 5, 13.

Med lutter Vaas og *Lyv*
At være Æretyv,
Det er hans Nykke.
Vise om S. Lykke.

lægge[**] i Talemaaden: at gaa hjem og lægge sig = give tabt, opgive sit Forehavende.

Hvis han vil ta'e sig af Sagen blot,
Saa gaaer Alting godt...
Men uden ham — kan I *gaae hjem og lægge Jer!*
Bøgh, Dit og D. 1862, 29. Flyveposten 1865, 291, 2.

lækker** = behagelig.

Det var jo *lækkert*, sagde Jomfru Flora grædefærdig; nu skal vi see, at jeg kommer til at ligge paa Landeveien inat.
Chievitz, Japhet 2, 164.

De giver hende Presenter og beder hende til Selskaber i een Guddommelighed og veed ikke, hvor *lækre* de vil gjøre sig.
Hostrups Spurv i Tr. 75.

...men en Borger i Kbh., der meget vel forstod den Konst at være *lækker* mod Kongens Kammertjener, naar han vilde have en Rang, vilde ikke osv.
Fædrelandet 1866, 98, 9.

LærkeV.* = en lille Flaske med Brændevin eller andre stærke Drikke.

...saa siger han jeg lader *Lærken* for tidt synge, saa er der ikke reent nok i Krogene.
Almeenmands Læsning 1809, Nr. 13.

Hr. Hagen gaaer f. Ex. med den ubegribeligste Standhaftighed og det utrætteligste Lune alle fire Akter igjennem, uden at have Andet at bestille, end at pimpe af en *Lærke* „for Tandpine“.
Bøgh, Dit og D. 1861, 117.

...disse Ord udtaltes af en Menig, der laa og „tog sig sit Foder“, medens han af og til, skjønt det var Nat, lod „*Lærken*“ slaae Triller for sig.
Fædrelandet 1864, 291, 5.

Læs** i Talemaaderne: at trække (hele) Læsset = have (hele) Arbejdet; at have sit Læs = have Møje og Besvær, jfr. Hyre.

Thi Holstens Stude vil staae paa Stald
Og lade Sørensen *trække Læsset.*
Den 30. Dec. 1861, af O. (Vise i Studenterf.)

Det er dog sandelig haardt for dette Vaaben, der under denne besværlige Krig næsten uafbrudt har maattet *trække hele Læsset.*
Dagbladet 1864, 168, 10.

...og vel er der ikke langt fra Vimmelskaftet herom, men De kan dog troe, jeg *havde mit Læs* med det Følgeskab.
Grundtv. Brage-Snak 199.

læst og paaskrevetV. M. i Talemaaden: at faa l. og p. = blive dadlet, revset, gjennemheglet.

...og heraf seer man, at det var ikke saameget Anretningen, som Husbond og Madmoder, der *fik læst og paaskrevet.*

Grundtv. Saxo 1, 174.

De ere vante til en eller to Gange om Ugen at *faae læst og paaskrevet.*

Bøgh, Dit og D. 1861, 121.

Svensk: *få påskrifvet,* Dalin.

læsterlig,[V.*] som To. og Bio., = dygtig.

Havde jeg ikke været det lykkelige Vidne til, at en ærke Hjemmetydsker i mit Nabolag fik, hvad man efter jævn Sprogbrug kalder „*læsterlige* Tæsk" osv.

Dags-Telegr. 1864, 302, 5.

Den første Gang blev Tyven greben i Gjerningen og fik *læsterlige* Prygl af Jens.

F. N. 1864, 19, 5.

Tydsk: *lästerlich.*

Løb[V. M] i Talemaaden: at gaa i Løbet = gaa tabt, gaa til Grunde, ødelægges.

Seer da, jeg har een trunte kiøbt,
Jeg meen, hun holder kiøbet,
Med mindre hun mig bliver røbt
Og skulde *gaae i løbet.*

Wielands Saml. af Vers 2, 113.

Da loe alle saa nær som Tyr, thi det var hans Haand, som *gik i Løbet.*

Wadskiær, Skue-Plads 138 b.

Og giennemtænk og nyd dit Gulds Almægtighed;
O! men din Rolighed *gaaer* uformærkt *i Løbet.*

Bagg. Ev. og c. F. 1, 108.

...at der *gik* en Snip af Leveren *i Løbet.*

Grundtv. Saxo 2, 25. 1, 127.

Kun et Par Stole og en Kontrabas *gik* ved den Leilighed *i Løbet.*

Dags-Telegr. 1864, 261, 10.

Løbepas[V. M.] = Afsked.

Han nærede ogsaa det sikkre Haab, at naar Valgene bleve gode, vilde Kongen give „de raadne Ministre" *Løbepas.*

Dagbladet 1865, 131, 6.

Tydsk: *einem den Laufpass geben.*

Løgtenant[**] = Lieutenant. Øhl. Kanarif. 59.

løj[V. M.] = træg, lunken, jfr. sløj. Molb. Dial. løi og loi. P. Möller, Halländska *låj*. Holl. *lui*. Plattydsk: *loje*.

løje[V. M.] = være ørkesløs. Helms, Nogle Vers 69.

løs[*M.] med Tillæget: paa Traaden = letfærdig, løsagtig.

Den Bedesyster, som har nys
holdt Prækener om Naaden,
nu gier sin Sidemand et Kys
og bliver *løs paa Traaden*.

N. T. Bruun, Bacchus og C. 1, 122.

Svenskerne sige: *lätt på tråden*.

Løve[**] = ung Modeherre; et i Øjeblikket meget omtalt Menneske. Saaledes ogsaa paa Engelsk, Fransk og Tydsk.

maabe[V. M.] = være dorsk og sandsesløs.

Men, kiere, af en Mand, der som en Taabe
Kan fir' og tyve Timer staae og *maabe*
Urokket, stiv, paa een og samme Plet,
Hvad Trøst kan vel en stakkels Kone haabe?

Bruuns Fritimer 146.

Maver i den hvide Kiole
Staaer han der og *maaber* stiv.

Øhl. Digtn. 1811, 1, 158.

...og før han vidste det, holdt han midt inde i Asernes Borgegaard, og maatte da vel *maabe*.

Grundtv. Brage-Snak 158. Hertz, Am. Geniestr. 80. M. V. Brun, Svant. Datter 71.

Engelsk: *to mope*.

μααϛ[V.*] = *ρȣμπε.*

ἀνϛ κονε ἐδδερ ἀννεμο'ερ,
ȣ̓ν ερ σαα ρεεν σομ σολεν;
ȣ̓ν σκιδερ ȣεδ σιτ μιδδαγϛβορδ
ογ τοερ σιν μααϛ παα κιολεν.

P. E. Petersen, Digte og S. 1, 38.

λικ μιν μααϛ ογ δρικ ȣανδ τιλ. σαα φααρ δȣ ικκε ονδτ ι ἀλσεν.

Alm. Mundheld.

πλαττυδσκ: *μαρϛ. μαϛ*, Schambach; *likke* = Engelsk: *to lick*, Platt.: *läcken*.

Maaske-Børn** = mulige, fremtidige, kommende Børn.

I troe sagtens i Eders Enfoldighed, at det dreier sig om en ny liebenbergsk Pjece „om at rydde Dagmars og Nicolaus's *Maaske-Børn* af Veien?"

Pjerrot 1864, 45, 3.

Mad se Mogens.

Madame Sørensen, se under: Sørensen.

mahogni,** To. og Bio., i o. B., = udmærket, fin, yndig, elegant.

Her driver Fornemhed sit Spil,
Her gaaer det meer „*mahogni*" til.

Flinchs Almanak 1853, 43.

O Gud, nei kjære Ven,
Men Overraskelsen
At see Dig saa mageløs *mahogni*.

Chievitz og Recke, En Fortid 41.

I Hofparquet jeg lod mig see
Saa pyntet og *mahogni*
Og kasted den for Fødderne
Af Rossi og Forconi.

Til Kunstnerne den 8. Nov. 1843. (Sang, Bissen vedkommende.)

makke** i Forbindelse med *ret* = komme i Orden, gjøre Gavn, opfylde sin Bestemmelse.

Magistratens gamle Maaneskin,
Har vi nu til hver en Vægters Griin,
Gassen den vil ikke *makke ret*,
Howitz han behandler os s'gu net.

F. N. 1862, 615, 15.

makke** = gjøre (mest om ubetydeligt og daarligt Arbejde), lave.

Jeg har seet at Byens Fædre
For at lindre Folkets Nød,
Vilde naadigst *makke* bedre,
Og Auction paa Brænde bød.

T. C. Bruun, Skrifter 4, 34. H. Jnst. Sal. Hyld. Ee ij Ryg.

+ sammen.

Der skal I nok see Baronesse R. har været og *makket* os dette *sammen* under Haanden.

Skuespil 2 B. 1776, Den ryggesl. Søn 36.

Tydsk: *machen*. Gammeldansk: *mage* (se Molbechs Gloss.) er vel kun en tidligere Form af det samme Ord.

Makværk** = daarligt Arbejde.

Men lad os sammenligne dette elegante *Makværk* med en alvorlig korrekt Bygning.

Bøgh, Dit og D. 1860, 24. 1861, 37.

Tydsk: *Machwerk*.

maliciøsk** = ondskabsfuld.

Nej, det vil jeg heller ikke, Mester! for jeg vil slets inte snakke. For jeg er *maliciøsk*.

Hostrups Gjenb. 110.

Ja, han bliver saa *malicieusk*.

Wengels Eft. Skr. 2, 37.

Fransk: *malicieux*. I Svensk: *malitiös*.

Malisjøskhed** = Ondskabsfuldhed.

Ingen Forundring, Cribliseren eller *Malisjøskhed*.

Ewald, V. Krones U. 1, 206.

Malle** = Amalie.

mankérlig** = ærgerlig, fortrædelig.

„Ingen Aarsag!" raabte Folk, men Rothe blev
Lidt *mankeerlig*, ud han alle Damer drev.

Ny Vise om Stadsen med Pr. Alexandra (hos Strandb.).

Skal vi gaae i „Thors Hallen", eller ud til Heymann, eller over i Vesterbroes Ølhalle...jeg er ganske *mankeerlig*... for jeg skal sige Dig, jeg vil nødig støde nogen af dem for Hovedet.

F. N. 1861, 532, 8.

Skreven til Trøst og Husvalelse for de Mange, der ere *mankeerlige* over, at Brylluppet ikke bliver holdt i Kbh.

F. N. 1862, 609, 16.

Ja, her har vaaren en Herre, han har væt saa *mankeerlig* over inte at træffe Herren.

F. N. 1864. 22, 10.

Mansket** i Talemaaden: støde En paa Mansketterne = fornærme En.

Det giorde ham *stødt paa Mansketten*.

N. T. Bruun, Bacchus og C. 1, 58.

Det *stødte* ogsaa ham lidt, men kun *paa Mansketterne*.

Grundtv. Brage-Snak 53.

Angaaende hvad Du siger om „at være Dus med ubekjendte Personer“, saa kan jeg nok see, at Du er *stødt paa Manskjetterne* over at jeg har sagt „Du“ til Dig.
Notheniana 7.

MasV.* = Besvær, Møje.

Fra de gamle Rønner
Fra Besvær og *Mas*
Gaaer til Mers og Knas
Vor Sejlads.
Hostrups Gjenb. 65.

Sikken en Maneer! Først har man *Mas* med at trække hende op af Mosen, og saa springer hun i den igjen.
Hostrups Spurv i Tr. 41. Wengels Eft. Skr. 2, 19.

Gud fri mig for flere Børn, jeg har saamæn *Mas* nok med dem, jeg har.
Dags-Telegr. 1864, 219, 10.

maseV. M. = have Møje. Besvær.

...han stod længe og *masede* med Drengen.
F. N. 1866, 17, 15.

maseV. M. = knuse.

Vi gjør ved ham hvad Møllestenen gjør med Kornet, vi *maser* ham.
M V. Brun, Svant. Datter 56.

+ ned

Hvor Helten dog er stolt og stor, der *maser*
Saaledes raskt sin Fiende *ned* i fleng!
Th. Bruun, Kildereisen 22.

P. Möller, Halländska: *masa* = slå.

Maskepi, MaskapiV.* = Forbindelse, Samkvem. (Med Spot).

Maaskee Opdragelsen, maaskee lidt Sympathie
Var Aarsag i,
At disse to kom i fortroligt *Maskepie.*
Wessels Digte ved Levin 130. 53. Baggesens Værker 6, 314.

Frankrige er overhovedet nu for Øieblikket i *Maskapie* med vor Regiering.
Danske Saml. 1, 109.

Her seer man Konseilpræsidenten, første Gang han taler i Rigsraadet, indirekte frasige sig og sine Kolleger alt *Maskepi* med Adressefabrikanterne Bornemann, Bandtholtz osv.
Dags-Telegr. 1864, 147, 3. Ewald, Familien Nordby 8, 42.

Naa, hun kommer da farende ind og spurgte, hvad det var for *Maskepi*, jeg havde med Mandfolk?
F. N. 1861, 555, 11.

Maskerne faldt...
Keiserens Skjæg
Ei pryder Hagen længer,
Ridderen grumt man hænger
Op nu paa en Væg,
Det er forbi
Det hele *Maskepi!*
Den 22. Marts 1855 (Vise i Stud.).

P. Möller. Holl. *maatschappij.* M. 2. og V. S. O. skrive Madskaberi og Madskabi. Coldings *Madskaberj*, convictus, consortium, og Madskabs broder, commensalis, convictor, maae høre herhen og ikke til Madskab, som Colding synes at antage.

Matador** = en anseelig Person.

Men i hvad Folk end fortæller, og i hvad jeg end faar at høre, saa har jeg aldrig været en *Matador* i den Materie.
Moliere, Fr. Skole (hos Paulli) A 3.

Spansk: *matador.*

Mave** i Talemaaden: at gaa med Noget i Maven = gaa svanger med.

Bille, han Ærinder til Paris
Paa Fransk besørger: man Staven
Over ham ikke bryde, — han *gaaer*
Jo *med* en Minister *i Maven.*
F. N. 1861, 560, 4.

Jfr. Larchey under: *Ventre.*

Mavedraaber** kaldes Bittersnapse og andre Spirituosa. Hostrups Gjenb. 107.

med** i Stedet for: af; at kunne med = komme ud af det med. Se endvidere under: være.

(Thi saa vidt mand kand fatte, haver Juvenalis, Boileau, Moliere og adskillige andre været *med* de beste og honeteste Folk i deres Tider.
Holb. P. Paars, Fortale til 3. Bog.)

Dronningen af England vil takke af! lyder idag hele Byen over...Hvorvidt det bekræfter sig skal vi ikke kunne sige, men saameget er vist, at det var sikkert noget *med* det Bedste, der kunde skee for Øieblikket.
Telegraphen 1864, 452. (Skillingsblad.)

Det er noget *med* det Første i sit Slags.
Alm. Mundheld.

Det Krudt — det *kunde* han aldrig *med.*
Helms, Nogle Vers 85.

Mel se under: Pose.

mele se under: Kage.

Melkefjæs se under: Fjæs.

Melodonte, Melodunte, Melodunde** = Melodi. 1771, 6 B. 39, 12. Hostrups Gjenb. 119. Souvenir de „Møenstour" 2. Aug. 1865 (Vise i Studenterf.).

meret** i Udtrykket: det smager saa *meret* (ell. *efter mere*) = giver Lyst til mere. E. *more-ish*, Slang Dict. V. S. O. har *meeragtig.*

Mers se under: Commers.

Messing-Skruer** i Udraabet: Nok en dito med Messing-Skruer, hvorved man tilkjendegiver sin Forundring over (osv.) én Ting til af samme Slags. Wadskiær, Poet. Plukke-Finker 3. O. Lades Phraser f 3[6].

mestens** = for det meste.

Hans Noveller *mestens* gaaer
I hver skaldetklippet Faar
Blandt de „Bondevenner".
F. N. 1861, 549, 4.

Tydsk: *meistens.*

Mester Erik se Erik.

Middagslur se under: Lur.

Mikmak** = forvirret Blanding af uensartede Ting.

De er mig for voxen med Deres Indvendinger, endskiønt jeg vel veed, at alt det *Mikmak,* De staaer her og kiører sammen, duer ikke for en suur Sild.
Skuespil 2 B. 1776, Dobleren 58.

Vi have alt i forrige Betragtning seet Indretningen af dette Syngespil i alle tre Skikkelser. Vi ville nu...slutte med en Betænkning over Aanden, som hersker i dette *Mikmak.*
Bagg., Danfana 1, 346.

Jfr. Oudin 267, D'Hautel, Schütze.

Ministeri** = Ministerium.

Hurra for Enhver, som er ansat i
Det kongelige danske *Ministeri!*
Med saadant udmærket Ministerchor
Kan man dupere den hele Jord —
Julia, julia etc.

F. N. 1861, 545, 4.

Minutsnapseri** = Pimpen, idelig Drikkeri, Drikfældighed. Jfr. Studedrikkeri.

Mis,V.* **Missekat**V.* = Kat.

„Ja—cob“ tydeligt han staver,
Men naar han er reent besat,
Ligger han ved Gud og miaver
Som en lille *Missekat.*

En Vise fra min Kone (D. g. S.).

Svensk: *Miss, Misse.* Tydsk: *Mieze.* Ital. *micio.*

MiskmaskV. M. = en forvirret Blanding af helt forskjellige Ting.

Naar man vil give et Portrait af denne Autors *Miskmask*, kan man gierne bruge følgende Lignelse.

1771, 5 B. 13, 38. 1, 83.

Betragte vi den homiletiske Journal, hvad er den da ey for et *Miskmask?*

1771, 6 B. 5, 8. Bagg., Danfana 121.

...flere Operaer, hvori der, da han tog sig de franske Tragedier til Mønster istedetfor de italienske Texters *Miskmask*, var en noget bedre Stiil og Aand.

Overskou, D. Skue-Pl. 1, 149.

...efter hin *Miskmask*, faur og fiin,
siden man Bispen opkaldte.

N. T. Bruun, Bacchus og C. 1, 134. Lange, Telegraphen 1824, S. 214.

Engelsk: *mishmash.* Tydsk og Svensk: *Mischmasch.*

Moder** i Talemaaden: at gaa i sin Moder igjen = at gaa ind, ikke blive til noget. Se endvidere „kjære Moder“.

Hver Baier og hver Mand, som Dug for Sol svandt hen,
Og Væddemaalet det *gik i sin Mo'er igjen.*

Poetisk Smadskebøtte Nr. 1, for Malersangforeningens Medlemmer.

Ikke skulde Du kunne komme mig tilhjælp udi min Nød, f. Ex. som Correspondent? Aa hva'! Ellers bliver jeg nok nødt til at *gaa i min Mo'er igjen.*
F. N. 1860, 476, 13.

Moders SjælV. M. = Menneske.

Er ingen *Moers Siel* hiemme?
Skuespil 4 B. 1778, 130.

Sligt saae man hidtil ingen *Moders Siel*
At giøre; mindst det sig for Damer vilde skikke.
Bagg. Ev. og c. F. 2, 181. 248.

Det Ord, syndes Frode, var Guld værd, seilede strax afsted, og tog ingen *Moders Sæl* med sig i Følge, for Kæmpe-Lovens Skyld, som siger: Een imod Een!
Grundtv. Saxo 1, 69.

Tydsk: *keine Mutterseele.*

Mogens.** **Mons.**** Navn for Katten.

De lærer Visen uden ad,
Thi det er ret for *Mogens* Mad.
Wadskiær til C. Plessner A 4.

Og sat det paa en Stoel for Katten og hans Kiælling.
Vor Gunnild aad saa stærk, at *Mons* blev gandske vreed,
Sær da han Bunden saae, og hendes Finger beed.
Holb. P. Paars ved Lieb. 141. 106.

Dog troer jeg aldrig, at man mellem *Monser*
Vil finde nogen god og dydig Puus.
Bagg. Ev. og c. F. 1807, 1, 163.

...og da han saaledes selv stod under Pidsken, maatte man hardtad synes, han var mindre selv en Oprører, end sin Kones Lille-*Mons.*
Grundtv. Saxo 1, 84.

Han vist ikke Stadsen vrager,
Det for slig en *Mons* er Mad.
Grundtv. Saxo 2, 65. J. Birke-Riis, Balders-B. 14.

Det er bedre at have Hjerte uden Hoved end et hjerteløst Hoved! Det er Mad for *Mons!*
Goldschmidt, Hjemløs 2 Udg. 2, 393.

Molest** = Overlast, Fortred, Besvær.

Molevit** i Udtrykket: hele Molevitten = hele Sagen med alt Tilbehør.

Verden staaer vist ei til Paaske!
Sa'e Fatter Holberg alt for hundred' Aar.
Men til Fastelavn alt maaske'
Hele *Molevitten* nok til H..... gaaer.

Peter 1865, 13, 1.

See mig til den lille blaaøiede Agnete, saa har hun dog plukket Rosen med Stilk og hele *Molevitten*.

A. Hansen, Dalby Pr. 33.

Moneter** = Penge. (Skjemtende Tale.) Jfr. Mønt.

Magten er forbeholdt Autoriteterne,
Stemmeret hæfter ved Fæste og Grund,
Vægt er nu eengang forlehnet *Moneterne*
Tillid er Oldingens arvede Pund.

P. R., Unionsaftenen, Den 31 Dec. 1843. (Vise i Studenterf.)

Ja, mine Ærede! Damerne holde især af den gemytlige Ferdinand. Naar de ere i daarligt Humeur over, at deres Mænd inte vil rykke ud med *Moneter* til nye Gardiner eller Sligt, saa sætter jeg dem strax i godt Humeur igjen ved mine Roulader.

(Tyroler) Ferdinands Optegnelser over Dyrehavens Rariteter 1863. (Vise.)

Tydsk: *Moneten*, Vollmann. Latin: *moneta*.

Mons se Mogens.

mopse** = være tvær. Plattydsk: *mupsen*, Schütze.

Mor** = Moder, Mutter.

morderlig,** **mørderlig,**** **myrderlig,**** To. og Bio., = forfærdelig.

De holde af at besøge Theatrene, hvor de gjøre en *morderlig* Støi.

F. N. 1860, 465, 12.

Da stod der et Slag
Ved Skovshoved By,
Hvoraf der er gaaet
Saa *morderligt* et Ry.

F. N. 1860, 489, 15. 1861, 534, 16.

:|: Den Fastelavn :|: man vistnok prise bør!
Til Tønden og Søren man slaaer og solder,
Fortærer en *mørderlig* Masse af Boller
:|: Med Sukker :|: samt med Kaneel og Smør!

D. g. S.s Viser 4.

Der er *myrderlig* Sjou.
Hver en Tydsker er grov,
Og han muddrer, naar det la'er sig gjøre.
Microscopet 1856, 11, 2.

Den Besked, den Besked
Skal I dog faae, at er vi ilive
Saa skal et *morderligt* Sold der blive osv.
Ny Vise til Olsens Bryllup 1864 ?).

Og hver en Rekrut blev saa *morderlig* rørt,
At ikke et eneste Øie blev tørt.
J. S., Den borgerlige Tollerist (Vise hos Strandb.).

Lad mig faae en Taar, jeg sveder saa *morderligt.*
F. N. 1861, 544, 14. 1860, 487, 4.

Tydsk: *mörderlich.*

Mores** i Talemaaden: at lære En Mores = revse, tugte. Heg. Cal. 8 Ryg. 25. Wadskiær til Fursmann B 2. Latin: *mores* Sæder, Flertallet af mos.

Morning** = Morgen. Microscopet 1856, 14, 7. Engelsk: *morning.*

Most** = Vin, Spirituosa.

...og hvor gierne man end gad
Forsøge *Musten,* heller Tørst at lide;
See det er Spas, og den jeg have skal.
Bruuns Fritimer 134.

Capitainen fandt imidlertid Visen capital, og bandede ganske smaat paa, at hans Søn endnu kunde blive til Noget, da han syntes at have faaet Smag paa *Mosten.*
Chievitz, Fra G. 240.

Tydsk: *Most.* Latin: *mustum* osv.

Moster,[v.*] i overført Betydn., = Pengepung.

En spør ham hvad hans Specerier koster;
En anden, hvor det staaer med kiere *Moster.*
T. C. Bruun, Fritimer 55.

Ja, min Sæl, faaer Mandens *Moster*
Snart at vide hvad det koster.
C. A. Russel, Tivoli-Carousselbane-Vise.

Hvis jeg ei feiler, blev ifjor
Det blot til Snak om at „det koster“,
Og nu i Aar: ei mindste Spoer
Af Pietet mod „*Moster*“!?
H. & H. Den 16. Julii 1836. (Vise i Studenterf.)

Mudder,[v.*] i overf. Betydn., = Forstyrrelse, Støj, Spektakkel.

Naa, saa fik man da den Flyttedag overstaaet. Puh! hvilket *Mudder!*

F. N. 1861, 555, 5.

To Arbeidere havde i Søndags Aftes foraarsaget en Del „*Mudder*“ i Holmensgade, uden at deres Udsagn om, at de vare ansatte paa en Muddermaskine ved det blaa Pakhus, dog kunde fri dem for Ansvar.

Dags-Telegr. 1864, 172, 9.

Min Kone skulde bringe
Mig Sølv og saa det pure Guld,
Af Uhre og af Ringe
Var begge Næver fuld;
Men tænk, det blev til Sludder,
Sli-Sla-Sludder,
Men derfor blev der *Mudder*,
Da Stadsen var forbi.

Vise om Manden, som havde faaet en Kone fra Ægteskabscontoiret. (Hos Nielsen og Strandb.)

Sikket *Mudder* for en Pandekage!

Fædrelandet 1865, 134, 11.

Saa faae vi Munden først ret paa Gang,
Og Vid og Lune, og Vrøvl og Sludder.
Gemytlig blandet med Tale og Sang,
Forener sig til et lystigt *Mudder.*

Den 16. Nov. 1865 (Vise vedrørende en unævnt Person). Hr. Sørensen 1866, 19, 11.

Da jeg af Deres meget ærede Blad seer, at De nu har begyndt at *gjøre Mudder* med Hensyn til Maden ude paa Almindeligheden osv.

F. N. 1862, 612, 13. Pjerrot 24. Mai 1863, Sp. 1.

muddre** = gjøre Mudder.

Der er myrderlig Sjou,
Hver en Tydsker er grov,
Og han *muddrer,* naar det la'er sig gjøre.

Microscopet 1856, 11, 2.

Svensk: *muttra.*

muddre** = afstedkomme Forstyrrelse ved at glide tæt op paa en Anden. (Glidebane-Udtryk.)

Capitainen lo og holdt sig nu bagest for *at muddre* hende; men hun fortalte ham, at han slet ikke havde nødig at tage sine Hænder tilhjælp for at *muddre.*

Chievitz, Fra G. 200.

Muffe[v. *] i Talemaaden: at være ved Muffen = være godt forsynet med Penge.

Hør du søde, rare Fyr,
Du, som altid *er ved Muffen!*
Laan mig tvende Mark af Skuffen!
Wessels Digte ved Levin 271.

Naa saa du *er ved Muffen?*
Hostrups Gjenb. 138.

Han var nylig kommen fra sin Disk
Og fra Pengeskuffen,
Derfor er han Pokkers flot og frisk;
Thi han *er ved Muffen.*
Microscopet 1856, 45, 7 b.

Muk[v. M] = Kny, Lyd, Yttring, Ord.

...Her staaer jeg, skielver bange
For, som saa let kan skee, Peer Olsen trende Gange
Skal sukke — mindste Lyd, det allermindste *Muk*,
I hvor det kommer fra, mig synes som et Suk.
Bagg. Ev. og c. F. 1807, 1, 41.

...og undertrykde sin Harme saa godt, at man hørde hverken *Muk* eller Suk af ham.
Grundtv. Saxo 2, 52. Brage-Snak 308.

Med dem er der intet Udkomme, de siger ikke *et Muk.*
Hostrups Gjenb. 71. 105.

Men han vogted sig vel for at sige
Imod denne Forklaring *et Muk.*
J. S., Hvorledes Konen ikke kunde begribe osv. (Vise hos Strandberg.)

Tænk Aviserne har ikke sagt *et Muk*
Til Forkleinelse for hans Talent.
J. S., Damernes Øiesteen (Vise hos Strandberg).

Tydsk: *Muck.*

mukke[v. M.] = give et Muk fra sig, kny; gjøre Indvendinger, give Ondt af sig.

Ja i hvor høit endogsaa Vantro *mukker*,
Og tør sig mod ethvert Beviis gjenstridig tee,
Hvo Øinene med Forsæt ikke lukker
Maa cito en saa simpel Sats indsee.
T. C. Bruun, Skrifter 4, 137. Sch. Staffeldt, Skr. 4, 547.

...Som hastig gav det sidste Suk,
Og *mukked* siden ei et Muk.
Bagg. Ev. og c. F. 1, 230.

Derfor sig Smaafolk undsee for at *mukke*,
Veed, at det bør sig for Spiret at bukke.
Grundtv. Saxo 1, 128.

Det *mukkede* Atisle over, som et Gemeenskab.
Grundtv. Saxo 1, 99.

Birthe bliver vred og *mukker*.
Rosenkildes Dramat. Skræder 49. 85.

...og *mukker* han høit, skal han i Tugthuset.
F. N. 1861, 548, 10. Hostrups Gjenb. 156.

Svensk: *mucka*. Tydsk: *mucken*.

Mukkeri** = Mukken.

...ingen Indvendinger eller *Mukkerier* til Herren selv — altid pænt rolig og høflig.
Ewald, Vald. Krones U. 1, 206.

Som jeg siger — ikke noget *Mukkeri!*
F. N. 1861, 548, 10.

mukken,** **muggen**** = tvær, vranten.

Jeg mærker, De er *muggen!*
Øhl. Kanarif. 66.

Man seer ham gjerne drukken,
„Han er en Soldebro'r",
Og aldrig er han *mukken*,
Naar Bacchus i ham bo'r.
Velkomstskaal til Russerne, den 3. Nov. 1849 (Vise i Studenterf.).

Det blev Prindsen vred over og gik *muggen* sin Vei.
Dags-Telegr. 1864, 230, 9.

Aldrig *muggen* eller tvær
Mod vor Hjertenskjær.
Sang for de danske Dragoner af W. R. 1864.

Tydsk: *muckisch*.

mule** = (slaa paa Mulen?) prygle.

Kom du barestens over i min Gade, du, saa ska' min store Bro'er *mule* dig, du, for han er i Smedelære!
F. N. 1860, 471, 7.

Hade jeg disse Mennesker her, saa dyede jeg mig ikke, men *mulede* dem for deres nye Kunster og Indretninger.
F. N. 1860, 492, 11.

...og man kan dog ikke tro, at den stærke Rødme skulde stamme fra at den Gamle havde „*mulet*“ ham.
F. N. 1866, 17, 11.

mule** = være tvær, vranten, fortrædelig.

Nu altsaa ganske ærligt ud med Sproget.
Vi føle sammen dog i mange Stykker;
Saa lad os ikke *mule* meer som Fianter,
Men overbære med hinandens Nykker.
Ohl. Erindr. 3, 49.

Og skeer det ei, saa blier jeg vred,
Saa sidder jeg og *muler*.
Jeg *muler*, naar her er for faa,
Er her for mange, ligesaa,
Og ønsker Nogen ind at gaae,
Jeg lægger sorte Kugler.
D. g. S.s Viser 46.

+ sur.V. M.

Og Laure Morgen Nik halv *suremulend* gav.
P. Pedersen, Don Pedro 1, 66.

Vilde Tante da, at jeg skulde sætte mig hen og *suurmule*, fordi en af de Herrer, min Moder har indbudet, siger mig nogle Artigheder.
Chievitz, Fra G. 176.

Svensk: *mula*, jfr. *mulen*, *surmulen*. (Hegelunds Calumnia 10 Ryg.) Plattydsk: *muulen*, *suurmuulisch*, Schütze. Hollandsk: *muilen*.

SurmulerV.* = et tvært og vrantent Menneske.

Een *sure-muler* ikke kand
Dend lystighed fordrage,
Som skrivis af fri-postig-haand
Til sorgen at borttage.
Wielands Saml. af Vers 2, 123.

Muleri** = Tværhed, Vrantenhed.

Jeg hader alskens Elegier;
Vær snurrig, løierlig og dum;
Og kom mig ei med *Mulerier*;
Skiemt! eller bliv bestandig stum!
Bagg. Værker 5, 8.

MundV. M. i Talemaaden: holde ren Mund = tie stille med Noget. Se endvidere under: smøre og spidse.

Om Mutter vilde *holde reen Mund*, skulde jeg nok sige det.
Holb. Com. ved Boye 13 b. Paulli, Fruent. Skol. A 11. C 12. Grundtv. Saxo 1, 47.

Damerne, som, jeg veed, *holder* altid *reen Mund*, maae nemlig vide, at i min Opvext var jeg meget opsat paa Kortenspil.

Grundtv. Brage-Snak 290. Heiberg, De Uadskill. 33.

Ærlighed, det er Nummer En, at lystre Nummer To, *at holde reen Mund* Nummer Tre.

Ewald, Vald. Krones U. 1, 206.

Mundlæder*M. = Snakketøj, jfr. Kjæbelæder.

Tys! sagde Jupiter, hvor kand de Qvinder larme!
Naar *Munde-Læderet* er kommen først paa Gang.

Wadskiær til Fursmann B h. Hist. Tidsskrift 3 R. 4 B. 493.

Svensk: *hafva godt munläder.*

muntreV. M. = gjøre lystig, bringe i Liv og Bevægelse.

Gjæsterne sloges og *muntrede* hverandre med Flasker, Glas og andre lignende Projektiler, indtil endelig Politiet blev hentet.

Dags-Telegr. 1864, 270, 10.

De 3 Personer havde om Formiddagen *muntret sig* paa Skræderkroen ved et Par Potter Kegler og adskillige Halvpotter Brændevin.

Dags-Telegr. 1864, 188, 8. 205, 10. P. E. Petersen, Digte og S. 1, 32.

Svensk: *muntra*. Tydsk: *muntern*.

mussig** = fortrædelig, tvær, mut, opsætsig.

Hankillingen er dum og Tæven giør sig *musig*,
Han har Forvovenhed; hun er mod alle studsig.

1771, 6 B. 17, 25.

Dog gjør Du Dig for *mussig*,
Som hidtil Du har gjort,
Saa skal Du ride Hesten,
Som staaer ved min Port.

Chr. Winther, Hjort. Flugt 167. Rosenkilde, Brevduen 1824, 59.

Da han kom var Klokken næsten tolv,
Hertugen var *mussig*,
Sagde han var kommen fra et Sold
Hos Mamsel Delussi.

Vise om Hertugen af Choiseul Praslin (hos H. P. Møller).

Plattydsk: *mûsig*, Schambach; Højtydsk: *mausig*.

Mutter** = Moder; Konen i Huset; en ældre Kone overhovedet.

Ei! det haster jo ikke saa farlig meget, *Mutter!* I kan jo sagte lade mig fortælle.
Holb. Com. ved Boye 102 b.

Vi kan igjen gaae ud at spadsere, og jeg kan give Armen til min egen søde *Mutter.*
Chiovitz, Fra G. 236.

Fa'er Jupiter han gjør sig gal,
Og *Mutter* slaaes med sin Gemal.
F. J. H., Dionysos og Glæderne, 13. Oct. 1838.
(Vise i Studenterf.) Hostrups Gjenb. 108.

Da hun ikke var til megen Gavn,
Mutter sendtes strax til Kjøbenhavn.
F. N. 1860, 483, 13.

Tydsk: *Mutter.*

muttersene, mutters alene**** = ganske alene.

Og bander friskt en lille Død og Pine,
At *Mutters ene* hun istand til er,
Her Urian til Hekkenfeldt at skikke.
T. C. Bruun, Fritimer 59.

Blandt Andet hittede han ogsaa paa den nye Skik, hver Dag, *mutters ene*, at gjøre en Udvandring i fuld Rustning.
Grundtv. Saxo 1, 194. 2, 111.

...da jeg sad...*mutters alene*, som en lille Hermes, med Pennen i Haanden.
Grundtv. Brage-Snak 98.

Bleg som Himlens Stjernerader
Sidder Frøken N. N. der.
Selskab hun af Hjertet hader,
Muttersene helst hun er.
F. N. 1860, 488, 6.

Tydsk: *mutterallein.* Plattydsk: *muttersêlenallêne*, Schambach.

myre** = myrde.

(Aldri køber ieg eders Venskab saa dyre,
Skulde I end mig paa steden *myre.*
Hegelund, Susanna 15. Jac. Albretsen, Fand. 4 D. 1630, S. 57. J. Sten S., Pig. Speyl D v. P. Pedersen, Don Pedro 1, 59.)

Det var Worm, som *myrede* Tønder,
Da han traf ham paa sin Vei;
Rochow, denne fæle Synder,
Myrede Hr. Hinckeldey.
Microscopet 1856, 6, 6. 39, 6 a. Helms, Nogle Vers 74.

En ny Vise om den drabelige og mandhafte Oberst Tscherning, der nær var blevet *myr'et* af Redacteur Bille.
F. N. 1860, 503, 3. 499, 12. 1862, 597, 5. 1865, 40, 13.

Hvorfor mon straffe Eulenburg
Fordi han Ott monne *myre?*
Skulde det volde en Junker Sorg
At nedhugge saadanne Fyre?
F. N. 1865, 40, 13.

Droschekudskene gaae snart fallit,
Thi de Stakler slemt man *myre* vil.
Søndags-Posten 1865, 58, 12.

mægtig,v.* som Bio., = overmaade.
Korshauers Kone erklærede, at hun i 22 Aar aldrig havde seet sin Mand saa *mægtig* drukken.
Dags-Telegr. 1864, 270, 10.

Tydsk: *mächtig.*

Mæhæv.* = et dumt, taabeligt Menneske.
...og vilde I vel at een Fader skulde være saadan en *Mæhæ*, at hand icke skulde faae Ungdommen til at lyde sig.
Moliere, Fruent. Skole (hos Paulli) D 10.

Ney! skal der noget stoert
og vigtigt Værk forrettes,
Da vil der visselig!
en *Mæhæ* ey tilsettes,
Men Folk af Munterhed,
Vivacité og Fyer.
Wadskiær til Pontoppidan B 4 vso.

Vel tabtes nogle af de jydske Skatte,
Da Fred han gav von Bismarck, det *Mæhæ.*
Dags-Telegr. 1864, 172, 1. Ewald, Fam. Nordby 2, 183.

Colding: *Meehe*, mollis homo. Svensk: *Mæhæ.* Engel. bruge: a yay-nay i s. B., se Sl. Dict.

Mønt** = Penge. (Skjemtende Tale.) Jfr. Moneter.

Cavaleren er kræsen, nu han har faaet *Mønt*, og troer, at de kun har Øie for den.

Chievitz, Japhet 1, 129.

Kom med Raad, min Broer,
For vor Kasses Flor!
Den bliver altfor stor.
Mønten os trykker —
Naa lad gaae!
Saa maa i Stykker
Vi den slaae.

Hostrups Gjenb. 85.

Her i Byen det kan
Nok at leve gaae an,
Det vil sige, min Fa'er,
Naar man *Mønten* kun har.

Kjøbenhavn er deilig (Vise hos Strandberg).

Lille Fatter! Nu maa Du, sandt for Dyden, lade mig faae noget *Mønt* til lidt Pilleri til Julen.

F. N. 1862, 616, 16.

Goldschmidt, han har nu igjen begyndt
I Partierne at gjøre *Mønt*.

F. N. 1861, 515, 4.

Tydsk: *Münze*. Latin: *moneta* osv.

mørbankev. M. = gjennemprygle.

Hans *mørbankede* Ryg skutter sig nu over sin Skiebne og sukker efter Udløsningen fra Bandeleer-Remmen.

1771, 6 B. 13, 13.

Jfr. Svensk: *mörbulta*.

Nakke** i Talemaaderne: at være paa Nakken af En = forfølge, nære Uvillie mod En; tage Benene paa Nakken = skynde sig afsted, ile bort.

...fordi Sigurds Søn Ole havde faaet et slemt Nag til ham, og *var ham* idelig *paa Nakken*.

Grundtv. Saxo 2, 153. 243. Flyvep. 1865, 147, 8.

Det skulde De nødig lade Emilie see, thi saa faaer hun mere Grund til at være *paa Nakken af* mig.

Chievitz, Fra G. 206.

Men Hilledød og Plage! jeg maa *tage Benene paa Nakken*, og skynde mig at komme hiem.

Kbh.s ny Aftenpost 1816, 46.

Olaf H. gjorde Forsøg paa at befri Anders, og skjøndt han havde et Sigtebrød i den ene Haand og et delikat Stykke nyrøget Flæsk i den anden, fik han dog Kammeraten fri, og nu *tog de Benene paa Nakken.*

Dags-Telegr. 1864, 249, 10.

Plattydsk: *nimm de Föt upn Nakken*, Schütze.

Nakkedrag se under: Drag.

nappe** = tage, gribe, fange; snappe, rapse, stjæle.

...han gietted' sandt,
Løb som en Lynild ned ad Trappen,
Og vilde *napp'* en.

Wessels Digte ved Levin 158. Bagg. Ev. og c. F. 2, 266.

Han os gier paa Credit
al den Viin vi i Aften vil drikke,
ja, gik vi end Fallit,
Slutteriet dog *napper* os ikke.

N. T. Bruun, Bagateller 8.

Hvordan! jeg svigte Viin og Piger?
jeg evig er udødelig!
Først naar til dem Farvel jeg siger,
faaer Døden Lov at *nappe* mig.

N. T. Bruun, Bacchus og C. 1, 58.

...lagde han gode Venner i Baghold, som skulde tage imod dem, der laae paa Luur, og nu sagtens vilde see at *nappe* nogle af Skibene.

Grundtv. Saxo 1, 158. 186.

Betjenten vilde da strax kunne *nappe* Gavtyven.

F. N. 1860, 501, 7.

...og han bliver strax *nappet* ved Vingebenet.

F. N. 1861, 521, 5.

Poles blev *nappet* ved Hjælp af „Tyranniets Leiesvende".

Flyveposten 16. Juni 1863.

Hvad er de Stakler andet vel end Jøder,
Som undertiden fra de Andre *nappe.*

Øhl. Fiskeren 1816, S. 308.

Jeg *napped* hist og her mig lidt
Og gjorde det, som saa, til Mit.

Chr. Winther, Nye Digtn. 107.

Vil du tage dine Ord tilbage, at Jomfruen der skal have *nappet* en Skinke?

F. N. 1860, 501, 13.

Dog medens det Skarn ham favned'
— Ja, sikken en nedrig Natur! —
Da, udenat Væveren savned'
Det. — *nappede* han hans Uhr.
F. N. 1861, 551, 3.

En Kone (til en Sjouer): Er han ikke saa god at vise mig den nærmeste Vei til Børnehuset.

Sjoueren: Med Fornøielse, lille Mutter, hun gaaer kun over i den Guldsmedboutik og *napper* nogle Sølvskeer, saa vil Guldsmeden nok vise hende den nærmeste Vei.
F. N. 1861, 523, 6.

+ af.

...men Haldan var ikke seen, at *nappe* Armen *af* ham, førend han kunde faae den til sig igien.
Grundtv. Saxo 2, 96.

+ væk.

Hvis nu Herren *napper* hende *væk.*
Ewald, V. Krones U. 1, 208.

Engelsk: *nap* or *nab*, Slang Dict.

nappes$^{V.M.}$ = strides.

For en Ulykke! førend han skal faae knuset mine Ribbeen, skal vi *nappes* først.
Skuespil 4 B. 1778, 107.

+ med.

Det er jo klart, at de Danske maa *nappes med* Skotterne først, inden de kan vende hid tilbage.
Grundtv. Saxo 1, 91.

Haha! De To,
De kommer op at *nappes med* hinanden;
Det seer jeg alt.
Hertz, Am. Geniestr. 98.

+ om.

Cancelliraaden og Krigsraaden *nappes om* den.
Rosenkildes Dramat. Skræder 44.

I deres Boder kappes
De Potentater flot,
Og af og til de *nappes*
Om Kunderne saa smaat.
Det skjønne Europa. Nov. 1861 (Vise i Stud.).

Narrifas$^{V.*}$ = naragtig Person.

Siig nu du *Narrifas*, hvad kommer sligt ved dette,
Naar tvende Konger med hin anden er i trette.
Haandskrift fra 1710 paa Univ. Bibl. Add. i Folio 167, 21.

...og ved Siden stod den himmelhøie Leer-Kæmpe, som de kaldte Mokkalv eller *Narrifas*.
Grundtv. Brage-Snak 160. M. V. Brun, Svant. Datter 72.

Nassetaar** = Patte.

Idag for syv og tyve Aar
Du fik den første *Nassetaar*,
Det minder om at drikke.
P. E. Petersen, Digte og S. 1, 71.

Staar den første Del af dette Ord i Forbindelse med det Tydske: *nass*. Nasse Waaren, vaade Varer for: flydende Ting.

natyrlig** = naturlig. F. N. 1862, 603, 7. Hr. Sørensen 1866, 8, 14. Tydsk: *natürlich*.

natyrligvis** = naturligvis.

nedenom i Talemaaden: **at gaa nedenom, eller v.*nedenom og hjem = gaa til Grunde, omkomme.

Nu mærkede Odd, han var nær ved *at gaae neden om*.
Grundtv. Saxo 1, 232.

Dog snart vi lade Reden tom
Med Jødedom og Hedendom,
Saa *gaaer* den *nedenom*,
Og vi *gaaer hjem!*
Den 29. April 1861, af O. (Vise i Studenterf.)

Ja, jeg har faret for alle Nationer; men jeg havde den fordømte gamle Vane at *gaae neden om og hjem*, saa nu er der ikke Andre end Nordamerikanerne, der ville give mig Skib at føre.
Olympen i vor Tid 61. Jfr. Fausbøll, Molb. 14.

Negl** i Talemaaden: at faa Negle i = faa fat paa.

De tænkte: Hvis vi *Negle fik*
I ham, saa var han slagen.
F. N. 1863, 23, 12.

negle** = tage, fange; rapse, stjæle.

Ih, Tyvetrækkerne have *neglet* ham.
Dickens, O. Twist ved Moltke, 1853, 101.

Da Fyren ved at „*negle*“ Frakken har tilkjendegivet, at han trænger til Klæder, saa osv.
F. N. 1861, 551, 5.

Allerede paa flere Steder har man *neglet* saadanne Subjekter.

Dagbladet 1864, 26. Febr., Sp. 5.

Ligefrem den, at Jensen næste Morgen tog Søbjørn paa Sengen, skældte ham ud for en Tyveknægt, der havde „*neglet*“ Hunden osv.

Dags-Telegr. 1865, 7, 8.

Engelsk: *nail*, Slang Dict.

NeldeV. M. i Talemaaden; at gjøre i Nelderne = gjøre Dumheder, bære sig dumt ad.

Prinds Noer han gjør i Beter;
Hvori *gjør* Fætter Peter?
I Nelder, min Ven.

Det skjønne Europa. Nov. 1861 (Vise i Stud.).

„Neptun“ arresteres ved Knippelsbro, men løslades, da det oplyses, at Communen selv har *gjort i Nælderne*, da den byggede Broen.

F. N. 1860, 463, 11.

Hvad vil Prostitution eller at prostituere sig sige? Ja, det vil egentlig sige: *at gjøre i Nælderne.*

F. N. 1860, 471, 6. Grundtv Ordspr. og M. 55.

nerV.* sammentrukken af det ældre ‚neder‘ = ned.

Ja, Apothekeren har selv til den Ende ført sine Døttre *neer* i Stuen til ham.

Holb. Com. ved Boye 102 a. T. C. Bruuns Skr. 4, 30. Fritimer 64.

Ung Sally han trak Nummer
og Rist han skrev dem *ner.*

D. g. S.s Viser 23.

Hele det tydske Folk man seer
Rutsche ad Danmarks Skraaplan *ne'er.*

F. N. 1863, 26, 4.

Det hende sig en Dag, at Kong Philippus gick *neder* i Stalden at besee denne Hest.

Joh. Sylv. Hattersleb, Alex. Magn. 4.

Saa sank hun *neder* i sorten Jord.

Sch.-Staffeldts Digte 157.

...finder du det tildækket med Muld, da betyder det at jeg er sortdød, og hviler *neder* i Jorden.

Ohl. Poet. Skr. 1805, 2, 17.

Jfr. Molbech, Glossar til Rimkr. og Gl. Dansk Glossar.

nereV.* = nede.

Oc der til er den Verdslige Offrighed aff Gud forordineret Her*nere* paa Jorden.

Reineke Foss ved Herman W. 10 Ryg.

Hvem banker der *neere?*

Moliere, Fr. Skole (hos Paulli) A 7. B 4.

Derfor saa faa man finder hisset oppe,
Her*nere* man dem ei undvære kan.

Bruuns Fritimer 99.

*νισσε,*** *παεντ ϐδτρυϰ φορ: πισσε.* (*αμμεσπρογετ.*)

Nittengryn se: Per.

none,** sammentrukken af det ældre ‚nogne' = nogle.

Fuldmægtig Petersens Anonymitet
Er røbet, — det siges af *No'ne,*
For ganske bestemt han fra Amager er,
Af Profession er han — Amagerkone.

F. N. 1861, 560, 4. 1862, 604, 7. 1866, 2, 11.

Notits** i Talemaaden: at tage Notits af = lægge Mærke til, bekymre sig om.

Ja, spildt var deres hele Witz,
Thi Ingen *tog* deraf *Notits.*

Chr. Winther, Nye Digtn. 127.

Ligesaa i Sv.: *taga notis af något.* Fransk: *notice.* Latin: *notitia.*

nulleV.* = rulle en Andens Haand mellem sine for at varme den.

Nei see, nei see,
Der har vi den første Snee!
I Ovnen Ilden brænder,
Jeg *nuller* Eders Hænder.
Saa putted de Smaa dem sammen
Og kikkede ind i Flammen.

Kaalund og Lundbye, Fabler 6.

Nummer** bruges for Menneske, naar man taler med Spot og Foragt om En, f. Ex. Hvad gi'er Du mig for ham, er det ikke et godt Nummer!

Men det var Augustforeningen, vi begyndte med, og som hvis første *Numer* her i Byen vi betegnede Doktoren.

Dags-Telegr. 1864, 265, 5. Rus-Cantaten 1859, 4.

nusseV.* = kjæle for, pleje.

Dog ei et Ord mere om denne Versekræmmer, det er Synd at gjøre ham Uroe nu, da han skal *nuse sig* lidt efter den siste Tvæt i Iris og Hebe 1797, hvor den brave Dr. Volff efter Fortjeneste toede ham dygtig.

Er Prof. T. Baden i Kiel og M. C. Bruun paa Hveen osv. Kbh. 1797, 4. (Pjece.)

Nys** = Kys; nysse = kysse.

Atten Smaa*nys* gjør et Kys.

Bagg. Værker 6. 74.

Nyserne** (el. Nyseren) = Næsen, f. Ex. Giv ham en paa Nyserne.

nysleV. M. = pusle; „siger man om dem, som søger og seer sig omkring, for at lægge et tilrette, og at finde et andet“. Gram i Skrifter af d. kbh. Selskab 5, 181.

En Part i soorten Heed fik Ynde til at sysle,
En Part stood huu oppaa i Skowen gaa og *nysle*.

Kingo, Anhang Biij.

+ med.

Den blinde Gamle *nysler*
Med smudsigt Børnekuld.

Ingemann, Valdemar den Store 26.

...og i den Tid jeg gik og *nyslede med* at indrette mit Huus, blev denne Tanke stærkere og stærkere.

Chievitz, Japhet 2, 71.

+ mellem.

Naar upaaklædt jeg sidder ved mit Bord,
Og *mellem* gamle Folianter *nysler*.

Bagg. Værker 2. Udg. 2, 69.

+ om, omkring.

Naar de har *omnyslet* i Prægtigheds Kram.

Tychonius, jfr. Petersen, D. Lit. Hist. 4, 179.

Hvem søger De? — Ei nu, jeg *nysler* lidt *omkring*.
En Fattig, som De veed, maa søge mange Ting.

Ewalds Skrifter ved Thaarup 2, 120.

Plattydsk: *nüsseln* = zauderhaft arbeiten, Schütze, Heyse: *nuschen, nuseln, nussen, nusseln* = in etwas herumsuchen, eig. mit der Nase in etwas herumwühlen, Engelsk: *nuzzle*.

nyssens,V.* **nyssen**V. M. = nyligen.

I har jo *nyssen* lært os vor Lexie.

Moliere, Fr. Skole (hos Paulli) C 7. C 11.

Jeg lever, rolig og munter, her
Saa lunt i Jordklodens anden Ende;
Min Flaske halv kun uddrukken er,
Og *nyssens* lod jeg min Pibe tænde.

Bagg. Værker 2. Udg. 2, 229. Skuespil 2 B. 1776, Dobleren 17.

Det var Peter Oldenborre,
Han, som til vor Konge skrev,
Og os voldte saadan Sorre
Ved sit mageløse Brev,
Som vi *nyssens* fik at see
Trykket udi „Berlingske".

F. N. 1861, 532, 9. 1860, 472, 9. 495, 4.

Næb.** i o. B., = Næse; i Talemaaderne: at hænge med Næbet og at være bleg om Næbet, i overført Betydn., = være modfalden, forknyt, nedslaaet, bedrøvet, daarlig. Jfr. Næse.

For Fanden, vil Du lade Capitainen kunne fortælle sin Søn, at Du *hænger med Næbet*, fordi han blev forlovet.

Chievitz, Fra G. 196. Hostrups Tordenv. 51.

Jeg vil haabe, I morer Jer saalænge
Jeg er borte, og ei er beklemt,
Hvis jeg hører *med Næbet I hænge*,
Vil jeg græmme mig, ja, og det er slemt.

Hilsen fra Jens (Vise hos Strandb.). F. N. 1860, 496, 10. Dickens, O. Twist ved Moltke 132.

...og den mindste af dem, som hedder Grisse-Mand, han *hængte med Næbbet* og, hvad værre var, han hængte med Halen.

J. Birke-Riis, Balders-B. 7.

Men først Du tage Føde,
Og dernæst tage Ro;
Du er saa *bleg om Næbet*
Og staaer slet paa Dine To!

Chr. Winther, Hjort. Flugt 127.

nære sig,V. M. i overført Betydn., = komme ud af det, begaa sig, være i Fred.

...nu kan han ikke *nære sig* for Fluer.

Rosenkilde, Dram. Skræder 73.

...og da han dog snart blev saa balstyrig, at næsten Ingen kunde *nære sig* for ham, var det aabenbar Knuden at faae ham forsvarlig bundet.

Grundtv. Brage-Snak 130.

P. Möller, Halländska: *nära sig*.

Næse i Talemaaderne: *M·blive bleg om Næsen = blive forknyt, bange; **at dreje En en Næse (vistnok opstaaet ved en Forvexling med Talemaaden: at dreje En en Knap) = narre; V·M·at faa eller give en Næse = blive irettesat eller irettesætte (jfr. snubbe); V·*at faa eller give en lang Næse = blive skuffet i sine Forventninger, eller skuffe en Anden, jfr. Colding. Dict. Herl. G 6 b.; V·M·at gaa efter Næsen = gaa i Taaget, at gaa lige efter Næsen = ligeud; V·M·at have sin Næse i = blande sig i; V·*at holde sin Næse fra = ikke blande sig i; V·M·at hænge med Næsen = være modfalden; V·*at kaste eller rive En noget i Næsen = forekaste, bebrejde, jfr. Colding og Stephanius under: kaste. P. Palladius skriver: ride i Næsen, se: Pet. Lit. Hist. 2, 258; V·*at ligge med Næsen i Været = være død; V·M·spidse Næsen efter eller paa = eftertragte, være begjærlig efter; V·*at spille En paa Næsen = være nærgaaende, næsvis, holde for Nar; V·M·at sætte Næsen højt eller i Sky = være hovmodig; **at tabe Næse og Mund = blive aldeles forvirret; V·M·at tage En ved Næsen = narre; *M·at trække En om ved Næsen = have i sin Magt, behandle vilkaarlig, narre. Jfr. endvidere: Ben, klø, Næb, Voxnæse.

.. han *bliver bleg om Næsen*, uden al Blodstyrtning osv.
Grundtv. Saxo 1, 70. 22.

De fleste Folk jo intet læse;
Dem *dreied* let jeg mangen *Næse*,
De spored ei, at de blev snydt,
Men troede, Alt var mit og Nyt.
Chr. Winther, Nye Digtn. 126.

Det var kort efter de mindeværdige Dage, da Raasløff havde „handlet efter sin Overbeviisning“ og *drejet* Hr. Sørensen den nydeligste *Næse*.
F. N. 1861, 529, 15. 1863, 37, 9. 1860, 491, 15.

Den *Næse*, som Architekt Nebelong har *faaet* i „Fædrelandet“ osv.
F. N. 1860, 495, 6.

Derfor *vanker* der en *Næse* til Fuldmægtigen.
Bøgh, Dil og D. 1860, 114.

Men I skal *faae en lang Næse*, mon cher Papa!

Holb. Com. ved Boye 345 b. Paulli, D. Seendis Blinde 26. 29.

De Vikinger, som laa paa Luur, og vilde giort ham Veien stridig, *fik en lang Næse.*

Grundtv. Saxo 1, 54. F. N. 1860, 467, 6.

...lovede Folk Guld og grønne Skove, og *gav* dem kun *en lang Næse.*

Grundtv. Saxo 1, 248.

Og ofte, naar man grant betragtet har dens Væsen,
Man skulde sværge paa den reent *gik efter Næsen*,
Som andre fleer,
Der gaae saa skiæveligen, som man seer etc.

Bagg. Ev. og c. F. 2, 269.

Du er og bliver uforbederlig og skal absolut *have din Næse alleveyne.*

F. N. 1861, 525, 15. 1860, 475 Tillæg 3.

...især da Gubben bad ham *holde sin Næse fra* hvad der kom ham ikke ved.

Grundtv. Saxo 1, 40. Moliere, Fr. Skole (hos Paulli) C 11.

Der stod de i en Maade! aldrig har
Man seet en Gud at *hænge* saa *med Næsen*,
Som Odin her.

Bagg. Ev. og c. F. 2, 115.

Her beskriffuis huorledis at Græuingen forsuarer Reffuen, oc *kaster* Vlffuen *i næsen* nogle wsømelige gerninger.

R. Foss ved Herman W. 16 b.

I det man dem hans Væsen
Vitløftighed og ungdoms Brøst
Ej *kaster udi Næsen.*

Falster, Den daarlige ud. Rejse 1721, A 54. Wadskiær, Skue-Plads 76.

Hvem veed, hvem dig din Slafrok kan
Maaskee *i Næsen kaste.*

Tych. Vers 359.

Vel Een og Anden dette Væsen
Som Tyveri mig *rev i Næsen.*

Chr. Winther, Nye Digtn. 127.

Han gjorde ei sit Navn ved Skriven eller Læsen
Bekjendt — nei, det vi ham ei *rive* vil *i Næsen.*

F. N. 1860, 463, 9.

...og det vil være Frode meget kiærere at høre, at vi *ligge her med Næsen i Veiret*, end om han saae os hænge med den, naar vi kom hjem.

Grundtv. Saxo 1, 222

...og hils jeres Konge, at han gjorde Regning uden Vert, da han *spidsede sin Næse paa* et Rige, der har endnu osv.

Grundtv. Saxo 1, 205.

Men I, min gode Ven, som er kommen herhid for at vilde *spille mig paa Næsen*, jeg skal spille med Eder.

Paulli, Jule-Stuen 50.

Man *spiller* Lucifer selv *paa Næsen*.

T. C. Bruuns Skrifter 2, 6. Grundtv. Saxo 1, 153. F. N. 1861, 516, 6.

Cupido, som bemærkte den Allarm,
Hun grusomt voldt i mangen Ynglings Barm,
Og saae, hvor *høit hun satte Næsen*,
Leed ei det Væsen.

Bagg. Ev. og c. F. 2, 162.

...og efterat han i Kreds havde fældet Skalk Skaaning, *satte han Næsen i Skye*, og vovede at beile til Kong Frodes Daatter

Grundtv. Saxo 1, 288.

Jeg er færdig at *tabe baade Næse og Mund* over dette Spil.

Moliere, Le Dépit Am. (hos Paulli) C 5.

Kand Spaniolen selv sig ikke nok forgabe
I denne Bygning, som er dog vel maadelig,
Hvad vilde han sin *Mund og* Spanske *Næse tabe*,
Hvis hand den Bygning saae, som her opstabler sig.

Wadskiær, Skue-Plads 244.

Kongen havde nær *tabt baade Næse og Mund* over sin Daatters Veltalenhed.

Grundtv. Saxo 1, 223. 250. Kbh.s ny Aftenpost 1816, 19.

Dend der skal *tage* ham *ved Næsen*, skal staae tiligere op, end I.

Paulli, D. Scondis Blinde 21. Bagg. Ev. og c. F. 2, 101.

Hvem I spurgde til Raads,
Da I sidst gik til Baads,
Da mod Sverrig I drog,
Han *ved Næsen* jer *tog*.

Grundtv. Saxo 1, 47. 231. 2, 219.

Hun vilde hjælpe sin Gemal til, at alle de fine Diplomater kunde blive *taget ved Næsen.*

F. N. 1860, 462, 5. 465, 4. 485, 6. 501, 7.

Gaa til Frankrig, see den meest krigerske Nation, der for Friheden har offret Millioner Menneskeliv, og see dem nu Alle blive *trukne om ved Næsen* af en Eneste, og Du maa atter lee.

F. N. 1860, 506, 13.

Jfr. Molb. Ordspr. 338. Svensk: *sticka näsen i, få lång näsa, låta en gå med lång näsa, draga vid näsen, gå efter näsen, spela en på näsen, sätta näsen i vädret,* Dalin. Fransk: *jeter à quelqu' un une chose au nez, mettre son nez partout, marcher le nez levé, mener quelqu'un par le nez, il a été pris par le nez comme un buffle,* Bescherelle. Tydsk: *der Nase nach gehen, einen bei der Nase herumführen, einem eine Nase drehen, einem auf der Nase spielen, die Nase hoch tragen, die Nase hangen lassen, mit einer langen Nase abziehen, eine Nase bekommen, einem eine Nase geben, die Nase in Alles stecken, einem etwas unter die Nase reiben,* Heyse.

NæsestyverV. M. = Slag paa Næsen.

Jeg syntes, der Lugtede efter *Næsestiver.*

Moliere, Le Dépit Am. (hos Paulli) D5. Fr. Skole C4.

...og da han bad hende give sig et Kys, fik han en *Næse-Styver.*

Grundtv. Saxo 1, 152. Øhl. Trill. fra Dam. 63.

...Da Publikum derved mindes om, at det kun koster 25 Rd. Rm. at give „B. T.“s Redacteur en *Næsestyver* i hans eget Hus.

Pjerrot 1865, 40, 2. F. N. 1861, 540, 5. 1860, 493, 5.

Svensk: *nässtyfver.* Tydsk: *Nasenstüber.*

obselvere, obsalvere**** = observere, lægge Mærke til.

Jeg vil for Tidens Korthed afbryde, og som en fornuftig Anfører postire mig bag ved, for at *obsalvere.*

Holb. Com. ved Boye 248a.

For De har nok *obselveret,* at jeg gaaer og lirker med den lille Rikke.

Hostrups Gjenb. 18. 31.

Fransk: *observer* osv. Latin: *observare.*

obsternasig, obstranasig**** = opsætsig, gjenstridig.

Det er ligeledes en Selvfølge, at Irland og Skotland have Ret til at faae deres egen nationale Armee, og Flaaden

maa naturligviis deles i tre lige store Dele, for at England i paakommende Tilfælde ikke skal vise sig *obsternasig*.
F. N. 1862, 608, 5. Hr. Sørensen 1866, 19, 11.

Plattydsk: *obsternatsch*, Schütze. Latin: *obstinatus*.

Obsternasighed** = Opsætsighed.

13de Sepr. Taget engelsk Salt, paa Grund af den friherrelige Maves *Obsternasighed*. Kuno v. Hahns Dagbog.
F. N. 1861, 551, 6.

Plattydsk: *Obsternatschigkeit*, Schütze.

Olle** = Olie.

Og Garibaldi, han ei meer
Kan sig i Skindet holde,
Han Pave Pius vil partout
Nu gi'e den sidste „*Olle*".
F. N. 1862, 598, 15. 1866, 14, 5.

Og saa trak han mig ind til sig og gned mig med nogen gul *Olle*.
J. Birke-Riis, Balders-B. 28.

omV. M. i Talemaaden: at være om sig = gribe enhver Lejlighed til at gjøre sig Fordel.

Er Du om Dig, Kammerat!
Kan der vanke lidt Succat.
F. J. H., Fastelavns-Vise, 3. Febr. 1845 (i Stud.).

Svensk: *vara om sig*.

omkalfatre, Omkalfatring se under: kalfatre.

ongefær se ungefæhr.

Onkel** eller **Onkel Harbo** = Assistentshuset, hvor man faar Laan mod Pant i løst Gods.

Det var jo Dem selv der sagde, at de var min Onkel, og uagtet jeg hele mit Liv ikke har kjendt andre *Onkler* end *Onkel Harbo*, turde jeg ikke sige Dem imod.
Chievitz, Japhet 1, 178.

Tillæget *Harbo* er Navnet paa Cassereren ved Assistentshuset. I Fransk bruges *oncle* (Larchey) og i Engelsk: *uncle* (Slang Dict.) paa lignende Maade.

opdriveV. M. = skaffe til Veje.

Men skjøndt jeg har været hele Gaarden rundt, har det ikke været mig muligt at *opdrive* mere end eet eneste Par Kopper.

Hostrups Gjenb. 137. F. N. 1861, 531, 5.

Tydsk: *auftreiben.*

opføre,** i o. B., i Talemaaden: nej, det (Stykke) kan ikke lade sig opføre = det kan ikke lade sig gjøre, det sker ikke.

Opholdsvejr** = fugtigt Vejrlig med sølet Føre, i hvilket Damerne holde deres Kjole op bagtil for ikke at smudse den, hvorved deres ‚Bentøj' undertiden mere end tilbørlig blottes.

Paa Hjørnet af Kongens Nytorv og Østergade findes det saakaldte „skarpe Hjørne", udmærket ved den Masse gianelliske lorgnetbevæbnede Stamgjæster, som der under klosrebet Mersseilskuling eller i „*Opholdsveir*" see vide om efter feminine Bagbeen.

F. N. 1862, 592, 6. Bøgh, Dit og D. 1862, 129.

op med** bruges i Udraab, naar man vil have En til at komme frem med noget, give noget til Bedste. Endvidere siges: naa, op med det daarlige Laar = skynd dig.

Men *op* nu *med* deres Fortælling, Hr. Samson, og lad den være rigtig morsom.

Chievitz, Japhet 2, 53.

Kom med Raadet, Hr. Løjtnant. *Op med* det, som det er!

Hostrups Gjenb. 20.

Lad os for en Stund glemme Folkenes Fremtidsforhaabninger og dvæle ved vore egne; lad os huske paa, at vi ikke ere Statsmænd, men unge Mennesker! *Op med* en Sang!

Hostrups Spurv i Tr. 5. 110.

Engelsk: *up with* the drink, said her father. Campbell: Pop. Tales of the West Highlands 1, 35.

oppe*M. i Talemaaden: at være oppe = være lystig, munter, i Humør.

Er I oppe? hvad dernede?
Drikker! siden kan I bede —
Bede Fanden ta'e Jer paa,
At vi her gjør' ligesaa!

F. J. H., Studentersang i det Grønne, 16. Juli 1836. (Stud.)

oppe sig[V. M.] = opmande sig.

O! vaager, *opper eder.*

Vedel, 200 Viser 1695, S. 420. Bruun, Frit. 170.

Naa, Christen! er der noget istykker? Lad mig nu see, du *opper dig.*

Hostrups Gjenb. 109.

Naa *op Dig*, Felix, sagde Vilhelm; bort med Sorgen for idag.

Chievitz, Fra G. 196.

De Smaa, de *opper sig* saamænd nok og bliver netop til det, de skal blive.

J. Birke-Riis, Baldørs-B. 10. Petersen, D. Lit. Hist. 5, 70.

Naar efter Dagens Vrøvl og Slid
Haand og Aand til Hvile trænger,
Naar efter kraftig anvendt Flid
Man at virke formaaer ei længer,
Da i en Vennekreds, min Fa'er!
Du *oppe Dig* og Tilløb ta'er.

Vise til Schieltvad.

opskjørtet[V. M.] = stædt i en vis Forfatning. faren. (Skjemtende Tale.)

Ja saa har du giort en Fandens Gierning, og vi ere ikke ilde *opskiørtet.*

Holb. Com. ved Boye 195 b. (Hegel. Calumnia, Fortale.)

Paa de Tider bestod Fruentimmerets Ziirat i at være Lang-Haled, thi den Alder var ikke saavel *opskiørtet* med Fruentimmer som vores.

Wadskiær, Skue-Plads 122. Øhl. Kanarif. 91.

Svensk: *Nu är jag väl uppskörtad.*

Opstrammer** = Snaps.

Opstropper** d. s. Jfr. stroppe op.

Optrækkeri se under: trække op.

osse** = ogsaa.

Vi læse tydsk, vi læse dansk,
Og svensk og norsk, det kan vi „*osse*“,
Og fransk — ja, Gud, der tales fransk
Af Skolens allerstørste Tosse.

Microscopet 1856, 32, 8 a. F. N. 1861, 546, 15. Helms, Et Par Digte 100.

ovenpaa[V. M.] i Talemaaden: at være ovenpaa = i heldige Omstændigheder, have det godt, være lykkelig.

Nu lod hun som hun var i Knibe, under laae,
Nu som hun havde Seyr, som hun *var oven paa.*
Holb. P. Paars ved Lieb. 143. Com. ved Boye 244 b. 245 b.

Claudine: Det eene Ord er alleene nok for at indtage mit Hierte. Kort sagt jeg giver mig tabt. Vildebald: Ja saa *er jeg oven paa.*
Paulli, Jule-St. 35.

Jeg oven paa da rigtig er,
Tracterer mine Giæster.
Tych. Vers 365.

Svensk: *vara ofvanpå.* Tydsk: *oben darauf sein.*

Overhaling,[**] i o. B., = Tugtelse.

...saa skulle vi snarest mulig give dem en *Overhaling.*
F. N. 1866, 8, 12.

overkjørt[**] = drukken.

Jeg blev indkaldt for Politiretten, fordi jeg kjørte over en *overkjørt* Mand.
F. N. 1861, 527, 9. 1860, 488, 4. 1864, 26, 8. Hr. Sørensen 1865, 10, 4.

oversnøfle,[V.*] **oversnufle**[**] = overfuse, behandle overmodigt.

Siden besluttede han at udgive sine Anmærkninger paa Dansk, for ikke *„at oversnøfles"* af den tydske Klopfægter.
J. Møller, N. theol. Bibl. 19, 73. 256.

...torde ikke heller bie længere borte for Lucifers Skyld, som *oversnufler* os smaae Diævle.
1771, 6 B. 45, 24.

Jfr. Svensk: *snöfla.* Tydsk: *snüffeln.*

paa[**] bruges 1. i Betydning af: i, til, med, og 2. ørkesløst i Forbindelse med ‚med', 3. med Udeladelse af Udsagnso. ‚gaa' (jfr. under: gaa) i Udraabet: paa 'en.

Hvad kan det nu hjælpe, at jeg har Penge *paa* Lommen, her er jo ikke et Sted, hvor man kan give dem ud.
Chievitz, Japhet 2, 119.

...fik Knud og Harald særdeles Mod *paa* at spille op med Irland.
Grundtv. Saxo 2, 274.

Handelscommis'en staaer ei bag sin Skuffe,
Han har faaet Stokken og Kjæresten *paa.*
Microscopet 1856, 38, 1 b.

Møder *med* Kjærest *paa.*
Chievitz og Recko, En Fortid 41.

Om Dagen sad jeg *med* Pibe *paa*
Og stirred paa Gaden ned.
(Tyroler) Ferdinands Vise: „Den Fjerde“ af mine Egne.

Flink, mine Gutter, *paa* dem igjen.
Microscopet 1856, 37, 1 b.

Jo men, han maa der*paa* igien.
T. C. Bruuns Fritimer 72.

Paa, paa, paa 'en igjen!
Lille Ferdinand Ludvigsen!
Vise.

Paastyr, Postyr**** = Forstyrrelse, Støj.

...men de unge Damer har dog vist tit baade hørt og spurgt: hvor er Nøglerne? og veed da, hvilket *Paastyr* det Spørgsmaal sommetider kan giøre i hele Huset.
Grundtv. Brage-Snak 274.

Hun holdt et skrækkeligt *Postyr.*
W. R., Hunden og Apothekeren.

Fransk: *posture?*

pakke sigV. M. = gaa sin Vej.

Nu skal da Satan *pakke sig*
Og bort med Skjændsel vige!
Kingos Psalmer ved Fenger 81. Hegel. Sus. 33. Th. a K., Christi Efterfolg. 1599 S. 151. P. Jens-søn, Virg. Bucolica D v. J. Sten S., Pig. Speÿl C v Ryg.

Fy, *pak dig*, tunge Sorrig, bort.
Clitaus Tidsf. 24.

Hun med et Smiil for gode Tanker takker,
Og *sig* med Jens og Tøi paa Døren *pakker.*
Wessels Digte ved Levin 148. 110. N. T. Bruun, Bacchus og C. 1, 93. Grundtv. Saxo 2, 184. Cl. Rosenhoff, Digte 41.

Svensk: *packa sig.* Tydsk: *sich packen.* Engelsk: *to pack away.*

pakke sammen,** i overført Betydn., = give tabt.

...at den gode Junior Philopatrejas maatte *pakke sammen* og forføye sig ud af de elisæiske Marke.
1771, 6 B. 32, 25.

Pakkenillike,** **Pikkenillike**** = Smaasager, Ubetydeligheder.

Kort hele *Pakkenilliken* var saa,
En Dronning selv ei bedre ønske maae.
T. C. Bruuns Fritimer 147.

Madamen truede hende, hver Dag Gud lod skabe, at hun vilde jage hende med samt hendes *Pikkenillike* paa Døren.
1771, 6 B. 15, 66.

Pampusser$^{V. M.}$ = smaa Tøfler eller Smaasko.

...saaledes at der nu er Huller, hvor man vist ikke skulde glæde sig ved at komme i med *Pampusser.*
Kbh.s ny Aftenpost 1816, S. 199. Bagg., Breve t. Øhl. 2 H. 30.

Fransk: babouche. Persisk: *pápusj.*

Pande$^{V. M.}$ i Talemaaden: at slaa for Panden = slaa ihjel. Se endvidere under: Ben.

Gid Døden vilde nok engang min Siel
Forsøge, ret at *slaae for Panden.*
Bagg. Ev. og c. F. 1, 57.

Svensk: *slå för pannan.*

Pandebrask$^{V. M.}$ = Pande. (Skjemtende Tale.)

Han derfor hævede sin Øxe rask
Og kløvede sin Uvens *Pandebrask.*
Wessels Digte ved Levin 81. Skuespil 4 B. 1778, 297.

Desaarsag lod Haldan sig giøre en forfærdelig svær Nødde, med Jern-Baand om, ret skikket til at knuse *Pande-Brasker.*
Grundtv. Saxo 2, 88.

Sæt nu at han under Trængselen knuser et Par Skuldre, en Arm og et *Pandebrask.*
Bøgh, Dit og D. 1861, 46.

Papa,** Kjæleord for Fader.

Vil *Papa* legge sin Stok fra sig, for at leege med os, saa vil vi begynde een anden Leeg.
Paulli, Jule-St. 39.

Forleden Dag raabte den lille saa høytelskede *Papaes* Søn.
Sandfærd. Fortæln. 1771, 2. Wessels Digte ved Levin 174.

Latin, Fransk osv.: *papa.* Svensk: *pappa.*

parat** = beredt.

Med Liv og Siæl jeg er *parat*.
Ohl. Kanarif. 20.

Med Foden paa Nakken,
Til Marchen *parat*.
Heiberg, De Danske i Paris 27. 43.

En grov Krabat,
Som er *parat*
Til Alt, naar han bli'er desperat,
Er Eders Ven og Kammerat,
Den tappre Landsoldat.
Bogh, Nytaarsnat 1850, 14 b.

Latin: *paratus*.

Paryk se under: Hoved.

Passiar** = Samtale om ubetydelige Ting, intetsigende Tale.

At man virkelig glemmer dette, beviser enhver *Pasiar*, der høres om en Tyvsag.
Kbh.s ny Aftenp. 1816, 5 118. Bagg. Skr. 2. Udg. 6, 12. Heiberg, De Danske i Paris 55.

Aah, *Passiar*. Levi! Du kjender jo nok det ellevte Bud.
Raketten 1832, 1, 277. P. E. Petersen, Digte og S. 1, 25.

Naar jeg er ene med mig selv, min Fa'er,
Jeg lider nok en lille luun *Passiar*.
Hertz, Amors Geniestr. 7. Flyvep. 1865, 291, 2.

Veien er lang, i den frie Natur
Lidt *Passiaren* paa Gangtøiet letter.
Helms, Nogle Vers 40. 76.

I Følge Daaes Throndhj. Stifts g. Hist. S. 230 skulde der i et Brev fra 1736 forekomme Udtrykket: ‚*tildrog* sig efterfølgende *Passiar*', men ved at efterse Brevet i Original vil man imidlertid finde, at der staar: *Passage*.

passiare** = samtale om Ubetydeligheder.

De Fleste *passiare* paa denne raske Fart,
Men Andre sidde blege, og har det ei saa rart.
Andersen, Digte 1830, S. 71. Bagg. Skr. 2. Udg. 11, 225. P. D. Faber, Rørdr. 56.

Mon dette Udso. ikke skulde komme af det Spanske: *pasear* = Italiensk: *spaziare*. Findes først i Meyers Fremmedordb. 1853 og Eks Dansk-Svensk Ordb. 1861.

pebret[V. M.] = dyr. Fransk: cette marchandise, est bien *poivrée*, cher comme poivre, D'hautel. Verpeepert düir, Schütze.

Pejs,** Navn for Katten.

Imidlertid, saa længe dette varte,
Zemires Omsorg ingen Møie sparte
For at faae jaget *Peis* paa Dør.
Bagg. Ev. og c. F. 1, 188. P. D. Faber, Rørdr. 85.

Pels, **Pelts** i Talemaaderne: **at drikke En paa Pelsen = drikke ham fuld; **at redde Pelsen (jfr. Skind) = redde Livet; **at sætte Pelsen til = sætte Livet til.

Men hvor er da Studenten, som skal *drikkes paa Pelsen*?
Hostrups Gjenb. 71. Cl. Rosenhoff, Digte 255.

Men hvis Nogen vandrer ene
Hjem, som her vi *drak paa Pels*,
Vogt hans Fod for Rendestene,
Ham fra Vægterstigen frels!
Russens Indvielse. Cantate i Stud., 3. Nov. 1849.

...hvad-der vel var Livsfare ved, men levnede dog en Smule Haab om *at redde Peltsen*.
Grundtv. Saxo 2, 32; jfr. F. N. 1866, 22, 5.

Dronningen, som ved den Spøg havde nær *sat Peltsen til*, blev nu trukket op som en druknet Muus.
Grundtv. Saxo 2, 302.

Pensjonist** i Talemaaden: at slaa En til Pensjonist = slaa En fordærvet. Bøgh, Dit og D. 1862, 60.

Perd,** **Pert**** = Hest.

Men den, som sidder paa dens Ryg,
Kan aldrig finde *Perten* styg.
N. T. Bruun, Bacchus og C. 1, 117. H. Just. Sal. Hyld. 11 Ryg.

Men I maa dog huske:
Hvad var Stadsen værd,
Alle Verdens Kudske
Og den bedste *Perd*,
Hvis vi maatte kjøre,
Selv i deiligt Føre
Uden Pidsk og uden Pidskesnært.
D. g. S.s Viser 19.

Plattydsk: *Peerd*. Hollandsk: *paärd*. Tydsk: *Pferd*. Latin: *veredus*.

Perial[V. M.] = Rus.

Democritus en *Perial*
Tidt havde saa godt som en Anden.
Sagen 1: Sange for Studenterf. 1822, 108.

Gud naade den, som frygte maa
en lille *Perial* at faae!
N. T. Bruun, Bacchus og C. 1, 75.

Nu Du tør en *Perial* Dig faae,
Gjøre Siou med Pigerne de smaae.
Russens Indvielse. Cantate i Studenterforeningen, 3. Nov. 1849.

Per Nittengryn[V. *] = smaaligt Menneske, Pedant.

...men vidste vore *Peernittengryner*, at dette var Aarsagen til alle de Forbandelser osv.
1771, 6 B. 17, 8.

Saa skal han skee en Ulykke, den *Peernittengryn*.
Chievitz, Fra G. 126.

Saa gielder jeg for slig en *Nittengryn*?
Ohl. Trili. fra D. 21. 37. 40.

Per (eller Peder) **og Povl**[V. *] = den Ene og den Anden. Folk i Almindelighed, Enhversomhelst.

Første *Peder* er ude da er *Povel* inde.
P. Laale ved Ley 35.

Men fløiten Skibet var med *Peer og Poul.*
Wessels Digte ved Levin 189.

Hvad skader Almeenvellets *Povl og Peer*,
Om der er hist og her en Jens, som synger,
I Landet mindre eller meer?
Bagg. Værker 2. Udg. 6, 106.

Det gietter, i det mindste for en Deel,
Enhver forelsket *Povl og Peder.*
Bagg. Ev. og c. F. 1, 180. 251. 257.

Og gad nok see den *Povl og Peder*,
I Eden og paa andre Steder,
Der i en Ruus af Saligheder
Sit Himmerig holdt længer ud.
Bagg. Værker 6, 90.

Svensk: *Per och Pål*, Dalin. Oprindelig forstodes vist herved Apostlene Peter og Paul, jfr. Hegelunds Calumnia S Ryg.

Per Tot** (eller Thott) = et enfoldigt Menneske.

Men ak, mine Egne — det veed jeg godt —
De have mig altid til Nar saa smaat!
„Hr. Sørensen det er en reen *Per Tot*,
Hr. Sørensen bærer sin Nathue godt“.
E. Bøgh, Nytaarsnat 1850, 7 a.

Og i Provindserne man lever flot,
Faldera!
Der findes der saa mangen en *Peer Tot*,
Faldera!
F. N. 1860, 513, 13.

Personage** = Person (som nævnes med Foragt).

Ja, først var jeg rigtignok Page,
Men da var der en Cavalleer,
En væmmelig fræk *Personage*,
Som med mig begyndte at spase.
Microscopet 1856, 49, 7 b. Petersens D. Lit. Hist. 4, 528. A. Hansen, Dalby Præsteg. 30.

Fransk: *personnage*, der bruges paa samme Maade.

Pevelirend, Pevlrend** = tyndt Liv, Diarrhe.

Philister*M. = Spidsborger, En, der kun har verdslig-materielle Interesser.

Tyst er vor Virken, og ensomt vort Liv:
Tankernes Flugt, Aandens tvivlende Kampe
Skues kun af den dæmrende Lampe,
Krydser ei Døgnets smaalige Kiv;
Denne Verden er ikke vort Rige,
Tidt *Philistre* vi Pladsen maa vige,
Og maae høre som unyttigt Tant
Stemplet Skatten, vi forskende vandt.
Poul Rytters Viser 66. Hostrups Gjenb. 12.

Se hos Vollmann om Brugen af *Philister* i den tydske Studenterverden. Jfr. Larchey under: *Philistin*.

Philisteri*M. = Spidsborgerlighed, Aandløshed.

Men med den overhaandtagende Kultur synes vor Modsætning *Filisteriet* at maatte forsvinde af Jorden, og deri ligger vor Fare.
Hostrups Gjenb. 43.

Pibe i Talemaaderne: V.M.Piben fik en anden Lyd, der bruges om Omslag i Ens Udtryk og Handlemaade; V.*at stikke Piben ind eller i Sækken = nedstemme Tonen, trække sig tilbage.

Paa Asa-Thinget *fik Piben en ganske anden Lyd.*
Grundtv. Brage-Snak 179. Grundtv. Saxo 2, 57.
Jfr. Bording i Wielands Saml. af Vers 4, 34.

Nu *stikker* du vel *ind din Pibe* og din Pen.
Wadskiær, Skue-Plads 229.

Og i Henhold hertil agerede den høie Gjæst „Bussemand“ for de „tappre Tydskere“, der ligesom Lieutenant Rousing i den helsingørske Krigsretssag maatte *stikke Piben ind* af Frygt for den bekjendte Knut.
F. N. 1860, 512, 3.

...og at de bør indsee, at ligesom andre Svire- og Nattegaster ere forpligtede til efter Kl. 11 at *stikke Piben i Sækken*, saaledes burde ogsaa de have Takt for det Passende, der byder at respektere Naboers og Gjenboers Nattero.
F. N. 1861, 545, 14. 1860, 501, 6.

Svensk: *sticka pipan i säcken.* Jfr. Molb. Ordspr. 340.

pibe[V. M.] = græde klagende og klynkende; jfr. flæbe.

Og over tabte Roelighed
Maae siden længe jammerligen *pibe.*
T. C. Bruuns Frit. 65. Holb. Com. ved Boye 329 a.

...men der hjalp ingen Snak, enten de *peeb* eller sang, saa skulde de afsted.
Grundtv. Saxo 2, 233. 1, 37. 2, 97.

...thi naar Poesien ikke kan eller vil leve længer, da døer den naturligviis, enten man *piber* eller synger.
Grundtv. Brage-Snak 92.

Svensk: *pipa*, paa s. M. Plattydsk: *piepen.*

Pidsk[V.*] = Rus. Jfr. Snært.

Ikke forknyt, Gamle, fordi Du har faaet en *Pidsk*; det kan hændes den Bedste.
Chievitz, Japhet 1, 172.

Og det var Synd for Chineserne,
Som sidder og gloer paa Væggene,
Om ei de fik den Nydelse
At see os med en *Pidsk.*
Vise af „Ben. Israels“ Eftf. 30. Dec. 1853. (Stud.)

Skulde Nogen trænge,
Veed I, *Pidsk* for Penge
Faaes paa Stalden i Charlottenlund.
D. g. S.s Viser 20.

I Tirsdags var det salig Chr. 8. Fødselsdag. Vi tør bande paa, at den salig Konges bedste og intimeste Ven og Raadgiver, Hr. Jørgensen Jomtou, den Aften er gaaet tilsengs med en lille *Pidsk.*

F. N. 1860, 499, 6. 494, 3. 489, 11.

Pik og Pak** = alle Ens Ejendele.

Tag din *Pick Pack* oc skynd dig hen.

Just. Sams. Fængsel H 2.

Derpaa toog jeg *Pik og Pak,*
Og forlood min Lære-Moder.

Clitau, Tidsfordr. 65.

Fra Aarhuus hist ved tusind Tak
Du Afsked tog med *Pik og Pak.*

O. Bagge, En Avisfejde 15. Bagg., Danf. 1, 441.

Se, Svenskerne komme med *Pik og Pak,*
med Piber i Hatten og fodsid Frak.

Glückstads Digte 32.

Jfr. Colding, Dict. Herl., *Pickpack,* sarcina, sarcinula, res.

pilV. M. i Sammensætninger forstærkende Biord = fuldstændig, aldeles.

Ney! svarde Phøbus skulde mand
Saaledis krandser give,
Hver laurbærtræe paa dette land
Pil-skaldet skulde blive.

Wielands Saml. af Vers 3, 178.

Det Hele er saa *pilraaddent,* at det ikke taaler at røres ved.

Dagbladet 1864, 248, 9.

Udygtigheden var bleven 15 Aar ældre, og var altsaa nu *pilraadden.*

Fædrelandet 1865, 5, 2.

pile*M. = fare afsted.

...hun løb omkring saa frisk,
Som naar i Bølgen *piler* den sølvskælte Fisk.

Øhl. Nord. Guder 208.

See, hist den vevre Vibe,
Den *piler* over Mark.

Chr. Winther, N. Digtn. 15. 30.

Saa til Keiser Frantz han *pilte,*
Hvor han rakked ned paa Dansk.

F. N. 1860, 492, 7.

Svensk: *pila* ligesaa.

pille afv. M. = forføje sig bort; **i o. B. dø.

Henad Natten sukkede han dog: „Ak ja!
Nu er det vist allerbedst Du *piller a'!*
Den slesvigske Gjæst. (Vise hos Strandb.)

...for det Første saa betyder det jo, at det er En, der skal *pille af*, og for det Andet saa krøllede den sig akkurat ligesom Halen paa Grisse-Mand.
J. Birke-Riis, Balders-B. 9.

pille ved** = røre ved. ‚Nichs pille ved Festungen', siger man, naar man vil advare En om ikke at røre ved noget.

Pind i Talemaaderne: v. M. at blive en Pind til Ens Ligkiste = bidrage til hans Død; *M. at rive af Pinden = fordrive fra sin Plads, fortrænge, ødelægge; jfr. ryge; v. *at skyde en hvid Pind efter = opgive Haabet om; v. M. at staa paa Pinde for = være tilrede, underdanig, lystre; v. M. at sætte en Pind for = standse, forhindre. v. M. Til Pinds Ende = til det Sidste. Grundtv. Brage-Snak 104.

Den ene har været *en Pind til* min *Ligkiste* ved hans ryggesløse Levnet.
Skuespil 2 B. 1776, Den ryggesløse Søn 51.

...saa blev dog senere denne nøiere Tilslutning *en Pind til* „das grosse Vaterlands" *Ligkiste.*
F. N. 1860, 465, 5. Hostrups Gjenb. 164.

Engelsk: *nail in my coffin*, Slang Dict. 185.

Endelig *reev* han ogsaa den Norske Konge *af Pinden.*
Grundtv. Saxo 2, 251. F. I. Hansen, Lyr. Digte 1852, 84. Hostrups Gjenb. 88.

...men det er Madamens Skyld, altfor pragtsyg, hun har det paa sin Samvittighed, om Manden *ryger af Pinden.*
A. Hansen, Dalby Præsteg. 9.

400 Rdl. hos E. R., ja de maa jeg saa got som *skyde een hvid Pind efter.*
Paulli, Jule-Stuen 6. Grundtv. Brage-Snak 106. Ewald, V. Krones U. 1, 210.

Men send mig ikke een af disse Gadetøiter,
Som strax *paa Pinde staaer*, naar en Josia fløiter.
Wessels Digte ved Levin 246. 39.

Det splinternye *staaer* ikke strax *paa Pinde.*
Bagg. Ev. og c. F. 2, 193.

Den Skat, han stammed', *staaer* ei strax *paa Pinde.*
Den ingenstæds og all'stæds er at finde.
P. D. Faber, Rørdr. 66.

For ham maa jeg altid *staae paa Pinde.*
Hostrups Gjenb. 59. F. N. 1860, 462, 3.

Vi haabis at *sætte en Pind der fore.*
Just. Sams. Fængsel I 4 Ryg.

Jeg skal vist nok *sætte* jer *en Pind for* det.
Moliere, Fr. Skole (hos Paulli) C5. Holb. Com. ved Boye 362 b. Gram i Skrifter af det Kbh. Selskab 5, 183. Bruuns Frit. 17.

Der maa *sættes en Pind for* ellers bliver det en Pind til vor Ligkiste.
Øhl. Rob. i Engl. 115.

Hvis ei for Sligt Du *sætter* snart *en Pind,*
Gaaer Jord og Himmel reent i Skuddermudder.
Blache, Arosia 110. Grundtv. Saxo 2, 9. 251. P. D. Faber, Rordr. 61. Rosenkildes Dramatiske Skræder 89.

pinegal,** To. og Bio., = aldeles forrykt, forkert. Jfr. ravgal.

Een fjerde ham gjør Konen *pinegal.*
For Pynt og Stads det hedder kun betal.
P. E. Petersen, Digte og S. 1, 18.

Nu kommer Humlen! Det gaaer *pinegalt,*
Om du saa græd en Tønde attisk Salt!
I Karriere 1863, 29.

Jfr. Svensk: *pin* i pinfull, pinfärsk = aldeles fuld, fersk.

Pirres** Navn for Katten.

...der vanker Steeg til *Pirres.*
Grundtv. Saxo 1, 266.

πιςς$^{V.M.}$ = *ȣριν.*

ȣ̔ορ δερ σναϰϰες βααδε οι̦ πις ογ σϰιδτ.
1771, 6 B. 37, 15. H. Weigere, R. Foss 13.

πισσε$^{V.M.}$ = *λαδε ȣανδετ.*

ȣ̔ο ȣνδερ σιγ πισσερ, ι̦αα ȣελ σȣιε.
Hegelund, Sus. 35 Ryg; jfr. Molb. Ordspr. 282.

σϰρ̦αεȣ ιϰϰε ȣιδερε. ενδ δȣ ϰαν πισσε.
O. Lades Phraser d 3³, a 2, b 3 Ryg. Holberg, P. Paars ved Boye 121.

„δετ μερε σκαλ τιλ δετ μερε", σαγδε μυρεν, ε'ν πισσεδε ι στρανδεν.
Molb. Ordspr. 152. 191. 212.

δετ ερ εν στακκετ ϐαρμε, ατ πισσε ι σινε όσερ.
Molb. Ordspr. 210.

+ βε.

μεν οκ μετ σιτ πιςς ρετ σλεμμελιγ
μινε βοερνς οενεν βεπιςσεδε άν.
H. Weigere, R. Foss 13.

ιεγ βλεν σαα ρεδ. ατ ιεγ μιγ σναρτ
ι βεξξερνε βεπιστε.
Wielands Saml. af Vers 2, 116.

σϐενσκ ογ ισλανδσκ: πισσα. ενγελσκ: το πιςς. τυδσκ: πισσεν. φρανσκ: πισσερ. ιταλιενσκ: πισκιαρε.

pivin** (udtales: pivæng) = udmærket.

Har Du Lyst at kildre Ganen
Med Skildpade, Chambertin,
Gaa til Nimb paa Skydebanen,
Der spiser Du *pivin*.
W. R., Kjobenhavner-March.

Fransk?

Pjalt, i overf. Betydn., = **et usselt Menneske. Endvidere i Talemaaden: V.M.at slaa sine Pjalter sammen = hjælpes.

Da Adam, den *Pjalt*, ikke kunde gjøre Rede for, hvorfor han havde spiist af den forbudne Frugt, gav han naturligviis Eva Skyld derfor.
F. N. 1861, 534, 5. Folk. Avis, 24. Marts 1864.

Deres Keiser, General, er en Kanaille, og De selv, De er den største *Pjalt*, hvormed han dækker sin Vanære.
F. N 1861, 546, 6. Wengels Skrift. 1, 44.

Hør! Naar vi toe har *slaaed vore Pialter sammen*, saa vil jeg ingen Snushaner vide af at sige.
Moliere, Le Dépit Am. (hos Paulli) D 11. F. N. 1861, 548, 3.

Pjank** = kraftløse (især: Drikke-) Varer; intetsigende Tale. Jfr. Pøjt.

Om end ei vi drikke deres Skaal,
(Thi det er nok *Pjank* hvormed de vil fore Os)
Saa lad os lade som om De more Os,
At ei de skal blive reent til Aal!
D. g. S.s Viser 4.

De skulde have givet hende en god dansk Skaal Ærter eller Kaal istedenfor det Havre-*Pjank* de kogte til hende.
J. Birke-Riis, Balders-B. 25. Hr. Sørensen 1865, 52, 10.

Nej sikke noget *Pjank*! Hvor har du faaet de gale Ideer fra?
Hostrups Gjenb. 162.

Nylig en Bank af Herr Malling og Lund
Her skulde realiseres;
Syv Millioner der manglede kun,
Saa kunde den etableres.
Dagbladet skrev, at det Hele var *Pjank*
Med disse syv Millioner.
Microscopet 1856, 30, 1b.

Der ligger et Lune henover alt dette „*Pjank*".
Fædrelandet 1864, 301, 2. Andersen, Nye Ev. og Hist. 2 R. 3 Saml. 66.

Jeg smigrer mig idetmindste med ikke at have besværet Dem med en Smule af det „politiske Visvas og Theater-*pjank*", som efter Deres Forsikkring er Alt, hvad man ellers plejer at høre fra Paris.
Bogh, Dit og D. 1860, 75.

Jfr. *Piank*, *Piaank* osv. i Molb. Dial.

Pjankeri** = Pjank.

pjanket** = kraftløs; aandløs, flau.

Den Ene vil kaste en Æneide paa Baalet, og den Anden har ikke Hjerte til at stryge den meest *pjankede* Hverdagsbetragtning.
Bøgh, Dit og D. 1861, 199. Den skjønne Helene ved Recke 22.

PjatV. M. = intetsigende Tale.

Saa taler man ilde om Næsten,
Og ellers om Dit og om Dat,
Og Talen — ja, den er forresten
Det reneste, pureste *Pjat*.
Microscopet 1856, 43, 5a.

Pjat om Kjærlighed er ikke Kjærlighed.
Fædrelandet 1864, 289, 3.

Vi haabe, at vore Læsere ville fritage os for en yderligere Tærsken Langhalm af dette ynkelige *Pjat* i *Pjat*.
Dags-Telegr. 1864, 221, 6.

Dit og Dat, Vrøvl og *Pjat*,
Slaae vi ned for Fode.
Pjerrot 1865, 87, 5.

Beslægtet med: pjad-re, plad-re.

pjatte^V. M.^ = føre intetsigende, løs Tale.

At *pjatte* lidt imellemstunder, Kjære!
Er slemt, naar man kan ikke lade være.
M. Winther, Fastelavnsspil 2.

pjattet** = flau, intetsigende.

Medens Hr. C. Liebenbergs Otteskillingspjece er saa *pjattet* i Form og fattig af Indhold, at man er fuldkommen berettiget til at ansee den for skreven af en „Skoledreng" osv.
Fædrelandet 1864, 293, 2.

Pjus** = Stads.

Og hjemad
Med Sprøiterne man trak.
Det var dog ærgerligt, for de var pudset,
Mandskabet var nu kommet i *Pjusset*,
Og saa fik de ei engang et „Tak".
F. N. 1860, 496, 12.

Jfr. *piuse*, pyse = puste sig op, Molb. Dial.

Pjæs^V.*^ = Menneske.

Den Mand ansaae ham for en næsviis *Piæs*,
Som taabeligen vilde spøge.
Wessels Digte ved Levin 172.

placatfuld se under: fuld.

Pladder = **kraftløse (Drikke-) Varer; ^V. M.^flau Tale, Vaas.

pladderfuld^V. M.^ = saa fuld, at det løber over.

Plade** i Talemaaden: at slaa En en Plade = narre, bedrage En navnlig for Penge; dernæst bruges ogsaa Plade selvstændig, i overført Betydning, = Bedrageri. Jfr. Plattenslager og Plattenslageri.

Derfor vi i Aften maae
ham en dygtig *Plade slaa*.
Fastelavn 1838 af Fr. Sn. Birch (Studenterf.).

Hurra! jeg Verten *en Plade slaaer*.
Cl. Rosenh. Digte 201. Chievitz, Japhet 1, 54

Napoleon bukker for den hellige Fader,
Som „Kirkens" Søn han *slaaer* ham *Plader*.
F. N. 1860, 495, 3.

Paa Grund af sin Beskedenhed har Claudius Rosenhoff nok kun 200 Rdlr. Pension af den taknemmelige Samtid, der giver I. Levin 800 Rdlr. og Fribolig for en Samling — *Plader.*

F. N. 1860, 474, 6. 484, 4. 1861, 515, 4.

Men fast i alle Gader,
Hvor man saa kommer hen,
De fleste gjør i *Plader,*
Til Brug for Sørensen.

Det skjonne Europa. Nov. 1861 (Vise i Stud.).

Plamase** = Plet. Hostrups Spurv i Tr. 132.

Planet,v.* i overført Betydn., = Pande.

Han havde gjort endel Knuder i en Beværtning i Aabenraa og havde slaaet en Betjent „paa *Planeten*".

Dags-Telegr. 1864, 229, 9. Microscopet 1856, 39, 6a. 52, 8a.

Svensk: *ge en ett slag midt i planeten,* Dalin. Jfr. i Fransk *boule* for tête.

Plase** = en Plet af flydende Ting.

Den gode Viin er spilt. Der staaer en *Plase* paa Gulvet.

Øhl. Trill. fra D. 93.

Plasér,** **Plaisér**** = Fornøjelse.

At prelles fiint. er ordentligt *Plaiseer.*

H. Hertz, Am. Geniestr. 4. Almeenmands Læsning 1809 Nr. 16.

Det er ellers *Plaseer* nok at lure derpaa,
Naar man bare de Mennesker kunde forstaae.

Heiberg, De Danske i Paris 55.

Troer du kanskee, at du har Lov til at spolere vores *Plaseer.*

Hostrups Gjenb. 106. 107.

Fransk: *plaisir.*

Plattenslager,** i overført Betydn., = Bedrager. Jfr. Plade.

Nogle Lispund af de Blaar, som *Plattenslager* Handberg har puttet de gamle Høiesteretsassessorer i Øinene.

F. N. 1860, 473, 11. 493, 4.

Plattenslageri,** i overført Betydn., = Bedrageri.

Naar en forhenværende Politibetjent notorisk i et helt Aar kun har ernæret sig ved *Plattenslageri,* skylder det Offentlige saa ikke Publikum at bekjendtgjøre Sligt til Advarsel.

F. N. 1860, 474, 12. 469, 9.

Plidderpladder** = intetsigende Tale. Baggesen, Ev. og c. F. 1, 266. Jfr. Sliddersladder.

PludderV. M. = Vælling af halvflydende Ting; vrøvlagtig Tale.

pluddreV. M. = føre uforstaaelig ell. intetsigende Tale. Hostr. En Nat mell. Fj. 35.

Pludderbuxer** = meget vide Buxer. Plattydsk: *Pluderbüxen.*

Pluddervælsk** = uforstaaelig Tale. Jfr. 1771, 5 B. 1, 80. 82. Sammensat af: *pludre* og *Vælsk*, ligesom Tydsk: Kauderwälsch af kaudern og Wälsch.

plumpe ud = uforvarendes at undslippe En.

...at der er Noget, han maa have sagt, førend han kan gaae videre, og kan dog ikke komme til det, førend det tilsidst *plumper ud.*

Grundtv. Brage-Snak 144.

plumpe ud med*M. = uforvarendes at udtale, hvad der burde forties.

Ja Moder *plumper* nu ogsaa strax *ud med* det altsammen.

Hostrup, Tordenv. 114.

PokkerV. M. = Fanden. Ejeformen bruges som et forstærkende Tillægsord og Biord.

Det var jo et *Pokkers* Spil.

Wadskiær til Hemmer S. 4.

Hvad han siger, hvad han kvæder,
Veed du nok, at *Pokker* troer.

Grundtv. Saxo 1, 237. 260.

Pokker tog ved Smeden.

Grundtv. Saxo 2, 88.

Haandterer Rasmus Smed sin Hammer saa godt som Pennen, saa er han en *Pokkers* dygtig Smed.

F. N. 1862, 598, 14.

Lad ham gaae *Pokker* i Vold med den Tæve.

O. Lade, Phraser A 2.

Islandsk: *púki.* Engelsk: *Puck.*

PolakV.* = en lille Rest Tobak i en Pibe, som ikke er bleven røget ud. I Følge V. S. O. og M. ogsaa: en Levning i et Glas. Ligesaa i Tydsk: *Polak* = der Rest in der Pfeife, der Rest im Glase, Vollmann.

polisk[V. M.] = listig, snedig. Jfr. svinepolisk.

Jeg skal være ligesaa *Polisk* som de.
Paulli, Jule-St. 29.

Hr. B. Christensen vil holde et Møde, hvortil han indbyder sine „politiske" Venner. Mon det ikke er en Trykfeil for: *poliske?*
F. N. 1861, 528, 6.

I Svensk bruges *politisk* i Betydning af ‚slug, slipad, illistig', Dalin. I svenske Dialecter derimod finder man, ligesom hos os, *polisk*, der derfor vel maa være en Sammentrækning af *politisk*. Jfr. P. Möller, Hall.

Polka-Haar** = langt, tykt Haar med en Bukkel rundtom forneden.

polsk** i Forbindelserne: at leve paa Polsk = leve som Mand og Kone uden at være ægteviede; polsk Ægteskab = Samleven udenfor Ægteskab.

Du er Lutheraner og jeg er katholsk,
Og derfor kan gjerne vi *leve paa Polsk.*
Sminke-Thoras Levnet (Vise hos Büchler). F. N. 1861, 536, 6. 548, 4. Dags-Telegr. 1866, 145, 7.

Heelstaten er et politisk Misfoster, avlet i et skrueløst, *polsk Ægteskab* mellem Danske og Tydske.
F. N. 1861, 529, 5.

Hermed maa upaatvivlelig staa i Forbindelse det Engelske: *poll*, a female of unsteady character, og *polled up*, living with a woman in a state of unmarried impropriety, Slang Dict.

Poppegøje[V. M.] i Talemaaden: at skyde Poppegøjen, i overført Betydn., = gjøre sin Lykke.

Hør, Halling, jeg har dog i Grunden *skudt Poppegøjen.*
Hostrups Spurv i Tr. 169.

Popo** pænt Udtryk for: Rumpe.

Han krummet som en Orm tilbage sank,
Endnu i Faldet hvislende med Braadden,
Dengang *Popoen* han slog haardt mod Baaden.
Pal.-Müller, Luftskipp. og Ath. 44.

Børnene vække de Gamle af Roen,
Riser dem endydermeer i *Popoen.*
D. g. S.s Viser 4.

Lad dem aldrig have Ro,
Men tracteer hver tydsk *Popo.*
Den patriot. Sjouer (Vise hos H. P. Møller).

Plattydsk: *Popo*, Schütze.

Pose, i overført Betydn., i Forbindelserne: (V.*at ville have) baade i Pose og i Sæk = saa meget som muligt; **at have rent Mel (Brød) i Posen = have en ren Sag; (*M.at tale) rent ud af Posen = (sige sin Mening) ligefrem, uden Forbehold eller Omsvøb.

...og hvem der vil *have baade i Pose og i Sæk* faaer gjerne en lang Næse!
Grundtv. Saxo 1, 228.

..og han maa have meent, det er bedre *at have reent Brød i sin Pose* end skident Guld i sin Pung.
Grundtv. Saxo 1, 227.

Hør, min Unge! siig mig nu *reent ud af Posen*, hvad du egentlig har at bestille med den Student.
Hostrups Gjenb. 72, En Nat mell. Fj. 70.

Naar vi skulle tale herom, saavelsom om Deres Artikels øvrige Indhold, maa det være *reent ud af Posen* og ikke med Skumlerier.
F. N. 1860, 464, 14.

Jfr. Molb. Ordspr 341.

Posteriora** (Latin) blandt de Lærde pænt Udtryk for: Rumpe. Engelsk: *Posteriors.* Fransk: *Posterieur.*

Postyr se Paastyr.

Potte, i overført Betydn., i Talemaaderne: V.*at være paa Potten = være ildefaren; V.M.at være Potte og Pande = være Kjæledægge, Et og Alt.

En han havde Ild i Totten,
En gik rundt med Æbeler,
Han *var* ynkelig *paa Potten*,
Brugte stygt sit Kjæbelæ'er.
F. N. 1864, 4, 3.

Og faldt først han for vor stærke Haand,
Var Augustinerne slemt *paa Potten.*
H. P., Fastelavnsvise 1865.

Begribeligviis i Kalotten
Blev han gnaven, — han ha'de troet,
At faae Hall og Monrad *paa Potten*
Ha! Hvad er nu desse for no'et?
F. N. 1865, 12, 11.

Jfr. Molb. Ordspr. 341. Fransk: *être sur le pot* = être sans place, sans ouvrage, avoir perdu son emploi, D'Hautel.

prakke En noget **paa**[*M.] = faa En til at tage imod noget, som han egentlig ikke skjøtter om.

Men da man ikke kunde faa dette Professorat *prakket paa* nogen anden, kom man til ham.
Petersen, D. Lit. Hist. 4, 525. Grundtv. Brage-Snak 105.

...og saa vilde endda Hr. B. *prakke* ham et Stykke af sin uforlignelige Paste *paa*.
Bøgh, Dit og Dat 1861, 168.

...efterat England derpaa havde *paaprakket* os den mislige Indrømmelse af 29. Juli 1861 osv.
Fædrelandet 1864, 43, 2.

Vi have før omtalt Reaktionens næsvise Paatrængenhed; den Maade, hvorpaa den søger at *prakke* sig *paa* Andre og at paatvinge dem sin Omgang.
Dags-Telegr. 1865, 26, 3

Svensk: *pracka på en något.* Hollandsk: *pragchen* = tigge. Plattydsk: *prachern* d. s.

Prakker[V. M.] = fattigt Menneske; Stymper.

...Han Degne-Penge, Offer,
Som sine Formænd faaer, som Jesper og Christoffer,
Ja meget meer end de; han dog en *Prakker* er.
Holb. P. Paars ved Lieb. 159. Hegelund, Cal. 21 Ryg. Gettorp, Christi Historie K 3. Skonning, Hed. Phil. 411. Falster, Daarers a. L. A 4 Ryg. Wessels Digte ved Levin 235

Fast som en Snaps Tings *Prakker*, der
Sin Vest ei selv mon eie.
Tych. Vers 359.

Og ofte seer en *Prakker* ud, som om han kunde kjøbe det heele Assistense-Huus.
1771, 5 B. 25, 12. Bagg. Ev. og c. F. 2, 169.

Denne Opfattelse af Tydskerne som *Prakkere* er gjennemgaaende.
Bogh, Dit og Dat 1861, 182.

Plattydsk: *Pracher.* Hollandsk: *Pragcher.*

Prat$^{V. M.}$ = Snak, Tale om ubetydelige Ting.

...og derved Stof
Til mangen *Prat*, Raadslagning, og deslige.
Bagg. Ev. og c. F. 2, 103.

Plattydsk og Hollandsk: *Praat*. Svensk: *prat*. Engelsk: *prate*.

prate$^{V. M.}$ = snakke, føre Tale om ligegyldige Ting.

Men jeg vil *prate* og prale.
Chr. Winther, Morsk. 12.

+ med.

...og hvad kunde det
Vel more mig, at han sad i sit Værksted
Og *prated* der *med* Svendene?
Øhl. Trill. fra D. 33.

+ om.

Og *prated* først en Deel *om* Veir og Vind.
Bagg. Ev. og c. F. 2, 114. Rosenkildes Dram. Skræder 3. 27.

+ sammen.

Marie blot taug ganske stille,
Og lod dem *prate sammen* hvad de vilde.
Bagg. Ev. og c. F. 2, 228.

Svensk: *prata*. Engelsk: *to prate*. Plattydsk og Hollandsk: *praten*.

Praten$^{V. M.}$ = Snakken.

Der hiemme var en *Praten* om den Frier.
Bagg. Ev. og c. F. 2, 227.

prelle$^{V. *}$ = ved Paatrængenhed aftvinge En Penge.

At *prelles* flint er ordentligt Plaiseer.
Hertz, Am. Geniestr. 4.

Tydsk: *prellen*.

Prelleri,** Hovedord til det foreg. Udso. Tydsk: *Prellerei*.

Preusser** = Menneske med Bibegrebet af noget Afstikkende.

Man veed, at da Kong Olaf var død, indfandt sig en forvoven *Preusser*, som gav sig ud for den afdøde Konge.
Wadskiær, Skue-Plads 155.

prikken$^{V. M.}$ = vanskelig, pirrelig. Jfr. vrippen.

Søofficererne vare dog i gamle Dage meget *prikne* paa det med Hensyn til deres Ære.
F. N. 1860, 505, 6.

primeV. M. pænt Udtryk for: vaase. Cold. Dict. Moliere, Fr. Skole (hos Paulli) C 11 Ryg. Holb. P. Paars ved Lieb. 220. Grundtv. Saxo 2, 33. Heib. Poet. Skr. 1848, 337. Ewald, Fam. Nordby 2, 251.

prippenV. M. = prikken.

I er farlig *prippen.*

Moliere, Fr. Skole (hos Paulli) C 10 Ryg.

probat** = prøvet, virksom, kraftig. (Mest i skjemtende Tale.)

...men uagtet mange af dem (Midler) ere meget nyttige og gode, ere de dog ikke alle lige *probate* og tilstrækkelige, i Besynderlighed ere de ei tienlige nok til at fange gamle Rotter med.

1771, 5 B. 13, 24. 27. Holb. Com. ved Boye 279 b.

Ligesaa i Svensk. Latin: *probatus.*

probereV. M. = prøve, forsøge.

Min Hals jeg gi'er derpaa,
At ei i fire Løb, ja ei i fem,
Det Spring vil lykkes Dem.
Kom, naadig Herre, og *probeer.*

Wessels Digte ved Levin 107. 200.

Hvorledes? De, Hr. Verner tænkte paa
At snige Dem herind og at *probere* —

Hertz, Am. Geniestr. 10.

Aa, man kan jo altid *probere.*

Hostrups Gjenb. 69. 110.

Svensk: *probera.* Tydsk: *probiren.* Latin: *probare.*

Proces i Talemaaden: V.M. at gjøre kort Proces = gjøre det hurtig af.

Det var nemlig langtfra, at Tjalfe, som havde *gjort kort Proces* med den lange Narrifas, kunde hjelpe Thor af Klemmen.

Grundtv. Brage-Snak 161.

Ligesaa i Svensk: *göra processen kort.*

PrækV. M. = vidtløftig Snak, intetsigende Tale.

Rigtignok er det, næst Lægens *Præk,* det eeneste, der røber Studium i Stykket.

Bagg., Danfana 1, 280.

Og deres *Præk* vi dog høre vel tør.

Wengels Efterl. Skrift. 2, 35.

Her tør vi høit og ydmygst os betakke
For alskens *Præk* om nordisk Svensk-Dansk-Norsk.
Folkets Avis 1865, 361, 3.

Paa Engelsk synes *preachifying* at have en lign. Betydning.

prækeV.* = føre vidtløftig, tom Tale. Jfr. Øre.

I maa *præke* for mig til Verdens Ende, saa troer jeg intet deraf.
Holb. Com. ved Boye 336 b.

Han kommer ogsaa, men staaer hver Gang og *præker* om noget andet Sladder til den mørke Nat.
Holb. Com. ved Boye 102 a.

Plattydsk: he *predigt* mi to veel = er ist mir allzu redselig, Schütze.

PudsV. M. = Skjælmsstykke, Løjer.

Der er spilt mig et Troløs *Puds*.
Moliere, Le Dépit Am. (hos Paulli) D 8 Ryg. Paulli, D. Seendis Blinde 86. Tych. Vers 308.

Han til de tvende smaa Personer kom,
Som havde spillet *Pudset*.
Bagg. Ev. og c. F. 2, 97.

Pudset var ikke let at opdage.
Grundtv. Saxo 1, 191. 187. 219. Øhl. Kanarif. 19. 57. Rosenk. Dram. Skræd. 22.

Tre Marekatte red paa Stok,
Slog op og gjorde *Pudser*.
Chr. Winther, Nye Digtn. 73.

Plattydsk: *Putze*, Brem. Wört., = Possen. Svensk: *spela en ett puts.*

pudseV.* = narre.

Denne Knegt I veed, hand har sat sig for at *pudse* mig i Nat.
Moliere, Fr. Skole (hos Paulli) C 12. T. C. Bruuns Fritimer 70. 72. 123.

+ af.

Jeg har ordenlig *pudset* ham *a'*.
F. N. 1861, 519, 12. 1863, 38, 11.

+ fra.

Men tvivler paa, naar en Karl er stærk,
At blot ved Lokkerne ham at studse,
Man Kraften kunde ham reent *frapudse*
Til alskens Helte-Lastdrager-Værk.
T. C. Bruun, Skrifter 4, 62.

+ væk.

Just efter disse Pokker er en Giek,
Han *pudser* dem tilsidst ufeilbar *væk*.
Bruuns Fritimer 143.

Puds** = Pynt, Stads.

Kom jeg i min fulde *Puds*,
Kiendte man Stærkodder.

Grundtv. Saxo 2, 34.

Tydsk: *Putz.*

pudse paaV. M. = hidse paa.

Det maa efter „Berl. Tid.s" Forfatters Anskuelse være en stor Feil, at man her i Landet har afskaffet de „Gevorpne" ...thi de vare langt bedre end vore „Jenser" til at *pudse paa* en Befolkning.

Dags-Telegr. 1864, 253, 3.

PufV. M. = Stød.

...jeg faaer en *Puf*, og Hovedkulds maa dandse
Af Trappen ned igien.

Wessels Digte ved Levin 20. J. Sten S., Pig. Speyl, Blad 1. Heg. Calumnia 5 b. Just. S. Hyld. 50. P. Pedersen, Don Pedro 40.

...Ventelig har *Puffet*,
Da han af Træet styrted ned,
Saa lykkelig hans Hierne truffet
At den Forvredne kom igien i Led.

Bagg. Ev. og c. F. 1, 43. 2, 136.

En Vognmands Hustru havde givet en Vognmand et Stød eller *Puf* i Nakken med Haanden.

Dags-Telegr. 1864, 181, 9. Microscopet 1856, 38, 6b. J. Birke-Riis, Balders-B. 23.

Tydsk og Svensk: *Puff.*

puffeV. M. = støde.

Hvis du
I Fior uhøflig var som nu
Og mig ved lige Leilighed
Med denne havde truffet,
Saa meget, om ei meer, du havde blevet *puffet.*

Wessels Digte ved Levin 178. Bagg. Ev. og c. F. 1, 228.

...og alt imellem *puffede* han til Hunden, saa han gav et Bjef.

Grundtv. Saxo 2, 210. P. D. Faber, Rørdr. 83.

Ja min Kone *puffer* ogsaa til mig hver Gang jeg tager mig en Sopian.

Hostrups Gjenb. 6. Bøgh, Dit og D. 1862, 227.

Svensk: *puffa.* Tydsk: *puffen.*

Pufv. M. = Borg, Credit; Snyderi, Bedrageri. Synes nu kun at bruges i Udtrykket: paa Puf = paa Credit, eller paa Lykke og Fromme.

At Danmark er i Aagerkløer,
at Coursen stiger, *Puffen* døer,
hvert Hierte bittert saarer!
N. T. Bruun, Bagateller 1813, S. 3.

Lad Coursen stige og lad *Puffen* falde:
det ikke knække skal vort Mod!
N. T. Bruun, Bacchus og C. 1, 94.

Jeg skal til Slutning fortælle Dig en lille Anekdote, der vil vise Dig, hvorlænge man kan have godt af et eneste vellykket *Puf*.
Bogh, Dit og D. 1860, 15.

„*Puf*'et" lykkedes, og trods de ægte Gambrinusdyrkeres Formaninger og Protester blev hele Djævlebrygget consumeret ved Tilsats af Æg og Pommerants! Ja, herude er Alting „*Puf*".
F. N. 1861, 521, 4.

Han (Junkeren) en Borgerfest ei lide kan,
Thi vi giæstes ei *paa Puff* som han.
Tode, Selskabssang 1788.

Paa Puf man spiser, frit man boer — —
O, Kjøbenhavn! hvor gaaer det herligt!
Cl. Rosenhoff, Digte 211.

Sorensen: Siig mig engang, Skrøder: hvorfor kalder man nogle af Damernes Ærmer for Puf-Ærmer? Skrøder: Jeg veed det sgu ikke; men skulde det ikke være, fordi at Kjoletøjet er taget *paa Puf*?
F. N. 1860, 490, 11.

...men jeg maa fremdeles antage det for ikke usandsynligt, at Skjønnet er afgivet *paa Puf*.
Dagbladet 1865, 158, 8.

Plattydsk: *up'n puf langen* = auf den Borg holen, Schambach.

puffe for** = yttre sig stærkt til Bedste for. Jfr. Trompet.

Men at befordre Overtro og at *puffe for* Charlatanismen, det bør dog Pressen næppe række Haanden til.
D. Rigstidende 1865, 15, 9.

Svensk: *puffa för någon*. Jfr. *puff* og *to puff* i Grose's Dict. of the Vulgar Tongue og Slang Dict., samt *pouf* og *puff* hos Larchey.

Pukkelblaat** = Bank, Prygl.

Navnet kunde forresten ogsaa herligt motiveres deraf, at vi fik saameget „*Pukkelblaat*“ i samme Skole.

Ved Arnestedet 1863, 12. Dec. S. 176.

Nys dennehersens Prinds af Nøer,
— Godt bekjendt af de mange Smøer,
Som han i Ott' og Fyrre faa't
Har under Navn af „*Pukkelblaat*“.

F. N. 1860, 480, 9. 1862, 609, 16.

Pukkelfidt** = Bank, Prygl.

Hos Tyrken meget man tænker,
Men taler kun saare lidt,
Man bærer Despotens Lænker,
Og tager mod *Pukkelfidt*.

Frihedssang (hos H. P. Møller).

pumpe,** **pompe,**V.* i overført Betydn., = udspørge, udfritte; **skille af med.

Nysgjerrig han ham *pumped'*.

Pjerrots Liv, Blad 17.

Lader dem ikke *pumpe* Eder læns for Eders fattige Skillinger.

F. N. 1862, 576, 16. Plougs S. D. 480.

Jeg skal nok *pumpe* Fæet for de 5 Rdlr.

Sværmere 20. Juni 1863, S. 194.

Svensk: *pumpa någon.* Engelsk: *to pump.* Tydsk: *pumpen.*

Pumpenheimer** = Vand. Jfr. Gaasevin.

Hver som i Aften med Øret vil hælde,
Med *Pumpenheimer* sin Strube vil bælde
Af muntre Venner skal lyses i Ban.

Pølsevise af Utis 4. Dec. 1850.

punge udV. M. = rykke ud med Penge, betale.

Gunner lod sig ikke nøie med at kræve Skat eengang om Aaret, men nødte dem til at *punge ud* i Høst saavelsom i Vaar.

Grundtv. Saxo 2, 128. 241. Hdb. i Verd. Hist. 1, 176. P. E. Petersen, Digte og S. 1, 76. Chievitz, Saaledes forh. det sig 9.

Naturligvis måtte man have sikkerhed for, at man ikke *pungede ud* for ingenting.

Tidsskrift for Retsvæsen 1864, 283.

Ved Konens Død maa Manden igjen *punge ud* til sin Svigerfader.

Dagbladet 1865, 64, 6.

Svensk: *punga ut.* Engelænderne sige: *to fork out*, se Slang Dict. Jfr. *punge ens Penge vd*, peratim aliquem ductitare, Coldings Dict. Herl. Tydsk: *einen* oder *sich ausbeuteln.*

Pus,V. M. Navn for Katten, derefter Kjælenavn til Børn og Smaapiger.

Lysk mig endnu *Pws* lile Kat,
Strax slummer ieg saa offuer brat.

Just. Sams. Fængs. II 3.

Dog troer jeg aldrig, at man mellem Mouser
Vil finde nogen god og dydig *Puus.*

Bagg. Ev. og c. F. 1, 163.

Med hele Verden er Du Duus,
Og hopper, leer og dandser.
Din største Sorg, Du lille *Puus*,
Et Stykke Sukker standser.

Kaalund, S. D. 171.

Engelsk: *puss.* Plattydsk: *Puus.* Hollandsk: *poes.* Jfr. *Busekatze*, Heyse.

PusleriV. M. = (Smaasyslen), Spøgeri.

Den Mand er ikke Navnet værd,
Som gruer for en Skygge-Hær,
For *Puslerie*, som ei har Magt,
Men kryer sig i en stjaalet Dragt.

Grundtv. Saxo 1, 80.

Pusselanker** = Kjæleord for (navnlig et Barns) Ben, Lægge.

Omsider da hans *Pusselanker* gjorde Miner
Til at fornægte Pligt.

P. D. Faber, Rordr. 95.

Din Gang paa dine *Pusselanker* er som en gammel Dandsemesters.

Frierbrev (hos Strandberg).

Som David, ei som Goliath
Jeg staaer i dybe Tanker,
Med yppigt guult og krøllet Haar
Paa vevre *Pusselanker.*

F. N. 1862, 612, 6.

Og lille Frøken Sørensen de *Pusselanker* smaa
Saa fro til Lumbyes Dandse jo rørt kan faae!
Til H. C. Lumbyes Priis 14. Nov. 1863. P. E. Pet. Digte og S. 1, 23.

Maaske sammensat af *Pus* og *Lank* = Schenkel, Schütze.

PusterumV. M. = Hvile.

I Morgen, min Søster, ville vi tale om jeres Midler. Forund mig i Dag *Pusterum!*
Skuespil 2 B. 1776, Beverley 31.

...men de skiftedes til at hugge, og tog sig *Pusterum* imellem.
Grundtv. Saxo 1, 102. Allen, 3 n. Rig. Hist. 2, 458.

PutteV. M. Kjælenavn for Børn og Smaapiger.

Min *Putte*, tael mig til i mere høflig Stiil.
Wessels Digte ved Levin 77.

Regine, en eenøyet *Putte*, men from og tam som et Lam, bildte sin Mama ind osv.
1771, 7 B. 13, 11. Bruuns Fritimer 123.

Vor Frier stod og stirred' tre Minuter,
Og lytted efter hvor den første Lyd kom fra;
Men fra de tause purpurrøde *Putter*
Kom ingen Ja.
Bagg. Ev. og c. F. 2, 216. Øhl. Fisk. 314.

Jfr. Italiensk: *putta*, *putto*, Sanskrit: *putrí*, *putra* = Pige, Dreng. Plattydsk: *put* = zart, weich, schwach, Schambach.

pylre overV. * = pleje, kjæle for. F. Ex, Han gaaer altid og *pylrer over* sig selv. Svensk: *pillra* = (om fåglar) putsa sig med näbben. Jfr. Molb. Dial.

pære,V. M. To. og Bio., = bar, ren, fuldstændig, overvættes. Bruges navnlig i en Del Sammensætninger, som: pæredansk, pæredum, pærefuld, Pæreskidt, Pæresnavs.

Nu seer jeg for sildig, dumme Claus,
At tvertimod det er det *pære* Snavs.
Bagg. Ev. og c. F. 1, 39.

Maneren er, som Grundtvig vilde kalde det, „*pæredansk*".
F. N. 1860, 479, 6.

Pærevelling.V. * i overført Betydn., = Vaas, intetsigende Tale.

J. A. Hansen kommer her
Klædt som Sælgekjælling,
Og han raaber til Enhver:
„Kjøb min *Pærevelling*".
F. N. 1861, 549, 4.

PøjtV.* = kraftløse, daarlige (Drikke-) Varer; **intetsigende Tale. Jfr. Pjank.

Er det for en Danne-Mand som Dem at kære sig om saadan noget *Pøjt*.
J. Birke-Riis, Balders-B. 10.

PølsesnakV. M. = Vaas, intetsigende Tale.

Hans Navn blant store Mænd bør staae i Almanak,
Skiønt det, han skriver, er kun idel *Pølse-Snak*.
Holb. P. Paars ved Lieb. 107. 171.

Og siger: nødes man ey til at have Snue
Af slige lumpne Riim, af saadan *Pølse-Snak?*
Wadskiær, Skue-Plads 256. Bøgh, Dit og D. 1861, 271.

qvabset se kvabset.

Qvalm se Kvalm.

Qværk se Kværk.

RabalderV.* = Støj, Allarm, Bulder.

Hun forstod at slaae den saa eftertrykkelig i, at det gav et *Rabalder* i heele Huuset.
1771, 6 B. 15, 57.

Dengang nemlig Buen brast, gjorde det et saa forfærdeligt *Rabalder*, at Olav studsede.
Grundtv. Saxo 2, 303. Bagg. Værk. 2. Udg. 6, 145.

Hvad saadan en Potte gjør *Rabalder!*
F. N. 1861, 514, 9. 520, 5. Pjerrot 1865, 46, 1.

Er vel det Italienske: *ribalderia*, Engelsk: *ribaldry*, og ikke det Eng. revelry, af det Franske: reveiller.

rabaldre** = gjøre Allarm.

Det revolutionære Reaktionspartis Ledere tro naturligvis ikke et Ord af al den *rabaldrende* Tale i „Berl. Tid.", saa enfoldige eller saa fanatiske ere de da ikke.
Dags-Telegr. 1864, 251, 2.

rable,** **raple,**V.* **ralle**** brugt upersonligt: det rabler for En = han forvirres, det løber surr for ham, han er ikke rigtig klog.

Bedste Hr. Stadsfysicus! Inte skulde det *rafle* lidt i den øverste Etage?
F. N. 1860, 501, 6.

Tydsk: *rappeln.* Et rappelt bi em, Schütze, Schambach. Jfr. Svensk: *rabbla*, Engelsk: *ramble.*

rageV. M. **i Klammeri** = komme op at skjendes, komme i Strid.

Synes Dem ikke, at dengang jeg kom ind som en ydmyg Tilskuer, og *ragede* i Klammerie med Controlleuren, havde jeg en Slags Lighed med Jupiter.
J. L. Heibergs Julespøg 218. Jfr. Tych. Vers 142.

rage sammen** = komme i Strid med hinanden.

Gid kun ikke Napoleon og Alexander i denne Sommer skulde *rage sammen*, da vil Piben faae en anden Lyd.
Jens Mollers N. theol. Bibl. 19, 218.

rage uklar** = blive uenig, komme i Strid.

Studenterforeningen *rager uklar* med Redacteur Bille.
F. N. 1860, 467, 6. Dagbladet 1864, 170, 2.

Plattydsk: *raken* = kommen, gelangen, hingerathen, Schütze. Svensk: *raka.*

rageV. M. = angaa, vedkomme.

Britten mig kun lidet *rager.*
M. C. Bruun, Poet. Forsøg 26. 28.

Men det er egentligen deres Sager,
Som mig i Grunden her aldeles ikke *rager.*
Bagg. Ev. og c. F. 1, 171.

Motivet *ragede* ikke ham.
Petersen, D. Lit. Hist. 1, 192.

Men da det ikke *ragede* mig, hvad de havde at tale om, saa gik jeg min Vei.
F. N. 1861, 549, 6. 532, 5. 185. 1860, 496, 4.

Jfr. Gram i Skrifter af det kbh. Selskab 5. *Wat rakt di dat*, Schütze.

RageriV. M. = Samling af Ubetydeligheder.

Jeg har foræret ham nu et Pund Pudder, nu et Knippe Penne, nu et Par Boutellier Viin, og andet smaat *Ragerie.*
Holb. Com. ved Boye 285 b.

> ... hvo derimod vil denne Mikkel bringe
> og i sit gamle Smuthul tvinge,
> skal faae: endel poetisk *Rageri*.
> O. Bagge, En Avisfejde 40.

Raison** i Talem.: at bringe til R. = gjøre fornuftig, rimelig, overbevise; tage mod R. = tage mod Fornuftgrunde.

> Hand skal vel *bringe* Jer *til Raison* paa alles vores Vegne.
> Moliere, Le Dépit Am. (hos Paulli) D g.

> Hør! Vær nu en fornuftig Mand, og *tag imod Raison!*
> Heiberg, Nei 63.

Fransk: *raison*. Svensk: *reson*.

rakke ned,*M. **rakke ned paa**** = „dadle, nedsætte paa en gemeen og nedrig Maade“, M. 2.

> Man hører sig belyve, ja *nedrakke*.
> Pal.-Müller, Ad. Homo 3, 5.

> *Rak ned paa* „Bondevennerne“, naar Du staaer paa Tribunen.
> F. N. 1861, 532, 5.

rakke tilV. M. = ilde medtage, besudle, tilsøle.

> ...at om Natten havde Asvid gaaet igien og prøvet Styrke med ham, og at det var ham, der havde *rakket* ham saa jammerlig *til*, og revet ham det venstre Øre reent af.
> Grundtv. Saxo 1, 284.

> Skipper F.s Dannebrogsflag, som din Kone har laant til at stikke ud af Eders Skorsteen, bliver slemt *tilrakket* af Røg.
> Wengels Efterl. Skrifter 2, 38.

> Uheldigviis blev han i et vrippent Øieblik saa forfærdeligt „*tilrakket*“ af den føromtalte unge „Mester“ osv.
> F. N. 1861, 123, 5.

Jfr. *rakken* = kratzen, og *rakkern* = unflätige Sachen wegschaffen, hvoraf *utrakkern* = ausschelten, og *afrakkern*, *torakkern*, *inrakkern*, Schütze.

Rallike** = en ussel, mager Hest.

> Nu har jeg redet paa den *Rallike* et Par hundrede Aar, og er dog ikke kommen forbi den russiske Ministers Palais endnu!
> H. Sørensen 1862, 93, 3.

Ramomsen** = Munden?

Fuld han kommer hjem til Konen,
Hun *Ramomsen* faaer paa Gang.
P. E. Petersen, Digte og S. 1, 8.

ramponereV.* = beskadige, medtage, ødelægge.

Ingen dødelig Advokat kan føre Beviis for, at den samme Ret Mad smager lige godt, enten den serveres i et smukt Porcellænsfad eller i en *ramponeret* Leerskaal.
Bøgh, Dit og D. 1862, 232.

Men den er saa *ramponeert*,
At den neppe bli'er kureert.
F. N. 1862, 583, 12.

Plattydsk: *ramponeeren*, Schütze, af Italiensk: rampognare.

Rand** i Talemaaden: at faa lidt paa Randen = faa Væddemaal tilbudt.

Det er det samme, Capitain, De kan *faae lidt paa Randen*, om De ønsker det, at det ikke vil vare længe med Forlovelsen.
Chievitz, Fra G. 198.

rappe sig*M. = skynde sig.

...Han hjem *sig rapper*
Med vundne Skat.
M. C. Bruuns Digte 65.

Hvem der er udslidt, har ondt ved at *rappe sig*.
Grundtv. Saxo 1, 70. Rosenkildes Dram. Skræd. 63. Heiberg, De Uadskill. 14.

Af *rap* = hurtig. Svensk: *rappa sig*. Jfr. Plattydsk: *rappen*, Brem. Wört.

Rappenskralde,** **Rabbenskralde**V.* = „en ond og trættekiær Qvinde, der raaber og støier i sin Arrigskab“, V. S. O.

Den arrige *Rabbenskralle* var forvandlet til en sødtalende Hyklerske.
Grundtv. Saxo 2, 53.

Min Hustru er en arrig *Rappenskralde*.
Øhl. Trill. fra D. 55. 78.

rapseV.M. = smaastjæle.

Jeg *rapsed* hist og her i Smug
Hvad bedst sig egned til mit Brug.
Chr. Winther, Nye Digtn. 125. F. N. 1864, 21, 4. Dags-Telegr. 1865, 30, 9.

+ sammen.V.*

...det tænkde vi nok, han fik snart udsolgt, ikke blot sine Adgangskort, men sine „Græske og Nordiske Myther og Oldsagn“, ja, sine *sammenrapsede* Kundskaber.
Grundtv. Brage-Snak 143.

Plattydsk: *rapsen* = an sich reissen, Schütze. Svensk: *rafsa* = hastigt rifva åt sig, Dalin.

RaptusV.* = øjeblikkelig Galskab.

Lee — frisk! lee, saasom jeg dog maa bie til Deres *Raptus* er forbie.
Skuespil 4 B. 1778, Den butte Elsker 10. 1771, 5 B. 1, 96.

He hett en Raptus-Törn, Schütze 3, 276. Latin: raptus.

rar** = slem, daarlig (i ironisk og skjemtende Tale); det var jo rart = har man set Mage, idet man vil udtrykke sin Forundring over eller Misbilligelse af noget.

Doktor Skarre er min Læge; jeg har taget mig den Frihed at invitere ham til Middag. — Nej *det var rart!* Deres Læge?
Hostrups Tordenv. 67. Chievitz, Japhet 2, 22.

Igjen Misforstaaelse. Skulle alle saadanne Ting skrives paa Frihedens Regning? *Det var jo rart.*
A. Hansen, Dalby Pr. 7.

Hvad Pokker er det? Han er krøben ind i Maleriet, og jeg kan ikke faae fat i ham. *Det var jo rart!* Du vil nok smage min Stok, Krabat!
F. N. 1861, 527, 4.

„Det behøver Du saamænd ikke søde Mand — min Fætter Lieutenanten — han tager mig nok med.“ „Saa — *det var jo rart!*
H. Sørensen 1866, 1, 7.

Jfr. Schütze og Schambach. Det Franske: *rare*, af Latin: rarus, bruges paa lign. Maade.

RasmusV.* kaldes den Kone, som spiller Herre i Huset, som „bærer Buxerne“ (se dette!); f. Ex. Hun er en rigtig Rasmus! eller: hun er Rasmus i Huset!

Den nye Præst Müller er uhyre ivrig for at fortydske, og hvad han ikke er, saa er hans Kone, der er fra Haderslev og forøvrigt lyder Navnet „*Rasmus*“.
Fædrelandet 1864, 273, 2.

Ja, hun skal være *Rasmus*
og feie bort den Gjæst,
Som hvert et Smil fortrænger,
naar jeg tænker paa Fest.
Dags-Telegr. 1865, 102, 2 Tillæg.

Min Dronning er notabene
Rasmus i mit Slot.
Den skjønne Helene ved Recke 8.

ravgal,V. M. **ravruskendegal,**** **ravruskendesplitterpinendegal**** = aldeles forrykt. Jfr. pinegal.

Han sagde: Kiere Ven! læg Bidsel udi Munden
Paa min *ravgale* Hingst, og hold ham trofast bunden.
1771, 6 B. 17, 13. F. N. 1866, 23, 6.

Ravryskend' gal er I.
Wessels Digte ved Levin 150.

Colding: *raff galen.* Svensk: *rafgalen.* Jfr. Islandsk: *rösk* = rask. Svensk: *rysk* = förryckt, Dalin, Ihre. Engelsk: *to rave* = være gal. *Ryskgalen,* Nyerup: Udv. D. Viser 1, 146.

rebelskV.* = opsætsig. (Skjemtende Tale.)

En Bonde drev et Æsel foran sig, og da dette ikke syntes om at lystre sin Foresatte, gjorde det sig en Smule *rebældsk.*
Almeenmands Læsning 1809, Nr. 1.

redde** bruges i skjemtende Tale som fint Udtryk for at bemægtige sig, tilegne sig, røve, plyndre.

Vore Jenser skulle, efter Forlydende, under og efter Bombardementet have været temmelig ivrige i at „*redde*“, især Drikkevarer.
Folkets Avis 1864, 82, 2.

redelig,V. M. **relig**** = ordentlig, tydelig, klar, hvori man kan hitte Rede.

Det kunde skade, at man begrov
Det Kram og gav os en *relig* Lov.
T. C. Bruuns Skrift. 4, 103.

Redelighed,V.* **Relighed**** = Orden, Sammenhæng.

Skolemesteren er, Dælen æde mei! in lært Mand, er han! han ka' nok gi'e *Re'eli'hed* paa, hvad han læser.
P. N. Jørgensen, Engelskm. og Russen 5. 9. 12.

Da vi nu kom hjem fra Kirken, siger jeg til Hende: „Hør, søde Kone, Du kunde forære mig noget af det Guldtøi!“ — „Det kan jeg saamænd ikke — det er leiet Altsammen!“

— „Tak Skjæbne — det var en deilig *Re'elighed!*“ sa'e jeg, — hun havde leiet sit Brudeskjørt og jeg mine Brudebuxer!

Vise om Manden, som havde faaet en Kone fra Ægteskabscontoiret (hos Nielsen og Strandberg).

reelV.* = god, forsvarlig, paalidelig, ærlig. Hostr. Gjenb. 19. Helms, V. 78. Jfr. *rejeel*, Schütze. Fr.: *réel* af Lat.: realis.

regedere paa** = agte paa, bryde sig om.

Ja *min* Kone puffer ogsaa til mig hver Gang jeg tager mig en Sopian, men det *regederer* jeg inte *paa*.

Hostrups Gjenb. 6.

Maa vel være det Franske: *regarder*.

RegisterV.* = Menneske, f. Ex. sikken et langt Register! Paa samme Maade i Plattydsk, se Schütze.

Reisaus** i Talemaaden: at tage Reisaus = tage Flugten, begive sig bort.

Tog saa *Reissaus* og arriverte her,
Det skulde Massa Peter s'gu lad't vær'.

Nyt af Aaret. Kbh. 1848. (Vise hos E. Pinger.)

En Landmand, der havde hævet 1500 Rdl. i Sedler, var paa Byens store Torv saa uheldig, at alle Pengene, da han skulde foretage en Udbetaling, under den stærke Storm *tog Reissaus*.

Dagbladet 1865, 298, 8.

Tydsk: *Reissaus nehmen*.

rejectV.* i Talemaaden: at gaa reject = rejiceres, ikke bestaa til sin Examen. P. D. Faber, Rørdr. 87. Latin: *rejectus* af rejicere.

RemV.M. i Talemaaden: at have (faa) en Rem af Huden eller af samme Hud = have (faa) samme Fejl, Skade.

Den Stakkel kom for seent til Studen,
Og har den gamle *Rem af Huden*.

Bagg. Værker 2. Udg. 6, 115.

Jeg synes selv, De *har en Rem af Huden*.

Hertz, Am. Geniestr. 6. Øhl. Kanarif. 71.

Holberg havde selv engang i nogen Tid *haft en Rem af Huden*.

Petersen, D. Lit. Hist. 4, 129.

Og Herren sikkert *faaer en Rem af samme Hud*.

Langeb. Nye Pr. af Skrivefrih. 17.

RestV.* = hvad der endnu behøves, staar tilbage. Jfr. Bekomst.

Og laae ei som en Patient, men meere som en Præst,
Indtil den søde Døds Minut ham *gav sin sidste Rest.*
Tychon. Vers 135.

Jammer-Skade, at saa vældig en Herre, der *gav* saa mangt et Uhyre *sin Rest* osv.
Grundtv. Saxo 2, 231.

...og befoel at lægge Ild under Karret, hvilket strax blev efterlevet, og gik han ikke bort, førend Betienterne udi Seraillet gave ham Tegn, at den unge Person havde *faaet sin Rest.*
Holb. Heltehist. 1, 96. Bagg. Gjeng. Till. 10.
P. D. Faber, Rørdr. 118. F. N. 1860, 476, 4

Tydsk: *einem den Rest geben.* Fransk: *je lui ai donné son reste.*

retskaffensV.* = dygtigen. Svensk: *rättskaffens.* I Tydsk ligesaa f. Ex. einen *rechtschaffen* prügeln.

retteV.M. = henrette.

For i Preussen aldrig man
„*Retter*" nogen Adelsmand.
Microscopet 1856, 6, 6. Wessels Digte ved Levin 137.

I Tydsk ligesaa: *einen richten* f. hinrichten.

Revl og KratV.M. = alt til Hobe, hele Tingen med alt dens Tilbehør. Jfr. Rub og Stub.

Dog, selv denne Hjelp ansaae Regner ikke for tilstrækkelig, men tog med sig *Revl og Krat*: Alle hvem der kunde baade krybe og gaae, saa at midt imellem raske Karle, stod der fuldt af Grønskollinger og Graaskiægge.
Grundtv. Saxo 2, 249. Bruuns Fritimer 106.

Jfr. Colding: *Ribbel oc krat,* Dict. Herl. I i b.

ride paaV.M. = opholde sig over, have til Bedste, gjøre Nar ad, dadle, rive ned paa. Se endvidere under: Vand.

Ugen rundt passere Revue
Alle Skandaler og Skumlerier.
Det gaaer løs paa den hele By,
Ja *paa* Alt man *ri'er.*
Den 16. Juli 1841 af P. L. M. (Vise i Stud.)

Svensk: *Alla rida på honom* = han är en skottafla för alla, Dalin.

riflet** brugtes under Krigen 1864, i o. B., om alt udmærket. Dagbladet 1866, 12, 8.

RiftV. M. = Begjær, Søgning.

Der er ei mere om mig *Rift* —
Ak var jeg bare, bare gift.
Microscopet 1856, 33, 8b.

Sexogtredive Billetter
Var der kommet ind omtrent,
Og der stadigvæk kom flere,
Naa! hvor Mule kroede sig —
Tænkte: Hvor de konkurere,
Der er farlig *Rift* om mig.
W. R., Mules uheldige Frierl.

rinke op** = samle op, binde op.

...dernæst *rinkede* hun Klæderne *op*, naar hun gik.
Grundtv. Saxo 1, 175.

Jfr. Molb. Dial.

Ripsraps, RibsrabsV. M. = en Skrabsammen af forskjelligartede, værdiløse Gjenstande.

Ringe Hussraad, wryd, pialter, potter, sercke, oc andet saadant *ribsrabs*, frivolum.
Colding, Dict. Herl. G g 8b. H. Tausen, se Pet. D. Lit. Hist. 2, 232.

Poetens Ord ere desto værre alt for nøye blevne opfyldte hos os siden Trykke-Frieheden ved Eders mangfoldige, ja næsten utallige udkomne utidige Fostere, ret noget ynkeligt *Rips Raps* og elendigt Sammensurium osv.
1771, 6 B. 33, 31. Tych. Vers 291, 298.

I Engelsk betyder *riff-raff* low, vulgar rabble, Slang Dict. P. Möller, Halländska: *riffs-raffs*. Svensk: *rafs*. Jfr. Oudin: *ny Riffle ny Raffle, ne riff ne raff*. I Plattydsk betyder *rips-raps* in aller Eile, raptim, Brem. Wört., mit schnellen und gierigem Griffe, Schambach.

rise** = give Ris. D. g. S.s Viser 4. Svensk: *risa*.

RivafV.* = Irettesættelse, Revselse, Tugtelse. Jfr. Tøraf.

Og der vankede saa rigelige Drikkepenge til Postillonerne, at Niels for første Gang vovede at gjøre en Indvending og for første Gang fik en *Rivaf* til Tak for sin Uleilighed.
Ewald, Vald. Krones U. 2, 1. Hr. Sørensen 1863, 150, 5.

Chikaneret af en Karl, der sagde, „at Hans var gaaet baglænds i Krigen“, havde han i Fuldskab givet Karlen en „*Rivaf*“ for hans løgnagtige Insinuation.
Dags-Telegr. 1864, 213, 10.

rive sig** = anstrænge sig, gjøre sit Bedste.

Og hele Herligheden
Fra vor Bestyrelse vi faaer,
Fordringsløs og beskeden
Om iblandt os den gaaer.
Og naar den ret *sig river*
Og i en Tale roses vil,
En Bolle Punsch den giver,
Dersom dens Mønt slaaer til.
D. g. S.s Viser 58.

rive af sig,V. M. i overført Betydn., = udføre i stor Hast. M 2.

rive fra sig,V.* i overført Betydn., = gjøre noget færdigt i kort Tid. V. S. O. Svensk: *rifva ifrån sig.*

rive ud,** i overført Betydning, = gaa over Styr, gaa i Stykker.

Det er nu ikke fordi det er saa ubehageligt, at være forlovet; men man har det slet ikke godt, naar det igjen *river ud;* man kommer i daarligt Humeur mange Dage efter.
Chievitz, Japhet 2, 121.

Bare det ei kommer til et Brud,
Og det norske Storthing “*river ud*“!
F. N. 1860, 487, 4. 3, 5.

Det maa engang *rive ud.*
Fædrelandet 1865, 3, 9. Ewald, Fm. Nordby 1, 107.

Det kan jeg lide, at Du holdt dig ved Jorden; tidlig eller seent *river* det dog *ud* med saadan en fiin Comtesse.
A. Hansen, Dalby Præsteg. 40. Dagbladet 1866, 3, 10.

riveligV. M. = grandgivelig.

Her komme vore egne, gode, gamle Penge, som vi saa *rivelig* kan kiende igien, og nu skulde vi betænke os paa at lukke op for gamle Bekiendter!
Grundtv. Saxo 1, 90.

Rod** = raat, forsorent Menneske.

Udtrykket „gamle *Rod*“ bruges kun i een Betydning, omtrent eensbetydende med „gamle Udhaler“ eller deslige Kneipeudtryk.

Fædrelandet 1865, 228, 5.

Han sad i Tydskland og Beskøiter nød,
Da hørte han, Kong Frederik var død,
Strax tog han sig en Snaps, den gav ham Mod,
For han skal være ret en farlig *Rod*.

Vise om Forræd. Friederich af Augustenborg (hos Strandberg).

Gartneriet (i Kbh.) indskrænker sig til „Driveriet“, der dog kun lægger Vind paa „*Rødder*“, hvoraf udføres endel. De fortrinligste gaae til Australien eller paa Ladegaarden.

F. N. 1860, 465, 12.

Gjør du, ligesom jeg, naar jeg er i Trængsel eller blandt Folk, som jeg ikke kjender, saa tager jeg altid mine Penge af Baglommen og gjemmer dem i Brystlommen, for seer Du, man veed inte, hvad det er for *Rødder* eller Ros, man staaer iblandt!

F. N. 1861, 545, 12.

Nogla Medlemmer af Armeens Underklasser have tilskrevet Generalmajor Thestrup, og søgt at paavise, hvorledes han virkelig kan forbedre deres Vilkaar. De sige bl. A. at han maa gjøre Begyndelsen for med „*Rødderne*“ at bortrive det Onde. Ja, netop! Det kommer just an paa at bortrive „*Rødderne*“.

F. N. 1861, 539, 3.

For at udtrykke sin Foragt for Titelvæsenet eller ogsaa for Personerne, der have Titler, gjør man —*raad* i Titler om til *Rod*; siger altsaa: Kammerrod, Cancellirod, Justitsrod, Etatsrod osv. og i Flertallet: Justitsrødder, Etatsrødder og de andre —rødder.

Ak! forleden da var
Hele Raadet saagar
Budet op til at spise paa Slottet.
Havde jeg været med!
Aa, den Mad er saa fed.
Hvor de *Rødder* maa have sig gottet.

Microscopet 1856, 11, 2. F. N. 1865, 3, 5.

Vær' en evig — — om det ikke er sandt og en af *Etasserødderne* i Selskabet har udbragt hans Skaal.

F. N. 1866, 17, 5.

Vi har *Rigsrødder*, der er gode,
Politikere — det kan nok hænds' —
Baade med, ja og uden Ho'de;
Vi har alt i vor Residents.
W. R., Kjøbenhavner-Marsch.

rode ind iV. M. = indvikle i.

Hør, Kone, — hvad er det for Historier Du der har *rodet* mig *ind i?*
F. N. 1861, 528, 7.

Roderi*M. = Uorden, Forstyrrelse, forvirret Tilstand.

Men Ryttere og Heste i Dyndet med Skrig
Sig væltede — jo det var et deiligt *Roderi.*
Helms, Nogle Vers 10.

Her kommer Regninger paa Crinoliner, Shawler, Kaaber, Vogne og Heste — jeg er nu en ruineret Mand og kan gjerne opgive hele mit Bo. Kone! Kone! Hvor kunde Du dog føre mig ind i alt det *Roderi?*
F. N. 1861, 528, 7.

RollingV. M. = Barn, Unge.

Og Mutter og de *Rollinger*
de skraalte i et Væk.
Rekrut-Sang (hos H. P. Møller).

Romer** = en Snaps Rom.

Kom, mine Venner, nu er vi ved Bech,
Der maa vi ha'e os „en *Romer*".
Microscopet 1856, 38, 2a. Hr. Sørensen 1863, 160, 14.

Rotte** i Talemaaden: at holde Rotten ud = holde Pinen ud, gjennemgaa en pinagtig Tilstand. Staar vel i Forbindelse med det Tydske: *Ruthe.*

Rotte se: Toldbodrotte.

Rub og StubV. M. = Alt til Hobe. Jfr. Revl og Krat.

...thi det er kun en Mundsmag, og jeg havde stor Lyst til at fortælle *Rub og Stub.*
Grundtv. Brage-Snak 184. 332. Bagg. Værker 5, 186. Gjeng. 169. Ev. og c. F. 2, 130. Øhl. Poet. Skrift. 1860, 21, 194. Kanarif. 46. Heib. Julespøg 233. Chr. Winther, Fire Noveller 90.

Svensk! *rubb och stubb.* Plattydsk: *med rump (Rumpf) un stump* = mit Stumpf und Stiel, Schambach.

rubbe$^{v. M.}$ = gnide, kIø.

Og saa fik Du *rubbet* Dig med det Samme.
Folkekalender f. Danmark 1864, 122.

Engelsk: *rub.*

rubbe af$^{v. *}$ = skynde sig afsted. Jfr. ruppe, skruppe.

Jo, Mester! det bliver nok ungefær det sundeste at jeg *rubber af*, for ellers tør jeg bande paa at jeg gjør Fortræd.
Hostrups Gjenb. 111.

Jfr. Svensk: *rubba* = flytta, röra något ifrån dess rätta ställe.

Ruf$^{v. M.}$ = Haandevending, Fart.

Hvad enten Vægten af de mange Puf,
Der fulgte paa hinanden *i en Ruf*, osv.
Bagg. Ev. og c. F. 1, 119.

Men aldrig saasnart saae denne sit Snit, før han greeb Kongen i Nakken, trak ham *i en Ruf* ned af Skibet, og smeed ham i sin Baad.
Grundtv. Saxo 2, 293. Brage-Snak 164.

Alle Mand til de grønne Bor'e
Og til Kurvene løb omkaps,
Det maatte gaae *i Ruf*, vi ei tor'e
Under Gevær vos ta'e en Snaps.
F. N. 1864, 39, 10. 1860, 495, 10. Pjerrot 1865, 66, 3.

Jfr. Svensk: *ha ruff i sig*, vara verksam, driftig, rask, Dalin. Plattydsk: *in den Ruff mitnemen, et geit in den Ruff*, Schütze.

Rummel$^{v. *}$ i Talemaaden: at forstaa eller kjende Rummelen = vide god Besked, være erfaren, kyndig.

Ei, seer man vel! Jomfru Lisette *forstaaer* ogsaa *Rommelen.*
Skuespil 3 B. 1777, Crispin 76.

Og i det samme viste Værten sig med en brændende Bolle. Nu giver jeg Dem Ret, udbrød Capitainen, den Sorte *forstaaer Rummelen.*
Chievitz, Fra G. 133.

Ha! ha! Nei, den gaaer ikke; jeg *kjender Rummelen*. Studenten kommer nok først hjem nu.
Dags-Telegr. 1866, 20, 7. Bagg., Danf. 1, 151.

Svensk: *förstå sig på rommeln.* Plattydsk: *he versteit den Rummel*, Schütze, Schambach. Tydsk: *den Rummel haben* (im Piquetspiel), *den Rummel verstehen*, Heyse. Fransk: *ronfle.*

rumle** = agitere, ‚wühle‘.

Rumler** = Agitator, ‚Wühler‘.

Rumleri** = Agiteren, ‚Wühleri‘.

For imidlertid ikke at paadrage os Beskyldning for separatistiske Tendentser eller „skandinavisk *Rumleri*“ maa vi osv.
Bøgh, Dit og D. 1861, 192. Folk. Avis 1866, 79, 2.

Rumpe$^{V. M.}$ = „den Deel af Menneskets Legeme, som man sidder paa“. V. S. O.

Hun fandt samme Trold siddende ved en Høi at græde; da hun spurgte ham ad, hvi han græd, svarede han: Jeg fik paa *Rumpen* af min Faer, fordi jeg lod min Farfaer falde paa Gulvet.
Holb. Com. ved Boye 324a. 241a. J. Sten S., Pig. Speyl Aij. Biij Ryg.

Hun meget gammel var, og gik med Krykker, krumpen;
Saa snart hun nogen saae i Haanden eller R.....,
Hun kunde sige strax hvad hannem forestoed.
Holb. P. Paars ved Lieb. 111. Clitaus Tidsf. 59. Wadskiær, Skue-Plads 138; Poet. Plukke-Finker 3b. O. Lades Phraser fl. Sted. Molb. Ordspr. 116.

Med hver en Stumpe,
Hans Pen la'er dumpe,
Han laver et Riis til sin egen *Rumpe*
Af Trykpapir.
H. P., Fastelavnsvise 1865.

Det er let at lægge Riis til, naar en Anden lægger *Rumpen* til.
Molb. Ordspr. 132. 45. 222. 237. 275. 281. 286.

Han giør sig til, som *Rumpen* af en Herredsfoged.
Molb. Ordspr. 320.

rumpeløs** = uden Rumpe.

(Du *rompløse* Krage holt stille din Mund.
H. Just. Sal. Hyld. 27.)

rumstere$^{V.*}$ = rode omkring, forstyrre, støje.

Nei, vi i Verden skal *rumstere*
til Trods for Dig, og avle flere!
N. T. Bruun, Bacchus og C. 1, 2. P. D. Faber, Rørdr. 87. P. E. Petersen, Digte og S. 1, 52.

...uagtet den endnu gaaer omkring som Gjenganger og *rumsterer*.
Unus de multis, Hvorledes er det fat med Studenterlivet 22.

...hvor hun med en sønderknusende Hurtighed *rumsterede* paa Tangenterne.

Korfitsen, Espr. de Vald. 98.

Jfr Colding, Dict. Herl.

Rundar** = Runde, Rundgang, Spadseretur.

Nu taer man i Munden Cigaren,
Og gjør sig en lille *Rundar*.

R. Iversen, Glæde over Nakskovs Opkomst 1854.

Rundenom,** **Rundtenom**** = en hel Skive af et (Rug-) Brød.

Det kniber rigtignok, at faae disse *Rundtenom*'er ned.

F. N. 1862, 604, 13.

Strax efter gav han Møde igjen, tyggende paa den ene af to vældige „*Rundtenommer*“.

Fædrelandet 1864, 305, 9. Hr. Sørensen 1866, 10, 8.

rungenere** = ruinere, ødelægge.

Det vil *rungenere* mig i Bund og Grund.

F. N. 1860, 10. 492, 10. Netheniana 18.

Hvorfor *rungenerer* De mine Malerier?

F. N. 1861, 527, 5.

Eierinden (af Kjolen) giver sin Harme Luft over den Tølper af en Husar, der ikke kan dandse Gallopade uden at „*rungenere*“ Folks Tøi.

F. N. 1861, 544, 13.

Plattydsk: *rungenêren*, Schambach. Tydsk: *ruiniren*. Italiensk: *ruinare* af Latin: ruina, osv.

ruppe sig** = skynde sig. Jfr. skruppe og rubbe.

Men han sagde: hvis Du ei
Rupper Dig, saa kommer Saras
Mester Erik over Dig!

Dansk Album 1845, 154.

Vil du *ruppe dig* herhjem, og det lidt snart.

S. W. Wiegell, En Sangerindes Presentation (Vise hos Büchler).

Russ** = Student i hans første Aar ved Universitetet (Rusaaret).

Før jeg til *Rus* blev baget.

Wadskiær til C. Flyng, A 6. Skueplads 197. 214.

Forelæsningerne over Physica experimentalis ere meget gode, og ville besøges meer, end de giør, af gamle Studenter, dersom der var mindre Støyen af *Russer*.

1771, 7 B. 7, 99.

...og lad være, han var en *Rus*, skulde I derfor saaledes forfølge ham?

Holb. Com. ved Lieb. 2 B. 25. 24. Bagg. Ev. og c. F. 2, 214.

Men hvad gaaer der af *Russen?*

Hostrups Spurv i Tr. 13. 17.

Engelænderne sige: *a Freshman*, se Slang Dict.

Ruskomsnusk, RuskumsnuskV.* = en forvirret Blanding af forskjellige Ting; en vis Ret.

En flødeskiegget Konge hist paa Thronen sad,
Og sov, med Sceptret bagvendt i sin venstre Haand,
Og rørte det i Søvne, som til Tidsfordriv,
Imellem sine Slaver, at den sidste Rest
Af Kraft og Orden svandt, og Alt blev *Ruskomsnusk*.

Øhl. Poet. Skr. 1805. 2, 238. 1, 315.

Bliv der kun min Herr Odemager!
og smukt et *Ruskomsnusk* De sammenbland
af Ord, hvis Mening Dem ej rager,
synd kun, som hidentil, mod sund Forstand.

O. Bagge, En Avisfejde 24.

Under Mærket „3“ har Flyveposten en Artikel, der er et *Ruskomsnusk* af alle de Urimeligheder og Usandheder, der tidligere ere fremkomne fra Foreningen.

Dags-Telegr. 1865, 174, 3. Peter 1865, 22, 3.

rusten** = hæs.

See mit Øie er som brusten,
Hør min Stemme hæs og *rusten*.

P. E. Petersen, Digte og S. 1, 17.

Blandt Folk, som var sammenstimlet,
En Kjærling skreg *rusten* og tør:
„Nu er Poeten da himlet,
Det kunde han gjort lidt før“.

Helms, Nogle Vers 63. Øhl. Trill. fra D. 19.

rutteV. M. = ødsle.

...og det er jo ganske fornuftigt i en snever Vending, at løse sit Liv med Andres Penge, og *rutte* med Guld, for at spare sit Blod!

Grundtv. Saxo 1, 86.

Han var en ypperlig Huusholder, der kunde spare og *rutte*, som Omstændighederne bød.

Barfod, Fortæll. af F. H. 2. Udg. 478.

Blæse være med en Sandstens Løve,
Man har tre af Sølv at *rutle* med.
Cl. Rosenh. i Dags-Telegr. 1864, 197, 1. F. N. 1861, 546, 6.

Jfr Cold. Dict. Herl. *ruter*, bacchor, perbacchor. Svenskerne sige: *rusta med pengar.*

rydde af Vejen** bruges siden Liebenbergs Pjece „Om at rydde Kongen af Veien m. m." i skjemtende Tale for: at skaffe sig af med, søge at faa fra Halsen, sætte Veje for, ødelægge, tilintetgjøre.

Thi hvisk da din Yngling, der lover at være
Gemytlig og munter, og som
Nu vil „*rydde* Boller *afveien* med Mere"
Et fristende, lokkende Kom!
—d, Luk op for Russen. 23. Sept. 1865. (Vise i Studenterf.)

Om at *rydde* Trikiner *af Veien* m. m.
Dagbladet 1866, 7, 6.

At den intrigante Skræder virkelig kunde troe det fornødent at anvende et saa underfundigt Middel til „*at rydde* Rivaler *afveien* m. m., kunde forsaavidt være troligt nok.
Folkets Avis 1866, 23, 5. F. N. 1866, 22, 6.

RygV. M. i Talemaaden: at have noget i Ryggen = have noget tilovers, være velstaaende. F. N. 1865, 51, 8. Paa Svensk betyder: *han har ej rygg dertill* han saknar dertill förmåga, Dalin.

rygeV. M. = fare hastig; at ryge af Pinden = fortrænges, ødelægges, gaa til Grunde, Skuesp. af Forf. til en Hverdagshist. XVIII; at ryge i Lyset = blive til intet, Hostr. Gjenb. 88; at ryge i Toppen paa = fare løs paa, Dagbladet 1865, 72, 8; at ryge sammen = komme i Kamp med hinanden, Blicher, E. Bindstouw 30.

RygstykkerV.* = Ryg. Jfr. varme.

Thi den første Gang var Politiet jo grovt og brutalt, men den anden Gang ærbødigt og høfligt — selv da det varmede Pøbelens *Rygstykker*.
F. N. 1860, 463, 8.

rykke** = kræve, fordre Betaling.

Peter fik ikke udtalt, hvad det var for forfaldne Sager, som han ansaae det muligt at hans Ven kunde blive *rykket* for; thi denne traadte i det samme ind ad Døren.
Chievitz, Japhet 1, 57.

Skomager? Hvis De vil *rykke*, kan det ikke nytte noget, for nu skal jeg ud.
Hostrups Gjenb. 51.

De komme enten for at drikke Dus med os i Anledning af Svogerskabet, eller ogsaa — kommer de for at *rykke* os for Jernbaneskinner.
F. N. 1862, 600, 11.

rykke ud medV. M. = nødtvungen give fra sig, komme frem med.

Thi det gjerrige Kram vilde maaskee ellers ikke *rykke ud med* Kufferten.
Chievitz, Japhet 2, 24.

RykkerV.* = Creditor.

Det er ogsaa kjedeligt med de *Rykkere;* man kan ikke have Ro en eneste Aften.
Chievitz, Japhet 1, 55.

Hvad Pokker! er det en *Rykker*, som banker, siden Du saa forsigtig skyder Slaaen for Døren?
F. N. 1860, 504, 9. 509, 1.

Rykind = Tilstrømning.

Om Sommeren er her et evigt *Rykind.*
Hostrups Tordenv. 35.

Ræv** i Talemaaden: at have en Ræv (Skjelm) bag Øret = være lumsk, have hemmelige, underfundige Tanker; Grundtv. Saxo 1, 55.

RævekloV. M. i Talemaaden: at gaa paa Rævekløer (Rævesokker), i overført Betydn., = bære sig lumsk ad. Grundtv. Saxo 1, 105. 237. 2, 7. Raketten 1832, 1, 128. Chr. Winther, Hjort. Flugt 178. Jfr. Molb. Ordspr. 344.

Røg,** Hovedord af ryge = fare, i Forbindelsen: som en Røg = i en Fart. Wengels Efterl. Skr. 2, 58.

Røg*M. i Talemaaden: at gaa op i Røg, i overført Betydn., = blive til intet.

Min hele Glæde *gaaer* paa eengang *op i Røg.*
Øhl. Kanarif. 46.

Reactionens Ønsker *gik op i Røg;*
Den sukker, fordi det kun blev til Spøg.
F. N. 1860, 464, 3.

Svensk: *gå upp i rök.*

røget,[**] i Billardsproget, = lumsk udspeculeret, lagt an paa at forfordele Modspilleren.

ροευ[V. M.] = *ρυμπε.* Holb. P. Paars ved Lieb. 31. 134. O. Lades Ph., fl. Sted. Molb. Ordspr. 50. Sv.: *ροεφ.* Isl. *rauf* = Hul. „*ρενδ μιγ ι ροευεν!*“ *υδτρυκκερ εν φυλδσταενδιγ λιγεγυλδιγέδ υεδ ελλερ φοραγτ φορ ύαδ εν ανδεν σιγερ ελλερ γιοερ.*

Røverhistorie[**] = opdigtet, usand Fortælling.

Og „*Røverhistorier*“ er i Flor.
De Blade, som ei er belæsset
Med „Voldtægt,“ „Ildebrand,“ „Ulykke,“ „Mord,“
De har maattet bide i Græsset.
F. N. 1860, 501, 5. 464, 6.

Røverkjøb[V. M.] = umaadelig godt Kjøb.

For *Røverkjøb* sælger jeg mine Koster,
Thi Sagen er: selv de mig intet koster!
N. T. Bruun, St.-Hans-Dags-Festen 49.

Da nu Sigvord fandt, det var *Røver-Kiøb*, blot for et lille
Ord at faae sin Helsen igien, saa sagde han paa Timen Ja.
Grundtv. Saxo 2, 250. Brage-Snak 91. F. N. 1860, 507, 7. 1864, 20, 8. Bøgh, Dit og D. 1861, 267.

Svensk: *röfvarköp*, ogsaa: smörköp.

Røverhul,[V.*] i overfort Betydn., = et elendigt Sted.

Om Eftermiddagen gik Veien med Jernbanen til Rendsborg.
Det er det værste *Røverhul*, man kan komme i.
Dags-Telegr. 1864, 146, 4

saagar[**] = endog.

Hun Munke om sig har,
Og hun af dem sig la'er
Bevæge til at gjøre mange slemme Ting *saagar.*
Microscopet 1856, 39, 6a. 11, 2.

Baner, hvorom der har væ't Kommers,
Have vi, *saagar* paalangs og tvers.
F. N. 1861, 515, 3. D. skjønne Helene ved Recke 18.

Jeg troer *saagar*, man kan see at læse fiin Skrift!
J. Birke-Riis, Balders-B. 22.

Tydsk: *sogar.*

sadle om,[V. M.] i overført Betydn., skifte Mening, Adfærd.

Jeg vil glæde mig ved at see hende *sadle om* og være venlig og artig imod mig.

Chievitz, Japhet 1, 73. P. Herslebs Prædikener 1759, S. 890.

Midt i sit Manddomsliv han rask *omsa'led*,
Og pludselig han opgav Idealet.

Pal.-Müller, Ad. Homo 3 D. 5.

Svensk: *omsadla.* Tydsk: *umsatteln.*

sakke af** = blive tilbage, tage af.

...men siden de nu have faaet Øinene op for, at Byen ogsaa kan komme til at lide derunder, *sakker* Begeistringen for Slesvigholstenismen *af.*

Dagbladet 1863, 18. Dec., Sp. 10.

Jfr. *afsækker* V. S. O. Plattydsk: *afsakken.* Svensk: *sacka.* Jfr. P. Möller, Halländska.

sakke bag ud** = blive tilbage.

Saasnart der var En, som begyndte at *sakke bag ud,* saa red Obersten hen og talede venligt og behageligt til ham.

Dags-Telegr. 1864, 28. Marts, Sp. 2.

salig[V.*] = drukken.

Ja, vi aflægge vor Eed paa, at han under Gjerningens Udførelse har været til Redactionsgilde og i *salig* Tilstand.

F. N. 1861, 533, 5.

Svensk: *salig.* Tydsk: *seelig,* Schütze.

Salvét = Serviet.

Der er Peter,
Som gaaer med Bækken og med smuskede *Salveter.*

Øhl. Kanarif 114.

Tydsk: *Salvet.* Italiensk: *salvietta.* Fransk: *serviette.*

Sammensurium** = forvirret Blanding.

Vort Sprog skal ikke være et *Sammensurium* af alle andre Tungemaal, men et Sprog for sig selv, et selvstændigt Sprog.

M. Hammerich, Fremmede Ord. 1771, 6 B. 33, 31. Grundtv. Hdb. i Verd. Hist. 1, 182. F. N. 1861, 523, 12.

Endnu i 1707, da Banden var her, bestod det (Repertoiret) væsenlig af de ældre smagløse *Sammensurier.*

Overskou, D. d. Skueplads 1, 128.

Dersom det er Alvor med at indføre en lettere, hensigtsmæssigere og enegjældende Stave- og Skrivemaade i vort Sprog end det vilkaarlige *Sammensurium*, som nu gaaer under Begrebet dansk Retskrivning, maa vi med Tilfredshed betragte ethvert Forsøg, som har til Formaal at give en saadan.

Dags-Telegr. 1865, 286, 6.

Svensk: *sammelsurium*. Plattydsk ligesaa, Brem. Wört. og Schütze.

Sandsekage[V. M.] = Ørefigen.

...og at Løitnanten undertiden bibragte ham Troen paa Virkeligheden af idetmindste det Sandselige ved Hjælp af de saa lidet efterspurgte *Sandsekager*.

Dags-Telegr. 1864, 230, 2. Wielands Saml. af Vers 2, 108.

...putte ham den første *Sandsekage* ud.

Hr Sørensen 1864, 195, 12.

sejle[V. M.] i Talemaaden: at sejle sin egen Sø = være overladt til sig selv, skjøtte sig selv, følge sit eget Hoved.

Jeg veed vel, for at straffe Hende har jeg kun nødig at lade Hende *seile Hendes egen Søe*.

Moliere, Fr. Skole (hos Paulli) C4. F. N. 1862, 611, 10.

Sibensakker[V. *] = Ejendele.

Tag alle Eders *Sibensakker* med,
Og følger mig i Procession afsted.

Olympen i vor Tid 62.

Tydsk: *Siebensachen*.

sidde i det,[V. *] i overført Betydning, = være i en vis Forfatning.

Saa *sidder* Compagniet
Og jeg s'gu deilig *i 'et*.

Microscopet 1856, 34, 8a. 36, 2a.

Saa vil jeg fortælle Dig og Din Stab
Og de Kjække i Kompagniet,
Hvorledes Danmarks Befindende er,
Hvorledes vi *sidde i 'et*.

F. N. 1864, 15, 3.

sikken, sikke[**] = et Udraabsord, hvorved man henleder Opmærksomheden paa noget.

Seecken Karl!

Moliere, Le Depit Am. (hos Paulli) D.

Er du gal? *sikken* Maneer!
Hostrups Spurv i Tr. 6.

Nej *sikken* en Indretning!
Hostrups Spurv i Tr. 39. 41. Bagg., Danf. 267.

Sikke mange deylige Exempler jeg krammer ud af mig.
1771, 6 B. 13, 13.

Kritikken hyler: *Sikke* Lapseri!
D. g. S.s Viser 10.

Aa *sikke* noget Snak!
Hostrups Spurv i Tr. 31. 119.

P. Möller, Halländska: se'ken.

Sild** i Talemaaden: det duer ikke for en sur Sild = er aldeles intet værd, og andre lignende. Fremdeles siges: saa død som en Sild = aldeles uden Liv.

Hvad hielper det, de *ved en sild*
Ey agter ald min truen.
Wielands Saml. af Vers 2, 114.

Hvad skal alle de Indvendinger til? *De duer ikke for en suur Sild.*
Hostrups Tordenv. 91. Sknespil 2 B. 1776. Dobleren 58.

Engelsk: *dead as a herring.*

SingedusV.* = Ørefigen.

Tænk, min Frue hun blev saa confus,
At hun gav mig en stor *Singeduus.*
Tjenestepigernes Sladder-Vise (hos Nielsen og Strandberg).

V. S. O. skriver: *Sinkeduus* og siger, at det kommer af det Franske: cinq deux, en Talemaade laant af Bretspil. Jfr. H. Just. Sal. Hyld. 28.

sip, **sippet**V. M. = „affecteret, ængstelig pæn i sit Udvortes og sine Manerer“ (V. S. O.), snerpet.

Alt for *sip* en Mage ikke duer,
som ei Giædskabs Skaal tør drikke med.
Lukkede Sange 4.

Svensk: *sipp.* Plattydsk ligesaa.

sippe** = drikke lidt ad Gangen.

En Junker Portoviin som Theevand *sipper;*
jeg nyder; han knap lædsker sig;
til Bund jeg drikker; han til Glasset nipper;
en Ruus giør ham ulykkelig.
N. T. Bruun, Bacchus og C. 1, 75.

Og *sipper* hedenske, dumme Drikke.
T. C. Bruuns Saml. poet. Skr. 2, 8.

+ smaa.
Smaa sybber, sorbillo.
Colding, Dict. Herlov.

Engelsk: *to sip.* Svensk: *sippra.* Tydsk: *siepern.*

Sjask** = Jaskeri, daarligt Arbejde; sølet Føre.
Men Armene bleve saa lamme,
Og Arbeidet — det blev kun *Sjask*,
For naar man har været Amme,
Saa kjender man ikke til Vask.
Microscopet 1856, 4, 8.

Gud! hvor det dog var en *Sjask* og Tøe,
Dengang da jeg var ude forleden!
Forstaaer De mig! (Vise hos Strandb.).

sjaskeV.M. = gaa i vaadt Føre. Jfr. slaske.
Vil Du virkelig lade Din forrige Svigerfader *sjadske* saa nøgtern hjem?
Chievitz, Fra G. 237.

Sjat** = en lille Levning af Drikkevarer, Jfr. Slat.
Men er han ei endnu tilpas,
Og *Siatten* endnu skjuler Bunden,
Da har han vistnok Ret i Grunden,
Thi paa hans Vel et topfuldt Glas.
Paa Opfordring til den 22. September 1821 (Vise).
Breinholms Christianshavnspostens Korrespond. 1810 Nr. 1.

Om Bayersk-Øl tales og skrives
Og skjændes herhjemme hos os,
Og kan der ei mere opdrives,
Ja, saa man om *Sjatterne* slaaes.
F. N. 1861, 529, 3.

Saa vi Punschen vil ta'e fat,
Vil ta'e fat, Vil ta'e fat,
Ei vi vil levne den mindste *Sjat*,
Selv om vi faaer en lille Hat.
En ny Julevise (hos Büchler).

Sjavs** skal være en Fordrejning af det Tydske: Schafskopf.

Hos Værtshusholder Mogensen i Gothersgade var det nemlig gaaet lystigt til med Syngen, Drikken og Spillen-„*Sjavs*“.
Dags-Telegr. 1865, 12, 10. 1866, 3, 10.

...at spille en *Sjavs* om en Kop Kaffe.
F. N. 1863, 35, 15.

sjofel** = smudsig i legemlig eller aandelig Henseende.

Og Frankrig er saa *sjofelt* at
For Tolden det os presser.
Den 30. Dec. 1850 (Vise i Studenterf.).

Tydsk: *schofel.*

Sjofelist** = et sjofelt Menneske.

...men da Gjæsterne vare pæne Folk og ikke *Sjofelister*, mente han at være berettiget dertil.
Dags-Telegr. 1864, 243, 9.

sjofle** = behandle med Ringeagt og Haan.

Lieutenanten, tænk kun: han
Sjofled' den store Mand,
Sagde, at „Commandoen“ var kun det — bare Vand.
F. N. 1860, 486, 4.

Han bar ei Kronen, men en deilig Hue,
Den var saa luun, den var saa hviid som Snee,
Han lod sig *schofle* i sin egen Stue,
Os Tydske maatte han om Godtveir be'e.
F. N. 1860, 529, 9.

sjokkeV. M. = gaa skjødesløst, slæbende.

Er her virkelig en Natvægter, der gaaer og *sjokker?*
Chievitz, Japhet 1, 174.

\+ af.

...og fik dem (Rykkerne) til at *sjokke af* med Løvte at klare dem imorgen.
Chievitz, Japhet 1, 55.

Hr. Sørensen maa taale Grovheder i sit eget Huus og *sjokke af.*
F. N. 1864, 27, 6.

\+ frem.

Krinoline! Krinoline!
Naar jeg seer en Dame *sjokke*
Frem med dine Spanskrørsstokke osv.
F. N. 1862, 609, 3.

Hollandsk: *sjokken.* V. S. O. og M. skrive: sokke.

SjokkeV.M. = skjødesløst, uordentligt Menneske.

Han mener: Uden Mad og Drik
Er Helten kun en *Sjokke.*
Nord. Skoletld. 1863, 5 B. S. 55.

SjovV.* = Løjer, Støj, Uro, Forstyrrelse.

Hille den sorte Jøde! da maa I vel ogsaa havt mange *Siov* for alle de Penge?
Kbh.s ny Aftenpost 1816, S. 12.

Jeg kan i det mindste bedst lide de unge Fyre, som man kan gjøre lidt *Sjov* med.
Hostrups Gjenb. 75.

Nu Du tør en Perial Dig faae,
Gjøre *Siou* med Pigerne de smaae.
Russens Indvielse. Cantate i Studenterforeningen 3. Nov. 1849.

Nej Gudbevares! saadan *Sjov* gjør Pungen tom og Lommen læk.
Hostrups Spurv i Tr. 28.

Men meest med Thomas Overskou
Gjør Alle nu et syndigt *Sjou.*
Microscopet 1856, 2, 8.

Paa Volden har man ogsaa Lov
At gjøre nu det værste *Sjou.*
Microscopet 1856, 34, 8 a. Helms, Nogle Vers 74.

M. i Sengen rolig laa og sov,
Men blev vækket ved et farligt *Sjov*,
Det var de omtalte Herrer, som
Lige netop fra et Gilde kom.
F. N. 1860, 483, 13. 498, 15.

Da græd det hele Folk, og Mange troede,
At Sørensen nu vilde gjøre *Sjov*
Og protestere — nei: han i sit Ho'ede
Kun blev lidt gal, saa gik han hjem og — sov!
F. N. 1860, 467, 4.

Kun Alexander, han gjør ingen *Sjov*,
Han sidder paa en Stol, som om han sov.
Den 30. Dec. 1859 af XV (Vise i Studenterf.).

At fast man holder paa en Lov,
Som Frihed skal betrygge,
Og skaffer ret Commers og *Sjou*,
— Javist! er det en Lykke!
Ja! det er Knuden! 28. Sept. 1861 (Vise).

Der han nu kom, saa blev der *Sjou*,
Han til Formanden sa'e: med Forlov,
Maa jeg Hall interpellere
Om vor Stilling med Mere?
F. N. 1861, 562, 3. 1864, 4, 4.

En Kokkepige hun faaer Lov,
At ta'e lidt ud i Skoven,
Hun holder hele Natten *Sjov* osv.
W. Rantzau, Vi er alle Mennesker.

Sjov^V.*^ = tilfældigt Arbejde, som betales stykkevis.

I Mellemtiden havde han søgt „*Sjov*", men da han ikke altid havde havt rigeligt, solgte han for 2 ℛ 12 ß til en Ubekjendt den Skjorte og Trøie, der vare leverede ham af Fattigvæsenet.
Dags-Telegr. 1864, 265, 8.

...jeg har havt *Sjou* nok for dem, for Asyler og Bazarer og Vandlidte og Brandlidte.
Wengels Skrifter 2, 32.

Sjover^V.*^

Det blev derimod indrømmet, at Ordet „*Sjover*", der iøvrigt i Loven betyder Enhver, der ernærer sig af tilfældigt Arbeide eller *Sjov*, maaske dog var et uheldigt Udtryk, da Ordet tidt har en fornærmende Karakter.
Dags-Telegr. 1865, 22, 10.

Hollandsk: *Sjouw*, *sjouwen* og *Sjouwer*.

sjuske^V.M.^ = bære sig skjødesløst og uordentlig ad.

Der maatte da være *sjusket* med Navn og Alder.
Barfods A. Stub LI.

+ af.

Jeg Ærgrelser af mine Piger har havt
Saa tidt, jeg var næsten confus.
De *sjudskede a'*, slog i Stykker paa Kraft,
Og skjændte jeg, saa var de studs.
W. R., Fru Sørensens Qvaler.

Tidligere mest: *sluske*. Jfr. Svensk: *slusk*, *sluskig*, *sluskaktig*.

Sjuskeri^*M.^ = Skjødesløshed og Uorden.

Man har af *Sjudskeri* vænnet sig til at sige, at naar Jernbanen derhjemme gaaer fra Kbh. Kl. 7 om Morgenen, kommer den til Korsør Kl. 11.
Bøghs Dit og D. 1862, 172.

sjusket** = skjødesløs og uordentlig.

Stuepige, lidt *sjudsket*, men forresten tro og villig.
F. N. 1860, 507, 16.

Men giftes hun, saa vender hun Vrangen ud,
Blier *sjusket* baad' i Dragt og i Tale.
M. V. Brun, Svantevits Datter 72.

Sjuskvornhed** = Tilbøjelighed til at sjuske.

Vaklen hos Læreren, Strid og Modsigelse mellem flere Lærere bliver enten en Plage for Disciplen eller fører ham til styg *Sjudskvornhed*.
Madvigs Bemærkn. om Retskr. 1855.

Sjæl se: Moders Sjæl.

Skab** i Talemaaden: her skal Skabet staa = saaledes skal det være.

Og Napoleon fortumlet gaaer,
Mellem Roma og Paris han staaer,
Pius hang han gjerne; — han ei maa:
Konen siger: „*Her skal Skabet staa!*"
F. N. 1862, 610, 6.

Tillisch si'er: „Det kan ei gaae;
Her, min Fa'er, *skal Skabet staae!*"
Hoedt ærbødig bukker.
F. N. 1860, 465, 5. 1861, 534, 8.

Skab** = Rus.

Thi foruden de naturlige Vanskeligheder, som en Trappe i en mørk Nat frembyder for den, der kommer hjem med et *Skab*, knyttede sig endnu her den Omstændighed til osv.
Chievitz, Fra G. 150.

Der er ikke Saameget at fortjene, at vi kunne bære os et lumpent *Skab* hjem i Pjaltenborg.
F. N. 1861, 553, 15. 521, 11. 1860, 503, 16.

skabagtig** = med et paataget Væsen, en ikke naturlig Adfærd.

„Fædrelandet" har ved mange Leiligheder udtalt en grundig Foragt imod Hr. Goldschmidts Affectation og *skabagtige* Søgen efter et originalt Standpunct.
Microscopet 1856, 31, 8a.

skabe sig$^{V. M.}$ = bære sig ad, navnlig underlig, vise en paataget, ikke naturlig Adfærd.

...og alle Tydskerne var i Grunden brændt med eet Mærke, saa at, hvordan de end *skabde sig*, havde Friheden hos dem allesammen dog en Tanke, og lugtede, til deres Skam og Skade, lidt af Trældom.

Grundtv. Saxo 1, 94.

...men de reddede sig dog, ved at *skabe sig*, som de var reent splittergale.

Grundtv. Saxo 2, 87.

I Skov løbe Dyrene vilde
Og tude, og *skabe sig* ilde.

Grundtv. Saxo 1, 60.

Jeg veed, han er ferm, en brav Husar,
Der ikke gaaer og *skaber sig* i Trøien.

Hertz, Amors Geniestr. 20.

Det var jo dog forskrækkeligt, som han *skabede sig*.

Hostrups Spurv i Tr. 45.

Ja, Verden, den bliver saa led og saa kjed,
Den gaber og *skaber sig* kræsen.

Kaalunds Fabler og bl. D. 22.

Naa, det er nu hans Fornøielse, lad ham saa *skabe sig* som han vil.

Chievitz, Fra G. 135.

...men det er det bare Vand mod Italienerne, for, naar de først begynder, saa farer de om og *skaber sig* og sparker ud med Bagbenene og river sig i Haaret, saa man kan grine sig ihjel derover.

Hostrups Gjenb. 9. F. N. 1861, 550, 4. 1863, 25, 10. Illustr. Tid. 1864, 3. Apr., Sp. 6.

Den samme Frygt for „*at skabe sig*", som udmærker vor nøgterne Hverdagsliv, afpræger sig ogsaa i Høitidsfærden.

Folkets Avis 1865, 210, 1.

Skaberi** = paataget, ikke naturlig Adfærd.

Det er ikke andet end *Skaberi*, men det er nu hendes Maade at være interessant paa.

Hostrups Tordenv. 35.

Helst burde det have været ham og ikke hans Ven, der fører Krigen mod *Skaberiet.*

Bøghs Dit og D. 1862, 198.

Var han saaledes bleven fremstillet som en dygtig og frisk Natur, der kun for at holde paa Naturligheden i Kampen mod *Skaberiet* lader sig forlede til osv.

Bøghs Dit og D. 1862, 198.

Skabelon[V. M.] = Skikkelse, Form, Figur.

Jeg troer nok, at der stundom skeer
En slem Forplumring i somme Kloder,
Naar de har naaet de Perioder,
Da, ei bestemte saaledes meer,
De *Skabelonen* et Gran forandre.

T. C. Bruuns Skrift. 4, 47. P. D. Faber, Rørdr. 113.

Kiephestene har alskens *Skabeloner*.

N. T. Bruun, Bacchus og C. 1, 117.

Da nu Slaget skulde staae, og Hæren var stillet op, af *Skabelon* som en Kile osv.

Grundtv. Saxo 1, 55.

Tydsk: *Schabloon*, das Formbrett, ein Muster od. Modell. Cold. Dict. Herl. Svensk: *Schamplun*. V. S. O. skriver: *Skabelun*.

Skabilken,*[M.] **Skabilkenhoved**[V. M.] = et af Træ, Pap eller andet dannet Menneskehoved, der ved Modepynt bruges til at afpasse Kapper og andet over; i overført Betydn., = **et stygt Menneske.

Jeg tog det *Skabilken* allene for hendes store Midler.

Holb. Com. ved Boye 371 b.

De ere lykkelige i Begyndelsen, men saasnart Smal-Hans kommer i Huset, blir Kiærlighed forvandlet til Had og Bebreidelse, og den, som var en Absalon tilforn for os, stikker siden i Øinene som et *Skabilkenhoved*.

Holb. Com. ved Boye 236 b. 366 b.

Holder du ham ei for en Moses, skiønt han i sig selv ei kan være meget klogere end et *Skabilkenhoved?*

1771, 7 B. 11, 8.

Det lod Gunder sig ikke sige to Gange, men trak af med *Skabilkenet*.

Grundtv. Saxo 2, 210.

Colding, Dict. Herl.: *Skabeleken*, larva, *Skabeleke Hoffued*, persona. Plattydsk: *Scherbellen-kopp*, *Schabellen-kopp*, Brem. Wört, *Sibillkenkopp*, *Schabülkenkopp*, Schütze.

Skaft i Talemaaden: **at have Hænder eller Næver paa Skaft = have et Par kraftige Næver, Hænder, der due til noget. Endvidere: hans Hænder sidde løse paa Skaft = han er tilbøjelig til at slaa løs.

For Resten, saa, vil I ikke skille mig ved Livet, saa vil jeg selv, og naaer det vel ogsaa, aldenstund jeg *har Hænder paa Skaftet*.

Grundtv. Saxo 1, 254.

...og troe du mig, saalænge jeg *har Hænder paa Skaftet*,
bliver der ingen Sild af, med hvad du har i Hovedet!
Grundtv. Saxo 2, 97.

Han havde et Hoved med jevn Forstand,
Et Hjerte saa godt, som det vel gik an,
En Vilje sejg, som en Mand har havt,
Dertil *to Næver paa Skaft.*
Bøgh, Herhjemme og derovre 10.

Ja jeg veed nok, at din *Haand sidder løs paa Skaftet.*
Hostrup, En Nat mell. Fjeld. 42.

Jfr. Molb. Ordspr. 311.

Skal[V. M.] = Pandeskal, Pande, Ansigt, i Talemaaderne: at [*M.]give eller [V.*]faa en paa Skallen = et Slag paa Hovedet, en paa Øret, at prygle eller faa Prygl; og: at [V. M.]have eller [**]faa noget paa Skallen = være eller blive beruset.

Han tager sig en dygtig Taar,
Og synger høit i Salen,
Og kaster Søren Kirkegaard
Sin Bibelbog i *Skallen.*
Microscopet 1856, 31, 8 a.

Giv da Sorgen *en paa Skallen*,
saa den maa til agters gaae,
og lad Sangen gjennem Hallen
rask de stærke Vinger slaae.
Fr. Sn.-Birch, Fastelavn 1838. (Vise i Stud.)

Kæmperne *fik* sig *en Taar paa Skallen* og gjorde sig lystige.
Grundtv. Saxo 1, 102.

De seer nok, jeg *har lidt paa Skallen.*
Hostrups Gjenb. 81.

Jeg har nok selv *faaet en lille en paa Skallen.*
Hostrups Gjenb. 86.

Svensk: *skalle.*

Skalle[**] = Stød i Ansigtet med Panden, hvilket man bibringer sin Modstander, idet man pludselig trækker ham til sig med Hænderne, hvormed man holder ham fast i Trøjen. Se Tegningerne i Uglen 1855, 18, 5. F. N. 1863, 11, 10. Forbindes i Almindelighed med Udso. „drikke“.

Havde jeg ham her (ved Gud)
Stak jeg ham en *Skalle ud.*
Historie om den fornemme Udsmidder i Nyboder. Kbh. 1853. (Vise.)

I Flyveposten staaer,
At i Palermo gaaer
Det farligt til, og mangen *Skalle* Kongens Krigsmænd *faaer.*
Microscopet 1856, 39, 6 a.

Nei de holdt Taler! men som de skraaler,
Og Candidaten vil sige Tak,
Der blev Bataille, og for de Skaaler
De skulde drikke, de *Skaller drak.*
Vise om Slaget ved Ringsted.

I en Fart *drak* Jensen nu Trænkudsken en forsvarlig „*Skalle*", og blev derpaa anholdt.
Dags-Telegr. 1864, 219, 9.

Her drikkes Skaaler i hvert et Glas
For baade Sjællandske og Jydske,
Ved Gildet hist I paa hver en Plads
Vil *drikke Skaller* med de Tydske.
Til Soldaterne i Studenterf. 23. Jan. 1864. (Vise.)

Skalmeie i Talemaaden: V.*at have lidt paa Skalmejen = være halv beruset.

Hvor rundt om en Kamin et Røgeselskab sad,
Og *havde*, (som et ædelt Sprikwort lyder,)
Lidt paa Skalmeien.
Wessels Digte ved Levin 171.

skamfere*M. = skæmme, ilde tilrede, fordærve, ødelægge.

Skamfered hand ey nesten vor Lande,
Med sine vnderlig Reffue oc Braande?
Just. Sams. Fængs. E 2 Ryg. H. Weigere, R. Foss 43. 56. Helduad. Form. Bog A, S. 2. Jfr. Cold. Dict. Herl.

...men at intet fortrød hende meere end at det deylige Bindebrev ogsaa var bleven saa liderlig *skamferet.*
1771, 6 B. 15, 60.

Det havde hun da for sin Næsvished, og var end Ansigtet *skamferet*, saa kunde hun dog nu lære at blive rød igien.
Grundtv. Saxo 1, 106. 42.

For Resten raadte han ham, især at bruge skarpe Krum-Hager, hvormed han baade kunde *skamfere* Skibene, og skille Stridsmændene ved Hjelm og Skjold.

Grundtv. Saxo 1, 141. Hostrups Tordenv. 52. Bøgh, Dit og D. 1862, 181.

Plattydsk: *schimferen*, lästern, Gl. Dansk: *skamfærde* (se Molb. Gloss.) og *skamfile*, Svensk: *skamfila* ere vel oprindelig kun forskjellige Former af det samme Ord.

SkamflikV. M. = Skamplet; Spot, Haan.

Da de mærkede dette, takkede de Gud for Flugten og kronede hendes Artighed med tusinde *Skamflikker*.

1771, 6 B., 15, 46.

Men hvad Ret har du til at sætte *Skamflik* paa min Ære?

Skuespil 2 B. 1776, Beverlei 65. Den ryggesløse Søn 34.

For Ubestandighed fik Lykken tit *Skamflikker*.

Wessels Digte ved Levin 126.

Enhver, som nu vil dømme sundt, skal sikkert finde, at Saxo ei fortjener, hvad han fik saa tit, *Skamflikker* og Forhaanelser.

Grundtv. Saxo XXVI. Brage-Snak 224.

Tydsk: *Schandfleck*. Jfr. Cold. Dict. Herl.: *skamflicker*, conscelero.

SkankeV.* bruges ogsaa om Menneskets Ben (i skjemtende Tale).

Slaar de gamle dages tanker
Gandske bort af eders sind,
Døden paa de sultne *skanker*
Staar og lurer paa jer skind.

Wielands Saml. af Vers 1, 70.

Hvad? sagde Aspach, mon I meen
Og ere af de Tanker,
At I kan ligne Bispe-Been
Med Medicinske *Skanker*?

Wadskiær til Nyesom C Ryg. Skue-Plads 179.

...men var dog alt saa stærk, at han smed Jette-*Skankerne* af Thors-Halsen lige paa Timen.

Grundtv. Brage-Snak 161.

Lad de Piber, som kom
Med en smagløs Dom
Ei forstyrre Dig i dine Tanker; —
Det „Balletten“ nok var,

Den er vred, for Du har
Saadan kjønne og nys'lige *Skanker.*
F. N. 1861, 533, 15.

I Svensk bruges *skank* paa s. M. Engelsk: *shank.*

Skavank,V.M. **Skadvanke**** = Lyde, Fejl.

...haver faaet en hemmelig *Skadvanke.*
Vedel, Sv. Tv. 162.

Har hver en Strophe sin *Skavank,*
Og paa et Træ-Been render.
Tych. Vers 336.

Han af de kloge Folk ansees kuns for Nar,
Som en *Skavanke* i sin lille Pande har.
1771, 7 B. 15, 13.

...At sige paa *Skavanken* nær,
Som denne før sin Dyd lod lide.
Wessels Digte ved Levin 124.

Men nu skal nok hele Huset
Ha'e faaet en fæl *Skavank.*
F. N. 1860, 472, 11. 479, 7. 490, 9.

Colding Dict. Herl. K k 6 b, G 7 b.: *Skavancke.* Svensk: *skafvank,* hvilket Dalin afleder af *skafva* = skave og *vank* = Fejl.

Ske i Talemaaderne: V.*at bide Skeer itu = komme galt afsted, forløbe sig, begaa Misgreb, gjøre Dumheder; V.M.at give En noget ind med Skeer = gjøre ham det let begribeligt; **at tage Skeen i en anden Haand = benytte en anden Fremgangsmaade.

Naar jeg seer at Natklokkens sidste Offerrøg himler, saa vil jeg sukke og sige: Kom igjen og *bid Skeer i to.*
1771, 6 B. 15, 76.

Kom Du til Mester og *bid Skeer itu.*
Arnesen, En Aften paa Billardet 7.

Det er nok ikke værdt at komme der og *bide Skeer itu.*
Wessels Efterl. Skrift. 2, 62.

„Flyveposten" er denne Gang saa heldig ikke at *bide Skeer itu.*
F. N. 1861, 524, 5. 1860, 474, 12. 478, 12. 489, 15.

Nu vel, Peter, saa skal jeg *give* Dig det *ind med Skeer.*
F. N. 1860, 511, 10.

...men da han saae, at det var forgiæves, *tog han Skeen i en anden Haand,* og kiøbde en forslagen Kvinde til at være sig behjelpelig.

Grundtv. Saxo 2, 98. F. N. 1861, 530, 11.

Jfr. Molb. Ordsprog 347.

σκιδ[V. M.] = φιεϱτ. ατ σλαα εν σκιδ = σλαα εν φιεϱτ.

σκιδε[V. M.] = φοϱϱεττε σιν νοεδτοεϱφτ. ατ σκιδε εν ετ στυκκε = ικκε βεκυμϱε σιγ ομ εν. ιφϱ. γιοεϱε.

Callet linguam germanicam, *άν άϱ ϐαεϱετ δεϱ, 'ϐοϱ εν τυσκ άϱ σκιδτ* v. *δεϱ σκιδεϱ εν γοδ τυσκεϱ ι άμ.*

O. Lades Phraser B.

Vtilitati stude, *λοεβ ογ σκιδ, σαα εϱ δετ βααδε αγετ ογ σπϱεεδτ.*

O. Lades Phraser f 3 c og fl. Steder.

δετ εϱ εν ονδ φϐγλ. σομ σκιδεϱ ι σιν εγεν ϱεδε.

Molb. Ordsprog 44. 54. 310.

ια. νϐ καν δϐ οενσκε ι δεν ενε όανδ ογ σκιδε ι δεν ανδεν. ογ σαα σε, ϐιλκεν δϐ φααϱ μεστ ι.

Alm. Mundheld.

+ βε.

δε γιοϱδε δεϱτιλ δεϱις στοεϱστε φλιτ
οκ άφφϐε δεν στενκκε κεδελλ αλλ βεσκιδτ.

D. Magazin 2, 90. Just., Sams. Fængs. S. Jfr. Cold. Dict. Herl.

ισλανδσκ ογ σϐενσκ: σκίτα. ενγελσκ: το σχιτε. πλαττνδσκ: σχιτεν. όλλανδσκ: σχιιτεν. τυδσκ: σχεισσεν.

beskidt = snavset, uren. At have en beskidt Kjæft = være grov og gemen i sin Mund. Grundtv. Saxo 1, 233.

skiden[V. M.] = smudsig. Paulli, Jule-Stuen 17. Helt, Poet. Skr. 5. Molb. Ordspr. 77. 197. 239. 255. 273. 283. 287. Islandsk: *skitinn, skítugr.* Svensk: *skitig.*

Skidt[V. M.] = Snavs; **Stakkel; Udtr.: **skidt med** betegner Foragt for noget.

„Naa læs paa!" han faaer til Svar,
„Det *Skidt* ingen Skade ta'er."

P. E. Petersen, Digte og S. 1, 47. Just., Sal. Hyld. 33.

Det Vigtigste er, at vi have faa't
Et Ministerium, som kaldes Rottwitt.
Holst jo roser det; men Hr. Bille
Har sagt, at det er noget godt *Skidt.*

F. N. 1860, 464, 3.

Petersen var foran Skranken meget vred paa Betjenten, der efter hans Formening „vilde bringe ham i *Skidtet* ved denne Historie."

Dags-Telegr. 1864, 197, 9.

Naar *Skit* kommer til Ære, veed det ikke, hvordan det vil være.

Grundtv. Saxo 1, 104.

Men det skulde inte være, for saa kreperede han, det lille *Skidt.*

Hostrups Gjenb. 90.

Skidt med Armeen!

I Karriere 1863, S. 18.

„Aa, *skidt* med det! Ikke Andet!" raabte Frøkenen.

J. Birke-Riis, Balders-B. 10.

Svensk: *skit.* Isl. *skítr.* Plattydsk: *Schits.*

skidt,^v.M.^ To. og Bio., = slet, usselt.

Han kan hos lærde Folk fast aldrig faae Credit:
Han skriver kun paa Dansk; De raaber: Det er ......

Holb. P. Paars ved Lieb. 107.

Probeer De baresten, saa godt De kan! hvad kan det skade om det bliver *skidt?*

Hostrups Gjenb. 121.

Godt! godt! det er ikke saa *skidt!*

Velkomst til Russen (i Studenterf. 26. Sept. 1863).

Det gaaer *skidt*, Hr Løjtnant!

Hostrups Gjenb. 86.

Skildvagt,** i overført Betydn., pænt Udtryk for Lort. Ligesaa i Fransk: poser une sentinelle, se: Oudin 385.

skinbarlig,^v.M.^ To. og Bio., = livagtig, tydelig. Vedel, Sv. Tv. 163. Holb. P. Paars ved Lieb. 100, Com. ved Boye 322 a. Grundtv. Saxo 1, 262. Øhl. Kanarif. 40. Saaledes ogsaa i ældre Tid i Tydsk: *scheinbar* og *scheinbarlich.* Svensk: *skenbarlig.*

Skind^v.M.^ = et stakkels Menneske. Endvidere i Talemaaderne: **at frelse sit Skind = redde Livet, hytte sin Person, undslippe af en Fare; ^v.M.^at gaa ud af sit Skind = blive utaalmodig, tabe Fatningen; ^v.M.^at holde sig i Skindet = dy sig, skjøtte sig selv; **at hytte sit Skind = tage sig i Vare; **at være bange for sit Skind = være fejg. Jfr. Pelts.

Han gjorde hvad han kunde stakkels *Skind!*
Bøgh, Dit og D. 1860, 129.

Ja han er dog den bedste af dem Alle, er han, det gamle *Skind!*
F. N. 1864, 21, 4.

Ved saaledes at overgive sig, *frelste han sit Skind.*
Grundtv. Saxo 1, 142.

For selv at *redde sit Skind* henviste han strax de fjendtlige Rekvisitioner til Kommunalbestyrelsen.
Dags-Telegr. 1864, 278, 2.

Det undrer os ikke, om han af Ærgrelse er *gaaet ud af sit gode Skind.*
F. N. 1861, 527, 7.

Han svared' Sophie tie! og *holt dig i dit Skind.*
Holb. P. Paars ved Lieb. 136.

Hermed nødte da Kongen det nye Galhoved til at tage imod Fornuft og *holde sig i Skindet.*
Grundtv. Saxo 1, 239.

Men gid jeg bare kunde sla'e han ihjel, saa skulde han nok *holde sig i Skindet.*
Hostrups Gjenb. 86. F. N. 1860, 474, 13. 1862, 597, 4.

Naar vore Venner frygte,
har Haand og Hjerte lukt
For selv at *hytte Skindet,*
er klogt det, om ei smukt.
Cl. Rosenhoff i Dags-Telegr. 1864, 139, 1.

Svensk: *hålla sig i skinnet.* Fransk: *craindre pour sa peau.* Tydsk: *aus der Haut fahren, Haut* = Person, Heyse. Jfr. Molb. Ordspr. 348. Engelænderne sige: *to save one's hide or bacon.*

Skinkeærmer,** se: Bøgh, Dit og D. 1862, 113.

Skjelm se under: Ræv.

Skjeppe^V. M.^ i Talemaaden: at maale En Skjeppen fuld = skjælde En dygtig ud.

Han *maalèr* ham, min Troe, *Skieppen fuld.*
Holb. Com. ved Boye 283 b.

Skjæbning** = Skjæbne.

Man skal aldrig sætte sig op imod *Skjæbningen.*
F. N. 1861, 531, 14. 549, 4. Thom. af K., Christi Eftert. 127. (Skeffning.)

Nei, for seer De, mine Ærede! saadan No'et staaer opført i *Skjæbningens* Bog, og sin Skjæbne kan man inte undgaae.
(Tyroler) Ferdinands Optegn. over Dyrebavens Rarit. 1863.

Skjærsilden, se under: Helvede.

skjæv*M. i Talemaaden: at gaa sin skjæve Gang = gaa som det bedst kan, som det kan falde, hænde sig.

I Dag, jeg veed ei selv hvordan min Pen
Gaaer paa Papiret alt *sin skiæve Gang* igien.
Bagg. Ev. og c. F. 2, 240.

Han lader tvertimod Alting *gaae sin skæve Gang.*
Fædrelandet 1866, 3, 4.

skjæve*M. = se skjævt.

Her *skjævede* han til mig paa en listig Maade.
Chievitz, Fra G. 64.

Skjørhoved,** (**skjørhovedet**V. M.) = En der har et svagt Hoved, som let forvirres. O. Bagge, En Avisf. 58. Jfr. 1771, 7 B. 4, 44.

Skjørt,** i overført Betydn., = Kvinde. Ligesaa i Engelsk: *petticoat* = a woman, Slang Dict., og i Tydsk: Schürze.

Skjørteregimente** = Kvinderegjering.

Pokkers fiin Diplomat, den Pepita. Hvad synes De, Hr. Hall, om man forøgede *Skjørteregimentet* i Danmark og gjorde hende til Ministerinde uden Portefeuille.
F. N. 1861, 549, 5.

SkjørtevejV. M. især i Talemaaden: at gaa Skjørtevejen = søge at opnaa noget ved Kvindegunst.

Det kan han takke *Skjørteveien* for — han er nok lidt i Familie med Ministerens Halv-Cousine.
F. N. 1860, 499, 9.

„Dansk Maanedsskrift" beretter, at Pave Pius den 9. er gaaet *Skjørteveien* som ungt Menneske.
F. N. 1861, 529, 4.

Skole i Talemaaderne: V.*at sladdre (snakke) af Skole = fortælle noget, man ikke maa; *M.at tage i Skole = irettesætte.

Lidt sagte om Jer behager, jeg hør nogen komme, og vi kand icke viide, om det maatte være nogen af dem, der *Sladderer af Skolen.*
Paulli, D. Seendis Blinde 56, Jule-Stuen 55.

Og dersom I fører hende til mig i mit Huus saa kunde mine Folk kandskee *snacke af Skolen.*
Moliere, Fr. Skole (hos Paulli) D 3.

Ifald han blive kan omvendt,
Saa blev han det, naar De ham *tog i Skole.*
Wessels Digte ved Levin 149.

Svensk: *sqvallra ur skolan.* Tydsk: *aus der Schule schwatzen.* Engelsk: *to school* = to reprove. Jfr. Molb. Ordspr. 349.

SkomagerdrengeV.* i Talemaaden: det regner eller øser Skomagerdrenge ned = det er en øsende Regn.

Ja jeg mærkede det nok igaar, da det var den gruelige Øse, for saa *regnede det Skomagerdrenge ned* derfra.
Hostrups Gjenb. 163.

...og gaaer aldeles ikke tidligere hjem, om det endogsaa *øser Skomagerdrenge ned.*
Chievitz, Fra G. 3.

Skoven** = Charlottenlund.

Det er ganske morsomt, at i Kjøbenhavnernes Mund hedder Charlottenlund aldrig andet end „*Skoven*", medens Dyrehaven altid faaer sit rette Navn.
Fr. Algreen-Ussing, Touristen i Nordsjælland 12.

skovle,*M. i overført Betydn., = skrabe rigelig sammen.

...*skovle* en ublu Gevinst i sine Actionairers Lommer.
Fædrelandet 1865, 147, 5.

Under det forrige Oprør havde Rendsborgerne kun Fordeel af Krigen, og her blev *skovlet* Penge ind.
Dagbladets Tillæg 17. Dec. 1863, 1.

SkrabV. M. = værdiløse Sager, usle Gjenstande.

...thi heller Faa af første Skuffe, end *Skrab* i Mængde.
Grundtv. Saxo 2, 309.

Naar i Kamre og i Kroge
Du paa Jagt var efter *Skrabet,*
Rigtig støved op i Snavset,
Og med Fængselsstraf og Bøder
Al den frække Trods fik avet.
Pal.-Müller, Nye Digte 233.

Svensk: *skräp.*

Skraber** = Søvn, især i Utide midt om Dagen. F. Ex. De har nok faaet Dem en rigtig *Skraber* i Dag. At slibe en Skraber = sove snorkende.

SkrabsammenV. M. = en vilkaarlig Blanding af forskjellige værdiløse Ting.

Er da denne Digtsamling et *Skrabsammen* af slette Digte.
Figaro 1866, 7, 10.

Skrabud** = Hilsen med megen Bevægelse af Legemet og Skraben med Fødderne.

...hvis mangfoldige Gestus og *Skrabud* tydelig vidnede om, at han gjorde sig al mulig Umage for at erindre sig sin Ungdoms fine Manerer.
Chievitz, Fra G. 102.

Jeg gjorde tyve *Skrabud* til Høire og Venstre.
Veiledning til Anstand og god Tone 2. Opl. V.

skral,V. M. To. og Bio., = maadelig, knap.

Han holler nu a vos aa vort Land, saa ded æ svært —
Han har ed nok let *skralt* i sit ejed.
E. Bøgh, Herhjemme og derovre 8.

Svensk: *skral.* Hollandsk: *schraal.*

SkraldV.* = Gilde.

Lyt til Bacchi Kald!
Nu det store *Skrald*
Fejres skal.
Hostrups Gjenb. 66.

Skralde** i Forbindelsen: gal i Skralden = gal i Hovedet. Jfr. under: Hoved.

For jeg er maliciøsk, skal jeg sige os, jeg er *gal i Skralden*, men jeg kan inte gjøre for det.
Hostrups Gjenb. 110.

Skrammel, Skraml, SkramleriV. M. = daarligt Gods, unyttigt Tøj. Andersen, Improvis. 1, 82. P. E. Petersen, Digte og S. 1, 23. F. N. 1862, 612, 3.

skrammerereV.* = udpynte, udmaje.

Hvor han tog al den Ramse fra,
Hvormed han piinte *skramererte* Mand,
Gaaer over min Forstand.
Wessels Digte ved Levin 156.

Gaae nu Du, Din *skrammererede* Hund, med det!
Rosenkildes Dram. Skræder 102. 59.

Lakaier i de mest pompeuse Liberier, puddrede, gallonerede og *skrammererede.*

Billes Skizzer fra Engl. 2 R. 250.

Herskaberne kjørte tause og kjedelige omkring med deres *skrammererede* Kudske og Tjenere.

Bøgh, Dit og D. 1862, 154.

Fransk: *chamarrer* af chamarre = simarre = Italiensk: zimarra, Spansk: zamarra.

Skravl^V.*^ = et svagt og skrøbeligt Menneske.

Tænkte Du ret, Du gamle *Skravl*,
Glæden er kort, man maa den nyde!

Til den gl. og for den ny Studenterforenings Bygning, 11. April 1862, af V. R. (Vise.)

Men jeg er nu saadan et underligt *Skravl*,
Skal jeg sige Dig.

Richardt, Smaadigte 107.

Skrog^V.M.^ = et Menneske uden Kraft og Dygtighed.

utrøstelig var arme *Skroget!*

N. T. Bruun, Bacchus og C. 1, 2. 152. Grundtv. Saxo 1, 221. Øhl. Trill. fra D. 194.

De sekundere vil dit *Skrog*, —
Hvad kan Du ønske mere?

F. N. 1861, 532, 14. 1862, 597, 7.

Jfr. Svensk: *skrof.*

Skrot, se Skrut.

skrub se skrup.

Skrue i Forbindelsen: ^V.M.^paa Skruer = tvetydigt, uforstaaeligt, og i Talemaaderne: ^V.M.^at have en Skrue løs eller **at fattes en Skrue = være forstyrret.

Hvis Nissen vil offentliggjøre disse mine Udtalelser, saa lad det skee lidt *paa Skruer*, at man ikke skal see, det er mine Ord.

F. N. 1860, 462, 5.

Himlene nu stille tier
Mens man strækker Lov og Ret,
Og den efter Venskab vrider,
Ja faaer den *paa Skruer* sæt.

Kingos Psalmer ved Fenger 141.

Tingen var nemlig den, at lyve vilde han ikke, og satte derfor saaledes sine Ord *paa Skruer*, at osv.

Grundtv. Saxo 1, 167. Heiberg, Nei 33.

Den første kalder sig Jacob von Tyboe, en Karl, der udi mine Tanker *har en Skrue løs* i Hovedet.
Holb. Com. ved Boye 225 a.

Jeg troer saa sandelig Hand *har en løs* i Hovedet.
Moliere, Fr. Skole C 6.

Hvad! du *har* nok *en Skrue løs.*
Wessels Digte ved Levin 204.

Jeg nu vel ikke længer dølge kan,
At stakkels Manden
En Skrue havde løs i Panden.
Bagg. Ev. og c. F. 1807, 1, 122.

...da hans Omgivelser havde gjort ham begribeligt, at *han havde en Skrue løs.*
F. N. 1860, 474, 12.

Naar vi beskue
os ret, *en Skrue*
selv hist og her vi *fattes* kan.
N. T. Bruun, Bagateller 11. Hostrups Tordenv. 121.

Svensk: *hafva en skruf løs, icke hafva alla skrufvarna i behåll, ställa sitt tal på skrufvar.* Plattydsk: *dën is 'ne schrüwe lås in'n koppe = er ist nicht recht gescheit,* Schambach. Jfr. Molb. Ordsprog 349.

SkrummelV. M. = stor, uformelig Gjenstand.

skrummelV. M. = stor, massiv.

Hr. kaptejn! sæt maskinen i gang,
skrummel den er og dens gænge er trang.
Fr. Barfod, Under Dannebr. 52.

skrup, skrubV. M. et forstærkende Biord, der føjes til nogle To. og Udso.; *skruphøvle*, i overf. B., = ilde medtage, tugte. O. Bagge, Livsbill. 18. Jfr. høvle paa.

I maa betæncke at der i Helvede er store Kiedler som staaer altiid og *skrup* kaager, og deri bliver alle liiderlige Koner nedstyrtet.
Moliere, Fr. Skole (hos Paulli) B 10.

...der giør sig Umage for at komme andres Munde til at løbe i Vand efter de velsmagende Rætter han beskriver, mens han er selv *skrup-sulten.*
1771, 6 B. 15, 33.

Han klagede nu for Løier over, at han var *skrupsulten.*
Grundtv. Saxo 1, 99. Kbh.s ny Aftenpost 1816, 12.

SkrupV. M. = Bank, Prygl.

Skiønt mør af *Skrup*, hans Krop er ikke seen;
Men reiser sig, og staaer paa begge Been.
Bagg. Ev. og c. F. 1807, 1, 53. 138.

...selv om En og Andens skikkelige Rygstykker have faaet nogle ufortjente *Skrup*.
F. N. 1860, 464, 15.

Men han fik Prygl, og ved Bustrup der gik
Det ham ei bedre, thi *Skrup* han fik.
Jens, eller Krigen derovre (Vise hos Strandb.).

skruppeV. M. = banke; i overført Betydn., ilde medtage.

Og *skruppede* de Døende med Klem,
Til Lægen fra hans Torden frelste dem.
Bagg. Ev. og c. F. 1, 244. J. Møllers N. theol. Bibl. 19, 278.

+ af.V.*

...hvori Forfatteren har saaledes ridt Philopatreias til Vands, og *skruppet* ham *af*, at neppe har nogen anden Skribent været saa haard imod Philopatreias.
1771, 7 B. 4, 29.

Plattydsk: *schrubben*, Schütze. Svensk: *skrubba*. Engelsk: *to scrub*. Hollandsk: *schrobben*.

skruppe af,** hjem, væk = skynde sig bort, hjem. Jfr. rubbe og ruppe.

Saa, *skrup* nu *af*, Herren ringer.
Ewald, Vald. Krones U. 1, 211.

Og Adjudanten sa'e: „*Skrup a'!*"
Han var til Døren kommen,
Men Skarnet, han nu op mon ta'e
En ladt „Pigstol" af Lommen.
F. N. 1862, 577, 8.

Vil Du nu bare *skruppe afsted*.
Rosenkildes Dram. Skræd. 2, 46.

Jfr. Molb. Dial.

skruppet** = ujævn. Grundtv. Saxo 2, 41.

Skrut, Skrutte, Skrot, Skrotte, Skraat, Skraatte.** (Skjemt. Tale.) = Mave.

...men hand den gamle fylte
Sin skrumpen *skrutte* fuld.
P. Pedersen, Don Pedro 1, 52.

Da *Skraatten* nu var fuld, hun hen til Sengen rendte.
Holb. P. Paars ved Lieb. 142.

Her ha vi tyske Klaamper
te aa fylle i hans *Skrut.*

E. Bøgh, Herhjemme og derovre 8. Cl. Rosenh. Digte 346.

Saalænge Jens har noget i *Skrutten,* er han veltilfreds.

Folkebladet 16. Marts 1864, Sp. 4.

Griin du graadige Surtur! Spiil op dit Flamme-Gab! Nu skal du faae Noget i *Skrotten!*

J. Birke-Riis, Balders-B. 18.

V. S. O. skriver: *Skrotte.* M 2: *Skrot.*

SkrævV. M. i Talemaaden: at gaa over Skrævet = gaa for vidt, over al Maade.

Modus omnium rerum utilissimus, Gak ikke *over Skrævet.*

O. Lades Phraser C 2 (ɔ: D 2) bag paa.

Jeg staaer det ikke ud, det *over Skrævet gaaer!*

Wessels Digte ved Levin 18.

Wyttenbach er en herlig Philolog, men hans Lovtale over Rhunken *gaaer over Skrævet.*

J. Møller, N. theol. Bibl. 19, 250. Hr. Sørensen 1862, 103, 6. F. N. 1864, 22, 8.

Men da Commersen *over Skrævet gik,*
Pludselig Peter Mavepine fik.

Nyt af Aaret. Kbh. 1848. (Vise hos E. Pinger.)

...og man vil have vanskeligt ved at sige, hvad der *gik højst over Skrævet,* enten den altopslugende Begejstring, hvormed Prof. Høedts Debut blev modtaget eller den fanatiske Forfølgelse, hvorfor han kort efter blev Gjenstand.

Bøgh, Dit og D. 1861, 247.

Og *gaaer* det ikke aldeles *over Skrævet,* naar man i den arrige Reaktions mest lidenskabelige Organ læser osv.

Dags-Telegr. 1865, 10, 3.

Jfr. Stephanius 501, 23. 543, 7. Platt.: *övern Schreve gaan,* Schütze.

Skub, SkupV. M. = Stød.

Dernæst fik mit Skib et *Skub,*
Og jeg stødte paa en Knub.

Grundtv. Saxo 1, 244.

...gav den unge Person blot et lille *Skup* med Foden til Bogpakken.

Hertz, An. Nytaarsg. 1832, XXII, XXXVI. T. C. Bruuns Skrift. 4, 77.

skubbeV. M. = skyde, støde; gnide. P. Möller: skybba.

Men disse Gule, som med driftig Stimlen
Snart skilles ad, og snart hinanden møder,

Og *skubbes* og beskubbe tit i Vrimlen —
Hvad er de Stakler andet vel end Jøder.
Øhl. Fiskeren 1816, S. 308.

+ af.

Naboplaneten Knubs agter med sine Drabanter at *skubbe* Mikmak *af* Banen.
Studenter-Carneval i Casino den 20. Marts 1862. Jfr. Stephanius.

+ be. Øhl. Fiskeren 1816, 308, se ovenfor.

+ for.

Desuden ere vi, saalænge de (fremmede Ord) beholdes, aldrig sikkre for, at de ikke ville *forskubbe* de danske Ord, som nu ere ganske eensbetydende med dem.
M. Hammerich, Fremmede Ord. 2, 6. 1, 26.

+ fra.

Ran *fra* Skuld'ren Odderen *skubber.*
Hertz, Tyrfing 18.

+ frem.

Vil de nu løbe hinanden forbi,
Skubbe sig *frem* paa smallen Stie!
Grundtv. Saxo 1, 75. 244. Helms, Nogle Vers 4.

Der *skubbed'* Verdenslivet *frem* et Old.
Kaalund, S. Digte 141.

+ ned.

...*skubber* hele Bunken *ned* af Bordet.
Rosenkildes Dram. Skræd. 101.

+ op.

Den *skubbed* sig *op,* den skubbed sig ned.
Kaalunds Fabler Nr. 11.

Plattydsk: *schubben, schuppen,* Schütze.

Skud i Talemaaderne: *M·at gaa sit Skud = gaa sin Gang, Vej, fortsætte sin Vej; V·*at komme i Skuddet, V·*at være i Skuddet = have Fremgang, faa Kunder, have god Søgning.

...jeg *gaaer mit Skud* til Nød
I Tiden frem; men saare let tilbage.
Bagg. Ev. og c. F. 1, 13.

Nok er det, at han greb sig an af alle Kræfter, men maatte dog omsider, da han saae, at alle hans Kunster slog ham feil, *gaae sit Skud.*
Grundtv. Saxo 2, 98. 122.

Jo han *kom* dygtig *i Skud*
Ved alle de Kurve, han deelte ud.
J. S., Om Maren Svipdatter. (Vise hos Strandb.)

Han *er i Skuddet.*
Ewald, V. Krones U. 1, 207.

SkuddermudderV. M. i Talemaaden: at falde eller gaa i Skuddermudder = gaa af Lave, opløse sig i Forvirring.

At daglig man seer mange Ting
I Skuddermudder falde,
Og vælter med endeel omkring
— Naa! det kan nok gefalle!
Ja! det er Knuden! 28. Sept. 1861. (Vise.)

Hvis ei for Sligt Du sætter snart en Pind,
Gaaer Jord og Himmel reent *i Skuddermudder.*
H. H. Blache, Arosia 110.

Jfr. Colding, Dict. Herl.

skudt*M. = forelsket.

Selv om jeg virkelig havde været *skudt*, som Damerne behage at troe, saa er det dog saa naturligt, at man glemmer Maanen, aaasnart Solen staaer op.
Hostrups Tordenv. 122. 123.

Hans Hjerte dog mod Hjemmet slog,
Hvor Mettelil', hans vævre Glut,
Maaskee i „unge Jens" var *skudt.*
Cl. Rosenhoff Digte 346.

I en lille yndig Glut
Blev jeg engang farlig *skudt.*
Dikkedikbombom (Vise hos Strandberg).

Skuffe*M. i Forbindelsen: af første Skuffe = af bedste Slags. (Spottende og skjemtende Tale.)

Det var af Helgener *af allerførste Skuffe.*
T. C. Bruun, Fritimer 129.

Jeg troer gierne, at Paulus lod,
Som ret en Ordmand *af første Skuffe,*
Sig ei af nogen saa let forbluffe.
T. C. Bruun, Skrifter 4, 78.

...og var i alle Maader en Hest *udaf første Skuffe.*
Grundtv. Saxo 2, 2. 8.

...thi heller Faa *af første Skuffe* end Skrab i Mængde.
Grundtv. Saxo 2, 309.

Alt hvad han talede var lutter
Poesi *af første Skuffe.*
O. Bagge, En Avisfejde 58.

skuldre** i Forbindelsen: godt skuldret = godt gjort.

SkumpelskudV. M. = et ringeagtet og forskudt Menneske.

De tiener jo Dagon vor Gud,
De maa ey vær' vor *Skumpelskud.*
Just., S. Fængs. P Ryg. Sal. Hyld. 21. J. Sten, Pig. Speyl Diij Ryg.

Naar en, som sultet har i en og fleere Dage,
For sig at mætte, tør en ringe Penge tage,
Han fængsles, pidskes og sin Ære tabe maae,
Og som et *Skumpelskud* i største Smerter gaae.
1771, 6 B. 45, 6. Wadskiær til Rehling 2.

Af Godhed for det *Skumpelskud*
Jeg sued' mine Bønder ud.
Wessels Digte ved Levin 79. Grundtv. Saxo 2, 251. 73. Microscopet 1856, 29, 6a.

Skure** = Fure; Gænge.

Ministre og Konger blev skudt og hængt,
Kun her gik Alt i den gamle *Skure.*
Helms, Nogle Vers 67.

skutteV. M. = gjøre en trækkende eller vridende Bevægelse med Overkroppen, navnlig Skuldrene.

Hans mørbankede Ryg *skutter sig* nu over sin Skiebne og sukker efter Udløsningen fra Bandeleer-Remmen.
1771, 6 B. 13, 13.

...den, der opfører sig som betlende, navnlig ved at „*skutte*“ med Skuldrene.
Dags-Telegr. 1864, 208, 9.

Og rækked' sig og *skutted'* Krop.
Pjerrots Liv og Levnet Bl. 9.

skøvle** = gaa slæbende og tungt. Engelsk: shuffle. Jfr. ***skufle om*, Odense Adr. C. Efterretn. 1780 Nr. 33, S. 1.

sla** = slaa.

(*Slar* sønder baade Bord, Vindue oc Dør.
R. Foss ved Herm. Weigere 54 b.)

Men skrig dog ej saa gefærlig,
Jeg *sla'er* dig jo bare ihjel.
Hostrups Gjenb. 150. 31. 73.

Nu har vi andet at gjøre,
For nu skal vi til at *sla'es.*
Hostrups Gjenb. 149.

Hvis vor Konge ham mon *sla'e,*
Hvor faae de en Peter fra?
F. N. 1861, 532, 10.

slaa en Sladder afV.* = have en Samtale om Ubetydeligheder. Øhl. Fiskeren 5.

slaa opV. M. = hæve en Forlovelse, Forbindelse.

Bille og Ploug, der i flere Aar
Har været politisk forloved'
De har med hinanden „*slaaet op*",
Hr. Krabbe har Skylden, — det Hoved!
F. N. 1863, 28, 4. Heiberg. De Uadskillelige 19.

slaa sig op** = komme til Kræfter, hæve sig, forbedre sin Tilstand.

Vi skulle *slaae os op,* — vi skulle gjøre det samme som Kjøbenhavnerne.
Wengels Skrift. 2, 30.

Da Hr. Petersens Selskab skal tælle meget respectable Kræfter, og da Entreen er meget billig, vil Anstalten efter al Rimelighed *slaae sig op.*
F. N. 1862, 592, 11.

Hr. E. Bøgh, der har *slaaet sig op* med at bearbeide tydske Stykker, giver Ondt af sig, fordi Casino lader oversætte og bearbeide saadanne.
Pjerrot 1866, 97, 4.

slaa stort paa** = opføre sig som en Stormand, brovte, prale, være storagtig. Grundtv. Hdb. i Verd. Hist. 1, 260.

Slaberads,** **Slapperas**** = kraftløs Søbemad eller Drikkevarer; løs og intetsigende Tale. Jfr. Pjank og Pøjt.

I fick fuld op i Kand oc Kruss,
Frisk op huer Dag *Slaberatz* oc Suss.
Just., Sams. Fængs. B 2.

Snavset skulle nok komme af Krogene, og meget *Slapperas* skulle han ikke høre af mig.
Almeenmands Læsning 1809, Nr. 13.

SladderV. M. = intetsigende, ugrundet Tale. Jfr. Slidder og Sludder.

Man veed, en Mand som jeg, ey læser gierne *Sladder.*
Holb. P. Paars ved Lieb. 161. Bagg. Ev. og c. F. 1, 266.

Hvad bryder du dig vel om Folkesnak?
Du har, hvad du kan trodse *Sladdren* med;
Det rene Væsen.
Øhl. Trill. fra D. 25. Rob. i Engl. 71. Breve fra og til J. L. Heiberg 127.

sladdreV. M. = føre løs og intetsigende Tale; sige hvad man ikke maa fortælle. Jfr. Skole.

Vi har jo *sladdret* jevnt, vi to,
Saa mange hundred Gange.
Chr. Winther, Nogle Digte 31.

Nu kan I *sladdre*, men ti som en Muur,
Naar vi er foran de sidste Vedetter.
Helms, Nogle Vers 40.

...og Gud veed, naar jeg var af den Slags som *sladdrede*, saa kunde jeg fortælle meget om det.
Kbh.s ny Aftenpost 1816, 43.

Svensk: *sladdra.*

SladderhankV. M. = En, der er tilbøjelig til at sladdre. Jfr. Colding, Dict. Herl. Svensk: *sladderhane.*

Slampamper** = kraftløs Søbemad og Drikkevarer.

Grød, Ærter og andet *Slampamper*, kan vel ikke give ham megen Kraft til at holde sig fast i Spillet, naar Vindene rase.
1771, 6 B. 13, 17. Jfr. Nyerup, Udvalg af Danske Viser 1, 248.

Plattydsk: *Schlampamp* = ein schlechtes Speisengemisch, Heyse. Jfr. Hollandsk: *slampampen* = leve overdaadigt. *Slampamp* = der flüssige Koth, Schlamm, Schambach.

Slapperjux** = Slampamper. 1771, 6 B. 13, 17.

slaske omV. M. = gaa slæbende og uordentlig. Jfr. sjaske.

Veed vel at mangt et fattigt Barn,
Sidder til Bencks med Hunden,
Oc *slasker om* i Dynd oc Skarn,
Om Skrelderne til Munden.
Se Petersens D. Lit. Hist. 3, 555.

Slat[V. M.] = en lille Levning af Drikkevarer. Jfr. Sjat.

Dog er jeg Digter, Taler, Forfatter —
Lever af Stumper og Stykker og *Slatter*.
En Vrøvleroman. Kbh. 1862, S. 25.

Under Paaskud af at drikke „en Taar Kaffe" forblev de tidt timevis paa Hjørnet med Vognene, og naar Betjenten kom, saa var der altid „en *Slat*" endnu i Kaffekoppen, som var Skyld i, at de holdt endnu paa Hjørnet.
Dags-Telegr. 1864, 172, 9. F. N. 1862, 594, 5. Andersen, Nye Ev. og Hist. 2 R. 3. Saml. 13.

Slendrian,[V.*] **Slentrian**[**] = Skjødesløshed, Ligegyldighed.

At nogle ere misfornøyede, det vil jeg gierne tilstaae, nemlig de som have tabt i Indkomster, de som sees paa Fingrene, de som drages ud af den gamle hovedløse *Slendrian*.
1771, 6 B. 8, 13 bis.

Men at de Lærde helst kalde Dyre-Kredsen Zodiaken, er vel kun af *Slendrian* fra den Tid, Man kunde kun lidt Græsk og havde dog megen Lyst til at vise, Man kunde Noget.
Grundtv. Hdb. i Verd. Hist. 1, 20.

Tydsk: *Schlendrian* af *schlendern* = slentre.

slets[**] = slet.

Aa Sludder! De skal *slets* inte kere Dem om hvad jeg mener.
Hostrups Gjenb. 81. 86.

De si'er allesammen at her er *slets* ingen Snee.
F. N. 1863, 23, 10. 1862, 596, 10.

Slidder,[**] **Slidder-Sladder**,[V.*] **Slidder og Sladder**[**] = intetsigende, ugrundet Tale. Jfr. Sladder og Sludder.

For den store Dygtighed, hvormed det tager Consumenterne ved Næsen og forstaaer at give dem en *Slidder* for en Sladder.
F. N. 1862, 594, 10.

Og dend *slidder sladder* siger mig at I veed icke hvad siger.
Paulli, Jule-Stuen 65.

Ja, I maa nok mælde jer, med jer *Slidder-Sladder*.
1771, 5 B. 16, 16. Schak Staff. Digte 209.

Skiøndt Thaarup, trods Maanedens Slid og Slud,
Og trods Skrædderindernes *Slidder og Sladder*,
Har intet spart for at pynte den ud.
Bagg. Ev. og c. F. 1, 262.

Jfr. Colding, Dict. Herl. Svensk: *slidder sladder*.

sliddre,** **sliddersladdre,**** Bagg. Værker 5, 492. 6, 132.

SlikV. M. = Ubetydelighed.

Betleren oc vel tør humpe
Diid een Mjl som andre gick,
Pynte sig med gamle Lumpe,
At hand oc kand faa een *Slick.*
Gerners Hesiodus 7.

Thi den Judas, min Forræder,
Som har solgt mig for en *Slik*, osv.
Kingos Psalmer ved Fenger 2. Udg. 109. Wielands Saml. af Vers 2, 105. 4, 35. Bruuns Frit. 123.

...og meende, han havde gjort et fortræffeligt Marked, ved for en *Slik* at kiøbe Fred af saa mægtig en Hær.
Grundtv. Saxo 2, 265. Hdb. i Verd. Hist. 1, 171. P. D. Faber, Rørdr. 82.

Svensk: *slick.*

slikke i Talemaaderne: **at slikke sig om Munden, V.*at slikke Fingrene efter = attraa, være begjærlig efter; V.*at slikke sig ind = indynde sig; **at slikke Spyt for = krybe for, jfr. Spytslikker.

Jeg ret dig ynker, du har maattet ligge
Imidlertid og *dig om Munden slikke,*
For sikkert dine Tænder løb i Vand.
T. C. Bruuns Fritimer 171.

Og stirrende *slikked sig om Mund,*
Og gjorde Konster for Mad.
Chr. Winther, Sang og S. 80.

Det kan en simpel Lygtemand *slikke sig om Munden efter.*
Andersen, Nye Ev. og Hist. 2R. 3. Saml. 16.

Der er nok, min Pige, der *slikke Fingrene efter* Dig.
Rosenkildes Dram. Skræd. 17.

Hun vidste snart at *slikke sig* ind hos Jomfruen, saa hun blev hendes fortroligste Kammer-Pige.
Grundtv. Saxo 2, 98.

Nej vil man see til den forbistrede Doktor! Nu har han da ogsaa *slikket sig ind* hos hende.
Hostrups Tordenv. 183. 147.

Den Gang hvilede over ham Anathemaet af de skikkelige Folk, som anathematisere og husere med hellig Iver grue-

ligen mod alt hvad der ikke anstaaer dem selv eller dem, hvis *Spyt de slikke.*

Minerva 1793, 3. Quartal 363.

Svensk: *slicka fingrarna efter något, slicka sig om munnen efter något;* jfr. Molb. Ordspr. 311.

slikket** = med et overdrevent pænt og pynteligt Ydre.

...der er noget saa Rask og Diærvt i hans bedste Poesie, at man frit kan vædde paa, at han ikke tager Prosa for Poesie, fordi den er indklædt i flydende Vers, at han i sit Hierte vamles over det *Slikkede* osv.

Dansk Lit. Tidende for 1835, 266.

Om 2 Minutter vil min Kone være her — siirlig *slikket* — og hun vil sige: Godmorgen min Ven!

Lam og Lovinde ved A. Recke 1b.

Slinger** i Talemaaden: Ingen Slinger i Valsen! = ingen Vaklen!

SlireV. M. = „En lang Kaarde". M 2. (Skjemtende og spottende Tale.) Jfr. Molb. Dial. Lex., Isl.: *slíðr*, Norsk: *Slira.*

Schleswigholstein's Mænd havde hængt *Sliren* paa Væggen.

F. N. 1861, 529, 15.

slubreV. M. = drikke lydelig, suge til sig under en hvislende Lyd.

De sade ved deres Glas Punsch, *slubbrede* langsomt Drikken i sig.

Flyveposten 1845, 23, 10.

...en skjæv Mund, der var som skabt til at *slubbre* Østers af Skallen.

Billes Skizzer fra England 71.

\+ ind.

Mens dit Aandstempel
Pantsrens snilde Gjester
Indslubre dit Product —
samt andre Rester.

F. N. 1865, 9, 14.

Islandsk: *slupra.* Plattydsk: *slubbern.* Hollandsk: *slurpen.* Tydsk: *schlürfen.* Lat. *sorbere.* Græsk: *ῥοφέω.*

Sludder, V. M. **Sluddersladder**** = Intetsigende, ugrundet Tale. Jfr. Sladder og Slidder.

Jo mere man sladrer, jo større Philosoph. Mændene samle sig, Konerne høre til, Børnene springe af Glæde, og jo mere *Sludder*, jo større Visdom.

1771, 5B. 23, 9.

For alting send mig ei den smageløse Luder,
Som indgav Langebek sit Juleaftens *Sludder.*
Wessels Digte ved Levin 246. 68.

Hvad, brummer han, er det for nogen *Sluder?*
Bruuns Fritimer 152.

Aa *Sludder*, jeg sagde jo ikke et Muk.
Hostrups Gjenb. 105.

Derimod fremtræder en Anden, som giver mig *Sludder* istedetfor Penge, ubetænkende, at *Sludder* og Vinde ere Betalingsmidler, som hverken gjælde for Gud eller den store Rotschild.
Nøtheniana 8.

„Hvad," raabte Helten ned fra Træet, „*Sludder Sladder!*
I vil nok narre mig, saavidt jeg seer".
Bagg. Ev. og c. F. 1, 33.

sludreV. M. = føre intetsigende, ugrundet Tale.
Hvad *sludre* I om Fædreland?
Vort Fædreland er Gryden.
M. C. Bruun, Ar. Cat. 38.

+ for. Peter 1864, 5, 2.

Jfr. Colding, Dict. Herl. Plattydsk: *sludern*, Schütze.

sluddervornV. M. = tilbøjelig til at føre intetsigende, ugrundet Tale. J. Sten S., Pig. Speyl A. Biij Ryg. Den Viborger Samler 1774, 278.

slugenV. M. = graadig. Moliere, Fr. Skole (hos Paulli) B 2 Ryg. F. J. Hansens Digte 1837, 74.

SlughalsV. M. = et meget graadigt Menneske. Jfr. Colding, Dict. Herl.

slukøretV. M. = flov og modfalden paa Grund af skuffet Forventning. Tych. Vers 220. 1771, 6 B. 13, 11. 15, 40. Jfr. Coldings *slogøret* og *slugøret*. Svensk: *slokörig* af *sloka* = hänga slapp och nedböjd. Plattydsk: *slukk* = niedergeschlagen, traurig, Brem. Wört.

Slump i Forbindelsen: *M. paa Slump, paa en Slump = som det kan hænde sig, uden nærmere Betænkning og Overvejelse, paa Lykke og Fromme.

En Vittighed, der siges af Matroser
I Forbigaaende, som *paa en Slump*,
Den leer jeg ad, lad være, den er plump.
Hertz, Amors Genlestr. 4.

Svensk: *på slump.* Plattydsk: *Slump, slumpewîse*, Schambach.

Slumpelykke$^{V. M.}$ = en Lykke, som man opnaar ved en Hændelse, uden egen Fortjeneste. Vedels Saxo A ij. Just. Salom. Hyld. Fortale. Nør-Nissoms Spec. dom. C 3 Ryg. Wessels Digte ved Levin 218. Molb. Hist.-biogr. Saml. 263. Svensk: *slumplycka.*

slumpe til$^{V. M.}$ = opnaa noget ved en Hændelse. P. Eliesens Skrift. ved Secher 1, 161. Wadskiær til C. Schmidt A^{b}. Wessels Digte ved Levin 182. Øhl. Fisk. 321. Plattydsk: *slumpen*, Schambach.

slusket,$^{V. M.}$ To. og Bio., = uordentlig, skjødesløs.

Sine rette Ansigts-Træk skjulde han under en paataget Uhumskhed, og saae saa *slusket* ud, som om det aldrig var ham, der før gik saa stram.
Grundtv. Saxo 1, 152.

...beretter Endeel om deres Love, men saa flygtig og *slusket*, at det kun er af indvortes Grunde vi kan stole paa Noget deraf.
Grundtv. Hdb. i Verd. Hist. 1, 135.

Svensk: *sluskig.*

Slyngelaar** = de Ungdomsaar, i hvilke man viser en uvorn og slyngelagtig Opførsel.

En ganske anden Sag er det med Manden, og det netop i høiere Grad, jo bedre han svarer til det Nordiske Begreb om en Mand; thi da har han ikke blot sædvanlig som Vaagn Aagesen, sine alt for kjendelige „*Slyngels Aar*“, men osv.
Grundtv. Brage-Snak 45.

Svensk: *slyngelår.* Tydsk: *Schlingel.* Tydsk: *Flegeljahre*, se Vollmann.

slæbe af$^{V. *}$ i Talemaaden: det slæber af = det gaar saadan nogenlunde.

Derhos lader han sine Underordnedes Embedsvirksomhed *slæbe af*, som den kan.
Fædrelandet 1866, 3, 4.

Slæber[V. M.] = Tøfler. Plattydsk: *slêpe*, Schambach. Engelsk: *slipper*.

sløj[**] = lunken, træg, kraftløs. Jfr. løj.

Det var nok *sløit* med „Længe leve!"
F. N. 1864, 39, 9.

...og saa skrev jeg — uagtet jeg er lidt *sløi* i Pennen — dette hersens Brev.
F. N. 1866, 17, 5.

sløse[V. M.] = at være ligegyldig, skjødesløs.

Hvad der ellers viser, at et folk er trægt og *sløser*, bliver det til en fuldkommenhed, når det er dansk?
Annaler f. Nord. Oldk. 1844, 123.

+ bort.

Og Tiden *sløsedes* ikke *bort* paa disse Reiser.
Allen, 3 nord. Rig. Hist. 2, 244.

Jfr. Svensk: *slösa* = lefva öfverflödigt, ej hushålla, Dalin.

Sløseri[**] = Skjødesløshed, Uorden.

Man har ikke agtet paa det, man saae lige for sine Øine, paa Svineriet og *Sløseriet*; man har opsat Alt, hvad der ikke nødvendig maatte skee idag.
Fædrelandet 1852, 164, 1.

Thi det er skjændigt *Sløseri*
med Landets Penge. Lad det bli'!
C. P. Riis, Han har det strengt 19.

Svensk: *slöseri*.

Smaatjat se under Tjat.

smaatosset[**] = halvtosset, ikke rigtig klog, lidt forrykt.

Er det ikke tydeligt, at den Mosekone var en Smule *smaatosset*.
Hostrups Spurv i Tr. 45.

Smaatteri[**] = Smaating, Ubetydeligheder. Dags-Telegr. 1864, 302, 6.

Smadder[V. M.] i Talemaaderne: at gaa i Smadder = gaa i tusinde Stykker, tilintetgjøres; slaa i Smadder = knuse.

Nu gaaer nok vort Incognito i *Smadder*.
Hertz, Am. Geniestr. 112. (Heg. Sus. 61 b.)

I Frankfurt *slog* jeg en Læredreng *i Smadder*.
Fra Thalia-Selskabet Nr. 1.

Svensk: *smatter*.

smadre[v. M.] = slaa i tusinde Stykker, knuse, tilintetgjøre.

Jeg er frygtelig! min Logik er knusende! Jeg skal *smadre* dem.

Hr. Sørensen, 1865, 43, 10.

Svensk: *smattra.* Tydsk: *schmettern.*

smage af,[v.*] i overført Betydn., = betyde.

Men han blev stækket paa Halvveien af Svanhvide, og tilspurgt, hvad det skulde *smage af*, saaledes at smuge omkring med underforede Aarer ved Natte-Tide?

Grundtv. Saxo 1, 83.

Smalhans[v. M.] = trange Kaar.

da man ei nødig har at drømme
om *Smalhans*, Krig og Aagrerl,
men da man sit Glas Viin kan tømme
som før i Venskabs Harmonie!

N. T. Bruuns Bagateller 15. Holb. Com. ved Boye 236 b.

Ligesaa i Svensk. Plattydsk: *Smaalhans*, se Schütze. Tydsk: *Schmalhans.* Hollænderne sige *Schraalhans.*

Smaus[v.*] = et lækkert Maaltid, Gilde.

Jeg holder Venskab med Stygotius og von Tyboe, endeel for de *Smauser*, jeg nyder hos dem, endeel for at udspionere deres Omslag.

Holb. Com. ved Boye 225 b. 229 a. 230 b.

Han tog ham paa sin Arm, og sagde: Lille Claus!
Du skal paa Loftet gaae og fange dig en *Smaus.*

1771, 6 B. 17, 22.

Bilder du dig ind, at jeg er en Tallerken-Slikker ... og løber af Landet for en *Smaus.*

Grundtv. Saxo 2, 45.

De sjeldneste Fiske seer man svømme i Saus;
Ja, Kors! Hvem der blot kom til saadan en *Smaus!*

F. N. 1860, 462, 8.

Tydsk: *Schmaus.*

smause[v.*] = leve godt.

Ach hvor vil jeg i denne Aften *smause* hos hende!

1771, 6 B. 15 A 5, 3.

...saasom han trøstede sig ved, at han snart kunne i Odins Himmel komme til at *smause* saa meget Miød, han gad sætte til Livs.

1771, 6 B. 13, 14.

Tydsk: *schmausen.*

SmausV.* = Jøde. ‚Fandens Tale til Smauserne.' Flyveskrift 1771.

smideV. M. = kaste.

smidder Bogen.
Rosenkildes Dram. Skræd. 19.

... saa Harald ... maatte ... *smide* som en Kryster, hvad han tog som en Skurk.
Grundtv. Saxo 2, 252. Brage-Snak 161.

+ af sig** = indbringe, give Indtægt.

Aa, jeg tænker det skal *smide* Noget *af sig* at være Herkules.
F. N. 1862, 588, 9.

+ bort.

...eller de maa have laant den af os, og *smidt* den *bort*, da de syndes, de ikke behøvede den længer.
Grundtv. Brage-Snak 349.

+ om.

...snart *om* paa Ryggen han *smed* sig.
Homers Iliade ved Wilster 2, 208.

+ over Ende.

Men tvivler paa, at et Vejr-Lys *smeed*
Ham paa sin Reise glat *over Ende*.
T. C. Bruuns Skrift. 4, 79.

+ paa Døren.

...og ham ophidsede nu Beilerne til at *smide* den fremmede, mistænkelige Stodder *paa Døren*.
Grundtv. Brage-Snak 308.

+ ud.

Var Erik *smidt ud* som en Vante, da kom han nu igien som en Vind.
Grundtv. Saxo 2, 90.

P. Möller, Halländska: *smida, smita*. Plattydsk: *smieten, wat smitt dat af*, Schütze. Tydsk: *schmeissen*.

smurt*M. i Talemaaden: det gik som det var smurt = i Fart.

Nu skal det gaae, som det var *smurt*.
Bagg. Ev. og c. F. 2, 218.

Godt begyndt er halv fuldendt, kunde Fridlev ogsaa gierne sige, thi det gik, som det var *smurt*, først faldt Hvirvil, saa Bugge, saa Fanning.
Grundtv. Saxo 1, 215.

Jeg staaer bagpaa, ud ad Port
Gaaer den lette Hest i Trav, som det var *smurt.*
Chr. Winther, Noglo Digte 222.

Hejsa! saa skal Møllen gaae, *som den var smurt.*
Hostrups Tordenv. 76.

Atter det gik, som det var *smurt.*
Hostrups Gjenb. 58. Helms, Nogle Vers 10.

Svensk: *Det går som det vore smord.*

Smækv.* i Talemaaden; at faa Smæk for Skillingen = meget for sine Penge.

Gav' I en lumpen Sølv-Skee vek,
I vilde derfor have *Smek,*
I tre til fire Dage,
Og æde Brud og Brudgom ud,
Ja vel en Humpel i en Klud
Derfra med Eder tage.
Wadskiær til J. Krag A 4.

smækv. M. forstærkende Bio. i sammensatte To.

...proppede de Skibet *smæk* fuld af Levnets-Midler.
Grundtv. Saxo 2, 233.

...han var *smæk*vreed over, at de vilde spille Giæk med ham.
Grundtv. Saxo 2, 308. Brage-Snak 179.

Svensk: *smäckfull* osv.

smældev. M. = gjøre Larm; navnlig i Talemaaden at skjælde og smælde = skjende og gjøre Spektakel.

Hvor dend i Luften *smald*
Med et forfærdeligt og grusom Knag og Knald.
Kingo, Søslaget Gij. H. Just., Sal. Hyld. 50 Ryg.

Nu der skieldes,
Nu der *smeldes;*
Moer hun taer et Kosteskaft.
P. E. Petersen, Digte og S. 1, 8.

Hun gaaer og *skjelder og smelder.*
Wengels Efterl. Skrift. 2, 54.

...hvori han heller hverken glemde at rose sig selv, eller at *skiælde og smælde* paa vægelsindede Piger.
Grundtv. Saxo 1, 26.

+ i.

Den velærværdige Præst gaaer ind i et andet Værelse og *smelder* Døren *i*.
Hr. Sørensen 1862, 93, 5.

Svensk: *smälla i dörrarna*, Dalin. Islandsk: *smella*.

SmølV. M. = et langsomt, sendrægtigt Menneske.

Aa, De er et Snøvl, en Syvsover, et *Smøl*.
F. N. 1861, 547, 12.

smøleV. M. = være sen, langsom, træg.

Dreng hold Kjæft for mig og ti,
Staaer han der og *smøler*.
P. E. Petersen, Digte og S. 1, 68.

+ hen.

Man har ofte seet store Foretagender udførte i en forholdsviis utrolig kort Tid, og man har seet en uendelig lang Tid *hensmøles* med de største Bagateller.
Flyveposten 1858, 25. Febr., Sp. 6.

Det er altsaa forsaavidt et Tidsspørgsmaal for os, som det gjælder om snart at have noget Brugbart, ikke at *smøle* Tiden *hen* med svage Vaklinger fra den ene Side til den anden.
Fædrelandet 1862, 12. April, Sp. 1.

Smøleri*M. = Sendrægtighed.

Politiet mangler i denne ligesom i mangfoldige andre Henseender den saameget omtalte Politivedtægt, der maaske paa Grund af Tidsforholdene, men næsten rimeligere paa Grund af et utilgiveligt *Smøleri* henligger, Gud veed hos hvilken Autoritet.
Dags-Telegr. 1865, 20, 3.

Smørr** i Talemaaden: at synge med Smørr = synge sødt, affectert.

...og Tyroler Ferdinand, hvis Stemmes Fylde og Klarhed tilintetgjør den skammelige Insinuation, at denne ypperlige Sanger skulde *synge med — Smør*.
F. N. 1860, 484, 16.

smørretV.* i Forbindelsen: at le saa smørret = med Smil.

Han *loe* fuld *smørret* af Elvires Ægte-Drift,
Der toe gang Enke var, omskiønt kun engang gift.
P. Pedersen, Don Pedro 28.

Dette og det foregaaende Ord sættes af Gram (i Skrifter af det kbh. Selskab 5, 190) i Forbindelse med det Angelsachsiske: *Smære*,

risus og *smærian*, subridere, jfr. Gammeltydsk: *schmieren* = lächeln. Dansk: *smile*. Sanskrit: *smî* = le.

Smør** (med ø udtalt som i *Dør*, janua) = Bank, Prygl.

„Schleswigholstein" Gjengjæld gjør:
Sørensen faaer dygtig *Smør*.
F. N. 1860, 469, 4.

Prøv derpaa, ifald Du tør,
Men der vil vanke dygtig *Smør!*
F. N. 1861, 521, 15.

Vi dyrkede Sukker og Bambusrør,
Af Bambusrørene fik vi *Smøer*.
Neger-Vise (hos Strandberg).

Plattydsk: *Smeer* = Prügel, Schütze. Tydsk: *Schmiere* bekommen, Heyse.

smøreV. M. = banke, prygle.

Han derpaa Gunnilds Ryg begyndte brav at *smøre*,
Saa at man kunde det i Borgestuen høre.
Holb. P. Paars ved Lieb. 145.

Ach hvor jeg *smurte* brav vor Kokke-Tøs i gaar.
Saa hun paa Ryggen det vil føle fast et Aar.
Holb. P. Paars ved Lieb. 203.

Skynd Dig, min dovne Terne, Myg!
Brumm, brumm!
hvis ei jeg *smøre* skal Din Ryg!
Summ, summ!
N. T. Bruuns St.-Hans-Dags-Festen 28.

En Top ved Prygl kun Gavn vil gjøre:
Naar ei tilgavns man vil den *smøre*,
Den ligger som en doven Krop, —
Men det er ogsaa kuns en Top.
Chr. Winthers ABC 35.

Svensk: jag *smorde* honom på örat. Tydsk: einem den Buckel *schmieren*. Plattydsk: den Rugge *smeren*, Brem. Wört., *afsmeren* = abprügeln.

SmøreV. M. = Tugtelse, Skade, Tab.

Hake, som brød glubsk ind paa Gegad, fik saadan en *Smørre*, at der gik en Snip af Leveren i Løbet.
Grundtv. Saxo 2, 25. 51. Hr. Sørensen 1863, 159, 9.

smøre** = skrive; male. (Bruges med Foragt.)

Imidlertid gik Pressen lige fuldt.
Lad dem kun *smøre*, de profane Hunde!
Saa længe vi, trods deres tappre Sult,
I vore Kanapeer rolig blunde!
Bagg. Ev. og c. F. 1, 209.

+ op.

Fordi han skylder mig hundrede Rigsdaler, saa har han saa travelt med at *smøre* mig Regninger *op*.
Skuespil 3 B. 1777, Barberen 38.

+ sammen.V. M.

Han havde ladt sig op til Slottet kjøre
For der et Sørgespil at *sammensmøre*.
P. D. Faber, Rørdr. 37.

Tydsk: *schmieren*.

SmørerV. M. Haansnavn for en slet Skribent eller Maler.

Nu, ved min Mave! den fordømte *Smører*
Skal ikke have smurt omsonst!
Bagg. Ev. og c. F. 1, 235.

Tydsk: *Schmierer*.

Bladsmører** kaldes med Foragt den, der skriver i Bladene.

Det er skammeligt, at disse Redakteurer og *Bladsmørere* skulle have Lov til at skrive saadant noget i deres Blade.
Hr. Sørensen 1865, 49, 14. Pjerrot 1865, 48, 6.
Kbh.s ny Aftenpost 1816, S. 122.

SmøreriV. M. kaldes med Foragt en daarlig Skribents eller Malers Virksomhed.

Troer du der er nogen, der vil give hende en Skilling for al hendes *Smøreri?*
Hostrups Tordenv. 63.

smøre,V. M. i overført Betydn., = bestikke; i Talemaaden: at smøre om Munden = vinde, stille til Freds, narre. Jfr. Hase, Lire.

Huo mig ey rundelig *smurde* oc gaff,
Den snebbet ieg offuer oc visde aff.
Hegelunds Sus. 63.

Men er det nok? Jeg veed, hans Venner siige tør,
At han er god Poet; men han dem ofte *smør*
Om Munden nu med Øll, nu Viin og andre Sager.
Holb. P. Paars ved Lieb. 219.

Jeg Dødens Broder paa min Side bringe maa,
Thi han er taabelig, *om Munden* let at *smøre.*
Holb. P. Paars ved Lieb. 192.

Det er en gammel Snak, som du meener at *smøre* mig *om Munden* med.
Biehl, Haarkl. 68.

I at *smøre* Folk *om Munden*,
Faae kun har saavidt det bragt.
Grundtv. Saxo 2, 66. 86.

Smør du kun den Karl *om Munden* med Snak, lov ham Alt hvad han forlanger.
Grundtv. Saxo 2, 96. 277. 1, 65. Cl. Rosenh. Digte 331. F. N. 1861, 550, 3. 527, 14. 550, 13.

Svensk: *smörja eller stryka en om munnen med något*, Dalin; jfr. Reineke Foss 32 b: Her *stryger* Ræffuen Ylffuen *om munden* met en hare fod. Tydsk: *einem das Maul schmieren.*

smøre tykt paa,** i overført Betydn., = overdrive.

Forfatteren har selv bidraget til at gjøre dette mere klart, idet han *smører* altfor *tykt paa.*
Dagbladet 1864, 264, 5.

Engelænderne sige ligeledes: *to lay it on thick* = to flatter unduly, to surfeit with praise or adulation, Slang Dict.

smøre** = fare afsted.

Han havde et Par Blissede for, der magelig kunde *smøre* ud ad Landeveien.
Chievitz, Japhet 2, 24.

+ af.V.*

Vi er vante til Mosten, og Mikkel *smør a'*,
Naar han mærker der vanker for Alvor Dada.
Leve det 18. Regiment. (Vise.)

snakke i Talemaaderne: V.*at snakke Fanden et Øre af = opnaa hvad man vil ved sine Talegaver; **at snakke op ad Stolper og ned ad Vægge = føre vidtløftig Tale uden Sammenhæng og Mening. Folkets Avis 1865, 16. Dec., Sp. 1.

...og virkelig lykkedes det Lurendreieren, som kunde *snakke Pokker et Øre af*, ligesaavel at narre Systeren som Broderen.
Grundtv. Saxo 2, 312.

Jfr. Molb. Ordspr. 310. 351. I Plattydsk siges: *du slöpest den düwel ein aar af*, Schambach. Svensk: *snacka.* Plattydsk: *snakken.*

SnakV. M. = løs Tale, **Snakkeras**V. M. = megen Snakken, løs Tale.

Hvad min Tiener, min Tiener! *Snakkerase!*

Holb. Com. ved Boye 331 b. Wielands Saml. af Vers 2, 107.

Hvad Under om en uindviet Stymper,
Der ei engang har faaet Attestats,
En Smule ved den Regnekunst sig krymper,
Og falde la'er et Ord om *Snakkeras.*

T. C. Bruuns Skrift. 4, 137.

SnakketøjV. M. = Talefærdighed. (Ironisk Tale.)

Dit *Snakketøy*, min Broêr, er neppe nyelig flikket,
Da det hvert Øieblik fordievelt gaaer i staae.

1771, 6 B. 17, 6.

Han havde intet at giøre Giæld paa uden et ypperligt og forførisk *snakketøy* og en vis Air.

1771, 6 B. 45, 14.

snavs, V. M. som To. og Bio., = daarlig.

Nei! Jeg vil ei spille den *snavs* Rolle.

Rosenk. Dram. Skræd. 11. Wadskiær til C. Schmidt B 2. Bagg. Breve til Øhl. 1818, 29.

...der ved Attest... erklæredes for en *snaus* Karl, som Kompagniechefen intet havde imod at blev sat ud af Tjenesten.

Raketten 1832, 1, 416. Skuespil 3 B. 1777, Barberen 55.

Det var *snavs* med Appetitten,
Han var ikke rigtig glad.

Revue de deux mondes. Nov. 1861. (Vise i Stud.)

...Jeg aldrig lyve gider
Af Angest, for at lyve *snavs.*

Bagg. Ev. og c. F. 1, 123.

Men Du ligger *snavs*, min Broer!

Arnesen, En Aften paa Bill. 3. F. N. 1864, 30, 10.

SnerpeV. M. = „et Fruentimmer, som viser en overdreven Pænhed, og derhos er indbildsk". V. S. O.

Snerpen, som i sit Valg er kræsen
og kiører Frierne i Ring,
naar hun først Rynker har om Næsen,
hvad faaer hun saa? — slet ingenting!

N. T. Bruuns Bacchus og c. 1, 29.

Fru *Snerpe.*

F. N. 1861, 524, 13 Den skjønne Helene ved Recke 13.

snerpet[V. M.] = unaturlig pæn, affectert.

„Hun er vred," sagde han til sig selv, hun er formodentlig *snerpet.*

Chievitz, Japhet 1, 31.

snibbe[V. M.] = snubbe, se dette. J. Møllers N. theol. Bibl. 19, 107. Engelsk: *to snip.* Jfr. Molb. Dial. og Coldings Dict. Herl. Heg. Sus. 63: snebbe En offuer.

Sniksnak,[V. M.] **Snik og Snak,**[**] **Snik om Snak,**[**] **Snik kum Snak**[**] = pænere Udtryk for Sludder, Vrøvl; se disse.

Det er min Troe intet *Snik Snak* jeg siger jer.

Moliere, Fr. Skole (hos Paulli) B 10.

En ubetydelig Samtale imellem en Skribent og Forlægger i Anledning af den i Aviserne fremsadte *Snik-Snak* om Skrive-Friheden.

Kbh. 1771.

Een lyver Vid og Dyd paa sin Patron,
Og gi'r *Sniksnak* ud paa Subscription.

Bagg. Ev. og c. F. 2, 199. Danfana 369. Grundtv. Hdb. i Verd. Hist. 1, 113. Øhl. Kanarif. 44

Snik, Snak! Tag nu bare al Eders Stads med Eder og lad mig have Ro.

Wengels Efterl. Skrift. 2, 49.

Dog finder ieg kun *Snik og Snak.*

Tych. Vers 345.

Hvor Folk kun bliver vandet,
Og nyder en Pris Spansk Tobak,
Samt Øret fuldt af *Snik om Snak*
Og Svatz om et og andet.

Wadskiær til J. Krag A 3. J. Sten S., Pig. Speyl Alj? Petersen, D. Lit. Hist. 4, 448. Paulli, Juie-Stuen 35. Skuespil 2 B. 1776, Dobleren 8.

Svensk: *snicksnack.* Tydsk: *Schnickschnack.*

Snit[V. M.] i Talemaaden: at se (passe) sit Snit = tage Lejligheden i Agt.

Pas paa *dit Snit,* og lad dig ey forbluffe!

Øhl. Poet. Skr. 1805, 2, 334.

Imidlertid nu Bymændene løb for at slukke, og Portene maatte passe sig selv, *saae* Hadding *sit Snit*, brød ind, og fangede Hand-Van.

Grundtv. Saxo 1, 41. 2, 293.

Saasnart disse Stater *saae deres Snit*, brød de uden Videre Traktaterne og tog tilbage, hvad de havde tabt og Mere til.

Dags-Telegr. 1864, 259, 4.

En Arbeidsmands 11aarige Datter havde for kort siden *seet sit Snit* til at stjæle et Shawl fra en Tjenestepige.

Dags-Telegr. 1865, 12, 10.

Tydsk: seinen *Schnitt* bei etwas machen, den Schnitt verstehen.

Snitser** = Rus.

Nu kan vi atter aande frit,
Vi, som er kjækkest med en *Snitser.*

Chr. R., Filistersang. Den 21. Jan. 1856. (Stud.)

Mester Thoralds Priis. (Udbringes naar Selskabet har en pæn lille *Snitser.*)

Vise, (1838?).

Uh! Har jeg kanskee ikke Grund til at være gnaven? Der gaaer jeg ind i Ølhallen og drikker mig 16 Glas varmt Øl! Og troer De, at jeg fik Saameget som en lille *Snitser*, end sige blev fuld?

F. N. 1860, 510, 7. 494, 13. 1863, 41.

snottet** = fuld af Snot, skidenfærdig, svinsk. (Bruges ofte som Skjældsord.)

Een lille, *snotted*, snavs Person for Resten.

T. C. Bruuns Fritimer 109.

Viig lille *Snottede!* som skyder Folk med Pile.

Wessels Digte ved Levin 32.

Da han er 19 Aar gammel, var han bleven meget vred over, at en Betjent havde sagt „Du" til ham og kaldt ham „en *snottet* Dreng".

Flyveposten 1865, 160, 10.

snubbe En af** = affærdige En kort. Engelsk *to snub* betyder baade at afklippe Enden og at irettesætte, og *snub-nosed* stumpnæset. Svensk: *snubba* = gifva skarpa tillrättavisningar. Hertil maa vel ogsaa henføres det Svenske *snoppa* = putsa, afklippa (Dalin, og Möllers Halländska). Da Islandsk *snoppa* betyder Snude, be-

tyder vel altsaa ‚at snubbe En af' oprindelig at slaa En over Næsen, jfr. *schnuppen* hos Heyse. I Molb. Dial. findes under ‚snop' *at snyppe een af.* Medens ‚snibbe' og ‚snubbe' synes beslægtede, have derimod disse to Ord næppe noget at gjøre med de nedenfor anførte ‚snuppe' og ‚Snup', der derimod ere i Slægtskab med ‚snappe'.

Snude bruges (med Foragt) ogsaa om Menneskets Næse, navnlig i Talemaaderne: at V.*give eller **faa paa Snuden = Slag i Ansigtet.

Men jeg. hvad gjorde jeg?
jeg *gav ham een paa Snuden*,
Og sagde kom mig ey
en anden gang u-buden
Med Børstenbinder-Kyss!
Wadskiær til Horn 3.

Thi kommer Sørensen derhen,
Saa *faaer* han sgu *paa Snuden*.
F. N. 1865, 45, 11.

Plattydsk: *Snute* = Schnauze. *Up de Snut slaan. Ik geev em een up de Nüff*, Schütze.

Snudeskaft** kaldes spottende navnlig en stor og lang Næse. Jfr. Snydeskaft.

Og mangt et vældigt *Snudeskaft*
Med Snusen man mon føre.
P. E. Petersen, Digte og S. 1, 40.

snueV.M. = sove. (Spottende Tale.)

Jeg Stakkel er med sligt et Drog beladt,
Der kuns forstaaer at æde, drikke, *snue*.
T. C. Bruuns Frit. 85.

Er det da nu Maneer, at ligge saadan
Og *snue* ud paa Formiddagen? Hvad?
Øhl. Poet. Skr. 1805, 2, 352.

Du maa banke haardt paa, og bryd Dig ikke om, at han ikke kommer strax; thi nu ligger han formodentlig allerede og *snuer*.
Arnesen, En Aften paa Billardet 25.

Nu ligger denne extrafine Geheimeraad og hans Silkefrue og de unge Lapse deroppe paa første Sal og *snuer* og

faaer hverken Vaadt eller Tørt, men her sidder vi og styrter Kaffe i vos!

Illustr. Tid. 1864, 266, 8.

Engelænderne sige *to snooze*, se Slang Dict.

SnupV. M. = Skynding, Fart, Haandevending.

Kan I *i en Snup* tre Ducater da vinde,
Det renter dog mere end karde og spinde.

Tych. Vers 307. Skuespil 2 B. 1776, Dobleren 28.

Det kalder jeg at svinge
Sin Digter-Geist i Høyden op!
Ja *i en Snup* med Skind og Krop
Paa Helicon at springe.

Wadskiær, Skueplads b 3.

...men *i en Snup* jeg skal
Faae Tingen afgiort...

T. C. Bruuns Frit. 56.

Min Stiil blir *i en Snup* en Luft-Fregat.

Bagg. Ev. og c. F. 1807, 1, 69. Moltkes Overs af O. Twist 155.

M. 2 skriver: *Snub*, V. S. O. *Snub* og *Snup*. Plattydsk: *im Snupps*, Schütze.

snuppeV.* = snappe, gribe hurtig.

Snup Leiligheden da, vær snar,
Du ellers ligger som en Nar,
Naar Frue Klokker for dig kimer.

T. C. Bruuns Frit. 24. 82.

Lidt efler blev jeg imidlertid *snuppet* af en preussisk Underofficer.

Dags-Telegr. 1864, 146, 4. F. N. 1866, 21, 8.

Saa kaldte hun paa En — uh, han var saa fæl og stor,
Han kom og *snupped* fat her i min Trøie.

Om Jens Jensen, der var bleven pepitagal osv. (Vise hos Strandb.)

V. S. O. skriver *snubber* og *snupper*.

SnurrV. M. i Forbindelsen: *paa Snurr* = til den ene Side, skjævt.

Jeg efter tablatur skal gaa
Min hat *paa snur* opsette.

Wielands Saml. af Vers 2, 153.

Med Hat *paa Snur*, med brune Træk
Fra fjerne Land de komme;

I Spidsen gik en Styrmand kjæk
Med Næven i sin Lomme.
Chr. Winther, Haandtegn., gl. og nye 103.

Og han satte Hatten *paa Snur* og begyndte at dandse.
Chievitz, Fra G. 71.

Snurr[V. M.] = Rus. Cold. Dict. Herl.: Halfuer en liden *snur* paa, ebriolus. *He hett en Snurr*, er ist betrunken, Schütze. Jfr. Tydsk: *Schnurr*, Heyse.

snurrende[V. M.] = svirende, beruset.

Snurrepiberi[V. M.] = curieuse Smaating af liden eller ingen virkelig Værdi.

...med mindre man dertil vil henregne at forfærdige alle de mange *Snurrepiberier*, som den unyttige Pragt udfordrer
1771, 7 B. 6, 12. 6 B. 7, 15. 13, 13.

...Formodentlig ved Hierte-Sympathie,
Om hvilket *Snurrepiberie*
Læs i Romaner mere!
Wessels Digte ved Levin 193.

Skjøndt selv en Mand af Navnværdi,
Der ikke just er ganske fri
For Titel-*Snurrepiberi*.
Bagg. Værk. 2 Udg. 6, 58. Ohl. Robinson 1 E. 91

Hvem har ej i Avisen læst,
At af og til et Grisebæst
Saagar paathinge har stemt i:
„Al Kunst er *Snurrepiberi*".
Bøgh, Dit og D. 1862, 12.

Plattydsk: *Snurr-piperije*, Brem. Wört. Tydsk: *Schnurrpfeiferei*

Snus[V. *] = Ubetydelighed, Smule.

Hvis stricte paa min Ret jeg ville staae,
Saa tog jeg hver en *Snuus* der groede paa.
T. C. Bruuns Frit. 53. 112.

Snus,[V. M.] i overf. Betydn., = Dadel, Irettesættelse, Tugtelse.

Saa sommetid der nær var vanket *Snuus*.
T. C. Bruuns Frit. 93. Ohl. Kanarif. 72.

Ved Piben og det fulde Kruus
Man spiller L'hombre og Rambours,
Og leer, naar Tyrken har faa't *Snuus*,
Og ønsker fleer det samme.
Vise i Nordia den 3. Nov. 1824.

Ak! bedrøveligt det gik Dig,
Overalt der vanked *Snuus.*
Russens Indvielse, 3. Nov. 1849. (Cantate i Stud.)

Derfor med sin Morgenstjerne
Vor „Justitsraad“ gav ham „*Snus*“,
Og ham førte til det fjerne
„Almensikre“ store Hus.
F. N. 1860, 498, 16.

For godt Kjøb Moskoviten
Gi'er *Snuus* og Skraa — men ak!
Studenter og Polakker
For mere sig betakker
Af denne Tobak!
Det skjønne Europa. Nov. 1861. (Vise i Stud.)

snuse,V. M. i overført Betydn., = søge, spore.
Og Politiet veed saa flink
At *snuse* og at gribe.
Chr. Winther, Sang og S. III.

+ omkring.
Nu *snuser* han *omkring* og stopper alles Huller.
1771, 6 B. 17, 24.

+ op.
Jeg skal nok *snuse* dem *op!*
Rosenk. Dram. Skræd. 65. 1771, 6 B. 17, 22. 7 B. 13, 2. Overskou, Skuepl. 1, 168.

SnutV. M. = Kjæleord, i Almindelighed til en ung Pige.
Hent hid en Pude, hør Sapha,
Min lile *Snut* kand huile paa.
Just., S. Fængsel L.

Far vel min *Snut!*
Moliere, Le Depit Am. (hos Paulli) A 5.

Jeg veed hun kommer hid, siig da: Min søde *Snut.*
Wessels Digte ved Levin 23.

Saa træffer jeg en deilig Glut,
en yndig *Snut.*
Læredrengen i Dyrehaven af R. James. (Vise hos Møller.)

snyde,V. M. i overført Betydn., = bedrage, narre, tage ved Næsen.

snydefuldV.* se under: fuld. Jfr. snydevred.

Snyder** = Næse; Irettesættelse, f. Ex. at give En en Snyder. Jfr. Næse.

Troe I ei, det skal Noget betyde,
Kallundborgerne Skibsted vil ha'e?
Jo, det beviser, at han vil os snyde
Og os rigtig ved *Snyderen* ta'e.
F. N. 1861, 539, 12.

V. S. O. har *Snyde.*

SnydeskaftV.* = Snudeskaft, se dette.

snydevredV.* = fnysende vred.

Nu gøer han høit, fordi jeg tier stille,
Snydevred, fordi jeg ingen Pille
Har givet ham i den langsommelige Tid.
Bagg. Værk. 6, 132.

Snært** = Rus. Jfr. Pidsk.

Derfor jeg troer: en lille *Snært*
Vi os paa det vil drikke.
P. E. Petersen, Digte og S. 1, 41.

Og naar Dagen hælder
Gaaer det — som en Visk —
Hjemad, Kudsken smælder
Med en *Snært*, polisk.
D. g. S.s Viser 20.

SnøvlV. M. = et trægt og sendrægtigt Menneske.

Og Musikanten han vil ha'e, at vi skal være stille.
Naar Talen hvisler som en Høvl,
Jeg sidder stille som et *Snøvl*,
Men naar der spilles, gjør jeg Vrøvl,
Og derfor skal han spille.
D. g. S.s Viser 45.

Aa, De er et *Snøvl.*
F. N. 1861, 547, 12.

snøvle*M. = være sen. F. Ex. Hvad mon han nu gaar og *snøvler over?*

SnøvlepeterV.* = et sendrægtigt Menneske.

Hvad er Punschen ikke færdig endnu? De Fruentimmer er dog ret nogle *Snøvlepetre.*
Hostrups Gjenb. 84.

Snøvleri** = sendrægtig Adfærd.

Da alle ere enige om at alle disse Mennesker lider af den blandt vore Authoriteter gjængse Omgangssyge: „*Snøvleri*,“ vilde vi være Doktoren stor Tak skyldig.
F. N. 1863, 24, 13.

Snøvs** i Talemaaden: at gaa fra Snøvsen = at gaa fra Samlingen, tabe Fatningen.

Ja, jeg gik derhen (ital. Opera) i Søndags, for mine Tøse er reent *gaaet fra Snøvsen* derover.
Hostrups Gjenb. 8.

sober** = ædru. Chievitz, D. kjed. Dr. 9. Fransk: *sobre.* Latin: *sobrius.* **Sobian** se Sopian.

Sokker** i Talemaaden: at være mat i Sokkerne = kraftløs.

Enhver veed, hvor saadan lidt Lækkert kan kvæge en syg Sjæl og stroppe En op, som er lidt *mat i Sokkerne*, som man siger.
F. N. 1862, 612, 13.

Sold** = Drikkegilde.

Kors! hvor *Soldet* er i Gang!
Salen svømmer i Punsch og Cigarerne dampe;
Høit mod Loftet runger Sang,
Glasset klinger og Fødderne trampe.
Et Genrebillede. 4. Dec. 1847. (Vise i Stud.)

En Smule *Sold* gjør ikke Pallas vred,
Thi Mod og Kraft forfriskes jo derved.
P. Rytters Viser og Vers 56.

Gud veed hvad der var i Vejen, men *Soldet* vilde slet ikke gaae.
Hostrups Gjenb. 68.

Ser Du Athene med det straalende Skjold?
Venlig og bold hun smiler til vort *Sold!*
Kantate af E. i Studenterf. 24. Nov. 1855.

Peter drømte den Nat om et colossalt *Sold.*
Chievitz, Japhet 1, 69.

Men nu troer jeg, jeg vil lade være *at gaae paa Sold.*
Chievitz, Fra G. 96.

solde** = holde Drikkegilde, svire, gjøre sig til Gode.

Da saa vi undrende Levin at *solde*
med sort Kalot om Pandens dunkle Glød,
og hørte andagtsfuld ham Taler holde,
naar snesevis de fra hans Læber flød.
Kantate af E. i Studenterf. 24. Nov. 1855.

Gid snart med Fredens Palmer I
Jert Indtog hos os holde!
O Herre Jeh! — hvor skulle vi
Da med hverandre *solde!*
Brødrene i Krigen. Den 9. Nov. 1850. (Vise i Studenterf.)

Atter har et Aar vi villet *solde*
Hver en Lørdag, selv om lidt det kneb.
Den 30. Dec. 1861. (Vise i Studenterf.)

En Satyr af den gode Slags,
Der smukt forstaaer at *solle,*
I Helligdommen trængte strax
Ind med sin Punschebolle.
D. g. S.s Viser 43. F. N. 1862, 609, 15.
P. E. Petersen, Digte og S. 1, 57.

Og er man paa Maskerade,
Man spiser til dyreste Priis,
Og drikker endel Limonade,
Og *solder* med Kage og Iis.
Microscopet 1856, 36, 1 b.

+ for. Tillægsformen *forsoldet* = den, der har sviret meget, forsviret.
Gid naar *forsoldede* hjem vi drive
Ingen af os maa bagflikket blive
Af Vægtrens — og Politiets Stok.
Vrøvl. Den 7. Dec. 1850. (Vise i Stud.)

Jfr. Colding: *soldede sig sammen,* hi sic cojerunt. *Solde i hob,* concenturiare.

Soldebroder** = Svirebroder.
Det har været os umuligt senere at bringe den gamle *Soldebroder* fra den Tro, at hans Nisse har opslaaet sin Bopæl i Skorsteenskrogen i „Kronprindsen".
F. N. 1861, 527, 5. P. E. Petersen, Digte og S. 1, 51

Soldefader** = en gammel Svirebroder, Svirebrodrenes Ældste.
See Levin som Bacchus hist
Sidder blussende varm og taer til sig af Saften,
Kæmpevisekampen vist
Han har slaaet sig af Hodet iaften.
Tys! en Tanke stiger frem
I hans Sjel og omspænder vor *Soldefaers* Kræfter:
„Skal jeg herfra drage hjem,
Eller gaae med min Hær til Slukefter?"
Et Genrebillede 4 Dec. 1847 (Vise i Studenterf.).

See gamle *Soldefader* hist! ærværdig,
Med sort Kalot paa Ho'det sidder han.
Russens Indvielse. Cantate i Stud. 3. Nov. 1849.

Soldemester** = Mester i at solde, Svirebroder.

Han forklarede ved samme Leilighed, hvorledes han endnu var uvis, om han vilde gaae over til at blive Ironiker eller *Soldemester*.
Chievitz, Fra G. 239. P. E. Petersen, Digte og S. 1, 13. 71.

Solder** = Svirebroder.

Sorte Bræt! mangen *Solder* prøvet.
Russens Indvielse. Cantate i Studenterf. 3. Nov. 1849.

Solderi** = Sviren.

De kjøre omkring til et evigt *Solderi*
Hos Prindser og Aristokrater.
Microscopet 1856, 1, 8.

Gud, hvor det er en deilig Ting,
Med Konkurrencen, sikken et Sving
Det nu har taget med Bryggeri,
— Rigtignok osse med *Solderi!*
F. N. 1862, 575, 15.

Solderist** = Svirebroder.

Kjære Læser!
Gjør Dit til at skaffe denne Bog en god Afsætning, thi Forfatteren er din Broder, en gammel *Solderist*, der høiligen trænger til gode Venners Hjælp, desformedelst at han har i Sinde at gifte sig og blive et skikkeligt Menneske.
V. Kristiansen.

Han var dengang almindelig bekjendt blandt Kjøbenhavns *Solderister* for sin gode Mad og for sin natlige Spillebule.
F. N. 1861, 531, 5.

Sopian,** **Sobian**,** **Sobrian**** = Snaps.

Ja min Kone puffer ogsaa til mig hver Gang jeg tager mig en *Sopian*.
Hostrups Gjenb. 6.

Her beværtes med Mad og Drik
Samt Øl og *Sobianer*.
Velkommen hid Kong Frederik
Og Grevinde Danner.
F. N. 1861, 539, 11.

Før drak jeg mig en *Sobrian*
Hver Dag hos „Onkel Tom".
Microscopet 1856, 29, 6 a.

Sopken,V.M **Supken,** Sopgen,** Supgen,** Sobgen,** Subgen**** = Snaps.

Hvis underlige Kraft bestod deri,
At den, som drak deraf en *Sopken*, blev med et
Begeistret af dem alle ni.
Bagg. Ev. og c. F. 2, 92. 113. Ciltan, Tidsfordr. 56.

Skreven i den forgyldte Flaske, den Dag jeg fik kun 24 *Sopgener* i Aaret 1771.
1771, 6 B. 13, 7.

Naar Frak og Antifrak skrive af Mavepine, da giv dem begge en dobbelt *Supgen*.
1771, 6 B. 37, 17.

...og ladet med 24 friske *Sobgener*.
Raketten 1832, 1, 303.

Naar en *Sopken* eller to jeg ønsker mig,
Siger jeg til Fransken: „Hør, du, Lodevig!"
Heiberg, De Danske i Paris 62. Hostrups Gjenb. 9. F. N. 1861, 523, 11. 562, 3. 1862, 598, 6.

Plattydsk: *Söpken*, *Soopje* = ein Schluck Brantwein, Brem. Wört.

Sorre** = Sorg. F. N. 1861, 532, 9.

Spaane** i Talemaaden: at gaa i Spaanerne = fortabes, gaa tabt, til Grunde.

De bevægelige Træmure...de er gaaet *i Spaaner* ved en Salve af „Monitors" to Kanoner.
Bøgh, Dit og D. 1862, 59.

Saa er nok hele Fortjenesten *gaaet i Spaanerne*.
F. N. 1862, 607, 5. 1863, 22, 14.

Spaderto, Sparto, i Talemaaden: V.*at sige eller slaa Sparto til = overgaa.

Jeg oven paa da rigtig er,
Tracterer mine Giæster,
Og *slaaer Spar To til* en og hver
Af heele Jyllands Præster.
Tych. Vers 365.

Susque deque fero, Det *slaaer* jeg *Spader 2 til*.
O. Lades Phraser F 2 Ryg. Wadskiær, Skne-Plads 272. Bruuns Fritimer 80.

Vort Paradiis, kan Ingen nægte,
til Seigneur Adams *slaaer Sparto.*
N. T. Bruun, Bacchus og C. 1, 110.

Der forestaaer om meget kort Tid en ny Foranstaltning af Hr. v. Falkenstein, som endog *slaaer Sparto til* de foregaaende.
Fædrelandet 1864, 225, 8.

Den Tids Ungdom vare Cavallerer, der magelig kunde *sige Sparto til* Ungdommen nu omstunder.
Chievitz, Fra G. 146. F. N. 1861, 553, 14.

spandere se spendere.

spankulere** = gaa med lange, afmaalte Skridt som Storken, Hanen o. a.

Jeg saae ham ikke, jeg hørte ham *spankulere* op og need ad Gulvet uden at sige et Ord.
Moliere, Fr. Skole (hos Paulli) C9.

...mens en anden med Pjerrotskridt og Pjerrotmine langsomt *spankulerede* omkring i Flokken.
Bøgh, Dit og D. 1860, 33.

Svensk: *spankulera.* Er vel ligefrem afledt af *spanke* med fremmed Afledsendelse.

SpasV. M. = Løjer.

Synes De da ikke, mine Læsere! at jeg faaer *Spas* nok for de par Rixdaler.
1771, 6B. 15 A 5, 3.

Og skammer du dig ei for Folk endnu, som .ee dig
Paa Brummers Skueplads, og kun for *Spas*
Târ Hatten af for Adelens Horaz.
Bagg. Gjenganger 59. Ev. og c. F. 2, 101.

Men i Søndagsbladet hialp han sig med at sige prosaiske Ubeqvemsord, med idelig at gientage platte *Spas* osv.
Øhl. Erklæring til Publ. 22.

Det er en meget munter Pige, som kan taale *Spas.*
Rosenk. Dram. Skræd. 45. Grundtv. Brage-Snak 63. Chr. Winther, Nye Digtn. 115. Hjortens Flugt 192.

Tydsk: *Spass.*

spaseV. M. = gjøre Løjer.

Men naar at Vellyst haver raset
Vor Tid, vor Liv, vor Ære bort;
Og med Religionen *spaset*
Og giort det beste Væsen sort osv.
1771, 6 B. 18, 18.

Han *spaset* reent forkeert,
Og han var ustudeert.
Øbl. Digterv. 21 B. 204. Grundtv. Saxo 2, 154
Brage-Snak 58.

SpasmagerV.* = En, der gjør Lojer, et lystigt Menneske. Bogh, Dit og D. 1861, 16. Tydsk: *Spassmacher.*

SpektakelV.* = Støj. Ogsaa (som Skjældsord mest) om et Menneske, der er stort og afstikkende, eller gjør Støj og opfører sig utilbørligt. F. Ex. Sikken et langt Spektakel, kan du nu ikke lade mig være i Fred, dit Spektakel! Jfr. Hammerich, Om de fr. Ord 1848, 17.

Det er ikke førstegang, at der har været *Spektakel* af det Slags hos Hr. P. Hansen.
Raketten 1832, 1, 331.

Men see! — et andet Kuld hun frembragt har,
Hvis Fjederham har tusinde Couleurer,
Hvis Stemme klinger jublende og klar,
Og tidt et morderligt *Spektakel* fører.
Chr. Winther, Nogle Digte 3. Hostr. Gjenb. 114

I Svensk og Tydsk bruges *Spektakel* paa samme Maade, hvorimod Ordet i Gl. Dansk (H. Nielsen, Sørgeligt Spectacel, seet paa et nyefødt Pigebarn 1625. Falster, Recomm. B 2 Ryg.) og i Fransk kun synes at betyde: Syn, Skue, ligesom det Latinske: *spectaculum.*

spendere, spandereV.* = give ud, lægge til, koste.

Een gaar og gnier paa Skillingen, og skraber Penge sammen, som Hans Kone *spenderer* paa den der tager sig den umage, at giøre Ham til Hanrey.
Moliere, Fr. Skole (hos Paulli) A 2. Paulli, Jule-Stuen 9. Wielands Saml. af Vers 1, 40. 5, 72.

Hans deylige Matrone giver sommetider een af Officerene Penge til at *spandere* Comoedie paa Manden, for at faae ham saa længe af Veyen osv.
1771, 6 B. 15, 50. 54.

Han flere Ord gad ei *spendere.*
Wessels Digte ved Levin 185.

Hvorlænge skulle „skikkelige Folk“ vente, inden den uskikkelige Theaterdirection *spenderer* oliemalede Vægge ved Theatrets Hovednedgange.
F. N. 1860, 473, 16. 1861, 549, 4.

En nyfødt Sol i Østen gløder,
En Sol, der ei om Aftenen gaaer ned,
Kritiken i Trompeten støder,
Og Nyrop Solen hedder, I veed.
Spendeer en Daler, kjøb en Billet,
Og gaa saa hen i andet Parket.
Ved Studenterf.s Carneval 1862.

Svensk: *spendera*. Platt.: *spenderen, spanderen*. Tydsk: *spendiren*.

Spenderebuxer** i Talemaaden: at have Spenderebuxerne paa = vise sig tilbøjelig til at spendere. *Spendeerbüx*, Spendierhosen, Schütze.

Spids** = det Halve af en halv Bajer.

...og under et eenstemmigt „Nei, Gudbevares!“ stige de ned af Vognen og komme strax tilbage med en „*Spids*“ til Kudsken og nogle Svovlstikker.
F. N. 1861, 541, 3.

spidseV. M. i Talemaaden: at spidse Munden eller Næsen paa eller efter noget = gjøre sig Haab om at faa. Jfr. Næse.

Da det dog var gandske noget andet, end et Stykke af en stegt Agerhøne, den gode Mand havde *spidset sin Mund paa*.
Wadskiær, Skue-Plads 308.

Men egenlig havde jeg *Næsen spidset*
Paa at faae det lidt bedre her end hisset.
J. L. Heiberg, Poet. Skr. 2, 346.

Tydsk: *sich auf etwas spitzen*.

Spidskjole** = en sort Kjole (fordi dens Skjøder gaa ned i en Spids bagtil). Jfr. Knibtang.

SpidslærkeV. M. = næsvist og knibsk Fruentimmer. Heiberg, Nei 62.

Spil i Talemaaderne: **at drive sit Spil = vedblivende at gjøre sin slette Virksomhed gjældende, husere, jfr. Væsen; **at drive Spil med = gjøre Løjer med; V.*at være paa Spil = gjøre sig skyldig i noget Utilbørligt.

Imidlertid seer man godt, det var ikke nær saa meget Ærgierrighed, som Overmod, her *drev sit Spil*.
Grundtv. Saxo 1, 194.

At Sligt kan være sandt,
Jeg aldrig nægte vil;
Dog troede jeg, *med* mig
Vilde Fyren *drive Spil*.
Chr. Winther, Hjort. Flugt 180.

Droskekudsk Thieme har atter *været paa Spil*.
F. N.

Tydsk: *sein Spiel mit Jemand treiben.*

spille op for** = vise sin Magt over, tumle med.

Naar bare „Jens" maatte gaa lidt over og *spille op for* Fyren, saa vilde det nok gaae over med hans Spilopper.
F. N. 1860, 467, 12.

spille op med** = tumle med, behandle overmodigt.

Efter nu paa Vikings-Tog at have sanket Penge som Græs, fik Knud og Harald særdeles Mod paa at *spille op med* Irland.
Grundtv. Saxo 2, 274.

Spilop,V. M. mest i Flertallet: **Spilopper** = Lojer, Optøjer.

I skal ikke have giort dette *Spilop* for intet.
Skuespil 3 B. 1777, Søe-Havnen 44.

Velviseste! De nok veed,
Hvad Pater N. og hvad Guichard
I Byen giøre for *Spilopper*.
Wessels Digte ved Levin 185.

Uagtet Hiertet altid gierne hopper
I Musers Sønner ved Spektakler og *Spilopper*.
Bagg. Ev. og c. F. 1, 32. Grundtv. Saxo 1, 241.
Brage-Snak 86. Rosenkildes Dram. Skræd. 3.

Skulde man gjengive alle de *Spilopper*, som ældre Folk i saa Henseende kunne meddele om deres Ungdom, saa kunde man fylde en heel Bog.
Cl. Rosenh., Om Vægtere og Vægtersangen 16.

Spir** (sammentr. af Spiger? jfr. Søm) = Penge.

Studenten skriver til Papa:
„Med Læsning Natten gaaer,
Men jeg maae flere Syle ha'e,
Examen da jeg faaer!"
Den Gamle *Spiir* nu sender.
Gud lad os aldrig mangle Penge. (Vise hos Strandb.)

SpirrevipV. M. = et lille, let bevægeligt, livligt Væsen.

Mit hele Arbeid var dog kun at prygle af
En Næsviis *Spirivip*, som Penge nok ei gav.
1771, 7 B. 15, 13. Bagg., Danfana 1, 314.

Hvis jeg den ikke bringer?
Hvad slig en *Spirrevip* nu ogsaa skal med Vinger!
Øhl. Kanarif. 139.

Spjat** = Spark. Baggesen, Danfana 1, 130.

spjatte,V.* **spjætte**V.* = sparke. A. Rosenk., Lars og Maren 27.

splinter,V. M. **splinder,**V.* **splinder spanken,**V.* forstærkende Bio.

Ruus ved de Klæder sær sig overmaade glædde,
Som Nille havde dem foræret; han da saae
Sig *splinder spanken* nye fra Hovedet til Taae.
Holb. P. Paars ved Lieb. 186.

Tre smukke Bondemænd blev' sendt med Commission,
At skaffe deres Bye en *splinter* ny Patron.
Wessels Digte ved Levin 145. 168. Grundtv. Saxo 1, 145.

Plattydsk og Hollandsk: *splinter*. Jfr. Tydsk: *span*-neu, Heyse.

splitter,V. M. forstærkende Bio.

Gientag det Skov og Bierg og Dale,
Saa høit som I var *splittergale*:
Det er Hr. Herman Anthon Jensens Fødselsdag!
Wessels Digte ved Levin 242. 246. Grundtv. Hdb. i Verd. Hist. 1, 112. Grundtv. Saxo 2, 87.

Snart hørde jeg min lyst snart blef jeg *splitter Vild*.
J. Sten S., Pig. Speyl C. Diiij Ryg.

Svensk: *splitter* og *splitt*. Tydsk: *splitter*. Plattydsk ogsaa: *splinter*, se Schambach.

spolereV. M. = ødelægge, fordærve.

Hvad nu? Nu er det reent forkeert!
Det hele Stykke er *spoleert*.
Wessels Digte ved Levin 227.

Mon Bogen ganske skulde være *spoleret?*
Rosenk. Dram. Skræd. 51.

Stakkels Fyr! den Familie duer ikke meget — bare de ikke *spolere* ham!
Hostrups Spurv i Tr. 17. 106. Olympen i vor Tid 57.

Fransk: spolier og Latin: spoliare have ikke denne udvidede Betydning, hvilket derimod er Tilfældet med det Engelske: *to spoil*.

sporenstregs** = lige.

Gak ud fra Præstens Huus, fra vores Dør dig pak,
Og lige *Sporenstreich* ad Nørre-Gaden gak.
Tychon. Vers 306.

Han gik nu *sporenstregs* til Guldsmedens Huus.
Grundtv. Saxo 2, 31. 132.

Tydsk: *spornstreichs*, tidligere: *sporenstreichs*, og Svensk: *sporrstreck*, betyde: i al Hast.

Spradebasse og **Springbasse** se under: Basse.

Springfyr se under: Fyr.

Sprikvort** = Ordsprog, Mundheld. (Skjemtende Tale.)

Af *Sprikvort* hver Mands Mund var fuld.
Wessels Digte ved Levin 191.

...en af hine væmmelige tydske Refrain-Viser om forskjellige uvedkommende Anekdoter, der alle ender med samme *Sprichwort*.
Bøgh, Dit og D. 1861, 118.

...men kunde saa samtidig udraabe med hiin tydske Deputerede i St. Paulskirken: „Hier sitzen wir und machen Weltgeschichte!“ — det vil da sige, saafremt de overhovedet indlade sig paa tydske *Sprikvorter*.
Dagbladet 1865, 243, 1.

Tydsk: *Sprichwort*.

Sprit,** i overført Betydn., = Liv, Fyr og Flamme. Jfr. Fut.

Der strømmer mere „*Sprit*“ fra den Mands Mund i en Time, end der kommer Sprit i Berlinerfritz's Hals i en Maaned.
F. N. 1861, 514, 10.

Det „*Sprit*“ og den „Spændkraft“, som er i ham, har maattet have Luft.
Dagbladet 1865, 280, 1.

Dansk, Svensk: *sprit* = en fin, flygtig och stark vätska, som uppkommer genom distillering, Dalin. Fransk: *esprit*. Latin: *spiritus*.

Sprælv.* = Larm, Støj, Ophævelser, Væsen.

Lad den brittiske Hecate
Nat og Dag kun gjøre *Spræl*.
Studenterf.s Constitution af Chr. Winther. (Vise i Stud. 1831.) Microscopet 1856, 45, 6 b.

En Skaal for dem, der ej gjør *Sræl*
Men er, hvad de skal være!
Bøgh, Dit og D. 1860, 160.

Vi fange Ræven nok saa net,
Om ogsaa han gjør *Spræl.*
Landsoldaten paa Marschen. (Vise hos H. P. Møller.)

sprøjtefuld se under: fuld.

sprøjtegal** = ren forrykt. Jfr. ravgal.

Den, som sig Livet gjør til Qval,
Ham kalder jeg for *sprøitegal.*
P. E. Petersen, Digte og S. 1, 13.

Spytslikker** = et underdanigt, krybende, trællesindet Menneske, der søger at indsmigre sig hos sine Overmænd.

Nederdrægtige *Spytslikkere* maa straffes nederlig (med Riset), om de skal føle man foragter dem.
Grundtv. Saxo 2, 25. 57.

De have viist deres Maadehold og Resignation ved at stemple os som Fjender af Fædreland og Frihed, som Apostater, som politiske Nuller, som servile *Spytslikkere* osv.
Berlingske 1864, 265, 2.

Engelsk: *lickspittle*, Slang Dict.

Spytslikkeri** = en Spytslikkers Adfærd.

Den, der ved Penge eller det almindelige *Spytslikkerie* for de Store, endelig var sluppen ind i Rangforordningen, saae dem over Hovedet, som endnu stode udenfor den.
Overskou, D. Skuepl. 1, 168.

Lægerne have erklæret, at Sygdommen skriver sig fra overdrevent *Spytslikkeri* for Danmarks Genius, hendes Naade, Fru Danner.
F. N. 1861, 546, 6. Folkets Avis 1865, 254, 2.

spyttev.* i Talemaaden: ikke at kunne spytte for, der bruges, naar man taler med Haan om en stor Mængde af en vis Slags Mennesker.

Sidst jeg var i Kongestaden
Hvor Kong Wilhelm kronet blev,
Neppe kunde man paa Gaden
Spytte for de Folk, der drev.
Revue des deux Mondes. Nov. 1861. (Vise i Studenterf.)

spæde til[v.*] = bidrage til.

Een Datter kunde jeg udstyre, og *spæde* aarlig nogle Hundreddalersedler *til*, indtil osv.

Heiberg, De Uadskill. 20.

Spænd[**] = Løjer.

O! det var gyselige *Spænd.*

Hillerups Digte 31.

Gaa bort, om jeg maa be'e,
og naar jeg kalder, kom saa ind igjen!
saa skal de bare see,
at det skal rigtig blive *Spænd.*

Hostrups Spurv i Tr. 137. 93. Helms, Nogle Vers 74.

Og saa hans gode Ven,
Og gamle Følgesvend,
Den stærke Smed fra Rude, som hver en Tid gjør *Spænd.*

Microscopet 1856, 39, 6b.

Sikke *Spænd!*

F. N. 1861, 522, 10. 1864, 4, 4. Hr. Sørensen 20. Marts 1862, 11.

Og Frølund og Alberti, de gjæve Bondemænd,
De skulde bære Plougjern som Slagsværd ved Lænd.
Jo det vilde blive nogle gyselige *Spænd.*

Var jeg blot Keiser i Aften (Vise hos Büchler)

Jeg mener, der vil blive *Spænd* og Spark,
Som aller-mindst vil være til halvfemte Mark.

F. N. 1862, 609, 15.

Thi nu hele Børsens Hædersmænd
Kjøre Droscher vil — det bliver *Spænd.*

Søndags-Posten 1865, 58, 12.

spænde af[v.*] = løbe af, faa et vist Udfald.

Nu Mikkel, hvordan vil dog denne Leeg *afspende?*

Bruuns Fritimer 55.

Vi gjøre rettest i at ajournere Discussionen til vi høre hvorledes det *spænder af* imorgen.

Chievitz, Fra G. 88.

Naa, lad os nu sætte, at Du paa engang skal have dansk Brændeviin, svensk Banko og norsk Lagerøl, — hvorledes troer du, at det vil *spænde af?*

F. N. 1860, 511, 10. 1866, 18, 9.

spændes[V. M.] (oprindelig i Aag sammen) = forliges, komme ud af det med hinanden.

Raadet kand icke *spendis* oc bliffue ens om Susannæ sag.
Heg. Sns. 36 Ryg.

spøre[**] = spørge.

Hvor kan De *spøre?*
Hostrups Spurv i Tr. 57.

Ligesaa i Gammeldansk.

staa sig[V. M.] = holde Stand, forsvare sig, bestaa.

Mod alle disse synes dog virkelig „Tordenveir" nogenlunde at kunne *staa sig.*
Fædrelandet 1866, 15, 4.

Staabi[V. *] = Hjælper; Aagerkarl.

Man spurgte om Penge eller Caution, han gav strax Anviisning paa en vis Broder *Staabi* som havde Penge nok, og declarerede sig Selv-Skyldner.
1771, 6 B. 45, 23. Skuespil 2 B. 1776, Dobleren 54.

...naar han nu bare vil holde Ord, for jeg har slet ikke seet ham siden, og de kan nok mærke, hvor ængstelig jeg staaer og vender og dreier mig, uden dog at see noget til den lovede *Staabi.*
Grundtv. Brage-Snak 165.

Kan den gamle *Staabi* ikke ligge rolig i sin Grav?
Chievitz, Japhet 1, 25.

Staahej,[V. *] **Stohej**[**] = Støj, Tummel.

Med al deres *Stohei* var de dog ikke andet end kvindagtige Kiælebasser.
Grundtv. Saxo 2, 46.

Krigeren, General Hansen,
Holder mod Tydsken sig ei,
Men gaaer s'gu bag af Dandsen
I den fæle *Staahei.*
Microscopet 1856, 37, 2 a.

Gud, hvor blev der et rædsomt *Stohei,*
Uden Frakke han rendte sin Vei.
Tjenestepigernes Sladder-Vise (hos Nielsen og Strandberg). F. N. 1865, 6, 7.

Stabejs[**] = en gammel sær Person. Molb. Dial. har *Stabeiser* i Betydn. af Stodder eller Omløber i lurvet Klædedragt.

Sv. Vesterg. *Stabis*, en gammel, alvorlig Mand. Jfr. Sanskrit: *sthavira*, gammel.

Stage** i Talemaaden: at løbe (rende) sig en Stage i Livet = forløbe sig, komme galt afsted.

Saa er jeg da ikke udsat for *at løbe mig en Stage i Livet.*
F. N. 1860, 464, 16. 467, 5.

V. S. O. og M. 2 have: løbe sig en *Staver* (*Star*) i Livet. Hansen, Dalby Præsteg. 36.

StaveV. M. i Talemaaden: falde i Staver, i overført Betydn., = falde hen i Tanker.

Et Vink kuns om den lille Ven,
Snart *falder* man *i Staver* hen,
Og glemmer uformærkt at bede.
Bruuns Fritimer 22.

Ved Synet heraf *faldt* Thorkild *i Staver.*
Grundtv. Saxo 2, 230. Brage-Snak 34. Ohl. Trill. fra D. 87. Ewald, v. Krones U. 1, 205.

stavreV. * = gaa langsomt og vaklende.

...da han hørte Hexen komme *stavrende* paa sine Krykker op ad Trappen.
M. Winthers Eventyr 4.

Saa *stavrer* de saa smaat til By
Og bander dette Hattebly.
P. E. Petersen, Digte og S. 1, 57.

Og har Du Dig en Brand,
Saa knapt Du *stavre* kan.
Bommeling af J. S. (Vise hos Strandb.)

M. 2 har den rigtige Skriftsprogsform: *stagre*, Molb. Dial. *stagle* og *staggre*. P. Möller: *stagra*. Engelsk: *to stagger*.

stejle,** i overført Betydn., = være gjenstridig; fare op af Forbavselse; være uheldig. (Modsat: at klare, i Billardspillet.)

Man burde imidlertid betænke, at Strænghed er alle Dage dog et bedre Raad mod en tøileløs, *steilende* Ungdom, end Kiælerie og overdreven Lempfældighed.
Grundtv. Saxo 2, 326.

Jeg veed ikke hvordan jeg skal faae det sagt, jeg kjender Calchas, han vil *steile.*
Den skjønne Helene ved Recke 22. Dagbladet, 2. Juni 1863, Sp. 11.

Stenslíber** = Dagdriver, Driver.

...da de saakaldte *Steenslibere*, istedetfor at gaae af Veien, gaae ganske langsomt imod og gloe Damerne ind i Ansigtet.
Adresseavisen 1864, 271, 5.

sterbens** = dødelig.

Ah! jeg er *sterbens*-forliebt i denne Spinette.
Skuespil 4 B. 1778, 486.

Tydsk: *sterbens*angst osv.

stikke,v.* i overført Betydn., = overgaa.

Det var en Vogn, der kunde *stikke* alle dem, der kjørte til Charlottenlund.
Chievitz, Japhet 2, 23.

Den svenske Posttidningen, der i høi Grad *stikker* vor „Berlingske“ i omhyggeligt Referat af Hoffester, indeholder osv.
Dagbladet 1864, 233, 7.

Denne Sennorita,
som er kommet til vort Land,
Stikke kan Pepita!
F. N. 1860, 506, 8.

stikke,v.M. i overført Betydn., = falde ind; faa i Sinde.

Saa at hun smiler selv,
naar det kan hende *stikke*,
At hun sig runden om
og nøje overseer.
Wadskiær, Skueplads 223.

Svensken jeg slet intet ændser;
Han for nær er vore Grændser,
Og det kunde *stikke* ham,
Hvis jeg gav ham mindste Lyde,
At han Freden vilde bryde.
Wessels Digte ved Levin 225.

Hvad kan ei stundom unge Piger *stikke*?
Bagg. Ev. og c. F. 2, 224.

stikke dybt,v.* i overført Betydn., = være hjemme, vide Besked, have Kundskab eller Begavelse.

Den *stikker* ei *dybt*, som aldrig fløi,
Flyv ud!
Studenter-Carneval i Casino 16. Marts 1854. (Vise.)

Hvo *dybt* nok i Kunsten *stikker*.
Cl. Rosenhoffs Digte 102.

stikke i Lommen,[v. M.] i overført Betydn., = finde sig i, taale, tage imod.

Thi han der ansaae sig for Oldermand i Mundhugger-Laget, kunde paa ingen Maade overtale sig til at *stikke den Skam i Lommen.*
Grundtv. Saxo 1, 239.

Mener Du Grundtvig *stikker* Dr. Larsens Sottiser i *Lommen?*
J. Møller, Nyt theol. Blbl. 19, 215.

stikke Piben ind eller **i Sækken** se under: Pibe.

stikke under Stolen,[v. M.] i overført Betydn., = skjule.

For intet at *stikke under Stoel,* saa vil jeg sige Jer reent ud osv.
Moliere, Fruent. Skole A 10 (hos Paulli).

Bekiend først om din egen Kiærlighed, og *stik* intet *under Stoel.*
Holb. Com. ved Boye 285 a

Dog langtfra man indbilde sig,
At *under Stoel* jeg svigelig
Med eget Kiøn det mindste *stikker.*
T. C. Bruuns Fritimer 24.

Den vise Salomo har sagt
Et Ord, som endnu staaer ved Magt
Og ei bør *stikkes under Stolen*:
„Ei Nyt der skabes under Solen!"
Chr. Winther, Nye Digtn. 127.

Naar Pressen siger, at Hvidt er Sort,
Min Mening jeg strax da *stikker*
Under Stolen, og med mit søde Smiil
Jeg samtykker, tier og nikker!
F. N. 1861, 530, 4.

stikke (putte) under Vesten,** i overført Betydn., = tage til sig, nyde (især om Drikkevarer).

Hver Aften han *stak under Vesten*
Sin Bayer — han drak ikke Viin.
F. N. 1861, 529, 3.

Ja, hvordan det kan være gaaet til, det begriber jeg rigtignok ikke, for det Par Stænk, som Peter og jeg *puttede under Vesten,* det kunde da aldrig løbe saadan op.
Hr. Sørensen 1866, 19, 11.

stikke af[†M.] = løbe sin Vej, begive sig bort.

En Cellefange *stikker af* fra det „solide“ Vridsløsefængsel.
F. N. 1860, 471, 5.

Men tys! der seer jeg en Rodemester,
Saa er det nok bedst, at jeg *stikker af.*
Ved Studenterf.s Carneval i Casino 1862.

Da Preusserne mærkede, at de ikke kunde bjerge sig, *stak de af* ad Swinemünde til.
Folkets Avis 29. Marts 1864, 5.

Den seer Begyndelsen af hver Forestilling, men „*stikker a'*“ hvergang Tallerkenen kommer.
F. N. 1861, 542, 5. 532, 4.

Den værste Ulempe, som Lokomotivet frembyder, er den, at Hestene ved at møde denne underlige trebenede Hest blive benauede og føle en aparte Lyst til at *stikke a'*.
F. N. 1862, 606, 10.

Parfumehandler Kessner er „*stukket a'*“ og har ikke trods den vellugtende Forretning, som han driver, været til at opsnuse.
Morgenbladet t. Dansk Rigstid. 1865, Nr. 39.

Mo'er, er det ikke stygt at sige: „La' vær'! *Stik a'!*“ for igaar hørte jeg at Stuepigen sagde det til Fa'er.
F. N. 1866, 17, 13.

Ligesaa i Svensk: *sticka af.* Engl. bruge *to cut* i samme Betydn.

stikke i[V.*] = have sin Grund i.

Hvor*i* det egentlig kan *stikke*
Det veed jeg ikke.
Wessels Digte ved Levin 89.

Vist ingen, han maa være nok saa klog,
Hvor*i* den Pusten *stikker*, vil formode.
Bagg. Ev. og c. F. 1807, 1, 117.

stikke i[V. M.] = give sig til, begynde.

Men Synderne *stak i* at grine
ad hendes ynkelige Mine.
N. T. Bruuns Bacchus og C. 1, 2.

...*stak* derpaa *i* Rend af alle Kræfter, og naaede lykkelig Dørtærskelen.
Grundtv. Saxo 2, 32.

Jfr. Colding, Dict. Herl.

stikke op** = give sig, give efter.

Det vilde jo være forfærdeligt, hvis vi Danske maatte *stikke op* for Svenskerne.

F. N. 1862, 585, 8.

Skulde vi, skulde saadan Folk som vi
Stikke op og troe det var forbi?

D. g. S.s Viser 22.

See den raske Husar,
I en kort Galop,
Han hjælper dem, min Fa'er,
De maa *stikke op*.

Dansk Krigssang for alle Vaabenarter (hos Strandberg).

stikke paa*M. = tage for sig af.

Man læser Blade og man passiarer,
Stikker paa Varer og ryger Sigarer;
Stumperne kastes i Stuen hen —
Inte skulde De kjende den?

Den 16. Juli 1841 af P. L. M. (Vise i Studenterf.)

Der blev *paa* Varene dygtig *stukket*,
Og saa blev der Forskjelligt drukket.

F. N. 1860, 466, 3. Pjerrot 18. Oct. 1863.

Kjære Venner! I som tidt
Stikke lidt
Her *paa* Flasken —

Et Julevers.

I tause Vidner til vor Commerts,
Til Debattering om Politikken,
Og Smagens critiske Controvers,
Samt en uhyre *Paa-Vare-Stikken*.

Afsked fra Boldhuusgaden den 21. Dec. 1835 af F. J. H. (Vise i Studenterf.)

stikke udV. M. = fortrænge.

Et Haab begyndte allerede at tændes hos mig, at det let vilde lykkes mig at *stikke* ham *ud*.

Chievitz, Japhet 1, 103. Hostrups Tordenv. 92.

De Tydske os fortælle
(og de fortælle godt!)
At ikke af „Guds Naade"
Du blev de Danskes Drot.

Og „Protokollens Konge“
de let kan *stikke ud:*
Ham hjælper ingensinde
det store Tydsklands Gud.
Dags-Telegr. 8. April 1864.

I Svensk ligesaa: *sticka ut.* Tydsk: *ausstechen.*

stikke ud[V. M.] = tømme, drikke.

De største Horn *udstukke*
De understærke Mænd.
Øhl. Nord. Digte 8.

Eet Sted mig Theen kun fornøier:
i Holbergs Barselstue, naar
Jens Ølsen *stikker ud* for Løier
den Thee de Boeuf ham nærmest staaer.
N. T. Bruuus Bacchus og C. 1, 142. Grundtv. Saxo 1, 294.

Vor Glædes Kilde! Dig vi svigter ikke;
Pocalen fyldes skal til bredfuldt Maal,
Og mangt et Minde staaer for vore Blikke,
Mens *ud* vi *stikke*, Moder, fro Din Skaal.
Vor Moders Skaal. Den 16. Juli 1840. (Vise i Studenterf.)

Corporalen: Kan du sige mig, Jens: hvorledes du har at forholde dig, naar „Foresatten“ byder dig en Snaps? Jens: Saa *stikker* jeg den *ud.*
F. N. 1860, 464, 12. 1861, 529, 3.

Tydsk: *ausstechen.*

stikke ud** = bibringe, give.

Havde jeg ham her (ved Gud)
Stak jeg ham en Skalle *ud.*
En Historie paa Vers om den fornemme Udsmidder i Nyboder. Kbh. 1853. (Vise.)

Vent! Om lidt er de bedre paa Skud.
Har vi dem først paa en hundrede Alen,
Stikke vi dem nogle Hilsener *ud.*
Helms, Nogle Vers 44.

Men saa sa'e han, jeg var en litterær Stratenrøver, og saa blev jeg neutral og *stak* ham et Par *ud!*
F. N. 1860, 462, 10.

Han *stak* mig en *ud*, saa jeg drat.
Soldaterliv af J. S. (Vise hos Strandb.)

stikken[V. M.] = let at støde; stiv, stædig. Jfr. prikken.

En Kunde kommer ridende
Til Sadelma'erboutikken.
„Herr Vert! jeg beer, bliv siddende."
Den Kunde er ei *stikken.*
Den 4. Febr. 1855. Vise af P. Faber.

V. S. O. angiver som dets Betydning: indbildsk, selvklog; pyntet, stadselig i sit Udvortes. Svensk: *sticken.*

stille op** = især i Talemaaden: der er intet at stille op med ham = der er intet Udkomme med ham.

...og forsikre, at Formaalet med Konferencen fuldstændig er naaet, forsaavidt man nu veed, at der Intet er *at stille op med* Sydstaterne ad Forhandlingens Vei.
Dags-Telegr. 1865, 60, 3. Fædrel. 1865, 304, 12.

Dumrianer er der ikke noget at *stille op med.*
Hist. Tidsskr. 3R. 4B. 550.

Ja, hvad skulde man gjøre? Man har jo været tvungen til det. Der har ikke været andet at *stille op* med ham.
Fra Gaden.

stiv,[V. M.] To. og Bio., = hvad der gaaer over Maalet, rigelig, overordentlig; dygtig, udmærket. Jfr. Ore.

Hand bar den *stifft* paa raske Been.
Justesen, S. F. D3, Sal. Hyld. 26. Heg. Cal. 7b.

Engang i en Ruus, som var *stiv,*
Da Stuen gik rundt omkring Stolen,
Begreb han det først i sit Liv,
At Jorden gik rundt omkring Solen.
Sagen i Sange for Studenterf. 1822, 109.

Men jeg et *stivt* Qvarteer her Talen eene fører.
Wessels Digte ved Levin 22.

...Med slig en Fart, at inden Sol gik ned,
Befandt han sig, omtrent tre hundred *stive* Mile
Fra Hiemmet sit...
Bagg. Ev. og c. F. 2, 107. Ohl. Kanarif. 12.

At Du...
— Nu vil forlade
Dit vante Stade
Og meer ei søge i Boldhusgade,
— Det er s'gu *stivt!*
Til Carl Borgaard den 23. Aug. 1851 af P. R.
(Vise i Studenterf.)

Men hvad især jeg finder *stift*,
Med Een man kun maa være gift.
Olympen i vor Tid. Farce 1863. S. 13.

Hver Prindsesse og Prinds,
Der ved Hoffet finds,
Bli'er med, — ja det er *stift*,
Verdens Stormagter gift.
Prinds Vilhelm. (Vise hos Strandb.)

Det var et *stivt* Stykke at beskylde en saa høitstaaende Mand for Forræderi.
F. N. 1860, 489, 13.

Er det nu inte *stive* Stykker,
Der sidder Damer og syer med — Pløkker.
F. N. 1861, 546, 15.

Du, som er saa *stiv* i det danske Sprog osv.
F. N. 1861, 549, 6. 1860, 471, 8. 1863, 38, 4.

Svensk: *styf*. Tydsk: *steif* essen osv., Heyse.

Stivstikker** = et Menneske med et stift, afmaalt Væsen, en stiv og stikken Person. Tydsk: *Steifling*.

stjærnefuld, se under: fuld.

Stohej, se: Staahej.

Stolv.* i Talemaaden: at sætte En Stolen for Døren, i o. B., = træde op med Bestemthed imod, byde Trods. Jfr. stikke.

Jeg skal vist *sætte ham en Stoel for Døren* og det skal være paa love, og nu vil jeg strax give mig til Verket.
Moliere, Fr. Skole (hos Paulli) A 12.

Saaledes blev da Svenn omsider Slaverne kvit, men vor Herre, som han *havde sat Stolen for Døren*, slap han ikke saa let.
Grundtv. Saxo 2, 296.

...for at kunne have et sikkert Tilflugtssted, naar jeg engang vilde *sætte* mit Herskab *Stolen for Døren*.
Breinholms Christianshavnspostens Korrespondence 1810, Nr. 1.

I Tydsk betyder i Følge Heyse *einem den Stuhl vor die Thür setzen* ihn aus dem Hause weisen, den Umgang mit ihm aufheben.

stolpe** = stolpre, se dette.

Og det friske Liv.

Ja det gaaer i Spring,

der *stolper* man om, til man faaer næsten Sting.

Hostrups Spurv i Tr. 111.

stolpre*M. = gaa usikkert.

Sikken en Mængde Stene, man maa gaae og *stolpre* i

F. N. 1864, 35, 7.

+ afsted. Fædrelandet 1865, 173, 2.

Tydsk: *stolpern.*

StopperV.M. i Talemaaden: at sætte en Stopper for = standse, stoppe, forhindre. Jfr. Pind.

Det er paa Tide, at der *sættes en Stopper for* sligt Uvæsen.

F. N. 1861, 534, 5. 1860, 512, 15.

...og der vil herved tillige *blive sat en Stopper for* Muligheden af, at det urimelige og uretfærdige Tilfælde kan indtræffe, at osv.

Dags-Telegr. 1865, 29, 3. 35, 7.

Der har i den senere Tid udviklet sig en Tone paa Folketheatret, som ikke er høvisk, og som der bør *sættes en Stopper for.*

Fædrelandet 1865, 297, 6.

Engelsk: *to put a stop to.*

storke** = gaa med langsomme og afmaalte Skridt?

Bonden *storker* i Mulde —
Huen sidder paa Skak;
Furen løber ham ud og ind —
Han pløier til Sommerbrak.

F. J. Hansens Digte 1832, 72. Hr. Sørensen 1863, 164, 4.

Imens den skikkelige Flok
Af Folket roligt snorker,
See vi paa Vrimlen, imens nok
Saa vaagen om vi *storker.*

Maskerade-Sang (hos Strandberg).

Jfr. Tydsk: *storchen, storgen,* Heyse.

Storm** = stærk Rus.

Forresten havde nok Preusserne en „rigtig *Storm*“ den 18. April.

F. N. 1864, 19, 8.

...og at „det skarpe Hjørne“ deels hentyder til Hjørnets virkelige Skarphed og deels til, at Mangen der har hentet sig *„en Storm“*, er der heller ingen deelte Meninger om.
F. N. 1861, 522, 3. 520, 9.

storsnudetV. M. = hovmodig.

Hvad var nu det? hvor er Gotherne henne?
Hvor er nu Hjartvars *storsnudede* Svende?
Grundtv. Saxo 1, 128.

...thi han saae heller, at Jorden laae til den skimlede, end at hun skulde føde en *storsnudet* Slægt.
Grundtv. Saxo 2, 267.

Straa i Talemaaden: **at trække det korteste Straa = ligge under, komme til kort.

Folketheatret kom først, og Casino har saaledes maattet *trække det korteste Straa.*
F. N. 1860, 502, 6.

Tydsk: *den kürzeren ziehen.*

StrabadsV. M. = Møje, Besvær.

Hun ynkedes ligesom jeg, og vilde ikke tillade, at vor Syster skulde lide saadan *Strabats.*
1771, 5 B. 25, 15.

Tidt jeg forsøgte, om ei jeg med Lempe
og kunde klattre lidt op paa Parnas;
vist nok jeg altiid omsonst maatte kiæmpe,
naaede ei Toppen med al min *Strabads.*
N. T. Bruuns Bacchus og C. 1, 12.

Tydsk: *Strapaze.* Italiensk: *strapazzo.*

strabadseV.* = slide og slæbe, anstrænge sig. Jfr. Stephanius og Colding. Nør-Nissom, Spec. dom. B 4. Petersens Lit. Hist. 2, 265.

strabadsereV. M. = anstrænge. Tydsk: *strapaziren.* Italiensk: *strapazzare.*

StrambuxV.* = Slag paa Rumpen, Bank, Prygl.

...da han dog ellers i Spøg lod dem give sig *Strambux.*
1771, 6 B. 15, 29.

Eller skulde Du være Atheist i den Grad, at Du endog fornegter Troen paa *Strambux?*
Dags-Telegr. 1864, 230, 2.

Hr. André Lütken, det sølle Skrog,
Der har faaet *Strambux* i Pressen
For Sladder, han Kjæledægge er
Og faaer Sukkergodt af Noblessen.
F. N. 1865, 5, 11.

stramme op** = pudse op; bibringe en strammere Holdning, tugte; styrke, oplive.

Jo jeg blev *strammet op*,
Der kom Liv i min Krop.
Og jeg fik saadan pæne Manere.
Soldaterliv af J. S. (Vise hos Strandb.)

Opstrammer** = en Snaps af stærke Drikke.

Streg** = lille Rus.

Den Dukke, som voldte min herligste Leeg,
og som jeg har daglig i Hænde,
er Flasken, hvoraf man kan faae sig en *Streg*:
den Leeg med mit Liv først sig ende!
N. T. Bruuns Bacchus og C. 1, 11.

strengere se strængere.

Strips, Stribs** = Smaaslag; Tugtelse.

Endogsaa Poesien maa skrives efter Streger, og hopper der engang imellem en lille forfløjen Idee udenfor Linien, saa er der strax en æsthetisk Skolemester tilrede med sin Lineal, og saa vanker der *Stribs*.
E. Bøghs Nytaarsnat 1850, 1 b.

Det kunde være det bedste Barn af Verden, naar hun fik lidt *Strips*.
Eva Haller. En Fortælling. 1864. S. 1.

Tydsk: *Stripps*.

strippeV. M. = løbe med smaa Skridt, strejfe om.

Hand *stripped* alt paa Jagt med Næse-vise Hunde.
P. Pedersen, Don Pedro 1, 46.

Du est hans Lære-Dreng,
hver Time og hver Stund
Du for ham *strippe* maa,
og løbe som en Hund.
Helt, Poet. Skr. 115.

Kun i denne Blandings-Scene
Af Fornuft og Narreri,

Gad jeg dog endnu allene
Seet mig selv for *Strippen* fri.
T. C. Bruuns Skrift. 4, 38.

+ hen.

Engang imellem *stripper* han *hen* til Vognen, tager fat i Karet-Døren og gier sig den underdanige Friehed at stige op paa Fodtrinnet for at titte ind til sin naadige Kone og velbaarne Løjtnanter.
1771, 6 B. 15, 53.

+ igjennem.

Her kan du *gjennem* Verden *strippe*,
Og over alle Oceaner la'e dig vippe:
Dog saadan Elskov er ukjendt.
P. D. Faber, Rordr. 116.

+ om.

Viid, at vi have forfaret, at Bispens Official i Assens *stripper om* med sine Hunde paa alle Marker der omkring osv.
Allen, 3 nord. Rig. Hist. 2, 279.

Hand Føll, Faar, Kalffve skal opleed'
Det nu saavit *omstripper*.
Gerners Hesiod. 187. Wiel. Saml. af Vers 4, 39.

Hun *stripped om* i Egnen,
Og hvor hun saa kom hen,
Forvendte hun strax Hjertet
Paa hver en Ungersvend.
Chr. Winther, Hjort. Flugt 47.

strix.[V. M.] To. og Bio., = stræng, strængt.

Hun er noget *strix* af sig.
Hauch, Søstr. paa K. 18. Microscopet 1856, 11, 2.

Det skal ikke tages saa *strix* efter Ordet.
Helms, Nogle Vers 34. Heib., De Uadsk. 30.

Svensk og Hollandsk: *strikt*. Latin: *strictus*.

stroppe op** = bibringe en strammere Holdning, tugte: styrke, oplive.

Enhver veed, hvor saadan lidt Lækkert kan kvæge en syg Sjæl og *stroppe En op*, som er lidt mat i Sokkerne, som man siger.
F. N. 1862, 612, 13.

Stryg[V. M.] = Bank, Prygl.

At være Soldat, og faa Commisbrød i Garnison, skident Vand paa Marcken og *Stryg* for 100 Daler naar jeg icke kand min Exercice.
Paulli, Jule-Stuen 70.

O var den Digter, som sværmende-flin
Henstirrer mod Ønske-Landet,
„O var han Nerudas Violin,
Og var han slet ikke Andet!"
Og var jeg Nerudas Bue myg
— Ei „Ønskernes Formaal er blandet!" —
Du mildeste Gud, hvor han skulde faae *Stryg*,
Og *Stryg* og slet ikke Andet!

Dagbladet 1862, 83, 15.

Svensk: *stryk*. Engelsk: *strike*. Tydsk: *Streich*.

strække ud** = skynde sig, anstrænge sig.

strænge sig an** = anstrænge sig. (I skjemtende Tale.)

strængereV.* = anstrænge.

Gud, min Søde, *strengeer* ei Personen,
Det behøver ei at gaae i en Fart.

Tjenestepigernes Sladder-Vise (hos Nielsen og Strandberg).

Han politiserte
For meget, *strengerte*
Sit øverste Hjernecontoir.

V. R., Fru Sørensens Qvaler.

Svensk: *strängera*.

Studedrikkeri** = Fylderi, Overfylden med stærke Drikke.

Vel driver Mange det Drikkeri
Omtrent som om det var Slikkeri,
Man deler det i
Minutsnapseri
Og saa *Studedrikkeri*.

Ved Bollen (Vise hos Strandberg).

StudenterhavreV.* = Rosiner og Mandler tilsammen. Svensk: *Studenthafre*. Plattydsk: *Studentenhaver*, Schütze.

Studentmagersvend** = Student.

Og tre Kobbersmedesvende maae da nok kunne binde an med saadan en *Studentmagersvend*.

Hostrups Gjenb. 87.

studsV. M. = kort for Hovedet. Grundtv. Hdb. i Verd. Hist. 1, 517. N. M. Petersen, D. Lit. Hist. 5, 316. Tydsk: *stutzig*.

StudsV. M. i Forbindelsen: paa eller i en Studs = i en Fart.

Men kommer endnu dertil, at Naturhistorie, Astronomie samt en god Slump Mathematik *paa en Studs* ere henlagte fra Universitetet til Skolerne osv.

R., Om det lærde Skolevæsen Nr. 2, 41.

Snart Adres'avisen tom man seer,
Thi hver Handlende nu *i en Studs*
Averterer i en Omnibus.

Søndags-Posten 1865, 58, 12.

Plattydsk: *up'n stuz*, Schambach. *Auf den Stutz*, Heyse.

Stykke** i Talemaaden: at komme til Stykket = til det Yderste, det afgjørende Øjeblik.

...og heraf seer man, at naar det *kom til Stykket*, holdt han dog meer af Pigen, end af Krigen.

Grundtv. Saxo 1, 26. 87.

Stylter** = Ben. (I skjemtende Tale.)

Sagerne staae meget bedre end Nogen af os havde ventet, naar Du nu blot vil ligge stille, at Du snart kan komme paa *Stylterne* igjen.

Chievitz, Fra G. 212.

StymperV. M. = et daarligt Menneske. Joh. Syl. Hattersleb., Al. Magn. 6. Kingo, Psalmer ved Fenger 136. Wessels Digte ved Levin 18. Jonge, Nordsj. Alm. 17. Grundtv. Saxo 1, 84. Holb. P. Paars ved Lieb. 61. Svensk: *stympare*. Tydsk: *Stümper*.

Styr** = Støj, Uro, Bevægelse.

Gud naad' os for saadant et *Styr!*

Heiberg, De Danske i Paris 55.

Mens der er fælt Philister-*Styr*
I Kaffehus-Kritiken.

D. g. S.s Viser 42.

Jeg var Selvtrettende med til at gjøre *Styr* i Mathematiktimen.

Dags-Telegr. 1864, 230, 5. F. N. 1866, 10, 13.

Nu bliver der i Tydskland et morderligt *Styr*.

F. N. 1861, 534, 16.

...saa gjorde de Smaa et forfærdeligt *Styr*.

Andersen, Nye Ev. og Hist. 2 R. 3 Saml. 24.

At gjøre stort *Styr* og Spektakel over disse to Udtalelser forekommer mig morsomt.

Fædrelandet 1866, 47, 13.

Hører vel til samme Stamme som Engelsk: *to stir*, Svensk: *stora*, Tydsk: *stören*, Hollandsk: *storen* og vort: *forstyrre*.

styrtende,[V.*] som To. og Bio., = stærk, stor; overvættes.

Gid Du maa blive
Styrtende rig.

Microscopet 1856, 41, 8 b.

Stænk[**] = Anstrøg; Draaber, ringe Mængde af stærke Drikke. Jfr. fugtig.

...en god Parodi af den „Gammelstrandinavisme", der, fordi den er bleven tilsat med et *Stænk* af det „Klassiske", troer at have opnaaet Overlegenhed nok osv.

Rée, se Dagbl. 1865, 268, 16.

...og Hr. H. som den gemytlige Gartner, der løber hen for at faae sig „et lille *Stænk*".

F. N. 1860, 501, 13.

Og ind til en Høker gik de
Til Høibords sad de paa Bænk,
Og der, — ja naturligviis fik de
Et Par gevaltige „*Stænk*".

F. N. 1861, 551, 3.

Du har nok faaet et lille *Stænk?*

F. N. 1862, 601, 12.

Han led af en ganske uslukkelig Tørst
Og tog sig bestandig et *Stænk*.

V. K., Fru Sørensens Qvaler. F. N. 1866, 18, 11.

Støder[V. M.] = „en gammel udslidt Mand eller Hest". M. 2. (Med Spot.)

I denne Skuespillers Hænder blev Ægtemanden en „halvgammel *Støder*", uden mindste Spor af Elskværdighed.

Bøgh, Dit og D. 1860, 52.

Han er fuld! Nei han er gal, den gamle *Støder!* Ud med ham!

F. N. 1861, 527, 5. Hr. Sørensen 1865, 52, 10.

Til Slutning kom der en gammel Fyr,
En *Støder* var det vist.

Vise om Frøken Snakkesmidts Kjærestehistorie (hos Strandberg).

Jfr. Nord. Univ. Tidsskrift 10. Aarg. 1. H. 176.

støjen og fløjen** = faret hen, bleven af.

(Ieg leder vde, ieg leder inde,
Ach, ingensteds kand ieg dem finde.
Ieg veed' ey huort de *støffu'* *eller fløffue.*
H. Just. Sal. Hyld. 21 Ryg.)

Og Ingen vidste, hvor han enten var *støien eller fløien.*
Grundtv. Saxo 1, 172. Heiberg, De Danske i Paris 54.

Jfr. Molb. Ordsprog 355.

Størrelse** = Menneske (med Foragt).

Naar man i disse Dage læser Aviserne, støder man af og til paa en Personlighed ved Navn „N. Hansen, Journalist", og man spørger da gjerne sig selv eller Andre: „Hvad er det for en *Størrelse?*"
F. N. 1861, 534, 4.

Rugaard, Søren Rude og „Broderen til I. A. Hansen" vare jo *Størrelser*, der nok kunde fylde et Par Spalter ugentlig.
F. N. 1861, 540, 3.

De to *Størrelser* med Violinerne under Frakken, ere „Skovmusikantere".
F. N. 1861, 540, 4.

Siig mig engang, Skrøder, hvad er denne Kæmpekvinde egentlig for en *Størrelse?*
F. N. 1861, 548, 5.

støt,** som To. og Bio., = fast, solid; sikker, vis.

Om jeg kan tie? Ja, det kan I være *stødt* paa!
F. N. 1860, 507, 10. 492, 9. 1866, 10, 10.

Og min Maren begyndte at græde,
Mens jeg sa'e: „Hør du kan være *stødt*
Paa, at jeg gaaer deiind, gaaer med Glæde
Kom min Tøs, vær nu inte forknyt!"
Jens med Suleposen (Vise hos Strandberg).

Støvle** i Talemaaderne: at være paa Støvlerne = have en Rus; at smøre Støvle = løbe sin Vej, jfr. Hase og Hæl; og i Forbindelsen: en god Støvle = rigtignok, brugt i ironisk benægtende Betydning.

Vi kan dog synge og dandse og lee
Og *være paa Støvlerne.*
Plougs S. D. 376.

Hvad Pokker, Hr. Jespersen, De ligger ikke hjemme og drikker Sodavand. Det er mere end jeg havde tiltroet Dem; for De *var* svært *paa Støvlerne* igaaraftes.

Chievitz, Fra G. 63.

Men Du fortalte jo selv, at Du havde *været paa Støvlerne* i Forgaars Aftes, og det ganske antageligt.

Chievitz, Japhet 2, 42. 1, 177.

Han skreed fra Senge-Stok, og vilde *Støvle smørre,*
Men, mod Indbildings Agt, fant Laase-lukte Dørre.

P. Pedersen, Don Pedro 38.

...og saa bilde vi os ind, at de ville komme, disse Svenskere og Nordmænd, men pyt, de komme *en god Støvle*, gjøre de.

Dags-Telegr. 1864, 230, 6.

Jfr. Tydsk: *Stiefel* = das Bierglas, der Seidel, og *bestiefelt* = mit einem Stiefel im Kopf (ɔ: fuld), Vollmann. Jfr. canonfuld.

støvle omkring** = gaa slæbende omkring.

„En Udenlandsreise!" Hvilken Forjættelse indeholder ikke allerede Tanken for den, som alle sine Dage har *støvlet omkring* i Christianias Støv, Søle og Spidsborgerlighed.

(Norsk) Illustreret Nyhedsblad 1863, 17, 78.

Jfr. Svensk: *stöfla*.

sukke paa** (udtales med u- og ikke med o-Lyden) = hidse efter, pudse paa.

...men flux tog han Lænken af fornævnte Bol-Bider og *sukkede* ham *paa* Fienden.

Grundtv. Saxo 2, 15.

Mon dette Udso. ikke skulde være det samme som det Islandske: *sukka* = støje.

SupV. M. = Drik, Taar.

Han drak, men Drikken smagte ham saa sød,
At paa sit eene Knæ han bad om nok en *Sup*.

Baggesen, Ev. og c. F. 2, 129.

Svensk: *sup*.

suppeV. M. = drikke, navnlig Spirituosa i smaa Dele og hyppig.

Som hand jo pleyed' aff sit Krus
At *suppe* sig en daglig Rus.

P. Jenssøns Bucol. Cilj. Viborg Samler 1779, Nr. 33, S. 260.

Og Viin og Vand de *suppe*.

Cl. Rosenh. Digte 294.

Isl. og Svensk: *supa*. Engelsk: *to sup*. Plattydsk: *supen*. Hollandsk: *zuipen*. Tydsk: *saufen*.

Suppe i Talemaaderne: V.*at sidde eller komme i Suppen, i overført Betydn., = være eller komme i Forlegenhed paa Grund af forvirrende Forhold; og V.M.at koge Suppe paa en Pølsepind = gjøre noget ud af en Ubetydelighed.

En Guillotine med det Første vi faaer,
Nu *sidde* vi net *i Suppen!*
F. N. 1865, 5, 11. 1861, 560, 3.

Torsdag Aften jeg *kom* net *i Suppen*,
Og jeg ha'de en grusom Malør,
Tænk, da Herren han kom hjem fra Klubben,
Gik han feil og kom ind ad min Dør!
Tjenestepigernes Sladder-Vise (hos Nielsen og Strandberg).

Dersom „Flyveposten" duede Noget, behøvede den ikke saa hyppig *at koge Suppe paa Pølsepinde.*
Dags-Telegr. 1864, 195.

Suppedas** = Suppe, se dette.

Den der er hyppigst ved Haanden med Praten,
Lapper Financerne, flikker paa Staten,
Ofte er selv i en slem *Suppedas*,
Hokus, Pokus, Filias.
Rahbek i Studenterf.s Viseb. 1848, 195.

...og vist er det, at, fra *Suppedasen* derude, har der immer gaaet en slem overflødig Rende-Steen herind til os i Øster-Søen!
Grundtv. Saxo 2, 55. Pjerrot 1865, 88, 1.

Man maa dog blive underlig benauet, naar man saadan... paa engang bliver varskoet om, at man *sidder midt i Suppedasen.*
Dagbladet 1863, 27. Oct. Feuilleton.

surr*M. i Talemaaden: at løbe surr i = løbe vild i, blive forvirret i.

Deres Navn er — bi!
Jeg *løber sur deri.*
Hostrups Gjenb. 25. Bagg. Værk. 5, 314. Fædrelandet 5. Juni 1858, Sp. 4.

Jfr. Svensk: *surrva* = trassla, förblanda, Almquist: Sv. Språklära 332.

Sus og DusV.M. i Talemaaden: at leve i Sus og Dus = i Sviren og Sværmen. Just. Sams. Fængs. C. Gerners Hesiod.

120. Falster, Det d. Gifterm. 4. Grundtv. Saxo 1, 219. 2, 30. Jfr. Colding, Dict. Herl.

sutjes,** **suttes**V.* = langsomt, sagte.

> Far kun *sutjes*, mine Gutter! med Sorgen!
> Thieles Folkesagn 3, 16.

> Denne Person kom saa galt afsted, at han forliebede sig saa *suttes* i Pigen.
> 1771, 6 B. 15, 49.

Jfr. Molb. Dial. V. S. O. skriver: *sutes*. Plattydsk: *sutje*, *sutjen* = gelinde, sacht, Schütze, Schambach. I Hollandsk er Afledsendelsen ‚*tje*, *tjes*' meget almindelig.

Svaber-Skjorter,** se Bøgh, Dit og D. 1862, 125.

Svauds, **Svants**V. M. = Hale.

> Tager man *Svantsen* og Toppen fra os, som er vore eneste personlige Meriter, saa skal vi have Tak, saa er vor Lykke forbi.
> 1771, 6 B. 16, 5.

svede ud,V. M. i overført Betydn., = glemme.

> ...men dog især fordi hun maatte have lidt Tid til at *svede* den gamle Kiærlighed *ud*.
> Grundtv. Saxo 1, 261.

> Klint jeg hedd—
> Ja, Gud!
> Det havde De *svedt ud*.
> Hostrups Gjenb. 26.

svede Tran** = svede stærkt.

Svedekasse se under: Kasse.

sveden** = listig, snu, rænkefuld.

> Han var lidt langsom i al sin Færd
> Og tidt lidt *sveden* og tidt lidt tvær.
> E. Bøgh, Herhjemme og derovre 10. Dags-Telegr. 1865, 40, 4.

> ...der med *sveden* sjællandsk Fiffighed havde udspekuleret, at de saakaldte Kjoleskjøder kun var et Forhæng, man havde øget bag i Trøjen for at dække en eller anden Defekt i Beenklæderne.
> E. Bøgh, Dit og D. 1862, 113. 149.

> Doctoren kaster et *svedent* polidsk Smiil paa sin værdige Ven.
> Studenter-Carnevalet i Casino 20. Marts 1862.

Sveder** = opslidt og opbrugt Menneske.

...Som naar en gammel gusten *Sveder*,
En sextenaarig, saftig Pige beder...
T. C. Bruuns Fritimer 87.

Ingen Snak, gamle *Sveder*.
F. N. 1861, 531, 4.

Ih Du Forbarmende! Er det virkelig Dig, Du gamle *Sveder*, der har faaet i Sinde at gaae til Communen om Natten.
Hr. Sørensen 1862, 93, 3.

Hillemænd, gamle *Sveder*! Hvad gaaer der af Dig?
Dagbladet 1864, 15. April, Sp. 17.

Svedske** i Forbindelsen: som en Svedske = med Lethed.

...og det var Kongen en Lærestreg til en anden Gang ikke at bilde sig ind, han kunde tage Dannemark *som en Svedske*.
Grundtv. Saxo 1, 228.

Svedskeprinds** = Urtekræmmer.

*Æ*rgerlig blev vor *Svedskeprinds*,
Gruelig gal han blev til Sinds.
Hr. Sørensen 1866, 8, 4. Raketten 1832, 1, 109.

svineheldig** bruges om den, der nyder et ufortjent Held.

Da Hr. Gold er saa *svineheldig* at have en saadan Medaille, er han, saavelsom alle Trappister udelukkede fra Konkurrencen.
F. N. 1863, 25, 7.

Svinelykke*M.** = ufortjent Lykke.

Saa talde han, og slog til Barbaren med Løve-Mod, men ei med *Svine-Lykke*, og fik til Giengiæld saa drøit et Slag, at han opgav Aanden.
Grundtv. Saxo 1, 160. 2, 296.

svinepolidskV.* = snedig.

...og hele Ansigtet har stor Lighed med I. A. Hansens dito, men mangler rigtignok det snilde, *svinepolidske* Udtryk, som denne har.
F. N. 1861, 534, 4.

Blandt de sidste vandt hans *svinepolidske* Svend eller Medhjælper, Rubin, et saa stort Bifald, at osv.
Overskou, Den danske Skuepl. 1, 15.

Det fedtede Smiil, hvormed den fede Galt og Sejrherren betragter hinanden, har, trods deres forskjellige Fysiogno-

mier, selvsamme Udtryk; det er ret, hvad Nordmanden kalder „bondefuult“, og hvad Dansken kalder „*svinepolidsk*“.

Bøgh, Dit og D. 1862, 94.

P. Möller, Halländska: *svinapolisk*; jfr. polisk.

Svinepolidskhed** = Snedighed.

„Flyvepoaten“ er meget reduceret, men lidt *Svinepolidskhed* har den dog tilbage.

Dags-Telegr. 1864, 151, 1.

Svinepolitik** = uærlig Politik, Uredelighed.

Cimbria! Held Dig, en Mand Du nu fik
Uden *Svinepolitik*.

Den 21. Jan. 1856 af O. (Vise i Studenterf.)

Min Kusine har glædet sig til den (Opera af Meyerbeer), da hun veed, at Tillisch er en sanddru Mand, der ikke lover Noget for at faae Logerne høit i Veiret ved Auctionen, thi det vilde jo være *Svinepolitik!*

F. N. 1861, 551, 13.

Men naar en af de nyere Entrepreneurer har kopieret Hr. Thayssens Bude, givet dem graa Frakker og et Skildt paa Kasketten, da smager dette af „*Svinepolitik*“.

F. N. 1861, 558, 6. 533, 3. 535, 16. 1860, 508, 5. 499, 5.

svine tilV. M. = tilsøle. Jfr. Svensk: *svina sig*.

SvingomV. M. = Dands.

Den Pige, som begynder med at faae sig der (paa Dandseboden) een i hendes Øine uskyldig *Svingom*, ender med at forføres.

Kbh.s ny Aftenpost 1816, S. 82.

Christen, henvendte han sig til Sønnen, gaae Du hen og tag en af Tøsene; man kan jo see, de længes efter en *Svingom*.

Chievitz, Fra G. 122. Hostrup, En Nat mellem Fjeldene 18.

Aftenen sluttedes med en munter *Svingom*.

Microscopet 1856, 27, 3.

Den lille *Svingom* tilsidst er næsten ligesaa uundværlig som Amen til en Prædiken.

Bøgh, Dit og D. 1860, 122. 1862, 52.

svinkeV. M. = gjøre korte og hurtige Sving, sveje ud.

Opret et Ruffer-Huus, hold spæde Kisselinker,
Som muntre Øine har, og net med R..... *svinker*.

1771, 7 B. 15, 4.

Men, til Materien igien at komme,
Jeg mangler, mærker jeg, en Smule Blye,
Og *svinker* noget meget.
Bagg. Ev. og c. F. 1, 171.

I Svensk betyder *svinka* uppföra sig opålitligt, söka undflygter, Dalin.

Svinke** = Afstikker, Biærinde.

...og fulgde ham ikke i Hælene med al Ærbødighed, hvormange *Svinker* han end slog paa sin Vei osv.
Grundtv. Saxo 2, 127.

...saa har De vist intet imod, at jeg slaaer en lille *Svinke* for at fortælle Damerne osv.
Grundtv. Brage-Snak 88.

Svinke-ÆrindeV. M. = Biærinde.

Jeg synger om, dog nei; jeg ligefrem fortæller,
Saa ganske ligefrem gaaer jeg just ikke heller,
Et *Svinke-Ærinde* jeg giver mig iblandt.
Wessels Digte ved Levin 75.

Svensk: *svinkärende*, föregifvet ärende, för at få aflägsna sig, Dalin.

SvipV. M. = lille Løb; kort Tid, Øjeblik.

Han var et lille *Svip* i Rom
Og kyssed' Pavens Tøfler.
F. N. 1865, 30, 3.

Sviregast se under: Gast.

Svovlstik,V.* i overført Betydn., = en Ubetydelighed. F. N. 1860, 484, 4.

Sværte se under: gjøre.

sværte,V. M. i overført Betydn., = skildre fra en ufordelagtig Side, tale ilde om.

Hvo Andre vil *sværte*, er derfor ei hvid.
Molb. Ordspr. 18.

...saa at hans heele Historie gaaer ud paa at *sværte* Fædrene og at forsvare Kiettere.
Holb. Kirke-Hist. A 3.

Og kand hun være i Stand til at *sværte* mig paa saa skammelig en Maade.
Biehls Haarkl. 31.

Hvad min Herre ellers for desmeere at *sværte* Præstestanden anfører osv.

1771, 5 B. 1. 102.

...og stræbde paa alle muelige Maader med Løgn og Bagtalelse at *sværte* H. for dem.

Grundtv. Saxo 2, 111. 233.

Bladene svømme i Udstillings-Kritik
Og „*sværte*“ efter den gamle Skik.

F. N. 1860, 479, 3. 475, Tillæg S. 2

Svensk: *svärta*. Tydsk: *schwärzen*, *anschwärzen*.

Syl** = en Rigsdaler; Penge.

Dens Sønner eie kun *Syle* faa
Og gange i laset Frak
For Vest og Støvler de fægte maae
Mod mangen Rykker-Attaque.

Poul Rytters Viser 37. F. N. 1864, 26, 6.

sylte.** i overf. Betydn., = bringe i Forlegenhed; tugte, straffe.

...saa fristes man til at bruge ovennævnte Ord, hvorfor Grossereren er blevet *syltet*.

F. N. 1861, 539, 4.

sylte Valle se Valle.

syv Lange og syv Brede** = meget længe. F. Ex. Det varer altid syv Lange og syv Brede, inden de Damer kunne blive færdige. Jfr. Molb. Ordsprog 356.

sæbe ind.V.* i overført Betydn., = ilde medtage.

Giør nogen sig til Knud, da ligger her en Skiægge,
Som *sæber* hannem *ind* i samme Øyeblik.

Wadskiær, Skue-Plads 268.

Dog længe det varer neppe, vi er'
Af Raasløff nylig *indsæbede*.

F. N. 1861, 530, 4.

sølle,V. M. **sælle**V. M. = stakkels.

Til Lykke Peer var et *sølle* Fiog.

T. C. Bruuns Frit. 77. Ohl. Kanarif. 37.

Alle Andre sang til Lyren
Kun som nogle *sølle* Lam,
Christian Winther, mente Fyren,
Var en Sinke imod ham.

Microscopet 1858, 48, 8 b.

Hvad er vel en *sølle* Maler?
F. N. 1862, 613, 14.

P. Möller, Halländska: *sälig*. Norsk: *Sæling*, en Stakkel, Aasen. Engelsk: *silly*.

Søm,** i overført Betydn., = Penge. Jfr. Spir.

En gammel Enke som har *Søm*,
Sig let en Frier faaer.
Gud lad os aldrig mangle Penge. (Vise hos Strandberg.)

Søm** i Talemaaden: at se En efter i Sømmene = nøje undersøge, hvorledes han har baaret sig ad, gjort, udført noget.

Som en anden Leerbeck af Stokken han gi'er
Og *seer* de Tydske *efter i Sømmene*.
F. N. 1862, 597, 4.

Søren** i Talemaaden: at slaa til Søren = gjøre sig lystig, svire, tage til sig af stærke Drikke.

Derpaa ved Nattetid
Sværmed vi hid og did,
Slog da gevaltig *til Søren*,
Indtil ved Morgenstund,
Vakt af sin trygge Blund,
Vægteren aabned' os Døren.
Glæden leve! den 4. Juli 1847 (Vise).

Ja „*slaae til Søren*“, saa gjør I vel,
Og jag paa Døren hver Sorg ikveld.
D. g. S.s Viser 2.

Gud skal vide om jeg ikke faaer
En „Medaille“, — jeg *til Søren slaaer*,
Jeg nok faaer „Ingenio et arti“,
For mit sjeldne Kunstflids-Drikkeri.
F. N. 1862, 615, 15.

Sørensen** = en Personification af det danske Folk.

Men ak, mine Egne — det veed jeg nok —
De have mig altid til Nar saa smaat!
„Hr. *Sørensen* det er en reen Peer Tot,
Hr. Sørensen bærer sin Nathue godt,
Hr. Sørensen gaaer efter Næsen blot,
Hr. Sørensen gjør sig til Skam og Spot!“
Saa raaber og skriger hver eneste Sjæl,
Og glemmer han hedder Hr. Sørensen selv.

Hr. Sørensen siger som saa:
Af Smaating jeg la'er mig ei genere,
Min rolige Gang vil jeg gaae,
Og mit gode Humeur conservere.
Hr. Sørensen tier med hvad han veed,
Hr. Sørensen elsker den kjære Fred,
Hr. Sørensen smøger sin Nathue ned,
Hr. Sørensen hylder Besindighed,
Hr. Sørensen er hverken kold eller hed,
Hr. Sørensen er hverken mild eller vred,
Hr. Sørensen er hverken kjæk eller fejg,
Men — Hr. Sørensen er blot umaadelig sejg.
E. Bøghs Nytaarsnat 1850, 7.

Om *Sørensen* en Lur end faaer,
mens Reactionens Sol opstaaer
og Preussens Ørn med Vingen slaaer:
skal dog vor Grundlov leve.
Fædrelandet 1864, 11. Juni.

Madam Sørensen** (eller Madam Mejer), Betegnelse for Vandhuset. F. Ex. Vent lidt, medens jeg gaar over og aflægger et Besøg hos *Madam Sørensen*. Jfr. *Mrs. Jones* i Engelsk.

Taa** i Talemaaden: at træde En paa Tæerne, i overf. Betydn., = komme En for nær, fornærme.

Men saa sa'e Hr. Sørensen: Hvad er desse her?
Troer han, at vi vil la'e os *træde paa Tæer?*
F. N. 1861, 534, 15.

Jeg vil ikke la'e mig *træ' paa Tæerne* a' ham!
F. N. 1861, 519, 7. 548, 15.

TaarV. M. = Drik, Slurk. *God Taar!* Just., Sams. Fængs. R 3 Ryg. J. Sten S., Pig. Speyl B 8 Ryg. Falster, Det d. Giftermaal 4. *At drikke* (tage sig) *en Taar over Tørsten* (formeget), Skuespil 3 B. 1777, Crispin 83. Møllers Fortid og Nutid 1808 Nr. 13, 52.

tabt se under: Vogn.

tage** bruges til Overflod og meningsløst i det kjøbenhavnske Maal i Forbindelse med andre Udso. i Bydemaade. F. Ex. tag og gaa hjem efter Stokken, tag og hent mig Kurven.

tage efter$^{V.M.}$ = optage Vaner efter, komme til at ligne. Svensk: *taga efter* = efterapa, göra som någon gör förut. Engelsk: *to take after* = resemble.

tage det op med** = indlade sig i Kamp med, kappes med.

Ak, mit Barn, du er for ringe
Til at *ta'e det op med* Moses.
Pal.-Müller, Nye Digte 236.

tage paa$^{V.*}$ (med Tonen paa ‚paa') = skraale op, være højrøstet, bruge Mund. Hertz, Tyrfing 9. Jfr. Vej.

tage til$^{V.M.}$ = begynde.

I Lørdagsaftes var der Ild,
Og Vægteren *tog til* at fløite.
Microscopet 1856, 46, 8 a.

I Svensk ligesaa.

Tallerkenslikker$^{V.M.}$ = Tjener, Lakej; Hofkryb, servil Person. Hr. Sørensen 1866, 9, 13.

Tand i Talemaaderne: $^{*M.}$at faa Blod paa Tanden = faa Smag paa; $^{V.*}$at føle En paa Tænderne, i overført Betydn., = prøve hvad En duer til; $^{V.M.}$at holde Tand for Tunge = tie; $^{V.*}$ikke at kunne se En længere end til Tænderne = ikke at kunne gjennemskue Ens Indre. Endvidere siges $^{V.M.}$Tænderne at løbe i Vand paa En, naar han har stor Lyst til, er meget begjærlig efter noget. F. N. 1861, 562, 3. Paulli, Dend Seendis Blinde 40. G. Rode, Renaissancen 55. Holb. Fabler 110. Svensk: *Man kan ej se någon längre än till tänderna,* Dalin.

Tanke i Talemaaden: $^{*M.}$at have en Tanke = være bedærvet. Grundtv. Saxo 1, 94.

Tapet$^{V.*}$ i Talemaaderne: at være og bringe paa Tapetet = være Gjenstand eller gjøre til Gjenstand for Opmærksomhed, Omtale.

Grunden til bemelte Blad var jo tagen af den *paa Tapetet værende* Klæde-Anordning, der skulde foreskrive alle Slags Stænder deres Klædedragt.
1771, 7 B. 17, 6.

Svensk: *vara på tapeten, bringa på tapeten.* Tydsk: *auf's Tapet bringen.* Fransk: *mettre sur le tapis.* Engelænderne sige: on the mahogany. Herrigs Archiv 36 B. 175.

Tartar** = Løgnehistorie. F. N. 1860, 464. 6. 1866, 26. 7.

terpeV.* = vedholdende at beskjæftige sig med.

ThevandsknegtV.* = en Kop Thevand med Rom i.

tildækket,V.* **tildænget,**** i overf. Betydn., = beruset. Folkets Avis 1866, 161, 9.

TilfældeV. M. = Anfald (af Sygdom og lign.).

...og jeg har Anelse om, at De øjeblikkelig vilde *faae et Tilfælde*, hvis De engang opdagede et saadant Stykke Tøj paa Deres Middagsbord.

Bøgh, Dit og D. 1860, 72.

tilpakket,V. M. i overført Betydn., = beruset.

...men, uagtet Giæsterne var allesammen vel *tilpakkede*, gik Fuldskabet dog over hos Somme af dem, da det begyndte at lumre om Ørerne.

Grundtv. Saxo 2, 211.

tiltaklet,** i overført Betydn., = beruset.

En preussisk Officeer var i den Grad „*tiltaklet*", at han maatte indespærres i et Værelse for at sove Rusen ud.

Dagbladet 1865, 77, 3.

TingestV. M. = en særegen, ejendommelig, besynderlig Ting.

For det Første har de noget som de kalder Philosophie. Denne *Tingest*, sige de, skal giøre dem fuldkommen lykkelige.

1771, 6 B. 25, 13.

Hun er en gammel *Tingest*, og har før som Viise-Kiælling raabt paa Gaden.

O. Bagge, En Avisfejde 36.

Men hvis De godvillig vil laane mig disse fortræffelige *Tingester* (Jerusalems Skomagers Kaloscher) osv

Hostrups Gjenb. 62.

Det er forresten en respectabel Mand, denne Knutski... men denne Helvedes *Tingest* han altid bar ved Siden af sig. Huh! det svider i min Ryg, bare jeg tænker paa den!

E. Bøghs Nytaarsnat 1850, 14 a.

TingstudV. M. = Lommeprocurator, Holberg. Rabula, comitialis, ordinarius homo, Cold., Dict. Herl. Cfr. V. S. O. og M.

tiske og hviskeV.* = tale hviskende.

Piger oc Drenge, store oc smaa,
Huiske oc tiske i huærinde vraa.

Hegelunds Sus. 19. Moliere, Fr. Skole (bos Paulli) D 2. Hr. Sørensen 1862, 127, 6. Colding, Dict. Herl. og Steph. H. Just., Sal. Hyld. 3 Ryg.

Jfr. Svensk: *tissla och tassla.*

tjadreV. M. = sladdre, snakke tosset og meget. M. 2.

...naar en fersk ung Herre siger en Dame Fleuretter og *tjadrer* løst og fast, hvilket jo kaldes at „have Conversation".

Kjøbenhavnsposten 1835, S. 638.

Jfr. *tjase* i Sønderjydsk, Molb. Dial.

tjamset** = flov, taabelig, fjottet.

Den mindst heldige Figur er efter vor Mening Elskerinden, der repræsenterer den kvindelige Begejstring paa en temmelig *tjamset* Maade.

E. Bøgh. Dit og D. 1862, 39.

Tjat** = let Slag.

...endskient dog mangen een
Gav ham et hæsligt *Tjat*, og han ham et igien.

1771, 6 B. 17, 23.

Smaatjat** = lette Slag.

...ey heller stial han Kirsebær af hendes Kurv, for at faae *Smaaetiat* af hende.

1771, 6 B. 14, 21.

tjatteV. M. = slaa løselig.

Hellere vil jeg lade kradse mine Øyne af en Hun-Kat, end at en fortørnet Pige skulde faae Lov til at *tiatte* mig paa Kinden.

1771, 6 B. 15, A 5 Ryg.

Jfr. P. Möller, pjätta, pjatta.

to og en halv** = to Snapse Dansk Brændevin og en halv Flaske Hvidt-Øl.

Hør du! lad os faae *to og en halv*, to rigtig krabate Skandinaver.

Hostrups Gjenb. 9.

Jensen paastod derimod, at Søbjørn havde stjaalet „Melampe" og falbudt den i en Værtshuskjælder for „*To og en Halv*".

Dags-Telegr. 1865, 7, 8. F. N. 1865, 52, 7.

Og mens de Andre for Tørsten skjalv,
Saa trøsted jeg mig ved $2^1/_3$.
Ved Bollen (Vise hos Strandberg).

tokke om,^V. M.^ **togge om**** = gaa tankeløs, tossevorn omkring. Grundtv. Saxo 2. 89. Jfr. Molb. Dial. og ^V.*^*togrer* hos Colding. Jfr. Svensk: *Tok* = Dåre, *tokig* osv.

Toldbodrotte, Rotte**** = Røverhistorie, se dette.

Det Terrain, hvortil „Flyveposten“ er indskrænket, er aabenbart saa ringe, at Besætningen staaer Fare for at udhungre. Den har allerede maattet gribe til „*Toldbodrotter*“ for at stille sin nagende Hunger.
F. N. 1861, 560, 5. 556, 5. 524, 13. 1860, 507, 1. 510, 13. Pjerrot 1863, 6. Sept.

Skulde Petersens Dødsfald være en *Rotte* ligesom Petersens Jubilæum.
E. Bøgh, Dit og D. 1860, 135.

Oprindelsen til denne Benævnelse er følgende: I Flyveposten for 1847 Nr. 21, Sp. 10 læstes saalunde:

Cannibalsk Adfærd. I forrige Uge var man paa Nytoldbod Vidne til en Scene, der var saa oprørende og saa eneste i sit Slags, at vi troe at burde anføre den her. Under Indskibning af Korn paa et ved Toldboden liggende Skib havde en Rotte forvildet sig ombord paa Skibet. En Sjouer fik Øie paa den, sprang ombord og greb Rotten; han tog sin Tollekniv frem, skar Hovedet af den, aabnede Livet og udtog Indvolde og Hjerte, som han fortærede med Graadighed, formodentlig for at vise sit Mod. Over denne cannibalske Gjerning gav de Omstaaende lydeligt deres Afsky og Væmmelse tilkjende, og Sjoueren blev bortjaget fra Toldboden. Han havde imidlertid vistnok fortjent en haardere Straf for en Gjerning, der sætter ham i Classe med de væmmeligste Dyr.

Denne Historie blev anset for fabelagtig, som Noget, nogle lystige Fyre, der en Aften sade og nøde deres Punsch hos Gianellis, havde bundet Jacob Davidsen paa Ærmet, hvorfor det hedder i F. N. 1861, 558, 16:

Eller Du, ved hvis Bryst
Jeg i Sorg og i Lyst
Blev opfødt med Kritik og Ænder.

Du, min D a v i d s e n,
Du min bedste Ven,
Vil Du række mig dine Hænder?

Ja, af Dig jeg jo fik —
Hvi bedugges mit Blik —
Jo Historien om Hottentotten,
Om den nedrige Ka'l
Dennehersens Kannibal,
Som paa Toldboden stod og aad Rotten.

Imidlertid synes det dog, at man i denne Sag, naar man ikke tager Hensyn til de ejendommelige Begreber om Cannibalisme, har gjort Jacob Davidsen Uret, thi i Beretningen om Forhandlingerne i Kbh.s Kriminal- og Politiret den 23. Sept. 1864 (se: Berlingske for 1864, Nr. 225) hedder det:

Da to Politibetjente idag afgave en Forklaring angaaende Arbeidsmand Peter Michaelsen, (imod hvem en Sag i nogen Tid har henstaaet for Retten i Anledning af, at han paa Gaden havde smurt Tjære i Ansigtet og paa Klæderne af et Fruentimmer, som han tilfældigen mødte og iøvrigt aldeles ikke kjendte) som gik ud paa, at Tiltalte efter den almindelige Mening blandt dem, imellem hvem han færdes, undertiden lider af Sindsforvirring, idet han ikke sjeldent paa offentlig Gade gererer sig som en gal Mand ved uden Anledning at slaae om sig til alle Sider med hvad han har imellem Hænderne, og endog engang i et saadant forvildet Øieblik p a a T o l d b o d e n s k a l h a v e f o r t æ r e t e n R o t t e, som han der fangede, hævede Dommeren den mod ham anlagte Sag.

Tollerist** = Artillerist; en Skraa.

Den borgerlige *Tollerist*.
J. S. (Vise hos Strandb.)

En af Klyngen rakte ham sin Skraatobaksrulle, hvoraf han vred sig en „*Tollerist*".
Fædrelandet 1864, 291, 5.

Jfr. *Artollerie*, Dähnert.

tompet,** **tumpet**v.* = tosset.

...troede de først, at deres Lieutenant var bleven lidt *tompet*.
Fædrelandet 1864, 42, 6.

I veed, jeg holder en Klat af Jer, saa *tumbet* I end kan være iblandt.

M. V. Brun, Svant. Datter 46. 70. A. Hansen, Dalby Præsteg. 32.

Jfr. Molb. Dial. V. S. O. har tillige No. *en Tumpe.*

Torsk** i Talemaaderne: at faa og at give paa Torsken = faa og give paa Øret (Munden?).

Skrupper Du ikke af, *faaer Du paa Torsken.*

Dags-Telegr. 1865, 244, 10.

Jeg ligger bestandig paa Lur og Forsken
Hader Studenter og *„gi'er paa Torsken"*.

F. N. 1863, 44, 4.

TortV. M. = Uret, Forklejnelse. Skuespil 4 B. 1778, 314. P. E. Petersen, Digte og S. 1, 82. Den skjønne Helene ved Recke 21.

Tot,V.* i overført Betydn. for Haaret, bruges navnlig i Talemaaderne: at komme eller ryge i Totten eller Totterne paa = komme eller styrte sig, indvikle sig i Strid med; at ville i Totterne paa = at ville i Strid med.

Med Konen man *i Totten*
Jo kommer, og faaer Potten
I Hovedet tilsidst.

Vise om Manden, som havde faaet en Kone fra Ægteskabscontoiret (hos Nielsen og Strandberg). Helms, Nogle Vers 83.

De mener nok, det her enten er de Lærde, jeg *vil i Totterne paa*, eller Ordspil jeg gaaer paa Jagt efter.

Grundtv. Brage-Snak 90.

TraadV. M. i Forbindelsen: løs paa Traaden = letfærdig, løsagtig. Cfr. Colding: löss paa Tøglen, officiosa mulier. Paa Svensk: *lätt på tråden*, se Dalin.

tractereV. M. = beværte; behandle.

Iust for han gierrig er, han os *traktere* maae.

Wessels Digte ved Levin 200.

Han er sjæleglad over at kunne *traktere* Dig.

Chievitz, Japhet 2, 180.

Trads** = Trods.

Det kan man kalde at leve *paatrads*.
Hocus, Pocus, Filias!
Rahbek i Studenterf.s Visebog 1848, 196.

Nu derimod vi forlange lidt andet
Eller vi synge de gamle *paatrads*.
Hocus, Pocus, Filias.
Fastelavnsvise 1836 af Dr. B-o. (Studenterf.)

...Ret som *paa Trads*
Hver med sit Glas.
Br.·. I-n, Til Petersen.

tradsig** = trodsig.

Jfr. Byder en *Tradtz* og *tradtzig* i Colding, Dict. Herl. H. Just. Sal. Hyld. 14; Heg. Cal. 23 Ryg. 45 Ryg. 27.

tralleV. M. = synge trallalala. Andersen, Nye Event. og Hist. 2. Række 3. Saml. 24.

Tranministerium** = Bondeministerium.

Maaskee inden ud af Aaret vi gaae,
At vi et „*Tranministerium*“ faae.
F. N. 1860, 503, 3.

Transtøvlerne** = Bonderne.

trannet** = halvberuset.

Talemaaden „han er *trannet*“ om en Halvberuset har maaskee sin Oprindelse derfra, at Vægterne, som det hed, drak sig fulde i Tran, d. v. s. de solgte Trannen og drak Pengene op.
Om Vægtere og Vægtersangen af Cl. Rosenh. 14.

Trantyv** Skjældsord, der oprindelig brugtes som Øgenavn for Vægterne. Se: Om Vægtere og Vægtersangen 14.

trasakke** = slaa: gjennemhegle, revse, tugte.

Skielder du mig ud
Og tyvter mig? Jeg skal *trasakke* dig.
Øhl. Trill. fra D. 61.

Naa da! saa var det en Regnveirsdag, at han havde *trasakket* os noget forfærdeligt.
Dags-Telegr. 28. Marts 1864, Sp. 2.

Plattydsk: *draschâken*, Schambach; *dreschaken*, Schütze.

traske[V. M.] = gaa tungt og slæbende.

Du møder to Personer sammen, Arv! den ene siddende udi en Vogn, og den anden *traskende* udi Skarnet til Fods.
Holb. Com. ved Boye 851 b.

Naar vi engang skal heden gaae —
den Vei, vi Alle *tradske* maae! —
N. T. Bruuns Bacchus og C. 1, 47. Obl. S. D. 1823, 3, 239.

Bondeknøsen *tradskede* forbi grinende i Skjægget.
H. Hertz, Nytaarsgave for 1832, XXVIII

Tidt syntes hun, en lodden Krop
Langs med paa Stien *trasked*.
Chr. Winthers Nye Digtn. 71.

Midt paa Gaden eensom *tradsker*
Du med Træsko paa.
H. Hertz, Digte 1851, I, 191.

...og Skolerne i de Lande, der blindt *tradske* i Tydskernes Fodspor.
Dansk Maanedsskrift 1858, 146

Svensk: *traska*.

trekantet[V.*] i Forbindelse med: Hoved = enfoldig.

...maa jeg sige Dig, at jeg ikke kan faae følgende Ting ind i mit *trekantede* Hovede.
F. N. 1861, 562, 11.

tridse af[V. M.] = gaa jævnt fremad, gaa sin Vej.

trimle,[V. M.] **trumle**[**] = trille, rulle. falde omkuld.

Ther aff gaff ieg them hwer en snærth.
the *trwmlede* offuer annen som en ærth.
Rimkr. ved Molb. 83.

Paars op af Søvne sprang
men var saa Hovetsvimlet
Af saadant selsomt Syn,
at han nær havde *trimlet*.
Holb. P. Paars ved Lieb. 184.

...hvor *trimled* paa hans Kinder
Een Angstes Hagle-Sveed.
P. Pedersen, Don Pedro 8.

...At hele Dovre skialv, og Bauge *trimled* om
Saa lang han var...
Bagg. Ev. og c. F. 2, 116.

Stormen kunde ikke unde ham det lille Skilderhuus, det blev revet af Tappen og *trumlede* hen ad Gaden.
Andersen, Nye Ev. og Hist. 2 R. 3 Saml. 74.

Trompet** i Talemaaden: at støde i Trompeten (for) = henlede Opmærksomheden paa, udbasune.

En nyfødt Sol i Østen gløder,
En Sol, der ei om Aftnen gaaer ned,
Kritiken *i Trompeten støder*,
Og Nyrop Solen hedder, I veed.
Ved Studenterf.s Carneval i Casino 1862.

Jfr. Svensk: *trumpeta* = utbasuna.

Trop$^{V.M.}$ i Talemaaden: at holde Trop = holde sig til de andre, ikke blive tilbage, være med.

Nu bærer Krands og toner Flag
Vor Bygnings Top,
Til Minde om, at Evne svag
Med store Ting kan gaae i Lag,
Naar Mange gjøre fælles Sag
Og *holde Trop*.
C. Ploug, Da Krandsen blev heist. 11. April 1862. (Studenterf.)

Men saa til Galop
Der blev klappet op,
Og jeg maatte *holde Trop*.
V. R., En Forlovelse i en Wiener-Qvadrille.

Trumf$^{V.*}$ i Talemaaden: at tage En med en Trumf = tvinge En ved et Magtsprog.

Vilde man have nogen Nytte af ham, maatte han *tages med en Trumf*.
Grundtv. Saxo 2, 89.

Trut** = Mund. F. Ex. Giv ham en paa Trutten. Svensk: *trut*.

trutte** = frembringe en skurrende Lyd paa et Blæseinstrument.

En Omnibuskondukteur *trutter* paa samme Tid udenfor.
F. N. 1861, 547, 12.

Jfr. Molb. Dial.

Tryksexten** = Slag.

...og jeg gav ham nu saadan en *Tryksexten* med min Smedenæve imellem Øinene, at han væltede baglænds over.
Raketten 1832, 1, 326.

Da han kom igjennem Frederiksberggaden til Hjørnet af Kattesundet, erholdt den gamle Mand en saa uventet „*Tryksexten*“ paa sin nye Silkehat af en lavt liggende Gesimssteen, saa at Hatten tog Farten ud paa Gaden.
Flyveposten 1845, 12, 8.

Tryne** bruges ligesom Snude, i overført Betydning, i Talemaaderne: at faa og at give paa Trynen = faa og give et Slag i Ansigtet.

Træk** = løsagtig Adfærd, løsagtige Personer; at gaa paa Træk = drive omkring for at søge letfærdige Eventyr.

...uagtet en hemmelig Forlovelse, hvis den ikke inden meget kort Tid gaaer over til at blive offentlig, maa ende som *Træk*.
Chievitz, Saaledes forholder det sig 49.

„Forlovede“, udbrød Smith med et Udtryk af den høieste Forbauselse, „er det en Forlovelse?“ — „Hvad gaaer der af Dig? Hvor kan Du spørge saaledes?“ — „Jeg troede det var *Træk*.“
Chievitz, Saaledes forholder det sig 45.

I Dandsekneiper og *paa Træk*
Vi nyde Livet stadig væk.
P. E. Petersen, Digte og S. 1, 14.

Endelig traf vi bag en Kolonnade Hr. Hall, der *gik paa Træk* efter Dronningen af Spanien.
F. N. 1861, 549, 4.

Du skal ikke drive politisk Utugt ved — ligesom „Bondevennerne“ — *at gaae paa Træk* efter „Augustforeningen“.
F. N. 1865, 21, 6.

trække** = gaa paa Træk (dog mest om Fruentimmer).

Staaer vor Kneipe paa en Plads,
Der er Circus for Brøndstrædes lovende Sønner,
Og hinsides et Morads,
Hvor man ælter blandt Heste og Bønder;
Eller midt i Byens Liv,
Hvor der *trækkes* paa Tøser og for Majestæter,
Derfor staaer den lige stiv.
P. Rytters Viser og Vers 64.

Seer man dig derimod i Flitterstads
Man tænker strax — Gud veed om ei hun *trækker!*
P. E. Petersen, Digte og S. 1, 24.

Heis Flaget, Bertel! Gitterporten op!
Dog ei dem begge,
Det kunde let igjennem Gaarden *trække!*
Velkomst til Russen. (Studenterf. 1863.

Thi vend om og *træk!*
F. N. 1860, 512, 9.

Trækker, Trækkerske, Trækfugl**** = omstreifende, løsagtigt Fruentimmer.

Om Jens Jensen, der var bleven pepitagal og kom til Kjøbenhavn, hvor han troede at møde Pepita, men tog feil af en almindelig *Trækker* og maatte gaae hjem med blaae Øine.
(Vise hos Strandberg.)

Men nu mødtes vi,
Og vi lagde bi,
Skjøndt hun hørte ei til noget *Trækker*-Kompagni.
Matrosens Eventyr i Gothersgade af J. M.
(Vise hos Strandberg.)

Trækkeri** = Træk.

Ja men naar han virkelig har grebet dem i *Trækkeri*, saa burde han jo have bragt dem til Stationen.
Hr. Sorensen 1865, 52, 11.

Træktøs** = Trækkerske. Dags-Telegr. 1865, 280, 7.

trække** = drage Folk til sig.

...men Interessen *trækker* dog mest.
Holb. Com. ved Boye 276a.

...saa besidder han det, som er meget bedre, nemlig Aand og vittige Indfald, og det er det, der vist vil „*trække*".
F. N. 1860, 511, 6.

Pepita er kommen og optræder baade som Dandserinde og Skuespillerinde! Vi haabe, at denne Efterretning vil være tilstrækkelig til at *trække.*
F. N. 1861, 528, 6.

fortrække*M. = gaa sin Vej, begive sig bort.

trækkes medV. M. = at strides med, besværes af.

...efterdi det var ubestemt, hvormange Modstandere han kunde faaè at *trækkes med.*
Grundtv. Saxo 2, 45.

...ei heller var han lysten efter selv at *trækkes med* saa farligt og overhaands et Arbeide.
Grundtv. Saxo XX. Holb. Com. ved Boye 319b.
Flinchs Almanak 1848 4de sidste Blad.

trække opV. M. = snyde, bedrage, tage mere i Betaling end almindeligt eller rimeligt er.

Naar jeg nu eftertænker Sagerne lidt, saa mærker jeg, hvor skammelig man har *trækket* mig *op*.
Holb. Com. ved Boye 326a.

Han siden *trokket* har os *op*, saa det har Skik.
Holb. P. Paars ved Lieb. 202.

...naar jeg fornam at han vilde være saadan et Skarn til at *optrække* mig, at jeg maatte betale ham en tredie Deel meere end jeg osv.
1771, 7 B. 17, 12.

Dragerne i Helsingør *trække* Folk *op*.
F. N. 1861, 529, 6.

Og altid tabte jeg jo, da di er'
Saa drevne, og de *trak* mig *op*.
F. N. 1860, 507, 7. 500, 3. 1863, 40, 4.

OptrækkerV. M. = Snyder.

Men for Guds Skyld fortæl det ikke til nogen, saa skulle man snart give mig Navn af en *Optrækkere*.
1771, 6 B. 15, 78.

OptrækkeriV. M. = Bedrageri ved at tage mere end almindeligt eller rimeligt for sine Varer.

Kjøbenhavns Gasværk er i denne Tid Skuepladsen — ikke for *Optrækkeri*, men for Dyrplageri.
F. N. 1860, 509, 14. Folkets Avis 1865, 194, 2.

optrækkerisk.V.* Dags-Telegr. 1866, 30, 4.

trække udV.* = tage Overklæderne af, for lettere at kunne arbejde, anstrænge sig.

I have seet, hvorledes vor Krigs- og Marineminister have *trukket ud* til Skjorten og arbeide Dag og Nat for at sætte Armeen i kampdygtig Stand.
F. N. 1861, 517, 4.

„**trængt** at være til at giøre mit Behov.“ Stephanii Nomencl.

Trøje i Talemaaderne: V. M. at faa eller give en banket Trøje = faa eller give Prygl; **at faa en vaad Trøje, i overført Betydn., = blive ilde medtaget; V. M. at vove Trøjen = udsætte sig for Fare; **at lave Trøjen til = berede

sig paa Farer; **at være bange for sin Trøje = ikke at turde udsætte sig for Farer.

I! som jer beske Sæd forgiæves ikkun saae,
Og for Umagen tit *en banket Trøye faae.*
Holb. P. Paars 3 B. 3 S. F 2. 4 B. 18. Lieb. 158.

Et Skandskrift? Svared han, opløftende sin Stav,
Og dermed Peder Ruus *en banked Trøye gav.*
Holb. P. Paars 4 B. 33.

Men ak, Levin *fik saa vaad en Trøie,*
Dengang hans Skude løb paa en Boie
Med daarlig Vind!
Den 30. Dec. 1861 af O. (Vise i Studenterf.)

...der løber mig hen og *Vaager sin Trøye,* hvor hand inted har at bestille.
Paulli, Le Depit Am. D 3. Wielands Saml. af Vers 2, 124.

Da var Hr. Sehsted med, han *vovede sin Trøie.*
Tych. Vers 152. Wadskiær til Lintrup 4 b.

Men Hadding, som heller vilde *vove sin Trøie* end sit Folk, bød ham ud og slog ham i Kreds.
Grundtv. Saxo 1, 60. 87. 2, 92. 161.

Kjækt den spanske Dronning *voved Trøien.*
F. N. 1860, 478, 4.

Det er ey Børne-Leeg, det er ey noget Spil,
Hver ærlig Anholts Mand maa *Trøyen lave til.*
Holb. P. Paars C 54.

Det skal ingen Mands Dotter høre, at jeg skulde være *bange for Trøien.*
Wadskiær, Skueplads 196.

To Ting, Konge! kan jeg forstaae af din Tale; først, at du *er bange for din Trøie,* og dernæst, at du er grumme misundelig.
Grundtv. Saxo 1, 89. 2, 103.

Tud bruges som Snude og Tryne i Talemaaderne: **at faa og at give paa Tuden = faa og give et Slag i Ansigtet. Svensk: *tut* = trut, mun, Dalin.

tude, v. M. i overfort Betydning, = græde højt. Pal.-Müller, Luftskip. 46.

Tuderi. Hostrups Tordenv. 176.

tudskraaleV. M. = græde højt. P. E. Petersen. Digte og S. 1. 17.

tumle** = behandle efter eget Lune og Tykke, regjere.

...men Dronning Margrete, der bedre end nogen Mand efter hende forstod at *tumle* baade den svenske og den danske Adel, forbød det.

Allen, 3 nord. Rig. Hist. 2, 58.

\+ med.

Husk Misundelsen den er en ussel Skumler,
Som før Ondskab i sit sorte Skjold;
Med din Roe den uvilkaarlig *tumler*,
Useet saarer den dig tusindfold.

P. E. Petersen, Digte og S. 1, 70.

Aldrig er et Barn blevet *tumlet* mere *med* end Hu.

Eva Haller, En Fortælling 1864, 7. G. Rode, Renaiss. 73.

tummelumskV.* = forstyrret. A. Hansen. Dalby Præsteg. 5.

Tummerum, Tummerumme, Tommerom** = stille Syslen, uforstyrret Ro.

...og saa i min gode *Tommerom* sidde og fortælle min Elskov.

Skuespil 2 B. 1776, Dobleren 39.

For 8 Aar [siden], da jeg for første Gang gik denne Vei paa mine eensomme Vandringer, da gik jeg her i mit gode *Tummerumme*, lyksalig i mig selv.

Sibbern, Udaf Gabr. Br. 78.

Andre endelig, som have delt den almindelige Begeistring, saalænge [Studenter-]Mødet varede, ere bagefter dog ikke tilfredse med at være blevne forstyrrede i deres daglige *Tummerum*, og maae give deres Utilfredshed Luft i smaa Udsættelser.

Fædrelandet 1862, 153, 1.

tumpet se tompet.

ture, ture omV.* = være i Bevægelse, paa Farten, færdes.

...men sprang op, og *turede omkring* blant Dyrene.

1771, 7 B. 13, 6.

...og *turede* bestandig *om* i Krig og Orlog.

Grundtv. Saxo 2, 43.

trineV. M. = græde og klynke. Jfr. flæbe.

Slet kun synger, hvem der *triner*.

Grundtv. Saxo 2, 34.

Tværdriver[V. M.] = et tvært og egensindigt Menneske. Holb. Com. ved Boye 104 b.

tyk[V.*] i Talemaaden: at gjøre sig tyk af noget = være stor paa det, gjøre sig til af noget. brovte. Jfr. smøre.

Thi mindsker lidt de alt for høie Tanker,
Som sætte Kiønnets Klygt saa snevre Skranker;
Jer egen tidt er heslig i Betryk,
Hvormeget end *I giør jer deraf tyk.*

T. C. Bruuns Fritimer 63.

Jfr. *big* i Engelsk, *dick thun* i Tydsk.

Tykkert,[*M.] **Tyksak**[**] = et lille, tykt Menneske.

Tykt og Tyndt,[**] i overført Betydn., = gode og daarlige Omstændigheder, Medgang og Modgang.

Han gik med os i *Tykt og Tyndt,*
I Uheld som til Seier.

Vise om den gemytlige lille Fyr Nante af J. S. (hos Strandberg).

See her en Mand af Folket, — han Dig svigter ikke,
I *Tykt og Tyndt* der vil han altid nikke.

F. N. 1860, 513, 5. Dagbladet 1865, 52, 2.

Tydsk: *durch dick und dünn.*

tylde. tylle[V. M.] = helde, ose.

Vor Fader fuld er *tylded.*

Kingos Anhang A ij 4.

Saa *tyltet* hand en Slurk af Viin udi sin Vom
Saa sterk, som fordum ey Torquatus drak i Rom.

P. Pedersen, Don Pedro 1, 49.

Thi det blev *tyldet* i hans Øre
Af alle paa det heele Slot.

Minerva 1793, 1 Qu. S. 248.

Bonden maae nu *tylde* Ild (Brændevin) i sig.

Jonges Nordsjæll. Alm. 56.

Paa den Maade kunde mange Maver have Godt af, hvad een Slughals ellers *tyllede* i sig.

Grundtv. Saxo 2, 219. 1, 32. J. Birke-Riis, Balders-B. 7.

Og, mens det end var varmt, saa snildelig
En Mængde Honning deri *tyllet* fik.

Bagg. Ev. og c. F. 2, 92. Chr. Winther, Hjort. Flugt 194.

Tyr** = Prygl; Revselse.

Gift og Galde de Junkere mod „Fædrelandet“ nu spyer;
Vogt Dig, Ploug, nu skal Du i „Rigstidende“ ha'e „*Tyer*“.
F. N. 1866, 10, 16.

tyre** = udholdende at give sig af med; prygle.

Thi hver Aften *tyred* kjækt
Han en lille Landseknægt.
Vise om den moderne Orpheus Hans Chr. 1846.

Lagde Du for Exempel Mærke til, da vi spiste Frokost, at jeg kun drak een Snaps og en lille halv? jeg pleier ellers, som Du nok veed, at *tyre* tre.
Chievitz, Japhet 2, 42. 1, 164.

Fyren er ellers som de unge Mennesker i disse Tider noget excentrisk og paastaaelig, og har en heel Deel gale Ideer, men han kan jo være god nok til at *tyre* en Lhombre med.
Hostrups Intrig. 16. F. N. 1864, 8, 11.

Nei, udbrød Landmanden, nu skal Fanden længere *tyre* en kjedelig 1/8 48; jeg vil ind og høre paa Musiken.
Chievitz, Fra G. 122.

En med „Keiten“, den fik han strax,
„Her har Du en af samme Slags!“
Saa begyndte han hannem at *tyre*,
Mesteren raabte: „Han vil mig myre“ osv.
F. N. 1862, 601, 13.

Borgeren *tyred* den ved Piben med Klem,
Bonden han staved sig med Fingeren frem,
Og saa tændte, og saa tændte
Pressen Ild i dem.
Fædrelandet 1864, 287, 11.

tyrebrændtV. M. = forbandet.

Om „Løgn“, baade „*tyrebrændt*“ og Infami,
Sig dreiede nok Conferentsen.
F. N. 1860, 471, 4.

...at han, hvis han fik fat i den *tyrebrændte* Kat vilde aflive den.
Dags-Telegr. 1865, 343, 10.

tyrstjæleV.* forstærket Udtryk for stjæle.

thi de Danske Damer har ikke blot sunget Viserne, men ogsaa skrevet dem op, og derved bevaret dem i den onde Tid, da Thorshammeren var *tyrstjaalet*.
Grundtv. Brage-Snak 175.

Tag Dem iagt, at salig Loria ikke spøger hos Dem, fordi De har *tyvstjaalet* hans Brandere, og vil binde os dem paa Ærmet som ægte.

F. N. 1861, 547, 14. Pjerrot 1863, 13, 5.

Tærsk,** i overført Betydn., = Bank, Prygl.

...og de sore ved Alt, hvad der var helligt: at Politiet skulde have *Tærsk.*

F. N. 1860, 463, 7.

tærske,V. M. i overført Betydn., = banke, prygle.

„Hele Communal-Bestyrelsen bestaaer af Nathuer," sige Borgerne i en Stad, og strax indseer man, hvorledes Fuldmægtige, Betjenter og Vægtere, kort sagt: hele det executive Politi, uden Grund kan *tærske* løs paa fredelige Borgere.

F. N. 1860, 500, 5.

Svensk: *tröska* paa samme Maade, og *dreschen* i Tydsk.

Tæsk,** **tæske**** = Tærsk, tærske.

tæt,V.* som To. og Bio., = rigelig, stærk. Jfr. holde.

Derimod Hurra for den Gieve,
som kan drikke *tæt!*
glad vil han med de Glade leve
og bære Skiebnens Byrder let!

N. T. Bruuns Bacchus og C. 1, 9.

Vel er Jurisprudensen
Forbandet tør og mætter let,
Men derfor er Tendensen
Af jus: — at drikke *tæt!*

Arnesen, En Aften paa Bill. 17. P. E. Petersen, Digte og S. 1, 13.

Og Folk, som har vaaret hos ham til et Sold,
De svær' og forbande sig Fanden i Vold:
At aldrig i deresses Liv har de væt
Til saadant et Gilde og drukket saa *tæt.*

F. N. 1860, 462, 7. 1861, 527, 13.

Svensk: *tät, tätt.*

Tæve** = Kjæbe. Jfr. Øretæve.

Sjou'ren spytter udi Næven,
Giver Tydskerne paa *Tæven.*

Den patriot. Sjouer. (Vise hos H. P. Møller.)

TøffelV. M. i Talemaaden: at staa under Tøffelen = lade sig beherske af sin Kone.

Er Manden kun liden, da tænke Folk som saa:
Ak, Herregud, det Puds, han maa *under Tøflen staae.*
Den lillebitte Kone. (Vise.)

Svensk: *stå under tofflorna.* Tydsk: *unter dem Pantoffel stehen.*

tøfle,[V. M.] i Forbindelse med Biordene: af, hjem, med osv., i Alm. = gaa slæbende eller i en ynkelig Forfatning.

Da Fjendehæren hørte det,
Med samt saameget andet,
Den samled' sig saa fuus og tæt,
Og *tøffled* udaf Landet.
P. D. Faber, Rørdr. 71.

Han *tøflede* med; men da vi var
For et Omslag meget bange,
Saa gik vi i Spidsen og sang for ham
Nogle nationale Sange.
F. N. 1861, 550, 4.

Saa I med rigtig lange Hop
Kan *tøfle* hjem i rask Gallop.
Den tappre Landsoldats ny Vise. (1864 hos Thaarup.)

Svarede de Deputerede som Mirabeau: „Gaa og sig din Herre osv., eller *tøflede* de af i Stilhed?
Dagbladet 1865, 170, 4.

Jfr. Svensk: *toffla.*

Tøj[V. M.] = Stof, Vare, Gjenstand, Ting. Fremdeles i Talemaaderne: **at gaa i Tøjet = rette sig efter, tjene, lade sig narre; **at være gammel i Tøjet = længe at have givet sig af med Noget, være erfaren, udlært.

Ja ja, Monfrere! Kiærlighed er noget andet *Tøi*, som vi ikke begriber.
Holb. Com. ved Boye 322b.

Døe det Hedninge-*Tøi!* gienlød fra talløse Læber.
T. C. Bruuns Skrift. 5, 94.

Studenterne tilsammen
Er noget hæsligt *Tøi;*
De har kun Ja og Amen
For Drukkenskab og Støi.
V R., Den 21. Dec. 1865. (Vise i Studenterf.)

...den mærkværdige Villighed, hvormed nogle af vore reactionaire Medborgere *gaae i Tøiet* for Fjenden.
Fædrelandet 1864, 230, 5.

Philippa stod sig jo godt min Tro,
Naar Lykken Mændene stedse føied;
Hun sikkert aldrig fik Rist ei Ro,
Men maatte stedse *gange i Tøiet.*
Vise til Borch.

Nu har vi mættet Øiet
Med hvad Bazaren har,
Og *gaaet* glat *i Tøiet,*
Som det vort Formaal var.
Det skjonne Europa. Nov. 1861. (Vise i Stud.)

Thi ei det varer længe,
Før baade Løst og Fast
Til høi'ste Priis er røget —
Ri — ra — røget —
Ingen *gaaer i Tøiet*
Og sælger Sit igjen.
F. N. 1860, 512, 5.

Kunden: Jeg vilde gjerne bede Dem, Hr. H., om at give mig Frakke, Buxer og Vest paa Kredit. Skrædderen: Nei, — De vil nok ha'e mig til at *gaae i Tøiet?* Kunden: Nei, tvertimod — det er netop mig, der gjerne vilde gaae i Tøiet!
F. N. 1861, 547, 7.

Baronen: Hvordan fik Du ham i Fælden? I. A. Hansen: Jeg hang Grundloven af 5. Juni paa Krogen, saa *gik han i Tøiet.*
F. N. 1865, 20, 1.

Men luur mig, om jeg *gaaer i Tøiet.*
C. Holstein, Et Ord osv. 1865, S. 3.

See, hvor forsigtig han sniger sig frem,
Ja man kan see, han er *gammel i Tøjet.*
Helms, Nogle Vers 42.

Jfr. Svensk: *tyg,* Tydsk: *Zeug.*

Tøjeri[V. M.] = Tøj. (Med Foragt.)

Naar Brylluppet er giort, saa vil vi see det *Tøierie* efter.
Skuespil 2 B. 1776, Dobleren 112.

...det dumme flaue *Tøierie.*
Rosenk. Dram. Skræd. 88.

Det er da noget forunderligt *Tøjeri!*
Hostrups Gjenb. 59. E. Bøghs Nytaarsnat 1850, Side 2 a.

...naar altsaa et lille revolutionært Reaktionsparti igjen har mistet enhver Chance, og naar der slet ingen Fare er ved slige Artikler, vilde det da ikke være morsomt engang imellem at beskæftige sig med det *Tøieri*, som slige Personer som den nye Redaktør og hans Hjælpere væve sammen?

Dags-Telegr. 1864, 251, 1.

Det første er noget af det mest planløse og ideeforladte *Tøieri*, der nogensinde er kommen til Opførelse paa et Theater.

Dags-Telegr. 1865, 26, 6.

TøjteV. M. = letfærdigt Fruentimmer.

Lad andre tumle sig, for Præste-Kiol at naae,
Med Schertzers, Kromajers, og Vandalslocer gaae,
En *Tøite* for et Kald sig lade binde paa osv.

Tychon. Vers 169.

Han har kaldt mig en næsviis *Tøite*, det skal han betale mig.

Skuespil 4 B. 1778, 134. Bruuns Fritimer 153.

See til, du ei saa ofte føiter,
Med hine Sancte Hanses *Tøiter*.

P. D. Faber, Rørdr. 57. Gardinpræd. 10.

Saa føre man *Tøiten* bort
Fra Dronningens Buur,
Og evigt hende gjemme
Bag Laas og bag Muur!

Chr. Winther, Hjort. Flugt 78.

Gadetøjte.** Wessels Digte ved Levin 246.

Tømmermænd,** **Tømmersvende,**** i overført Betydning, = Hovedpine.

De skaanske Husarer, der ankom med Huer, afreise idag med Blyhatte, eskorterede af — *Tømmermænd.*

F. N. 1860, 506, 5.

Men drikker Du f. Ex. flere Slags, saa faaer Du *Tømmermænd* i Hovedet — ikke sandt?

F. N. 1860, 511, 10.

Baronen holdt nu et langt Foredrag over de forskjellige Drikkevarers Qvalitet og om Mængden af de *„Tømmermænd“*, som hver Sort Drik efterlod.

F. N. 1860, 494, 5.

Dagen efter kunde jeg gjerne have holdt Reisegilde paa en to- Etages Bygning, saa mange *Tømmermænd* havde jeg.
Den allernyeste Singdudelei (Vise hos Strandb.).

Undertegnede aflægge herved vor hjerteligste og dybtfølte Tak til Arbeiderforeningens Festcomitee, Dhrr. Flinch og Rosenhoff osv., som ved deres Arrangement den 5. Juni have forskaffet os godt og solidt Arbeide den 6. Juni. Ærbødigst 10,000 *Tømmersvende.*
F. N. 1861, 536, 12.

TørV. M. i Talemaaderne: at have Sit paa det Tørre, at faa det paa det Tørre = være, komme i Sikkerhed, være, blive velstaaende.

Een skyder sig — o! ja! det kan man giøre,
Naar Lykken bliver stundom alt for tynd;
Men just fordi man alt *har paa det Tørre*
At skyde sig — det er en engelsk Synd.
Bagg. Ev. og c. F. 2, 196. Øhl. Kanarif. 59.

Hans Dronning derimod vilde helst *have Sit paa det Tørre,* og holdt mere af Klippe-Skoven end af Søekanten.
Grundtv. Saxo 1, 57.

Adskillige Landmænd komme ind i Marineministeriet — nu kan Marinen vel sagtens *faae det paa det Tørre.*
F. N. 1860, 463, 12.

Ja, der er ingen Spørgsmaal om, at jo Eieren ved denne Speculation vil *faae det paa det Tørre*; men det er en Selvfølge, at den største Deel af Spillerne vil komme til at — gaae i Vandet.
F. N. 1860, 511, 13.

Svensk: *ha sitt på det torra.* Tydsk: *im Trocknen sitzen.*

TørafV. M. = Revselse; Skade.

Jeg hørte tilfældigviis, at Du havde været oppe og slaaes, og faaet en *Tøraf.*
Chievitz, Japhet 1, 36.

Men ligger ikke Støvet fingertykt
Paa Hyndet hist? nu det var Held tilvisse
At jeg fik Sligt at see, det kunde kostet
Mig en *Tøraf.*
H. Blaches Arosia 102.

Endnu er alting galt.
Dog det er ei fortalt,
Thi Fyrsten har godt af *Tøraffen.*
Wieneroprøret. Kbh. 1848. (Vise hos H. P. Møller.)

TornV. M. = Stod.

...der ved Mysunde, Bustrup, Bilskov og Dybbøl nok havde gjort sig fortjente til, at man lod dem beholde den Uniform, hvori de havde udholdt saa mangen en *Torn*.

Dags-Telegr. 1864, 183, 4.

Svensk: *Törn*.

Torvetriller,*M. i overført Betydning, = et trægt og kjedeligt Menneske.

TøsV. M. = Pige. Bruges baade som Skjældsord og Kjæleord.

Men tænck mig eengang til denne stycke *Toes*, hvilcke fortreflige gode Miiner Hun kunde holde, da jeg kom ind til Hende.

Molieres Fr. Skole (hos Paulli) C 4 Holbergs P. Paars vod Lieb. 171. J. Sten S., Plg. Speyl A v.

Tøserne kan jo være meget gode efter deres Beskaffenhed.

Hostrups Gjenb. 79.

Christen, henvendte han sig til Sønnen, gaae Du hen og tag en af *Tøsene*; man kan jo see, de længes efter en Svingom.

Chievitz, Fra G. 122.

Hei, Mutter, kom nu med det Dannebrogsflag, som Du og *Tøsene* have syet.

F. N. 1861, 537, 9.

Jfr. P. Möller, Halländska.

tøste** = torste. Hostrups Gjenb. 126.

ud eller ind** i Talemaaden: at vide hverken ud eller ind = ikke vide Besked, være ganske forvirret.

Da Russerne nu saae, i hvad Klemme de var, *vidste de hverken ud eller ind*.

Grundtv. Saxo 1, 71. 2, 32; Hdb. i Verd. Hist. 1, 158. Chr. Winther, Hjort. Flugt 145.

udaset se under: ase.

udgjort** = afkræftet, ødelagt.

...og ikke løsne et Skud, før de mærkede, at det hoftede med den Jernregn, og Fienden var *udgjort*.

Grundtv. Saxo 1, 85.

Jfr. *done* i Engelsk.

Udhalerv. M. = et udsvævende Menneske. Dagbladet 1862, 24. Juli, Sp. 11. Berlingske 1866, 25, 4. Hr. Sørensen 1866, 19, 9. Jfr. P. Möller, Halare?

udtilbens se under: Ben.

ugemen** = ualmindelig. (Nu kun i skjemtende Tale.) Grundtv. Saxo 1, 219.

ugle sig ud** = klæde sig paa en afstikkende, naragtig Maade.

Man *ugler sig ud* som man var gal.
D. g. S.s Viser 4.

Han bød: Enhver som bedst kan *sig udugle*
Men ei til Cour og Fest maa smugle,
Hvad han ei leed, paa Slottet ind.
P. D. Faber, Rørdr. 91.

Det vilde dog ikke lykkes uden med en 3—4 Stykker, der ogsaa stadig maatte holde for, vælte sig i Støvet, halvt staae paa Hovedet, *ugle sig ud* som Sælgekjælling osv.
Dagbladet 1864, 20. Jan., Sp. 9.

Uglebilledev. M. = hæsligt Menneske.

Synes Dig, at det *Uglebillede* er skabt for at behage mig?
Skuespil 4 B. 1778, 248.

ugle-se = se paa En med onde Øjne, stirre paa En saaledes, at han bliver forvirret. Pjerrot 1866, 94, 6. Jfr. Molb. Ordspr. 360. V. S. O. og M. 2 anføre kun et Tillægsord: ugleseet.

uklar se under: rage.

umanérlig,v. M. som Biord, = umaadelig, i høj Grad.

Hvor er min Skiebne grum og *umaneerlig* stiv!
Wessels Digte ved Levin 20.

Betjenterne og Vidnerne vare imidlertid alle enige i, at Jensen havde været *umanerlig* drukken.
Dags-Telegr. 1864, 243, 9.

Ungev. M. = Barn. Bruges baade som Skjældsord og Kæleord.

Stille, Kone! De arme Børn maa være tørstige! Hei, *Unger!* Kom, skal I faae en Taar.
F. N. 1860, 500, 8.

Er Fatter kun lille og Mutter hun er stor,
Ei *Ungerne* ham lystre, nei, Mutter kun de troer.
Den lillebitte Kone (Vise).

ungefæhr,[V.*] **ongefær**[V.M.] = omtrent. Tidligere ogsaa i ædel Stil.

Det var *ungefehr* ved den Tiid, at han af sine Disciple udvalte 12, som han lod kalde Apostle eller Sendebud.
Holb. Kirke-Historie 13; Com. ved Boye 278 b.

Hun har nok seet ud *ongefær* som Anne Hans.
1771, 6 B. 16, 4.

...Men Meningen deraf blot oversætte:
Og denne var saaledes *ongefær*.
Bagg. Ev. og c. F. 1807, 1, 142.

Jo, Mester! det bliver nok *ungefær* det sundeste at jeg rubber af.
Hostrups Gjenb. 111.

...thi at miste den man elsker er *ongefær* det samme som ei at faae sit Bagtal ud i Lotteriet.
(Tyroler-,Ferdinand, Nok Een af mine Egne (Vise).

Nebelong især
Var smuk som Bombardeer,
Med Uniformen slaaet op til Nakken *ungefæhr*,
Og ingen Bangenet paa Geværet!
D. g. S.s Viser 28.

Tydsk: *ungefähr*. Svensk: *ungefär*.

Unævnelige** = Buxer. (Skjemt. Tale.) Fransk: Inexpressibles. Engelsk: inexpressibles, unutterables, unwhisperables, Slang Dict. Tydsk: Ungenannte, tydsk Studentersprog: inexpressibiles, Vollmann.

Urian** bruges navnlig (i spottende Tale) om et Menneske, paa hvem Opmærksomheden af en eller anden Grund er bleven henvendt.

Saa er jeg ikke heller sindet, at tage imod saadanne stræger og stikke dem i min Lomme, og lade min Hr. *Urian* have fremdeles sin gang der hos Hende.
Molieres Fr. Skole (hos Paulli) A 12. Overskou, D. Skueplads 1, 87.

Og synes Jer icke min Herr *Urian* har spillet en meget curieus Role i denne Comoedie.
Molieres Fr. Skole (hos Paulli) C 2. P. Pedersen, Don Pedro 36.

Hun gik. Hr. *Urian* gik ikke.
Wessels Digte ved Levin 117.

Nu maatte Herr *Urian* for en Dag.
Grundtv. Saxo 1, 170.

Men da jeg var bange for, han havde inte rijæle Hensigter, saa viste jeg Mosjø *Urian* Vinterveien.
F. N. 1862, 614, 9.

vaaren, vaaret** = været; jfr. vætt. F. N. 1865, 12, 11. 1866, 29, 13.

VaasM. = meningsløs Tale.

Men hvis min Forsikring for *Vaas* han anseer,
Saa kan han — Men derom snart mundtligen meer.
Wessels Digte ved Levin 237.

Siig mig saa uden *Vaas*
Hvor du satte din Kaas.
Grundtv. Saxo 1, 242.

Jfr. Tydsk: *Gewäsch*. Se endvidere: *Visvas*.

vaaseM. = føre meningsløs Tale.

...eller for at *vase* med dem.
1771, 6B. 15, 35.

Vaases ei lærd af Professores?
N. T. Bruun, Bacchus og C. 1, 5.

Nok har af Munden
Du Skiændegiæst,
Vaaser i Grunden,
Som du kan bedst.
Grundtv. Saxo 2, 196. P. E. Petersen, Digte og Sange 1, 5.

...og enkelte Rigsdagsmænd *vaase* sig Pengene til.
F. N. 1861, 521, 6.

Jfr. Colding: *Vosende*, palatus. *Voser* her oc der, palor. Jfr. ogsaa Tydsk: *waschen*, Heyse.

Vaffel* med Tillægsordet varm, i overført Betydning, = et Ørefigen.

Istæden for et par *varme Vafler*, som Mama burde forøde paa sin Datter, for at fordrive hendes Hovedpine, koster det en Sølvdaase.
1771, 6B. 11, 9.

...men da han nu, i Fortrøstning hertil bad Prindsessen om et Kys, fik han en *varm Vaffel*.
Grundtv. Saxo 1, 151.

Skal denne Benævnelse forstaas i Lighed med: Sandse*kage*, eller staar den i Forbindelse med det Tydske: *Waffel* = Maul.

Valde[**] Forvanskning af Egennavnet Valdemar.

Valle[V. M.] i Talemaaden: at sylte Valle = intet at tage sig for, være uvirksom.

> Skulde han maaskee sidde hjemme i Kakkelovnskrogen og *sylte Valle*, medens de Fremmede droges om vort Fædreland.
> Hr. Sorensen 1862, 100, 11. 1864, 195, 12.

> ...og derfor, mens man endnu kan, synger: „Mir ist ganz kannibalisch wohl, als wie 500 Säuen" med Studenterne i Auerbachs Keller, uagtet man sidder og „*sylter Valle*" paa Gulvet i en gammeltestamentlig Stue, hvor der er „tohu vabohu".
> Fra Segeberg til Vendsyssel. Kbh. 1864, S. 73.

van[M.] bruges ørkesløst i sjællandsk Maal i Forbindelse med Udso. *pleje.*

> Med Strængeleg paa Ryggen,
> Strax ud af Borgens Port
> Gav jeg mig da paa Vandring,
> Som tidt jeg *pleier van.*
> Chr. Winther, Hjort. Flugt 80. Holst, Nyaarsg 1837, 87.

Vand i Talemaaderne: at [V. M.] ride eller [**] trække til Vands = medtage ilde; [**] at gaa i Vandet = komme galt afsted, være uheldig, lide Tab. Endvidere siges om den, der er meget begjærlig efter noget, at hans [M.] Tænder løbe i Vand. Det er [V. M.] Vand paa hans Mølle = det er noget, han synes om, kan bruge.

> Tænk ogsaa, du est hendes Mand,
> lad ej dine Tiunde *ride hende i Vand.*
> Nyerup og R., Den d. Digtek. Historie 2, 141.

> Hand ved med under fund en hver *til Vand at ride.*
> J. Sten S., Pig. Speyl Cij.

> ...hvori Forfatteren har paa den eene Side fra Begyndelsen til Enden saaledes *ridt* Philopatreias *til Vands* osv.
> 1771, 7 B. 4, 29. Grundtv. Saxo 1, 232.

> Hvem der nu skal *rides tilvands*, maae Guderne vide.
> F. N. 1860, 508, 10.

> See Juletræet stod i sin Glands,
> Og Folk blev *trukket* artig *tilvands.*
> Den 30. Dec. 1853 (Vise i Studenterf.).

Mademoiselle Edberg, der i sin Tid *trak* visse Prindser *tilvands* i Spil og blev ført ud af Byen med en Æresvagt af Bræstrups Garde, er atter ankommet hertil.
F. N. 1860, 489, 8.

Ja, der er ingen Spørgsmaal om, at jo Eieren ved denne Speculation vil faae det paa det Tørre; men det er en Selvfølge, at den største Deel af Spillerne vil komme til at — *gaae i Vandet.*
F. N. 1860, 511, 13.

Berlingske Tidende bliver sagt af,
Rundt omkring i Landet,
„Liebenberg“ dreier sin Lirekasse,
Og Krebsen *gaaer i — Vandet.*
Peter 1865, 11, Sp. 4.

Dampfærgerne „*gaae i Vandet*“, og spille fallit.
F. N. 1862, 601, 6.

En Litsenbroder, der har tjent Staten i 50 Aar, bliver Dannebrogsmand — 2den Staldmesters *Tænder løbe i Vand.*
F. N. 1861, 529, 6.

Naar han lugtede en feed Steeg, *løb hans Tænder i Vand.*
Grundtv. Saxo 2, 30.

Plattydsk: *dat is wâter up dîne môle*, Schambach.

Wandsbæk* i Talemaaden: det gjælder til Wandsbæk = det gjælder ikke en Smule. Plattydsk: *dat gelt to Wandsbeck*, se Schütze.

vankerM. = gives, faas.

Men der vil da *vancke* de Ord, som staar i Vijsdoms Bog i det 5. cap.
J. Albretsøn, Om F.s 4 D. 1630, S. 81.

...da vil snart *vancke* Bask og Bomp.
Kingo, Søslaget F iij 4.

For ære *vanker* spott; for rigdom *vanker* trang.
Falsters Frieri og G. A 5(2)4.

Der *vanker* Smøer til Mester!
Rosenkildes Dram. Skræd. 48.

Jfr. Colding, Dict. Herl. Svensk: *vankas.*

VareM. i Talemaaden: at tage for gode Vare = at finde sig i.

...thi i Kongens Gaard, hvor man ikke endda saa sjelden kaster Naade paa Narre, og laaner Øre til Bagvaskelse, maa sagtens imellem en Løgn blive *taget for gode Vahre.*

Grundtv. Saxo 1, 165. 98.

varme* i Talemaaden: at varme ens Ryg eller Rygstykker (se dette Ord) = banke, prygle.

Da jeg (Østerrige) i Syden nys fik *varmet*
Min Ryg, — der ingen Preusser saaes.

F. N. 1861, 521, 15.

Vask[M.] i Talemaaden: at gaa i Vasken = gaa til Grunde, gaa over Styr, blive til intet.

Ja, seer De, Basalt har nu læst med Rikke i Skolen, og Tøsen var flittig, og nu vil han nødig have, at hendes Lærdom skal *gaae i Vadsken.*

Hostrups Gjenb. 85.

Hr. Sørensens Haab det leve, endskjøndt
Det hjalp ham af Ilden i Asken!
Og naar det var smukkest lysegrønt,
Gik hele Haabet *i Vasken.*

F. N. 1860, 483, 3.

Sørgeqvad helliget det gamle Brandsystem og de sorte Brandfolk, der nu ere *gaaede i Vasken.*

F. N. 1860, 479, 3. 1862, 615, 15.

Svenskerne sige: gå i vatten.

vaske sig[M.] = staa sin Prøve, due.

Men jeg har heller ikke forglemt at udtænke en Hævn, og det een, som *har vasket sig.*

J. Heibergs Julespog og N. 155.

Ja, mine Ærede! det er en Glut som *har vasket sig.* Sikken en Figur!

(Tyroler-) Ferdinand, Optegn. over Dyrehavens Rariteter 1863 (Vise).

Jfr. Molb. Ordsprog 361.

Vej[V.*] i Talemaaden: at tage paa Veje eller Vej = bruge Mund. Jfr. tage paa.

Men det hjælper ham ei,
Hvordan han *ta'er paa Vei,*
For vi kan s'gu dog magte Hr. Mikkel.

Microscopet 1856, 11, 2. F. N. 1860, 477, 3.

Min Skræder sender mig tidt een,
Naar med Betaling jeg er seen.

Naa! Hvor jeg Stakkel *ta'er paa Vei*,
Naar han mig sender en Forglemmigei.
(Tyroler-) Ferdinand, Nu skal De faae een af mine Forglemmigeier (Vise).

Vejr se: godt Vejr.

Vestervovvov* = Vesterhavet. Andersen, Nye Ev. og Hist. 2 R. 3 Saml. 37. Jfr. Vovvov.

Viderværdighed* = Gjenvordighed.

Saa min Troe siden jeg har aabenbaret mig for jer, saa har jeg haft en hob *Viderverdighed* i min Elskov.
Paulli, Molieres Fr. Skole B 12.

Han til sin Boelig sig begiver,
Der tænker han mod *Viderværdighed*
At finde sikkert Sted.
Wessels Digte ved Levin 157.

Tydsk: *Widervärtigkeit.*

vilter, vildterM. = lidt vild, uregjerlig.

Han havde ikke gaaet i Skole hos den *vildtre* Cain, som informeerte Folk i Grumhed mod Dyrene og i den Kunst at kysse Fruentimmerne paa Haanden.
1771, 6 B. 15, 20. Skuespil 2 B. 1776, Dobleren 89.

Vi Planer giør og mange skiønne Ting
Os sætte for! nu vil vi reent forsage
De Lyster, som i hine *viltre* Dage
Os giøre lod saa mangt et kroget Sving.
T. C. Bruuns Fritimer 128.

vims,M. **hvims**** = bevægelig, hurtig.

Som Konen i et Huus, naar Naboe-Væggen brænder,
Vims flyver om fra et til andet Sted osv.
Bagg. Ev. og c. F. 1, 95.

For nu ret at giøre Gildet lystigt, gav Amlet sig til at hjelpe Skiænkerne, og var nok saa *vims.*
Grundtv. Saxo 1, 176. 2, 256.

I Krattet ind mig vinker
Saa mangt et venligt Blik,
Hvor Bækkens Vove blinker
Og risler *vims* og qvik.
Chr. Winther, Nye Digtn. 14.

vimse,[M.] **hvimse**[**] = bevæge sig hurtig hid og did, i Alm. i Forbindelse med om, ud og ind osv.

Naar har de *omhvimset* I Vældigheds Bo.
Tych., se Petersens D. Lit. Hist. 4, 179.

Ja med Kjødgaffel *om* han *vimsed'*.
P. D. Faber, Rordr. 82.

Saa *vimse* de dog alle *ud* og *ind*.
Bagg. Ev. og c. F. 2, 132.

Vimsen[*] = hurtig og urolig Bevægelse.

Dog holde vi mest af det Engelske Fylderie, af de Spanske Løibenke, og af den Franske *Vimsen*.
1771, 5 B. 23, 19.

Islandsk: *hvim, hvima, hvimsi.* Jfr. Engelsk: *whim,* Lune, Grille.

Vind i Talemaaderne: [M.]at gjøre Vind = at gjøre sig vigtig, give sig Mine og Værdighed, være fremtrædende. Jfr. Blæst; [*]at være i Vinden = i Forlegenhed.

Turde med hovmodigt Sind
Giøre langt fra Essen *Vind*,
Under Høie-Lofte!
Grundtv. Saxo 2, 36. Ohl. Kanarif. 37.

Vindbeutel[*] = et vindigt, vigtigt Menneske.

Verden havde endnu ikke skielvet for en feed *Vindbeutel*.
1771, 6 B. 15, 14.

Tydsk: *Windbeutel*, Vollmann.

Vindever[**] = Vindue.

Mutter og jeg har saa tit om Aftningen lagt i *Vindeverret* og hørt Studenterne synge derovre paa Regensen.
Hostrups Gjonb. 119.

Jeg *Vindeverrene*
Slaaer ud!
Microscopet 1856, 28, 6 b.

Vindmager[M.] = Vindbeutel.

O daarlig Mennesker! som lader eder drille
Som en *Vindmager* kan ved Gods og Midler skille.
1771, 6 B. 45, 15. Grundtv. Brage-Snak 101.

Tydsk: *Windmacher.*

Vindmageri[*] = Vigtighed, Blæst.

...thi da det man kalder *Windmacherie*, regiærer ikke i noget studio meere end det poetiske osv.
Wadskiær, Skue-Plads b.

...saa de fire Puslinger bliver netop ved deres kække *Vindmageri* faste og levende Udtryk for de fire Aarstider.
Grundtv. Brage-Snak 102.

Vinge* = Ørefigen.

Ja I. A. Hansen i Bagen fik a'
En gammel Skomager-Syl et Stik,
Albertis Hat blev spolert og det ka'
Nok være Müllen nogle *Vinger* fik.
Huldudidulululu osv.
Vise om Slaget ved Ringsted af -h -e.

Han har før været med at give Tydskerne en *Vinge*.
F. N. 1864, 4, 9.

Vingeben* i Talemaaden: at tage en ved Vingebenet = gribe, sætte fast, fængsle.

Hr. Goldschmidt har i Italien truffet Faderen til den berømte Jødedreng Mortara, som Katholikerne vare saa honette at *tage ved Vingebenet*.
F. N. 1860, 504, 9. 1861, 562, 7. 1864, 19, 5.

Og *ta'er* han *ved Vingebenet* mig, godt!
Jeg er dog ikke forlegen:
Ind i Augustforeningen blot —
„Og saa er „Peter" afveien!"
Peter 1864, 1, 1.

Suspende furem, Heng ham op, ved det gamle røget Kiød v. *ved Vinge-Beenet*.
O. Lades Phraser F 2.

Jfr. Molb. Ordsprog 362.

Vintervej[M.] i Talemaaden: at vise En Vintervejen = afvise, bortjage.

Thi naar Fienden kommer i Landet, vil de snart i det Mindste blive enige om at *vise* ham *Vinter-Veien*.
Grundtv. Saxo 1, 226. Hdb. i Verd. Hist. 1, 186.

Hun har *viist* Adskillige *Vinterveien*.
Chievitz, Japhet 2, 35.

At *vise* ham *Vintervejen*, var en god Gjerning, naar det blev gjort tilgavns.
Petersens Lit. Hist. 4, 533.

Fru St. forstaaer ikke ret at værne om sin Datter og *vise* Fru Bek *Vinterveien.*

Ewald, V. Krones U. 1, 140.

virre,[M.] **hvirre**[M.] = bevæge hurtig hid og did, dreje hurtig omkring.

...jeg kunde ikke lade være at *virre* med Fingeren og sige Dikke, dikke dik, Dik, dikke da.

(Tyroler) Ferdinands Vise: Nu faaer de „een af mine Egne“.

Tydsk: *wirren.* Islandsk: *hverfa.* Colding, Dict. Herl.: *virrer,* nutat capite.

Virvar[M.] = Forstyrrelse, Forvirring.

Hvilken *Virvar* møder os her!

Petersens D. Lit. Hist. 1, 162.

Det er et lysteligt *Virvar.*

Sammesteds 1, 187.

Tydsk: *Wirrwarr.*

Visk[*] i Forbindelsen: som en Visk = med Lethed. Jfr. Svedske.

Han sporger ikke om
hvem der var raske Svende,
Men smider som en *Visk*
hver Kæmpe over Ende!

Grundtv. Saxo 2, 195.

Og naar Dagen hælder
Gaaer det — som en *Visk* —
Hjemad, Kudsken smælder
Med en Snært, polisk.

D. g. S.s Viser 20.

Visker[M.] = Irettesættelse.

Ifølge „Børsenhalle“ har Bluhme faaet en ordentlig *Visker.*

F. N. 1864, 85, 4. 1860, 507, 4.

Plattydsk: *Wischer,* Schambach.

Visvas,[*] **Hvishvas,**[V.*] **Hvisschvas,**[**] **Hvis og Hvas,**[**] **Visvasseri,**[*] **Vischivaschi**[*] = meningsløs Tale.

Nu kommer oc saa Haren stacket hale
Met løss tale snack og *huiss huass.*

H. Weigere, R. Foss 19 Ryg.

I snacker megit Disk oc Dask,
Oc er ey andet en *Huis oc Huas.*
Just. Sams. Fængs. F Ryg.

Han soer, at alting stod end ved det gamle Pas,
Og regnede mig op en Hoben *hvisse hvas.*
Tych. Vers 208. 291. Wielands Samling af Vers 3, 173.

Hvad du staaer her og snacker en hoben *Visvasseri!*
Moliere, Le Dépit Am. (hos Paulli) B 4.

Slige Stympere, som ikke kunde bruge Pennen og Tiiden bedre, skulde lade blive at skrive, og ikke narre fornuftige Folk Pengene af Lommen med deres forbistrede *Hvishvas.*
Biehl, Haarkl. 4. Hist. Tidsskr. 3 R. 4 B. 484.

Jeg ei begriber hvordan sligt
Et *Hvishvas* nogen Mand fornøier.
Soldins Skilderi 1811, S. 231.

...thi uagtet Folk antog det for *Vis-Vas*, var det dog sandt baade i Skiemt og i Alvor.
Grundtv. Saxo 1, 176. F. N. 1862, 595, 5.
Hr. Sørensen 1864, 213, 11.

Man maa undskylde, at vi kalde denne Erklæring en god Mundfuld „*Vischi-Vaschi*“.
Fædrelandet 1865, 227, 1.

Colding, Dict. Herl.: *Huishuas*, lyra, nugæ, nenia. Engelsk: *wishy-washy*, Hollandsk: *wisjewasje*, Plattydsk: *Wischewasche*, Schütze. Den tydske Rein. Voss: *vyse vase*, jfr. *Visevase*, Brem. Wört. 1, 397. Nyere Tydsk: *Wischiwaschi.* Ordet hører vel til den samme Stamme som: *Hvaser*, *Hvaseri* (se Molb. Dansk Gloss.), *Vaas*, bag-*vaske*, Gammeldansk: *vaske*, *Vask*, Chr. Pedersens Vocabularium, Tydsk: Ge-*wäsch* og *waschen.*

vixe* = prygle; tugte, revse.

Fixstjerner, lær os
Op vor Aand at *vixe.*
Den 26. Sept. 1863 af O. (Vise i Studenterf.)

Plattydsk: *wixen*, Schütze. Tydsk: *durchwichsen* = prügeln, Vollmann.

VognM. i Talemaaden: ikke at være tabt bag af en Vogn = ikke at være dum, ringe, daarlig.

Dit stolte Navn tilfulde viser,
Du *af en Vogn ei bag er tabt.*
N. T. Bruuns Bacchus og C. 1, 130.

Ring *var* imidlertid heller *ikke tabt bag af en Vogn*, men bar sig ganske snildt ad, ved kun at vise den mindste Deel af sin Styrke.

Grundtv. Saxo 2, 183.

Jeg selv er ikkeheller just
Tabt bag af en Vogn,
Jeg har saa gode Knokler
Som Nogen i vort Sogn.

Chr. Winther, Hjort. Flugt 164.

Thi Dragonerne det er Folk med Kraft,
Ingen af dem *er bag af Vognen tabt*.

Vise om Dragon Laursens Tapperhed (hos Strandberg).

Molb. Ordsprog 357.

Vom[M.] = Bug, Mave, Indre. (Nu mest i skjemtende Tale.)

Hvad som Himlens Sky bedækker,
Jorden haver i sin *Vom*,
Maa strax fort, naar Tiden rækker
Haanden ud og siger: Kom!

Clitau, Tidsfordriv 63.

Men see, med Knipler en Skare kom
Og hamred løs paa den tykke *Vom*.

D. g. S.s Viser 1.

vorreses, vorses* = vor. (Kun Kjøbenhavnsk?)

Han tager femten Gange sine Fribilletter op af Lommen og taler om „*vorresses*“ Pladser.

F. N. 1861, 534, 4.

Nei i Klosterstræde
Ender *vorses* Glæde.

V. R., Hr. Mathisens Eventyr paa en Casino-maskerade.

vos* = os.

(Tui *voss* sagde de den store skam,
At denne Biørn saa fra *voss* kam.
Dette haffuer *voss* disse Quinder giort.

H. Weigere, R. Foss 89.)

Har vi inte for nylig la'et *vos* sprøite indvendig med Spiritus, og see, om No'en vil gi'e *vos* Penge for at see paa *vos*, — det Rak gaaer tvertimod forbi og griner af *vos*!

F. N. 1861, 536, 9. 1862, 600, 10.

Vovvov* = Gjøen; Hund. Jfr. Vestervovvov.

Ved saaledes at maatte lystre en Hunds *Vov-Vov*, lærde da endelig Normændene, hvad der kommer ud af, at være opblæst.

Grundtv. Saxo 2, 127. 2, 46.

Mens andre Dødelige nøies med Ønsket at være den Elskedes Elsker, ønsker han sig foruden denne Herlighed baade at være Kammen i hendes Haar, Kjæden om hendes Hals og den lille *Vovvov* i hendes Skjød.

Folkets Avis 1865, 289, 2.

Plattydsk: *Wauwau*, Schütze.

VoxnæseM. i Talemaaden: at sætte En en Voxnæse paa = narre En.

Saa er det da jer fulde Alvor at *sette* vor Fader *een Voxnæse paa.*

Paulli, Jule-Stuen 37. Holb. Com. ved Boye 286 a. Jfr. Hegel. Calumnia 16 Ryg.

Det er jo skinbarlig at *sætte* Folk, som man siger: *en Voxnæse paa.*

1771, 5 B. 26, 19. Bagg. Danf. 1, 437. Grundtv. Saxo 2, 326. Flyveposten 1864, 8. April.

Jfr. Colding, Dict. Herl. Ii 6 b, 7 b, og Stephanius 602, 36. 187, 4. 508, 36.

VraalM. = Skraal, Skrig. Svensk: *vrål*; **vraale**M. = skraale, Sv. *vråla.* Jfr. vræle.

vrippenM. = pirrelig, fortrædelig. Bøgh, Dit og D. 1860, 114; F. N. 1861, 523, 5. Jfr. prikken og prippen.

vræleM. = skraale, skrige.

Men Herregud, Sørensen, hvad *vræle* Ungerne nu for igjen?

F. N. 1864, 26, 15. 1862, 604, 7.

Men Moder — husk dog paa Barnet — hvad *vræler* Du saaledes for.

Hr. Sørensen 1865, 51, 11. P. E. Petersen, Digte og S. 1, 70.

Afledt af *hvæle* = Islandsk: hvella. Jfr. Molb. Dial. P. Möller: *wäjla.*

VrævlM. = Vrøvl; men nu ikke saa stærkt et Udtryk som dette.

Han scal hannum kændhæ *wreffuel* at føræ,
synæ ord blant falck at føghæ.

Mich. Riimværker ved Molbech 83.

Pokker længer tænke paa alt dette *Vrøvl.*
Chievitz, Japhet 2, 178.

vrævleM. = vrøvle; men ikke saa stærkt et Udtryk.

VrøvlM. = meningsløs Tale; Støj, Forvirring. At gjøre Vrøvl = gjøre Ophævelser.

Almindeligt *Vrøvl* med at sætte Stole.
Hostrups Gjenb. 94. Tordenv. 97.

Kom lad os gjæste Øen lidt,
Der er' vi *Vrøvlet* og Støvet kvit.
W. R., Tivolis Tappenstreg.

...og samtlige Lemmer beklagede sig over, at det altid var Hovedet, der *gjorde Vrøvl*, altid Hovedet, der førte de andre Medlemmer i Fortred!
Folkets Avis 1864, 168, 3.

England maa ikke *gjøre Vrøvl*, naar det irske Parlament erklærer, at Irland ikke vil have Noget med England at gjøre.
F. N. 1862, 608, 5. 1863, 25, 16.

vrøvleM. = tale meningsløst, vaase.

Grundtvig synes mig nu at *vrøvle.*
Worm i Nyt theol. Bibl. 19, 271.

+ for

. .en *forvrøvlet* Sag.
Fædrelandet 1863, 1. Juni.

+ smaa.

...og havde jeg ikke *smaavrøvlet* 73 Linier, tog jeg det med mig i Graven.
F. N. 1864, 2. April, S. 8.

Colding: *Vreffl*, nidus, nidulus. *Vreffler*, volutant seu motant se pulli densi in nido. *Vreffler sammen*, implico, jfr. Müllers Synonymik ved Dahl 1853, 258. Endnu bruges: *at vrøvle op* = vikle op, naar noget er kommen i Urede, eller gjort, strikket forkert. Jfr. Engelsk: un*ravel.*

VrøvleriM. = forvirret Tale; Forvirring.

Jeg har derved følt mig lettet ved at være borte fra *Vrøvlerierne* og Bedrøvelighederne ved alle vore politiske Sager.
Berlingske Tidende 1865, 16, 6.

Vrøvl* kaldes en Slags smaa haarde snoede Thekager.

Væg* i Talemaaden: at sætte En til Vægs, i overført Betydn., = tage Magten fra, overmande En.

Det lykkedes næsten aldrig Nogen at *sætte ham tilvægs.*
Dagbladet 1865, 245, 1.

Væge* i Talemaaden: med dobbelt Væge, i overført Betydn., = med dobbelt Styrke.

Hvad siger vel en enkelt Fest,
Som Andre har i Eie —
Geburtsdag — Fastelavn er bedst,
Thi den har *dobbelt Vege.*
Vise 7. Febr. 1842.

En halv Historie *med dobbelt Væge.*
Flyveposten 9. Sept. 1861.

En Pokkers griinagtig Historie, som begyndte med en Student og 4 Mark...samt lidt om Grossereren, der sværmede for Arraks-Toddy *med dobbelt Væge.*
Vise hos Strandberg.

Maa jeg faae en Rom-Toddy helst *med en dobbelt Væge* i.
F. N. 1861, 540. 1860, 466, 9.

See Ost og feede Stege
Og Flasker fyldt *med dobbelt Væge.*
For, ved og efter Bordet den 19. Juni 1864 (Vise).

„Heida Mutter!" raabte han, „nu skal Du ha'e Dig en Kaffeknægt *med dobbelt Veie!*"
Et fælt Svinebæst (Vise hos Strandberg).

væk* i Talemaaden: at være væk = være ude af sig selv; være fortabt.

En Fader, som *er væk* af Glæde over Sønnens Virtuositet.
Microscopet 1856, 6, 5.

Nei Rikke, jeg *er væk*; det er ganske som jeg læser Bladene.
Chievitz, Fra G. 110.

Jeg var *væk*, aldeles *væk* var jeg; men min salig Kone var ogsaa ganske nydelig.
A. Hansen, Dalby Præsteg. 11.

Tydsk: *er ist weg.*

Vækkenberg* i Talemaaden: at være Vækkenberg = være væk.

Vælt, Velt[M.] = Art, Slags, bruges navnlig i Talemaaderne: at komme i Vælten = komme i Ry, vinde Anseelse og Omtale; at være i Vælten = være anset og omtalt.

Jeg vil sjunge om en Helt,
Som var af den ægte *Velt*;

Om en Herre kjæk og bold,
Om vor tappre Tordenskjold.
Nyerup, Udv. af D. Viser 1, 85.

Vistnok var det en Mand af *Valten*, som i Kong Chr. den 6tes Dage skrev om Dannemarks Riges Historie.
Grundtv. Saxo XXIV.

Denne Mand kunde i Førstningen slet ikke begribe, hvorledes han saa ganske uforskyldt var paa eengang kommet i *Vælgden.*
Grundtv. Saxo 2, 254.

Ja i Farcen er han Helten,
Han er *kommen* svært *i Velten*,
Og han ender nok maaskee
Paa Kongens Nytorv, skal De see!
W. R., Kjøbenhavner-Marsch.

Dog, da de lange Tydske Begreb, som nu *er i Vælgten*, let falder endnu dunklere end de korte Nordiske, osv.
Grundtv. Brage-Snak 99.

Franskmændene sige: être en vogue.

være[M] i Talemaaden: at være med = være blandt de Første, ikke staa tilbage. Jfr. om og væk.

„*At være med*", koster nutildags Penge.
Illustr. Tidende 1865, Nr. 286, 201, 2.

være* = værre.

Men det er noget forskrækkeligt noget med det Tyende, og de bliver saamæn *være* og *være*.
Hostrups Gjenb. 92.

værre se under: den.

Væsen = [M]Støj, Uorden; mest i Talemaaderne: [M]at gjøre meget (osv.) Væsen af noget = tillægge det stor Vægt. Betydning, gjøre Ophævelser derover; *at drive sit Væsen = vedblivende at gjøre sin slette Indflydelse gjældende, gjøre sig skyldig i utilbørlig Opførsel, husere; jfr. Spil. *Det rene Væsen = Penge.

Derovre i Slesvig — ja, det Du vel veed,
Der er et forskrækkeligt *Væsen*:
Thi Wühlerne i al Gemytlighed
Spille Trumf ud ligefor Næsen.
F. N. 1860, 471, 4.

Men, som man efterhaanden har fornummet, at det ikke alletider er de lærdeste, som disputere best, *giør* man ikke meere saa stor *Væsen* der *af*.

Holb. P. Paars ved Lieb. 106.

At Mennesker af Dyr saa tidt
Meer *Væsen* end *af* Næsten *giøre*,
Det see vi dagligdags, og høre.

Wessels Digte ved Levin 80.

Min Frue *giør* mere *Væsen af* mig, end af sin Svoger.

Skuespil 4 B. 1778, 93.

...og den Heltegierning har man i gamle Dage *gjort* meget *Væsen af*.

Grundtv. Saxo 1, 14.

Pressen har heller ikke *gjort* meget *Væsen* deraf, og af alle Bladene har kun et eneste omtalt Begivenheden.

Dags-Telegr. 1864, 241, 1.

Af det „Kongelige" *gjør* han meget *Væsen*,
Ved Auctionen blev han taget ved Næsen.

F. N. 1860, 500, 3.

Wiehe som Marionet
Gjør et farligt *Væsen*.

F. N. 1860, 465, 4.

...og frygter for, at Badelægen Schiødte skal vedblive „at *drive sit Væsen*".

Dagbladet 1865, 16, 9.

Hvad bryder du dig vel om Folkesnak?
Du har, hvad du kan trodse Sladdren med;
Det rene Væsen.

Øhl. Trill. fra D. 25.

Du kan nok tænke Dig, hun kunde ikke være fornøiet med saadanne Værelser, som Du og mine Lige der ikke har lært andet end at føre en god borgerlig Huusholdning og bryde os Fanden om Flitterstads, naar vi kun har *det rene Væsen*.

Breinholms Christianshavnspostens Korrespondent 1810, Nr. 1.

Svensk: *göra väsende*. Engelænderne kalde Penge: the main chance, jfr. Herrigs Archiv 22, 161.

væsgo* = værsgo = vær saa god. Hostrups Gjenb. 126.

væst* = værst. F. N. 1861, 546, 16. 1865, 12, 12.

vætt' = været. Helms, Nogle Vers 74. F. N. 1861, 527, 13. 1862, 603, 4, Wengels Skrifter 17. Jfr. vaaren.

Vær[M.] = forvirret, meningsløs Tale.

Skrive-Friheden har givet os nogle smaae elskværdige og nyttige Stykker, skiønt meget *Vœv* imellem.

1771, 5 B. 23, 8. Skuespil 4 B. 1778, Den butte Elsker 14.

Eders hele Snak smager af slet intet, men lugter ilde. Det er Skolemester-*Vœv*.

1771, 5 B. 16, 11.

At vi har giættet ret, viser... *Vævet* om Mykrin og hans Daatter osv.

Grundtv. Hdb. i Verd. Hist. 1, 114.

Skjøndt Dommen — ak ja, den er skjæv kun,
Og hvis man tranchere den vil,
Saa er den et græsseligt *Væv* kun.

Microscopet 1856, 46, 8 b.

væve,[M.] i overført Betydn., = tale meningsløst, forvirret.

At *væve*, in sensu translato, saasom: Hand stod og vævede, it. hand vævede for sig, i steden for, hand stammede, og vidste ey, hvad hand skulde sige osv.

Gram i Skrift. af den Kbh. Selskab 5 D. 202.

+ sammen.

Hvorledes kan vi examinere, om det er Sanden eller Digt, hvad de Gamle har *sammenvævet?*

Holb. Com. ved Boye 324 b.

Hvad Pokker er det for Miskmask, Du *væver sammen* der? Jeg forstaaer jo ikke eet Ord af alt det Du har sagt.

Skuespil 4 B. 1778, 492.

Æble[V. M.] i Talemaaden: at bide i det sure Æble eller sure Æbler = gjøre eller lide noget, der er En imod, som man ikke synes om, som ikke behager En.

For hvis Skyld Peder Paars saa meget ont har lidet,
For hvis Skyld jeg har tit i *suure Æble bidet.*

Holb. P. Paars ved Lieb. 169. 239. Bruun. Frit. 31.

Nei, nu er det ikke nok, men nu maa jeg *bide i det sure Æble* og sige reent ud, at i den Skolastiske Philosophi giorde Thor den naragtige Reise osv.

Grundtv. Brage-Snak 194. Ohl. Trill. fra D. 201.

Men han smiler nok saa sødt,
Mens i *Æbler sure*
Han maa *bide*.
F. N. 1860, 495, 5. Rosenk. Dr. Skræd. 18.

I Svensk ligesaa! *bita i ett surt äple.*

ælte,[*M.] i overført Betydn., = vade i Dynd og Snavs.

Hvor gammel Strands de skumle Bølger vælte,
Der maatte dine stolte Fædre *ælte*.
Velkomst til Russen. (Studenterf. 1863.)

Men tænk! saa de vælte,
Og Damen maa *ælte*
I Snee, og hun si'er, saa hvert Hjerte maa smelte osv.
V. R., Hvad vilde jeg paa den Galei.

Ærende[**] bruges i Forbindelserne: stort og lille Ærende omskrivningsvis for Forrettelsen af sin Nødtørft. Jfr. P. Laales Ordsprog ved Ley 44.

ærke, ærkre[**] = ærgre. F. N. 1861, 535, 12. 1860, 487, 4. Hostrups Gjenb. 106. 110.

Ærme i Talemaaderne: [V. M.] at binde En noget paa Ærmet = bilde En noget ind; [V. M.] at ryste af Ærmet = frembringe med Lethed og i Overflødighed.

Skiønt man *paa Ærmet* os vil *binde*, bilde ind,
At de kand skabe sig til Dyr og giøre Vind.
Holb. P. Paars ved Lieb. 113. Com. ved Boye 333 b.
Grundtv. Saxo 1, 98. 223. Hdb. i Verd. Hist. 1, 46.

Hvad vil hans Prækner? han dem kand *af Ermet ryste.*
Holb. P. Paars ved Lieb. 125

Tydskerne sige: *einem etwas aufbinden*, eller: *auf den Ärmel, auf die Nase binden.* Jfr. Molb. Ordspr. 363. Svensk: *skaka ur ärmen.*

Ært[**] i Talemaaden: at klare Ærterne = bringe Orden i en Sag, afgjøre noget. Jfr. graa.

Kan De blot *klare de Ærter* med Løjtnanten, saa skal jeg inte have videre at bemærke.
Hostrups Gjenb. 175.

For Hessen
Et Hurra raabe vi!
Landet ei pløies vil af en Hare,
Derfor skal fremmede Magter nu *klare*
De Ærter — som Folket spytted i.
Vrøvl den 7. Dec. 1850 (Vise i Studenterf.).

Æs** i Talemaaden: at være i sit Æs = befinde sig vel, være i godt Lune.

Mine Herrer! jeg troer, at jeg virkelig ikke giør ilde i at gaae min Vel; Jeg seer nok, at jeg *er* ikke her *i mit rette Esse.*

Skuespil 3B. 1777, Barberen 104.

Naar tæt sig hvælver Bøgens Top,
Det gode Sindelag vaagner op,
Til Bellevue og Dyrehaven gaaer det i Galop
I 3 à 4 svingende Læs —
Og Sindelaget *er i sit Es.*

D. g. S.s Viser 21.

Svensk: *i sitt esse.* Fransk: *à son aise.* Engelsk: *at ease.*

Ævl** = Frem- og Tilbage-Snakken, meningsløs Tale.

ævleV. M. = tale frem og tilbage, tale meningsløst. Forbindes gjerne med kævle: ævles og kævles om.

I Politikken man gaaer tilbunds,
Og bli'er saa fuld af vanded' Debatter.
Og saa der *ævles,*
Og saa der kævles,
Og saa der snakkes, og saa der vrævles.
Det er en Tid.

I Mødet den 19. Nov. 1865. (Vise.)

ÆvreV. M. i Talemaaden: at opgive Ævret = give sig fortabt.

Bregendahl (holder bedrøvet en Avis i Haanden): Nei, nu *opgi'er jeg Ævret!* — Tænk Jer til: jeg havde gjennem Aviserne under „Tjeneste tilbydes" søgt Ministre...men — der meldte sig ikke en Eneste!

F. N. 1860, 468, 5

Jernbanedriften er nu aldeles standset, og Jernbanebestyrelsen synes endog aldeles at have *opgivet Ævret.*

Dags-Telegr. 1865, 35, 3.

Øje i Talem.: V. M. at have eller **faa et godt Øje til = holde af eller begynde at holde af. Endvidere siges: **De kan bide Dem i Øjnene, naar man vil udtrykke, at noget er umuligt, at der ikke bliver noget deraf. Udtr.: „Ja, i Øjet!" der bruges, naar man giver Afslag paa noget, er maaske kun en Slags Forkortelse af den foregaaende Talem. V. M. Op i Ens aabne Øjne = lige for Ens Aasyn, uden at lægge Skjul derpaa. **Seveøje = Sæbeøje = blaat Øje.

Først, da de laae i Krig med hinanden, *fik* Gram *et godt Øje til* hans Daatter.

Grundtv. Saxo 1, 26.

Men De kan *bide Dem i Øinene*, for De faaer hende sgu inte.

Hostrups Gjenb. 80.

Naar Nogen vil banke ham for hans Løgne,
Saa siger han: „*Bid dine egne Øine!*"
Og inden man aner det Mindste dera'
Er han hundrede tusinde Mile derfra.

Helms, Nogle Vers 84.

...at Folk i gamle Dage kunde være saa vildfarende at lade sig narre *op i deres aabne Øine.*

Grundtv. Saxo 1, 42.

Øl i Talemaaden: **at lære En, hvor David kjøbte Øllet = vise En, hvordan noget hænger sammen, eller hvordan det skal være. **Lige til Øllet = lige til Pas.

Det kan ikke hjælpe, at du kommer med falsk Vidnesbyrd, naar du har blandet din Melk; thi Melkemaaleren skal nok *vise* dig, *hvor David kjøbte Øllet.*

F. N. 1860, 483, 12.

Davidsen er saa kisteglad,
Efter Heltzen han render som Føllet,
Og bræger: Vi skal S— gale mig *vise*
Dem, *hvor David kjøbte Øllet.*

F. N. 1865, 5, 12. Hr. Sørensen 1865, 50, 13.

Jfr. Molb. Ordsprog 307.

ØllebrødV.* bruges i en Del Sammensætninger i Betydning af: mat, kraftløs, lunken. Jfr. F. N. 1866, 24, 8. E. Bøgh, Dit og D. 1862, 65.

ølletV.M. = halv beruset.

Og hvad et Skjæg, der er klippet ligesom Feltherrens tilligemed en forfærdelig Udstaffering fra Leiren, hvad det kan virke iblandt skummende Flasker og *øllede* Hoveder, det er utroligt at tænke paa.

Shakspeares Dramatiske Værker ved Foersom.
3. Udg. 4, 64.

Den „gnavne" Pensionist kan gjerne være en erfaren Øldrikker, men han er en daarlig Regnemester, eller ogsaa har han været „*øllet*", da han skrev sin Epistel.

F. N. 1861, 540, 6.

Engelsk: *beery.*

omskindet** = omfindtlig, forkjælet.

...saa at naar der var nogen Skam i de *omskindede* Karle, der hendrev deres Manddoms-Aar, og ødelagde sig selv i Suus og Duus, saa maatte de dog skamme sig.
Grundtv. Saxo 1, 16. Brage-Snak 225.

Engelænderne sige: *thin-skinned*, Slang Dict.

Øre i Talem.: V. M. at blive hed om Ørerne, i overført Betydn., = blive bange, forknyt, forvirret; V. M. at holde Ørerne stive, i overført Betydn., = være agtpaagivende, paapasselig, beholde sin Fatning; **at præke for døve Ører = tale forgjæves. Jfr. Ræv, Skjelm, snakke.

Saa slog hun i een Hast Sparlagenet til Side,
Don Pedro (som for Angst ey kunde sligt modstride,
Men maatte dandse med) hand *heed om øre blev*,
Angst-Svedens Draaber ham af Pande-Benet drev.
P. Pedersen, Don Pedro 38.

Holdt nu *Ørene stive*, Henrich! nu gielder det.
Holb. Com. ved Boye 829b. Skuespil 3B. 1777, Crispin 36.

...og jeg er aldrig mindre brydsk end naar jeg skal herop og staae paa „Forundrings-Stolen", hvad Damerne nok veed, det er imellemstunder ingen Spas blot at sidde paa, skiøndt man maa *holde Ørene stive*, saalænge man kan.
Grundtv. Brage-Snak 198. Saxo 2, 287. Helms, Nogle Vers 67. F. N. 1862, 614, 5.

Da derfor Ulvilde dennegang maatte *præke for døve Øren*, rakde hun Skotte den Skaal, som var skiænket til Frode.
Grundtv. Saxo 1, 85.

I Plattydsk: *håld de åren stîf* = werde ja nicht krank, Schambach.

Øredask V.* = Ørefigen. Breinholms Christianshavnspostens Korrespondent 1810, Nr. 1. Wengels Efterl. Skrift. 3. 31.

Øretæve V.* = Ørefigen. Jfr. Tæve.

Op af Sædet sprang jeg nu,
Gav med Kæmpe-Næve
Brat Prindsessen uden Blue
Slig en *Øre-Tæve* osv.
Grundtv. Saxo 2, 38. Folkets Avis 1865, 283, 6.

Øse** = øsende Regn.

Ja jeg mærkede det nok igaar, da det var den gruelige *Øse*, for saa regnede det Skomagerdrenge ned derfra.
Hostrups Gjenb. 163.

Tillæg.

Aber** = Indvending, Forhindring, mislig Omstændighed. Jfr. Hage.

Med Tilladelse, er der ikke et ille „*Aber*“ derved?
A. Hansen, Dalby Præsteg. 35. 34.

Tydsk: *aber* = men.

accurat,** To. og Bio., = nøjagtig; just, lige, netop.

God Aften, min Ven! Der kan Du see, jeg er *accurat*.
Heiberg, De Danske i Paris 57. Nei 67.

Det er *accurat* som Træet
Fik et Drag i Nakken.
Hertz, Digte fra f. Per. 1, 188. Anders. Ev. 2. O. 432.

De seer *akkurat* ud, som om De var bleven forelsket.
Hostrups Tordenv. 138. F. N. 1866, 20, 11.

Det er *akkurat* det Samme, vi utallige Gange have sagt.
Folkets Avis 1866, 177, 2.

Latin: *accuratus*.

aparte** = ejendommelig, særegen, forunderlig. J. P. Henrichsen, Ungd. Mind. 186. En ejendommelig Brug af det Latinske: *a parte*.

Ars, ArtsV. M. = Rumpe.

Du skal ei troe Hestehov, ei Barne*arts*, og ei Hundetand.
Molb. Ordspr. 227. 317.

Der hører en stor Brog til en stor *Ars*.
Molb. Ordspr. 212. 13.

Svensk: *ars*. Tydsk: *Arsch*.

ArsbaldV. M. = Rumpebald. Molb. Ordsprog 272.

Artium** = Examen Artium, Adgangsexamen til Universitetet.

For ei i *Artium* at gaae rejekt.
P. D. Faber, Rørdr. 87. J. P. Henrichs. Ungd. M. 91.

Bagen** pænere Udtryk for: Rumpen.

> Selv om ei *Bagen* er tilstede,
> Man la'er en ny sig sætte paa.
> P. E. Petersen, Digte og S. 1, 49.
>
> Ja I. A. Hansen i *Bagen* fik a'
> En gammel Skomager-Syl et Stik.
> Vise om Slaget ved Ringsled af -h -e

Svensk: *bak.*

B·**bakke op.** I Citatet er en Hentydning til Værtens Navn. Denne hed nemlig: Bagge.

bande** i Talem.: den (Snaps) bander ikke = er ikke daarlig.

B·**barbere.** Brugen af dette Udso. i overført Betydn. skriver sig maaske fra Beaumarchais' Stykke: Barberen i Sevilla, se Skuespil 3 B. 1777, 13.

B·**Bavl** = meningsløs Tale.

> Her var ogsaa Nonsens, komplet *Bavl*, men Forskjellen, ja Modsætningen var den, at Knækkenborg ikke var sig det bevidst, at han *bavlede.*
> Dags-Telegr. 1866, 190, 3.

Bedemandsansigt** = højtideligt. alvorligt, bedrøveligt Aasyn

> Synes De, det er passende at sætte et saadant *Bedemandsansigt* op, første Gang De i det nye Aar faaer mit gemytlige Fjæs at see?
> Hostrups Tordenv. 51.

begribeligvis** = saaledes som man kan begribe, indse. (Skjemt. og spottende Tale.)

> Naar jeg kaldte den Lov, jeg før nævnte, Jensens egen, saa meente jeg jo *begribeligviis* ikke videre dermed, end at han selv har saadan sat den i Stiil.
> Dagbladet 1866, 160, 8.

Svensk: *begripligtvis.*

BehovV. M. i Forbindelsen: at gjøre sit Behov = forrette sin Nødtorft.

B·**Bekomst.**

> Jo! jeg seer det, jeg er det rigtignok, jeg har min *Bekomst.*
> Skuespil 2B. 1776, Den ryggesløse Søn 72.

B·**Ben.** At give (skaffe) En Ben (Fødder) at gaa paa = faa En til at gaa. **At sætte det bedste Ben frem = skynde sig; vise sig fra den fordelagtigste Side.

...og dog havde han forpligtet sig til at *skaffe* Bispen *Been at gaae paa.*

F. N. 1866, 17, 12. Molb. Ordspr. 303. 312.

Naar vi sige: at have Ben i Næsen, sige Svenskerne: *ha skinn på näsan*, Dalin. Nay, but make haste: *the better foote before*, Shakespeare, King John 4. Act 2. Scene.

bemænge sig med[V. M.] = befatte sig med.

Men det staaer saadan Mand, som Herren, ikke an at giøre Vers, og at være Autor, eller *bemænge sig med* noget, som lugter af Pedanterie.

Holb. Com. ved Boye 232 b. Jfr. Heltehist. 1, 94.

Det 3die Bud lærer, at man skal helligholde den første Dag i Ugen, det er at sige: indvie den heele Dag til Guddommens Dyrkelse uden at *bemænge sig med* noget Vindings Arbeide.

1771, 6 B. 25, 7.

Svensk: *bemänga sig med*. Tydsk: *sich mit einer Sache bemengen.*

besvam** = besvimede. (Skjemtsom Tale.) A. Hansen, Dalby Præsteg. 17.

[B.]**Besyv** findes i Vid. Selsk. Ordb. under: syv.

bide En af[V. M.] = affærdige En med skarpe, bidende Ord.

...og nu idag, ikke saasnart har jeg aabnet Munden, før Du *bider mig af*, som om jeg var en Hund.

A. Hansen, Dalby Præsteg. 3.

Vel mumlede han inden Skiægget lidt,
Men blev af Lene snarligen *afbidt.*

T. C. Bruuns Fritimer 85.

[B.]**bide sig fast, bide fra sig.** Ligesaa i Svensk: *bita sig fast, bita ifrån sig.*

[B.]**Bier.** Kierkegaard, Stadier 2. Udg. 379. F. N. 1866, 22, 13.

bindegal[V. M.] = aldeles forrykt.

...og jeg paastaaer, at man maa være *bindegal*, for at lade sig nøde til at ægte en Pige, der er...

Skuespil 2 B. 1776, Den givte Phil. 92. 4 B. 1778, 251.
J. P. Henrichsen, Ungd. Mind. 11.

Bisser,** Flertal, = Tænder; Lopper. Kommer vel af ,bide'.

Blaahammer** bruges ogsaa for ,Blaa' i Betydningen: Femrigsdalerseddel.

Jeg har nu samlet en heel Hoben af de Femrigsdalersedler, som en hamborgsk Collecteur har været saa god at sende os i tusindviis, og som ikke ere en Pibe Tobak værd. Dem har jeg nu sendt til Øvrigheden i Hamborg, og dem maa Tydskeren nu sende gode ægte *Blaahammere* for!

Syls Hjertebanken. Vaudeville-Monolog. Kbh. (hos H. P. Møller).

[n.] **Blaar.** Jfr. V. S. O.

(Hun haffuer vel dreffuit sligt, førend i gaar,
Oc *vent* hendis Husbonds *øyen i blaar.*
Hegel. Susanne 35 Ryg.)

(Enten maae Fanden have *giort* mine *Oine i Blaar*, eller osv.
Skuespil 2 B. 1776, Den ryggesl. Søn 72.)

(...og da hun til Trods for Bernstorfs Stats Klogskab havde saa vel vidst at *binde* hans *Oyne i Blaar*, at han osv.
Hist. Tidsskr. 1866, 346 353.)

Blad[V. M.] i Talemaaden: at tage Bladet fra Munden = udtale sig frit. Molb. Ordspr. 304.

Blegnæb** = et blegt Menneske.

blegnæbbet** = bleg, sygelig; forskrækket, modfalden. Dick. Ol. Twist ved Moltke 167. Jfr. under: Næb.

[B.] **Bloksbjerg.** Jfr. Thiele, Danmarks Folkesagn 3, 180.

Bogorm[V. M.] kaldes, i overført Betydn., et Menneske, der er meget hengiven til Læsning.

borte** føjes i skjemtsom Tale til Overflod til Tillægsformen: død.

Dengang har Terkelsen desuden sandsynligvis været *død og borte.*
G. Rode, Renaiss. 85. Hostrups Gjenb. 118.

Engelsk: *dead and gone.*

Brikker,** i overført Betydn., = Penge; Øjne.

Omsider fik hand Lov (ved gyldne Penge-*Brikker*,
Dem hand een Kammer-Møe saa sagt i Næven sticker)
Ind ad Bag-Stuens Dør saa lettelig at gaae.
P. Pedersen, Don Pedro 39.

Paa sine Knæ han ligger,
Og frier til hendes *Brikker*,
Kun efter dem han kigger.
Gud lad os aldrig mangle Penge (Vise hos Strandb.).

B·**Briller.** Danske Saml. 1, 255. (Kortvending ved S. Smith.)

Brushoved** = opfarende Menneske.

Buko, **Busseko**** = Ko. (Ammesproget.)

Bummert,** **Bummer**,** **Bommert**,*M. **Bommer**V. M. = Fejl.

De kunne derfor skrive fremmede Sprog regelmæssigen, og begaae *Bommere* i deres eget, eller skrive med Ængstelighed for ikke at begaae dem.

Bastholm, Antonius Leveregler 9.

bumre,V.* **bomre**V. M. = begaa en Fejl. Moliere, Fruent. Skole (hos Paulli) A 6. 12. Pjerrot 1863, 4. October; slaa V. M.*bummer*, *bommer* = slaa fejl. Gerners Hesiod. 159; jfr. Colding, Dict. Herl. Svensk: *det slog bom för honom*, Dalin; jfr. Just. Sams. Fængs. G 2.

B·**bumre.** Bommergilde i V. S. O. og Molb. Glossar.

busV. M. i Forbindelser som: at løbe bus paa = fare hovedkulds, lige løs paa.

...i den stæd at den største Deel af Qvindfolk, og lige saamange Mandfolk, *løber buuds* og hovedkulds til.

Hist. Tidsskrift 4, 281.

Og, hvis jeg og imellemstunder, naar Du *løb Buus* paa mig, søgte, at bore Dig Dolken i Dit litterariske Bryst, var det altid bag fra, og med Respekt.

Baggesens Breve til Øhl. 2H. 3.

Allerbedst som hans Kammerater marchere derude, kommer der en lang, lang Række Husarer, to og to, *ridende* lige *bus* paa dem.

Folkets Avis 1866, 175, 4.

Svensk: *bus.*

buse løs paaV. M. = fare hovedkulds løs paa. Svensk: *busa på.* Jfr. Molb. Dial. under: *buse* = støde.

B·**Bussemand.** Jfr. Molb. Dial. under: *Busetrold*, og P. Möller, Halländska under: *Buse.*

B·**Buxer.**

En fjendtlig Kugle gaaer igjennem den enes Buxer; ganske koldblodig siger Eiermanden: „Jeg troer den Onde g. m. de Tyveknægte gaae ud paa at ødelægge mine Buxer;“

„Tak du Gud, min Ven," siger hans Kammerat ligesaa rolig, „at *Hjertet ikke sad i Buxerne*".

Finchs Almanak 1849.

Byntel** = Pukkel.

Naar ret man troer at Maalet naa,
Man let paa *Byntelen* kan faae.

P. E. Petersen, Digte og S. 1, 59.

Tydsk: *Bündel. Enen wat up den Bündel geven*, einem den Puckel durchprügeln, Dähnert.

bysse** = søve. **Bysse.**** **Bysselov**** = Vugge. St. St. Blicher, E. Bindstouw 26. Jfr. Plattydsk: *bussen*. Dähnert.

B·**Compan.** P. Laale ved Ley 29. Hegelunds Cal. 33 Ryg. J. Sten Seh., Pigernes Speyl B iij Ryg. Jfr. Molb. Gloss.

B·**Concept.** Tychon. Vers 393. Holb. Com. ved Boye 240 a.

Confusionarius,** **Confusjonsmager**** kaldes i Skjemt et Menneske. der bringer Forstyrrelse, eller er forstyrret.

correxe** = tugte. Jfr. Baggesen, Danfana 1, 437. Latin: *corrigere.*

B·**Daler.** Plattydsk: = Thaler, it. Eine Schulstrafe: Ein Schlag in den Händen, mit einem runden und flachen Instrumente. Dähnert.

B·**Dands.**

De holde mig op bode Hoffuit oc Suantz:
Ellers maatte ieg tit *gaa bag aff dantz.*

Hegelund, Cal. 5 b.

B·**dandse.** Plattydsk: Ik sall immer na siner Pipe danzen. Dähnert.

B·**der, dir.** Tilføj: derreses, derses. Jfr. vorreses.

De var kjendt, sa'e han,
For jeg blev sendt, sa'e han,
Med *Derses* Buxer, da de nys blev vendt, sa'e han.

V. R., Hr. Mathisens Eventyr paa en Casino-maskerade. (Vise.)

. . . at bondemandens „djeres" og „vos" dog altid er bedre end Kiøbenhavnerens „*derreses*" og „vorreses".

Nordisk Skoletidende 8 B. 158.

desperat** = rasende.

> Men hør, gjør mig ikke rasende, gjør mig ikke *desperat!*
> Heiberg, Nei 52. Holb. Mindre poet. Skr. ved Lieb. 351.

> En grov Krabat,
> Som er parat
> Til Alt, naar han bli'er *desperat.*
> Bøgh, Nytaarsnat 1850, 14 b.

I Svensk ligesaa. Latin: *desperatus.* Engelsk: *desperate.* Italiensk: *disperato.*

Dosmer V.M. = dumt Menneske. Bruges ogsaa i Sammensætningerne *M.-Hoved og V.M.-Pande.

Dosmerseddel** = en Seddel, hvorpaa man opskriver noget. man skal huske paa at udføre.

Snudedrag V.* = Slag over Snuden, Slag i Ansigtet.

dreven V.M. = durchdreven, se dette.

drille** = pine, ærgre. „Det er det, der driller", er Omkvædet i adskillige Viser fra den nyeste Tid.

Drivenberg** = Driver. F. N. 1861, 548, 14. Hr. Sørensen. 19. Sept. 1861.

Dulle V.M. = letfærdigt Fruentimmer. Bagg., Værk. 5. 312.

Dux** og **Fux**** kaldes den øverste og nederste Discipel i en Classe eller i hele Skolen. Latin: *dux.* Tydsk: *Fuchs.*

B.**dvask.** Platt. ogsaa: *twatsch.* se: Herrigs Archiv 14, 145.

Dør i Talemaaderne: **at falde med Døren ind i Huset til En = komme pludselig, uventet; V.M.at jage (V.M.sætte) paa Døren = jage bort; **at rende (*M.løbe) En paa Døren = overhænge, komme tit og ofte til. Grundtv. Saxo 1, 99. A. Hansen. Dalby Præsteg. 9. Skuespil 4 B. 1778, 105. F. N. 1866, 10, 11. T. C. Bruun, Skrifter 4. 26.

Eddikebrygger. V.* i overført Betydn., = et Menneske med sure Miner.

*εν*** = *εν φιερτ, ι ταλεμααδεν: ατ λαδε εν γαα = σλαα εν φιερτ.* Holbergs Mindre poet. Skrift. ved Lieb. 362.

B. **ende og vende.** Paulli, Jule-Stuen 12.

B. **Fadermorder.** Heiberg, Nei 17.

B. **Far** = Fader, Fatter. Min Far, eller Farlil = min Kjære. Jfr. Mor.

> Alting forverres. Mig har sagt min salig *Far*,
> At i Kong Erichs Tid slig Kiøb paa alting var.
> Holb. P. Paars ved Lieb. 4 B. 11.

> Naar jeg er ene med mig selv, *min Fa'er*,
> Jeg lider nok en lille luun Passiar.
> Hertz, Am. Geniestr. 7.

B. **Fatter.** Tilføj: Manden i Huset; en ældre Mand overhovedet.

feje ud.[V. M.] i overført Betydn., = skille sig af med, især om gamle eller unyttige Ting.

Fem** = fem Sandser. At være ved sine fulde Fem = være ved sin Forstand.

> Hør, svarte Bonden, har I jere *Fem*?
> Kan I ei Forskiel see paa Svinelaar,
> Og Laar af Faar?
> Wessels Digte ved Levin 201.

> Jeg maa dandse, jeg maa qvæde,
> Til jeg gaaer fra mine *Fem*.
> Heiberg, Nei 70.

Fidteper, **-prinds**** kalder man et lurvet eller famlevornt Menneske. Jfr. ‚Per' nedenfor.

Fikke[V. M.] = Lomme. Jfr. Molb. Dial. Svensk: *ficka*. Plattydsk: *Fikke*.

B. **Finger.** Paa Fingrene. Skuespil 2 B. 1776, Den ryggesløse Søn 74. 3 B. 1777, Søe-Havnen 19. Paa Engelsk: at one's finger's end.

B. **fingerere.** Plattydsk: *fingeriren*, Dähnert.

firskaaren,[V. M.] i overført Betydning, = stærk, tæt. O. Lades Phraser C 2 Ryg.

B. φις. Jfr. Colding, Dict. Herl.

> *βοεντερ ερ ει ερτερ,*
> *φιδε ερ ει φιερτερ.*
> M. Dietzes Aftenunderholdn. 1838, Nr. 4

[B.]**fiske.** Hegel. Cal. 24 Ryg.

[B.]**fixe op.** Amerikansk-Engelsk: *to fix up.*

[B.]**Fixfaxerier.** Jfr. Fissefacte (?) i Hegelunds Sus. 38 b. Svensk: *fickfack.* Plattydsk: *Fakksen,* listige Streiche. betrügliche Ränke, Dähnert; jfr. sammesteds: *Fikkfakker, Fikkfakkerijen.*

Fjer** (Fjeder) = letfærdigt Fruentimmer.

[B.]*φιερτ.* Jfr. Peder Lolles Ordspr. ved Nyerup 99.

Fjols** = Dumrian. F. Ex. Det er et rigtigt Fjols!

[B.]**Fjong.** Heiberg, Nei 15. 13. 80. J. P. Henrichsen, Ungd. Mind. 5.

Flab[V. M.] bruges ogsaa om Menneskets Mund, og som Skjældsord om et Menneske. F. Ex. Hold din Flab, giv ham en paa Flaben, han har en beskidt Flab. Jeg skal lære din Flab at være manerlig!

> Du Rippe-Tæfve gak før du paa *Flabben* faar.
> J. Sten Seh., Pig. Speyl 68.

flad,[V. M.] i overført Betydn., = flov, skamfuld.

> Selv Helte kunde tidt staae røde, feige, *flade.*
> Wessels Digte ved Levin 58.

> Det forundrer mig ikke; saadan, som jeg blev; — aldeles *flad.*
> A. Hansen, Dalby Præsteg. 31.

[B.]**flankere.**

> ...og Lysten til at slaae sig løs og *flankere* blev med alt det den samme.
> Baggesen, Danfana 1, 242.

Flek[V. *] = Plet.

> Ja, ikke sandt...kunde man ikke lade dem tage ind paa Klampenborg hos Ginderup, og ikke ud af *Flekken* i 5 Uger.
> F. N. 1866, 29, 7.

Svensk: *fläck.* Tydsk: *Fleck.*

Fløjte** i Talemaaden: at skære En en Fløjte = bilde En noget ind. M. 2 har: at give, sælge Nogen en Fløjte = narre.

fløjtende** = forstærkende Bio. P. E. Petersen, Digte og S. 1, 81.

Fod. Jfr. under Ben ovenfor. V.M. At tage Fod i Haand = skynde sig. Engelsk: *to take foot in hand.*

B **forbistret**. Jfr. forbistre i Molb. Gloss.

forfjamsetV.* = forfjamsket, se: forfjamske. F. N. 1862, 614. 9.

forhutleV.M. = fordærve ved slet Behandling. Petersen. D. Lit. Hist. 4, 358. 5, 2, 459. Bøgh, Dit og D. 1861, 267. Heiberg, Interimsblade Nr. 28, 4 Sp. Tydsk: *verhudeln.*

forkert i Talemaaden: **at gaa forkert i Byen = bære sig dumt ad.

> Mon Nogen gjør det?
> Nei, den som tør det
> Vove, han *gaaer i Byen* lidt *forkeert.*
> P. E. Petersen, Digte og S. 1, 78.

forpjusketV.M. = bragt i Uorden, forstyrret.

forpurre*M. = forhindre at noget sker, forstyrre Udførelsen af noget. 1771, 6 B. 17, 11. 22, 7. Grundtv. Hdb. i Verd. Hist. 1, 172. Rosenk. Dram. Skræd. 27. Bøgh, Dit og D. 1861, 8. Plattydsk: *verpurren.* Højtydsk: *verpirren.*

forte** = gaa fremad, have Fremgang. F. Ex. Det forter ikke rigtig for ham.

FrossenpindV.* = et kuldskjært Menneske.

Fugtel** = Bank, Prygl. Bøgh, Dit og D. 1864, 48. Svensk: *fuktel.* Tydsk: *Fuchtel.*

fugtle** = banke, prygle. Bøgh, Paa den anden Side 10. Pjerrot 1866, 13. 3. Svensk: *fuktla.* Tydsk: *fuchteln.*

*σκιδεφελδ*** = *οβερσταδιγ φελδ.* *Kanon, kanonendick,* se Grimm.

B. **snydefuld**. Jfr. i Vid. Selsk. Ordb. under Næse: han har Næsen fuld = er drukken.

FusentastV.M. = et fremfusende, ubesindigt Menneske. Moliere, Fr. Skole (hos Paulli) A 12.

fæl, fælt,** som forstærkende Bio., = meget, stærkt. (Skjemtsom Tale.) P. E. Petersen, Digte og S. 1, 57.

færig** = færdig. F. N. 1866, 26, 11.

Gaard** bruges i forskjellige Forbindelser som Omskrivning for Vandhuset. F. Ex. Vent lidt, medens jeg gaar over i Gaarden.

B·**Gaasevin.** Ligesaa i Svensk: *gåsvin*, Dalin.

B·**garve.** Plattydsk: *Enen den Pukkel garven, ik war di dat Ledder garven*, Dähnert.

B·**gasse.** J. P. Henrichsen, Ungd. Mind. 59.

gelassen** = sindig; eftergivende, føjelig; hengiven, tilbøjelig.

Endydermere, o store Held,
Materiellet (vi mene Kassen)
Er for et længselsfuldt Personel
Paa eengang bleven galant, *gelassen.*
Vise 18. April 1866 i S. O. F.

Der især er Folk *gelassen*
Til Bravo og til Bifaldsklap.
W. R., Kjøbenhavner-Marsch.

Tydsk *gelassen* synes kun at bruges i den første Betydning.

gelik** = hurtigt. Plattydsk: *glîk*, Schambach.

gerere sig** = opføre sig. (I Almindelighed med Ringeagt.) Se et Exempel ovenfor Side 373. Latin: *se gerere.* Tydsk: *sich geriren.*

Geschæft** = Forretning. (I skjemtende Tale.)

Hun styrer ei samme Cours som sin Mand,
Men driver *Geschäfter* paa egen Hand.
J. P Henrichsen, Ungd. Mind. 33. Dags-Telegr. 1866, 205, 6.

Tydsk: *Geschäft.*

gevorben** i Forbindelsen: paa en gevorben Fod = med Bestemthed, med Strænghed.

Deres gode Mand tog Sagen *paa en gevorben Fod.*
Ewald, Familien Nordby 1, 56.

Det Tydske ‚geworben' synes ikke at bruges i denne Forbindelse.

Gilde** i Talemaaden: at betale Gildet = undgjælde, bøde for noget.

> Det var Alt, hvad man kunde forlange for sine Penge, især naar det igrunden var Geldern, der betalede dem og i det Hele kom til *at betale Gildet*.
>
> Hammerich, Danmark under Adelsv. 1, 158.

Tydskerne sige: die Zeche bezahlen.

GjekV. M. i Talemaaden: at slaa Gjekken løs = gjøre sig rigtig lystig. Wadskiær til Schurmann 1. Overskou. D. Skuepl. 1, 9.

Gnauser** = Gnier. Tydsk: *Knauser.*

Gnieper, **Gniskeper**, **Gniskepeter**** = Gnier. Almeenmands Læsning 1809, Nr. 21, sidste Spalte. Jfr. ‚Per' nedenfor.

Gniepind*M. = Gnier.

God Dag, se under ‚Dag' i Bogen ovenfor. Ewald, Familien Nordby 2, 95.

godeste** i Udraab som: du godeste Gud! ved den godeste Gud!

gramseV. M. = gribe, tage paa, beføle. Øhl. Regn. Lodbr. 13. Grundtv. Saxo 2, 37.

gren*M. = grinte.

Grej** = Omstændighed, Sag.

> Han mente, Ryggen var hans egen
> Og klaged' til vor Commandant,
> Men han, — han lo ad hele *Greien*.
>
> Pjerrot 1866, 15, 5.

Ligesaa i Norsk, se Aasens Ordbog.

B.**græsselig**. Jfr. Colding, Dict. Herl.: græselig, jfr. Danske Magazin 2, 54.

grønV. M. og **Grønskolling**V. M. bruges, i overført Betydn., om et ungt Menneske uden Modenhed, uden Erfaring. Grundtv. Saxo 1, 26. Dickens, Ol. Twist ved Moltke 63. 73. Grundtv. Saxo 1, 138. 218. 2, 147. Colding, Dict. Herl.: *Grønskalling.* Tydsk: *grün* ligesaa.

[B]·**gudsjammerlig.** Plattydsk: *godsjämmerlich*, Dähnert.

[B]·**Gynge.** Den i Bogen udtalte Formodning om Oprindelsen fra Heibergs Uadskillelige er neppe rigtig, da det allerede i H. Weigeres Reineke Foss 30 hedder:

Han er vel snild oc falsk met sin tunge,
Kan han, hand *setter eder paa en gunge.*

[B]·**Haar.** Tilføj: **at ligge (*M·komme, **være) i Haarene paa = ligge (komme, være) i Strid med; V·*paa et hængende Haar = nær. Histor. Tidsskrift 1866, 404. F. N. 1866, 20, 4. Jfr. Tot. Svensk: *komma, ligga, sätta, vilja i håret på*, Dalin. Tydsk: einander *in die Haare gerathen*, sich *in den Haaren liegen*, Heyse.

Hage,** i overført Betydning, = Mislighed, mistænkelig Omstændighed. Jfr. Aber.

...og Sølvet maa skinne saa uskyldig, som det vil, saa er der dog sikkert en *Hage* derved, som Skinnet netop skal dølge.

Grundtv. Saxo 1, 89.

Svensk: *det är en hake dervid*, eller *saken har en hake*, Dalin.

[B]·**handtere.** Plattydsk: *handteren. Handtering* har en herfra forskjellig Betydning, se Dähnert.

[B]·**Harnisk.** Moliere, Le Depit Am. (hos Paulli) B 9. Hegel. Cal. 23.

herut** = ud.

Oprørsaanden maa *herut:*
Vi maa have indført Knut.

Vise om Livjægerne i F. N. 1866, 20, 7.

Hjernekiste,** spøgende Udtryk for: Hjerne, Hoved.

Kan Du beholde det i Din *Hjernekiste?*

Ewald, V. Krones U. 1, 206.

Hjørne,** i overført Betydn., = Stemning, Lune.

Den Dag var Vestervovvov i sit godmodige *Hjørne.*

Illustr. Tidende 1866, 349, 296.

[B]·**holde tæt.** Svensk: *hålla tätt.*

[B]·**Hose.** Svenskerne sige: *göra sig grön*, Dalin. Plattydsk:

Sikk grön maken, sich hervorthun wollen, Dähnert. Jfr. Tydsk: *einem grün sein* = ihm gewogen, Heyse.

Huguf, Hugzu**** = et Menneske med et barsk, krigersk Udseende.

[B.]**Hund** Tilføj endvidere: Skjældsord og, i Forbindelse med visse Tillægsord, overhovedet Betegnelse for et Menneske.

Man siger, at du er *en gierrig Hund.*
Ohl. Trill. fra D. 26.

Det maa være, hvad man i det vulgære Sprog kalder ret *en vittig Hund.*
Pjerrot 1865, 40, 2. Hostrups Gjenb. 85.

Sikken *lumpen Hund* af en Vært.
F. N. 1861, 519, 7.

Jfr endvidere: Plattydsk i *Dat geet vör de Hunde, he is ganz im Hund*, Dähnert.

Huset** = Assistentshuset. Jfr. Onkel.

Og paa *„Huset"* sætter han Kjolen.
J. P. Henrichsen, Ungd Mind. 79.

Ligesaa i Svensk og Tydsk.

[B.]**Hylleke.** Pjerrot 1866, 11, 1.

hønse[V. M.] = rykke ud med Penge. Jfr. Bøsse.

Da maatte oc Stæderne i Ouerlande
Hønse, oc Keiseren gaa i haande.
Hegel. Cal. 14 Ryg.

Jfr. Gram i Skrifter af det kbh. Selskab 5, 170.

indtændt,[V. M.] forstærkende Tillægso. og Bio., f. Ex. indtændt arrig. Hegel. Sus. 51. 54 b. Grundtv. Saxo 1, 61.

[B.]**jolle.** J. P. Henrichsen, Ungd. Mind. 12. 80.

jone** = gjøre sig lystig. Jfr. ‚Jon' i Bogen ovenfor.

Brænder Du for Romas mørke Qvinder?
Vil Du favne Sveas blonde Møer?
Du kan *jone* med Chineserinder,
Tyrkens Harem aabner Dig sin Dør!
Vise i Medicinsk Forening 17. Febr. 1866.

Juling** = Prygl.

I Spas jeg kaldte En for „Torsk",
Og tænk — han gav mig *Juling!*
F. N. 1863, 41, 3.

Jfr. Aasens Ordbog.

B **kauskesens.** Tilføj: kaskesig. J. P. Henrichsen. Ungdoms Minder 80.

B.**Kant.** Tilføj: **at stille sig paa Kant med. Dags-Telegr. 1866, 215. 2.

B.**Kasse.** **at være pr. Kasse = have rede Penge. Folkets Avis 1866. 138, 9. Tydsk: *bei Kasse sein.*

B.**Kegle.** Tydsk: *Kegel*, grober, roher Mensch, Grimm.

Kik** i Forbindelsen: at faa Kik paa = faa Øje paa. lægge Mærke til. Bøgh, Paa den anden Side 15.

B.**Kikkert.** Plattydsk: *Enen up den Kiker hebben.* auf jemand lauren, Dähnert.

Kipkalv.** Kjæleord for Kalv. V. S. O. og M. 2 have: *Kippe* = en spæd Kalv.

B.**Kjælling.** Tilføj: Kjællinge-Sludder. Fra Thalia-Selskabet. Humorist. Sange og Monologer Nr. 3, 10. Jfr. Colding, Dict. Herl.: Kierling snack.

B.**kjæphøj.** Jfr. Holbergs Mindre poet. Skrift. ved Lieb. 341.

Kjærnekarl, Kjærnekal** = udmærket Menneske.

Vor gamle Krigsraad, han slaaer Takt
Atter i Tivoli uforsagt;
Det er en ægte *Kjærneka'l*,
Som Componist genial.
W. R., Tivolis Tappenstreg.

Svensk: *kärnkarl.*

kjøbt eller solgt i Talemaaden: V.*hverken at vide, om man er kjøbt eller solgt = være i fuldkommen Uvished om sin Skjæbne, øjeblikkelige Tilstand, forsaavidt denne er afhængig af Andre; **at være baade kjøbt og solgt = fuldstændig være givet i Andres Magt.

Saa bliffuer vi *baade kiøbt oc sold*
Vore Fiender giffne i Mackt oc Vold.
Just., Sams. Fængs. A 4.

Ja, det er grueligt saaledes hverken at vide, om man er *kjøbt eller solgt.*
F. N. 1866, 20, 3.

B. **klappes og klares.** I Tillægsformen hedder det sædvanlig *klart*, med Tillægsordet for Tillægsformen. Heiberg, Nei 34. Sv. Grundtv. Gl. Mind. 1855, 168.

B. **Klo.** Tilføj: V.*at faa Kløer i (paa) = faa fat paa. Skuespil 4 B. 1778, 242.

Klodrian,V. M. **Klodsmajor**** = klodset, ubehændigt Menneske. F. Ex. Du er en rigtig Klodsmajor!

Kluddermads,V.* **Kluddermikkel**** = et Menneske, der bringer Uorden i noget, gjør noget slet.

KlørV. M. = Menneske, med Bibegrebet af noget Afstikkende.

Jo jo — de unge Folk har et godt Øje til hverandre, og *Kløren* faaer vel nok engang Mod til at sige hans Mening reent ud.
Hostrups Tordenv. 72. 79. Carit Etlar, Dronn. Vagtmester 197.

Kløv Fem** i Talemaaden: at spille Kløv Fem ud, i overført Betydn., = give en paa Øret.

Læreren (*spillende „Kløer Fem" ud* til ham): Der har Du den for din Uleilighed.
F. N. 1866, 28, 9.

B. **knasteus.** Jfr. Plattydsk: *knas*. Dähnert.

kneben.V. M. som To. og Bio., = altfor sparsommelig; snæver. F. Ex. Han er ret en kneben Fyr. Det er et meget knebent Værelse. Han tager det altid saa knebent.

B **knibe.** Tilføj: V. M.spare; *M.det kniber paa eller med = det er smaat med, der er kun lidt af.

Det, hvorpaa de fleste Familier *knibe*, er Middagsmaaltidet.
J. L. Heiberg, Pros. Skr. 2, 333.

Skjønt det *paa* Mønt derinde stadigt *kniber*.
Poul Rytter, Viser og V. 4.

Kniberi** = altfor stor Sparsommelighed.

Skulde vi virkelig bruge for mange Penge? Nej, det er dette modbydelige jydske *Kniberi.*
Hostrups Tordenv. 142.

B.**knusende.** F. N. 1866, 29, 9.

B.**Krig.** Tilføj: **at faa sin Krig frem = sætte sin Villie igjennem.

Kritikakler,** Spotnavn for en Kritiker. Petersen, D. Lit. Hist. 4, 527.

Kræsenper** = et kræsent Menneske. (Grundtv. Saxo 1, 173 har Kræsenpirre.) Jfr. ‚Per' nedenfor.

Kule** = gammel, ussel Hest.

B **Kvalm.** Efter Qvalm tilføj: især.

Kvalmepind** = en slet Cigar, hvoraf man faar Kvalme.

.. og saa gik de ind til F. F. og kjøbte to Cigarer til 2 Skilling, hvorefter de rygende paa *Kvalmepindene* travede hen og angav F. for Helligbrøde.
Dags-Telegr. 1866, 200, 9.

B.**Laban.** Jfr. Dähnert.

B.**Lag.** Efter Laug tilføj: **Lav.**

B.**lala** findes i V. S. O. under: saa.

Last og BrastV. M. i Talemaaden: at staa Last og Brast med = dele Medgang og Modgang med, i et og alt at dele Skjæbne med.

...tog hun Mands-Klæder paa, og satte en Fornøielse i at *staae Last og Brast med* ham.
Grundtv. Saxo 1, 34. 109.

Vil det indse, at det skylder Danmark, skylder sig selv, skylder Nordens Sag at *staa Last og Brast med* os til Forsvaret af Slesvig?
Dags-Telegr. 1864, 93, 2.

Leben** = Liv, Tummel.

Gjennem Aarets mange Dage
Bli'er det vist en egen Sag
Mere „*Leben*" at opdage
End som netop Flyttedag.
P. E. Petersen, Digte og S. 1, 44.

Elsk og drik og slaae paa dine Strenge!
Knæl for Venus, agt paa Bacchi Bud!
Ingen bedre veed end Du, hvor længe
Dette skjønne *Leben* holder ud!

Vise i Medicinsk Forening 17. Febr. 1866.

Tydsk: *Leben.*

Levemaade[V. M.] = Fødemidler, Mad. Sv. Grundtv. Gl. Mind. 1855. 102.

[B.]**Limstang.** Plattydsk: *He löppt bi de Liimstange,* er handelt wunderlich, er ist ein Narr, Dähnert.

Livfuld[*M.] i Forbindelsen: at give En en Livfuld Prygl = en Dragt Prygl ɔ: prygle En dygtig igjennem. Chievitz. Saaledes forholder det sig 1.

livfødt[V. M.] i Forbindelsen: i mine livfødte Dage = i min Levetid, saalænge jeg har levet, været til.

...at aldrig har nogen Moers Siel i mine *livfødde* Dage sagt mig et tvetydigt Ord, som kunde gjøre min Ære ringeste Skaar.

Skuespil 2 B. 1776, Dobleren 41.

Jeg har aldrig i mine *livfødte* Dage været før paa dette Sted.

Heiberg, De Danske i Paris 31.

luddoven[**] = meget doven.

lunte[V. M.] i Forbindelsen: at ligge og lunte = være ørkesløs.

Thi hvorfor skal Armeen *ligge og lunte.*

Holb. Com. ved Boye 17.

Hvorfor *ligger han og lunter?*

Grundtv. Saxo 2, 33.

[B.]λκςαrγελ. λιγεσαα ι πλαττυδσκ. ὁειτυδσκ: λαυςαrγελ.

luske, luske sig[V. M.] = snige, snige sig.

\+ af.

Og *lusker af* fortabt med Haan og Skamme.

Bruuns Fritimer 61.

\+ bort.

Prægtige Helte, I skjælve,
Siig, vil I *luske* jer *bort?*

Microscopet 1856, 37, 2 a. Cl. Rosenhoff, Digte 177. 193.

+ fra.

Dersom jeg kuns kan *luske* Nøglerne *fra* Herren, og lukke mig selv ind og skiule mig osv.

Skuespil 1 B. 1775, 43 (Goldoni).

+ frem.

Med hvor misundelige, sorte og uroelige Bevægelser *fremluske* De ikke, som Ære-Tyv paa en skulende og skumrende Maade, i Deres sidste offentlige Bestræbelser

1771, 5 B. 18, 11.

+ om.

Som, Katten lig, saa lumsk *om* Grøden *lusker.*

Pal.-Müller, Ad. Homo 3, 4. Kaalunds Valk. 16.

+ til.

Man skyer at komme offenlig frem med den og søger kun ad Krogveie at *luske sig* nogle Underskrifter *til.*

Dagbladet 1866, 258, 12.

+ ud.

Det fik jeg dog *udlusket*
(Thi jeg er god Spion):
At de hans Vogn bekusked'
Ei angred' min Kujon.

Wessels Digte ved Levin 105.

Lyveposten** kaldtes forhen Bladet ‚Flyveposten' i Folkemunde, fordi det indeholdt saamange Løgnehistorier.

LæderV.* i Talemaaden: at trække fra Læderet = trække blank, drage Sabelen. (Skjemtende Tale.) P. Pedersen. Don Pedro 39. Grundtv. Saxo 1, 228.

LænderV.* for Lande, nu kun i skjemtende Tale.

Christian Philolog!
Den Beslutning tog
At begi'e sig til de varme *Lænder.*

J. P. Henrichsen, Ungd. Mind. 90.

Læsehest*M. kaldes En, der er meget hengiven til Læsning.

løje af** bruges. i overført Betydn.. om den, der taber Kræfterne, bliver tilbage, tilagters. Jfr. sakke af.

B.**Løve.** Tilføj: i overført Betydn.

Madam Hejer.** Se under ‚Madam Sørensen' ovenfor i Bogen.

Mads** i Talemaaden: Du maa kalde mig Mads (om jeg nogen Sinde gjør det o. l.), som Udtryk for en stærk Benægtelse.

Thor svarede naturligviis rask: da maa Aserne *kalde mig Mads* alle mine Dage, om jeg gaaer med Lin.
Grundtv. Brage-Snak 179. Holb. Mindre poet Skr. ved Lieb. 433.

Makker[*M.] bruges i Forbindelsen: ‚en daarlig Makker' i almindelig Betydning af Menneske.

Manér[V. M.] = Maade. F. Ex. Ja, paa den Maner kan du sagtens. Tydsk og Hollandsk: *Manier*. Engelsk: *manner*.

[B.] **med**.

De kunne endogsaa tale med dem og faae en Blomst eller en anden lille Souvenir af dem — vel at mærke, naar de have dygtig *med* Penge paa Lommen.
Dagbladet 1866, 165, 15.

De tages vel sielden vdi Førsters Raad,
De *kunde* icke vel *met* smigelig Daad.
H. Velgeres Reincke Foss 29.

Mente i Talemaaden: **at have ‚in mente' = have i Minde, især ved Regning; deraf er dannet et Hovedord: **Menten = det, som haves in mente.

Men tankeløst vi drikke ei,
Et Maal vi stadigt *har in mente*.
J. P. Henrichsen, Ungd. Mind. 29. Klerkegaard, Synsp. for min Forf. 21.

[B.] **meret**. Tydsk: das schmeckt *nach mehr*.

mimre[V. M.] = bevæge Underkjæben op og ned (i Begjærlighed). som gamle Jøder undertiden gjøre, og som ogsaa Fynboerne siges at gjøre, hver Gang de gaa forbi en Boghvedemark! Jfr. Mimmerskæg i V. S. O.

Mimmerland** = Lækkermund.

[B.] **Mor**. Tilføj: min Mor, eller Morlil = min Kjære. Jfr. Far.

[B.] **Mores**. Ligesaa i den tydske Studenterverden, se Vollmann.

[B.] **mule**. Chievitz. Det kjed. Drama 76; Andersens Event. 2. Opl. 438.

Muletrug** = tvært Menneske.

mundhugges[V. M.] = skjændes. **Mundhuggeri**[V. M.] = Skjændsmaal.

B·**Mundlæder.** Plattydsk: Mundtüg, *Mundledder*, Dähnert.

mungle** = trykke. Dags-Telegr. 1864, 278, 4; jfr. Fædrelandet 1864, 255, 7.

munke af** = prygle, tugte.

Afmunkning** = Tugtelse.

Knudsen han ynkelig kliner,
Jo han fik sin Rest;
Saadan en *Afmunkning* er for Lange ret en Fest.
Vise til Carl Lange.

B·**muttersene.** Jfr. endvidere Plattydsk: *moder*naket, Dähnert.

Mølle se under: Vand.

Nante** = Ferdinand. Brugtes i udmærket Forstand om Prinds Ferdinand i dennes sidste Leve-Aar. Jfr. Vise om den gemytlige lille Fyr Nante af J. Strandberg.

National** = dansk Brændevin. F. N. 1866, 26, 5.

Natteravn,V. M. i overført Betydn., = et Menneske, der er hengiven til at svire og sværme ved Nattetide.

nedersachsisk** = i høj Grad ubehagelig.

NæveV. M. = Haand. (Skjemt. Tale;) **at stikke En paa Næven = tage ham i Haanden.

Nøleper** = et sendrægtigt, raadvildt Menneske. Kierkegaard, Stadier 2. Udg. 425. Jfr. ‚Per' nedenfor.

B·**oppe sig.** Tilføj: V.*hæve sig, stige.

Os spilled Een den Streg,
At til Raad han *opped sig.*
J. P. Henrichsen, Ungd. Mind. 51.

B·**Opstrammer.** Jfr. stramme op.

B·**parat.** Gerner, Frem. oc udlend. Ord.

Patron,V.* i almindeligere Betydning, = Menneske (med Bibegreb af Ringeagt). F. Ex. Sikken en ilter Patron! Det var dog en underlig Patron! Hr. Sørensen 1862, 116. Se et andet Exempel ovenfor i Bogen Side 24.

B·**Per** = Peder, Peter. Herunder burde ogsaa have været opført: Fidteper, Gnieper, Kræsenper, Nøleper, Snøvleper, Søvnigper, hvilke nu findes særskilte, hver paa sit Sted.

B·**Pibe.** Jfr. dandse. *De Pipe in den Sak steken*, plötzlich verstummen, die Pfeife einziehen, Brem. Wört.

Pindehuggeri,** i overført Betydn., = smaalig Gjerning; smaalige Indvendinger; **at hugge Pindebrænde,**** i overført Betydn., = beskjæftige sig med smaalige, ubetydelige Ting; gjøre smaalige Indvendinger.

piskende** bruges som forstærkende Bio.

Ja, han var da *piskende* gal, skal jeg troe.
Fra Thalia-Selsk. Humor. Sange og Mon. Nr. 3, 8.

B·**Pjat.** Kierkegaard, Stadier 2. Udg. 37.

PjattegaasV.* = et enfoldigt og snakkelystent Fruentimmer.

B·**pjattet.**

Og dette vil man bevirke blot ved et Par *pjattede* Pæredanskheds Phraser!
Levin, Neologerne 30.

B·**Pjæs.** Tilføj: Bruges med Spot og Foragt. Fransk: *pièce.*

plaffe** = knalde, skyde.

Plaf** = Knald, Skud. Øhl. Digterværker 1852, B. 21, 191.

Port i Talemaaden: **at jage paa Porten = jage bort. Skuespil 4 B. 1778, 95. Jfr. Dør og kjøre.

B·**prakke.** Tilføj: Ogsaa: **at prakke En noget paa Halsen. Bøgh, Paa den anden Side 12.

Product** = Ris i Enden. Ligesaa i Tydsk.

Pukkel i Talemaaden: **at give En paa Pukkelen = banke, prygle En. F. N. 1866, 24, 7. Jfr. smøre. Se endvidere: *Pukkel* hos Dähnert.

PustV. M. = besværligt Arbejde.

Efterat denne *Pust* var overstaaet, satte man sig til Bords, og gjorde sig tilgode.
Grundtv. Saxo 1, 251.

[B]**rakke til.** Plattydsk: *torakken*, Dähnert.

[B]**Rand.** Billardspillerne lægge undertiden den Sum, som de vædde om, paa Randen af Billardet. Herfra skriver sig vist denne Talemaade.

regederlig** = agtbar, respectabel. Staar dette Ord i Forbindelse med det franske: regarder (jfr. ‚regedere' ovenfor) eller er det en Forvanskning af ‚reputerlig'?

regne den ud** = vide god Besked om Sammenhængen af en Sag; forstaa sig paa sin egen Fordel.

Greven eier forskrækkelig mange Tusinder; der er kun to Børn, jeg kan nok *regne den ud.*
A. Hansen, Dalby Præsteg. 33.

Ja Du sku' høre ham gi'en
Mageløst ved Gud,
Oppe i Philiatrien
Han kan *regne den ud.*
Vise til Carl Lange.

rive ned[V. M.] eller **ned paa**** = nedsætte, dadle.

Lad os ei tale meer om denne Sag! Jeg veed
At De er meget for at *rive* Kiønnet *ned.*
Øhl. Kanarif. 76.

Vi maa skam ikke saadan *rive ned paa* det gamle, førend vi have noget bedre Nyt at sætte i Stedet.
Rosenkildes Dramat. Skræd. 95.

Romansluger** kaldes En, der er meget hengiven til Romanlæsning.

[B]**Rotte.** Jfr. Engelsk: *rod.*

Rotte i Talemaaderne: **at være til Rotterne = være i Bund og Grund ødelagt; **at kunne holde Rotten = kunne magte.

rullere** = rulle.

Nu vel! lad Marken gaae,
Mønt *rullere* maa,
Lad os see at faae Plads, tryk bare paa!
W. R., Tivolis Tappenstreg.

[B]**Rundar** Forvanskning af **Rundaf.

„Ja, lad saa være," sagde Ridderen, „men var jeg i dit Sted, saa vilde jeg gjøre en *Rundaf* i Maaneskin.
W. Scotts Romaner ved Boye 2B. 209.

Røffel** = Irettesættelse, Tugtelse. Jfr. Islandsk: hrufl, hrufla. Tydsk: Ruffel, ruffeln og rüffeln. Engelsk: ruffle.

*ϱαεδδεϱ*V. M. = *τεστικλεϱ*.

Faber suæ quisque fortunæ, *δυ σκυλδε άνε βλεϋετ ιεμμε. σαγδε Χριστεν Σμεδ τιλ σιν ϋνδ. σαα άνδε δυ άντ διηε ϱαεδδεϱ έελε.*

O. Lades Phraser C og F Ryg

B.**Røg**.

Og Stæder bygger han *i en Røg.*

J. P. Henrichsen, Ungd. Mind. 78.

B.**Singedus**. Plattydsk: Enem enen *Zinke Duus* gewen, Dähnert.

B.**Ske**. Plattydsk: Den Lepel in de anner Hand! Dähnert.

B.**Skidt**.

Jo vist, min Broer! — Jeg hidtil har dægget
Og kjælet for Dig, mit lille *Skidt!*

J. P. Henrichsen, Ungd. Mind. 203.

skoptisereV.* = spotte, gjøre Nar.

Kun Proprietæren tillod sig at *scoptisere over* vor Dragt.

St. Blicher, Nordlyset 8, 9. Petersen, D. Lit. Hist. 4, 115. Chievitz, Fra Gaden 229.

Tydsk: *skoptisiren*. Græsk: *σκωπτειν*.

skrabe** = barbere. F. Ex.: Jeg kan ikke gaa, førend jeg faar mig skrabet.

B.**skral**.

Men ofte det gaaer med Lykken *skralt.*

J. P. Henrichsen, Ungd. Mind. 187.

skvatte** = falde.

...som gav ham saadant et Bagsmæk paa Agter-Kastellet, at han *skvat ned*, og var halvdød.

Grundtv. Saxo 2, 32.

B.**sladdre**. Plattydsk: sladdern, ligesaa: Sliddersladder, Dähnert.

B.**Slendrian**. Tilføj efter Ligegyldighed: der er bleven til Vane.

B.**slikke Fingrene efter**. Plattydsk: *He likkt de Fingern darna*, Dähnert.

B.**slikke sig ind**. Gerner, Frem. oc udlend. Ord, under: insinuere sig.

Slottenlund** = Charlottenlund. J. P. Henrichsen, Ungdoms Minder 12.

sluskeV. M. ældre Form for: sjuske; se dette.

> Hvor uberegneligt meget kunde ikke Landet vinde om Bonden blot forrettede tilgavns det Arbeide han nu anvender paa sin Drift, istedeu for at han *sludsker* dermed!
> Olufsens Nye oeconom. Annaler 174.

slusketV. M. ældre Form for: sjusket; se dette.

> ...beretter Endeel om deres Love, men saa flygtig og *slusket*, at det kun er af indvortes Grunde vi kan stole paa Noget deraf.
> Grundtv. Hdb. i Verd. Hist. 1, 135.

SlængV. M. = Følge. (Med Ringeagt.) T. C. Bruuns Skrift. 4, 60. Andersens Event. 1850, 228.

B.**sløse.** Plattydsk: *slösen*, sleusen, Dähnert.

B.**Smalhans.** Jfr. Holb. Mindre poet. Skr. ved Lieb. 432.

B.**Snitser** findes i V. S. O. og M 2. under: Snidser. Tydsk: Schnitzer synes ikke at have denne Betydning.

Snosken** = Snude. F. Ex. Giv ham en paa *Snosken*, Tydsk: *Schnäuzchen.*

Snæppe** = Trækfugl, se dette.

B.**snøvle.**

> Men er han først i de gamle Støvler,
> Han gaaer ei om og driver og *snøvler* —
> Han Mægler er!
> J. P. Henrichsen, Ungd. Mind. 50.

sor,V.* **soren**V.* = svor, svoren. Ligesaa i Gammeldansk.

Spits** = Spidsborger.

B.**splitter**; splitterravruskendegal, F. N. 1866, 29, 5; jfr. under: ravgal.

B.**Sprit.** Efter Liv tilføj: Aand.

SprogV.* i Udtrykket: ikke at ville ud med Sproget! = ikke at ville tale rent ud, at skjule noget! Sv. Grundtv. Gamle Mind. 1858, 38. Tydsk: *mit der Sprache nicht heraus wollen.*

Stinkadores** = slette, stinkende Cigarer.

σταχιτπισσερ** = Hverdagsmenneske uden al højere Interesse.

Som kunde graane,
Og faae en Maane,
Men aldrig Navn eller Nytte laane
Af et *Stakit.*

P. R., Til Carl Borgaard. (I Studenterforeningen 23. August 1851.)

Straalemester** i Mundheldet laant fra Brandvæsenet: man kan ikke baade være her og der og Straalemester tillige = man kan ikke være allevegne og gjøre alt. F. N. 1866, 29, 12.

B·**Strambux**. Plattydsk: *Stramm-Büx*, Dähnert.

B·**stramme op.**

Enhver, som ei med Corpset holder Trop,
Bli'er af „Gefreiderne“ med Hesselstokke *strammet op!*

F. N. 1866, 31, 8.

straxens** = strax. F. N. 1866, 22, 6.

B·**strix**. Tidligere som i Svensk og Hollandsk: strikt. Jfr. ‚strik‘ i V. S. O.

De stode *strikt* paa deres rang.

Wielands Saml. af Vers 1, 58.

B·**stroppe op.**

Men Ahrenholtz vil ordne
Den Sag, den Onde tordne,
Soldater er de vordne,
Og de skal *stroppes op.*

Vise om Livjægerne og Oberst A.

studenticos** = studentermæssig.

I det Hele maa det siges, at de engelske Studenter ikke have noget særligt *studenticost* Præg uden netop det, som det convictoriske Samliv giver dem.

Nord. Univ. Tidsskrift 10, 26.

Sut** = Drag.

...saa skulde ene det, at jeg ikke i Ro og Mag kunde nyde min Formiddagskaffe og endda dertil et Par *Sut* af min Pibe osv.

Et Par Smaatræk af Jomfruannegadens Levnetsløb. Aalborg 1862, 12.

sværmérisk** (med Tonen paa næstsidste Stavelse) siges undertiden i Spøg for: sværmerisk (med Tonen paa første Stavelse).

B·**Suppe**; at bringe i Suppen, F. N. 1866, 26, 5. Plattydsk: *He sitt deep in de Suppe*, Dähnert.

svandseV. M. = sveje og svinge med Bagdelen, med Kroppen, af Stolthed.

De havde jo netop flunkende røde Hatte paa og graa Silke-Sommerpeltse. Naa! hvor de ogsaa *svandsede*.

Goldschmidt, Nord og Syd, Ny Række 8, 253.

Svensk: *svansa*. Tydsk: *schwanzen*.

Sylte** i Talemaaderne: at bringe, sidde, være i Sylten = i Forlegenhed. Svensk: *sylta* (urspr.: Blöt jord) Landskapsord, som betyder: våt äng, sumpmark. *Fastna i syltan*, möta svåra hinder, misslyckas, Dalin. Jfr. Sylt og Sylteng i V. S. O. og M. 2.

Søvnigper** = et dorsk og søvnigt Menneske. Jfr. ‚Per' ovenfor.

B·**tage paa.** Engelsk: *to take on.*

tolv i Talemaaderne: **fra tolv til Middag, der bruges om det, der varer meget kort; og **at ringe tolv = skjænde, bruge Mund, f. Ex. Egentlig skulde De slet intet Brev have, slemme Menneske, saaledes at ringe tolv uden Grund!

B·**tralle.** Plattydsk: *tralallen*, Schambach.

B·**tridse, tridse omkring.**

Hver Morgen naar Værtens Pige mig vækker,
Jeg *tridser* til Bygningen.

J. P. Henrichsen, Ungd. Mind. 77.

Det var altsaa igaar saadan henad Aftningen, jeg *trissede omkring.*

J. Birke-Riis, Balders-B. 5.

B·**fortrække.**

Jeg har al Grund til at bede ham *fortrække*, thi det er idag den første i Maaneden, og han har endnu ikke betalt sin Leie.

J. L. Heiberg, Nei 67.

Tunge i Talemaaden: V.*at holde Tungen lige i Munden — bevare sin Fatning, Aandsligevægt. Svensk: *håll tungan rätt i munnen.* Jfr. under Øre.

TrærfyldingV. M. = graadigt Menneske.

udspeculert** = snild, snedig.

undas** i Talemaaden: at gaa ad undas = fortabes, ødelægges, tilintetgjøres. Pjerrot 1866, 18, 3.

B.**Urian.** jfr. Dähnert.

B.**Vand.**

Det var *Vand paa Gubbens Mølle.*
Moliere, Fusentast oversat 1723, C 8 Ryg
P. Pedersen, Don Pedro 28.

Velhaver* = et velhavende Menneske. (Skjemt. Tale.)

Ved de selskabelige Sammenkomster Morgen og Aften gaar det ligeledes mere overdaadig til hos „*Velhaverne*".
Nord. Univ. Tidsskrift 10, 22.

B.**Viderverdighed.** Gerner, Fremm. oc udlend. Ord.

Vissenpind* = et meget magert Menneske.

Vix* — Tugtelse. J. P. Henrichsen, Ungd. Mind. 91.

B.**Voxnæse** findes i V. S. O. under: Næse.

være i Talemaaden: *jeg (du osv.) er det eller den = det er ude med mig.

Jo! jeg seer det, *jeg er det* rigtignok, jeg har min Bekoms.
Skuespil 2 B. 1776, Den ryggesl. Søn 72.

være forM. = synes om, holde af.

Lad os ei tale meer om denne Sag! jeg veed
At De *er* meget *for* at rive Kiønnet ned.
Ohl. Kanarif. 76.

EselsøreV.* kaldes et ombøjet Hjørne af et Blad i en Bog. *Esels-Oren*, Dähnert. Engelænderne sige: *dog's-ear.*

Louis Kleins Bogtrykkeri.

